॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಸದ್ದನೀತಿಪ್ಪಕರಣಂ (ಪದಮಾಲಾ)

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ

ಧೀರೇಹಿ ಮಗ್ಗನಾಯೇನ, ಯೇನ ಬುದ್ಧೇನ ದೇಸಿತಂ।
ಸಿತಂ ಧಮ್ಮಮಿಧಞ್ಞಾಯ, ಞಾಯತೇ ಅಮತಂ ಪದಂ॥

ತಂ ನಮಿತ್ವಾ ಮಹಾವೀರಂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ।
ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಂ ಸೇಟ್ಠಂ, ವಿಸುದ್ಧಂ ಸುದ್ಧಿದಾಯಕಂ॥

ಸದ್ಧಮ್ಮಞ್ಚಸ್ಸ ಪೂಜೇತ್ವಾ, ಸುದ್ಧಂ ಸನ್ತಮಸಙ್ಖತಂ।
ಅತಕ್ಕಾವಚರಂ ಸುಟ್ಠು, ವಿಭತ್ತಂ ಮಧುರಂ ಸಿವಂ॥

ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚಞ್ಜಲಿಂ ಕತ್ವಾ, ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಸ್ಸ ತಾದಿನೋ।
ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾದಿ-ವಿಸುದ್ಧಗುಣಜೋತಿನೋ॥

ನಮಸ್ಸನಾದಿಪುಞ್ಞಸ್ಸ, ಕತಸ್ಸ ರತನತ್ತಯೇ।
ತೇಜಸಾಹಂ ಪಹನ್ತ್ವಾನ, ಅನ್ತರಾಯೇ ಅಸೇಸತೋ॥

ಲೋಕನೀತಿವಿಯತ್ತಸ್ಸ, ಸತ್ಥು ಸದ್ಧಮ್ಮನೀತಿನೋ।
ಸಾಸನತ್ಥಂ ಪವಕ್ಖಾಮಿ, **ಸದ್ದನೀತಿ**ಮನಾಕುಲಂ॥

ಆಸವಕ್ಖಯಲಾಭೇನ, ಹೋತಿ ಸಾಸನಸಮ್ಪದಾ।
ಆಸವಕ್ಖಯಲಾಭೋ ಚ, ಸಚ್ಚಾಧಿಗಮಹೇತುಕೋ॥

ಸಚ್ಚಾಧಿಗಮನಂ ತಞ್ಚ, ಪಟಿಪತ್ತಿಸ್ಸಿತಂ ಮತಂ।
ಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ ಸಾ ಕಾಮಂ, ಪರಿಯತ್ತಿಪರಾಯಣಾ॥

ಪರಿಯತ್ತಾಭಿಯುತ್ತಾನಂ, ವಿದಿತ್ವಾ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣಂ।
ಯಸ್ಮಾ ನ ಹೋತಿ ಸಮ್ಮೋಹೋ, ಅಕ್ಖರೇಸು ಪದೇಸು ಚ॥

ಯಸ್ಮಾ ಚಾಮೋಹಭಾವೇನ, ಅಕ್ಖರೇಸು ಪದೇಸು ಚ।
ಪಾಳಿಯತ್ಥಂ ವಿಜಾನನ್ತಿ, ವಿಞ್ಞೂ ಸುಗತಸಾಸನೇ॥

ಪಾಳಿಯತ್ಥಾವಬೋಧೇನ, ಯೋನಿಸೋ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ।
ಸಪ್ಪಞ್ಞಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಪಟಿಪತ್ತಿಮತನ್ದಿಕಾ॥

ಯೋನಿಸೋ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ, ಧಮ್ಮಂ ಲೋಕುತ್ತರಂ ವರಂ।
ಪಾಪುಣನ್ತಿ ವಿಸುದ್ಧಾಯ, ಸೀಲಾದಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ॥

ತಸ್ಮಾ ತದತ್ಥಿಕಾ ಸುದ್ಧಂ, ನಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಞ್ಞೂನಂ।
ಭಞ್ಞಮಾನಂ ಮಯಾ **ಸದ್ದ-ನೀತಿಂ** ಗಣ್ಹನ್ತು ಸಾಧುಕಂ॥

ಧಾತು ಧಾತೂಹಿ ನಿಪ್ಫನ್ನ-ರೂಪಾನಿ ಚ ಸಲಕ್ಖಣೋ।
ಸನ್ಧಿನಾಮಾದಿಭೇದೋ ಚ, ಪದಾನಂ ತು ವಿಭತ್ತಿ ಚ॥

ಪಾಳಿನಯಾದಯೋಚ್ಚೇವ-ಮೇತ್ಥ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ।
ಸಾಸನಸ್ಸೋಪಕಾರಾಯ, ಭವಿಸ್ಸತಿ ವಿಭಾವನಾ॥

೧. ಸವಿಕರಣಾಖ್ಯಾತವಿಭಾಗ

ತತ್ಥ **ಧಾತೂ**ತಿ ಕೇನಟ್ಠೇನ ಧಾತು? ಸಕತ್ಥಮ್ಪಿ ಧಾರೇತೀತಿ ಧಾತು, ಅತ್ಥಾತಿಸಯಯೋಗತೋ ಪರತ್ಥಮ್ಪಿ ಧಾರೇತೀತಿ ಧಾತು, ವೀಸತಿಯಾ ಉಪಸಗ್ಗೇಸು ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಕಾರಣೇನ ಪಟಿಬದ್ಧಾ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಮ್ಪಿ ಧಾರೇತೀತಿ ಧಾತು, "ಅಯಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೋ, ಅಯಮಿತೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಪರೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರೇನ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಧಾರಿಯತಿ ಏಸಾತಿಪಿ ಧಾತು, ವಿದಹನ್ತಿ ವಿದುನೋ ಏತಾಯ ಸದ್ದನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಅಯಲೋಹಾದಿಮಯಂ ಅಯಲೋಹಾದಿಧಾತೂಹಿ ವಿಯಾತಿಪಿ ಧಾತು। ಏವಂ ತಾವ **ಧಾತು**ಸದ್ದಸ್ಸತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಧಾತುಸದ್ದೋ ಜಿನಮತೇ, ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗತ್ತನೇ ಮತೋ।
ಸತ್ಥೇ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವಸ್ಮಿಂ, ಕಚ್ಚಾಯನಮತೇ ದ್ವಿಸು॥

ಅಥ ವಾ ಜಿನಮತೇ "ತತೋ ಗೋತಮಿಧಾತೂನೀ"ತಿ ಏತ್ಥ **ಧಾತು**ಸದ್ದೋ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇ ವತ್ತತಿ "ಪಬ್ಬತಾನಿ ವನಾನಿ ಚಾ"ತಿ ಏತ್ಥ **ಪಬ್ಬತ**ಸದ್ದೋ ವಿಯ, ನ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ "ಅಟ್ಠಿವಾಚಕತ್ತಾ ನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ"ತಿ ಅಟ್ಠಿವಾಚಕತ್ತೇಪಿ "ಧಾತುಯೋ"ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗದಸ್ಸನತೋ। ಭೂವಾದಯೋ ಸದ್ದಾ ಧಾತವೋ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? ಭೂ ಇ ಕು ಕೇ ತಕ್ಕ ತಕ ತಕಿ ಸುಕಇಚ್ಚಾದಯೋ। ಗಣತೋ ತೇ ಅಟ್ಠವಿಧಾ ಭೂವಾದಿಗಣೋ ರುಧಾದಿಗಣೋ ದಿವಾದಿಗಣೋ ಸ್ವಾದಿಗಣೋ ಕಿಯಾದಿಗಣೋ ಗಹಾದಿಗಣೋ ತನಾದಿಗಣೋ ಚುರಾದಿಗಣೋ ಚಾತಿ। ಇದಾನಿ ತೇಸಂ ವಿಕರಣಸಞ್ಞಿತೇ ಪಚ್ಚಯೇ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮ। ಅನೇಕವಿಧಾ ಹಿ ಪಚ್ಚಯಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇಸು ನಾಮನಾಮ ಕಿತನಾಮ ಸಮಾಸನಾಮ ತದ್ಧಿತನಾಮಾಖ್ಯಾತೇಸು ಪವತ್ತನತೋ। ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪನ ದುವಿಧಾವ ನಾಮಪಚ್ಚಯೋ ಆಖ್ಯಾತಪಚ್ಚಯೋ ಚಾತಿ। ತತ್ರಾಪಿ ಆಖ್ಯಾತಪಚ್ಚಯಾ ದುವಿಧಾ ವಿಕರಣಪಚ್ಚಯನೋವಿಕರಣಪಚ್ಚಯವಸೇನ। ತತ್ಥ ವಿಕರಣಪಚ್ಚಯೋ **ಅ**ಕಾರಾದಿಸತ್ತರಸವಿಧೋ ಅಗ್ಗಹಿತಗ್ಗಹಣೇನ ಪನ್ನರಸವಿಧೋ ಚ। ನೋವಿಕರಣಪಚ್ಚಯೋ ಪನ **ಖ ಛ ಸಾ**ದಿನೇಕವಿಧೋ। ಯೇ ರೂಪನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಉಪಕಾರಕಾ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಸ್ಸ ಜೋತಕಾ ವಾ ಅಜೋತಕಾ ವಾ ಲೋಪನೀಯಾ ವಾ ಅಲೋಪನೀಯಾ ವಾ, ತೇ ಸದ್ದಾ ಪಚ್ಚಯಾ।

ಪಟಿಚ್ಚ ಕಾರಣಂ ತಂ ತಂ, ಏನ್ತೀತಿ **ಪಚ್ಚಯಾ**ಥ ವಾ।
ಪಟಿಚ್ಚ ಸದ್ದನಿಪ್ಫತ್ತಿ, ಇತೋ ಏತೀತಿ ಪಚ್ಚಯಾ॥

ನಾಮಿಕಪ್ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಯೋ, ವಿಭಾಗೋ ಆವಿ ಹೇಸ್ಸತಿ।
ನಾಮಕಪ್ಪೇ ಯತೋ ತಸ್ಮಾ, ನ ತಂ ವಿತ್ಥಾರಯಾಮಸೇ॥

ಯೋ ನೋವಿಕರಣಾನಂ ತು, ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಿಭಾಗತೋ।
ಸೋ ಪನಾಖ್ಯಾತಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ವಿತ್ಥಾರೇನಾ'ಗಮಿಸ್ಸತೀತಿ॥

ಇಚ್ಚಾನೇಕವಿಧೇಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು "ವಿಕರಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮ ಇಮೇ"ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ? ಭೂವಾದಿಗಣತೋ **ಅ**ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ ಕತ್ತರಿ, ರುಧಾದಿಗಣತೋ **ಅಕಾರಿವಣ್ಣೇಕಾರೋಕಾರ**ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಕತ್ತರಿ, ಪುಬ್ಬಮಜ್ಝಟ್ಠಾನೇ ನಿಗ್ಗಹೀತಾಗಮೋ ಚ, ದಿವಾದಿಗಣತೋ **ಯ**ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ ಕತ್ತರಿ, ಸ್ವಾದಿಗಣತೋ **ಣು ಣಾ ಉಣಾ**ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಕತ್ತರಿ, ಕಿಯಾದಿಗಣತೋ **ನಾ**ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ ಕತ್ತರಿ, ಗಹಾದಿಗಣತೋ **ಪ್ಪ ಣ್ಹಾ**ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಕತ್ತರಿ, ತನಾದಿಗಣತೋ **ಓ ಯಿರ**ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಕತ್ತರಿ, ಚುರಾದಿಗಣತೋ **ಣೇ ಣಯ**ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಕತ್ತರಿ।

ಅಕಾರೋ ಚ **ಇ**ವಣ್ಣೋ ಚ, **ಏ ಓ**ಕಾರಾ ಚ **ಯೋ** ತಥಾ।

ಣು ಣಾ ಉಣಾ ಚ ನಾ ಪ್ಪ ಣ್ಹಾ-ಯಿರಾ ಣೇ ಣಯಪಚ್ಚಯಾ॥

ಅಗ್ಗಹಿತಗ್ಗಹಣೇನ, ಏವಂ ಪನ್ನರಸೇ’ರಿತಾ।
ವಿಕರಣಪ್ಪಯಾ ಏತೇ, ಪಚ್ಚಯಾತಿ ವಿಭಾವಯೇ॥

ಯೇ ಏವಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೇಹಿ ವಿಕರಣಪಚ್ಚಯೇಹಿ ತದಞ್ಞೇಹಿ ಚ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಅಟ್ಠವಿಧಾ ಧಾತುಗಣಾ ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ಬಹೂಪಕಾರಾ, ತೇಸ್ವಾಯಂ **ಭೂವಾದಿಗಣೋ। ಭೂ** ಸತ್ತಾಯಂ, **ಭೂ**ಧಾತು ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಯಂ ವತ್ತತಿ। ಸಕಮ್ಮಿಕಾಕಮ್ಮಿಕಾಸು ಧಾತೂಸು ಅಯಂ ಅಕಮ್ಮಿಕಾ ಧಾತು, ನ ಪನ “ಧಮ್ಮಭೂತೋ”ತಿಆದೀಸು ಪತ್ತಿಅತ್ಥವಾಚಿಕಾ ಅಪರಾ **ಭೂ**ಧಾತು ವಿಯ ಸಕಮ್ಮಿಕಾ। ಏಸಾ ಹಿ **ಪರಿಅಭಿ**ಆದೀಹಿ ಉಪಸಗ್ಗೇಹಿ ಯುತ್ತಾಯೇವ ಸಕಮ್ಮಿಕಾ ಭವತಿ, ನ **ಉಪ ಪರಾ ಪಾತು**ಆದೀಹಿ ಉಪಸಗ್ಗನಿಪಾತೇಹಿ ಯುತ್ತಾಪಿ। ಅತೋ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಸಿದ್ಧಾನಿ ರೂಪಾನಿ ದ್ವಿಧಾ ಞೇಯ್ಯಾನಿ ಅಕಮ್ಮಕಪದಾನಿ ಸಕಮ್ಮಕಪದಾನಿ ಚಾತಿ।

ಸುದ್ಧಕತ್ತುಕ್ರಿಯಾಪದನಿದ್ದೇಸ

ತತ್ರ ಭವತಿ ಉಬ್ಭವತಿ ಸಮುಬ್ಭವತಿ ಪಭವತಿ ಪರಾಭವತಿ ಸಮ್ಭವತಿ ವಿಭವತಿ, ಭೋತಿ ಸಮ್ಭೋತಿ ವಿಭೋತಿ ಪಾತುಭವತಿ ಪಾತುಬ್ಭವತಿ ಪಾತುಭೋತಿ, ಇಮಾನಿ ಅಕಮ್ಮಕಪದಾನಿ। ಏತ್ಥ **ಪಾತು**ಇತಿ ನಿಪಾತೋ, ಸೋ “ಆವಿಭವತಿ ತಿರೋಭವತೀ”ತಿಆದೀಸು **ಆವಿ ತಿರೋ**ನಿಪಾತಾ ವಿಯ **ಭೂ**ಧಾತುತೋ ನಿಪ್ಫನ್ನಾಖ್ಯಾತಸದ್ದಸ್ಸ ನೇವ ವಿಸೇಸಕರೋ, ನ ಚ ಸಕಮ್ಮಕತ್ತಸಾಧಕೋ। **ಉ**ಇಚ್ಚಾದಯೋ ಉಪಸಗ್ಗಾ, ತೇ ಪನ ವಿಸೇಸಕರಾ, ನ ಸಕಮ್ಮಕತ್ತಸಾಧಕಾ। ಯೇಸಮತ್ಥೋ ಕಮ್ಮೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧನೀಯೋ ನ ಹೋತಿ, ತಾನಿ ಪದಾನಿ **ಅಕಮ್ಮಕಾನಿ।** ಅಕಮ್ಮಕಪದಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ಸಕಮ್ಮಕಾಕಮ್ಮಕವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಕಥೇತಬ್ಬೋ। ಪರಿಭೋತಿ ಪರಿಭವತಿ, ಅಭಿಭೋತಿ ಅಭಿಭವತಿ, ಅಧಿಭೋತಿ ಅಧಿಭವತಿ, ಅತಿಭೋತಿ ಅತಿಭವತಿ, ಅನುಭೋತಿ ಅನುಭವತಿ, ಸಮನುಭೋತಿ ಸಮನುಭವತಿ, ಅಭಿಸಮ್ಭೋತಿ ಅಭಿಸಮ್ಭವತಿ, ಇಮಾನಿ ಸಕಮ್ಮಕಪದಾನಿ। ಏತ್ಥ **ಪರಿ**ಇಚ್ಚಾದಯೋ ಉಪಸಗ್ಗಾ, ತೇ **ಭೂ**ಧಾತುತೋ ನಿಪ್ಫನ್ನಾಖ್ಯಾತಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಸೇಸಕರಾ ಚೇವ ಸಕಮ್ಮಕತ್ತಸಾಧಕಾ ಚ। ಯೇಸಮತ್ಥೋ ಕಮ್ಮೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧನೀಯೋ, ತಾನಿ ಪದಾನಿ **ಸಕಮ್ಮಕಾನಿ।** ಸಕಮ್ಮಕಪದಾನಂ ಸಕಮ್ಮಕವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಕಥೇತಬ್ಬೋ, ಕ್ವಚಿ ಅಕಮ್ಮಕವಸೇನಪಿ। ಏವಂ ಸುದ್ಧಕತ್ತುಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಉದ್ದೇಸೋಯಂ।

ತತ್ರ **ಭವತೀ**ತಿ ಹೋತಿ ವಿಜ್ಜತಿ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಸರೂಪಂ ಲಭತಿ। **ಉಬ್ಭವತೀ**ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಸರೂಪಂ ಲಭತಿ। **ಸಮುಬ್ಭವತೀ**ತಿ ಸಮುಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಸರೂಪಂ ಲಭತಿ। **ಪಭವತೀ**ತಿ **ಹೋ**ತಿ ಸಮ್ಭವತಿ। ಅಥ ವಾ **ಪಭವತೀ**ತಿ ಯತೋ ಕುತೋಚಿ ಸನ್ದತಿ, ನ ವಿಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಹೋತಿ, ತಂ ತಂ ಠಾನಂ ವಿಸರತಿ। **ಪರಾಭವತೀ**ತಿ ಪರಾಭವೋ ಹೋತಿ ಬ್ಯಸನಂ ಆಪಜ್ಜತಿ ಅವುದ್ಧಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। **ಸಮ್ಭವತೀ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಭವತಿ ವುದ್ಧಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। **ವಿಭವತೀ**ತಿ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ ವಿನಸ್ಸತಿ ವಿಪಜ್ಜತಿ, ವಿಸೇಸತೋ ವಾ ಭವತಿ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಭೋತಿ ಸಮ್ಭೋತಿ ವಿಭೋತೀ**ತಿ ಇಮಾನಿ “ಭವತಿ ಸಮ್ಭವತಿ ವಿಭವತೀ”ತಿ ಇಮೇಹಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಸಮಾನನಿದ್ದೇಸಾನಿ। **ಪಾತುಭವತೀ**ತಿ ಪಕಾಸತಿ ದಿಸ್ಸತಿ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ। **ಪಾತುಬ್ಭವತಿ ಪಾತುಭೋತೀ**ತಿ ಇಮಾನಿ “ಪಾತುಭವತೀ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನನಿದ್ದೇಸಾನಿ। ಏವಂ ಅಕಮ್ಮಕಪದಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ಸಕಮ್ಮಕಾಕಮ್ಮಕವಸೇನ ಅತ್ಥಕಥನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಮುತ್ತರತ್ರಾಪಿ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಅಕಮ್ಮಕಪದಾನಂ।

ಪರಿಭೋತಿದುಕಾದೀಸು ಪನ ಸತ್ತಸು ದುಕೇಸು ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಪದಾನಿ ಸಮಾನತ್ಥಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಪದಾನಿಯೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿದ್ದಿಸಿಸ್ಸಾಮ। ತತ್ರ **ಪರಿಭೋತಿ ಪರಿಭವತೀ**ತಿ ಪರಂ ಹಿಂಸತಿ ಪೀಳೇತಿ, ಅಥ ವಾ ಹೀಳೇತಿ ಅವಜಾನಾತಿ। **ಅಭಿಭೋತಿ ಅಭಿಭವತೀ**ತಿ ಪರಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರತಿ ಮದ್ದತಿ। **ಅಧಿಭೋತಿ ಅಧಿಭವತೀ**ತಿ ಪರಂ ಅಭಿಮದ್ದಿತ್ವಾ ಭವತಿ ಅತ್ತನೋ ವಸಂ ವತ್ತಾಪೇತಿ। **ಅತಿಭೋತಿ ಅತಿಭವತೀ**ತಿ ಪರಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಭವತಿ। **ಅನುಭೋತಿ ಅನುಭವತೀ**ತಿ ಸುಖದುಕ್ಖಂ ವೇದೇತಿ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ ಸುಖದುಕ್ಖಪಟಿಸಂವೇದೀ ಹೋತಿ। **ಸಮನುಭೋತಿ ಸಮನುಭವತೀ**ತಿ ಸುಖದುಕ್ಖಂ ಸುಟ್ಠು ವೇದೇತಿ ಸುಟ್ಠು

ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ ಸುಟ್ಠು ಸುಖದುಕ್ಖಪಟಿಸಂವೇದೀ ಹೋತಿ। **ಅಭಿಸಮ್ಭೋತಿ ಅಭಿಸಮ್ಭವತೀ**ತಿ ಪರಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರತಿ ಮದ್ದತಿ। ಏವಂ ಸಕಮ್ಮಕಪದಾನಂ ಸಕಮ್ಮಕವಸೇನ ಅತ್ಥಕಥನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಏವಂ ಅಕಮ್ಮಕವಸೇನಪಿ। ಏವಮುತ್ತರತ್ರಾಪಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಸಕಮ್ಮಕಪದಾನಂ।

ಅಪಚ್ಚಯೋ ಪರೋ ಹೋತಿ, ಭೂವಾದಿಗಣತೋ ಸತಿ।
ಸುದ್ಧಕತ್ತುಕ್ರಿಯಾಖ್ಯಾನೇ, ಸಬ್ಬಧಾತುಕನಿಸ್ಸಿತೇ॥

ಅಯಂ ಸುದ್ಧಕತ್ತುಕ್ರಿಯಾಪದಾನಂ ನಿದ್ದೇಸೋ।

ಹೇತುಕತ್ತುಕ್ರಿಯಾಪದನಿದ್ದೇಸ

ಭಾವೇತಿ ವಿಭಾವೇತಿಸಮ್ಭಾವೇತಿ ಪರಿಭಾವೇತಿ, ಏವಂ ಹೇತುಕತ್ತುಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಏಕಕಮ್ಮಕವಸೇನೇಸಮತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ । ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಪನ ದ್ವಿಕಮ್ಮಕವಸೇನಪಿ। ಪರಿಭಾವಾಪೇತಿ ಅಭಿಭಾವಾಪೇತಿ ಅನುಭಾವಾಪೇತಿ, ಏವಮ್ಪಿ ಹೇತುಕತ್ತುಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ದ್ವಿಕಮ್ಮಕವಸೇನೇಸಮತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಇಚ್ಚೇವಂ ದ್ವಿಧಾ ಹೇತುಕತ್ತುಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಞೇಯ್ಯಾನಿ, ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ತತ್ರ **ಭಾವೇತೀ**ತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಭಾವೇತಿ ಆಸೇವತಿ ಬಹುಲೀಕರೋತಿ, ಅಥ ವಾ **ಭಾವೇತೀ**ತಿ ವಡ್ಢೇತಿ। **ವಿಭಾವೇತೀ**ತಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿಭಾವೇತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಭಾವೇತಿ, ವಿವಿಧೇನ ವಾ ಆಕಾರೇನ ಭಾವೇತಿ ಭಾವಯತಿ ವಡ್ಢೇತಿ, ಅಥ ವಾ **ವಿಭಾವೇತೀ**ತಿ ಅಭಾವೇತಿ ಅನ್ತರಧಾಪೇತಿ। **ಸಮ್ಭಾವೇತೀ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಗುಣಂ ಸಮ್ಭಾವೇತಿ ಸಮ್ಭಾವಯತಿ ಸುಟ್ಠು ಪಕಾಸೇತಿ ಉಕ್ಕಂಸೇತಿ। **ಪರಿಭಾವೇತೀ**ತಿ ಪರಿಭಾವೇತಬ್ಬಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪರಿಭಾವೇತಿ ಪರಿಭಾವಯತಿ ಸಮನ್ತತೋ ವಡ್ಢೇತಿ। ಏವಂ ಏಕಕಮ್ಮಕವಸೇನತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ **ಪರಿಭಾವೇತೀ**ತಿ ವಾಸೇತಬ್ಬಂ ವತ್ಥುಂ ಪರಿಭಾವೇತಿ ಪರಿಭಾವಯತಿ ವಾಸೇತಿ ಗನ್ಧಂ ಗಾಹಾಪೇತಿ। ಏವಂ ದ್ವಿಕಮ್ಮಕವಸೇನಾಪಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। **ಪರಿಭಾವಾಪೇತೀ**ತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪುಗ್ಗಲೇನ ಸಪತ್ತಂ ಪರಿಭಾವಾಪೇತಿ ಹಿಂಸಾಪೇತಿ, ಅಥ ವಾ **ಪರಿಭಾವಾಪೇತೀ**ತಿ ಹೀಳಾಪೇತಿ ಅವಜಾನಾಪೇತಿ। **ಅಭಿಭಾವಾಪೇತೀ**ತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪುಗ್ಗಲೇನ ಸಪತ್ತಂ ಅಭಿಭಾವಾಪೇತಿ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಾಪೇತಿ। **ಅನುಭಾವಾಪೇತೀ**ತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪುಗ್ಗಲೇನ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭಾವಾಪೇತಿ ಪರಿಭೋಜೇತಿ।

ಪಯುತ್ತೋ ಕತ್ತುನಾ ಯೋಗೇ, ಠಿತೋಯೇವಾಪ್ಪಧಾನಿಯೇ।
ಕ್ರಿಯಂ ಸಾಧೇತಿ ಏತಸ್ಸ, ದೀಪಕಂ ಸಾಸನೇ ಪದಂ॥

ಕರಣವಚನಂಯೇವ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪದಿಸ್ಸತಿ।
ಆಖ್ಯಾತೇ ಕಾರಿತಟ್ಠಾನಂ, ಸನ್ಧಾಯ ಕಥಿತಂ ಇದಂ॥

ನ ನಾಮೇ ಕಾರಿತಟ್ಠಾನಂ, "ಬೋಧೇತಾ" ಇತಿಆದಿಕಂ।
"ಸುನಖೇಹಿಪಿ ಖಾದಾಪೇನ್ತಿ", ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ಪದಾನಿ ಚ।
ಆಹರಿತ್ವಾನ ದೀಪೇಯ್ಯ, ಪಯೋಗಕುಸಲೋ ಬುಧೋ॥

ತತ್ರಿದಂ ಕರಣವಚನಂ ಕಮ್ಮತ್ಥದೀಪಕಂ, ಉಪಯೋಗಸಾಮಿವಚನಾನಿಪಿ ತದ್ದೀಪಕಾನಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ಕಥಂ? **ಪರಿಭಾವಾಪೇತೀ**ತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪುಗ್ಗಲಂ ಸಪತ್ತಂ ಪರಿಭಾವಾಪೇತೀತಿ, ತಥಾ **ಪರಿಭಾವಾಪೇತೀ**ತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸಪತ್ತಂ

ಪರಿಭಾವಾಪೇತೀತಿ। ಸೇಸಾನಿ ನಯಾನುಸಾರೇನ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಾನಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬಾನೇತಾನಿ ಕರಣೋಪಯೋಗಸಾಮಿವಚನಾನಿ ಕಮ್ಮತ್ಥದೀಪಕಾನಿಯೇವ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ದ್ವಿಕಮ್ಮಕವಸೇನತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಅಯಂ ಹೇತುಕತ್ತುಕ್ರಿಯಾಪದಾನಂ ನಿದ್ದೇಸೋ।

ಕಮ್ಮಕ್ರಿಯಾಪದನಿದ್ದೇಸ

ಭವಿಯತೇ ವಿಭವಿಯತೇ ಪರಿಭವಿಯತೇ ಅಭಿಭವಿಯತೇ ಅನುಭವಿಯತೇ ಪರಿಭೂಯತೇ ಅಭಿಭೂಯತೇ ಅನುಭೂಯತೇ, ಏವಂ ಕಮ್ಮುನೋ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಥಾ ಚ ಭವಿಯ್ಯತೇ ವಿಭವಿಯ್ಯತೇ ಪರಿಭವಿಯ್ಯತೇ ಅಭಿಭವಿಯ್ಯತೇ ಅನುಭವಿಯ್ಯತೇ ಪರಿಭುಯ್ಯತೇ ಅಭಿಭುಯ್ಯತೇ ಅನುಭುಯ್ಯತೇತಿ। ಏತ್ಥ ಕಮ್ಮುನೋ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿಯೇವ ಕಮ್ಮಕತ್ತುನೋ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಕತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ವಿಸುಞ್ಹಿ ಕಮ್ಮಕತ್ತುನೋ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ।

ತತ್ರ **ಭವಿಯತೇ**ತಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೇನ ಭಾವಿಯತೇ ಆಸೇವಿಯತೇ ಬಹುಲೀಕರಿಯತೇ, ಅಥ ವಾ **ಭವಿಯತೇ**ತಿ ವಡ್ಢಿಯತೇ। **ವಿಭವಿಯತೇ**ತಿ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೇನ ವಿಭವಿಯತೇ ವಿಸೇಸೇನ ಭವಿಯತೇ, ವಿವಿಧೇನ ವಾ ಆಕಾರೇನ ಭವಿಯತೇ ವಡ್ಢಿಯತೇ, ಅಥ ವಾ **ವಿಭವಿಯತೇ**ತಿ ಅಭವಿಯತೇ ಅನ್ತರಧಾಪಿಯತೇ। **ಪರಿಭವಿಯತೇ**ತಿ ಸಪತ್ತೋ ಪುಗ್ಗಲೇನ ಪರಿಭವಿಯತೇ ಹಿಂಸಿಯತೇ, ಅಥ ವಾ **ಪರಿಭವಿಯತೇ**ತಿ ಹೀಳಿಯತೇ ಅವಜಾನಿಯತೇ। **ಅಭಿಭವಿಯತೇ**ತಿ ಸಪತ್ತೋ ಪುಗ್ಗಲೇನ ಅಭಿಭವಿಯತೇ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿಯತೇ ಅಭಿಮದ್ದಿಯತೇ। **ಅನುಭವಿಯತೇ**ತಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲೇನ ಅನುಭವಿಯತೇ ಪರಿಭುಞ್ಜಿಯತೇ। **ಪರಿಭೂಯತೇ**ತಿಆದೀನಿ ತೀಣಿ "ಪರಿಭವಿಯತೇ"ತಿಆದೀಹಿ ತೀಹಿ ಸಮಾನನಿದ್ದೇಸಾನಿ। ಸೇಸಾನಿ ಪನ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಯಂ ಕಮ್ಮಮೇವ ಪಧಾನತೋ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿದ್ದಿಸಿಯತಿ ಪದಂ, ತಂ ಕಮ್ಮತ್ಥದೀಪಕಂ। ತಸ್ಮಾ ಕತ್ತರಿ ಏಕವಚನೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೇಪಿ ಯದಿ ಕಮ್ಮಂ ಬಹುವಚನವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಬಹುವಚನನ್ತಞ್ಞೇವ ಕಮ್ಮುನೋ ಕ್ರಿಯಾಪದಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ಯದಿ ಪನೇಕವಚನವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಏಕವಚನನ್ತಞ್ಞೇವ। ತಥಾ ಕತ್ತರಿ ಬಹುವಚನೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೇಪಿ ಯದಿ ಕಮ್ಮಂ ಏಕವಚನವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಏಕವಚನನ್ತಞ್ಞೇವ ಕಮ್ಮುನೋ ಕ್ರಿಯಾಪದಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ಯದಿ ಪನ ಬಹುವಚನವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಬಹುವಚನನ್ತಞ್ಞೇವ। ಕಥಂ? ಭಿಕ್ಖುನಾ ಧಮ್ಮೋ ಭವಿಯತೇ, ಭಿಕ್ಖುನಾ ಧಮ್ಮಾ ಭವಿಯನ್ತೇ, ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಧಮ್ಮೋ ಭವಿಯತೇ, ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಧಮ್ಮಾ ಭವಿಯನ್ತೇತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕಮ್ಮುನೋ ಕ್ರಿಯಾಪದೇಸು ವೋಹಾರೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಿಂ ಪನ ಕಮ್ಮುನೋ ಕ್ರಿಯಾಪದೇ ಕಮ್ಮತ್ಥದೀಪಕೇ ಕಮ್ಮಭೂತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಕತ್ತುಭಾವಪರಿಕಪ್ಪೋ ಹೋತಿ, ತಂ ಕಮ್ಮಕತ್ತುತ್ಥದೀಪಕಂ, ತಂ ಕಮ್ಮುನೋ ಕ್ರಿಯಾಪದತೋ ವಿಸುಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪನೇ ಪಯೋಗರಚನಾ। ಸಯಮೇವ ಪರಿಭವಿಯತೇ ದುಬ್ಭಾಸಿತಂ ಭಣಂ ಬಾಲೋ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಪರಿಭೂತೋಪಿ, ಸಯಮೇವ ಅಭಿಭವಿಯತೇ ಪಾಪಕಾರೀ ನಿರಯೇ ನಿರಯಪಾಲೇಹಿ ಅಭಿಭೂತೋಪಿ ತಥಾರೂಪಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಸಯಂ ಕತತ್ತಾತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಸಯಮೇವ ಪೀಯತೇ ಪಾನೀಯಂ, ಸಯಮೇವ ಕಟೋ ಕರಿಯತೇತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಸುಖಾಭಿಸಙ್ಖರಣೀಯತಾ ಲಬ್ಭತೇವ, ತತೋ ಕಮ್ಮಕತ್ತುತಾ ಚ।

ಅಯಂ ಕಮ್ಮುನೋ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಂ ನಿದ್ದೇಸೋ।

ಭಾವಕ್ರಿಯಾಪದನಿದ್ದೇಸ

ಭೂಯತೇ ಭವಿಯತೇ ಉಬ್ಭವಿಯತೇ, ಏವಂ ಭಾವಸ್ಸ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಥಾ ಚ ಭುಯ್ಯತೇ ಭವಿಯ್ಯತೇ ಉಬ್ಭವಿಯ್ಯತೇತಿ। ತತ್ರ ಯಥಾ **ಠೀಯತೇ**ಪದಸ್ಸ ಠಾನನ್ತಿ ಭಾವವಸೇನ ಅತ್ಥಕಥನಮಿಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಂ ಭೂಯತೇತಿಆದೀನಮ್ಪಿ ಭವನನ್ತಿಆದಿನಾ ಭಾವವಸೇನ ಅತ್ಥಕಥನಮಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಚ ಠಾನಂ ಠಿತಿ ಭವನನ್ತಿಆದೀಹಿ ಭಾವವಾಚಕಕಿತನ್ತನಾಮಪದೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಛಟ್ಠಿಯೋಜನಮಿಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ತಥಾ ಠೀಯತೇ ಭೂಯತೇತಿಆದೀಹಿ ಭಾವವಾಚಕಾಖ್ಯಾತಪದೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೇ

ಭಟ್ಠಿಯೋಜನಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಪವತ್ತಭಟ್ಠಿಯನ್ತಸದ್ದೇಹಿ ಅಸಮ್ಬನ್ಧನೀಯತ್ತಾ ಆಖ್ಯಾತಿಕಪದಾನಂ। ಯಸ್ಮಿಂ ಪಯೋಗೇ ಯಂ ಕಮ್ಮುನೋ ಕ್ರಿಯಾಪದೇನ ಸಮಾನಗತಿಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿನಾ ಕಮ್ಮೇನ ನಿದ್ದಿಸಿಯತಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಂ, ಕತ್ತುವಾಚಕಪದಂ ಪನ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನೇನ ವಾ ಕರಣವಚನೇನ ವಾ ನಿದ್ದಿಸಿಯತಿ, ತಂ ತತ್ಥ ಭಾವತ್ಥದೀಪಕಂ। ನ ಹಿ ಸಬ್ಬಥಾ ಕತ್ತಾರಮನಿಸ್ಸಾಯ ಭಾವೋ ಪವತ್ತತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಭಾವೋ ನಾಮ ಕೇವಲೋ ಭವನಲವನಪಚನಾದಿಕೋ ಧಾತುಅತ್ಥೋಯೇವ। ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಪನ "ಠೀಯತೇ ಭೂಯತೇ"ತಿಆದೀಸು ಭಾವವಿಸಯೇಸು ಕರಣವಚನಮೇವ ಪಯುಞ್ಜನ್ತಿ "ನನು ನಾಮ ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ಸುನಿವತ್ಥೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ ಸುಪಾರುತೇನ ಆಕಪ್ಪಸಮ್ಪನ್ನೇನಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಮತೇ "ತೇನ ಉಬ್ಭವಿಯತೇ"ತಿ ಕರಣವಚನೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಜಿನಮತೇನ ಪನ "ಸೋ ಭೂಯತೇ"ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನೇನೇವ। **ಸಚ್ಚಸಙ್ಖೇಪಪ್ಪಕರಣೇ** ಹಿ ಧಮ್ಮಪಾಲಾಚರಿಯೇನ, **ನಿದ್ದೇಸಪಾಳಿಯಂ** ಪನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ, **ಧಜಗ್ಗಸುತ್ತನ್ತೇ** ಭಗವತಾ ಚ ಭಾವಪದಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಾಪೇಕ್ಖವಸೇನು'ಚ್ಚಾರಿತಂ।

ಕಥಿತೋ ಸಚ್ಚಸಙ್ಖೇಪೇ, ಪಚ್ಚತ್ತವಚನೇನ ವೇ,
"ಭೂಯತೇ" ಇತಿ ಸದ್ದಸ್ಸ, ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಭಾವದೀಪನೋ॥

ನಿದ್ದೇಸಪಾಳಿಯಂ "ರೂಪಂ, ವಿಭೋತಿ ವಿಭವಿಯ್ಯತಿ"।
ಇತಿ ದಸ್ಸನತೋ ವಾಪಿ, ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ ಥಿರಂ॥

ತಥಾ ಧಜಗ್ಗಸುತ್ತನ್ತೇ, ಮುನಿನಾಹಚ್ಚಭಾಸಿತೇ।
"ಸೋ ಪಹೀಯಿಸ್ಸತಿ" ಇತಿ, ಪಾಳಿದಸ್ಸನತೋಪಿ ಚ॥

ಪಾರಮಿತಾನುಭಾವೇನ, ಮಹೇಸೀನಂವ ದೇಹತೋ।
ಸನ್ತಿ ನಿಪ್ಫಾದನಾ, ನೇವ, ಸಕ್ಕತಾದಿವಚೋ ವಿಯ॥

ಪಚ್ಚತ್ತದಸ್ಸನೇನೇವ, ಪುರಿಸತ್ತಯಯೋಜನಂ।
ಏಕವಚನಿಕಞ್ಚಾಪಿ, ಬಹುವಚನಿಕಮ್ಪಿ ಚ।
ಕಾತಬ್ಬಮಿತಿ ನೋ ಖನ್ತಿ, ಪರಸ್ಸಪದಆದಿಕೇ॥

ತಸ್ಮಾ ರೂಪಂ ವಿಭವಿಯ್ಯತಿ, ರೂಪಾನಿ ವಿಭವಿಯ್ಯನ್ತಿ, ತ್ವಂ ವಿಭವಿಯ್ಯಸಿ, ತುಮ್ಹೇ ವಿಭವಿಯ್ಯಥ, ಅಹಂ ವಿಭವಿಯ್ಯಾಮಿ, ಮಯಂ ವಿಭವಿಯ್ಯಾಮ, ರೂಪಂ ವಿಭವಿಯ್ಯತೇ, ರೂಪಾನಿ ವಿಭವಿಯ್ಯನ್ತೇ ಇಚ್ಚೇವಮಾದಿ ಜಿನವಚನಾನುರೂಪತೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅತ್ರಾಯಂ ಪದಸೋಧನಾ -

ವಿಭವಿಯ್ಯತೀತಿ ಇದಂ, ಕಮ್ಮಪದಸಮಾನಕಂ।
ನ ಚ ಕಮ್ಮಪದಂ ನಾಪಿ, ಕಮ್ಮಕತ್ತುಪದಾದಿಕಂ॥

ಯದಿ ಕಮ್ಮಪದಂ ಏತಂ, ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ ಪನ।
ಕಮ್ಮಂ ದೀಪೇಯ್ಯ ಕರಣ-ವಚನಂ ಕತ್ತುದೀಪಕಂ॥

ಯದಿ ಕಮ್ಮಕತ್ತುಪದಂ, "ಪೀಯತೇ"ತಿ ಪದಂ ವಿಯ।
ಸಿಯಾ ಸಕಮ್ಮಕಂ, ನೇತಂ, ತಥಾ ಹೋತೀತಿ ದೀಪಯೇ॥

ಯದಿ ಕತ್ತುಪದಂ ಏತಂ, **ವಿಭವತಿ**ಪದಂ ವಿಯ।
ವಿನಾ **ಯ**ಪಚ್ಚಯಂ ತಿಟ್ಠೇ, ನ ತಥಾ ತಿಟ್ಠತೇ ಇದಂ॥

ನ ಕತ್ತರಿ ಭುವಾದೀನಂ, ಗಣೇ **ಯ**ಪಚ್ಚಯೋ ರುತೋ।
ದಿವಾದೀನಂ ಗಣೇಯೇವ, ಕತ್ತರಿ ಸಮುದೀರಿತೋ॥

ನ **ಭೂ**ಧಾತು ದಿವಾದೀನಂ, ಧಾತೂನಂ ದಿಸ್ಸತೇ ಗಣೇ।
ಭೂವಾದಿಕಚುರಾದೀನಂ, ಗಣೇಸುಯೇವ ದಿಸ್ಸತಿ॥

"ವಿಭವಿಯ್ಯತಿ" ಇಚ್ಚಾದೋ, ತಸ್ಮಾ **ಯ**ಪಚ್ಚಯೋ ಪನ।
ಭಾವೇಯೇವಾತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ವಿಞ್ಞುನಾ ಸಮಯಞ್ಞುನಾ॥

ಏತ್ಥ ಹಿ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ, ಭಾವಕಾರಕಲಕ್ಖಣಂ।
ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮಹಂ ದಾನಿ, ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಮೇ ನಿಬೋಧಥ॥

"ತಿಸ್ಸೋ ಗಚ್ಛತಿ"ಇಚ್ಚತ್ರ, ಕತ್ತಾರಂ ಕತ್ತುನೋ ಪದಂ।
"ಧಮ್ಮೋ ದೇಸಿಯತಿ"ಚ್ಚತ್ರ, ಕಮ್ಮಂ ತು ಕಮ್ಮುನೋ ಪದಂ॥

ಸರೂಪತೋ ಪಕಾಸೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಪಾಕಟಾ ಉಭೋ।
ತಥಾ ವಿಭವಿಯ್ಯತೀತಿ-ಆದಿಭಾವಪದಂ ಪನ॥

ಸರೂಪತೋ ನ ದೀಪೇತಿ, ಕಾರಕಂ ಭಾವನಾಮಕಂ।
ದಬ್ಬಭೂತಂ ತು ಕತ್ತಾರಂ, ಪಕಾಸೇತಿ ಸರೂಪತೋ॥

ಕತ್ತಾರಂ ಪನ ದೀಪೇನ್ತಂ, ಕತ್ತುಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಮ್ಪಿ ತಂ।
ಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ ಸ್ವಾಕಾರೋ, ಪಚ್ಚಯೇನ ವಿಭಾವಿತೋ॥

ಯಸ್ಮಾ ಚ ಕತ್ತುಭಾವೇನ, ಭಾವೋ ನಾಮ ನ ತಿಟ್ಠತಿ।
ಕತ್ತಾವ ಕತ್ತುಭಾವೇನ, ಭಾವಟ್ಠಾನೇ ಠಿತೋ ತತೋ॥

ಯಜ್ಜೇವಂ ಕತ್ತುವೋಹಾರೋ, ಭಾವಸ್ಸ ತು ಕಥಂ ಸಿಯಾ।
"ಸಾವಕಾನಂ ಸನ್ನಿಪಾತೋ, ಅಹೋಸಿ"ಇತಿಆದಿಸು॥

ಇತಿ ಚೇ ನಿಸ್ಸಯಾನಂ ತು, ವಸಾ ನಿಸ್ಸಿತಸಮ್ಭವಾ।
ಕತ್ತುಟ್ಠಾನೇಪಿ ಭಾವಸ್ಸ, ಕತ್ತುಪಞ್ಞತ್ತಿ ಸಿಜ್ಝತಿ॥

ಕಾರಕೇ ಕತ್ತುಕಮ್ಮಟ್ಠೇ, ಕ್ರಿಯಾಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇ ಯಥಾ।
ಧಾರೇನ್ತೀ ಆಸನಥಾಲೀ, ಕ್ರಿಯಾಧಾರೋತಿ ಕಪ್ಪಿತಾ॥

ತಥಾ ಭಾವಪದಂ ಧೀರಾ, ಕತ್ತಾರಂ ಭಾವನಿಸ್ಸಯಂ।

ದೀಪಯನ್ತಮ್ಪಿ ಕಪ್ಪೇನ್ತಿ, ಭಾವಸ್ಸ ವಾಚಕಂ ಇತಿ॥

ಕೇಚಿ ಅದಬ್ಬಭೂತಸ್ಸ, ಭಾವಸ್ಸೇಕತ್ತತೋ ಬ್ರವುಂ।
ಭಾವೇದೇಕವಚೋವಾದಿ-ಪುರಿಸಸ್ಸೇವ ಹೋತಿತಿ॥

ಪಾಳಿಂ ಪತ್ವಾನ ತೇಸಂ ತು, ವಚನಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಕಂ।
"ತೇ ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಪಹೀಯಿಸ್ಸನ್ತಿ" ಇತಿ ಹಿ॥

ಪಾಠೋ ಪಾವಚನೇ ದಿಟ್ಠೋ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ವದೇಮಸೇ।
ಪಚ್ಚತ್ತದಸ್ಸನೇನೇವ, ಪುರಿಸತ್ತಯಯೋಜನಂ॥

ವಚನೇಹಿ ಯುತಂ ದ್ವೀಹಿ, ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬನ್ತಿ ನೋ ರುಚಿ।
ಭಾವೇ ಕ್ರಿಯಾಪದಂ ನಾಮ, ಪಾಳಿಯಂ ಅತಿದುದ್ದಸಂ।
ತಸ್ಮಾ ತಗ್ಗಹಣೂಪಾಯೋ, ವುತ್ತೋ ಏತ್ತಾವತಾ ಮಯಾತಿ॥

ಅಯಂ ಭಾವಸ್ಸ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಂ ನಿದ್ದೇಸೋ।

ಏವಂ ಸುದ್ಧಕತ್ತುಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಹೇತುಕತ್ತುಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಕಮ್ಮುನೋ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ, ಭಾವಸ್ಸ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಚಾತಿ ಚತುಧಾ, ಕಮ್ಮಕತ್ತುಕ್ರಿಯಾಪದೇಹಿ ವಾ ಪಞ್ಚಧಾ **ಭೂ**ಧಾತುತೋ ನಿಪ್ಫನ್ನಾನಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನಿ, ಏತಾನಿ ಲೋಕಿಯಾನಂ ಭಾವಭೇದವಸೇನ ವೋಹಾರಭೇದೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ವುತ್ತಾನಿ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಕಮ್ಮಕತ್ತುಭಾವಕಾರಕತ್ತಯವಸೇನ ತಿವಿಧಾನೇವ। ಹೇತುಕತ್ತಾ ಹಿ ಸುದ್ಧಕತ್ತುಸಙ್ಖಾತೇ ಕಾರಕೇ ತಸ್ಸಙ್ಗಭಾವತೋ ಸಙ್ಗಹಮುಪಗಚ್ಛತಿ, ತಥಾ ಕಮ್ಮಕತ್ತಾ ಕಮ್ಮಕಾರಕೇ, ಭಾವೋ ಪನ ಕೇವಲೋ। ಸೋ ಹಿ ಗಮನಪಚನಲವನಾದಿವಸೇನಾನೇಕವಿಧೋಪಿ ಕ್ರಿಯಾಸಭಾವತ್ತಾ ಭೇದರಹಿತೋ ಕಾರಕನ್ತರೋ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ದಬ್ಬಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ದಬ್ಬಭೇದೇನ ಭಿಜ್ಜತಿ। ತೇನ ಪಾವಚನೇ ಭಾವವಾಚಕಂ ಪದಂ ಬಹುವಚನನ್ತಮ್ಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ। ಆಖ್ಯಾತಿಕಪದೇ ಭಾವಕಾರಕವೋಹಾರೋ ನಿರುತ್ತಿನಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಗತೋ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಕತಾ ನುಪಪಜ್ಜತಿ। ಸೋ ಹಿ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಜನೇತಿ, ನ ಚ ಕ್ರಿಯಾಯ ನಿಮಿತ್ತಂ। ಕ್ರಿಯಾನಿಮಿತ್ತಭಾವೋಯೇವ ಹಿ ಕಾರಕಲಕ್ಖಣಂ। ಇತಿ ಮುಖ್ಯತೋ ವಾ ಹೇತುತೋ ವಾ ಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಕತಾ ನ ಲಬ್ಭತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಸೋ ಕರಣಮತ್ತತ್ತಾ ಕಾರಕಂ। ತಥಾ ಹಿ ಕರಣಂ ಕಾರೋ, ಕ್ರಿಯಾ, ತದೇವ ಕಾರಕನ್ತಿ ಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಕತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಕ್ರಿಯಾನಿಮಿತ್ತಭಾವೋಯೇವ ಕಾರಕಲಕ್ಖಣಂ, ತಸ್ಮಾ ನಾಮಿಕಪದೇ ಕಾರಕಲಕ್ಖಣೇ ಭಾವಕಾರಕನ್ತಿ ವೋಹಾರಂ ಪಹಾಯ ಕತ್ತುಕಮ್ಮಕರಣಸಮ್ಪದಾನಾಪಾದಾನಾಧಿಕರಣಾನಂ ಛನ್ನಂ ವತ್ಥೂನಂ ಕತ್ತುಕಾರಕಕಮ್ಮಕಾರಕನ್ತಿಆದಿ ವೋಹಾರೋ ಕರಿಯತಿ ವೇಯ್ಯಾಕರಣೇಹಿ। ಏವಂ ನಿರುತ್ತಿನಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವುತ್ತಂ ಭಾವಕಾರಕಞ್ಚ ದ್ವೇ ಚ ಕಮ್ಮಕತ್ತುಕಾರಕಾನೀತಿ ಕಾರಕತ್ತಯಂ ಭವತಿ। ತದ್ದೀಪಕಞ್ಚಾಖ್ಯಾತಿಕಪದಂ ತಿಕಾರಕಂ।

ಇಮಮತ್ಥಞ್ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ, ವುತ್ತಮಾಚರಿಯೇಹಿಪಿ।
ಮಹಾವೇಯ್ಯಾಕರಣೇಹಿ, ನಿರುತ್ತಿನಯದಸ್ಸಿಭಿ॥

"ಯಂ ತಿಕಾಲಂ ತಿಪುರಿಸಂ, ಕ್ರಿಯಾವಾಚಿ ತಿಕಾರಕಂ।
ಅತಿಲಿಙ್ಗಂ ದ್ವಿವಚನಂ, ತದಾಖ್ಯಾತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥

ಇಧ ಭಾವಕಮ್ಮೇಸು ಅತ್ತನೋಪದುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕೇಚಿ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಅವಸ್ಸಮಿಚ್ಛನ್ತೀತಿ ತೇಸಂ ಮತಿವಿಭಾವನತ್ಥಮಮ್ಹೇಹಿ ಭಾವಕಮ್ಮಾನಂ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಅತ್ತನೋಪದವಸೇನುದ್ದಿಟ್ಠಾನಿ ಚೇವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನಿ ಚ। ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಪನೇತಾನಿ ತಿಕಾರಕಾನಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಮಿಚ್ಛತಾ ಪರಸ್ಸಪದತ್ತನೋಪದವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ಪಾಳಿಆದೀಸು ಹಿ ತಿಕಾರಕಾನಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಪರಸ್ಸಪದತ್ತನೋಪದವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಠಿತಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? ಭಗವಾ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರತಿ। ಸಮಾಧಿಜ್ಝಾನಕುಸಲಾ, ವನ್ದನ್ತಿ ಲೋಕನಾಯಕಂ। ಮೋನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಞಾಣಂ। ಅತ್ಥಾಭಿಸಮಯಾ ಧೀರೋ, ಪಣ್ಡಿತೋತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ। ಕಥಂ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ರೂಪಂ ವಿಭೋತಿ ವಿಭವಿಯ್ಯತಿ। ಸೋ ಪಹೀಯಿಸ್ಸತಿ। ಪಣ್ಡುಕಮ್ಬಲೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಭಾಸತೇ ತಪತೇ। ಪೂಜಕೋ ಲಭತೇ ಪೂಜಂ। ಪುತ್ತಕಾಮಾ ಥಿಯೋ ಯಾಚಂ, ಲಭನ್ತೇ ತಾದಿಸಂ ಸುತಂ। ಅಸಿತೋ ತಾದಿ ವುಚ್ಚತೇ ಸಬ್ರಹ್ಮಾ। ಅಗ್ಗಿಜಾದಿ ಪುಬ್ಬೇವ ಭೂಯತೇ। ಸೋ ಪಹೀಯೇಥಾಪಿ ನೋ ಪಹೀಯೇಥಾತಿ ಏವಂ ದ್ವಿಧಾ ಠಿತಾನಿ। ಅತ್ರಿದಂ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಂ -

ತಿಕಾರಕಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ, ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಪಾಯತೋ।
ಪರಸ್ಸಪದಯೋಗೇನ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ॥

ಅತ್ತನೋಪದಯುತ್ತಾನಿ, ಚುಣ್ಣಿಯೇಸು ಪದೇಸು ಹಿ।
ಅತೀವಪ್ಪಾನಿ ಗಾಥಾಸು, ಪದಾನೀತಿ ಬಹೂನಿ ತು॥

ಗಾಥಾಸು ಚೇವಿತರಾನಿ, ಚುಣ್ಣಿಯೇಸು ಪದೇಸು ಚ।
ಸುಬಹೂನೇವ ಹುತ್ವಾನ, ದಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಪಕಾಸಯೇ॥

ಪದಾನಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ಪನತಿ ಅನ್ತಿಆದೀನಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ವಚನಾನಮನುರೂಪೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ತಿಕಾರಕಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಸರೂಪತೋ ವವತ್ಥಾನತೋ ನಿದ್ದೇಸತೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಇದಾನಿ ನೋಪಸಗ್ಗಾಕಮ್ಮಿಕಾದಿವಸೇನ ಭವತಿಸ್ಸ ಧಾತುಸ್ಸ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ವದಾಮ -

ನೋಪಸಗ್ಗಾ ಅಕಮ್ಮಾ ಚ, ಸೋಪಸಗ್ಗಾ ಅಕಮ್ಮಿಕಾ।
ಸೋಪಸಗ್ಗಾ ಸಕಮ್ಮಾ ಚ, ಇತಿ **ಭೂ**ತಿ ವಿಭಾವಿತಾ॥

ಇದಂ ತು ವಚನಂ "ಧಮ್ಮ-ಭೂತೋ ಭುತ್ವಾ"ತಿಆದಿಸು।
ಪತ್ತಾನುಭವನತ್ಥಂ ಮೇ, ವಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಉದೀರಿತಂ॥

ಏತೇನ ಪನ ಅತ್ಥೇನ, ನೋಪಸಗ್ಗಸಕಮ್ಮಿಕಂ।
ಗಹೇತ್ವಾ ಚತುಧಾ ಹೋತಿ, ಇತಿ ಞೇಯ್ಯಂ ವಿಸೇಸತೋ॥

ನೋಪಸಗ್ಗಾ ಅಕಮ್ಮಾ ಚ, ಸೋಪಸಗ್ಗಾ ಅಕಮ್ಮಿಕಾ।
ಭೂಧಾತು ಕಾರಿತೇ ಸನ್ತೇ, ಏಕಕಮ್ಮಾ ಭವನ್ತಿ ಹಿ॥

"ಭಾವೇತಿ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ, ವಿಭಾವೇತೀ"ತಿಮಾನಿಧ।
ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾನಿ ವಿಞ್ಞೂಹಿ, ಸಾಸನಞ್ಞೂಹಿ ಸಾಸನೇ॥

ಸೋಪಸಗ್ಗಾ ಸಕಮ್ಮಾ ತು, ಕಾರಿತಪ್ಪಚ್ಚಯೇ ಸತಿ।

ದ್ವಿಕಮ್ಮಾಯೇವ ಹೋತೀತಿ, ಞಾತಬ್ಬಂ ವಿಞ್ಞುನಾ ಕಥಂ॥

ಅಭಿಭಾವೇನ್ತಿ ಪುರಿಸಾ, ಪುರಿಸೇ ಪಾಣಜಾತಿಕಂ।
ಅನುಭಾವೇತಿ ಪುರಿಸೋ, ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪುರಿಸಂ ಇತಿ॥

ಇದಂ ಸಕಮ್ಮಕಂ ನಾಮ, ಅಕಮ್ಮಕಮಿದಂ ಇತಿ।
ಕಥಮಮ್ಹೇಹಿ ಞಾತಬ್ಬಂ, ವಿತ್ಥಾರೇನ ವದೇಥ ನೋ॥

ವಿತ್ಥಾರೇನೇವ ಕಿಂ ವತ್ತುಂ, ಸಕ್ಕೋಮಿ ಏಕದೇಸತೋ।
ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ, ವದತೋ ಮೇ ನಿಬೋಧಥ॥

ಆಖ್ಯಾತಿಕಪದಂ ನಾಮ, ದುವಿಧಂ ಸಮುದೀರಿತಂ।
ಸಕಮ್ಮಕಮಕಮ್ಮಞ್ಚ, ಇತಿ ವಿಞ್ಞೂ ವಿಭಾವಯೇ॥

ತತ್ರ ಯಸ್ಸ ಪಯೋಗಮ್ಹಿ, ಪದಸ್ಸ ಕತ್ತುನಾ ಕ್ರಿಯಾ।
ನಿಪ್ಫಾದಿತಾ ವಿನಾ ಕಮ್ಮಂ, ನ ಹೋತಿ ತಂ ಸಕಮ್ಮಕಂ॥

"ಪಚತೀ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತೇ ತು, ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಜನ್ತುನಾ।
ಓದನಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಂ ವಾ, ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥುನ್ತಿ ಞಾಯತಿ॥

ಯಸ್ಸ ಪನ ಪಯೋಗಮ್ಹಿ, ಕಮ್ಮೇನ ರಹಿತಾ ಕ್ರಿಯಾ।
ಪದಸ್ಸ ಞಾಯತೇ ಏತಂ, ಅಕಮ್ಮಕನ್ತಿ ತೀರಯೇ॥

"ತಿಟ್ಠತಿ ದೇವದತ್ತೋ"ತಿ, ವುತ್ತೇ ಕೇನಚಿ ಜನ್ತುನಾ।
ಠಾನಂವ ಬುದ್ಧಿವಿಸಯೋ, ಕಮ್ಮಭೂತಂ ನ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ॥

ಸಕಮ್ಮಕಪದಂ ತತ್ಥ, ಕತ್ತಾರಂ ಕಮ್ಮಮೇವ ಚ।
ಪಕಾಸೇತಿ ಯಥಾಯೋಗ-ಮಿತಿ ವಿಞ್ಞೂ ವಿಭಾವಯೇ॥

"ಓದನಂ ಪಚತಿ ಪೋಸೋ, ಓದನೋ ಪಚ್ಚತೇ ಸಯಂ"।
ಇಚ್ಚುದಾಹರಣಾ ಞೇಯ್ಯಾ, ಅವುತ್ತೇಪಿ ಅಯಂ ನಯೋ॥

ಅಕಮ್ಮಕಪದಂ ನಾಮ, ಕತ್ತಾರಂ ಭಾವಮೇವ ಚ।
ಯಥಾರಹಂ ಪಕಾಸೇತಿ, ಇತಿ ಧೀರೋಪಲಕ್ಖಯೇ॥

ಕತ್ತಾರಂ "ತಿಟ್ಠತಿ"ಚ್ಚತ್ರ, ಸೂಚೇತಿ ಭಾವನಾಮಕಂ।
"ಉಪಟ್ಠೀಯತಿ" ಇಚ್ಚತ್ರ, ಅವುತ್ತೇಪಿ ಅಯಂ ನಯೋ॥

ಏವಂ ಸಕಮ್ಮಕಾಕಮ್ಮಂ, ಞತ್ವಾ ಯೋಜೇಯ್ಯ ಬುದ್ಧಿಮಾ।
ತಿಕಮ್ಮಕಞ್ಚ ಜಾನೇಯ್ಯ, ಕರಾದೋ ಕಾರಿತೇ ಸತಿ॥

"ಸುವಣ್ಣಂ ಕಟಕಂ ಪೋಸೋ, ಕಾರೇತಿ ಪುರಿಸ"ನ್ತಿ ಚ।
"ಪುರಿಸೋ ಪುರಿಸೇ ಗಾಮಂ, ರಥಂ ವಾಹೇತಿ"ಇಚ್ಚಪಿ॥

ಏತ್ಥ **ಭವತಿ**ಧಾತುಮ್ಹಿ, ನಯೋ ಏಸೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ।
ತಸ್ಮಾ ದ್ವಿಕಮ್ಮಕಞ್ಞೇವ, ಪದಮೇತ್ಥ ವಿಭಾವಿತಂ॥

ಏದಿಸೋ ಚ ನಯೋ ನಾಮ, ಪಾಳಿಯಂ ತು ನ ದಿಸ್ಸತಿ।
ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಮತೇನೇವ, ಮಯಾ ಏವಂ ಪಕಾಸಿತೋ॥

ಏತ್ಥ ಚ "ತಮೇನಂ ರಾಜಾ, ವಿವಿಧಾ ಕಮ್ಮಕಾರಣಾ।
ಕಾರಾಪೇತೀ"ತಿ ಯೋ ಪಾಠೋ, **ನಿದ್ದೇಸೇ** ತಂ ಸುನಿದ್ದಿಸೇ॥

"ಮನುಸ್ಸೇಹೀ"ತಿ ಆಹರಿತ್ವಾ, ಪಾಠಸೇಸಂ ಸುಮೇಧಸೋ।
"ಸುನಖೇಹಿಪಿ ಖಾದಾಪೇನ್ತಿ", ಇತಿ ಪಾಠಸ್ಸ ದಸ್ಸನಾ॥

ಏತಂ ನಯಂ ವಿದೂ ಞತ್ವಾ, ಯೋಜೇ ಪಾಠಾನುರೂಪತೋ।
"ಸುವಣ್ಣಂ ಕಟಕಂ ಪೋಸೋ, ಕಾರೇತಿ ಪುರಿಸೇನಿ"ತಿ॥

ವಿಕರಣಪ್ಪಚ್ಚಯಾವ, ವುತ್ತಾ ಏತ್ಥ ಸರೂಪತೋ।
ಸಗಣೇ ಸಗಣೇ ತೇಸಂ, ವುತ್ತಿಂ ದೀಪೇತುಮೇವ ಚ॥

"ಅಸ್ಮಿಂ ಗಣೇ ಅಯಂ ಧಾತು, ಹೋತೀ"ತಿ ತೇಹಿ ವಿಞ್ಞುನೋ।
ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಞ್ಚ ಅಞ್ಞೇಹಿ, ಞಾಪನಾ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ನ॥

ತಥಾ ಹಿ ಭಾವಕಮ್ಮೇಸು, ವಿಹಿತೋ ಪಚ್ಚಯೋ ತು ಯೋ।
ಅಟ್ಠವಿಧೇಪಿ ಧಾತೂನಂ, ಗಣಸ್ಮಿಂ ಸಮ್ಪವತ್ತತಿ॥

ಭೂಧಾತುಜೇಸು ರೂಪೇಸು, ಅಸಮ್ಮೋಹಾಯ ಸೋತುನಂ।
ನಾನಾವಿಧೋ ನಯೋ ಏವಂ, ಮಯಾ ಏತ್ಥ ಪಕಾಸಿತೋ॥

ಯೇ ಲೋಕೇ ಅಪ್ಪಯುತ್ತಾ ವಿವಿಧವಿಕರಣಾಖ್ಯಾತಸದ್ದೇಸ್ವಭೇಕಾ,
ತೇ ಪತ್ವಾಖ್ಯಾತಸದ್ದೇ ಅವಿಗತವಿಮತೀ ಹೋನ್ತಿ ಞಾಣೇಪಿ ತಸ್ಮಾ।
ಅಚ್ಚನ್ತಞ್ಞೇವ ಧೀರೋ ಸಪರಹಿತರತೋ ಸಾಸನೇ ದಳ್ಹಪೇಮೋ,
ಯೋಗಂ ತೇಸಂ ಪಯೋಗೇ ಪಟುತರಮತಿತಂ ಪತ್ಥಯಾನೋ ಕರೇಯ್ಯ॥

ಇತಿ ನವಙ್ಗೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಬ್ಯಪ್ಪಥಗತೀಸು

ವಿಞ್ಞೂನಂ ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಾಯ ಕತೇ ಸದ್ದನೀತಿಪ್ಪಕರಣೇ

ಸವಿಕರಣಾಖ್ಯಾತವಿಭಾಗೋ ನಾಮ

ಪಠಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೧. ಭವತಿಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗ

ಇತೋ ಪರಂ ಪವಕ್ಖಾಮಿ, ಸೋತೂನಂ ಮತಿವಡ್ಢನಂ।
ಕ್ರಿಯಾಪದಕ್ಕಮಂ ನಾಮ, ವಿಭತ್ತಾದೀನಿ ದೀಪಯಂ॥

ತತ್ರ ಆಖ್ಯಾತಿಕಸ್ಸ ಕ್ರಿಯಾಲಕ್ಖಣತ್ತಸೂಚಿಕಾ ತ್ಯಾದಯೋ ವಿಭತ್ತಿಯೋ, ತಾ ಅಟ್ಠವಿಧಾ ವತ್ತಮಾನಾಪಞ್ಚಮೀಸತ್ತಮೀಪರೋಕ್ಖಾಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನೀಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿವಸೇನ।

ತತ್ಥತಿ ಅನ್ತಿ, ಸಿ ಥ, ಮಿ ಮ, ತೇ ಅನ್ತೇ, ಸೇ ವ್ಹೇ, ಏ ಮ್ಹೇ ಇಚ್ಚೇತಾ ವತ್ತಮಾನಾವಿಭತ್ತಿಯೋ ನಾಮ।

ತು ಅನ್ತು, ಹಿ ಥ, ಮಿ ಮ, ತಂ ಅನ್ತಂ, ಸು ವ್ಹೋ, ಏ ಆಮಸೇ ಇಚ್ಚೇತಾ ಪಞ್ಚಮೀವಿಭತ್ತಿಯೋ ನಾಮ।

ಏಯ್ಯ ಏಯ್ಯುಂ, ಏಯ್ಯಾಸಿ ಏಯ್ಯಾಥ, ಏಯ್ಯಾಮಿ ಏಯ್ಯಾಮ, ಏಥ ಏರಂ, ಏಥೋ ಏಯ್ಯಾವ್ಹೋ, ಏಯ್ಯಂ ಏಯ್ಯಾಮ್ಹೇ ಇಚ್ಚೇತಾ ಸತ್ತಮೀವಿಭತ್ತಿಯೋ ನಾಮ।

ಅ ಉ, ಏ ತ್ಥ, ಅಂ ಮ್ಹ, ತ್ಥ ರೇ, ತ್ಥೋ ವ್ಹೋ, ಇಂ ಮ್ಹೇ ಇಚ್ಚೇತಾ ಪರೋಕ್ಖಾವಿಭತ್ತಿಯೋ ನಾಮ।

ಆ ಊ, ಓ ತ್ಥ, ಅಂ ಮ್ಹಾ, ತ್ಥ ತ್ಥುಂ, ಸೇ ವ್ಹಂ, ಇಂ ಮ್ಹಸೇ ಇಚ್ಚೇತಾ ಹಿಯ್ಯತ್ತನೀವಿಭತ್ತಿಯೋ ನಾಮ।

ಈ ಉಂ, ಓ ತ್ಥ, ಇಂ ಮ್ಹಾ, ಆ ಊ, ಸೇ ವ್ಹಂ, ಅಂ ಮ್ಹೇ ಇಚ್ಚೇತಾ ಅಜ್ಜತನೀವಿಭತ್ತಿಯೋ ನಾಮ।

ಸ್ಸತಿ ಸ್ಸನ್ತಿ, ಸ್ಸಸಿ ಸ್ಸಥ, ಸ್ಸಾಮಿ ಸ್ಸಾಮ, ಸ್ಸತೇ ಸ್ಸನ್ತೇ, ಸ್ಸಸೇ ಸ್ಸವ್ಹೇ, ಸ್ಸಂ ಸ್ಸಾಮ್ಹೇ ಇಚ್ಚೇತಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀವಿಭತ್ತಿಯೋ ನಾಮ।

ಸ್ಸಾ ಸ್ಸಂಸು, ಸ್ಸೇ ಸ್ಸಥ, ಸ್ಸಂ ಸ್ಸಾಮ್ಹಾ, ಸ್ಸಥ ಸ್ಸಿಸು, ಸ್ಸಸೇ ಸ್ಸವ್ಹೇ, ಸ್ಸಿಂ ಸ್ಸಾಮ್ಹಸೇ ಇಚ್ಚೇತಾ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿವಿಭತ್ತಿಯೋ ನಾಮ।

ಸಬ್ಬಾಸಮೇತಾಸಂ ವಿಭತ್ತೀನಂ ಯಾನಿ ಯಾನಿ ಪುಬ್ಬಕಾನಿ ಛ ಪದಾನಿ, ತಾನಿ ತಾನಿ ಪರಸ್ಸಪದಾನಿ ನಾಮ। ಯಾನಿ ಯಾನಿ ಪನ ಪರಾನಿ ಛ ಪದಾನಿ, ತಾನಿ ತಾನಿ ಅತ್ತನೋಪದಾನಿ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಪರಸ್ಸಪದಾನಿ ವತ್ತಮಾನಾ ಛ, ಪಞ್ಚಮಿಯೋ ಛ, ಸತ್ತಮಿಯೋ ಛ, ಪರೋಕ್ಖಾ ಛ, ಹಿಯ್ಯತ್ತನಿಯೋ ಛ, ಅಜ್ಜತನಿಯೋ ಛ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿಯೋ ಛ, ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯೋ ಛಾತಿ ಅಟ್ಠಚತ್ತಾಲೀಸವಿಧಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಇತರಾನಿ, ಸಬ್ಬಾನಿ ತಾನಿ ಪಿಣ್ಡಿತಾನಿ ಛನ್ನವುತಿವಿಧಾನಿ।

ಪರಸ್ಸಪದಾನಮತ್ತನೋಪದಾನಞ್ಚ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಪದಾನಿ ಪಠಮಮಜ್ಝಿಮುತ್ತಮಪುರಿಸಾ ನಾಮ। ತೇ ವತ್ತಮಾನಾದೀಸು ಚತ್ತಾರೋ ಚತ್ತಾರೋ, ಅಟ್ಠನ್ನಂ ವಿಭತ್ತೀನಂ ವಸೇನ ದ್ವತ್ತಿಂಸ, ಪಿಣ್ಡಿತಾನಿ ಪರಿಮಾಣಾನೇವ।

ದ್ವೀಸು ದ್ವೀಸು ಪದೇಸು ಪಠಮಂ ಪಠಮಂ ಏಕವಚನಂ, ದುತಿಯಂ ದುತಿಯಂ ಬಹುವಚನಂ।

ತತ್ರ ವತ್ತಮಾನವಿಭತ್ತೀನನ್ತಿ ಅನ್ತಿ, ಸಿ ಥ, ಮಿ ಮ ಇಚ್ಚೇತಾನಿ ಪರಸ್ಸಪದಾನಿ। ತೇ ಅನ್ತೇ, ಸೇ ವ್ಹೇ, ಏ ಮ್ಹೇ ಇಚ್ಚೇತಾನಿ ಅತ್ತನೋಪದಾನಿ। ಪರಸ್ಸಪದತ್ತನೋಪದೇಸುಪಿತಿ ಅನ್ತಿ ಇತಿ ಪಠಮಪುರಿಸಾ, ಸಿಥ ಇತಿ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸಾ, ಮಿ ಮ ಇತಿ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಾ, ತೇ ಅನ್ತೇ ಇತಿ ಪಠಮಪುರಿಸಾ, ಸೇ ವ್ಹೇ ಇತಿ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸಾ, ಏ ಮ್ಹೇ ಇತಿ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಾ।

ಪಠಮಮಜ್ಝಿಮುತ್ತಮಪುರಿಸೇಸುಪಿ ತಿ-ಇತಿ ಏಕವಚನಂ, ಅನ್ತಿ-ಇತಿ ಬಹುವಚನನ್ತಿ ಏವಂ ಏಕವಚನಬಹುವಚನಾನಿ ಕಮತೋ ಞೇಯ್ಯಾನಿ। ಏವಂ ಸೇಸಾಸು ವಿಭತ್ತೀಸು ಪರಸ್ಸಪದತ್ತನೋಪದಪಠಮಮಜ್ಝಿಮುತ್ತಮಪುರಿಸೇಕವಚನಬಹುವಚನಾನಿ ಞೇಯ್ಯಾನಿ।

ತತ್ಥ **ವಿಭತ್ತೀ**ತಿ ಕೇನಟ್ಠೇನ ವಿಭತ್ತಿ? ಕಾಲಾದಿವಸೇನ ಧಾತ್ವತ್ಥಂ ವಿಭಜತೀತಿ ವಿಭತ್ತಿ, ಸ್ಯಾದೀಹಿ ನಾಮಿಕವಿಭತ್ತೀಹಿ ಸಹ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಕವಸೇನ ಪನ ಸಕತ್ಥಪರತ್ಥಾದಿಭೇದೇ ಅತ್ಥೇ ವಿಭಜತೀತಿ ವಿಭತ್ತಿ, ಕಮ್ಮಾದಯೋ ವಾ ಕಾರಕೇ ಏಕವಚನಬಹುವಚನವಸೇನ ವಿಭಜತೀತಿ ವಿಭತ್ತಿ, ವಿಭಜಿತಬ್ಬಾ ಞಾಣೇನಾತಿಪಿ ವಿಭತ್ತಿ, ವಿಭಜನ್ತಿ ಅತ್ಥೇ ಏತಾಯಾತಿಪಿ ವಿಭತ್ತಿ, ಅಥ ವಾ ಸತಿಪಿ ಜಿನಸಾಸನೇ ಅವಿಭತ್ತಿಕನಿದ್ದೇಸೇ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ವಿಭತ್ತೀಹಿ ವಿನಾ ಅತ್ಥಸ್ಸಾ'ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತೋ ವಿಸೇಸೇನ ವಿವಿಧೇನ ವಾ ಆಕಾರೇನ ಭಜನ್ತಿ ಸೇವನ್ತಿ ನಂ ಪಣ್ಡಿತಾತಿಪಿ ವಿಭತ್ತಿ। ತತ್ಥ ಅವಿಭತ್ತಿಕನಿದ್ದೇಸಲಕ್ಖಣಂ ವದಾಮ ಸಹ ಪಯೋಗನಿದಸ್ಸನಾದೀಹಿ।

ಅವಿಭತ್ತಿಕನಿದ್ದೇಸೋ, ನಾಮಿಕೇಸುಪಲಬ್ಭತಿ।
ನಾಖ್ಯಾತೇಸೂತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯ-ಮಿದಮೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ॥

ನಿಗ್ರೋಧೋವ ಮಹಾರುಕ್ಖೋ, ಥೇರ ವಾದಾನಮುತ್ತಮೋ।
ಅನೂನಂ ಅನಧಿಕಞ್ಚ, ಕೇವಲಂ ಜಿನಸಾಸನಂ॥

ತತ್ರ ಥೇರ-ಇತಿ ಅವಿಭತ್ತಿಕೋ ನಿದ್ದೇಸೋ, ಥೇರಾನಂ ಅಯನ್ತಿ ಥೇರೋ। ಕೋ ಸೋ? ವಾದೋ। ಥೇರವಾದೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಾದಾನಂ ಉತ್ತಮೋತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

"ಕಾಯೋ ತೇ ಸಬ್ಬ ಸೋವಣ್ಣೋ", ಇಚ್ಚಾದಿಮ್ಹಿಪಿ ನಾಮಿಕೇ।
ಅವಿಭತ್ತಿಕನಿದ್ದೇಸೋ, ಗಹೇತಬ್ಬೋ ನಯಞ್ಞುನಾ॥

ಅವಿಭತ್ತಿಕನಿದ್ದೇಸೋ, ನನ್ವಾಖ್ಯಾತೇಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ।
"ಭೋ ಖಾದ ಪಿವ"ಇಚ್ಚತ್ರ, ವದೇ ಯೋ ಕೋಚಿ ಚೋದಕೋ॥

ಯದಿ ಏವಂ ಮತೇನಸ್ಸ, ಭವೇಯ್ಯ ಅವಿಭತ್ತಿಕಂ।
"ಭಿಕ್ಖು, ಭೋ ಪುರಿಸಿ"ಚ್ಚಾದಿ, ಪದಮ್ಪಿ, ನ ಹಿದಂ ತಥಾ॥

"ಭಿಕ್ಖು, ಭೋ ಪುರಿಸಿ"ಚ್ಚಾದಿ, **ಸಿ ಗ** ಲೋಪೇನ ವುಚ್ಚತಿ।
ತಥಾ "ಖಾದಾ"ತಿಆದೀನಿ, **ಹಿ** ಲೋಪೇನ ಪವುಚ್ಚರೇ॥

ಏವಂ ಅವಿಭತ್ತಿಕನಿದ್ದೇಸೋ ಆಖ್ಯಾತೇಸು ನ ಲಬ್ಭತಿ, ನಾಮೇಸುಯೇವ ಲಬ್ಭತಿ। ತತ್ರಾಪಿ "ಅಟ್ಠ ಚ ಪುಗ್ಗಲ ಧಮ್ಮದಸಾ ತೇ"ತಿ ಏತ್ಥ ಛನ್ದವಸೇನ **ಪುಗ್ಗಲ** ಇತಿ ರಸ್ಸಕರಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ನ "ಕಕುಸನ್ಧ ಕೋಣಾಗಮನೋ ಚ ಕಸ್ಸಪೋ"ತಿ ಏತ್ಥ **ಕಕುಸನ್ಧ** ಇತಿ ಅವಿಭತ್ತಿಕನಿದ್ದೇಸೋ ವಿಯ ಅವಿಭತ್ತಿಕನಿದ್ದೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। "ಭಿಕ್ಖು ನಿಸಿನ್ನೇ ಮಾತುಗಾಮೋ ಉಪನಿಸಿನ್ನೋ ವಾ ಹೋತಿ ಉಪನಿಪನ್ನೋ ವಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಇದಂ ಭಿಕ್ಖುಮ್ಹೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬತ್ಥತ್ತಾ ಭುಮ್ಮೇ ಪಚ್ಚತ್ತನ್ತಿಪಿ ಅದಿಟ್ಠವಿಭತ್ತಿಕನಿದ್ದೇಸೋತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ಯುಜ್ಜತಿ। ತತ್ಥ ಪನ ಛನ್ದವಸೇನ ಕತರಸ್ಸತ್ತಾ ತಾನಿ ಪದಾನಿ ಅವಿಭತ್ತಿಕನಿದ್ದೇಸಪಕ್ಖಮ್ಪಿ ಭಜನ್ತೀತಿ ವತ್ತುಂ ನ ಯುಜ್ಜತಿ।

ತತ್ಥ **ಪರಸ್ಸಪದಾನೀ**ತಿ ಪರಸ್ಸ ಅತ್ಥಭೂತಾನಿ ಪದಾನಿ ಪರಸ್ಸಪದಾನಿ। ಏತ್ಥುತ್ತಮಪುರಿಸೇಸು ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥೇಸುಪಿ ಅತ್ತನೋಪದವೋಹಾರೋ ನ ಕರಿಯತಿ।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥಾ, ಪುರಿಸಾ ಉತ್ತಮವ್ಹಯಾ।
ತಥಾಪಿ ಇತರೇಸಾನ-ಮುಸ್ಸನ್ನತ್ತಾವ ತಬ್ಬಸಾ।
ತಬ್ಬೋಹಾರೋ ಇಮೇಸಾನಂ, ಪೋರಾಣೇಹಿ ನಿರೋಪಿತೋ॥

ಅತ್ತನೋಪದಾನೀತಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥಭೂತಾನಿ ಪದಾನಿ ಅತ್ತನೋಪದಾನಿ। ಏತ್ಥ ಪನ ಪಠಮಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸೇಸು ಪರಸ್ಸತ್ಥೇಸುಪಿ ಪರಸ್ಸಪದವೋಹಾರೋ ನ ಕರಿಯತಿ।

ಪಠಮಮಜ್ಝಿಮಾ ಚೇತೇ, ಪರಸ್ಸತ್ಥಾ ತಥಾಪಿ ಚ।
ಇತರೇಸಂ ನಿರೂಳ್ಹತ್ತಾ, ತಬ್ಬೋಹಾರಸ್ಸ ಸಚ್ಚತೋ॥

ಇಮಸ್ಸ ಪನಿಮೇಸಾನಂ, ಪುಬ್ಬವೋಹಾರತಾಯ ಚ।
ತಥಾ ಸಙ್ಕರದೋಸಸ್ಸ, ಹರಣತ್ಥಾಯ ಸೋ ಅಯಂ।
ಅತ್ತನೋಪದವೋಹಾರೋ, ಏಸಮಾರೋಪಿತೋ ಧುವಂ॥

ಪರಸ್ಸಪದಸಞ್ಞಾದಿ-ಸಞ್ಞಾಯೋ ಬಹುಕಾ ಇಧ।
ಪೋರಾಣೇಹಿ ಕತತ್ತಾತಾ, ಸಞ್ಞಾ ಪೋರಾಣಿಕಾ ಮತಾ॥

ತಸ್ಮಾ ಇಧ ಪಠಮಪುರಿಸಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಪುರಿಸಾನಂ ವಚನತ್ಥಂ ನ ಪರಿಯೇಸಾಮ। ರೂಳ್ಹಿಯಾ ಹಿ ಪೋರಾಣೇಹಿ ತ್ಯಾದೀನಂ ಪುರಿಸಸಞ್ಞಾ ವಿಹಿತಾ।

ಏಕವಚನಬಹುವಚನೇಸು ಪನ ಏಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ವಚನಂ **ಏಕವಚನಂ**। ಬಹೂನಮತ್ಥಾನಂ ವಚನಂ **ಬಹುವಚನಂ**। ಅಥ ವಾ ಬಹುತ್ತೇಪಿ ಸತಿ ಸಮುದಾಯವಸೇನ ಜಾತಿವಸೇನ ವಾ ಚಿತ್ತೇನ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ಏಕೀಕತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಏಕಸ್ಸ ವಿಯ ವಚನಮ್ಪಿ ಏಕವಚನಂ, ಬಹುತ್ತೇ ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯವೋಹಾರೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಏಕಸ್ಸ ವಿಯ ವಚನಮ್ಪಿ ಏಕವಚನಂ, ಏಕತ್ತಲಕ್ಖಣೇನ ಬವ್ಹತ್ಥಾನಂ ಏಕವಚನಂ ವಿಯ ವಚನಮ್ಪಿ ಏಕವಚನಂ। ಅಬಹುತ್ತೇಪಿ ಸತಿ ಅತ್ತಗರುಕಾರಾಪರಿಚ್ಛೇದಮಾತಿಕಾನುಸನ್ಧಿನಯಪುಚ್ಛಾಸಭಾಗಪುಥುಚಿತ್ತ- ಸಮಾಯೋಗಪುಥುಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಏಕತ್ಥಸ್ಸ ಬಹೂನಂ ವಿಯ ವಚನಂ ಬಹುವಚನಂ, ತಥಾ ಯೇ ಯೇ ಬಹವೋ ತನ್ನಿವಾಸತಂಪುತ್ತಸಞ್ಞಾತಸ್ಸೇಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ರೂಳ್ಹೀವಸೇನ ಬಹೂನಂ ವಿಯ ವಚನಮ್ಪಿ ಬಹುವಚನಂ, ಏಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇನತ್ಥೇನ ಏಕಾಭಿಧಾನವಸೇನ ಬಹೂನಂ ವಿಯ ವಚನಮ್ಪಿ ಬಹುವಚನಂ, ಏಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಿತವಸೇನ ಬಹೂನಂ ವಿಯ ವಚನಮ್ಪಿ ಬಹುವಚನಂ, ಏಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಭೇದಕಿಚ್ಚಭೇದವಸೇನ ಬಹೂನಂ ವಿಯ ವಚನಮ್ಪಿ ಬಹುವಚನಂ। ಏವಮಿಮೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಏಕಮ್ಹಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ, ಏಕಮ್ಹಿ ವಿಯ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಏಕವಚನಂ, ಬಹುಮ್ಹಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ, ಬಹುಮ್ಹಿ ವಿಯ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಬಹುವಚನಂ ಹೋತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪುಥುವಚನಂ, ಅನೇಕವಚನ**ನ್ತಿ ಚ ಇಮಸ್ಸೇವ ನಾಮಂ।

ವಚನೇಸು ಅಯಂ ಅತ್ಥೋ, ನಾಮಾಖ್ಯಾತವಿಭತ್ತಿನಂ।
ವಸೇನ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬೋ, ಸಾಸನತ್ಥಗವೇಸಿನಾ॥

ತಸ್ಮಾ ತದತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ಇಧ ನಾಮಿಕಪಯೋಗೇಹಿ ಸಹೇವಾಖ್ಯಾತಪಯೋಗೇ ಪವಕ್ಖಾಮ - "ರಾಜಾ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಸಹಾಯೋ ಮೇ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಏಕಂ ಚಿತ್ತ" ಮಿಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಏಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಏಕವಚನಪಯೋಗಾ। "ರಾಜಾನೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಸಹಾಯಾ ಮೇ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ಮೇ ದೇಸ್ಸಾ ಉಭೋ ಪುತ್ತಾ, ದ್ವೇ ತೀಣಿ" ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಬವ್ಹತ್ಥಾನಂ ಬಹುವಚನಪಯೋಗಾ।

“ಸಾ ಸೇನಾ ಮಹತೀ ಆಸಿ, ಬಹುಜ್ಜನೋ ಪಸನ್ನೋಸಿ, ಸಬ್ಬೋ ತಂ ಜನೋ ಓಜಿನಾಯತು, ಇತ್ಥಿಗುಮ್ಬಸ್ಸ ಪವರಾ, ಬುದ್ಧಸ್ಸಾಹಂ ವತ್ಥಯುಗಂ ಅದಾಸಿಂ, ದ್ವಯಂ ವೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ, ಪೇಮಂ ಮಹನ್ತಂ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ, ಕರೇ ಪಸಾದಞ್ಚ ನರೋ ಅವಸ್ಸಂ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ, ಬಲಕಾಯೋ, ದೇವನಿಕಾಯೋ, ಅರಿಯಗಣೋ”- ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ, “ದ್ವಿಕಂ ತಿಕ”ಮಿಚ್ಚಾದಯೋ ಚ ಸಮುದಾಯವಸೇನ ಬವ್ಹತ್ಥಾನಂ ಏಕವಚನಪಯೋಗಾ।

ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಬಹುವಚನಪಯೋಗಾಪಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ “ಪೂಜಿತಾ ಞಾತಿಸಙ್ಘೇಹಿ, ದೇವಕಾಯಾ ಸಮಾಗತಾ, ಸಬ್ಬೇತೇ ದೇವನಿಕಾಯಾ, ದ್ವೇ ದೇವಸಙ್ಘಾ, ತೀಣಿ ದುಕಾನಿ, ಚತ್ತಾರಿ ನವಕಾನಿ” ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಪಯೋಗಾಪಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಇಮೇ ಏಕವಚನವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಬಹುಸಮುದಾಯವಸೇನ ಬಹುವಚನಪಯೋಗಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾ, ಸಙ್ಗಯ್ಹಮಾನಾ ಚ ಬವ್ಹತ್ಥಬಹುವಚನೇ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ವಿಸುಂಯೇವ ವಾ, ತಸ್ಮಾ ಬಹುಸಮುದಾಯಾಪೇಕ್ಖಬಹುವಚನನ್ತಿ ಏತೇಸಂ ನಾಮಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

“ಪಾಣಂ ನ ಹನೇ, ಸಸ್ಸೋ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ” ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಜಾತಿವಸೇನ ಬವ್ಹತ್ಥಾನಂ ಏಕವಚನಪಯೋಗಾ, ತಬ್ಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಬವ್ಹತ್ಥಾನಂ ಏಕವಚನಪಯೋಗಾತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

“ನಾಗಂ ರಟ್ಠಸ್ಸ ಪೂಜಿತಂ, ಸಾವತ್ಥೀ ಸದ್ಧಾ ಅಹೋಸಿ ಪಸನ್ನಾ” ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಂ ನಿಸ್ಸಯವೋಹಾರೇನ ವುತ್ತಾನಮೇಕವಚನಪಯೋಗಾ।

“ತಿಲಕ್ಖಣಂ, ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪಂ, ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನಂ, ಧಮ್ಮವಿನಯೋ, ಚಿತ್ತಸೇನೋ ಚ ಗನ್ಧಬ್ಬೋ, ನತಿಯಾ ಅಸತಿ ಆಗತಿಗತಿ ನ ಹೋತಿ, ಆಗತಿಗತಿಯಾ ಅಸತಿ ಚುತೂಪಪಾತೋ ನ ಹೋತಿ” ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಏಕತ್ತಲಕ್ಖಣೇ ಬವ್ಹತ್ಥಾನಂ ಏಕವಚನಪಯೋಗಾ।

“ಏವಂ ಮಯಂ ಗಣ್ಹಾಮ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಕತಿ, ಪಧಾನನ್ತಿ ಖೋ ಮೇಘಿಯ ವದಮಾನಂ ಕಿನ್ತಿ ವದೇಯ್ಯಾಮ” ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಏಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಅತ್ತವಸೇನ ಬಹುವಚನಪಯೋಗಾ।

“ತೇ ಮನುಸ್ಸಾ ತಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಏತದವೋಚುಂ ‘ಭುಞ್ಜಥ ಭನ್ತೇ’ತಿ, ಅಹಂ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಮನುಸ್ಸಭೂತಾ, ಅಬ್ಭಾಗತಾನಾ’ಸನಕಂ ಅದಾಸಿಂ” ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಏಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಗರುಕಾರವಸೇನ ಬಹುವಚನಪಯೋಗಾ।

“ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಸಙ್ಖತಾ ಧಮ್ಮಾ” ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಏಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಅಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಬಹುವಚನಪಯೋಗಾ, ಅನಿಯಮಿತಸಙ್ಖ್ಯಾವಸೇನ ಬಹುವಚನಪಯೋಗಾ ವಾ।

ಕೇಚಿ ಪನ “ದೇಸನಾಸೋತಪಾತವಸೇನ ಬಹುವಚನಪಯೋಗಾ”ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ತಥಾಗತೋ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞರಹಿತೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಯುತ್ತಿ ಚ ನ ದಿಸ್ಸತಿ “ಮಾತಿಕಾಯಂ ಪುಚ್ಛಾಯಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಚಾತಿ ತೀಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾದಿಧಮ್ಮೇ ದೇಸೇನ್ತೋ ಸತ್ಥಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಬಹುವಚನವಸೇನ ದೇಸನಾಸೋತೇ ಪತಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀ”ತಿ।

“ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ” ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಏಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಮಾತಿಕಾನುಸನ್ಧಿನಯೇನ ಬಹುವಚನಪಯೋಗಾ।

“ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ” ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಏಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿನಯೇನ ಬಹುವಚನಪಯೋಗಾ।

“ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಪರಾಮಾಸಾ, ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ” ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಏಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾಸಭಾಗೇನ ಬಹುವಚನಪಯೋಗಾ।

“ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅಞ್ಞೇವ ಧಮ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ ದುದ್ದಸಾ ದುರನುಬೋಧಾ ಸನ್ತಾ ಪಣೀತಾ ಅತಕ್ಕಾವಚರಾ ನಿಪುಣಾ ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯಾ, ಯೇ ತಥಾಗತೋ ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಪವೇದೇತೀ”ತಿ ಅಯಮೇಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಪುಥುಚಿತ್ತಸಮಾಯೋಗಪುಥುಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಬಹುವಚನಪಯೋಗೋ।

“ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಭಗವಾ ಸಕ್ಕೇಸು ವಿಹರತಿ ಕಪಿಲವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಮಹಾವನೇ,

ಸನ್ತಿ ಪುತ್ತಾ ವಿದೇಹಾನಂ, ದೀಘಾವು ರಟ್ಠವಡ್ಢನೋ।
ತೇ ರಜ್ಜಂ ಕಾರಯಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಮಿಥಿಲಾಯಂ ಪಜಾಪತಿ” -

ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಸದ್ದಾ ಯೇ ಯೇ ಬಹವೋ, ತನ್ನಿವಾಸತಂಪುತ್ತಸಙ್ಖಾತಸ್ಸೇಕತ್ಥಸ್ಸ ರೂಳ್ಹೀವಸೇನ ಬಹುವಚನಪಯೋಗಾ।

“ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೇ ಆಮನ್ತೇಸಿ ‘ಗಚ್ಛಥ ತುಮ್ಹೇ ಸಾರಿಪುತ್ತಾ ಕೀಟಾಗಿರಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅಸ್ಸಜಿಪುನಬ್ಬಸುಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಕೀಟಾಗಿರಿಸ್ಮಾ ಪಬ್ಬಾಜನೀಯಕಮ್ಮಂ ಕರೋಥ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಏತೇ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿನೋ’ತಿ”, “ಕಚ್ಚಿ ವೋ ಕುಲಪುತ್ತಾ, ಏಥ ಬ್ಯಗ್ಘ ನಿವತ್ತವ್ಹೋ” ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಏಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇನತ್ಥೇನ ಏಕಾಭಿಧಾನವಸೇನ ಬಹುವಚನಪಯೋಗಾ।

“ಮಞ್ಚಾ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೋನ್ತಿ” ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಏಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಿತವಸೇನ ಬಹುವಚನಪಯೋಗಾ।

“ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ”ತಿ ಅಯಮಾರಮ್ಮಣಭೇದೇನ ಏಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಬಹುವಚನಪಯೋಗೋ।

“ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ”ತಿ ಅಯಂ ಪನ ಕಿಚ್ಚಭೇದೇನ ಏಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಬಹುವಚನಪಯೋಗೋ।

ತತ್ಥ ಏಕತ್ಥೇಕವಚನಂ, ಸಮುದಾಯಾಪೇಕ್ಖೇಕವಚನಂ, ಜಾತ್ಯಾಪೇಕ್ಖೇಕವಚನಂ, ತನ್ನಿಸ್ಸಯಾಪೇಕ್ಖೇಕವಚನಂ, ಏಕತ್ತಲಕ್ಖಣೇಕವಚನನ್ತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಂ ಏಕವಚನಂ ಭವತಿ। ಏತ್ಥ ಪನ ಜಾತ್ಯಾಪೇಕ್ಖೇಕವಚನಂ ಅತ್ಥತೋ ಸಾಮಞ್ಞಾಪೇಕ್ಖೇಕವಚನಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಬವ್ಹತ್ಥಬಹುವಚನಂ, ಬಹುಸಮುದಾಯಾಪೇಕ್ಖಬಹುವಚನಂ, ಅತ್ತಬಹುವಚನಂ, ಗರುಕಾರಬಹುವಚನಂ, ಅಪರಿಚ್ಛೇದಬಹುವಚನಂ, ಮಾತಿಕಾನುಸನ್ಧಿನಯಬಹುವಚನಂ, ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿನಯಬಹುವಚನಂ, ಪುಚ್ಛಾಸಭಾಗಬಹುವಚನಂ, ಪುಥುಚಿತ್ತಸಮಾಯೋಗಪುಥುಆರಮ್ಮಣಬಹುವಚನಂ, ತನ್ನಿವಾಸಬಹುವಚನಂ, ತಂಪುತ್ತಬಹುವಚನಂ, ಏಕಾಭಿಧಾನಬಹುವಚನಂ, ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಾಪೇಕ್ಖಬಹುವಚನಂ , ಆರಮ್ಮಣಭೇದಬಹುವಚನಂ, ಕಿಚ್ಚಭೇದಬಹುವಚನನ್ತಿ ಪನ್ನರಸವಿಧಂ ಬಹುವಚನಂ ಭವತಿ। ಇಚ್ಚೇವಂ ವೀಸಧಾ ಸಬ್ಬಾನಿ ಏಕವಚನಬಹುವಚನಾನಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾನಿ। ಅತ್ರಿದಂ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಂ -

ಏಕತ್ಥೇ ದೇಕವಚನ-ಞ್ಚಿತರಸ್ಮಿತರಮ್ಪಿ ಚ।
ಸಮುದಾಯಜಾತಿಏಕತ್ತ-ಲಕ್ಖಣೇಕವಚೋಪಿ ಚ।
ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕಮ್ಹಿ, ಪಾಠೇ ಪಾಯೇನ ದಿಸ್ಸರೇ॥

ಗರುಮ್ಹಿ ಚತ್ತನೇಕಸ್ಮಿಂ, ಬಹುವಚನಕಂ ಪನ।

ಪಾಳಿಯಂ ಅಪ್ಪಕಂ ಅಟ್ಠ-ಕಥಾಟೀಕಾಸು ತಂ ಬಹುಂ॥

ತಥಾ ಹಿ ಬಹುಕಂ ದೇಕ-ವಚನಂಯೇವ ಪಾಳಿಯಂ।
ಗರುಮ್ಹಿ ಚತ್ತನೇಕಸ್ಮಿಂ, ಇದಮೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ॥

"ನಮೋ ತೇ ಪುರಿಸಾಜಞ್ಞ, ನಮೋ ತೇ ಪುರಿಸುತ್ತಮ।
ತವ ಸಾಸನಮಾಗಮ್ಮ, ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಅಮತಂ ಪದಂ"॥

ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಪಾಠಾ, ಬಹುಧಾ ಜಿನಸಾಸನೇ।
ದಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವಿಜಾನೇಯ್ಯ, ವಿದ್ವಾ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕೋ॥

ಸಾತಿಸಯಂ ಗರುಕಾರಾ-ರಹಸ್ಸಾಪಿ ಮಹೇಸಿನೋ।
ಏಕವಚನಯೋಗೇನ, ನಿದ್ದೇಸೋ ದಿಸ್ಸತೇ ಯತೋ॥

ತತೋ ವೋಹಾರಕುಸಲೋ, ಕರೇಯ್ಯತ್ಥಾನುರೂಪತೋ।
ಏಕವಚನಯೋಗಂ ವಾ, ಇತರಂ ವಾ ಸುಮೇಧಸೋ॥

ಪಾಯೇನ ತನ್ನಿವಾಸಮ್ಹಿ, ಬಹುವಚನಕಂ ಠಿತಂ।
ತಂಪುತ್ತೇ ಅಪ್ಪಕಂ ತನ್ನಿ-ಸ್ಸಯೇಕವಚನಮ್ಪಿ ಚ॥

ಪುಥುಚಿತ್ತಾಪರಿಚ್ಛೇದ-ಮಾತಿಕಾಸನ್ಧಿಆದಿಸು।
ಬಹುವಚನಕಞ್ಚಾಪಿ, ಅಪ್ಪಕನ್ತಿ ಪಕಾಸಯೇ॥

ಏಕಾಭಿಧಾನತೋ ಕಿಞ್ಚಾ, ತಥಾ ಗೋಚರತೋಪಿ ಚ।
ಬಹುವಚನಕಂ ತನ್ನಿ-ಸ್ಸಿತಾಪೇಕ್ಖಞ್ಚ ಅಪ್ಪಕಂ॥

ಇಚ್ಚೇವಂ ಸಪ್ಪಯೋಗಂ ತು, ಞತ್ವಾನ ವಚನದ್ವಯಂ।
ಕಾತಬ್ಬೋ ಪನ ವೋಹಾರೋ, ಯಥಾಪಾಳಿ ವಿಭಾವಿನಾ॥

ಇದಾನಿ ಕಾಲಾದಿವಸೇನ ಆಖ್ಯಾತಪ್ಪವತ್ತಿಂ ದೀಪಯಿಸ್ಸಾಮ - ಕಾಲಕಾರಕಪುರಿಸಪರಿದೀಪಕಂ ಕ್ರಿಯಾಲಕ್ಖಣಂ **ಆಖ್ಯಾತಿಕಂ**। ತತ್ರ **ಕಾಲ**ನ್ತಿ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಸೇನ ತಯೋ ಕಾಲಾ, ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾಣತ್ತಿಪರಿಕಪ್ಪಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿವಸೇನ ಪನ ಛ, ತೇ ಏಕೇಕಾ ತಿಪುರಿಸಕಾ।

ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಕಾಲೇಸು, ಯದಿದಂ ವತ್ತತೇ ಯತೋ।
ಆಖ್ಯಾತಿಕಂ ತತೋ ತಸ್ಸ, ಕಾಲದೀಪನತಾ ಮತಾ॥

ಕಾರಕನ್ತಿ ಕಮ್ಮಕತ್ತುಭಾವಾ। ತೇ ಹಿ ಉಪಚಾರಮುಖ್ಯಸಭಾವವಸೇನ ಕರೋನ್ತಿ ಕರಣನ್ತಿ ಚ "ಕಾರಕಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತೇವ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಕ್ರಿಯಾನಿಮಿತ್ತ ತಂಸಾಧಕ ತಂಸಭಾವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ತಾ ಚ ಭಾವೋ ಚ, ಇಚ್ಚೇವಂ ಕಾರಕಾ ತಿಧಾ।

ವಿಭತ್ತಿಪಚ್ಚಯಾ ಏತ್ಥ, ವುತ್ತಾ ನಾಞ್ಞತ್ರ ಸಚ್ಚತೋ॥

“ಪರಿಭವಿಯ್ಯತಿ”ಚ್ಚಾದೀ, ಕಮ್ಮೇ ಸಿಜ್ಝನ್ತಿ ಕಾರಕೇ।
“ಸಮ್ಭವತೀ”ತಿಆದೀನಿ, ಸಿಜ್ಝರೇ ಕತ್ತುಕಾರಕೇ॥

“ವಿಭವಿಯ್ಯತಿ”ಇಚ್ಚಾದೀ, ಭಾವೇ ಸಿಜ್ಝನ್ತಿ ಕಾರಕೇ।
ತಿವಿಧೇಸ್ವೇವಮೇತೇಸು, ವಿಭತ್ತಿಪಚ್ಚಯಾ ಮತಾ॥

ಕಾರಕತ್ತಯಮುತ್ತಂ ಯಂ, ಆಖ್ಯಾತಂ ನತ್ಥಿ ಸಬ್ಬಸೋ।
ತಸ್ಮಾ ತದ್ದೀಪನತ್ತಮ್ಪಿ, ತಸ್ಸಾಖ್ಯಾತಸ್ಸ ಭಾಸಿತಂ॥

ಕಾರಕತ್ತಂ ತು ಭಾವಸ್ಸ, ಸಚೇಪಿ ನ ಸಮೀರಿತಂ।
ಕಾರಕಲಕ್ಖಣೇ ತೇನ, ಭಾವೇನ ಚ ಅವತ್ಥುನಾ॥

ಕ್ರಿಯಾನಿಪ್ಫತ್ತಿ ನತ್ಥೀತಿ, ಯುತ್ತಿತೋಪಿ ಚ ನತ್ಥಿ ತಂ।
ತಥಾಪಾಖ್ಯಾತಿಕೇ ತಸ್ಸ, ತಬ್ಬೋಹಾರೋ ನಿರುತ್ತಿಯಂ।
ಪತಿಟ್ಠಿತನಯೋವಾತಿ, ಮನ್ತ್ವಾ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಭಾಸಿತೋ॥

ಪುರಿಸೋತಿ ಏಕವಚನಬಹುವಚನಕಾ ಪಠಮಮಜ್ಝಿಮುತ್ತಮಪುರಿಸಾ। ತತ್ಥ ಪಠಮಪುರಿಸೋ ಆಖ್ಯಾತಪದೇನ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣೇ ಸಾಧಕವಾಚಕೇ ವಾ ಕಮ್ಮವಾಚಕೇ ವಾ **ತುಮ್ಹಾ'ಮ್ಹ**ಸದ್ದವಜ್ಜಿತೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಭೂತೇ ನಾಮಮ್ಹಿ “ಅಭಿನೀಹಾರೋ ಸಮಿಜ್ಝತಿ, ಬೋಧಿ ವುಚ್ಚತಿ ಚತೂಸು ಮಗ್ಗೇಸುಞಾಣ”ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಪಯುಜ್ಜಮಾನೇಪಿ, ತಟ್ಠಾನಿಯತ್ತೇ ಸತಿ “ಭಾಸತಿ ವಾ ಕರೋತಿ ವಾ, ಪೀಳಿಯಕ್ಖೋತಿ ಮಂ ವಿದೂ, ವುಚ್ಚತೀತಿ ವಚನ”ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಅಪ್ಪಯುಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಸಬ್ಬಧಾತೂಹಿ ಪರೋ ಹೋತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸೇ ನಾಮಸ್ಸ ಅಪ್ಪಯುತ್ತತ್ತಾ ಪಠಮಪುರಿಸಪಯೋಗತ್ಥೋ ದುರನುಬೋಧೋ ಭವತಿ, ಯಥಾ “ದುಕ್ಖಂ ತೇ ವೇದಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ತತ್ಥ ಅಸ್ಸಾಸಯನ್ತು ಮ”ನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಏತ್ಥ “ಪಾದಾ”ತಿ ಪಾಠಸೇಸೋ, ತಸ್ಮಿಂ ದುಕ್ಖಸಾಸನಾರೋಚನೇ ವತ್ತುಂ ಅವಿಸಹನವಸೇನ ಕಿಲಮನ್ತಂ ಮಂ ದೇವಸ್ಸ ಉಭೋ ಪಾದಾ ಅಸ್ಸಾಸೇನ್ತು, ವಿಸ್ಸಟ್ಠೋ ಕಥೇಹೀತಿ ಮಂ ವದಥಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಚ ಭವತಿ।

ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಸುದುಬ್ಬೋಧೋ, ಯಸ್ಮಾ ವಿಜ್ಜತಿ ಪಾಳಿಯಂ।
ತಸ್ಮಾ ಉಪಟ್ಠಹಂ ಗಣ್ಹೇ, ಗರುಂ ಗರುಮತಂ ವಿದೂ॥

ತತ್ರಿಮಾನಿ **ಭೂ**ಧಾತಾಧಿಕಾರತ್ತಾ **ಭೂ**ಧಾತುವಸೇನ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ। ಸೋ ಪರಿಭವತಿ, ತೇ ಪರಿಭವನ್ತಿ, ಪರಿಭವತಿ, ಪರಿಭವನ್ತಿ। ಸಪತ್ತೋ ಅಭಿಭವಿಯತೇ, ಸಬ್ಬಾ ವಿತ್ಯಾ'ನುಭೂಯತೇ, ಅಭಿಭವಿಯತೇ, ಅನುಭೂಯತೇತಿ। ಯತ್ಥ ಸತಿಪಿ ನಾಮಸ್ಸ ಸಾಧಕವಾಚಕತ್ತೇ ಅಪಚ್ಚತ್ತವಚನತ್ತಾ ಆಖ್ಯಾತಪದೇನ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣತಾ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ತತ್ಥ ಕಮ್ಮವಾಚಕಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಭೂತಂ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣಪದಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪಠಮಪುರಿಸಾದಯೋ ತಯೋ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತಂ ಯಥಾ? ಪರಿಭವಿಯ್ಯತೇ ಪುರಿಸೋ ದೇವದತ್ತೇನ, ಪರಿಭವಿಯ್ಯಸೇ ತ್ವಂ ದೇವದತ್ತೇನ, ಪರಿಭವಿಯ್ಯಮ್ಹೇ ಮಯಂ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ। ಏತ್ಥ ಪನಿದಂ ವಚನಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ “ನಿನ್ದನ್ತಿ ತುಣ್ಹಿಮಾಸಿನ'ನ್ತಿಆದೀಸು ಸತಿಪಿ ನಾಮಸ್ಸ ಕಮ್ಮವಾಚಕತ್ತೇ ಅಪಚ್ಚತ್ತವಚನತ್ತಾ ಆಖ್ಯಾತಪದೇನ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣತಾ ನ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಪಠಮಪುರಿಸುಪ್ಪತ್ತಿ ನ ಸಿಯಾ”ತಿ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? “ನಿನ್ದನ್ತಿ ತುಣ್ಹಿಮಾಸಿನ”ನ್ತಿಆದೀಸು “ಜನಾ”ತಿ ಅಜ್ಝಾಹರಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಸಾಧಕವಾಚಕಸ್ಸ ನಾಮಸ್ಸ ಸದ್ಧಿಮಾಖ್ಯಾತಪದೇನ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣಭಾವಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ। ಏವಮುತ್ತರತ್ರಾಪಿ ನಯೋ।

ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸೋ ಆಖ್ಯಾತಪದೇನ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣೇ ಸಾಧಕವಾಚಕೇ ವಾ ಕಮ್ಮವಾಚಕೇ ವಾ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಭೂತೇ **ತುಮ್ಹ**ಸದ್ದೇ ಪಯುಜ್ಜಮಾನೇಪಿ, ತಟ್ಠಾನಿಯತ್ತೇ ಸತಿ ಅಪ್ಪಯುಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಸಬ್ಬಧಾತೂಹಿ ಪರೋ ಹೋತಿ। ತ್ವಂ ಅತಿಭವಸಿ, ತುಮ್ಹೇ ಅತಿಭವಥ, ಅತಿಭವಸಿ, ಅತಿಭವಥ। ತ್ವಂ ಪರಿಭವಿಯಸೇ ದೇವದತ್ತೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಪರಿಭವಿಯವ್ಹೇ। ಯತ್ಥ ಸತಿಪಿ **ತುಮ್ಹ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಾಧಕವಾಚಕತ್ತೇ ಅಪಚ್ಚತ್ತವಚನತ್ತಾ ಆಖ್ಯಾತಪದೇನ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣತಾ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ನ ತತ್ಥ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸೋ ಹೋತಿ। ಇತರೇ ಪನ ದ್ವೇ ಹೋನ್ತಿ ಕಮ್ಮವಾಚಕಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಭೂತಂ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣಪದಂ ಪಟಿಚ್ಚ। ತಂ ಯಥಾ? ತಯಾ ಅಭಿಭವಿಯತೇ ಸಪತ್ತೋ, ತಯಾ ಅಭಿಭವಿಯೇ ಅಹಂ।

ಉತ್ತಮಪುರಿಸೋ ಆಖ್ಯಾತಪದೇನ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣೇ ಸಾಧಕವಾಚಕೇ ವಾ ಕಮ್ಮವಾಚಕೇ ವಾ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಭೂತೇ **ಅಮ್ಹ**ಸದ್ದೇ ಪಯುಜ್ಜಮಾನೇಪಿ, ತಟ್ಠಾನಿಯತ್ತೇ ಸತಿ ಅಪ್ಪಯುಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಸಬ್ಬಧಾತೂಹಿ ಪರೋ ಹೋತಿ। ಅಹಂ ಪರಿಭವಾಮಿ, ಮಯಂ ಪರಿಭವಾಮ, ಪರಿಭವಾಮಿ, ಪರಿಭವಾಮ। ಅಹಂ ಪರಿಭವಿಯ್ಯಾಮಿ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ, ಮಯಂ ಪರಿಭವಿಯ್ಯಾಮ, ಪರಿಭವಿಯ್ಯಾಮಿ, ಪರಿಭವಿಯ್ಯಾಮ। ಯತ್ಥ ಸತಿಪಿ **ಅಮ್ಹ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಾಧಕವಾಚಕತ್ತೇ ಅಪಚ್ಚತ್ತವಚನತ್ತಾ ಆಖ್ಯಾತಪದೇನ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣತಾ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ನ ತತ್ಥ ಉತ್ತಮಪುರಿಸೋ ಹೋತಿ। ಇತರೇ ಪನ ದ್ವೇ ಹೋನ್ತಿ ಕಮ್ಮವಾಚಕಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಭೂತಂ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣಪದಂ ಪಟಿಚ್ಚ। ತಂ ಯಥಾ? ಮಯಾ ಅನುಭವಿಯತೇ ಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಮಯಾ ಅಭಿಭವಿಯಸೇ ತ್ವಂ। ಏವಂ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಸಾಧಕವಾಚಕಾನಂ ವಾ ಕಮ್ಮವಾಚಕಾನಂ ವಾ ನಾಮಾದೀನಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಭೂತಾನಂ ಆಖ್ಯಾತಪದೇಹಿ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣತ್ತೇ ಲದ್ಧೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಠಮಪುರಿಸಾದಯೋ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಾಮಾದೀನಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಭೂತಾನಂ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣಭಾವೋಯೇವ ಪಠಮಪುರಿಸಾದೀನಮುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಂ।

ದ್ವಿನ್ನಂ ತಿಣ್ಣಂ ವಾ ಪುರಿಸಾನಮೇಕಾಭಿಧಾನೇ ಪರೋ ಪುರಿಸೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಏಕಾಭಿಧಾನಂ ನಾಮ ಏಕತೋ ಅಭಿಧಾನಂ ಏಕಕಾಲಾಭಿಧಾನಞ್ಚ। ತಞ್ಚ ಖೋ **ಚ**ಸದ್ದಪಯೋಗೇಯೇವ, ಅಚಸದ್ದಪಯೋಗೇ ಭಿನ್ನಕಾಲಾಭಿಧಾನೇ ತಗ್ಗಹಣಾಭಾವತೋ। "ತುಮ್ಹೇ ಅತ್ಥಕುಸಲಾ ಭವಥ, ಮಯಮತ್ಥಕುಸಲಾ ಭವಾಮ" ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ತಪ್ಪಯೋಗಾ। ತತ್ಥ ತುಮ್ಹೇ ಅತ್ಥಕುಸಲಾ ಭವಥ - ಇಚ್ಚೇತಸ್ಮಿಂ ವೋಹಾರೇ "ಸೋ ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ ಭವತಿ, ತ್ವಞ್ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ ಭವಸಿ, ತುಮ್ಹೇ ಅತ್ಥಕುಸಲಾ ಭವಥಾ"ತಿ ಏವಂ ದ್ವಿನ್ನಮೇಕಾಭಿಧಾನೇ ಪರೋ ಪುರಿಸೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। "ಮಯಮತ್ಥಕುಸಲಾ ಭವಾಮ" ಇಚ್ಚೇತಸ್ಮಿಂ ಪನ "ಸೋ ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ ಭವತಿ, ಅಹಞ್ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ ಭವಾಮಿ, ಮಯಮತ್ಥಕುಸಲಾ ಭವಾಮಾ"ತಿ ವಾ "ತ್ವಞ್ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ ಭವಸಿ, ಅಹಞ್ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ ಭವಾಮಿ, ಮಯಮತ್ಥಕುಸಲಾ ಭವಾಮಾ"ತಿ ವಾ ಏವಮ್ಪಿ ದ್ವಿನ್ನಮೇಕಾಭಿಧಾನೇ ಪರೋ ಪುರಿಸೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। "ಸೋ ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ ಭವತಿ, ತ್ವಞ್ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ ಭವಸಿ, ಅಹಞ್ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ ಭವಾಮಿ, ಮಯಮತ್ಥಕುಸಲಾ ಭವಾಮಾ"ತಿ ವಾ "ಸೋ ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ ಭವತಿ, ತೇ ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲಾ ಭವನ್ತಿ, ತ್ವಞ್ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ ಭವಸಿ, ತುಮ್ಹೇ ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲಾ ಭವಥ, ಅಹಞ್ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ ಭವಾಮಿ, ಮಯಮತ್ಥಕುಸಲಾ ಭವಾಮಾ"ತಿ ವಾ ಏವಂ ತಿಣ್ಣಮೇಕಾಭಿಧಾನೇ ಪರೋ ಪುರಿಸೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಅಪರೋಪಿ ಅತ್ಥನಯೋ ವುಚ್ಚತಿ - "ತ್ವಞ್ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ ಭವಸಿ, ಸೋ ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ ಭವತಿ, ತುಮ್ಹೇ ಅತ್ಥಕುಸಲಾ ಭವಥಾ"ತಿ ವಾ "ಅಹಞ್ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ ಭವಾಮಿ, ಸೋ ಚ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ ಭವತಿ, ಮಯಮತ್ಥಕುಸಲಾ ಭವಾಮಾ"ತಿ ವಾ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದೋ ಅತ್ಥನಯೋ। ಏವಂ ಸೇಸಾಸು ವಿಭತ್ತೀಸು ಪಞ್ಚಮೀಸತ್ತಮಿಯಾದೀಸು ಪರೋಪುರಿಸೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಸಬ್ಬೇಸು ಚ ಕ್ರಿಯಾಪದೇಸು ಬವ್ಹತ್ಥವಾಚಕೇಸು ಬಹುವಚನನ್ತೇಸು, ನ ಪನ ಬಹುವಚನನ್ತೇಸುಪಿ ಏಕಸ್ಸತ್ತನೋ ವಾಚಕೇಸು ಗರುಕಾತಬ್ಬಸ್ಸೇಕಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ವಾಚಕೇಸು ಚ ಕ್ರಿಯಾಪದೇಸು। ಏತ್ಥ ಚೋದನಾಸನ್ದೀಪನಿಯೋ ಇಮಾ ಗಾಥಾ -

"ತ್ವಞ್ಚ ಭವಸಿ ಸೋ ಚಾಪಿ, ಭವತಿ"ಚ್ಚಾದಿಭಾಸನೇ।
"ತುಮ್ಹೇ ಭವಥ" ಇಚ್ಚಾದಿ, ಪರೋಪೋಸೋ ಕಥಂ ಸಿಯಾ?।

“ಅಹಂ ಭವಾಮಿ ಸೋ ಚಾಪಿ, ಭವತಿ”ಚ್ಚಾದಿಭಾಸನೇ।
“ಮಯಂ ಭವಾಮ”ಇಚ್ಚಾದಿ, ಉತ್ತಮೋ ಚ ಕಥಂ ಸಿಯಾ?।

ಏತ್ಥ ಚ ವುಚ್ಚತೇ -

ಪಚ್ಛಾ ವುತ್ತೋ ಪರೋ ನಾಮ, ಸಞ್ಞಾಯ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ।
ಏವಂ ಪನ ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ಪರೋಪುರಿಸನಾಮಕೋ॥

ಪಠಮಮ್ಹಾ ಪರೋ ನಾಮ, ಮಜ್ಝಿಮೋ ಉತ್ತಮೋಪಿ ಚ।
ಮಜ್ಝಿಮಮ್ಹಾ ಪರೋ ನಾಮ, ಉತ್ತಮೋ ಪುರಿಸೋ ರುತೋ॥

ಏವಂ ತು ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ, ವೋಹಾರಸ್ಸಾನುಲೋಮಕಂ।
ದೋಸೋ ತದನುಲೋಮಮ್ಹಿ, ಗಹಣಸ್ಮಿಂ ನ ವಿಜ್ಜತಿ॥

“ತ್ವಞ್ಚ ಭದ್ದೇ ಸುಖೀ ಹೋಹಿ, ಏಸೋ ಚಾಪಿ ಮಹಾಮಿಗೋ”।
ಇತಿ ಪಾಠೋ ಯತೋ ದಿಟ್ಠೋ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ವದೇಮಸೇ॥

“ತುಮ್ಹೇ ದ್ವೇ ಸುಖಿತಾ ಹೋಥ”, ಇಚ್ಚತ್ಥೋ ತತ್ಥ ದಿಸ್ಸತಿ।
ಏವಂಪ್ಯಯಂ ನಯೋ ವುತ್ತೋ, ಅತ್ತನೋಮತಿಯಾ ಮಮ॥

ಅತ್ತನೋಮತಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ, ಕಥಿತಾ ಸಬ್ಬದುಬ್ಬಲಾ।
ತಥಾಪಿ ನಯಮಾದಾಯ, ಕಥಿತತ್ತಾ ಅಕೋಪಿಯಾ॥

“ಧಮ್ಮೇನ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇನ್ತಂ, ರಟ್ಠಾ ಪಬ್ಬಾಜಯಿತ್ಥ ಮಂ।
ತ್ವಞ್ಚ ಜಾನಪದಾ ಚೇವ, ನೇಗಮಾ ಚ ಸಮಾಗತಾ”॥

“ಅಹಞ್ಚ ಮದ್ದಿದೇವೀ ಚ, ಜಾಲೀಕಣ್ಹಾಜಿನಾ ಚುಭೋ।
ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸೋಕನುದಾ, ವಸಾಮ ಅಸ್ಸಮೇ ತದಾ”॥

ಏತಾ ಗಾಥಾಪಿ ಏತಸ್ಸ, ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪನ ಸಾಧಿಕಾ।
ತಾಸು ವುತ್ತನಯೇನೇವ, ಅತ್ಥೋ ಸುಪಾಕಟೋ ಸಿಯಾ।
ಏವಂ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ಬಹುನಾ ಭಾಸಿತೇನ ಕಿಂ॥

ಆಕಾರೇನ ಮನಾಪೇನ, ಕಥನೇ ಯೇನ ಕೇನಚಿ।
ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ ಚೇ ಅತ್ಥೋ, ತಂ ಪಮಾಣಂ ಸುಧೀಮತಂ॥

ಪುರಿಸತ್ತಯತೋ ಏಸೋ, ಪರೋಪುರಿಸನಾಮಕೋ।
ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ, ತದನ್ತೋಗಧತೋವ ಯಂ॥

ಪಾಟವತ್ಥಾಯ ಸೋತೂನಂ, ವೋಹಾರತ್ಥೇಸು ಸಬ್ಬಸೋ।

ವಿಸುಂ ಅಲಬ್ಭಮಾನೋಪಿ, ಲಬ್ಭಮಾನೋವ ಉದ್ಧಟೋ॥

ಸಙ್ಖೇಪತೋಪೇತ್ಥ ಪುರಿಸಪ್ಪವತ್ತಿ ಏವಂ ಉಪಲಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ "**ಅಮ್ಹ**ವಚನತ್ಥೇ ಉತ್ತಮೋ, **ತುಮ್ಹ**ವಚನತ್ಥೇ ಮಜ್ಝಿಮೋ, ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಚನತ್ಥೇ ಪಠಮೋ"ತಿ।

ತ್ಯಾದೀನಂ ಪುರಿಸಸಞ್ಞಾ, ಯಸ್ಮಾ ವುತ್ತಾ ತತೋ ಇದಂ।
ತಬ್ಬನ್ತಾಖ್ಯಾತಿಕಂ ಞೇಯ್ಯಂ, ಪುರಿಸಪರಿದೀಪಕಂ॥

ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಆಖ್ಯಾತಿಕಸ್ಸ ಕಾಲಕಾರಕಪುರಿಸಪರಿದೀಪನತಾ ವುತ್ತಾ।

ಕ್ರಿಯಾಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕಥಂ ಆಖ್ಯಾತಿಕಸ್ಸ ಕ್ರಿಯಾಲಕ್ಖಣತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ?

ಲಕ್ಖಿಯತಿ ಕ್ರಿಯಾಯೇತಂ, ಕ್ರಿಯಾ ವಾ ಅಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಂ।
ಕ್ರಿಯಾಲಕ್ಖಣತಾ ಏವಂ, ವೇದಿತಬ್ಬಾ ತಥಾ ಹಿ ಚ॥

"ಗಚ್ಛತಿ"ಚ್ಚಾದಿಕಂ ಸುತ್ವಾ, ಕ್ರಿಯಾಸನ್ದೀಪನಂ ಪದಂ।
"ಆಖ್ಯಾತಿಕ"ನ್ತಿ ಧೀರೇಹಿ, ಆಖ್ಯಾತಞ್ಞೂಹಿ ಸಞ್ಞಿತಂ॥

ಲಕ್ಖಣಂ ಹೋತಿ ನಾಮಸ್ಸ, ಯಥಾ ಸತ್ವಾಭಿಧಾನತಾ।
ಕ್ರಿಯಾಭಿಧಾನತಾ ಏವಂ, ಆಖ್ಯಾತಸ್ಸೇವ ಲಕ್ಖಣಂ॥

ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಏತಸ್ಸ, ಕ್ರಿಯಾವಾಚಕತಾ ಇಧ।
ಲಕ್ಖಣಂ ಇತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ಲಕ್ಖಣಞ್ಞೂಹಿ ಲಕ್ಖಿತಂ॥

"ಕಿಂ ಕರೋಸೀ"ತಿ ಪುಟ್ಠಸ್ಸ, "ಪಚಾಮಿ"ಚ್ಚಾದಿನಾ "ಅಹಂ"।
ಪಟಿವಾಚಾಯ ದಾನೇನ, ಕ್ರಿಯಾವಾಚಕತಾ ಮತಾ॥

ಏವಮಾಖ್ಯಾತಿಕಸ್ಸ ಕ್ರಿಯಾಲಕ್ಖಣತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।
ಇದಾನಿ ಕಾಲೇಸು ವಿಭತ್ತಿಪ್ಪವತ್ತಿ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ -

ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಮ್ಹಿ ಕಾಲಸ್ಮಿಂ, ವತ್ತಮಾನಾ ಪವತ್ತತಿ।
ಆಸಿಟ್ಠಾಣಾಪನತ್ಥೇಸು, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಮ್ಹಿ ಪಞ್ಚಮೀ॥

ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಪರಿಕಪ್ಪಾ-ನುಮತ್ಯತ್ಥೇಸು ಸತ್ತಮೀ।
ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖೇ ಅತೀತಮ್ಹಿ, ಪರೋಕ್ಖಾ ಸಮ್ಪವತ್ತತಿ॥

ಹಿಯ್ಯೋ ಪಭುತಿ ಕಾಲಸ್ಮಿಂ, ಅತೀತಮ್ಹಿ ಪವತ್ತತಿ।
ಪಚ್ಚಕ್ಖೇ ವಾ ಅಪಚ್ಚಕ್ಖೇ, ಹಿಯ್ಯತ್ತನೀ ನಿರುತ್ತಿತಾ॥

ಅಜ್ಜಪ್ಪಭುತಿ ಕಾಲಸ್ಮಿಂ, ಅತೀತಮ್ಹಿ ಪವತ್ತತಿ।

ಪಚ್ಚಕ್ಖೇ ವಾ ಅಪಚ್ಚಕ್ಖೇ, ಸಮೀಪೇಜ್ಜತನವ್ಹಯಾ॥

ಅನಾಗತೇ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ, ಕಾಲಸ್ಮಿಂ ಸಮ್ಪವತ್ತತಿ।
ಕ್ರಿಯಾತಿಪನ್ನಮತ್ತಮ್ಹಿ, ತೀತೇ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಕಾ।
ಅನಾಗತೇಪಿ ಹೋತೀತಿ, ನಿರುತ್ತಞ್ಞೂಹಿ ಭಾಸಿತಾ॥

ಏವಂ ಕಾಲೇಸು ವಿಭತ್ತಿಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಞತ್ವಾ ಯೇ ತೇ ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ವಿಚಿತ್ತಾ ಸುವಿಸದವಿಪುಲತಿಖಿಣಬುದ್ಧಿವಿಸಯಭೂತಾ ಪಯೋಗಾ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತೇಸು ಪಾಟವಮಿಚ್ಛನ್ತೇಹಿ ತ್ಯಾದಿಕ್ಕಮೇನ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾ ಸಲ್ಲಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ - ಭವತಿ, ಭವನ್ತಿ। ಭವಸಿ, ಭವಥ। ಭವಾಮಿ, ಭವಾಮ। ಭವತೇ, ಭವನ್ತೇ। ಭವಸೇ, ಭವವ್ಹೇ। ಭವೇ, ಭವಾಮ್ಹೇ। ಅಯಂ ಅಞ್ಞಯೋಗಾದಿರಹಿತಾ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾ।

ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಚ ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ಅತ್ಥಸಮ್ಭವೇಪಿ ಅಞ್ಞಯೋಗಾದಿರಹಿತಾನಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? "ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾತಿ, ಯದಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತಿ। ಯಂ ಮಂ ಭಣಸಿ ಸಾರಥಿ। ಅಞ್ಞಂ ಸೇಪಣ್ಣಿ ಗಚ್ಛಾಮಿ" ಇಚ್ಚೇವಮಾದೀನಿ ಏತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಪರಿದೀಪನಿಯಾ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾ।

ಏತ್ಥ ತಿವಿಧೋ ಕ್ರಿಯಾಪದೇಸು ಯೋಗೋ **ತ**ಯೋಗೋ, **ಮ**ಯೋಗೋ, ಅಞ್ಞಯೋಗೋ ಚ। ತತ್ಥ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸಾ **ತ**ಯೋಗವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾ, ಉತ್ತಮಪುರಿಸಾ **ಮ**ಯೋಗವಸೇನ। ಪಠಮಪುರಿಸಾ ಅಞ್ಞಯೋಗವಸೇನ। ತ್ಯಾದೀನಮೇತ್ಥ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅಯಂ ಅನುಗೀತಿ -

ಅಞ್ಞಯೋಗೇನ ಪಠಮಾ, ತಯೋಗೇನ ತು ಮಜ್ಝಿಮಾ।
ಮಯೋಗೇನುತ್ತಮಾ ಹೋನ್ತಿ, ಗಹೇತಬ್ಬಾ ವಿಭಾವಿನಾ॥

ಸೋತೂನಂ ಪಯೋಗೇಸು ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ ಅಞ್ಞಯೋಗಾದಿಸಹಿತಮಪರಮ್ಪಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಂ ವದಾಮ - ಸೋ ಭವತಿ, ತೇ ಭವನ್ತಿ। ತ್ವಂ ಭವಸಿ, ತುಮ್ಹೇ ಭವಥ। ಅಹಂ ಭವಾಮಿ, ಮಯಂ ಭವಾಮ। ಸೋ ಭವತೇ, ತೇ ಭವನ್ತೇ। ತ್ವಂ ಭವಸೇ, ತುಮ್ಹೇ ಭವವ್ಹೇ। ಅಹಂ ಭವೇ, ಮಯಂ ಭವಾಮ್ಹೇ। ಅಯಂ ಅಞ್ಞಯೋಗಾದಿಸಹಿತಾ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾ।

ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಚ ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ಅಞ್ಞಯೋಗಾದಿಸಹಿತಾನಿಪಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? "**ಯಂ**ಪಾಯಂ ದೇವ ಕುಮಾರೋ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದೋ, ಇದಮ್ಪಿಮಸ್ಸ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಂ ಭವತಿ, ತಸ್ಸಿಮಾನಿ ಸತ್ತ ರತನಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಯೋ ದನ್ಧಕಾಲೇ ತರತಿ , ತರಣೀಯೇ ಚ ದನ್ಧತಿ, ತ್ವಂಸಿ ಆಚರಿಯೋ ಮಮ, ಅಹಮ್ಪಿ ದಟ್ಠುಕಾಮೋಸ್ಮಿ, ಪಿತರಂ ಮೇ ಇಧಾಗತಂ" ಇಚ್ಚೇವಮಾದೀನಿ ಏತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಪರಿದೀಪನಿಯಾ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾ।

ಯೋ **ತುಮ್ಹ**ಸದ್ದೇನ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಅತ್ಥೇ ನಿಪತತಿ, ನ ಪನ ಹೋತಿ ತುಮ್ಹತ್ಥವಾಚಕೋ, ನೇಸೋ ಸದ್ದೋ ಕ್ರಿಯಾಪದಸ್ಸ **ತ**ಯೋಗಸಹಿತತ್ತಂ ಸಾಧೇತಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಅಞ್ಞಯೋಗಸಹಿತತ್ತಞ್ಞೇವ ಸಾಧೇತಿ। ಯೋ ಚ **ಅಮ್ಹ**ಸದ್ದೇನ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಅತ್ಥೇ ನಿಪತತಿ, ನ ಪನ ಹೋತಿ ಅಮ್ಹತ್ಥವಾಚಕೋ, ನ ಸೋಪಿ ಸದ್ದೋ ಕ್ರಿಯಾಪದಸ್ಸ **ಮ**ಯೋಗಸಹಿತತ್ತಂ ಸಾಧೇತಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಅಞ್ಞಯೋಗಸಹಿತತ್ತಞ್ಞೇವ ಸಾಧೇತಿ।

ತತ್ರ **ತುಮ್ಹ**ಸದ್ದೇನ ತಾವ ವತ್ತಬ್ಬತ್ಥೇ - "ನ ಭವಂ ಏತಿ ಪುಞ್ಞತ್ಥಂ, ಸಿವಿರಾಜಸ್ಸ ದಸ್ಸನಂ। ಮಾಯಸ್ಮಾ ಸಮಗ್ಗಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಭೇದಾಯ ಪರಕ್ಕಮಿ। ಇಧ ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ ಪಂಸುಕೂಲಂ ಧೋವತೂ"ತಿ ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಪಯೋಗಾ। **ಅಮ್ಹ**ಸದ್ದೇನ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬತ್ಥೇ "ಉಪಾಲಿ ತಂ ಮಹಾವೀರ, ಪಾದೇ ವನ್ದತಿ ಸತ್ಥುನೋ। ಸಾವಕೋ ತೇ ಮಹಾವೀರ, ಸರಣೋ ವನ್ದತಿ ಸತ್ಥುನೋ"ತಿ ಚ

ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಪಯೋಗಾ। ಇದಮೇತ್ಥುಪಲಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ "ತ್ವಂ ತುಮ್ಹೇ ಅಹಂ ಮಯ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥದೀಪಕ **ತ**ಯೋಗ **ಮ**ಯೋಗತೋ ಅಞ್ಞೋ ಅಞ್ಞತ್ಥದೀಪನೋ ಪಯೋಗೋಯೇವ ಅಞ್ಞಯೋಗೋ ನಾಮ, ತತ್ಥ ಪಠಮಪುರಿಸೋ ಭವತೀತಿ।

ಯಜ್ಜೇವಂ "ಸಬ್ಬಾಯಸಂ ಕೂಟಮತಿಪ್ಪಮಾಣಂ, ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಸೋ ತಿಟ್ಠಸಿ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ। ಏಸ ಸುತ್ವಾ ಪಸೀದಾಮಿ, ವಚೋ ತೇ ಇಸಿಸತ್ತಮಾ"ತಿಆದೀಸು ಕಥಂ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಮಜ್ಝಿಮುತ್ತಮಪುರಿಸಸಮ್ಭವೋಯೇವ ದಿಸ್ಸತಿ, ನ ತು ಪಠಮಪುರಿಸಸಮ್ಭವೋತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - "ಸಬ್ಬಾಯಸಂ ಕೂಟಮತಿಪ್ಪಮಾಣಂ, ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಸೋ ತಿಟ್ಠಸಿ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ"ತಿಆದೀಸು "ಸೋ"ತಿಆದಿಕಸ್ಸ ನಾಮಸದ್ದಸ್ಸ **ತುಮ್ಹ**'**ಮ್ಹ**ಸದ್ದಸ್ಸತ್ಥವಾಚಕಸದ್ದೇಹಿ"ತಿಟ್ಠಸೀ"ತಿಆದೀನಂ ಸ್ಯಾದ್ಯನ್ತಾನಂ ಪದಾನಂ ದಸ್ಸನತೋ ಅಚ್ಚನ್ತಮಜ್ಝಾಹರಿತಬ್ಬೇಹಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣತ್ತಾ ತಗ್ಗುಣಭೂತತ್ತಾ ಚ ಮಜ್ಝಿಮುತ್ತಮಪುರಿಸಸಮ್ಭವೋ ಸಮಧಿಗನ್ತಬ್ಬೋ। ಈದಿಸೇಸು ಪಯೋಗೇಸು ಸ್ಯಾದ್ಯನ್ತಾನಂ ದಸ್ಸನವಸೇನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಾನಿಪಿ ಅಜ್ಝಾಹರಿತಬ್ಬಾನಿ "ತ್ವಮಹ"ಮಿಚ್ಚಾದೀನಿ ಪದಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ಪರಿಪುಣ್ಣಾನಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ "ಸಾತ್ವಂ ವಙ್ಕಮನುಪ್ಪತ್ತಾ, ಕಥಂ ಮದ್ದಿ ಕರಿಸ್ಸಸಿ। ಸೋ ಅಹಂ ವಿಚರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಗಾಮಾ ಗಾಮಂ ಪುರಾ ಪುರ"ನ್ತಿ ಇಚ್ಚೇವಮಾದೀಸು।

ಆಖ್ಯಾತಿಕಸ್ಸ ಕ್ರಿಯಾಲಕ್ಖಣತ್ತಾ ಅಲಿಙ್ಗಭೇದತ್ತಾ ಚ ತಿಣ್ಣಂ ಲಿಙ್ಗಾನಂ ಸಾಧಾರಣಭಾವಪರಿದೀಪನತ್ಥಂ ಅಪರಮ್ಪಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಂ ವದಾಮ -

ಪುರಿಸೋ ಭವತಿ, ಕಞ್ಞಾ ಭವತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಭವತಿ, ಪುರಿಸಾ ಭವನ್ತಿ, ಕಞ್ಞಾಯೋ ಭವನ್ತಿ, ಚಿತ್ತಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಭೋ ಪುರಿಸ ತ್ವಂ ಭವಸಿ, ಭೋತಿ ಕಞ್ಞೇ ತ್ವಂ ಭವಸಿ, ಭೋ ಚಿತ್ತ ತ್ವಂ ಭವಸಿ, ಭವನ್ತೋ ಪುರಿಸಾ ತುಮ್ಹೇ ಭವಥ, ಭೋತಿಯೋ ಕಞ್ಞಾಯೋ ತುಮ್ಹೇ ಭವಥ, ಭವನ್ತೋ ಚಿತ್ತಾನಿ ತುಮ್ಹೇ ಭವಥ। ಅಹಂ ಪುರಿಸೋ ಭವಾಮಿ, ಅಹಂ ಕಞ್ಞಾ ಭವಾಮಿ, ಅಹಂ ಚಿತ್ತಂ ಭವಾಮಿ, ಮಯಂ ಪುರಿಸಾ ಭವಾಮ, ಮಯಂ ಕಞ್ಞಾಯೋ ಭವಾಮ, ಮಯಂ ಚಿತ್ತಾನಿ ಭವಾಮ।

ಏಸ ನಯೋ ಅತ್ತನೋಪದೇಸು, ಸೇಸವಿಭತ್ತೀನಂ ಸಬ್ಬಪದೇಸುಪಿ। ಅಯಮಾಖ್ಯಾತಿಕಸ್ಸ ತಿಣ್ಣಂ ಲಿಙ್ಗಾನಂ ಸಾಧಾರಣಭಾವಪರಿದೀಪನೀ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾವ।

ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** "ಕ್ರಿಯಾಲಕ್ಖಣಮಾಖ್ಯಾತಿಕಮಲಿಙ್ಗಭೇದ"ಮಿತಿ। ತತ್ರ **ಅಲಿಙ್ಗಭೇದ**ಮಿತಿ ಕೋ ಅತ್ಥೋ? ಇತ್ಥಿಪುಮನಪುಂಸಕಾನಂ ಅವಿಸೇಸತ್ಥೋ ವುಚ್ಚತೇ "ಅಲಿಙ್ಗಭೇದ"ಮಿತಿ। ಯಥಾ "ಪುರಿಸೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಕಞ್ಞಾ ಗಚ್ಛತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ। ಚತುಧಾ ಉದ್ದಿಟ್ಠಕ್ರಿಯಾಪದೇಸು ಯಥಾ "ಭವತೀ"ತಿ **ಅ**ಕಾರಾನನ್ತರತ್ಯನ್ತಪದಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಭವತಿ ಭವನ್ತಿ ಭವಸೀ"ತಿಆದಿನಾ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾ ಸಬ್ಬಥಾ ಕತಾ, ಏವಂ "ಉಬ್ಭವತಿ"ಚ್ಚಾದೀನಿಪಿ **ಅ**ಕಾರಾನನ್ತರತ್ಯನ್ತಪದಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ "ಉಬ್ಭವತಿ ಉಬ್ಭವನ್ತಿ ಉಬ್ಭವಸೀ"ತಿಆದಿನಾ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾ ಸಬ್ಬಥಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। "ಭೋತಿ ಸಮ್ಭೋತೀ"ತಿಆದೀನಿ ಪನ ಓಕಾರಾನನ್ತರತ್ಯನ್ತಪದಾನಿ, "ಭಾವೇತಿ ವಿಭಾವೇತೀ"ತಿಆದೀನಿ ಚ ಏಕಾರಾನನ್ತರತ್ಯನ್ತಪದಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಾಳಿನಯಾನುಸಾರೇನೇವ ಪದಮಾಲಾ ಕಾತಬ್ಬಾ, ನಯಿಧ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ। ಈದಿಸೇಸು ಹಿ ಠಾನೇಸು ದುರನುಬೋಧಾ ಕ್ರಿಯಾಪದಗತಿ। ಅತೋ ಲಬ್ಭಮಾನವಸೇನ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। ನ ಹಿ ಲೋಕೇ ಲೋಕಿಯಾ ಸಬ್ಬೇ ಧಾತುಸದ್ದೇ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಛನ್ನವುತಿಯಾ ವಚನೇಹಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವದನ್ತಿ, ಏವಂ ಅವದನ್ತಾನಮ್ಪಿ ನೇಸಂ ಕಥಾ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಾ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಜ್ಜೇತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಪದಮಾಲಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಪಞ್ಚಮಿಯಾದೀಸುಪಿ ವಿಭತ್ತೀಸು। ಅಯಂ ವತ್ತಮಾನವಿಭತ್ತಿವಸೇನ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾನಿದ್ದೇಸೋ।

ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪನ ಯಥುದ್ದಿಟ್ಠಪದಾನೇವ ಪರಿಣಾಮೇತ್ವಾ ಪರಿಣಾಮೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚಮಿಯಾದೀನಂ ಮಾತಿಕಾಭಾವೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ಇದಾನಿ ಪನ ತಯೋಗಾದಿಸಹಿತಾಸಹಿತವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾಯೋ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮ ಕ್ವಚಾದೇಸವಸೇನ ಸಮ್ಭೂತಾನಿ ಚ ರೂಪನ್ತರಾನಿ ಸೋತೂನಂ ಸುಖಧಾರಣತ್ಥಞ್ಚೇವ ಪುರಿಸಪ್ಪಯೋಗೇ ಅಸಮ್ಮೋಹತ್ಥಞ್ಚ।

ಭವತು, ಭವನ್ತು। ಭವಾಹಿ, ಭವ, ಭವಥ। ಭವಾಮಿ, ಭವಾಮ। ಭವತಂ, ಭವನ್ತಂ। ಭವಸ್ಸು, ಭವವ್ಹೋ। ಭವೇ, ಭವಾಮಸೇ। ಸೋ ಭವತು, ತೇ ಭವನ್ತು। ತ್ವಂ ಭವಾಹಿ, ಭವ, ತುಮ್ಹೇ ಭವಥ। ಅಹಂ ಭವಾಮಿ, ಮಯಂ ಭವಾಮ। ಸೋ ಭವತಂ, ತೇ ಭವನ್ತಂ। ತ್ವಂ ಭವಸ್ಸು, ತುಮ್ಹೇ ಭವವ್ಹೋ। ಅಹಂ ಭವೇ, ಮಯಂ ಭವಾಮಸೇ। ಅಯಂ ಪಞ್ಚಮೀವಿಭತ್ತಿವಸೇನ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾನಿದ್ದೇಸೋ।

ಭವೇಯ್ಯ, ಭವೇ, ಭವೇಯ್ಯುಂ। ಭವೇಯ್ಯಾಸಿ, ಭವೇಯ್ಯಾಥ। ಭವೇಯ್ಯಾಮಿ, ಭವೇಯ್ಯಾಮ, ಭವೇಮು। ಭವೇಥ, ಭವೇರಂ। ಭವೇಥೋ, ಭವೇಯ್ಯಾವ್ಹೋ। ಭವೇಯ್ಯಂ, ಭವೇಯ್ಯಾಮ್ಹೇ ಇತಿ ವಾ, ಸೋ ಭವೇಯ್ಯ , ಭವೇ, ತೇ ಭವೇಯ್ಯುಂ। ತ್ವಂ ಭವೇಯ್ಯಾಸಿ, ತುಮ್ಹೇ ಭವೇಯ್ಯಾಥ। ಅಹಂ ಭವೇಯ್ಯಾಮಿ, ಮಯಂ ಭವೇಯ್ಯಾಮ, ಭವೇಮು। ಸೋ ಭವೇಥ, ತೇ ಭವೇರಂ। ತ್ವಂ ಭವೇಥೋ, ತುಮ್ಹೇ ಭವೇಯ್ಯಾವ್ಹೋ। ಅಹಂ ಭವೇಯ್ಯಂ, ಮಯಂ ಭವೇಯ್ಯಾಮ್ಹೇ ಇತಿ ವಾ। ಅಯಂ ಸತ್ತಮೀವಿಭತ್ತಿವಸೇನ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾನಿದ್ದೇಸೋ।

ಬಭೂವ, ಬಭೂವು। ಬಭೂವೇ, ಬಭೂವಿತ್ಥ। ಬಭೂವಂ, ಬಭೂವಿಮ್ಹ। ಬಭೂವಿತ್ಥ, ಬಭೂವಿರೇ। ಬಭೂವಿತ್ಥೋ, ಬಭೂವಿವ್ಹೋ। ಬಭೂವಿಂ, ಬಭೂವಿಮ್ಹೇ ಇತಿ ವಾ, ಸೋ ಬಭೂವ, ತೇ ಬಭೂವು। ತ್ವಂ ಬಭೂವೇ, ತುಮ್ಹೇ ಬಭೂವಿತ್ಥ। ಅಹಂ ಬಭೂವಂ, ಮಯಂ ಬಭೂವಿಮ್ಹ। ಸೋ ಬಭೂವಿತ್ಥ, ತೇ ಬಭೂವಿರೇ। ತ್ವಂ ಬಭೂವಿತ್ಥೋ, ತುಮ್ಹೇ ಬಭೂವಿವ್ಹೋ। ಅಹಂ ಬಭೂವಿಂ, ಮಯಂ ಬಭೂವಿಮ್ಹೇ ಇತಿ ವಾ। ಅಯಂ ಪರೋಕ್ಖಾವಿಭತ್ತಿವಸೇನ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾನಿದ್ದೇಸೋ।

ಅಭವಾ, ಅಭವೂ। ಅಭವೋ, ಅಭವತ್ಥ। ಅಭವಂ, ಅಭವಮ್ಹಾ। ಅಭವತ್ಥ, ಅಭವತ್ಥುಂ। ಅಭವಸೇ, ಅಭವವ್ಹಂ। ಅಭವಿಂ, ಅಭವಮ್ಹಸೇ ಇತಿ ವಾ, ಸೋ ಅಭವಾ, ತೇ ಅಭವೂ। ತ್ವಂ ಅಭವೋ, ತುಮ್ಹೇ ಅಭವತ್ಥ। ಅಹಂ ಅಭವಂ, ಮಯಂ ಅಭವಮ್ಹಾ। ಸೋ ಅಭವತ್ಥ, ತೇ ಅಭವತ್ಥುಂ। ತ್ವಂ ಅಭವಸೇ, ತುಮ್ಹೇ ಅಭವವ್ಹಂ। ಅಹಂ ಅಭವಿಂ, ಮಯಂ ಅಭವಮ್ಹಸೇ ಇತಿ ವಾ। ಅಯಂ ಹಿಯ್ಯತ್ತನೀವಿಭತ್ತಿವಸೇನ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾನಿದ್ದೇಸೋ।

ಅಭವಿ, ಅಭವುಂ। ಅಭವೋ, ಅಭವಿತ್ಥ। ಅಭವಿಂ, ಅಭವಿಮ್ಹಾ। ಅಭವಾ, ಅಭವೂ। ಅಭವಸೇ, ಅಭವಿವ್ಹಂ। ಅಭವ್ಹಂ, ಅಭವಿಮ್ಹೇ ಇತಿ ವಾ, ಸೋ ಅಭವಿ, ತೇ ಅಭವುಂ। ತ್ವಂ ಅಭವೋ, ತುಮ್ಹೇ ಅಭವಿತ್ಥ। ಅಹಂ ಅಭವಿಂ, ಮಯಂ ಅಭವಿಮ್ಹಾ। ಸೋ ಅಭವಾ, ತೇ ಅಭವೂ। ತ್ವಂ ಅಭವಸೇ, ತುಮ್ಹೇ ಅಭವಿವ್ಹಂ। ಅಹಂ ಅಭವಂ, ಮಯಂ ಅಭವಿಮ್ಹೇ ಇತಿ ವಾ। ಅಯಂ ಅಜ್ಜತನೀವಿಭತ್ತಿವಸೇನ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾನಿದ್ದೇಸೋ।

ಏತ್ಥ ಪನಜ್ಜತನಿಯಾ **ಉಂ**ವಚನಸ್ಸ **ಇಂಸು**ಮಾದೇಸವಸೇನ ಭವತಿನೋ ರೂಪನ್ತರಾನಿಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? ತೇ ಭವಿಂಸು, ಸಮುಬ್ಭವಿಂಸು, ಪಭವಿಂಸು, ಪರಾಭವಿಂಸು, ಸಮ್ಭವಿಂಸು, ಪಾತುಭವಿಂಸು, ಪಾತುಬ್ಭವಿಂಸು , ಇಮಾನಿ ಅಕಮ್ಮಕಪದಾನಿ। ಪರಿಭವಿಂಸು, ಅಭಿಭವಿಂಸು, ಅಧಿಭವಿಂಸು, ಅತಿಭವಿಂಸು, ಅನುಭವಿಂಸು, ಸಮನುಭವಿಂಸು, ಅಭಿಸಮ್ಭವಿಂಸು।

"ಅಧಿಭೋಸು"ನ್ತಿ ರೂಪಮ್ಪಿ, ಯಸ್ಮಾ ದಿಸ್ಸತಿ ಪಾಳಿಯಂ।
ತಸ್ಮಾ ಹಿ ನಯತೋ ಞೇಯ್ಯಂ, "ಪರಿಭೋಸು"ನ್ತಿಆದಿಕಂ॥

ತತ್ರಾಯಂ ಪಾಳಿ - "ಏವಂವಿಹಾರಿಞ್ಚಾವುಸೋ ಭಿಕ್ಖುಂ ರೂಪಾ ಅಧಿಭೋಸುಂ, ನ ಭಿಕ್ಖು ರೂಪೇ ಅಧಿಭೋಸೀ"ತಿ। ಇಮಾನಿ ಸಕಮ್ಮಕಪದಾನಿ, ಏವಮಜ್ಜತನಿಯಾ **ಉಂ**ವಚನಸ್ಸ **ಇಂಸು**ಮಾದೇಸವಸೇನ ಭವತಿನೋ ರೂಪನ್ತರಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಅಪಿಚ

"ಅನ್ವಭಿ" ಇತಿರೂಪಮ್ಪಿ, ಅಜ್ಜತನ್ಯಾ ಪದಿಸ್ಸತಿ।
ತಸ್ಮಾ ಹಿ ನಯತೋ ಞೇಯ್ಯಂ, "ಅಜ್ಝಭಿ"ಚ್ಚಾದಿಕಮ್ಪಿ ಚ॥

ತತ್ರಾಯಂ ಪಾಳಿ - ಸೋ ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ದಿವಂ ಸಮಕ್ಕಮಿ, ಸುಖಞ್ಚ ಖಿಡ್ಡಾರತಿಯೋ ಚ ಅನ್ವಭೀತಿ। ತತ್ಥ **ಅನ್ವಭೀತಿ** ಅನು ಅಭೀತಿ ಛೇದೋ। **ಅನೂತಿ** ಉಪಸಗ್ಗೋ। **ಅಭೀತಿ** ಆಖ್ಯಾತಿಕಪದನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಭವಿಸ್ಸಸಿ, ಭವಿಸ್ಸಥ। ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ, ಭವಿಸ್ಸಾಮ। ಭವಿಸ್ಸತೇ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತೇ। ಭವಿಸ್ಸಸೇ, ಭವಿಸ್ಸವ್ಹೇ। ಭವಿಸ್ಸಂ, ಭವಿಸ್ಸಾಮ್ಹೇ ಇತಿ ವಾ, ಸೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತೇ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। ತ್ವಂ ಭವಿಸ್ಸಸಿ, ತುಮ್ಹೇ ಭವಿಸ್ಸಥ। ಅಹಂ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ, ಮಯಂ ಭವಿಸ್ಸಾಮ। ಸೋ ಭವಿಸ್ಸತೇ, ತೇ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೇ। ತ್ವಂ ಭವಿಸ್ಸಸೇ, ತುಮ್ಹೇ ಭವಿಸ್ಸವ್ಹೇ। ಅಹಂ ಭವಿಸ್ಸಂ, ಮಯಂ ಭವಿಸ್ಸಾಮ್ಹೇ ಇತಿ ವಾ। ಅಯಂ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀವಿಭತ್ತಿವಸೇನ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾನಿದ್ದೇಸೋ।

ಅಭವಿಸ್ಸಾ, ಅಭವಿಸ್ಸಂಸು। ಅಭವಿಸ್ಸೇ, ಅಭವಿಸ್ಸಥ। ಅಭವಿಸ್ಸಂ, ಅಭವಿಸ್ಸಾಮ್ಹಾ। ಅಭವಿಸ್ಸಥ, ಅಭವಿಸ್ಸಿಸು। ಅಭವಿಸ್ಸಸೇ, ಅಭವಿಸ್ಸವ್ಹೇ। ಅಭವಿಸ್ಸಿಂ, ಅಭವಿಸ್ಸಾಮ್ಹಸೇ ಇತಿ ವಾ, ಸೋ ಅಭವಿಸ್ಸಾ, ತೇ ಅಭವಿಸ್ಸಂಸು। ತ್ವಂ ಅಭವಿಸ್ಸೇ, ತುಮ್ಹೇ ಅಭವಿಸ್ಸಥ। ಅಹಂ ಅಭವಿಸ್ಸಂ, ಮಯಂ ಅಭವಿಸ್ಸಾಮ್ಹಾ। ಸೋ ಅಭವಿಸ್ಸಥ, ತೇ ಅಭವಿಸ್ಸಿಸು। ತ್ವಂ ಅಭವಿಸ್ಸಸೇ, ತುಮ್ಹೇ ಅಭವಿಸ್ಸವ್ಹೇ। ಅಹಂ ಅಭವಿಸ್ಸಿಂ, ಮಯಂ ಅಭವಿಸ್ಸಾಮ್ಹಸೇ ಇತಿ ವಾ। ಅಯಂ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿವಿಭತ್ತಿವಸೇನ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾನಿದ್ದೇಸೋ।

ವೋಹಾರಭೇದಕುಸಲೇನ ಸುಬುದ್ಧಿನಾ ಯೋ,
ಕಚ್ಚಾಯನೇನ ಕಥಿತೋ ಜಿನಸಾಸನತ್ಥಂ।
ತ್ಯಾದಿಕ್ಕಮೋ ತದನುಗಂ ಕಿರಿಯಾಪದಾನಂ,
ಕತ್ವಾ ಕಮೋ ಭವತಿಧಾತುವಸೇನ ವುತ್ತೋ॥

ಇತಿ ನವಙ್ಗೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಬ್ಯಪ್ಪಥಗತೀಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ

ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಾಯ ಕತೇ ಸದ್ದನೀತಿಪ್ಪಕರಣೇ

ಭವತಿನೋ ಕ್ರಿಯಾಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ ನಾಮ

ದುತಿಯೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೩. ಪಕಿಣ್ಣಕವಿನಿಚ್ಛಯ

ಇತೋ ಪರಂ ಪವಕ್ಖಾಮಿ, ಪಕಿಣ್ಣಕವಿನಿಚ್ಛಯಂ।
ಸಪ್ಪಯೋಗೇಸು ಅತ್ಥೇಸು, ವಿಞ್ಞಾನಂ ಪಾಟವತ್ಥಯಾ॥

ತತ್ಥ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋ, ಅತ್ಥಸದ್ದಚಿನ್ತಾ, ಅತ್ಥಾತಿಸಯಯೋಗೋ, ಸಮಾನಾಸಮಾನವಸೇನವಚನಸಙ್ಗಹೋ, ಆಗಮಲಕ್ಖಣವಸೇನ ವಿಭತ್ತಿವಚನಸಙ್ಗಹೋ, ಕಾಲವಸೇನ ವಿಭತ್ತಿವಚನಸಙ್ಗಹೋ, ಕಾಲಸಙ್ಗಹೋ, ಪಕರಣಸಂಸನ್ದನಾ, ವತ್ತಮಾನಾದೀನಂ ವಚನತ್ಥವಿಭಾವನಾ ಚಾತಿ ನವಧಾ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ ತಾವ ಸಮಾನಸುತಿಕಪದಾನಮತ್ಥುದ್ಧಾರಣಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ। ಏತ್ಥಾಖ್ಯಾತಪದಸಞ್ಞಿತಾನಂ **ಭೋತಿ**ಸದ್ದ **ಭವೇ**ಸದ್ದಾನಮತ್ಥೋ ಉದ್ಧರಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹೇತೇ ನಾಮಿಕಪದಸಞ್ಞಿತೇಹಿ ಅಪರೇಹಿ **ಭೋತಿ**ಸದ್ದ **ಭವೇ**ಸದ್ದೇಹಿ ಸಮಾನಸುತಿಕಾಪಿ ಅಸಮಾನತ್ಥಾ ಚೇವ ಹೋನ್ತಿ ಅಸಮಾನವಿಭತ್ತಿಕಾ ಚ। ಸಾಸನಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಕೇಚಿ ಸದ್ದಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮಾನಸುತಿಕಾ ಸಮಾನಾಪಿ ಅಸಮಾನತ್ಥಾ ಅಸಮಾನಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಾ ಅಸಮಾನಲಿಙ್ಗಾ ಅಸಮಾನವಿಭತ್ತಿಕಾ ಅಸಮಾನವಚನಕಾ ಅಸಮಾನನ್ತಾ ಅಸಮಾನಕಾಲಿಕಾ ಅಸಮಾನಪದಜಾತಿಕಾ ಚ ಭವನ್ತಿ।

ತೇಸಮಸಮಾನತ್ಥತ್ತೇ "ಸಬ್ಬಞ್ಹಿ ತಂ ಜೀರತಿ ದೇಹನಿಸ್ಸಿತಂ। ಅಪ್ಪಸ್ಸುತಾಯಂ ಪುರಿಸೋ, ಬಲಿಬದ್ದೋವ ಜೀರತಿ। ಸನ್ತೋ ತಸಿತೋ। ಪಹು ಸನ್ತೋ ನ ಭರತಿ। ಸನ್ತೋ ಆಚಿಕ್ಖತೇ ಮುನಿ। ಸನ್ತೋ ಸಪ್ಪುರಿಸಾ ಲೋಕೇ। ಸನ್ತೋ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಲೋಕಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಪಯೋಗಾ। ಏತ್ಥ **ಜೀರತಿ**ಸದ್ದದ್ವಯಂ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ನವಭಾವಾಪಗಮವಡ್ಢನವಾಚಕಂ। **ಸನ್ತೋ**ಸದ್ದಪಞ್ಚಕಂ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಪರಿಸ್ಸಮಪ್ಪತ್ತಸಮಾನೋಪಸನ್ತೋಪಲಬ್ಭಮಾನವಾಚಕನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಸಮಾನಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತತ್ತೇ ಪನ "ಅಕತಞ್ಞೂ ಮಿತ್ತದುಬ್ಭೀ, ಅಸ್ಸದ್ಧೋ ಅಕತಞ್ಞೂಚಾ"ತಿಏವಮಾದಯೋ। ಏತ್ಥ ಚ **ಅಕತಞ್ಞೂ**ಸದ್ದದ್ವಯಂ ಕತಾಕತಾಜಾನನಜಾನನಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸಮ್ಭೂತತ್ತಾ ಅಸಮಾನಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಕನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಸಮಾನಲಿಙ್ಗತ್ತೇ "ಸುಖೀ ಹೋತು ಪಞ್ಚಸಿಖ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ। ತ್ವಞ್ಚ ಭದ್ದೇ ಸುಖೀ **ಹೋ**ಹಿ। ಯತ್ಥ ಸಾ ಉಪಟ್ಠಿತೋ ಹೋತಿ। ಮಾತಾ ಮೇ ಅತ್ಥಿ, ಸಾ ಮಯಾ ಪೋಸೇತಬ್ಬಾ"ತಿ ಏವಮಾದಯೋ। ಏತ್ಥ **ಸುಖೀ**ಸದ್ದದ್ವಯಂ **ಸಾ**ಸದ್ದದ್ವಯಞ್ಚ ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಅಸಮಾನಲಿಙ್ಗನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಸಮಾನವಿಭತ್ತಿಕತ್ತೇ "ಆಹಾರೇ ಉದರೇ ಯತೋ। ಯತೋ ಪಜಾನಾತಿ ಸಹೇತುಧಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ। ಏತ್ಥ **ಯತೋ**ಸದ್ದದ್ವಯಂ ಪಠಮಾಪಞ್ಚಮೀವಿಭತ್ತಿಸಹಿತತ್ತಾ ಅಸಮಾನವಿಭತ್ತಿಕನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಸಮಾನವಚನಕತ್ತೇ ಇಮೇ ಪಯೋಗಾ –

"ಯಾಯ ಮಾತು ಭತೋ ಪೋಸೋ, ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಅವೇಕ್ಖತಿ।
ತಮ್ಪಿ ಪಾಣದದಿಂ ಸನ್ತಿಂ, ಹನ್ತಿ ಕುದ್ಧೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ"ತಿ

ಆದೀಸು **ಹನ್ತಿ**ಸದ್ದೋ ಏಕವಚನೋ।

"ಇಮೇ ನೂನ ಅರಞ್ಞಸ್ಮಿಂ, ಮಿಗಸಙ್ಘಾನಿ ಲುದ್ದಕಾ।
ವಾಕುರಾಹಿ ಪರಿಕ್ಖಿಪ್ಪ, ಸೋಬ್ಭಂ ಪಾತೇತ್ವಾ ತಾವದೇ।

ವಿಕ್ಕೋಸಮಾನಾ ತಿಬ್ಬಾಹಿ, ಹನ್ತಿ ನೇಸಂ ವರಂ ವರ"ನ್ತಿ॥

ಆದೀಸು ಪನ ಬಹುವಚನೋ। "ಸೀಲವಾ ವತ್ತಸಮ್ಪನ್ನೋ। ಏಥ ತುಮ್ಹೇ ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ ಸೀಲವಾ ಹೋಥ। ಸನ್ತೋ ದನ್ತೋ ನಿಯತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ। ಸನ್ತೋ ಹವೇ ಸಬ್ಭಿ ಪವೇದಯನ್ತಿ। ಮಹಾರಾಜಾ ಯಸಸ್ಸೀ ಸೋ। ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು **ಸೀಲವಾ**ಸದ್ದಾದಯೋ ಏಕವಚನಬಹುವಚನಕಾ।

ಅಸಮಾನನ್ತತ್ತೇ ಪನ ಯತ್ಥ ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ ಅಸಮಾನವಿಭತ್ತಿಕತ್ತಂ ವಾ ಅಸಮಾನವಚನತ್ತಂ ವಾ ಉಪಲಬ್ಭತಿ। ತೇಯೇವ ಪಯೋಗಾ। ತಂ ಯಥಾ? "ಸತಂ ಸಮ್ಪಜಾನಂ, ಸತಂ ಧಮ್ಮೋ, ಸನ್ತೋ ದನ್ತೋ, ಸನ್ತೋ ಸಪ್ಪುರಿಸಾ" ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ।

ಅಸಮಾನಕಾಲತ್ತೇ "ನನು ತೇ ಸುತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭಞ್ಞಮಾನೇ, ದೇವಾ ನ ಇಸ್ಸನ್ತಿ ಪುರಿಸಪರಕ್ಕಮಸ್ಸ। ತೇ ಜನಾ ಪಾರಮಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಮಚ್ಚುಧೇಯ್ಯಂ ಸುದುತ್ತರ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ। ಏತ್ಥ **ಇಸ್ಸನ್ತಿ**ಸದ್ದದ್ವಯಂ ವತ್ತಮಾನಾಭವಿಸ್ಸನ್ತೀಕಾಲವಸೇನ ಅಸಮಾನಕಾಲನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವತ್ತಮಾನಾಭವಿಸ್ಸನ್ತೀವಿಭತ್ತಿವಸೇನ ಪನ ಅಸಮಾನವಿಭತ್ತಿಕನ್ತಿಪಿ।

ಅಸಮಾನಪದಜಾತಿಕತ್ತೇ "ಸಯಂ ಸಮಾಹಿತೋ ನಾಗೋ, ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಕಮುದ್ದಿಸೇಯ್ಯಂ। ಪಥೇ ಧಾವನ್ತಿಯಾ ಪತಿ, ಏಕಂಸಂ ಅಜಿನಂ ಕತ್ವಾ, ಪಾದೇಸು ಸಿರಸಾ ಪತಿ। ಗಿರಿಂ ಚಣ್ಡೋರಣಂ ಪತೀ"ತಿ ಏವಮಾದಯೋ। ಏತ್ಥ **ಸಯಂ**ಸದ್ದದ್ವಯಂ ನಾಮನಿಪಾತವಸೇನ **ಪತಿ**ಸದ್ದತ್ತಯಂ ನಾಮಾಖ್ಯಾತೋಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಅಸಮಾನಪದಜಾತಿಕನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಸಾಸನಸ್ಮಿಂ ಕೇಚಿ ಸದ್ದಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮಾನಸುತಿಕಾ ಸಮಾನಾಪಿ ಅಸಮಾನತ್ಥಾ ಅಸಮಾನಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಾ ಅಸಮಾನಲಿಙ್ಗಾ ಅಸಮಾನವಿಭತ್ತಿಕಾ ಅಸಮಾನವಚನಕಾ ಅಸಮಾನನ್ತಾ ಅಸಮಾನಕಾಲಿಕಾ ಅಸಮಾನಪದಜಾತಿಕಾ ಚ ಭವನ್ತಿ। ಏತಾದಿಸೇಸು ಸದ್ದೇಸು ಯೋ ಕ್ರಿಯಾಪದತ್ತಂ ಪಕಾಸೇತಿ, ನ ಸೋ ನಾಮಿಕಪದತ್ತಂ। ಯೋ ಚ ನಾಮಿಕಪದತ್ತಂ ಪಕಾಸೇತಿ, ನ ಸೋ ಕ್ರಿಯಾಪದತ್ತಂ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಸುತಿಸಾಮಞ್ಞತೋ ಏಕತ್ತೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋ ಕರಣೀಯೋತಿ ಯಥಾವುತ್ತಕ್ರಿಯಾಪದಾನಂ ನಾಮಪದೇಹಿ ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ **ಭೋತಿ**ಸದ್ದ **ಭವೇ** ಸದ್ದಾನಮತ್ಥುದ್ಧಾರಂ ವದಾಮ।

ಕಥಂ? **ಭೋತಿ**ಸದ್ದೋ ಕತ್ತುಯೋಗೇ ಕ್ರಿಯಾಪದಂ, ಕ್ರಿಯಾಯೋಗೇ ನಾಮಿಕಪದಂ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ದ್ವೀಸು ಅತ್ಥೇಸು ವತ್ತತಿ ಕ್ರಿಯಾಪದತ್ಥೇ ನಾಮಿಕಪದತ್ಥೇ ಚ। ತತ್ಥ ಕ್ರಿಯಾಪದತ್ಥೇ ವತ್ತಮಾನವಸೇನ, ನಾಮಿಕಪದತ್ಥೇ ಪನಾಲಪನವಸೇನ। ಕ್ರಿಯಾಪದತ್ಥೇ ತಾವ "ಏಕೋ ಭೋತಿ", ನಾಮಿಕಪದತ್ಥೇ "ಮಾ ಭೋತಿ ಪರಿದೇವೇಸಿ"। ಅತ್ರಿದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

ಭಾವೇ ನಾಮಪದತ್ಥೇ ಚ, ಆಲಪನವಿಸೇಸಿತೇ।
ಇಮೇಸು ದ್ವೀಸು ಅತ್ಥೇಸು, **ಭೋತಿ**ಸದ್ದೋ ಪವತ್ತತಿ॥

ಭವೇಸದ್ದೋ ಪನ "ಭವಾಮೀ"ತಿಮಸ್ಸ ವತ್ತಮಾನಾವಿಭತ್ತಿಯುತ್ತಸ್ಸ ಸದ್ದಸ್ಸತ್ಥೇಪಿ ವತ್ತತಿ। "ಭವಾಮೀ"ತಿಮಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮೀವಿಭತ್ತಿಯುತ್ತಸ್ಸ ಸದ್ದಸ್ಸ ಆಣತ್ಯಾಸೀಸನತ್ಥೇಸುಪಿ ವತ್ತತಿ। "ಭವೇಯ್ಯಾಮೀ"ತಿಮಸ್ಸ ಸತ್ತಮೀವಿಭತ್ತಿಸಹಿತಸ್ಸ ಸದ್ದಸ್ಸ ಅನುಮತಿಪರಿಕಪ್ಪತ್ಥೇಸುಪಿ ವತ್ತತಿ। ತತ್ರಿದಂ ಪಠಮತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ಆಹಚ್ಚವಚನಂ -

"ದೇವಾನಂ ಅಧಿಕೋ ಹೋಮಿ, ಭವಾಮಿ ಮನುಜಾಧಿಪೋ।
ರೂಪಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಪಞ್ಞಾಯ ಅಸಮೋ ಭವೇ"ತಿ॥

ಅಯಂ ಪನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ತೇಸಮತ್ಥಾನಂ ಸಾಧಿಕಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಗಾಥಾರಚನಾ -

"ಸುಖೀ ಭವತಿ ಏಸೋ ಚ, ಅಹಞ್ಚಾಪಿ ಸುಖೀ ಭವೇ।
ಸುಖೀ ಭವತು ಏಸೋ ಚ, ಅಹಞ್ಚಾಪಿ ಸುಖೀ ಭವೇ॥

ಇಮಾಯ ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯ, ಭವನ್ತು ಸುಖಿತಾ ಪಜಾ।
ಭವೇ'ಹಞ್ಚ ಸುಖಪ್ಪತ್ತೋ, ಸಾಮಚ್ಚೋ ಸಹ ಞಾತಿಭಿ॥

ಸುಖೀ ಭವೇಯ್ಯ ಏಸೋ ಚ, ಅಹಞ್ಚಾಪಿ ಸುಖೀ ಭವೇ।
ಸುಖೀ ಭವೇಯ್ಯ ಚೇ ಏಸೋ, ಅಹಞ್ಚಾಪಿ ಸುಖೀ ಭವೇ"ತಿ॥

ಇಚ್ಚೇವಂ -

ವತ್ತಮಾನಾಯ ಪಞ್ಚಮ್ಯಂ, ಸತ್ತಮ್ಯಞ್ಚ ವಿಭತ್ತಿಯಂ।
ಏತೇಸು ತೀಸು ಠಾನೇಸು, **ಭವೇ**ಸದ್ದೋ ಪವತ್ತತಿ॥

ಏಕಧಾ ವತ್ತಮಾನಾಯಂ, ಪಞ್ಚಮೀಸತ್ತಮೀಸು ಚ।
ದ್ವೇಧಾ ದ್ವೇಧಾತಿಮಸ್ಸತ್ಥಂ, ಪಞ್ಚಧಾ ಪರಿದೀಪಯೇ॥

ದ್ವೇಧಾ ವಾ ವತ್ತಮಾನಾಯ-ಮಾದಿಪುರಿಸವಾಚಕೋ।
ಅತ್ಥೋ "ಭವೇ"ತಿ ಏತಸ್ಸ, "ಭವತೀ"ತಿಪಿಯುಜ್ಜತಿ॥

ಇದಾನಿ ಪನ ಏತಸ್ಸ, ವುತ್ತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ।
ಏತ್ಥ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸಂ ತು, ಆಹರಿಸ್ಸಂ ಸುಣಾಥ ಮೇ॥

ಕೋ'ಯಂ ಮಜ್ಝೇಸಮುದ್ದಸ್ಮಿಂ, ಅಪಸ್ಸಂ ತೀರಮಾಯುಹೇ।
ಕಂ ತ್ವಂ ಅತ್ಥವಸಂ ಞತ್ವಾ, ಏವಂ ವಾಯಮಸೇ ಭುಸಂ॥

ನಿಸಮ್ಮ ವತ್ತಂ ಲೋಕಸ್ಸ, ವಾಯಾಮಸ್ಸ ಚ ದೇವತೇ।
ತಸ್ಮಾ ಮಜ್ಝೇಸಮುದ್ದಸ್ಮಿಂ, ಅಪಸ್ಸಂ ತೀರಮಾಯುಹೇ॥

ಅಸ್ಸಂ ಪುರಿಮಗಾಥಾಯಂ, "ಆಯುಹೇ"ತಿಪದಸ್ಸ ಹಿ।
"ಆಯೂಹತೀ"ತಿ ಅತ್ಥೋತಿ, ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿಭಾವಿನಾ॥

ವಿಭತ್ತಿಯಾ ವಿಪಲ್ಲಾಸ-ವಸೇನಾಯಂ ಸಮೀರಿತೋ।
ವತ್ತಮಾನೇ ಸತ್ತಮೀತಿ, ತಿಸ್ಸೇಕಾರವಸೇನ ವಾ॥

ಪಚ್ಛಿಮಾಯ ಚ ಗಾಥಾಯಂ, "ಆಯುಹೇ"ತಿಪದಸ್ಸ ತು।
"ಆಯೂಹಾಮೀ"ತಿ ಅತ್ಥೋತಿ, ಸದ್ದತ್ಥಞ್ಞೂ ವಿಭಾವಯೇ॥

तथा "भवे"तिएतस्स, वत्तमानाविभत्तियं।
"भवती"ति, "भवामी"ति, चत्थं द्वेधा विभावये॥

एवंविधेसु अञ्ञेसु, पाठेसुपि अयं नयो।
नेतब्बो नयदक्खेन, नयसागरसासने॥

ಏವಮಯಂ **ಭವೇ**ಸದ್ದೋ ಪಞ್ಚಸು ಠಸು ವಾ ಕ್ರಿಯಾಪದತ್ಥೇಸು ಪವತ್ತತಿ। ತಥಾ ಸತ್ತಮೀವಿಭತ್ಯನ್ತನಾಮಿಕಪದಸ್ಸ ವುದ್ಧಿಸಂಸಾರಕಮ್ಮಭವೂಪಪತ್ತಿಭವಸಙ್ಖಾತೇಸು ಅತ್ಥೇಸುಪಿ। ತಥಾ ಹಿ "ಅಭವೇ ನನ್ದತಿ ತಸ್ಸ, ಭವೇ ತಸ್ಸ ನ ನನ್ದತೀ"ತಿಆದೀಸು ವುದ್ಧಿಮ್ಹಿ। "ಭವೇ ವಿಚರನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು ಸಂಸಾರೇ। "ಭವೇ ಖೋ ಸತಿ ಜಾತಿ ಹೋತಿ, ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಕಮ್ಮಭವೇ। "ಏವಂ ಭವೇವಿಜ್ಜಮಾನೇ"ತಿಆದೀಸು ಉಪಪತ್ತಿಭವೇತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ **ಭೂ**ಧಾತುತೋ ನಿಪ್ಫನ್ನಾನಂ ಅಞ್ಞತೋಪಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಂ ಯಥಾಸಮ್ಭವಮತ್ಥೋ ಉದ್ಧರಿತಬ್ಬೋ।

ಆಖ್ಯಾತತ್ಥಮ್ಹಿಮೇ ಅತ್ಥಾ, ನ ಲಾತಬ್ಬಾ ಕುದಾಚನಂ।
ಅತ್ಥುದ್ಧಾರವಸೇನೇತೇ, ಉದ್ಧಟಾ ನಾಮತೋ ಯತೋ॥

ಇದಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರನಯನಿದಸ್ಸನಂ।

ಅತ್ಥಸದ್ದಚಿನ್ತಾಯಂ ಪನ ಏವಮುಪಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಂ - "ಭವನ್ತೇ, ಪರಾಭವನ್ತೇ, ಪರಾಭವೇ"ಇಚ್ಚಾದಯೋ **ಗಚ್ಛತಿ ಗಚ್ಛಂ ಗಚ್ಛತೋ**ಸದ್ದಾದಯೋ ವಿಯ ವಿಸೇಸಸದ್ದಾ, ನ ಯಾಚನೋಪತಾಪನತ್ಥಾದಿವಾಚಕೋ **ನಾಥತಿ**ಸದ್ದೋ ವಿಯ, ನ ಚ ರಾಜದೇವತಾದಿವಾಚಕೋ **ದೇವ**ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಸಾಮಞ್ಞಸದ್ದಾ। ಯೇ ಚೇತ್ಥ ವಿಸೇಸಸದ್ದಾ, ತೇ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ವಿಸೇಸಸದ್ದಾವ। ಯೇ ಚ ಸಾಮಞ್ಞಸದ್ದಾ, ತೇಪಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸಾಮಞ್ಞಸದ್ದಾವ।

ತತ್ರ **ಗಚ್ಛತೀ**ತಿಆದೀನಂ ವಿಸೇಸಸದ್ದತಾ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ - **ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಏಕಂ ನಾಮಪದಂ, ಏಕಮಾಖ್ಯಾತಂ। ತಥಾ **ಗಚ್ಛ**ನ್ತಿ ಏಕಂ ನಾಮಪದಂ, ಏಕಮಾಖ್ಯಾತಂ। **ಗಚ್ಛತೋ**ತಿ ಏಕೋ ಕಿತನ್ತೋ, ಅಪರೋ ರೂಳ್ಹೀಸದ್ದೋ। ಸತಿಪಿ ವಿಸೇಸಸದ್ದತ್ತೇ ಸದಿಸತ್ತಾ ಸುತಿಸಾಮಞ್ಞತೋ ತಬ್ಬಿಸಯಂ ಬುದ್ಧಿಂ ನುಪ್ಪಾದೇತಿ ವಿನಾವ'ತ್ಥಪ್ಪಕರಣಸದ್ದನ್ತರಾಭಿಸಮ್ಬನ್ಧೇನ। ತಥಾ ಹಿ ಸದ್ದನ್ತರಾಭಿಸಮ್ಬನ್ಧೇನ "ಗಚ್ಛತಿ ಪತಿಟ್ಠಿತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ಸತ್ತಮ್ಯನ್ತಂ ನಾಮಪದನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ಗಚ್ಛತಿ ತಿಸ್ಸೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಪನಾಖ್ಯಾತನ್ತಿ। ತಥಾ "ಸ ಗಚ್ಛಂ ನ ನಿವತ್ತತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಪಠಮನ್ತಂ ನಾಮಪದನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ಗಚ್ಛಂ ಪುತ್ತನಿವೇದಕೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಆಖ್ಯಾತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ಗಚ್ಛತೋ ಹಯತೋ ಪತಿತೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಕಿತನ್ತೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ಗಚ್ಛತೋ ಪಣ್ಣಪುಪ್ಫಾನಿ ಪತನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ರುಕ್ಖವಾಚಕೋ ರೂಳ್ಹೀಸದ್ದೋತಿ। ಇತಿ ವಿಸೇಸಸದ್ದಾನಂ ಆಖ್ಯಾತನಾಮಾನಂ ನಾಮಾಖ್ಯಾತೇಹಿ ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ ಅತ್ಥಾಭಿಸಮ್ಬನ್ಧಾದೀಸು ಯೋ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಞಾಪಕೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಅವಸ್ಸಮಿಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ। ಏವಂ "ಗಚ್ಛತೀ"ತಿಆದೀನಂ ಆಖ್ಯಾತನಾಮತ್ತಾದಿವಸೇನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಠಿತಾನಂ ಏಕೇಕತ್ಥವಾಚಕಾನಂ ವಿಸೇಸಸದ್ದತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

"ನಾಥತಿ ದೇವೋ"ತಿಆದೀನಂ ಪನ ಆಖ್ಯಾತನಾಮಾನಂ ನಾಮಾಖ್ಯಾತೇಹಿ ಅಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ ಅನೇಕತ್ಥವಾಚಕಾನಂ ಸಾಮಞ್ಞಸದ್ದತಾ ಏವ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಅತ್ಥಸಮ್ಬನ್ಧಾದೀಸು ಹಿ ವಿನಾ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೇನ "ನಾಥತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಯಾಚತೀ"ತಿ ವಾ "ಉಪತಾಪೇತೀ"ತಿ ವಾ "ಇಸ್ಸರಿಯಂ ಕರೋತೀ"ತಿ ವಾ "ಆಸೀಸತೀ"ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಪಟಿಭಾತಿ, ತಥಾ "ದೇವೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಮೇಘೋ"ತಿ ವಾ "ಆಕಾಸೋ"ತಿ ವಾ "ರಾಜಾ"ತಿ ವಾ "ದೇವತಾ"ತಿ ವಾ "ವಿಸುದ್ಧಿದೇವೋ"ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಪಟಿಭಾತಿ। ಯದಾ ಪನ ಸದ್ದನ್ತರಾಭಿಸಮ್ಬನ್ಧೇನ "ನಾಥತಿ ಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ತದಾ "ನಾಥತೀ"ತಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಸ್ಸ "ಯಾಚತೀ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, "ನಾಥತಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಉಪತಾಪೇತೀ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ನಾಥತಿ ಸಕಚಿತ್ತೇ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಇಸ್ಸರಿಯಂ

ಕರೋತೀ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ನಾಥತಿ ಲೋಕಸ್ಸ ಹಿತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ "ಆಸೀಸತೀ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ತಥಾ "ದೇವೋ ಗಜ್ಜತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ದೇವೋ"ತಿ ನಾಮಪದಸ್ಸ "ಮೇಘೋ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ವಿದ್ಧೋ ವಿಗತವಲಾಹಕೋ ದೇವೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಆಕಾಸೋ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ಪಿವತು ದೇವೋ ಪಾನೀಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ "ರಾಜಾ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ದೇವೋ ದೇವಕಾಯಾ ಚವತಿ ಆಯುಸಙ್ಖಯಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ದೇವತಾ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ದೇವಾತಿದೇವೋ ಸತಪುಞ್ಞಲಕ್ಖಣೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ವಿಸುದ್ಧಿದೇವೋ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸಾಮಞ್ಞಸದ್ದಾ ಞಾತಬ್ಬಾ।

ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಞತ್ವಾ ಯಥಾ ಅತ್ಥೋ ಸದ್ದೇನ, ಸದ್ದೋ ಚತ್ಥೇನ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ತಥಾತ್ಥಸದ್ದಾ ಚಿನ್ತನೀಯಾ। ತತ್ರಿದಂ ಉಪಲಕ್ಖಣಮತ್ತಂ ಚಿನ್ತಾಕಾರನಿದಸ್ಸನಂ - "ಅತ್ಥಕುಸಲಾ ಭವನ್ತೇ"ತಿ ವಾ "ಕಿಚ್ಚಾನಿ ಭವನ್ತೇ"ತಿ ವಾ ವುತ್ತೇ "ಭವನ್ತೇ"ತಿ ಇದಂ "ಭವನ್ತೀ"ತಿಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥಮಾಖ್ಯಾತಪದನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಚ ಸದ್ದೋ ಚ ಚಿನ್ತನೀಯೋ। "ಭವನ್ತೇ ಪಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವಾ "ಇಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ವಾ ವುತ್ತೇ ಉಪಯೋಗತ್ಥವಂ ನಾಮಪದನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಚ ಸದ್ದೋ ಚ ಚಿನ್ತನೀಯೋ। "ಭವನ್ತೇ ಜನೇ ಪಸಂಸತೀ"ತಿ ವಾ "ಕಾಮೇತೀ"ತಿ ವಾ ವುತ್ತೇ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗತ್ಥವನ್ತಾನಿ ದ್ವೇ ನಾಮಪದಾನೀತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಚ ಸದ್ದೋ ಚ ಚಿನ್ತನೀಯೋ। "ಚೋರಾ ಪರಾಭವನ್ತೇ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಪರಾಭವನ್ತೇ"ತಿ ಇದಂ "ಪರಾಭವನ್ತೀ"ತಿಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥಮಾಖ್ಯಾತಿಕಪದನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಚ ಸದ್ದೋ ಚ ಚಿನ್ತನೀಯೋ। "ಪರಾಭವನ್ತೇ ಜನಾ ಇಚ್ಛನ್ತಿ ಅಮಿತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ "ಪರಾಭವನ್ತೇ"ತಿ ಇಮಾನಿ ಉಪಯೋಗಪಚ್ಚತ್ತತ್ಥವನ್ತಾನಿ ದ್ವೇ ನಾಮಪದಾನೀತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಚ ಸದ್ದೋ ಚ ಚಿನ್ತನೀಯೋ। "ಏಸೋ ಪರಾಭವೇ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಪರಾಭವೇ"ತಿ ಇದಂ "ಪರಾಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥಮಾಖ್ಯಾತಪದನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಚ ಸದ್ದೋ ಚ ಚಿನ್ತನೀಯೋ। "ಏತೇ ಪರಾಭವೇ ಲೋಕೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಸಮವೇಕ್ಖಿಯಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಪರಾಭವೇ"ತಿ ಇದಂ ಉಪಯೋಗತ್ಥವಂ ಬಹುವಚನಂ ನಾಮಪದನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಚ ಸದ್ದೋ ಚ ಚಿನ್ತನೀಯೋ। "ಪರಾಭವೇ ಸತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಭಾವಲಕ್ಖಣಭುಮ್ಮತ್ಥೇಕವಚನಕಂ ನಾಮಪದನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಚ ಸದ್ದೋ ಚ ಚಿನ್ತನೀಯೋ। "ತುಮ್ಹೇ ಮೇ ಪಸಾದಾ ಸಮ್ಭವೇ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಸಮ್ಭವೇ"ತಿ ಇದಂ "ಸಮ್ಭವಥಾ"ತಿಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥಮಾಖ್ಯಾತಪದನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಚ ಸದ್ದೋ ಚ ಚಿನ್ತನೀಯೋ। "ಏಹಿ ತ್ವಂ ಸಮ್ಭವವ್ಹೇ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಸಮ್ಭವವ್ಹೇ"ತಿ ಇದಂ ಸಮ್ಭವಾಯ ನಾಮ ಇತ್ಥಿಯಾ ವಾಚಕಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ ಸಾಲಪನಂ ನಾಮಿಕಪದನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಚ ಸದ್ದೋ ಚ ಚಿನ್ತನೀಯೋ। "ಏಹಿ ತ್ವಂ ಸಮ್ಭವವ್ಹೇಪತಿಟ್ಠಿತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ಸಮ್ಭವನಾಮಕಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ವಾಚಕಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ ಭುಮ್ಮವಚನನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಚ ಸದ್ದೋ ಚ ಚಿನ್ತನೀಯೋ।

"ವರುಣೋ ಬ್ರಹ್ಮದೇವೋ ಚ, ಅಹೇಸುಂ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾ।
ಸಮ್ಭವೋ ನಾಮುಪಟ್ಠಾಕೋ, ರೇವತಸ್ಸ ಮಹೇಸಿನೋ"ತಿ -

ಹಿ ಪಾಳಿ। "ಧಮ್ಮಾ ಪಾತುಭವನ್ತೇ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಪಾತುಭವನ್ತೇ"ತಿ ಇದಂ "ಪಾತುಭವನ್ತೀ"ತಿಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥಂ ಸನಿಪಾತಮಾಖ್ಯಾತಪದನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಚ ಸದ್ದೋ ಚ ಚಿನ್ತನೀಯೋ। "ಪಾತು ಭವನ್ತೇ ಜನೇ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ತೇ ಜನೇ ಭವಂ ರಕ್ಖತೂ"ತಿ ಅತ್ಥವಾಚಕಾನಿ ಆಖ್ಯಾತಕಿತನ್ತಸಬ್ಬನಾಮಿಕಪದಾನೀತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಚ ಸದ್ದೋ ಚ ಚಿನ್ತನೀಯೋ। "ಪಾತುಭವಸೇ ತ್ವಂ ಗುಣೇಹೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಪಾತುಭವಸೇ"ತಿ ಇದಂ "ಪಾತುಭವಸೀ"ತಿಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥಮಾಖ್ಯಾತಪದನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಚ ಸದ್ದೋ ಚ ಚಿನ್ತನೀಯೋ। "ಪಾತುಭವಸೇ ಗುಣೇ ಯೋ ತ್ವ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ "ಪಾತುಭವಾಹಿ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಹೇತು ತ್ವ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥವಾಚಕಾನಿನಿಪಾತಯುತ್ತಾಖ್ಯಾತನಾಮಪದಾನೀತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಚ ಸದ್ದೋ ಚ ಚಿನ್ತನೀಯೋ। "ಅಹಮತ್ತನೋ ಗುಣೇಹಿ ಪಾತುಭವೇ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಪಾತುಭವೇ"ತಿ ಇದಂ "ಪಾತುಭವಾಮೀ"ತಿಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥಂ ಸನಿಪಾತಮಾಖ್ಯಾತಪದನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಚ ಸದ್ದೋ ಚ ಚಿನ್ತನೀಯೋ। "ಮಂ ಪಾತು ಭವೇ ಇದಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ "ಮಂ ರಕ್ಖತು ಸಂಸಾರೇ ಇದಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥವಾಚಕಾನಿ ಆಖ್ಯಾತನಾಮಪದಾನೀತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಚ ಸದ್ದೋ ಚ ಚಿನ್ತನೀಯೋ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಥಾರಹಮತ್ಥಸದ್ದಾ ಚಿನ್ತನೀಯಾ। ತತ್ಥ ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಸದ್ದಾನಂ "ನ ತೇಸಂ ಕೋಟ್ಠೇ ಓಪೇನ್ತಿ। ನ ತೇಸಂ ಅನ್ತರಾ ಗಚ್ಛೇ। ಸತ್ತ ವೋ ಲಿಚ್ಛವೀ ಅಪರಿಹಾನೀಯೇ ಧಮ್ಮೇ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ, ಇಮೇ ತೇ ದೇವ ಸತ್ತವೋ, ತ್ವಞ್ಚ

ಉತ್ತಮಸತ್ತವೋ"ತಿಆದೀಸು ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ ವಿಯ ಉಚ್ಚಾರಣವಿಸೇಸೋ ಇಚ್ಛನೀಯೋ। ಉಚ್ಚಾರಣವಿಸೇಸೇ ಹಿ ಸತಿ ಪದಾನಿ ಪರಿಬ್ಯತ್ತಾನಿ, ಪದೇಸು ಪರಿಬ್ಯತ್ತೇಸು ಅತ್ಥೋ ಪರಿಬ್ಯತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಅತ್ಥಪರಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ಅತ್ಥಾಧಿಗಮೋ ಅಕಿಚ್ಛೋ ಹೋತಿ, ಸುಪರಿಸುದ್ಧಾದಾಸತಲೇ ಪಟಿಬಿಮ್ಬದಸ್ಸನಂ ವಿಯ, ಸೋ ಚ ಗಹಿತಪುಬ್ಬಸಙ್ಕೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಮ್ಬನ್ಧಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಞಾತೇಯೇವ ಹೋತಿ, ನ ಇತರಥಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಪೋರಾಣೇಹಿ -

"ವಿಸಯತ್ತಮನಾಪನ್ನಾ, ಸದ್ದಾ ನೇವತ್ಥಬೋಧಕಾ।
ನ ಪದಮತ್ತತೋ ಅತ್ಥೇ, ತೇ ಅಞ್ಞಾತಾ ಪಕಾಸಕಾ"ತಿ॥

ಯದಿದಮೇತ್ಥ ವುತ್ತಮಮ್ಹೇಹಿ "ಉಚ್ಚಾರಣವಿಸೇಸೋ ಇಚ್ಛನೀಯೋ"ತಿ। ಅತ್ರಾಯಮುಚ್ಚಾರಣವಿಸೇಸದೀಪನೀ ಗಾಥಾ ಸಹತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನನಯದಾನಗಾಥಾಯ।

"ನ ತೇ ಸಂ ಕೋಟ್ಠೇ ಓಪೇನ್ತಿ", ಇತಿ ಪಾಠೇ ಸುಮೇಧಸೋ।
ಪದಂ "ನ ತೇ"ತಿ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ, "ಸಂ ಕೋಟ್ಠೇ"ತಿ ಪಠೇಯ್ಯ ವೇ॥

"ಸಂ ನ ಓಪೇನ್ತಿ ಕೋಟ್ಠೇ ತೇ, ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ಅತ್ಥಮೀರಯೇ।
ಏವಮಿಮೇಸು ಅಞ್ಞೇಸು, ಪಾಠೇಸುಪಿ ಅಯಂ ನಯೋ॥

ಅಥ ಯಂ ಪನಿದಮ್ಪಿ ವುತ್ತಂ "ಕೇಸಞ್ಚೀ"ತಿ, ತಂ ಕಿಮತ್ಥಂ? "ಗಚ್ಛತಿ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ, ಗಚ್ಛತಿ ತಿಸ್ಸೋ, ಭವನ್ತೇ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ಅತ್ಥಕುಸಲಾ ಭವನ್ತೇ, ವದನ್ತಂ ಏಕಪೋಕ್ಖರಾ, ವದನ್ತಂ ಪಟಿವದತೀ"ತಿಆದೀಸು ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಮುಚ್ಚಾರಣವಿಸೇಸೋ ನ ಲಬ್ಭತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತಸ್ಮಾ ಇದಮೇತ್ಥ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಂ - ಯತ್ಥ ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಮುಚ್ಚಾರಣವಿಸೇಸೋ ಲಬ್ಭತಿ ಅತ್ಥವಿಸೇಸೋ ಚ ಪದಾನಂ ವಿಭಾಗವಸೇನ ವಾ ಅವಿಭಾಗವಸೇನ ವಾ, ತತ್ಥ ಪಯೋಗೇ ಸಮಾನಸುತಿಕಮೇಕಚ್ಚಂ ಪದಂ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? "ಹೇತು ಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ। ಸೋ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಭಾಸತಿ, ಸೋತೇನ ವುಯ್ಹತಿ। ಭವನ್ತೇ ಜನೇ ಪಸಂಸತಿ, ಭವನ್ತೇ ಪಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಪಯೋಗಾ। ಏತ್ಥ "ಹೇತೂ"ತಿ ಈಸಕಂ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ "ಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ। ತಥಾ "ಸೋ"ತಿ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ "ತೇನ ಸದ್ಧಿ"ನ್ತಿ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ। "ಭವ"ನ್ತಿ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ "ತೇ ಜನೇ"ತಿ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಸೇಸಂ ಪನ ಸಮಾನಸುತಿಕಂ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ನ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ। ಅವಿಚ್ಛಿನ್ದನೀಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಠಾನೇ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಠಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ದುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಪದವಿಭಾಗಾವಿಭಾಗವಸೇನ ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಮತ್ಥುಚ್ಚಾರಣವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಹಿ "ಸೋ ತೇನಾ"ತಿಆದೀಸು ದ್ವಿಪದತ್ಥಗ್ಗಹಣಂ ವಿಭಾಗೋ, ಏಕಪದತ್ಥಗ್ಗಹಣಮವಿಭಾಗೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಏತ್ಥ ಚ ವಿಸುಂ ವವತ್ಥಿತಾನಂ ಅಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ಸಮಾನಸುತಿಕಭಾವಪರಿಕಪ್ಪನಂ ಅತ್ಥನ್ತರವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಉಚ್ಚಾರಣವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ। ನ ಹಿ ಏತಾನಿ "ಸಪ್ಪೋ ಸಪ್ಪೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವತ್ಥೇ ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಏಕಜ್ಝಕರಣೇನ ಲದ್ಧಂ ಸಮಾನಸುತಿಲೇಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅತ್ಥನ್ತರವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ಉಚ್ಚಾರಣವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ "ಸಮಾನಸುತಿಕಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಏಸ ನಯೋ ಅಞ್ಞತ್ರಾಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು। ಇದಮೇತ್ಥ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಂ -

ಯತ್ಥ ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ ಅಟ್ಠಾರಸಾಕಾರೇಸು ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಆಕಾರೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸೋ ಲಬ್ಭತಿ, ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪನ ಉಚ್ಚಾರಣೇ ಸದ್ದವಿಲಾಸೋ ನ ಹೋತಿ, ಅತ್ಥೋ ವಾ ದುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ, ನ ತಾದಿಸೇಸು ಪಯೋಗೇಸು ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಿ ಪದಾನಿ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಾನಿ। ತತ್ರ ಕತಮೇನ ಚಾಕಾರೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೋ ಭವತಿ? ಪದಾನಂ ವಿಭಾಗವಸೇನ ವಾ ಅವಿಭಾಗವಸೇನ ವಾ ಅಕ್ಖರಸನ್ನಿಧಾನವಸೇನ ವಾ ಪದಸನ್ನಿಧಾನವಸೇನ ವಾ ಪದಕ್ಖರಸನ್ನಿಧಾನವಸೇನ ವಾ ವಿಚ್ಛಾವಸೇನ ವಾ

ಕಮ್ಮಪ್ಪವಚನೀಯವಸೇನ ವಾ ಭಯಕೋಧಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಕಥಿತಾಮೇಡಿತವಚನವಸೇನ ವಾ ಗುಣವಾಚಕಸದ್ದಸ್ಸ ದ್ವಿರುತ್ತವಸೇನ ವಾ ಕ್ರಿಯಾಪದಸ್ಸ ದ್ವಿರುತ್ತವಸೇನ ವಾ ಸಂಹಿತಾಪದಚ್ಛೇದವಸೇನ ವಾ ಅಗಾರವತ್ಥಪರಿದೀಪನವಸೇನ ವಾ ನಿರನ್ತರತ್ಥಪರಿದೀಪನವಸೇನ ವಾ ನನಿರನ್ತರತ್ಥಪರಿದೀಪನವಸೇನ ವಾ "ಪುನಪ್ಪುನ"ಮಿಚ್ಚತ್ಥಪರಿದೀಪನವಸೇನ ವಾ ಉಪಮಾನೇ **ಇವ** ಸದ್ದವಸೇನ ವಾ **ಇತಿ**ಸದ್ದಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸದ್ದಪದತ್ಥವಾಚಕತ್ಥಪರಿದೀಪನವಸೇನ ವಾ ತಥಾಪವತ್ತಚಿತ್ತಪರಿದೀಪನವಸೇನ ವಾತಿ ಇಮೇಸುಟ್ಠಾರಸಾಕಾರೇಸು, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ಛಬ್ಬೀಸಾಯ ಆಕಾರೇಸು ತತೋ ವಾಧಿಕೇಸು ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಆಕಾರೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೋ ಭವತಿ।

ಏತ್ಥ ಪದಾನಂ ತಾವ ವಿಭಾಗವಸೇನ ವಾ ಅವಿಭಾಗವಸೇನ ವಾ ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಮತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೇ "ಸಾ ನಂ ಸಙ್ಗತಿ ಪಾಲೇತಿ, ಅಭಿಕ್ಕಮೋ ಸಾನಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಮಾ ನೋ ದೇವ ಅವಧಿ, ಮಾನೋ ಮಯ್ಹಂ ನ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಪಯೋಗಾ।

ಅಕ್ಖರಸನ್ನಿಧಾನವಸೇನ ಪನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೇ "ಸನ್ತೇಹಿ ಮಹಿತೋ ಹಿತೋ। ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಞಾಮಜಿಂ ಮುತ್ತಂ, ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ। ದಾಠೀ ದಾಠೀಸು ಪಕ್ಖನ್ದಿ, ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಯಥಾ ಪುರೇ। ಸಬ್ಬಾಭಿಭುಂವ ಸಿರಸಾಸಿರಸಾ ನಮಾಮಿ। ಭೂಮಿತೋ ಉಟ್ಠಿತಾ ಯಾವ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ ವಿಧಾವತಿ। ಅಚ್ಚಿ ಅಚ್ಚಿಮತೋ ಲೋಕೇ, ಡಯ್ಹಮಾನಮ್ಹಿ ತೇಜಸಾ"ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಪಯೋಗಾ।

ಪದಸನ್ನಿಧಾನವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೇ "ಆಪೋ ಆಪೋಗತಂ। ರಾಜರಾಜಮಹಾಮತ್ತಾದಯೋ, ಸುಖೋ'ಲೋಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ, ಕಾರಕೋ ಞಾಣಚಕ್ಖುದೋ, ನಿರಾಪದೇ ಪದೇ ನಿನ್ನೋ, ಅನನ್ತಞಾಣಂ ಕರುಣಾಲಯಂ ಲಯಂ, ಮಲಸ್ಸ ಬುದ್ಧಂ ಸುಸಮಾಹಿತಂ ಹಿತಂ। ನಮಾಮಿ ಧಮ್ಮಂ ಭವಸಂವರಂ ವರಂ, ಗುಣಾಕರಞ್ಚೇವ ನಿರಙ್ಗಣಂ ಗಣ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಪಯೋಗಾ।

ಪದಕ್ಖರಸನ್ನಿಧಾನವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೇ "ಪಮಾಣರಹಿತಂ ಹಿತಂ, ಸಿದ್ಧತ್ಥೋ ಸಬ್ಬಸಿದ್ಧತ್ಥೋ, ತಿಲೋಕಮಹಿತೋ ಹಿತೋ। ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ನ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀ"ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಪಯೋಗಾ। ತತ್ರಿಮಾ ಅಕ್ಖರಸನ್ನಿಧಾನಾದೀಸು ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಿಞ್ಞಾಪನಿಯೋ ಗಾಥಾ -

ಮಹಿತೋಇತಿ ಸದ್ದಮ್ಹಾ, **ಮ**ಕಾರೋ ಚೇ ವಿವೇಚಿತೋ।
ಸದ್ದೋ ನಿರತ್ಥಕೋ ಏತ್ಥ, "ಅಕ್ಖರ"ನ್ತಿ ವದೇ ಬುಧೋ॥

ಞೇಯ್ಯಾ ಅಕ್ಖರಯೋಗೇನ,
"ಸನ್ತೇಹಿ ಮಹಿತೋ ಹಿತೋ"।
ಇಚ್ಚಾದೀಸು ಸರೂಪಾನಂ,
ಹೋತಿ ಅತ್ಥವಿಸೇಸತಾ॥

ಉಪಸಗ್ಗಾ ನಿಪಾತಾ ಚ, ಯಞ್ಚಞ್ಞಂ ಅತ್ಥಜೋತಕಂ।
ಏಕಕ್ಖರಮ್ಪಿ ವಿಞ್ಞೂಹಿ, ತಂ "ಪದ"ನ್ತಿ ಸಮೀರಿತಂ॥

ಪದಾನಂ ಸನ್ನಿಧಾನಞ್ಚ, ಪದಕ್ಖರಾನಮೇವ ಚ।
ಸಮಾಸೇ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಂ, ಸನ್ಧಾಯ ಲಪಿತಂ ಮಯಾ॥

ವಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೇ "ಗಾಮೇ ಗಾಮೇ ಸತಂ ಕುಮ್ಭಾ, ಗಾಮೋ ಗಾಮೋ ರಮಣೀಯೋ"ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಪಯೋಗಾ। ಏತ್ಥ ಹಿ ವಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಗಾಮಾ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ।

ನಾನಾಧಿಕರಣಾನಂ ತು, ವತ್ಥುಮೇಕಕ್ಖಣಮ್ಹಿ ಯಾ।
ಇಚ್ಛತೋ ಬ್ಯಾಪಿತುಂ ಇಚ್ಛಾ, ಸಾ **ವಿಚ್ಛಾ**ತಿ ಪಕಿತ್ತಿತಾ॥

ಕಮ್ಮಪ್ಪವಚನೀಯವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೇ "ರುಕ್ಖಂ ರುಕ್ಖಂ ಪತಿ ವಿಜ್ಜೋತತೇ ಚನ್ದೋ, ರುಕ್ಖಂ ರುಕ್ಖಂ ಪರಿ ವಿಜ್ಜೋತತೇ ಚನ್ದೋ"ತಿ ಪಯೋಗಾ, ರುಕ್ಖಾನಂ ಉಪರಿ ಉಪರಿ ವಿಜ್ಜೋತತೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಭಯಕೋಧಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಕಥಿತಾಮೇಡಿತವಚನವಸೇನ ಪನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೇ ಇಮೇ ಪಯೋಗಾ - ಭಯೇ ತಾವ "ಚೋರೋ ಚೋರೋ, ಸಪ್ಪೋ ಸಪ್ಪೋ"ಇಚ್ಚಾದಯೋ। ಕೋಧೇ "ವಸಲ ವಸಲ, ಚಣ್ಡಾಲ ಚಣ್ಡಾಲ, ವಿಜ್ಝ ವಿಜ್ಝ, ಪಹರ ಪಹರ"ಇಚ್ಚಾದಯೋ। ಪಸಂಸಾಯಂ "ಸಾಧು ಸಾಧು ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ಭನ್ತೇ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ಭನ್ತೇ"ಇಚ್ಚಾದಯೋ। ತುರಿತೇ "ಅಭಿಕ್ಕಮ ವಾಸೇಟ್ಠ ಅಭಿಕ್ಕಮ ವಾಸೇಟ್ಠ, ಗಚ್ಛ ಗಚ್ಛ, ಲುನಾಹಿ ಲುನಾಹಿ"ಇಚ್ಚಾದಯೋ। ಕೋತೂಹಲೇ "ಆಗಚ್ಛ ಆಗಚ್ಛ"ಇಚ್ಚಾದಯೋ। ಅಚ್ಛರಿಯೇ "ಅಹೋ ಬುದ್ಧೋ ಅಹೋ ಬುದ್ಧೋ"ಇಚ್ಚಾದಯೋ। ಹಾಸೇ "ಅಹೋ ಸುಖಂ ಅಹೋ ಸುಖಂ, ಅಹೋ ಮನಾಪಂ ಅಹೋ ಮನಾಪಂ"ಇಚ್ಚಾದಯೋ। ಸೋಕೇ "ಕಹಂ ಏಕಪುತ್ತಕ ಕಹಂ ಏಕಪುತ್ತಕ"ಇಚ್ಚಾದಯೋ। ಪಸಾದೇ "ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಜ್ಜೀ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಜ್ಜೀ"ಇಚ್ಚಾದಯೋ। ಏವಂ ಭಯಕೋಧಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಕಥಿತಾಮೇಡಿತವಚನವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೋ ಭವತಿ। ಏತ್ಥ ಪನ ಅತ್ಥನ್ತರಾಭಾವೇಪಿ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮವಸೇನ ಪದಾನಮತ್ಥಜೋತಕಭಾವೋಯೇವ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೋ।

ಭಯೇ ಕೋಧೇ ಪಸಂಸಾಯಂ,
ತುರಿತೇ ಕೋತೂಹಲ'ಚ್ಛರೇ।
ಹಾಸೇ ಸೋಕೇ ಪಸಾದೇ ಚ,
ಕರೇ ಆಮೇಡಿತಂ ಬುಧೋ॥

ಚಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ, ತೇನ ಗರಹಾಅಸಮ್ಮಾನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। "ಪಾಪೋ ಪಾಪೋ"ತಿಆದೀಸು ಹಿ ಗರಹಾಯಂ। "ಅಭಿರೂಪಕ ಅಭಿರೂಪಕಾ"ತಿಆದೀಸು ಅಸಮ್ಮಾನೇ। "ಕ್ವಾಯಂ ಅಬಲಬಲೋ ವಿಯಾ"ತಿಆದೀಸು ಅತಿಸಯತ್ಥೇ ಆಮೇಡಿತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಗುಣವಾಚಕಸ್ಸ ದ್ವಿರುತ್ತವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೇ "ಕಣ್ಹೋ ಕಣ್ಹೋ ಚ ಘೋರೋ ಚಾ"ತಿ ಏವಮಾದಯೋ। "ಕಣ್ಹೋ ಕಣ್ಹೋ"ತಿ ಹಿ ಅತೀವ ಕಣ್ಹೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕ್ರಿಯಾಪದಸ್ಸ ದ್ವಿರುತ್ತವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೇ "ಧಮೇ ಧಮೇ ನಾತಿಧಮೇ"ತಿ ಏವಮಾದಯೋ। ತತ್ಥ **ಧಮೇ ಧಮೇ**ತಿ ಧಮೇಯ್ಯ ನೋ ನ ಧಮೇಯ್ಯ। **ನಾತಿಧಮೇ**ತಿ ಪಮಾಣಾತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಪನ ನ ಧಮೇಯ್ಯ। ಸಂಹಿತಾಪದಚ್ಛೇದವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೇ "ನರಾನರಾ, ಸುರಾಸುರಾ, ಕತಾಕತಕುಸಲಾಕುಸಲವಿಸಯಂ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಂ ಅನುಸೋಚನಂ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ। ಏತ್ಥ ಪನ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಪರಮಕೋಸಲ್ಲಜನನತ್ಥಂ ಸಿಲೋಕಂ ರಚಯಾಮ -

ಹಿತಾಹಿತಾ ಹಿತಂಹಿತಂ, ಆನುಭಾವೇನ ತೇ ಜಿನ।
ಪವರಾಪವರಾಹಚ್ಚ, ಭವಾಮಾ'ನಾಮಯಾ ಮಯನ್ತಿ॥

ಅಗಾರವತ್ಥಪರಿದೀಪನವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೇ "ತುವಂತುವಂ ಪೇಸುಞ್ಞಕಲಹವಿಗ್ಗಹವಿವಾದಾ"ತಿ ಏವಮಾದಯೋ। ನಿರನ್ತರತ್ಥಪರಿದೀಪನವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೇ "ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಪರಿಭುಞ್ಜತೀ"ತಿ ಏವಮಾದಯೋ। ನನಿರನ್ತರತ್ಥಪರಿದೀಪನವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೇ "ಖಣೇ ಖಣೇ ಪೀತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಏವಮಾದಯೋ।

“ಪುನಪ್ಪುನ”ಮಿಚ್ಚತ್ಥಪರಿದೀಪನವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೇ “ಮುಹುಂ ಮುಹುಂ ಭಾಯಯತೇ ಕುಮಾರೇ”ತಿ ಏವಮಾದಯೋ। ಉಪಮಾನೇ **ಇವ**ಸದ್ದವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೇ “ರಾಜಾ ರಕ್ಖತು ಧಮ್ಮೇನ, ಅತ್ತನೋವ ಪಜಂ ಪಜ”ನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ। **ಇತಿ**ಸದ್ದಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸದ್ದಪದತ್ಥವಾಚಕತ್ತಪರಿದೀಪನವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೇ “ಬುದ್ಧೋ ಬುದ್ಧೋತಿ ಕಥಯನ್ತೋ, ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಪವೇದಯಿ”ನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ। ತಥಾಪವತ್ತಚಿತ್ತಪರಿದೀಪನವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಲಾಭೇ “ಬುದ್ಧೋ ಬುದ್ಧೋತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ, ಮಗ್ಗಂ ಸೋಧೇಮಹಂ ತದಾ”ತಿ ಏವಮಾದಯೋ। ಏವಂ ಈದಿಸೇಸು ಪಯೋಗೇಸು ಸಮಾನಸುತಿಕಪದಂ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ನ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ। ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಹಿ ಉಚ್ಚಾರಣೇ ಸತಿ ಸದ್ದವಿಲಾಸೋ ನ ಭವತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಪನ “ಕತಾಕತಾಕುಸಲಾಕುಸಲವಿಸಯ”ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ದುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ನ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ, ಏಕಾಬದ್ಧಂಯೇವ ಕತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ। ಇತಿ ಸಮಾನಸುತಿಕೇಸು ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಛಬ್ಬೀಸಾಯ ಆಕಾರೇಹಿ ಅಧಿಕೇಹಿ ಚ ಮಣ್ಡೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸಮಾನಸುತಿಕೇಸು ವಿನಿಚ್ಛಯೇ ದಸ್ಸಿತೇ ಅಸಮಾನಸುತಿಕೇಸುಪಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮ - ಯತ್ಥ ನಿಗ್ಗಹೀತಮ್ಹಾ ಪರಾಕಾರಲೋಪೋಪಿ ಪಾಠೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಸಂಯೋಗಬ್ಯಞ್ಜನಸ್ಸ ವಿಸಂಯೋಗತ್ತಮ್ಪಿ। ತೇಸು ಪಯೋಗೇಸು ನಿಗ್ಗಹೀತಪದಂ ಅನನ್ತರಪದೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಾಬದ್ಧಂಯೇವ ಕತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ। ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ? “ಸಚೇ ಭುತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯಾಹಂ-ಸಾ’ಜೀವೋ ಗರಹಿತೋ ಮಮ। ಪುಪ್ಫಂ’ಸಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ಖಯಮತ್ತಂ ನ ನಿಬ್ಬಾನಂ’ಸ ಗಮ್ಭೀರಾದಿವಾಚತೋ”ತಿ ಏವಮಾದಯೋ। ಏತ್ಥ ಹಿ “ಸಚೇ ಭುತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯಾಹ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಚ್ಛೇದಮಕತ್ವಾ ಅನನ್ತರೇ ದ್ವೀಸು ಗಾಥಾಪದೇಸು ಅನ್ತರೀಭೂತಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಮಾನಸುತಿಕಪದಾನಂ ಏಕತೋ ಉಚ್ಚಾರಣಮಿವ ಅನನ್ತರಪದೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಾಬದ್ಧುಚ್ಚಾರಣವಸೇನ “ಸಚೇ ಭುತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯಾಹಂ-ಸಾ’ಜೀವೋ ಗರಹಿತೋ ಮಮಾ”ತಿಆದಿನಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ। ಏವರೂಪೋಯೇವ ಹಿ ಉಚ್ಚಾರಣವಿಸೇಸೋ ಸಕಲೇಹಿಪಿ ಪೋರಾಣೇಹಿ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಅನುಮತೋ ಉಚ್ಚಾರಿತೋ ಚ “ಅಸ್ಸ ಆಜೀವೋ ಗರಹಿತೋ ಮಮ, ಅಸ್ಸಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ, ಅಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಾದಿವಾಚತೋ”ತಿಏವಮಾದಿಅತ್ಥಪ್ಪಟಿಪಾದನಸ್ಸಾನುರೂಪತ್ತಾ।

ಯತ್ಥ ಪನ ಯಾದಿಸೇ ಉಚ್ಚಾರಣೇ ಕರಿಯಮಾನೇ ಅತ್ಥೋ ಪರಿಬ್ಯತ್ತೋ ಹೋತಿ, ತೇಸು ಪಯೋಗೇಸು ಕ್ವಚಿ **ಚ**ಸದ್ದ **ಪನ**ಸದ್ದಾದಿಯೋಗಟ್ಠಾನೇ ಈಸಕಂ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪದಮುಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? “ವಾಳಾ ಚ ಲಪಸಕ್ಖರಾ। ಅಚ್ಚನ್ತಸನ್ತಾ ಪನ ಯಾ, ಅಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪದಾ, “ಇದಂ ದುಕ್ಖ”ನ್ತಿ ವಾಚಂ ಭಾಸತೋ “ಇದಂ ದುಕ್ಖ”ನ್ತಿ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಇತಿ ಚ **ದ**ನ್ತಿ ಚ **ದು**ತಿ ಚ **ಖ**ನ್ತಿ ಚ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀತಿ? ನ ಹೇವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇ”ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಪಯೋಗಾ।

ಏತೇಸು ಹಿ ಪಠಮಪಯೋಗೇ “ವಾಳಾ ಚಾ”ತಿ ಈಸಕಂ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ “ಲಪಸಕ್ಖರಾ”ತಿ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ **ಲಪಸಕ್ಖರಾತಿ** ಸಕ್ಖರಸದಿಸಮಧುರವಚನಾ। **ಜಾತಕಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ “ನಿರತ್ಥಕವಚನೇಹಿ ಸಕ್ಖರಾ ವಿಯ ಮಧುರಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾತ್ರ ಬಹುಬ್ಬೀಹಿತಪ್ಪುರಿಸವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಸಮಾಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ “ಲಪಾ ಸಕ್ಖರಾ ವಿಯ ಯಾಸಂ ತಾ ಲಪಸಕ್ಖರಾ, ಲಪೇಹಿ ವಾ ಸಕ್ಖರಾ ವಿಯಾತಿ ಲಪಸಕ್ಖರಾ”ತಿ।

ದುತಿಯಪಯೋಗೇ “ಅಚ್ಚನ್ತಸನ್ತಾ ಪನ”ಇತಿ ಈಸಕಂ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ “ಯಾ”ತಿ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ। ಯಾ ಪನ ಅಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪದಾ ಅಚ್ಚನ್ತಸನ್ತಾತಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ।

ತತಿಯಪಯೋಗೇ **ಇ**ತಿ ಚ **ದ**ನ್ತಿ ಚ **ದು**ತಿ ಚ **ಖ**ನ್ತಿ ಚಾತಿ ಏತೇಸು ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು ಇಕಾರಞ್ಚ **ದಂ**ಕಾರಞ್ಚ **ದು**ಕಾರಞ್ಚ **ಖಂ**ಕಾರಞ್ಚ ಈಸಕಂ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ **ತಿ ಚ** ಸದ್ದಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಾ।

ಏತ್ಥ ಹಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರಣೇ ಸತಿ ಅಞ್ಞಥಾ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ ಅತ್ಥೋ ದುಟ್ಠೋ ಭವತಿ। ಕಥಂ? ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರಣೇ ಸತಿ **ಇತಿ**ಸದ್ದೋ ಏವನ್ತಿ ಅತ್ಥವಾಚಕೋ ನಿಪಾತೋ ಸಿಯಾ, ಸನ್ಧಿವಸೇನ ಪನ **ಇ**ಕಾರತ್ಥವಾಚಕೋ ರೂಳ್ಹೀಸದ್ದೋ ನ ಸಿಯಾ। **ದನ್ತಿ**ಸದ್ದೋ ದಮನತ್ಥೋ ಸಿಯಾ, **ದಂ**ಕಾರವಾಚಕೋ ನ ಸಿಯಾ। **ದುತಿ**ಸದ್ದೋ ನಿರತ್ಥಕೋ ಸಿಯಾ,

ದುಕಾರವಾಚಕೋ ನ ಸಿಯಾ। **ಖನ್ತಿ**ಸದ್ದೋ ಖಮನತ್ಥೋ ಸಿಯಾ, **ಖಂ**ಕಾರವಾಚಕೋ ನ ಸಿಯಾ। ತಸ್ಮಾ **ಇ**ಕಾರ **ದಂ**ಕಾರ **ದು**ಕಾರ **ಖಂ**ಕಾರಾನಿ ಈಸಕಂ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಏತ್ಥ ಹಿ **ಇ**ಇತಿ **ದಂ**ಇತಿ **ದು**ಇತಿ **ಖಂ**ಇತೀತಿಆದಿನಾ ಸಂಹಿತಾಪದಚ್ಛೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಪರಭೂತಸ್ಸ ಚ **ಇ**ಕಾರಸ್ಸ ಲೋಪೋ। ನ ಪನೇತ್ಥ ಇದಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ "ಸರೂಪಸರಾನಂ ವಿಸಯೇ ಪರಭೂತಸ್ಸ ಸರೂಪಸರಸ್ಸ ಲೋಪೋ ನ ಹೋತಿ, ಪುಬ್ಬಸರಸ್ಸೇವ ಲೋಪೋ ಹೋತಿ ತತ್ರಾಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯಾ"ತಿ "ಅಕಿಲಾಸುನೋ ವಣ್ಣಪಥೇ ಖಣನ್ತಾ, ಉದಙ್ಗಣೇ ತತ್ಥ ಪಪಂ ಅವಿನ್ದು"ನ್ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ಸರೂಪಪರಸರಸ್ಸ ಲೋಪದಸ್ಸನತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ "ಪವದ್ಧಂ ಆಪಂ ಪಪ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ಸಂವಣ್ಣಿತೋ। ತಸ್ಮಾ "ಇತಿ ಚಾ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ **ಇ**ಇತಿ ಚಾತಿ ಭೇದಂ ಕತ್ವಾ ದ್ವೀಸು ಇಕಾರೇಸು ಪರಸ್ಸ **ಇ**ಕಾರಸ್ಸ ಲೋಪೋ ಕಾತಬ್ಬೋ, ನ ಪುಬ್ಬಸ್ಸ।

ಪುಬ್ಬಸ್ಮಿಞ್ಹಿ **ಇ**ಕಾರವಾಚಕೇ **ಇ**ಕಾರೇ ನಟ್ಠೇ ಸತಿ ನಿಪಾತಭೂತೇನ **ಇತಿ**ಸದ್ದೇನ **ಇ**ಕಾರಸಞ್ಞಾತೋ ಅತ್ಥೋ ನ ವಿಞ್ಞಾಯೇಯ್ಯ, ನಿಪಾತಭೂತಸ್ಸ ಪನ **ಇತಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ **ಇ**ಕಾರೇ ನಟ್ಠೇಪಿ ಸೋ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೇವ "ದೇವದತ್ತೋತಿ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ದೇವದತ್ತಪದತ್ಥೋ ವಿಯ। ತಸ್ಮಾ **ಇತಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪರಭೂತಸ್ಸ ಇಕಾರಸ್ಸೇವ ಲೋಪೋ ಕಾತಬ್ಬೋ, ನ ಪುಬ್ಬಸ್ಸ **ಇ**ಕಾರವಾಚಕಸ್ಸ **ಇ**ಕಾರಸ್ಸ। ಕಚ್ಚಾಯನೇ ಪನ ಯೇಭುಯ್ಯಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ಅಸರೂಪಸರತೋ ಪರಸ್ಸೇವ ಅಸರೂಪಸರಸ್ಸ ಲೋಪೋ ವುತ್ತೋ, ನ ಸರೂಪಸರತೋ ಪರಸ್ಸ ಸರೂಪಸರಸ್ಸ। ಮಹಾಪದೇಸಸುತ್ತೇಹಿ ವಾ ಸರೂಪಸ್ಸ ಪರಸರಸ್ಸ ಲೋಪೋ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

"ಅನ್ತರಾ ಚ ರಾಜಗಹಂ ಅನ್ತರಾ ಚ ನಾಳನ್ದ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಪನ **ಚ**ಸದ್ದಾದಿಯೋಗಟ್ಠಾನೇಪಿ ಸತಿ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪದಂ ನ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ। ಯತ್ಥ ಚ ಆಗಮಕ್ಖರಾದೀನಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತೇಸು ಪಯೋಗೇಸು ಪುಬ್ಬಪದಾನಿ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ನ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಾನಿ, ಆಗಮಕ್ಖರವನ್ತೇಹಿ ಪರಪದೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂಯೇವ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? "ನಕ್ಖತ್ತರಾಜಾರಿವ ತಾರಕಾನಂ। ಭಗವಾ ಏತದವೋಚ"ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಪಯೋಗಾ। ಯತ್ಥ ಯೇಸಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಅತ್ಥೋ ಚ ಯುಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ತಾನಿ ಅತ್ಥಾನುರೂಪಂ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? "ನಹಾನೇ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಅಕಾಸಿ, ಉಸ್ಸುಕ್ಕಮ್ಪಿ ಅಕಾಸಿ ಯಾಗುಯಾ ಖಾದನೀಯೇ ಭತ್ತಸ್ಮಿಂ" ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಪಯೋಗಾ। ಏತ್ಥ ಹಿ "ನಹಾನೇ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಅಕಾಸೀ"ತಿ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ "ಉಸ್ಸುಕ್ಕಮ್ಪಿ ಅಕಾಸಿ ಯಾಗುಯಾ ಖಾದನೀಯೇ ಭತ್ತಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ ನ ಕೇವಲಂ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ನಹಾನೇಯೇವ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಅಕಾಸಿ, ಅಥ ಖೋ ಯಾಗುಯಾಪಿ ಖಾದನೀಯೇಪಿ ಭತ್ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಅಕಾಸೀತಿ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನೇ ಸಮತ್ಥೋ ಭವತಿ, ಅಟ್ಠಾನಪ್ಪಯುತ್ತೋ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥವಾಚಕೋ **ಅಪಿ**ಸದ್ದೋ।

ಯತ್ಥ ಪನ ಯೇಸಮಿತರೇನ ವಾ ಇತರೇನ ವಾ ಏಕೇಕಪದೇನ ಉಭಯಪದೇಹಿ ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ದಿಸ್ಸತಿ ಸಹೇವತ್ಥಯುತ್ತಿಯಾ, ತತ್ಥ ತಾನಿ ಯಥಾರಹಂ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? "ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣಂ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಂ ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಕಾಸೇತಿ। ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಂ ವೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ, ತಂ ಸುಣಾಥ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿಕರೋಥ। ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಪಯೋಗಾ। ತತ್ರಿಮಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಿಞ್ಞಾಪಿಕಾ ಗಾಥಾ -

ಧಮ್ಮಸದ್ದೇನ ವಾ **ಬ್ರಹ್ಮ-ಚರಿಯ**ಸದ್ದೇನ ವಾ ಪದಂ।
ಯೋಜೇತ್ವಾ ಈರಯೇ ವಿಞ್ಞೂ, "ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ"ನ್ತಿದಂ॥

"ಸಾಧುಕ"ನ್ತಿ ಪದಂ ವಿಞ್ಞೂ, "ಸುಣಾಥಾ"ತಿ ಪದೇನ ವಾ।
ತಥಾ "ಮನಸಿಕರೋಥ", ಇತಿ ವುತ್ತಪದೇನ ವಾ।

ಈರಯೇ ಯೋಜಯಿತ್ವಾನ, ಉಭಯೇಹಿ ಪದೇಹಿ ವಾ॥

ಏಕಮೇಕೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಉಭಯೇಹಿ ವಾ।
ದಿಸ್ಸತೀತಿ ವಿಜಾನೇಯ್ಯ, ಸದ್ಧಿಮೇವತ್ಥಯುತ್ತಿಯಾ॥

ನತ್ತನೋಮತಿಯಾ ಏಸೋ, ಅತ್ಥೋ ಏತ್ಥ ಮಯಾ ರುತೋ।
ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಸೀಹಾನಂ, ನಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮೇ ರುತೋ॥

ಏವಂವಿಧೇಸು ಅಞ್ಞೇಸು, ಪಾಠೇಸುಪಿ ಅಯಂ ನಯೋ।
ನೇತಬ್ಬೋ ನಯದಕ್ಖೇನ, ಸಾಸನತ್ಥಗವೇಸಿನಾ॥

ಅತ್ಥಾನುರೂಪತೋ ಸದ್ದಂ, ಅತ್ಥಂ ಸದ್ದಾನುರೂಪತೋ।
ಚಿನ್ತಯಿತ್ವಾನ ಮೇಧಾವೀ, ವೋಹರೇ ನ ಯಥಾ ತಥಾತಿ॥

ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥಸದ್ದಚಿನ್ತಾ।

ಅತ್ಥಾತಿಸಯಯೋಗೇ ಏವಂ ಉಪಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಂ - **ಭೂಧಾತು**ಅತ್ಥಾತಿಸಯಯೋಗತೋ ವಡ್ಢನೇ ದಿಟ್ಠೋ "ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಖೋ ಮಹಾನಾಮೋ ಲಿಚ್ಛವೀ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇಸಿ 'ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಜ್ಜೀ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಜ್ಜೀ'ತಿ" ಇತಿ ವಾ "ಅಹಮೇವ ದೂಸಿಯಾ ಭೂನಹತಾ, ರಞ್ಞೋ ಮಹಾಪತಾಪಸ್ಸಾ"ತಿ ವಾ "ವೇದಾ ನ ತಾಣಾಯ ಭವನ್ತಿದಸ್ಸ, ಮಿತ್ತದ್ದುನೋ ಭೂನಹುನೋ ನರಸ್ಸಾ"ತಿ ವಾ "ಭೂನಹಚ್ಚಂ ಕತಂ ಮಯಾ"ತಿ ವಾ ಏವಂ ವಡ್ಢನೇ ದಿಟ್ಠೋ।

ವಚನಸಙ್ಗಹೇ ಏವಂ ಉಪಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಂ - ವತ್ತಮಾನಾಯ ವಿಭತ್ತಿಯಾ ಪರಸ್ಸಪದಂ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸಬಹುವಚನಂ ಪಞ್ಚಮಿಯಾ ಪರಸ್ಸಪದೇನ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸಬಹುವಚನೇನ ಸದಿಸಂ। ತುಮ್ಹೇ ಭವಥ।

ವತ್ತಮಾನಪಞ್ಚಮೀನಂ ಪರಸ್ಸಪದೇ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಚತುಕ್ಕೇ ಏಕವಚನಂ ಏಕವಚನೇನ, ಬಹುವಚನಮ್ಪಿ ಬಹುವಚನೇನ ಸದಿಸಂ। ಅಹಂ ಭವಾಮಿ, ಮಯಂ ಭವಾಮ।

ವತ್ತಮಾನಾಯ ಅತ್ತನೋಪದಂ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸೇಕವಚನಂ ಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನೀನಂ ಅತ್ತನೋಪದೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸೇಕವಚನೇಹಿ ಸದಿಸಂ ಕತ್ಥಚಿ ವಣ್ಣಸಮುದಾಯವಸೇನ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿಸೇಸಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ, ಏಸ ನಯೋ ಉತ್ತರತ್ರಾಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ತ್ವಂ ಭವಸೇ, ಇದಂ ವತ್ತಮಾನಾಯ ರೂಪಂ। ತ್ವಂ ಅಭವಸೇ, ಇದಂ ಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನೀನಂ ರೂಪಂ।

ವತ್ತಮಾನಾಯ ಅತ್ತನೋಪದಂ ಉತ್ತಮಪುರಿಸೇಕವಚನಂ ಪಞ್ಚಮಿಯಾ ಅತ್ತನೋಪದೇನುತ್ತಮಪುರಿಸೇಕವಚನೇನ ಚ ಪರೋಕ್ಖಾಯ ಪರಸ್ಸಪದೇನ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸೇಕವಚನೇನ ಚಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ವಚನೇಹಿ ಸದಿಸಂ। ಅಹಂ ಭವೇ, ಇದಂ ವತ್ತಮಾನಪಞ್ಚಮೀನಂ ರೂಪಂ। ತ್ವಂ ಬಭೂವೇ, ಇದಂ ಪರೋಕ್ಖಾಯ ರೂಪಂ।

ವತ್ತಮಾನಾಯ ಅತ್ತನೋಪದಂ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಬಹುವಚನಂ ಪರೋಕ್ಖಜ್ಜತನೀನಂ ಅತ್ತನೋಪದೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಬಹುವಚನೇಹಿ ಸದಿಸಂ। ಮಯಂ ಭವಾಮ್ಹೇ, ಇದಂ ವತ್ತಮಾನಾಯ ರೂಪಂ। ಮಯಂ ಬಭೂವಿಮ್ಹೇ, ಇದಂ ಪರೋಕ್ಖಾಯ ರೂಪಂ। ಮಯಂ ಅಭವಿಮ್ಹೇ, ಇದಮಜ್ಜತನಿಯಾ ರೂಪಂ।

ಪಞ್ಚಮಿಯಾ ಅತ್ತನೋಪದಂ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸಬಹುವಚನಂ ಪರೋಕ್ಖಾಯ ಅತ್ತನೋಪದೇನ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸಬಹುವಚನೇನ ಸದಿಸಂ। ತುಮ್ಹೇ ಭವವ್ಹೋ, ಇದಂ ಪಞ್ಚಮಿಯಾ ರೂಪಂ। ತುಮ್ಹೇ ಬಭೂವಿವ್ಹೋ, ಇದಂ ಪರೋಕ್ಖಾಯ ರೂಪಂ।

ಪರೋಕ್ಖಾಯ ಪರಸ್ಸಪದಂ ಪಠಮಪುರಿಸಬಹುವಚನಂ ಹಿಯ್ಯತ್ತನಿಯಾ ಪರಸ್ಸಪದೇನ ಪಠಮಪುರಿಸಬಹುವಚನೇನ ಚ ಅಜ್ಜತನಿಯಾ ಅತ್ತನೋಪದೇನ ಪಠಮಪುರಿಸಬಹುವಚನೇನ ಚಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ವಚನೇಹಿ ಸದಿಸಂ। ತೇ ಬಭೂವು, ಇದಂ ಪರೋಕ್ಖಾಯ ರೂಪಂ। ತೇ ಅಭವು, ಇದಂ ಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನೀನಂ ರೂಪಂ।

ಪರೋಕ್ಖಾಯ ಪರಸ್ಸಪದಂ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸಬಹುವಚನಂ ಅತ್ತನೋಪದೇನ ಪಠಮಪುರಿಸೇಕವಚನೇನ ಚ ಹಿಯ್ಯತ್ತನಿಯಾ ಪರಸ್ಸಪದೇನ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸಬಹುವಚನೇನ ಚ ಅತ್ತನೋಪದೇನ ಪಠಮಪುರಿಸೇಕವಚನೇನ ಚ ಅಜ್ಜತನಿಯಾ ಪರಸ್ಸಪದೇನ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸಬಹುವಚನೇನ ಚಾತಿ ಚತೂಹಿ ವಚನೇಹಿ ಸದಿಸಂ। ತುಮ್ಹೇ ಬಭೂವಿತ್ಥ, ಸೋ ಬಭೂವಿತ್ಥ, ಇಮಾನಿ ಪರೋಕ್ಖಾಯ ರೂಪಾನಿ। ತುಮ್ಹೇ ಅಭವತ್ಥ, ಸೋ ಅಭವತ್ಥ, ಇಮಾನಿ ಹಿಯ್ಯತ್ತನಿಯಾ ರೂಪಾನಿ। ತುಮ್ಹೇ ಅಭವಿತ್ಥ, ಇದಮಜ್ಜತನಿಯಾ ರೂಪಂ।

ಪರೋಕ್ಖಾಯ ಪರಸ್ಸಪದಂ ಉತ್ತಮಪುರಿಸೇಕವಚನಂ ಹಿಯ್ಯತ್ತನಿಯಾ ಪರಸ್ಸಪದೇನುತ್ತಮಪುರಿಸೇಕವಚನೇನ ಚ ಅಜ್ಜತನಿಯಾ ಅತ್ತನೋಪದೇನುತ್ತಮಪುರಿಸೇಕವಚನೇನ ಚಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ವಚನೇಹಿ ಸದಿಸಂ। ಅಹಂ ಬಭೂವಂ, ಇದಂ ಪರೋಕ್ಖಾಯ ರೂಪಂ। ಅಹಂ ಅಭವಂ, ಇದಂ ಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನೀನಂ ರೂಪಂ।

ಪರೋಕ್ಖಾಯ ಪರಸ್ಸಪದಂ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಬಹುವಚನಂ ಹಿಯ್ಯತ್ತನಿಯಾ ಪರಸ್ಸಪದೇನುತ್ತಮಪುರಿಸಬಹುವಚನೇನ ಸದಿಸಂ। ಮಯಂ ಬಭೂವಿಮ್ಹ, ಇದಂ ಪರೋಕ್ಖಾಯ ರೂಪಂ। ಮಯಂ ಅಭವಮ್ಹ, ಇದಂ ಹಿಯ್ಯತ್ತನಿಯಾ ರೂಪಂ।

ಪರೋಕ್ಖಾಯ ಅತ್ತನೋಪದಉತ್ತಮಪುರಿಸೇಕವಚನಂ ಹಿಯ್ಯತ್ತನಿಯಾ ಅತ್ತನೋಪದೇನುತ್ತಮಪುರಿಸೇಕವಚನೇನ ಚ ಅಜ್ಜತನಿಯಾ ಪರಸ್ಸಪದೇನುತ್ತಮಪುರಿಸೇಕವಚನೇನ ಚಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ವಚನೇಹಿ ಸದಿಸಂ। ಅಹಂ ಬಭೂವಿಂ, ಇದಂ ಪರೋಕ್ಖಾಯ ರೂಪಂ। ಅಹಂ ಅಭವಿಂ, ಇದಂ ಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನೀನಂ ರೂಪಂ।

ಹಿಯ್ಯತ್ತನಿಯಾ ಪರಸ್ಸಪದಂ ಪಠಮಪುರಿಸೇಕವಚನಂ ಅಜ್ಜತನಿಯಾ ಅತ್ತನೋಪದೇನ ಪಠಮಪುರಿಸೇಕವಚನೇನ ಸದಿಸಂ। ಸೋ ಅಭವಾ।

ಹಿಯ್ಯತ್ತನಿಯಾ ಪರಸ್ಸಪದಂ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸೇಕವಚನಂ ಅಜ್ಜತನಿಯಾ ಪರಸ್ಸಪದೇನ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸೇಕವಚನೇನ ಸದಿಸಂ। ತ್ವಂ ಅಭವೋ।

ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿಯಾ ಪರಸ್ಸಪದಂ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸಬಹುವಚನಂ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಾ ಪರಸ್ಸಪದೇನ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸಬಹುವಚನೇನ ಅತ್ತನೋಪದೇನ ಪಠಮಪುರಿಸೇಕವಚನೇನ ಚಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ವಚನೇಹಿ ಸದಿಸಂ। ತುಮ್ಹೇ ಭವಿಸ್ಸಥ, ಇದಂ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿಯಾ ರೂಪಂ। ತುಮ್ಹೇ ಅಭವಿಸ್ಸಥ, ಸೋ ಅಭವಿಸ್ಸಥ, ಇಮಾನಿ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಾ ರೂಪಾನಿ।

ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿಯಾ ಅತ್ತನೋಪದಂ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸೇಕವಚನಂ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಾ ಅತ್ತನೋಪದೇನ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸೇಕವಚನೇನ ಸದಿಸಂ। ತ್ವಂ ಭವಿಸ್ಸಸೇ, ಇದಂ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿಯಾ ರೂಪಂ। ತ್ವಂ ಅಭವಿಸ್ಸಸೇ, ಇದಂ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಾ ರೂಪಂ।

ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿಯಾ ಅತ್ತನೋಪದಂ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸಬಹುವಚನಂ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಾ ಅತ್ತನೋಪದೇನ ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸಬಹುವಚನೇನ ಸದಿಸಂ। ತುಮ್ಹೇ ಭವಿಸ್ಸವ್ಹೇ, ಇದಂ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿಯಾ ರೂಪಂ। ತುಮ್ಹೇ ಅಭವಿಸ್ಸವ್ಹೇ, ಇದಂ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಾ ರೂಪಂ।

ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿಯಾ ಅತ್ತನೋಪದಂ ಉತ್ತಮಪುರಿಸೇಕವಚನಂ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಾ ಪರಸ್ಸಪದೇನುತ್ತಮಪುರಿಸೇಕವಚನೇನ ಸದಿಸಂ। ಅಹಂ ಭವಿಸ್ಸಂ, ಇದಂ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿಯಾ ರೂಪಂ। ಅಹಂ ಅಭವಿಸ್ಸಂ, ಇದಂ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಾ ರೂಪಂ। ಸೇಸಾನಿ ಸಬ್ಬಾಸಮಟ್ಠನ್ನಂ ವಿಭತ್ತೀನಂ ವಚನಾನಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಸದಿಸಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಭವನ್ತಿ ಚೆತ್ಥ -

ವತ್ತಮಾನಾಪಞ್ಚಮೀಸು, **ಥ**ದ್ವಯಂ ಸಮುದೀರಿತಂ।
"ತುಮ್ಹೇ ಭವಥ"ಇಚ್ಚತ್ರ, ಉದಾಹರಣಕಂ ದ್ವಿಧಾ॥

ಮಿದ್ವಯಂ **ಮ**ದ್ವಯಞ್ಚೇವ, ತಾಸು ವುತ್ತಂ ದ್ವಿಧಾ ದ್ವಿಧಾ।
"ಭವಾಮೀ"ತಿ "ಭವಾಮಾ"ತಿ, ಚೇತ್ಥ ರೂಪಾನಿ ನಿದ್ದಿಸೇ॥

ವತ್ತಮಾನಕಹಿಯ್ಯತ್ತ-ನಜ್ಜತನೀವಿಭತ್ತಿಸು।
ಸೇತ್ತಯಂ "ಭವಸೇ ತ್ವ"ನ್ತಿ, ವತ್ತಮಾನಾವಿಭತ್ತಿತೋ।
"ಅಭವಸೇ"ತಿ ಹಿಯ್ಯತ್ತ-ನಜ್ಜತನೀವಿಭತ್ತಿತೋ॥

ವತ್ತಮಾನಾಪಞ್ಚಮಿಕಾ-ಪರೋಕ್ಖಾಸು ವಿಭತ್ತಿಸು।
ಏತ್ತಯಂ ಲಪಿತಂ ತತ್ಥ, ಆದೋ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಸೇನ ತು॥

ಜಞ್ಞಾ "ಅಹಂ ಭವೇ"ತಿ "ತ್ವಂ, ಬಭೂವೇ"ತಿ ಪರೋಕ್ಖತೋ।
ವತ್ತಮಾನಾಪರೋಕ್ಖಜ್ಜ-ತನೀಸು ತೀಸು ಸದ್ದಿತಂ॥

ಮ್ಹೇತ್ತಯಂ ಕಮತೋ ರೂಪಂ, **ಮಯಂ**ಸದ್ದವಿಸೇಸಿಯಂ।
"ಸಮ್ಭವಾಮ್ಹೇ ಬಭೂವಿಮ್ಹೇ, ಅಭವಿಮ್ಹೇ"ತಿ ನಿದ್ದಿಸೇ॥

ಪಞ್ಚಮಿಕಾಪರೋಕ್ಖಾಸು, **ವ್ಹೋ**ದ್ವಯಂ ರೂಪಮೇತ್ಥ ಹಿ।
"ಭವವ್ಹೋ ಬಭೂವಿವ್ಹೋ"ತಿ, **ತುಮ್ಹೇ**ಸದ್ದವಿಸೇಸಿಯಂ॥

ಪರೋಕ್ಖಮ್ಹಿ ವಾ ಹಿಯ್ಯತ್ತ-ನಜ್ಜತನೀವಿಭತ್ತಿಸು।
ಉತ್ತಯಂ "ತೇ ಬಭೂವೂ"ತಿ, ರೂಪಂ ಜಞ್ಞಾ ಪರೋಕ್ಖತೋ।

ಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನಿತೋ, ಜಞ್ಞಾ "ತೇ ಅಭವೂ"ಇತಿ॥

ಪರೋಕ್ಖಮ್ಹಿ ವಾ ಹಿಯ್ಯತ್ತ-ನಜ್ಜತನೀವಿಭತ್ತಿಸು।
ಸದ್ದಿತಂ **ತಥ**ಸಂಯೋಗ- ಪಞ್ಚಕಂ ಇತಿ ನಿದ್ದಿಸೇ॥

ಬಭೂವಿತ್ಥದ್ವಯಂ ತತ್ಥ, ರೂಪಂ ಜಞ್ಞಾ ಪರೋಕ್ಖಜಂ।
ಬವ್ಹತ್ತೇಕತ್ತತೋ ವುತ್ತಂ, ಮಜ್ಝಿಮಪಠಮವ್ಹಯಂ॥

ಅಭವತ್ಥದ್ವಯಂ ಞೇಯ್ಯಂ, ಹಿಯ್ಯತ್ತನೀವಿಭತ್ತಿಜಂ।
ಬವ್ಹತ್ತೇಕತ್ತತೋ ವುತ್ತಂ, ಮಜ್ಝಿಮೋ ಪಠಮೋ ಚ ಸೋ।
"ಅಭವಿತ್ಥಾ"ತಿದಂ ರೂಪಂ, ಅಜ್ಜತನೀವಿಭತ್ತಿಜಂ॥

ತಞ್ಚ ಖೋ ಬಹುಕತ್ತಮ್ಹಿ, **ತುಮ್ಹೇ**ಸದ್ದೇನ ಯೋಜಯೇ।
ಪರೋಕ್ಖಾವ್ಹಯಹಿಯ್ಯತ್ತ-ನಜ್ಜತನೀಸು ಕಿತ್ತಿತಂ॥

ಅಂತಯಂ ತತ್ಥ ಆದಿಯಂ, "ಬಭೂವಂ"ರೂಪಮೀರಿತಂ।
ದುವಿನ್ನಂ **ಅಭವಂ**ರೂಪಂ, **ಅಹಂ**ಸದ್ದೇನ ಯೋಜಯೇ॥

ಪರೋಕ್ಖಕಾಹಿಯ್ಯತ್ತನೀ-ವಸೇನ **ಮ್ಹ**ದುಕಂ "ಮಯಂ।
ಬಭೂವಿಮ್ಹ ಅಭವಿಮ್ಹ", ಇತಿ ರೂಪದ್ವಯಂ ಕಮಾ॥

ಪರೋಕ್ಖಾವ್ಹಯಹಿಯ್ಯತ್ತ-ನಜ್ಜತನೀವಿಭತ್ತಿಸು।
ಇಂತಯಂ ತು ತಹಿಂ ರೂಪಂ, "ಬಭೂವಿ"ನ್ತಿ ಪರೋಕ್ಖಜಂ।
"ಅಭವಿ"ನ್ತೀತರಾಸಂ ತು, **ಅಹಂ**ಸದ್ದಯುತಾಖಿಲಂ॥

ಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನೀಸು , **ಆ**ದ್ವಯಂ ಮತಮೇತ್ಥ ಹಿ।
"ಅಭವಾ" ಇತಿ ಏಕತ್ತೇ, ರೂಪಂ ಪಠಮಪೋರಿಸಂ॥

ಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನೀಸು, **ಓ**ದ್ವಯಂ ವುತ್ತಮೇತ್ಥ ತು।
"ಅಭವೋ"ಇತಿ ಏಕತ್ತೇ, ರೂಪಂ ಮಜ್ಝಿಮಪೋರಿಸಂ॥

ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿಯಕಾಲಾತಿ-ಪತ್ತೀಸು ದ್ವೀಸು ಭಾಸಿತಂ।
ಬವ್ಹತ್ತೇ ಬಹುಏಕತ್ತೇ, ಸಸಂಯೋಗಂ **ಸ್ಸಥ**ತ್ತಯಂ॥

"ತುಮ್ಹೇ ಭವಿಸ್ಸಥಿ"ಚ್ಚೇತಂ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿಯತೋ ಮತಂ।
"ಅಭವಿಸ್ಸಥ ತುಮ್ಹೇ"ತಿ, "ಅಭವಿಸ್ಸಥ ಸೋ"ತಿ ಚ।
ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿತೋ ವುತ್ತಂ, ಏತಞ್ಹಿ ವಚನದ್ವಯಂ॥

ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿಯಕಾಲಾತಿ-ಪತ್ತೀಸು ಸಮುದೀರಿತಂ।
ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸಟ್ಠಾನೇ, ಸಸಂಯೋಗಂ **ಸ್ಸಸೇ**ಯುಗಂ॥

"ಭವಿಸ್ಸಸೇ ತ್ವ"ಮಿಚ್ಚೇತಂ, "ತ್ವಂ ಅಭವಿಸ್ಸಸೇ"ತಿ ಚ।
ಇಮಾನಿ ತು ಪಯೋಗಾನಿ, ತತ್ಥ ವಿಞ್ಞೂ ಪಕಾಸಯೇ॥

ಸ್ಸವ್ಹೇದ್ವಯಂ ಸೇನ ಯುತಂ, **ಸ್ಸಂ**ದ್ವಯಞ್ಚ ಚತುಕ್ಕಕಂ।
ಇದಮ್ಪಿ ಕಥಿತಂ ದ್ವೀಸು, ಯಥಾರುತವಿಭತ್ತಿಸು॥

"ಭವಿಸ್ಸವ್ಹೇ"ತಿ ಬವ್ಹತ್ತೇ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿಕಮಜ್ಝಿಮೋ।
ಬವ್ಹತ್ತೇ "ಅಭವಿಸ್ಸವ್ಹೇ", ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಮಜ್ಝಿಮೋ॥

"ಭವಿಸ್ಸಂ" ಇತಿ ಏಕತ್ತೇ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿಕಮುತ್ತಮೋ।
"ಅಭವಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ ಏಕತ್ತೇ, ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಕುತ್ತಮೋ॥

ಇತಿ ವುತ್ತಾನಿ ವುತ್ತೇಹಿ, ವಚನೇಹಿ ಸಮಾನತಂ।
ಯನ್ತೇ'ಕಚ್ಚೇಹಿ ತಂ ಸಬ್ಬಂ, ಏಕತಾಲೀಸಧಾ ರಿತಂ॥

ಸೇಸಾನಿ ಪಞ್ಚಪಞ್ಞಾಸ, ಅಸಮಾನಾನಿ ಸಬ್ಬಥಾ।
ಏತಂ ನಯಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ವದೇ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮ್ಭವಾತಿ॥

ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಮಾನಾಸಮಾನವಸೇನ ವಚನಸಙ್ಗಹೋ।

ಆಗಮಲಕ್ಖಣವಸೇನ ವಿಭತ್ತಿವಚನಸಙ್ಗಹೇ ಏವಂ ಉಪಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಂ -

ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀಪರೋಕ್ಖಜ್ಜ-ತನೀಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಸು।
ನಿಚ್ಚಂ ಕ್ವಚಿ ಕ್ವಚಾ'ನಿಚ್ಚಂ, ಇಕಾರಾಗಮನಂ ಭವೇ॥

ಇಕಾರಾಗಮನಂ ತಞ್ಹಿ, ಪರೋಕ್ಖಾಯಂ ವಿಭತ್ತಿಯಂ।
ಬವ್ಹತ್ತೇ ಮಜ್ಝಿಮಟ್ಠಾನೇ, ಬವ್ಹತ್ತೇ ಚುತ್ತಮೇ ಸಿಯಾ।
ಪರಸ್ಸಪದಂ ಸನ್ಧಾಯ, ಇದಂ ವಚನಮೀರಿತಂ॥

ಉತ್ತಮೇಕವಚೋ ಚಾಪಿ, ನೇತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋಪದೇ।
ಹೋತೀತಿ ಅವಗನ್ತಬ್ಬಂ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿಮ್ಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ॥

ಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನಿಕ-ಕಾಲಾತಿಪತ್ತೀಸು ಪನ।
ಅಕಾರಾಗಮನಂ ಹೋತಿ, ಸಬ್ಬಸೋ ಇತಿ ಲಕ್ಖಯೇ॥

ಅಜ್ಜತನಿಮ್ಹಿ ಬವ್ಹತ್ತೇ, ಮಜ್ಝಿಮೇ ಉತ್ತಮೇ ತಥಾ।
ಬವ್ಹತ್ತಮ್ಹಿ ಅಕಾರೇನ, ಇಕಾರಾಗಮನಂ ಭವೇ॥

ಇಕಾರಾಗಮನಂ ನಿಚ್ಚಂ, ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಂ ಭವೇ।
ಅಕಾರಾಗಮನಂ ತತ್ಥ, ಅನೇಕನ್ತಿಕಮೀರಿತಂ॥

ಅಕಾರಾಗಮನಂಯೇವ, ಹಿಯ್ಯತ್ತನ್ಯಂ ಪಕಾಸತಿ।
ಪರೋಕ್ಖಾಯಂ ಭವಿಸ್ಸನ್ಯ-ಞ್ಚಿಕಾರೋಯೇವ ದಿಸ್ಸತಿ॥

ಅಕಾರಾಗಮನಞ್ಚೇವ, ಇಕಾರಾಗಮನಮ್ಪಿ ಚ।
ಅಜ್ಜತನಿಕಕಾಲಾತಿ-ಪತ್ತೀಸು ಪನ ದಿಸ್ಸತಿ॥

ತೀಸು ಸೇಸವಿಭತ್ತೀಸು, ನಾ'ಕಾರತ್ತಯಮೀರಿತಂ।
ವತ್ತಮಾನಾಯ ಪಞ್ಚಮ್ಯಂ, ಸತ್ತಮಿಯನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ॥

ಇಕಾರೇನೇವ ಸಹಿತಾ, ದ್ವೇ ಭವನ್ತಿ ವಿಭತ್ತಿಯೋ।
ಸತ್ತ ದ್ವಾದಸ ಹೋನ್ತೇತ್ಥ, ವಚನಾನೀತಿ ಲಕ್ಖಯೇ॥

ಅಕಾರೇನೇವ ಸಹಿತಾ, ಏಕಾಯೇವ ವಿಭತ್ತಿ ತು।
ದ್ವಾದಸ ವಚನಾನೇತ್ಥ, ಭವನ್ತೀತಿ ಚ ಲಕ್ಖಯೇ॥

ಅಕಾರಿಕಾರಸಹಿತಾ , ದುವೇಯೇವ ವಿಭತ್ತಿಯೋ।
ಚತ್ತಾರಿ ದ್ವಾದಸಞ್ಚೇವ, ವಚನಾನಿ ಭವನ್ತಿಧ॥

ಆಕಾರತ್ತಯಮುತ್ತಾ ತು, ತಿಸ್ಸೋಯೇವ ವಿಭತ್ತಿಯೋ।
ವಚನಾನೇತ್ಥ ಛತ್ತಿಂಸ, ಹೋನ್ತೀತಿ ಪರಿದೀಪಯೇ॥

ಪರೋಕ್ಖಾಅಜ್ಜತನೀಸು, ಪಞ್ಚಟ್ಠ ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ।
ಇಕಾರತೋ ವಿಮುತ್ತಾನಿ, ವಚನಾನಿ ಭವನ್ತಿತಿ॥

ಏವಮೇತ್ಥ ವಿಭತ್ತೀನಂ, ಛನ್ನವುತಿವಿಧಾನ ಚ।
ಸಙ್ಗಹೋ ವಚನಾನನ್ತಿ, ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿಭಾವಿನಾತಿ॥

ಅಯಮೇತ್ಥ ಆಗಮಲಕ್ಖಣವಸೇನ ವಿಭತ್ತಿವಚನಸಙ್ಗಹೋ।

ಕಾಲವಸೇನ ಪನ ವಿಭತ್ತಿವಚನಸಙ್ಗಹೇ ದುವಿಧೋ ಸಙ್ಗಹೋ ಕಾಲತ್ತಯವಸೇನ ಸಙ್ಗಹೋ, ಕಾಲಛಕ್ಕವಸೇನ ಸಙ್ಗಹೋ ಚಾತಿ। ತತ್ಥ ವತ್ತಮಾನಾಪಞ್ಚಮೀಸತ್ತಮೀವಿಭತ್ತಿಯೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲಿಕಾ, ವತ್ತಮಾನಾಪಞ್ಚಮೀಸತ್ತಮೀವಿಭತ್ಯನ್ತಾನಿ ಪದಾನಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಚನಾನಿ। ಪರೋಕ್ಖಾಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನೀವಿಭತ್ತಿಯೋ ಅತೀತಕಾಲಿಕಾ, ಪರೋಕ್ಖಾಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನೀವಿಭತ್ಯನ್ತಾನಿ ಪದಾನಿ ಅತೀತವಚನಾನಿ। ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀವಿಭತ್ತಿ ಅನಾಗತಕಾಲಿಕಾ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀವಿಭತ್ಯನ್ತಾನಿ ಪದಾನಿ ಅನಾಗತವಚನಾನಿ। ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿವಿಭತ್ತಿ ಪನ ಕತ್ಥಚಿ ಅತೀತಕಾಲಿಕಾ ಕತ್ಥಚಿ ಅನಾಗತಕಾಲಿಕಾ, ತಸ್ಮಾ ತದನ್ತಾನಿ ಪದಾನಿ ಅತೀತವಚನಾನಿಪಿ ಅನಾಗತವಚನಾನಿಪಿ ಹೋನ್ತಿ। ಅಯಂ ಕಾಲತ್ತಯವಸೇನ ವಿಭತ್ತಿವಚನಸಙ್ಗಹೋ।

ಅಯಂ ಪನ ಕಾಲಛಕ್ಕವಸೇನ ವಿಭತ್ತಿವಚನಸಙ್ಗಹೋ - ಪರೋಕ್ಖಾಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನೀವಿಭತ್ತಿಯೋ ಅತೀತಕಾಲಿಕಾ, ಪರೋಕ್ಖಾಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನೀವಿಭತ್ಯನ್ತಾನಿ ಪದಾನಿ ಅತೀತವಚನಾನಿ। ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀವಿಭತ್ತಿ ಅನಾಗತಕಾಲಿಕಾ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀವಿಭತ್ಯನ್ತಾನಿ ಪದಾನಿ ಅನಾಗತವಚನಾನಿ। ವತ್ತಮಾನಾವಿಭತ್ತಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲಿಕಾ, ವತ್ತಮಾನಾವಿಭತ್ಯನ್ತಾನಿ ಪದಾನಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಚನಾನಿ। ಪಞ್ಚಮೀವಿಭತ್ತಿ ಆಣತ್ತಿಕಾಲಿಕಾ , ಪಞ್ಚಮೀವಿಭತ್ಯನ್ತಾನಿ ಪದಾನಿ ಆಣತ್ತಿವಚನಾನಿ। ಸತ್ತಮೀವಿಭತ್ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪಕಾಲಿಕಾ, ಸತ್ತಮೀವಿಭತ್ಯನ್ತಾನಿ ಪದಾನಿ ಪರಿಕಪ್ಪವಚನಾನಿ। ಏತ್ಥ ಪನ "ಆಣತ್ತಿವಚನಾನೀ"ತಿ ಚ "ಪರಿಕಪ್ಪವಚನಾನೀ"ತಿ ಚ ಇದಂ ತಥಾಸೀಸಮತ್ತಂ ಆಸಿಟ್ಠಾನುಮತ್ಯಾದೀಸು ಪಞ್ಚಮ್ಯಾದೀನಂ ದಿಸ್ಸನತೋ। ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿವಿಭತ್ತಿ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಕಾಲಿಕಾ, ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿವಿಭತ್ಯನ್ತಾನಿ ಪದಾನಿ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿವಚನಾನಿ। ಏವಂ ಕಾಲಛಕ್ಕವಸೇನ ವಿಭತ್ತಿವಚನಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕಾಲಸಙ್ಗಹೇ ತಿವಿಧೋ ಕಾಲಸಙ್ಗಹೋ ಕಾಲತ್ತಯಸಙ್ಗಹೋ ಕಾಲಚತುಕ್ಕಸಙ್ಗಹೋ ಕಾಲಛಕ್ಕಸಙ್ಗಹೋ ಚಾತಿ।

ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ವತ್ತಮಾನಾ, ಪಞ್ಚಮೀ ಸತ್ತಮೀ ಚಿಮಾ।
ಹೋನ್ತಾತೀತೇ ಪರೋಕ್ಖಾದೀ, ಸಹ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಾ॥

ಅನಾಗತೇ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ, ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಕಾಪಿ ವಾ।
ಏವಂ ಕಾಲತ್ತಯಂ ಞೇಯ್ಯಂ, ಆಖ್ಯಾತಂ ತಪ್ಪಕಾಸಕಂ॥

ನನು ಕಚ್ಚಾಯನೇ ಗನ್ಥೇ, ಕಾಲೋ ವುತ್ತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ।
ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇನುತ್ತಕಾಲೇ, ಅತೀತೇನಾಗತೇ ಇತಿ॥

ಸಚ್ಚಂ ವುತ್ತೋ ನುತ್ತಕಾಲೋ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋತಿ ಇಚ್ಛಿತೋ।
ಸಮೀಪೇ ವುತ್ತಕಾಲೋತಿ, ಅತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ ಪನ॥

ತಥಾ ಹಿ "ಯಂ ತಿಕಾಲ"ನ್ತಿ, ವುತ್ತಮಾಚರಿಯೇಹಿಪಿ।
ನ ಕಾಲತೋ ವಿನಿಮುತ್ತಂ, ಆಖ್ಯಾತಂ ಕಿಞ್ಚಿ ದಿಸ್ಸತಿ॥

ನನು ಚಾವುತ್ತಕಾಲೇತಿ, ಅತ್ಥೋ ತತ್ರ ತು ಯುಜ್ಜತಿ।
ತಥಾ ಹಿ ಛಬ್ಬಿಧೋ ಕಾಲೋ, **ನಿರುತ್ತಿಮ್ಹಿ** ಪಕಾಸಿತೋ॥

ಅತೀತಾನಾಗತೋ ಪಚ್ಚು-ಪ್ಪನ್ನೋ ಆಣತ್ತಿಮೇವ ಚ।
ಪರಿಕಪ್ಪೋ ಚ ಕಾಲಸ್ಸ, ಅತಿಪತ್ತೀತಿ ಛಬ್ಬಿಧೋ॥

ದುವೇ ವಿಭತ್ತಿಯೋ ತತ್ಥ, ಆಣತ್ತಿಪರಿಕಪ್ಪಿಕಾ।
ಕಾಲಮನಾಮಸಿತ್ವಾಪಿ, ನಿರುತ್ತಞ್ಞೂಹಿ ಭಾಸಿತಾ॥

"ಗಚ್ಛತು ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ"ಚ್ಚಾದಿ-ವಚನೇ ಕಥಿತೇ ನ ಹಿ।
ಕ್ರಿಯಾ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ ನಿಟ್ಠಂ, ನಾಗತಾ ನಾತಿಪನ್ನಿಕಾ॥

ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಕಾ ಸದ್ದಾ, ಅತೀತೇನಾಗತೇಪಿ ಚ।
ಭವನ್ತೀತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾ, **ನಿರುತ್ತಿಮ್ಹಿ** ವಿದೂಹಿ ವೇ॥

ಪಞ್ಚಮೀಸತ್ತಮೀವ್ಹಿತಾ, ಆಣತ್ತಿಪರಿಕಪ್ಪಿಕಾ।
ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಭವನ್ತೀತಿ, ನ ತಥಾ ತತ್ಥ ಭಾಸಿತಾ॥

ತಸ್ಮಾ ಕಚ್ಚಾಯನೇ ಗನ್ಥೇ, "ನುತ್ತಕಾಲೇ"ತಿ ಯಂ ಪದಂ।
ಅತ್ಥೋ "ಅವುತ್ತಕಾಲೇ"ತಿ, ತಸ್ಸ ಞಾಯತಿಮೇವಿದಂ॥

ಸಚ್ಚಮೇವಂ ತು ಸನ್ತೇಪಿ, ಆಣತ್ತಿಪರಿಕಪ್ಪಿಕಾ।
ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ಪಣ್ಡಿತೇನ ನಯಞ್ಞುನಾ॥

ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ ಆಣಾಪನಂ, ಪರಿಕಪ್ಪೋ ಚ ಸಚ್ಚತೋ।
ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಯತೋ ಅತ್ಥಾ, ನಿಪ್ಫನ್ನಾ ದಿಸ್ಸರೇ ಇಮೇ॥

"ಅನುತ್ತಕಾಲೇ"ತಿ ಪದಂ, ಏತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಜೋತಕಂ।
"ಸಮೀಪೇ ವುತ್ತಕಾಲೇ"ತಿ, ಅತ್ಥದೀಪನತೋಥ ವಾ॥

ಅತ್ಥಾನಂ ಗಮನಾದೀನಂ, ನಿಪ್ಫತ್ತಿ ನ ತು ದಿಸ್ಸತಿ।

“ಗಚ್ಛತು ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ”ಚ್ಚಾದಿ, ವುತ್ತಕಾಲೇ ಯತೋ ತತೋ।
ಅವುತ್ತಕಾಲೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, ತದ್ದೀಪಕವಿಭತ್ತಿಯೋ॥

ಕಾಲೋ ವಾ ವುತ್ತಕಾಲೋತಿ, ಇಚ್ಚೇವಂ ಗಹಿತೋ ಇಧ।
ದಕ್ಖಿಣಾಸುದ್ಧಿಪಾಠಮ್ಹಿ, ಕತಾವ ತತಿಯಾ ಅಯಂ।
ಕಾಲದೀಪನತಾ ತಾಸಂ, ಇತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ನಾಞ್ಞಥಾ॥

ಅತ್ಥದ್ವಯಂ ಪಕಾಸೇತುಂ, ಗನ್ಥೇ **ಕಚ್ಚಾಯನವ್ಹಯೇ**।
ಥೇರೋ ಕಚ್ಚಾಯನೋ “ನುತ್ತ-ಕಾಲೇ”ತಿ ಪದಮಬ್ರವಿ॥

ಏವಂ ತಿಧಾ ಚತುಧಾಪಿ, ವುತ್ತೋ ಕಾಲಾನ ಸಙ್ಗಹೋ।
ಛಧಾ ಇದಾನಿ ಕಾಲಾನಂ, ಸಙ್ಗಹೋ ನಾಮ ನಿಯ್ಯತೇ॥

ವಿಭತ್ತಿಯೋ ಪರೋಕ್ಖಾ ಚ, ಹಿಯ್ಯತ್ತನೀವಿಭತ್ತಿಯೋ।
ಅಥ ಅಜ್ಜತನೀ ಚಾತಿ, ತಿಸ್ಸೋ’ತೀತೇ ಪಕಾಸಿತಾ॥

ಅನಾಗತೇ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ, ಭವತೀತಿ ಪಕಿತ್ತಿತಾ।
ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ವತ್ತಮಾನಾ, ತಿಕಾಲೇ ಪಞ್ಚಧಾ ಕತಾ॥

ಪಞ್ಚಮೀಸತ್ತಮೀವ್ಹಿತಾ, ಆಣತ್ತಿಪರಿಕಪ್ಪಿಕಾ।
ಸಙ್ಗಯ್ಹಮಾನಾ ತಾ ಯನ್ತಿ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಮ್ಹಿ ಸಙ್ಗಹಂ॥

ಯಸ್ಮಾ ಪಞ್ಚಮಿಭೂತಾಯ, ವತ್ತಮಾನಾಯ ಠಾನತೋ।
ಸಮಾನಾ ಪಞ್ಚಮೀ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಪಞ್ಚಮೀ ಮತಾ॥

ಸತ್ತಮೀ ಪನ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ, ಸಮಾನಾ ತಾಹಿ ಸತ್ತಮಾ।
ಹೋತಿ ಯಸ್ಮಾ ತತೋ ವುತ್ತಾ, ಸತ್ತಮೀತ್ವೇವ ನೋ ಮತಿ॥

ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಾದೀಹಿ, ಯಜ್ಜೇವಂ ವತ್ತಮಾನಿಕಾ।
ಛಟ್ಠೀ ಭವೇಯ್ಯ ಕಾಲಾತಿ-ಪತ್ತಿಕಾತೀತವಾಚಿಕಾ॥

ಪಞ್ಚಮೀ ತಾಯ ಛಟ್ಠಸ್ಸ, ತುಲ್ಯತ್ತಾ ಠಾನತೋ ನನು।
ತಾಹಿ ಸತ್ತವಿಭತ್ತೀಹಿ, ಸತ್ತಮೀ ಅಟ್ಠಮೀ ಸಿಯಾ॥

ಇತಿ ಚೇ ಕೋಚಿ ಭಾಸೇಯ್ಯ, “ತನ್ನಾ”ತಿ ಪಟಿಸೇಧಯೇ।
ಅತೀತೇನಾಗತೇ ಚಾಪಿ, ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಸಮ್ಭವಾ॥

ತಥಾ ಹಿ ಭಾಸಿತಾ **ಚೂಳ-ನಿರುತ್ತಿಮ್ಹಿ** ವಿಸುಂ ಅಯಂ।
ಕಾಲಾತಿಪತ್ಯತೀತಮ್ಹಾ-ನಾಗತೇ ಚಾತಿ ದೀಪಯೇ॥

ಕ್ರಿಯಾತಿಪನ್ನೇತೀತೇತಿ, ಕಸ್ಮಾ ಕಚ್ಚಾಯನೇ ರುತಂ।
ಅಥಾಪಿ ಚೇ ವದೇಯ್ಯತ್ರ, "ಪಾಯೇನಾ"ತಿ ಪಕಾಸಯೇ॥

ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ಅತೀತಮ್ಹಿ ಪವತ್ತತಿ।
ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಸಂಯುತ್ತೋ, ವೋಹಾರೋ ಇತಿ ಲಕ್ಖಯೇ॥

ಅತ್ರಿದಂ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಾ ಅತೀತವಚನಂ - "ಸಚಾಯಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ರಾಜಾ ಪಿತರಂ ಧಮ್ಮಿಕಂ ಧಮ್ಮರಾಜಾನಂ ಜೀವಿತಾ ನ ವೋರೋಪೇಸ್ಸಥ, ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವಸ್ಸ ಆಸನೇ ವಿರಜಂ ವೀತಮಲಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖು ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಥಾ"ತಿ। "ಪಸ್ಸಾನನ್ದ ಇಮಂ ಮಹಾಧನಸೇಟ್ಠಿಪುತ್ತಂ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ನಗರೇ ದ್ವೇಅಸೀತಿಕೋಟಿಧನಂ ಖೇಪೇತ್ವಾ ಭರಿಯಂ ಆದಾಯ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಚರನ್ತಂ। ಸಚೇ ಹಿ ಅಯಂ ಪಠಮವಯೇ ಭೋಗೇ ಅಖೇಪೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮನ್ತೇ ಪಯೋಜಯಿಸ್ಸಾ, ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ನಗರೇ ಅಗ್ಗಸೇಟ್ಠಿ ಅಭವಿಸ್ಸಾ। ಸಚೇ ಪನ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಾ, ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸಾ, ಭರಿಯಾಪಿಸ್ಸ ಅನಾಗಾಮಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾ। ಸಚೇ ಮಜ್ಝಿಮವಯೇ ಭೋಗೇ ಅಖೇಪೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮನ್ತೇ ಪಯೋಜಯಿಸ್ಸಾ, ದುತಿಯಸೇಟ್ಠಿ ಅಭವಿಸ್ಸಾ। ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜನ್ತೋ ಅನಾಗಾಮೀ ಅಭವಿಸ್ಸಾ, ಭರಿಯಾಪಿಸ್ಸ ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾ। ಸಚೇ ಪಚ್ಛಿಮವಯೇ ಭೋಗೇ ಅಖೇಪೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮನ್ತೇ ಪಯೋಜಯಿಸ್ಸಾ, ತತಿಯಸೇಟ್ಠಿ ಅಭವಿಸ್ಸಾ। ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜನ್ತೋ ಸಕದಾಗಾಮೀ ಅಭವಿಸ್ಸಾ, ಭರಿಯಾಪಿಸ್ಸ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾ" ಇತಿ ವಾ, "ಸಚೇ ಸತ್ಥಾ ಅಗಾರಂ ಅಜ್ಝಾವಸಿಸ್ಸಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಾಜಾ ಅಭವಿಸ್ಸಾ। ರಾಹುಲಸಾಮಣೇರೋ ಪರಿಣಾಯಕರತನಂ, ಥೇರೀ ಇತ್ಥಿರತನಂ, ಸಕಲಚಕ್ಕವಾಳರಜ್ಜಂ ಏತೇಸಞ್ಞೇವ ಅಭವಿಸ್ಸಾ" ಇತಿ ವಾ ಏವಂ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಾ ಅತೀತವಚನಂ ಭವತಿ।

ಕಥಂ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನಾಗತವಚನಂ ಭವತಿ? "ಚಿರಮ್ಪಿ ಭಕ್ಖೋ ಅಭವಿಸ್ಸಾ, ಸಚೇ ನ ವಿವದಾಮಸೇ। ಅಸೀಸಕಂ ಅನಙ್ಗುಟ್ಠಂ, ಸಿಙ್ಗಾಲೋ ಹರತಿ ರೋಹಿತಂ"ಇತಿವಾ, "ಸಚೇ ಆನನ್ದ ನಾಲಭಿಸ್ಸಾ ಮಾತುಗಾಮೋ ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತೇ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ, ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ ಆನನ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಅಭವಿಸ್ಸಾ"ತಿ ಇತಿ ವಾ, "ಅಯಂ ಅಙ್ಗುಲಿಮಾಲಸ್ಸ ಮಾತಾ 'ಅಙ್ಗುಲಿಮಾಲಂ ಆನೇಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ ಗಚ್ಛತಿ, ಸಚೇ ಸಮಾಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಅಙ್ಗುಲಿಮಾಲೋ 'ಅಙ್ಗುಲಿಸಹಸ್ಸಂ ಪೂರೇಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ ಮಾತರಂ ಮಾರೇಸ್ಸತಿ। ಸಚಾಹಂ ನ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಿ, ಮಹಾಜಾನಿಕೋ ಅಭವಿಸ್ಸಾ" ಇತಿ ವಾ ಏವಂ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನಾಗತವಚನಂ ಭವತಿ । ಕಚ್ಚಾಯನೇ ಪನ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅತೀತಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿವಿಭತ್ತಿಯಾ ಅತೀತಕಾಲಿಕತಾ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಕಚ್ಚಾಯನೇಪಿ ವಾ ಏಸಾ, ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಕಾ ಪನ।
ಅನಾಗತೇಪಿ ಹೋತೀತಿ, ಅಯಮತ್ಥೋಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ॥

ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖೇ ಪರೋಕ್ಖಾಯ-ತೀತೇ ಇತಿ ಹಿ ಲಕ್ಖಣೇ।
ಸನ್ತೇಪ್ಯತೀತಗ್ಗಹಣೇ, ಅನಪೇಕ್ಖಿಯ ತಂ ಇದಂ॥

ಅನಾಗತೇ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ, ಇತಿ ಸುತ್ತಸ್ಸನನ್ತರಂ।
ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿವಚನಾ, ಅನಾಗತಾನುಕಡ್ಢನಂ।
ತಸ್ಮಾ ಅನಿಯತಂ ಕಾಲಂ, ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಕಂ ವಿನಾ॥

ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚು-ಪ್ಪನ್ನಿಕಾಹಿ ವಿಭತ್ತಿಹಿ।
ಸತ್ತಮೀ ಸತ್ತಮೀಯೇವ, ಭವತೇ ನ ತು ಅಟ್ಠಮೀ॥

ಪಞ್ಚಮೀಸತ್ತಮೀನಂ ತು, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಿಭತ್ತಿಯಂ।
ಸಙ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಮೇತಾಸಂ, ಮಜ್ಝೇ ಛಟ್ಠೀ ನ ವುಚ್ಚತಿ॥

ತಥಾ ಪಞ್ಚ ಉಪಾದಾಯ, ಭವಿತಬ್ಬಞ್ಚ ಛಟ್ಠಿಯಾ।
ಪಞ್ಚಮಿಯಾ ತು ಸಾ ಏಸಾ, "ಛಟ್ಠೀ"ತಿ ನ ಸಮೀರಿತಾ॥

ಛಟ್ಠೀಭಾವಮ್ಹಿ ಸನ್ತೇಪಿ, "ಪಞ್ಚಮೀ"ತಿ ವಚೋ ಪನ।
ಪಞ್ಚಮಿಯಾ ವಿಭತ್ತಿಯಾ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಿಭತ್ತಿಯಂ॥

ಸಙ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ ವುತ್ತನ್ತಿ, ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಾ ವಿಭಾವಿನಾ।
ಪಞ್ಚಮಿಂ ತು ಉಪಾದಾಯ, ಸತ್ತಮಿಯಾ ವಿಭತ್ತಿಯಾ॥

ಛಟ್ಠಿಯಾ ಚ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ನ ಸಾ "ಛಟ್ಠೀ"ತಿ ಈರಿತಾ।
ಛಟ್ಠಿಂ ಪನ ಉಪಾದಾಯ, "ಸತ್ತಮೀ"ತ್ವೇವ ಈರಿತಾ॥

ಮಜ್ಝೇ ಛಟ್ಠಿಂ ಅದಸ್ಸೇತ್ವಾ, ಏವಂ ತು ಕಥನಮ್ಪಿ ಚ।
ಸತ್ತಮಿಯಾ ವಿಭತ್ತಿಯಾ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಿಭತ್ತಿಯಂ।
ಸಙ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ ವುತ್ತನ್ತಿ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿಭಾವಯೇ॥

ಸಭಾವೋ ಹೇಸ ವತ್ಥೂನಂ, ಗಮ್ಭೀರತ್ಥೇಸು ಅತ್ತನೋ।
ಯೇನ ಕೇನಚಾಕಾರೇನ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ಞಾಪನಂ॥

ಯಜ್ಜೇವಂ ಪಠಮಂತೀತೇ-ನಾಗತೇ ಚ ವಿಭತ್ತಿಯೋ।
ವತ್ವಾ ತತೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ, ಕಥೇತಬ್ಬಾ ವಿಭತ್ತಿಯೋ॥

ಕಚ್ಚಾಯನವ್ಹಯೇ ಗನ್ಥೇ, ಕಸ್ಮಾ ಏವಂ ನ ಭಾಸಿತಾ।
ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಿಭತ್ಯ್ಯೇವ, ಕಸ್ಮಾ ಆದಿಮ್ಹಿ ಭಾಸಿತಾ?

ಯಸ್ಮಾ ವದನ್ತಿ ವೋಹಾರ-ಪಥೇ ಏತಾವ ಪಾಯತೋ।
ತಸ್ಮಾ ಬಹುಪ್ಪಯೋಗತ್ತಂ, ಹೋತೇತಾಸಂ ವಿಭತ್ತಿನಂ॥

ಆದೋಬಹುಪ್ಪಯೋಗೋವ, ಕಥೇತಬ್ಬೋತಿ ಞಾಯತೋ।
ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಮ್ಹಿ ಸಮ್ಭೂತಾ, ವಿಭತ್ಯ್ಯೇವಾದಿತೋ ಮತಾ॥

ಅತೀತಾನಾಗತಂ ವತ್ವಾ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ತತೋ ಪರಂ।
ಯಸ್ಮಾ ವುತ್ತಮ್ಹಿ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ಹೋತಿ ವಾಚಾಸಿಲಿಟ್ಠತಾ॥

ತಸ್ಮಾ ಸಿಲಿಟ್ಠಕಥನೇ, ಅತೀತಾದಿಮಪೇಕ್ಖಿಯ।
ಪಞ್ಚಮೀ ಸತ್ತಮೀ ಚೇತಾ, ವತ್ತಮಾನಾಯನನ್ತರಂ।
ಸಙ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಮಕ್ಖಾತಾ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಿಭತ್ತಿಸು॥

ಏತ್ಥ ಹಿ ಯಥಾ “ಮಾತಾಪಿತರೋ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಸಿಲಿಟ್ಠಕಥನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ವಚನೇ ವಿಪರಿಯಯಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಾಸವಸೇನ “ಪಿತಾಮಾತರೋ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಸಿಲಿಟ್ಠಕಥನಂ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾದಿಸೀ ಸದ್ದರಚನಾ ಅಪೂಜನೀಯಾ, “ಪಿತಾ ಮಾತಾ ಚ ಮೇ ದಜ್ಜು”ನ್ತಿ ಪಾಠೋ ಪನ ಬ್ಯಾಸವಸೇನ ಯಥಿಚ್ಛಿತಪ್ಪಯೋಗತ್ತಾ ಪೂಜನೀಯೋ, ಏವಮೇವ “ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ಸಿಲಿಟ್ಠಕಥನಂ ಹೋತಿ, “ಅತೀತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತ”ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ವುತ್ತೇ ಸಿಲಿಟ್ಠಕಥನಂ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾದಿಸೀ ಸದ್ದರಚನಾ ಅಪೂಜನೀಯಾ ಸಿಯಾ। “ಅತೀತಾರಮ್ಮಣಾ ಪಚ್ಚು-ಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತಗೋಚರಾ”ತಿ ವಚನಂ ಪನ ಗಾಥಾಬನ್ಧಸುಖತ್ಥಂ ಯಥಿಚ್ಛಿತಪ್ಪಯೋಗತ್ತಾ ಪೂಜನೀಯಮೇವ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಪಾಳಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ -

“ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪಂ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನ”ನ್ತಿ ಚ,

“ಏಕಾಯನಂ ಜಾತಿಖಯನ್ತದಸ್ಸೀ,
ಮಗ್ಗಂ ಪಜಾನಾತಿ ಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀ।
ಏತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಅತಂಸು ಪುಬ್ಬೇ,
ತರಿಸ್ಸನ್ತಿ ಯೇ ಚ ತರನ್ತಿ ಓಘ”ನ್ತಿ ಚ,

“ಯೇ ಚಬ್ಭತೀತಾ ಸಮ್ಬುದ್ಧಾ, ಯೇ ಚ ಬುದ್ಧಾ ಅನಾಗತಾ।
ಯೇ ಚೇತರಹಿ ಸಮ್ಬುದ್ಧಾ, ಬಹೂನಂ ಸೋಕನಾಸಕಾ॥

ಸಬ್ಬೇ ಸದ್ಧಮ್ಮಗರುನೋ, ವಿಹಂಸು ವಿಹರನ್ತಿ ಚ।
ಅಥೋಪಿ ವಿಹರಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಏಸಾ ಬುದ್ಧಾನ ಧಮ್ಮತಾ”ತಿ ಚ

ಏವಮನೇಕೇಸು ಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗೇಸು। ಇಧ ಯಥಿಚ್ಛಿತಪ್ಪಯೋಗವಸೇನ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲಿಕಾಸು ಅಟ್ಠಸು ವಿಭತ್ತೀಸು ತಿಸ್ಸೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲಿಕಾ ವಿಭತ್ತಿಯೋ ಆದಿಮ್ಹಿ ಕಥಿತಾ, ತಞ್ಚ ಕಥನಂ ತಾಸಞ್ಞೇವ ವೋಹಾರಪಥೇ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪವತ್ತಿತೋ ಬಹುಪ್ಪಯೋಗತಾಞಾಪನತ್ಥಂ। ತಾಸು ಪನ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಿಭತ್ತೀನಂ “ಪಞ್ಚಮೀಸತ್ತಮೀ”ತಿಸಞ್ಞಾ ಸಿಲಿಟ್ಠಕಥನಿಚ್ಛಾಯಂ ಕಮೇನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಅತೀತಾನಾಗತಕಾಲಿಕಾ ವಿಭತ್ತಿಯೋ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕತಾ। ಇಚ್ಚೇವಂ

ಯಥಿಚ್ಛಿತಪ್ಪಯೋಗೇನ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಿಭತ್ತಿಯೋ।
ತಿಧಾ ಕತ್ವಾನ ಆದಿಮ್ಹಿ, ಕಚ್ಚಾನೇನ ಉದೀರಿತಾ॥

ಆದಿಮ್ಹಿ ಕಥನಂ ತಞ್ಚ, ತಾಸಂ ಪಾಯೇನ ವುತ್ತಿತೋ।
ಬಹುಪ್ಪಯೋಗಭಾವಸ್ಸ, ಞಾಪನತ್ಥನ್ತಿ ನಿದ್ದಿಸೇ॥

ಅತೀತಾದಿಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ, ಸಿಲಿಟ್ಠಕಥನೇ ಧುವಂ।
“ಪಞ್ಚಮೀ ಸತ್ತಮಿ”ಚ್ಚೇವ, ದ್ವಿನ್ನಂ ನಾಮಂ ಕತನ್ತಿ ಚ।
ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ, ಇದಂ ವಚನಮೀರಿತಂ॥

ಯದಿ ಏವಂ ಅಯಂ ದೋಸೋ, ಆಪಜ್ಜತಿ ನ ಸಂಸಯೋ।
ಇತಿ ಚೇ ಕೋಚಿ ಭಾಸೇಯ್ಯ, ಅತ್ಥೇ ಅಕುಸಲೋನರೋ॥

ತೇಕಾಲಿಕಾಖ್ಯಾತಪದೇ , ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಾ ಪನ।

ಅಸಙ್ಗಹೋವ ಹೋತೀತಿ, “ತನ್ನಾ”ತಿ ಪಟಿಸೇಧಯೇ॥

ತೇಕಾಲಿಕಾಖ್ಯಾತಪದೇ, ನ ನೋ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಾ।
ಇಟ್ಠೋ ಅಸಙ್ಗಹೋ ತತ್ಥ, ಸಙ್ಗಹೋಯೇವ ಇಚ್ಛಿತೋ॥

ಪಞ್ಚಮೀಸತ್ತಮೀಸಞ್ಞಾ, ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಕಂ ಪನ।
ವಿಭತ್ತಿಮನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ, ಕತಾ ಇಚ್ಚೇವ ನೋ ಮತಿ॥

ನಾನಾನಯಂ ಗಹೇತ್ವಾನ,
ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಂ ತು ಸಾರತೋ।
ಯಾಯ ಏಸೋ ರುತೋ ಅತ್ಥೋ,
ತಸ್ಮಾ ಏಸಾ ನ ದುಬ್ಬಲಾ॥

ಅತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತಿ ಪಾಸಂಸೋ,
ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಯಥಾ ಯಥಾ।
ತಥಾ ತಥಾ ಗಹೇತಬ್ಬೋ,
ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಭಾವಿನಾ॥

ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಅಭಿಧಮ್ಮಟೀಕಾಯಂ** “ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಯಥಾ ಯಥಾ ಅತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತಥಾ ತಥಾ ಗಹೇತಬ್ಬೋ”ತಿ।

ಪಞ್ಚಮೀಸತ್ತಮೀಸಞ್ಞಾ, ರೂಳ್ಹೀಸಞ್ಞಾತಿ ಕೇಚನ।
ನ ಪನೇವಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಅಜಾನಿತ್ವಾ ವದನ್ತಿ ತೇ॥

ನೇಸಾ ಪುರಿಸಸಞ್ಞಾದಿ, **ಝಲ** ಸಞ್ಞಾದಯೋ ವಿಯ।
ರೂಳ್ಹಿಯಾ ಭಾಸಿತಾ ಸಞ್ಞಾ, ಭೂತೇನತ್ಥೇನ ಭಾಸಿತಾ॥

ಉಪನಿಧಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಏಸಾ ಸಞ್ಞಾ ಯತೋ ತತೋ।
ಅನ್ವತ್ಥಸಞ್ಞಾ ಠಪಿತಾ, ಪೋರಾಣೇಹೀತಿ ಲಕ್ಖಯೇ॥

ಇಚ್ಚೇವಂ ಕಾಲಭಕ್ಕಂ ತು, ಸಙ್ಖೇಪೇನ ತಿಧಾ ಮತಂ।
ಏತಮತ್ಥಞ್ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ, “ಯಂ ತಿಕಾಲ”ನ್ತಿ ಭಾಸಿತಂ॥

ಅಯಮೇತ್ಥ ಕಾಲಭಕ್ಕಸಙ್ಗಹೋ।

ಏವಂ ತಿಧಾ ಚತುಧಾ ವಾ, ಛಧಾ ವಾಪಿ ಸುಮೇಧಸೋ।
ಕಾಲಭೇದಂ ವಿಭಾವೇಯ್ಯ, ಕಾಲಞ್ಞೂಹಿ ವಿಭಾವಿತಂ॥

ಅತೀತಾನಾಗತಂ ಕಾಲಂ, ವಿಸುಂ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಕಂ।
ಗಹೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚಧಾ ಹೋತಿ, ಏವಞ್ಚಾಪಿ ವಿಭಾವಯೇ॥

ಏತ್ಥ ನಯೋವ "ಅಜ್ಝತ್ತ-ಬಹಿದ್ಧಾ ವಾ"ತಿ ಪಾಳಿಯಂ।
ಅತೀತಾನಾಗತಕಾಲೀ, ವಿಭತ್ತಿ ಸಮುದೀರಿತಾ॥

ಇಚ್ಚೇವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಕಾಲಸಙ್ಗಹೋ ಸಮತ್ತೋ।

ಇದಾನಿ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಅತ್ಥಗ್ಗಹಣೇ ಕೋಸಲ್ಲಜನನತ್ಥಂ ಪಕರಣನ್ತರವಸೇನಪಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕರಣೇ ವತ್ತಮಾನಾನನ್ತರಂ ವುತ್ತಾನಂ ಆಣತ್ತಿಪರಿಕಪ್ಪಕಾಲಿಕಾನಂ "ಪಞ್ಚಮೀಸತ್ತಮೀ"ತಿಸಙ್ಖ್ಯಾತಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಿಭತ್ತೀನಂ ಪಟಿಪಾಟಿಟ್ಠಪನೇ ಪಕರಣಸಂಸನ್ದನಂ ಕಥಯಾಮ - **ಕಾತನ್ತಪ್ಪಕರಣಸ್ಮಿಞ್ಹಿ** ಸಕ್ಕತಭಾಸಾನುರೂಪೇನ ದಸಧಾ ಆಖ್ಯಾತವಿಭತ್ತಿಯೋ ಠಪಿತಾ, **ಕಚ್ಚಾಯನಪ್ಪಕರಣೇ** ಪನ ಮಾಗಧಭಾಸಾನುರೂಪೇನ ಅಟ್ಠಧಾ ಠಪಿತಾ, **ನಿರುತ್ತಿಯಞ್ಚ** ಪನ ಮಾಗಧಭಾಸಾನುರೂಪೇನೇವ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾಣತ್ತಿಪರಿಕಪ್ಪಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿವಸೇನ ಛಧಾ ಠಪಿತಾ। ತೇಸು ಹಿ ಕಾತನ್ತೇ ವತ್ತಮಾನಾ, ಸತ್ತಮೀ, ಪಞ್ಚಮೀ, ಹಿಯ್ಯತ್ತನೀ, ಅಜ್ಜತನೀ, ಪರೋಕ್ಖಾ, ಸ್ವಾತನೀ, ಆಸೀ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ, ಕ್ರಿಯಾತಿಪತ್ತಿ ಚಾತಿ ದಸಧಾ ವಿಭತ್ತಾ। ಕಚ್ಚಾಯನೇ ಪನ ವತ್ತಮಾನಾ, ಪಞ್ಚಮೀ, ಸತ್ತಮೀ, ಪರೋಕ್ಖಾ, ಹಿಯ್ಯತ್ತನೀ, ಅಜ್ಜತನೀ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ, ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿ ಚಾತಿ ಅಟ್ಠಧಾ ವಿಭತ್ತಾ। ಇತಿ ಏತೇಸು ದ್ವೀಸು ಕಾತನ್ತಕಚ್ಚಾಯನೇಸು ವಿಭತ್ತಿಯೋ ವಿಸದಿಸಾಯ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಠಪಿತಾ। ಕಿಞ್ಚಾಪೇತ್ಥ ವಿಸದಿಸಾ ಪಟಿಪಾಟಿ, ತಥಾಪೇತಾ ನಿರುತ್ತಿಯಂ ವುತ್ತಾತೀತಾದಿಕಾಲವಿಭಾಗವಸೇನ ಏಕತೋ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತಿ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿಸೇಸಂ ಠಪೇತ್ವಾ।

ಕಥಂ ? ಕಾತನ್ತೇ ತಾವ ಹಿಯ್ಯತ್ತನೀ ಅಜ್ಜತನೀ ಪರೋಕ್ಖಾ ಚಾತಿ ಇಮಾ ತಿಸ್ಸೋ ಏಕನ್ತೇನ ಅತೀತಕಾಲಿಕಾ, ಸ್ವಾತನೀ ಆಸೀ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ಚಾತಿ ಇಮಾ ತಿಸ್ಸೋ ಏಕನ್ತೇನ ಅನಾಗತಕಾಲಿಕಾ, ವತ್ತಮಾನಾ ಏಕಾಯೇವ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲಿಕಾ, ಸತ್ತಮೀ ಪನ ಪಞ್ಚಮೀ ಚ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತಕಾಲವಸೇನ ದ್ವಿಕಾಲಿಕಾ "ಅಜ್ಜ ಪುಞ್ಞಂ ಕರೇಯ್ಯ, ಸ್ವೇಪಿ ಕರೇಯ್ಯ। ಅಜ್ಜ ಗಚ್ಛತು, ಸ್ವೇ ವಾ ಗಚ್ಛತೂ"ತಿ ಪಯೋಗಾರಹತ್ತಾ। ಕ್ರಿಯಾತಿಪತ್ತಿ ಅನಿಯತಕಾಲಿಕಾ "ಸೋ ಚೇ ಹಿಯ್ಯೋ ಯಾನಂ ಅಲಭಿಸ್ಸಾ, ಅಗಚ್ಛಿಸ್ಸಾ। ಸೋ ಚೇ ಅಜ್ಜ ಅನತ್ಥಙ್ಗತೇ ಸೂರಿಯೇ ಯಾನಂ ಅಲಭಿಸ್ಸಾ, ಅಗಚ್ಛಿಸ್ಸಾ। ಸೋ ಚೇ ಸ್ವೇ ಯಾನಂ ಅಲಭಿಸ್ಸಾ, ಅಗಚ್ಛಿಸ್ಸಾ"ತಿ ಪಯೋಗಾರಹತ್ತಾ। ಏವಂ ಅಸಙ್ಕರತೋ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಅಯಮಮ್ಹೇಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ನಯೋ ಸಾಧುಕಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬೋ। ಕಥಂ? ಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನೀಪರೋಕ್ಖಾಸ್ವಾತನ್ಯಾಸೀಭವಿಸ್ಸನ್ತಿವಸೇನ ಏಕನ್ತಾತೀತಾನಾಗತಕಾಲಿಕಾ ವಿಭತ್ತಿಯೋ ಛ, ವತ್ತಮಾನವಸೇನ ಏಕನ್ತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲಿಕಾ ವಿಭತ್ತಿ ಏಕಾಯೇವ, ಸಾ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಗಣಿಯಮಾನಾ ಸತ್ತಮಂ ಠಾನಂ ಭಜತಿ। ಏವಂ ಏತಸ್ಮಿಂ ವತ್ತಮಾನಾಸಙ್ಖ್ಯಾತೇ ಸತ್ತಮಟ್ಠಾನೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತುಂ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ "ಪರಿಕಪ್ಪಕಾಲಿಕಾ"ತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗತಂ ಸತ್ಥನಯೇನ "ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತಕಾಲಿಕಾ"ತಿವತ್ತಬ್ಬಂ ಏಕಂ ವಿಭತ್ತಿಂ ಸತ್ತಮೀಭೂತಾಯ ವತ್ತಮಾನಾಯ ಸಮಾನಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಸತ್ತಮೀಸಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ಠಪೇಸಿ। ತತೋ ಪುನದೇವ ಸ್ವಾತನ್ಯಾಸೀಭವಿಸ್ಸನ್ತಿವಸೇನ ಏಕನ್ತಾನಾಗತಕಾಲಿಕಾ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಭತ್ತಿಯೋ ಗಣೇತ್ವಾ ತಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತಕಾಲಿಕಂ "ಸತ್ತಮೀ"ತಿ ಲದ್ಧಸಞ್ಞಂ ವಿಭತ್ತಿಂ ಅನಾಗತಕಾಲಿಕಭಾವೇನ ತಾಹಿ ತೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಾನಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಚತುತ್ಥಂ ಕತ್ವಾ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ "ಆಣತ್ತಿಕಾಲಿಕಾ"ತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗತಂ ಸತ್ಥನಯೇನ "ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತಕಾಲಿಕಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಏಕಂ ವಿಭತ್ತಿಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಸಙ್ಖ್ಯಾನಂ ಪೂರಣೇನ ಪಞ್ಚಮೀಸಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ಠಪೇಸಿ।

ಕ್ರಿಯಾತಿಪತ್ತಿಯಾ ಪನ ಅನಿಯತಕಾಲಿಕತ್ತಾ ತಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಯಂ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಕತೋ, ಸೋ ಚ ಖೋ ನಿರುತ್ತಿನಯಂಯೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ। ಅಯಂ ತಾವ ಕಾತನ್ತೇ ವತ್ತಮಾನಾನನ್ತರಂ ವುತ್ತಾನಂ ಸತ್ತಮೀಪಞ್ಚಮೀನಂ ಅನ್ವತ್ಥಸಞ್ಞಂ ಇಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ರುಚಿ, ಏಸಾ ಸದ್ಧಮ್ಮವಿದೂಹಿ ಗರೂಹಿ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೋಸಿತಾ ಅನುಮತಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಾ "ಏವಮೇವಂ ಆವುಸೋ, ಏವಮೇವಂ ಆವುಸೋ"ತಿ। ವೇಯ್ಯಾಕರಣೇಹಿಪಿ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೋಸಿತಾ ಅನುಮತಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಾ "ಏವಮೇವಂ ಭನ್ತೇ, ಏವಮೇವಂ ಭನ್ತೇ"ತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ತೇಹಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಅಬ್ಭನುಮೋದಿತಾ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೋಸಿತಾ।

ಕಚ್ಚಾಯನಪ್ಪಕರಣೇ ಪನ ಬುದ್ಧವಚನಾನುರೂಪೇನ ಅಟ್ಠಧಾ ವಿಭತ್ತೀನಂ ವುತ್ತತ್ತಾ ವತ್ತಮಾನಾವಿಭತ್ತಿ ಪಞ್ಚಮಟ್ಠಾನೇ ಠಿತಾ। ಕಥಂ? ಪರೋಕ್ಖಾಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನೀಭವಿಸ್ಸನ್ತಿವಸೇನ ಏಕನ್ತಾತೀತಾನಾಗತಕಾಲಿಕಾ ಚತಸ್ಸೋ ವಿಭತ್ತಿಯೋ, ವತ್ತಮಾನವಸೇನ ಏಕನ್ತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲಿಕಾ ವಿಭತ್ತಿ ಏಕಾಯೇವ, ಸಾ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಗಣಿಯಮಾನಾ ಪಞ್ಚಮಂ ಠಾನಂ ಭಜತಿ। ಏವಂ ಏತಸ್ಮಿಂ ವತ್ತಮಾನಾಸಙ್ಖಾತೇ ಪಞ್ಚಮಟ್ಠಾನೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತುಂ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ "ಆಣತ್ತಿಕಾಲಿಕಾ"ತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗತಂ "ಅನುತ್ತಕಾಲಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ ವಿಭತ್ತಿಂ ಪಞ್ಚಮೀಭೂತಾಯ ವತ್ತಮಾನಾಯ ಸಮಾನಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಪಞ್ಚಮೀಸಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ಠಪೇಸಿ। ತತೋ ಪರಂ ತಂ ಪಞ್ಚಮಂ ಛಟ್ಠಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಪರೋಕ್ಖಾ ಹಿಯ್ಯತ್ತನೀ ಅಜ್ಜತನೀ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ ವತ್ತಮಾನಾ ಪಞ್ಚಮೀತಿ ಏವಂ ಗಣನಾವಸೇನ ಛ ವಿಭತ್ತಿಯೋ ಉಪಾದಾಯ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ "ಪರಿಕಪ್ಪಕಾಲಿಕಾ"ತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗತಂ "ಅನುತ್ತಕಾಲಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ ವಿಭತ್ತಿಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ಸಙ್ಖ್ಯಾನಂ ಪೂರಣೇನ ಸತ್ತಮೀಸಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ಠಪೇಸಿ।

ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿಯಾ ಪನ ಅತೀತಾನಾಗತಕಾಲಿಕತ್ತಾ ತಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಯಂ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಕತೋ, ಸೋ ಚ ಖೋ ನಿರುತ್ತಿನಯಂಯೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ। ಅಯಂ ಕಚ್ಚಾಯನೇ ವತ್ತಮಾನಾನನ್ತರಂ ವುತ್ತಾನಂ ಪಞ್ಚಮೀಸತ್ತಮೀನಂ ಅನ್ವತ್ಥಸಞ್ಞಂ ಇಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ರುಚಿ, ಏಸಾ ಚ ಸದ್ಧಮ್ಮವಿದೂಹಿ ಗರೂಹಿ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೋಸಿತಾ ಅನುಮತಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಾ "ಏವಮೇವಂ ಆವುಸೋ, ಏವಮೇವಂ ಆವುಸೋ"ತಿ। ವೇಯ್ಯಾಕರಣೇಹಿಪಿ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೋಸಿತಾ ಅನುಮತಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಾ "ಏವಮೇವಂ ಭನ್ತೇ, ಏವಮೇವಂ ಭನ್ತೇ"ತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ತೇಹಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಅಬ್ಭನುಮೋದಿತಾ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೋಸಿತಾ।

ಯಸ್ಮಾ ಹಿ ಕಾತನ್ತಕಚ್ಚಾಯನಾನಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಸದಿಸವಿಭತ್ತಿಕ್ಕಮಾನಿಪಿ ಅನ್ತರೇನ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿಸೇಸಂ ನಿರುತ್ತಿಯಂ ವುತ್ತಾತೀತಾದಿಕಾಲವಿಭಾಗವಸೇನೇಕಜ್ಝಂ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಿರುತ್ತಿನಯಞ್ಞೇವ ಸಾರತೋ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚಮೀಸತ್ತಮೀವಿಭತ್ತೀನಂ ಅನ್ವತ್ಥಸಞ್ಞಾಪರಿಕಪ್ಪನೇ ಅಮ್ಹಾಕಂ ರುಚಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಅಬ್ಭನುಮೋದಿತಾ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೋಸಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ಏವ ಯೋ ಕೋಚಿ ಇಮಂ ವಾದಂ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ವಾದಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತೀತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ನಯೋ ಅತೀವ ಸುಖುಮೋ ದುದ್ದಸೋ ಚ ಪರಮಾಣುರಿವ, ದುಕ್ಖೋಗಾಳ್ಹೋ ಚ ಮಹಾಗಹನಮಿವ, ಅತಿಗಮ್ಭೀರೋ ಚ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಿಸ್ಸಂ ಸದ್ದನೀತಿಯಂ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನೇಹಿ ಕುಲಪುತ್ತೇಹಿ ಸಾಸನೋಪಕಾರತ್ಥಂ ಯೋಗೋ ಸುಟ್ಠು ಕರಣೀಯೋ। ತಥಾ ಹಿ ಇಧ ಕತಯೋಗೇಹಿ ನಾಮಾಖ್ಯಾತಾದೀಸು ಚತೂಸು ಪದೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನವಾದಾ ಪರವಾದಿನೋ ಜಿತಾವ ಹೋನ್ತಿ।

ಮುನಿನಾ ಮುನಿನಾಗೇನ, ದುಟ್ಠಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಜಿತಾ।
ಯಥಾ ಯಥಾ ಅಸದ್ಧಮ್ಮ-ಪೂರಣಾ ಪೂರಣಾದಯೋ॥

ತಥಾ ತಥಾಗತಾದಾಯಾ-ನುಗಾಯಂ ಸದ್ದನೀತಿಯಂ।
ಕತಯೋಗೇಹಿಪಿ ಜಿತಾ, ಸವನ್ತಿ ಪರವಾದಿನೋತಿ॥

ಅಯಂ ಪಞ್ಚಮೀಸತ್ತಮೀನಂ ಪಟಿಪಾಟಿಟ್ಠಪನೇ ಪಕರಣಸಂಸನ್ದನಾ।

ಅಥ ವತ್ತಮಾನಾದೀನಂ ವಚನತ್ಥಂ ಕಥಯಾಮ - ತತ್ಥ **ವತ್ತಮಾನಾ**ತಿ ಕೇನಟ್ಠೇನ ವತ್ತಮಾನಾ? ವತ್ತಮಾನಕಾಲವಚನಟ್ಠೇನ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಭಾವೇನ ಹಿ ವತ್ತತೀತಿ ವತ್ತಮಾನೋ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕ್ರಿಯಾಸಙ್ಖಾತೋ ಕಾಲೋ। ತಬ್ಬಾಚಕವಸೇನ ವತ್ತಮಾನೋ ಕಾಲೋ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಅಯಂ **ತಿ ಅನ್ತಿ**ಆದಿವಿಭತ್ತಿ ವತ್ತಮಾನಾ। ತಥಾ ಹಿ "ಗಚ್ಛತಿ ದೇವದತ್ತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಗಮನಕ್ರಿಯಂ ವಿಭತ್ತಿಭೂತೋ **ತಿ**ಸದ್ದೋಯೇವ ವದತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಬ್ಬಾಚಕವಸೇನ ವತ್ತಮಾನೋ ಕಾಲೋ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ ವತ್ತಮಾನಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪಞ್ಚಮೀ**ತಿ ಕೇನಟ್ಠೇನ ಪಞ್ಚಮೀ? ಪಞ್ಚಮಂ ವತ್ತಮಾನಟ್ಠಾನಂ ಗಮನಟ್ಠೇನ, ಪಞ್ಚನ್ನಞ್ಚ ಸಙ್ಖ್ಯಾನಂ ಪೂರಣಟ್ಠೇನ। ತಥಾ ಹಿ ನಿಯೋಗಾ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲಿಕಾನಂ

ಪರೋಕ್ಖಾಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನೀಭವಿಸ್ಸನ್ತೀವತ್ತಮಾನಾಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಭತ್ತೀನಮನ್ತರೇ ಪಞ್ಚಮೀಭೂತಾಯ ವತ್ತಮಾನಾಯ ಸಯಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲಿಕಭಾವೇನ ಸಮಾನಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಪಞ್ಚಮಂ ವತ್ತಮಾನಟ್ಠಾನಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಪಞ್ಚಮೀ। ಯಥಾ ನದನ್ತೀ ಗಚ್ಛತೀತಿ ನದೀ। ತಥಾ ನಿಯೋಗಾ ಅತೀತಾನಾಗತಕಾಲಿಕಾ ಪರೋಕ್ಖಾಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನೀಭವಿಸ್ಸನ್ತೀಸಙ್ಖಾತಾ ಚತಸ್ಸೋ ವಿಭತ್ತಿಯೋ ಉಪಾದಾಯ ಸಯಮ್ಪಿ ವತ್ತಮಾನಾವಿಭತ್ತಿ ವಿಯ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಸಙ್ಖ್ಯಾನಂ ಪೂರಣೀತಿ ಪಞ್ಚಮೀ। **ಸತ್ತಮೀ**ತಿ ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸತ್ತಮೀ? ಸತ್ತನ್ನಂ ಸಙ್ಖ್ಯಾನಂ ಪೂರಣಟ್ಠೇನ। ತಥಾ ಹಿ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲಿಕಾ ಪರೋಕ್ಖಾಹಿಯ್ಯತ್ತನಜ್ಜತನೀಭವಿಸ್ಸನ್ತೀವತ್ತಮಾನಾಪಞ್ಚಮೀಸಙ್ಖಾತಾ ಛ ವಿಭತ್ತಿಯೋ ಉಪಾದಾಯ ಸಯಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲಿಕಾ ಹುತ್ವಾ ಸತ್ತನ್ನಂ ಸಙ್ಖ್ಯಾನಂ ಪೂರಣೀತಿ ಸತ್ತಮೀ।

ಪರೋಕ್ಖಾತಿ ಕೇನಟ್ಠೇನ ಪರೋಕ್ಖಾ? ಪರೋಕ್ಖೇ ಭವಾತಿ ಅತ್ಥೇನ। ತಥಾ ಹಿ ಚಕ್ಖಾದಿನ್ದ್ರಿಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅಕ್ಖಸ್ಸ ಪರೋ ತಿರೋಭಾವೋ ಪರೋಕ್ಖಂ, ತಬ್ಬಾಚಕಭಾವೇನ ಪರೋಕ್ಖೇ ಭವಾತಿ ಪರೋಕ್ಖಾ। **ಹಿಯ್ಯತ್ತನೀ**ತಿ ಕೇನಟ್ಠೇನ ಹಿಯ್ಯತ್ತನೀ? ಹಿಯ್ಯೋ ಪಭುತಿ ಅತೀತೇ ಕಾಲೇ ಭವಾ ತಬ್ಬಾಚಕಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೇನ। **ಅಜ್ಜತನೀ**ತಿ ಕೇನಟ್ಠೇನ ಅಜ್ಜತನೀ? ಅಜ್ಜ ಪಭುತಿ ಅತೀತೇ ಕಾಲೇ ಭವಾ ತಬ್ಬಾಚಕಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೇನ। **ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ಕೇನಟ್ಠೇನ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ? "ಏವಂ ಅನಾಗತೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೀ ಏತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೇನ। **ಕಾಲಾತಿಪತ್ತೀ**ತಿ ಕೇನಟ್ಠೇನ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿ? ಕಾಲಸ್ಸಾತಿಪತನವಚನಟ್ಠೇನ। ತಥಾ ಹಿ ಕಾಲಸ್ಸ ಅತಿಪತನಂ ಅಚ್ಚಯೋ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಿ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿ, ಲಭಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿಪ್ಫತ್ತಿರಹಿತಂ ಕ್ರಿಯಾತಿಕ್ಕಮನಂ । **ಕಾಲೋ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಕ್ರಿಯಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಕರಣಂ ಕಾರೋ, ಕಾರೋ ಏವ ಕಾಲೋ **ರ**ಕಾರಸ್ಸ **ಲ**ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರಣವಸೇನ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಭತ್ತಿ ತಬ್ಬಾಚಕತ್ತಾ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತೀತಿ। ಅಯಂ ಪನ ವತ್ತಮಾನಾದೀನಂ ವಚನತ್ಥವಿಭಾವನಾ।

ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣವಿವಿಧನಯೇ, ಸಂಕಿಣ್ಣಲಕ್ಖಣಧರವರಸಾಸನೇ।
ಸುಮತಿಮತಿವಡ್ಢನತ್ಥಂ, ಕಥಿತೋ ಪಕಿಣ್ಣಕವಿನಿಚ್ಛಯೋ॥

ಇತಿ ನವಙ್ಗೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಬ್ಯಪ್ಪಥಗತೀಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ

ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಾಯ ಕತೇ ಸದ್ದನೀತಿಪ್ಪಕರಣೇ

ಪಕಿಣ್ಣಕವಿನಿಚ್ಛಯೋ ನಾಮ

ತತಿಯೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೪. ಭೂಧಾತುಮಯನಾಮಿಕರೂಪವಿಭಾಗ

"ಭೂ ಸತ್ತಾಯ"ನ್ತಿ ಧಾತುಸ್ಸ, ರೂಪಮಾಖ್ಯಾತಸಞ್ಞಿತಂ।
ತ್ಯಾದ್ಯನ್ತಂ ಲಪಿತಂ ನಾನ-ಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಅನಾಕುಲಂ॥

ಸ್ಯಾದ್ಯನ್ತಂ, ದಾನಿ ತಸ್ಸೇವ, ರೂಪಂ ನಾಮಿಕಸವ್ಹಯಂ।
ಭಾಸಿಸ್ಸಂ ಭಾಸಿತತ್ಥೇಸು, ಪಟುಭಾವಾಯ ಸೋತುನಂ॥

ಯದತ್ಥೇ'ತ್ತನಿ ನಾಮೇತಿ, ಪರ'ಮತ್ಥೇಸು ವಾ ಸಯಂ।
ನಮತೀತಿ ತದಾಹಂಸು, **ನಾಮಂ** ಇತಿ ವಿಭಾವಿನೋ॥

ನಾಮಂ ನಾಮಿಕಮಿಚ್ಚತ್ರ, ಏಕಮೇವೇತ್ಥತೋ ಭವೇ।
ತದೇವಂ ನಾಮಿಕಂ ಞೇ ಯ್ಯಂ, ಸಲಿಙ್ಗಂ ಸವಿಭತ್ತಿಕಂ॥

ಸತ್ವಾಭಿಧಾನಂ ಲಿಙ್ಗನ್ತಿ, ಇತ್ಥಿಪುಮನಪುಂಸಕಂ।
ವಿಭತ್ತೀತಿಧ ಸತ್ತೇವ, ತತ್ಥ ಚಟ್ಠ ಪವುಚ್ಚರೇ॥

ಪಠಮಾ ದುತಿಯಾ ತತಿಯಾ, ಚತುತ್ಥೀ ಪಞ್ಚಮೀ ತಥಾ।
ಛಟ್ಠೀ ಚ ಸತ್ತಮೀ ಚಾತಿ, ಹೋನ್ತಿ ಸತ್ತ ವಿಭತ್ತಿಯೋ॥

ಲಿಙ್ಗತ್ಥೇ ಪಠಮಾ ಸಾಯಂ, ಭಿನ್ನಾ ದ್ವೇಧಾ **ಸಿಯೋ** ಇತಿ।
ಕಮ್ಮತ್ಥೇ ದುತಿಯಾ ಸಾಪಿ, ಭಿನ್ನಾ **ಅಂ ಯೋ** ಇತಿ ದ್ವಿಧಾ॥

ಕರಣೇ ತತಿಯಾ ಸಾಪಿ, ಭಿನ್ನಾ **ನಾ ಹಿ** ಇತಿ ದ್ವಿಧಾ।
ಸಮ್ಪದಾನೇ ಚತುತ್ಥೀ ಸಾ, ಭಿನ್ನಾ ದ್ವೇಧಾ **ಸ ನಂ** ಇತಿ॥

ಅಪಾದಾನೇ ಪಞ್ಚಮೀ ಸಾ, ಭಿನ್ನಾ ದ್ವೇಧಾ **ಸ್ಮಾ ಹಿ** ಇತಿ।
ಛಟ್ಠೀ ಸಾಮಿಮ್ಹಿ ಸಾ ಚಾಪಿ, ಭಿನ್ನಾ ದ್ವೇಧಾ **ಸ ನಂ** ಇತಿ॥

ಓಕಾಸೇ ಸತ್ತಮೀ ಸಾಪಿ, ಭಿನ್ನಾ ದ್ವೇಧಾ **ಸ್ಮಿಂಸು** ಇತಿ।
ಆಮನ್ತನಟ್ಠಮೀ ಸಾಯಂ, **ಸಿಯೋ**ಯೇವಾತಿ ಚುದ್ದಸ॥

ವಚನದ್ವಯಸಂಯುತ್ತಾ, ಏಕೇಕಾ ತಾ ವಿಭತ್ತಿಯೋ।
ಸತ್ವಮಿತಿಹ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ, ಅತ್ಥೋ ಸೋ ದಬ್ಬಸಞ್ಞಿತೋ॥

ಯೋ ಕರೋತಿಸ **ಕತ್ತಾ**ತು, ತಂ **ಕಮ್ಮಂ** ಯಂ ಕರೋತಿ ವಾ।
ಕುಬ್ಬತೇ ಯೇನ ವಾ ತನ್ತು, **ಕರಣಂ** ಇತಿ ಸಞ್ಞಿತಂ॥

ದೇತಿ ರೋಚತಿ ವಾ ಯಸ್ಸ, **ಸಮ್ಪದಾನ**ನ್ತಿ ತಂ ಮತಂ।

ಯತೋಪೇತಿ ಭಯಂ ವಾ ತಂ, **ಅಪಾದಾನ**ನ್ತಿ ಕಿತ್ತಿತಂ॥

ಯಸ್ಸಾಯತ್ತೋ ಸಮೂಹೋವಾ, ತಂ ವೇ **ಸಾಮೀ**ತಿ ದೇಸಿತಂ।
ಯಸ್ಮಿಂ ಕರೋತಿ ಕಿರಿಯಂ, ತ**ದೋಕಾಸ**ನ್ತಿ ಸದ್ದಿತಂ॥

ಯದಾಲಪತಿ ತಂ ವತ್ಥು, **ಆಮನ್ತನ**ಮುದೀರಿತಂ।
ಸದ್ದೇನಾಭಿಮುಖೀಕಾರೋ, ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ವಾ ಪನ॥

ವಿನಾ ಆಲಪನತ್ಥಂ ಲಿಙ್ಗತ್ಥಾದೀಸು ಪಠಮಾದಿವಿಭತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿ ಉಪಲಕ್ಖಣವಸೇನ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಇದಮೇತ್ಥ ನಿರುತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ - ಪಚ್ಚತ್ತವಚನೇ ಪಠಮಾ ವಿಭತ್ತಿ ಭವತಿ, ಉಪಯೋಗವಚನೇ ದುತಿಯಾ ವಿಭತ್ತಿ ಭವತಿ, ಕರಣವಚನೇ ತತಿಯಾ ವಿಭತ್ತಿ ಭವತಿ, ಸಮ್ಪದಾನವಚನೇ ಚತುತ್ಥೀ ವಿಭತ್ತಿ ಭವತಿ, ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನೇ ಪಞ್ಚಮೀ ವಿಭತ್ತಿ ಭವತಿ, ಸಾಮಿವಚನೇ ಛಟ್ಠೀ ವಿಭತ್ತಿ ಭವತಿ, ಭುಮ್ಮವಚನೇ ಸತ್ತಮೀ ವಿಭತ್ತಿ ಭವತಿ, ಆಮನ್ತನವಚನೇ ಅಟ್ಠಮೀ ವಿಭತ್ತಿ ಭವತಿ। ತತ್ರುದ್ದಾನಂ -

ಪಚ್ಚತ್ತಮುಪಯೋಗಞ್ಚ, ಕರಣಂ ಸಮ್ಪದಾನಿಯಂ।
ನಿಸ್ಸಕ್ಕಂ ಸಾಮಿವಚನಂ, ಭುಮ್ಮಮಾಲಪನಟ್ಠಮಂ॥

ತತ್ರ **ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ** ನಾಮ ತಿವಿಧಲಿಙ್ಗವವತ್ಥಾನಗತಾನಂ ಇತ್ಥಿಪುಮನಪುಂಸಕಾನಂ ಪಚ್ಚತ್ತಸಭಾವನಿದ್ದೇಸತ್ಥೋ। **ಉಪಯೋಗವಚನಂ** ನಾಮ ಯೋ ಯಂ ಕರೋತಿ, ತೇನ ತದುಪಯುತ್ತಪರಿದೀಪನತ್ಥೋ। **ಕರಣವಚನಂ** ನಾಮ ತಜ್ಜಾಪಕತನಿಬ್ಬತ್ತಕಪರಿದೀಪನತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಪದಾನವಚನಂ** ನಾಮ ತಪ್ಪದಾನಪರಿದೀಪನತ್ಥೋ। **ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ** ನಾಮ ತನ್ನಿಸ್ಸಟತದಪಗಮಪರಿದೀಪನತ್ಥೋ। **ಸಾಮಿವಚನಂ** ನಾಮ ತದಿಸ್ಸರಪರಿದೀಪನತ್ಥೋ। **ಭುಮ್ಮವಚನಂ** ನಾಮ ತಪ್ಪತಿಟ್ಠಾಪರಿದೀಪನತ್ಥೋ। **ಆಮನ್ತನವಚನಂ** ನಾಮ ತದಾಮನ್ತನಪರಿದೀಪನತ್ಥೋ। ಏವಂ ಞತ್ವಾ ಪಯೋಗಾನಿ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನ್ತೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಭೂತೋ, ಭಾವಕೋ, ಭವೋ, ಅಭವೋ, ಭಾವೋ, ಅಭಾವೋ, ಸಭಾವೋ, ಸಬ್ಭಾವೋ, ಸಮ್ಭವೋ, ಪಭವೋ, ಪಭಾವೋ, ಅನುಭವೋ, ಆನುಭಾವೋ, ಪರಾಭವೋ, ವಿಭವೋ, ಪಾತುಭಾವೋ, ಆವಿಭಾವೋ, ತಿರೋಭಾವೋ, ವಿನಾಭಾವೋ, ಸೋತ್ಥಿಭಾವೋ, ಅತ್ಥಿಭಾವೋ, ನತ್ಥಿಭಾವೋತಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ।

ಅಭಿಭವಿತಾ, ಪರಿಭವಿತಾ, ಅನುಭವಿತಾ, ಸಮನುಭವಿತಾ, ಭಾವಿತಾ, ಪಚ್ಚನುಭವಿತಾತಿ **ಆ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ।

ಭವಂ, ಪರಾಭವಂ, ಪರಿಭವಂ, ಅಭಿಭವಂ, ಅನುಭವಂ, ಸಮನುಭವಂ, ಪಚ್ಚನುಭವಂ, ಪಭವಂ, ಅಪ್ಪಭವನ್ತಿ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ।

ಧನಭೂತಿ, ಸಿರಿಭೂತಿ, ಸೋತ್ಥಿಭೂತಿ, ಸುವತ್ಥಿಭೂತೀತಿ **ಇ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ।

ಭಾವೀ, ವಿಭಾವೀ, ಸಮ್ಭಾವೀ, ಪರಿಭಾವೀತಿ **ಈ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ।

ಸಯಮ್ಭೂ, ಪಭೂ, ಅಭಿಭೂ, ವಿಭೂ, ಅಧಿಭೂ, ಪತಿಭೂ, ಗೋತ್ರಭೂ, ವತ್ರಭೂ, ಪರಾಭಿಭೂ, ರೂಪಾಭಿಭೂ, ಸದ್ದಾಭಿಭೂ, ಗನ್ಧಾಭಿಭೂ, ರಸಾಭಿಭೂ, ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಭಿಭೂ, ಧಮ್ಮಾಭಿಭೂ, ಸಬ್ಬಾಭಿಭೂತಿ **ಊ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ।

ಇಮಾನೇತ್ಥ ಛಬ್ಬಿಧಾನಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಿ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಾನಿ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನಿ।

ಉಕಾರನ್ತಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂತು **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಮಪ್ಪಸಿದ್ಧಂ, ಅಞ್ಞಧಾತುಮಯಂ ಪನುಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ ಪಸಿದ್ಧಂ "ಭಿಕ್ಖು, ಹೇತು"ಇತಿ। ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ತವಿಧಾನಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಾನೇತಾನಿ ಸಭಾವತೋಯೇವ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ। ಏತ್ಥ ಸತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥವಾಚಕೋ **ಭೂತ**ಸದ್ದೋಯೇವ ನಿಯೋಗಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನ್ತಿಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಯೇ ಪನ "ಯೋ ಧಮ್ಮೋ ಭೂತೋ, ಯಾ ಧಮ್ಮಜಾತಿ ಭೂತಾ, ಯಂ ಧಮ್ಮಜಾತಂ ಭೂತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯೇ ಯೋಜನಾರಹತ್ತಾ ಅನಿಯತಲಿಙ್ಗಾ ಅಞ್ಞೇಪಿ **ಭೂತಪರಾಭೂತಸಮ್ಭೂತ**ಸದ್ದಾದಯೋ ಸನ್ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಪಾವಚನವರೇ, ತೇಪಿ ನಾನೋಪಸಗ್ಗನಿಪಾತಪದೇಹಿ ಯೋಜನವಸೇನ ಸದ್ದರಚನಾಯಂ ಸುಖುಮತ್ಥಗ್ಗಹಣೇ ಚ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಕೋಸಲ್ಲಜನನತ್ಥಂ ನಿಯತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇಸು ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮ।

ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? ಭೂತೋ, ಪರಾಭೂತೋ, ಸಮ್ಭೂತೋ, ವಿಭೂತೋ, ಪಾತುಭೂತೋ, ಆವಿಭೂತೋ, ತಿರೋಭೂತೋ, ವಿನಾಭೂತೋ, ಭಬ್ಬೋ, ಪರಿಭೂತೋ, ಅಭಿಭೂತೋ, ಅಧಿಭೂತೋ, ಅದ್ಧಭೂತೋ, ಅನುಭೂತೋ, ಸಮನುಭೂತೋ, ಪಚ್ಚನುಭೂತೋ, ಭಾವಿತೋ, ಸಮ್ಭಾವಿತೋ, ವಿಭಾವಿತೋ, ಪರಿಭಾವಿತೋ, ಅನುಪರಿಭೂತೋ, ಪರಿಭವಿತಬ್ಬೋ, ಪರಿಭೋತಬ್ಬೋ, ಪರಿಭವನೀಯೋ, ಅಭಿಭವಿತಬ್ಬೋ, ಅಭಿಭೋತಬ್ಬೋ, ಅಭಿಭವನೀಯೋ, ಅಧಿಭವಿತಬ್ಬೋ, ಅಧಿಭೋತಬ್ಬೋ, ಅಧಿಭವನೀಯೋ, ಅನುಭವಿತಬ್ಬೋ, ಅನುಭೋತಬ್ಬೋ, ಅನುಭವನೀಯೋ, ಸಮನುಭವಿತಬ್ಬೋ, ಸಮನುಭೋತಬ್ಬೋ, ಸಮನುಭವನೀಯೋ, ಪಚ್ಚನುಭವಿತಬ್ಬೋ, ಪಚ್ಚನುಭೋತಬ್ಬೋ, ಪಚ್ಚನುಭವನೀಯೋ, ಭಾವೇತಬ್ಬೋ, ಭಾವನೀಯೋ, ಸಮ್ಭಾವೇತಬ್ಬೋ, ಸಮ್ಭಾವನೀಯೋ, ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ, ವಿಭಾವನೀಯೋ, ಪರಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ, ಪರಿಭಾವನೀಯೋ, ಭವಮಾನೋ, ವಿಭವಮಾನೋ, ಪರಿಭವಮಾನೋ, ಅಭಿಭವಮಾನೋ, ಅನುಭವಮಾನೋ, ಸಮನುಭವಮಾನೋ, ಪಚ್ಚನುಭವಮಾನೋ, ಅನುಭೋನ್ತೋ, ಸಮನುಭೋನ್ತೋ, ಪಚ್ಚನುಭೋನ್ತೋ, ಸಮ್ಭೋನ್ತೋ, ಅಭಿಸಮ್ಭೋನ್ತೋ, ಭಾವೇನ್ತೋ, ಸಮ್ಭಾವೇನ್ತೋ, ವಿಭಾವೇನ್ತೋ , ಪರಿಭಾವೇನ್ತೋ, ಪರಿಭವಿಯಮಾನೋ, ಪರಿಭುಯ್ಯಮಾನೋ, ಅಭಿಭವಿಯಮಾನೋ, ಅಭಿಭೂಯಮಾನೋ, ಅನುಭವಿಯಮಾನೋ, ಅನುಭುಯ್ಯಮಾನೋ, ಸಮನುಭವಿಯಮಾನೋ, ಸಮನುಭುಯ್ಯಮಾನೋ, ಪಚ್ಚನುಭವಿಯಮಾನೋ, ಪಚ್ಚನುಭುಯ್ಯಮಾನೋತಿ ಇಮಾನಿ ನಿಯತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇಸು ಪಕ್ಖಿತ್ತಲಿಙ್ಗಾನಿ। ಏವ**ಮೋ**ಕಾರನ್ತಾದಿವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧಾನಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಿ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಾನಿ ಪಕಾಸಿತಾನಿ। ಅಯಂ ತಾವ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಉದಾಹರಣುದ್ದೇಸೋ।

ಭಾವಿಕಾ, ಭಾವನಾ, ವಿಭಾವನಾ, ಸಮ್ಭಾವನಾ, ಪರಿಭಾವನಾತಿ **ಆ**ಕಾರನ್ತಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ।

ಭೂಮಿ, ಭೂತಿ, ವಿಭೂತಿ। **ಇ**ಕಾರನ್ತಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ।

ಭೂರೀ, ಭೂತೀ, ಭೋತೀ, ವಿಭಾವಿನೀ, ಪರಿವಿಭಾವಿನೀ, ಸಮ್ಭಾವಿನೀ, ಪಾತುಭವನ್ತೀ, ಪಾತುಭೋನ್ತೀ, ಪರಿಭವನ್ತೀ, ಪರಿಭೋನ್ತೀ, ಅಭಿಭವನ್ತೀ, ಅಭಿಭೋನ್ತೀ, ಅಧಿಭವನ್ತೀ, ಅಧಿಭೋನ್ತೀ, ಅನುಭವನ್ತೀ, ಅನುಭೋನ್ತೀ, ಸಮನುಭವನ್ತೀ, ಸಮನುಭೋನ್ತೀ, ಪಚ್ಚನುಭವನ್ತೀ, ಪಚ್ಚನುಭೋನ್ತೀ, ಅಭಿಸಮ್ಭವನ್ತೀ, ಅಭಿಸಮ್ಭೋನ್ತೀತಿ **ಈ**ಕಾರನ್ತಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ।

ಭೂ, ಅಭೂ। **ಊ**ಕಾರನ್ತಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ।

ಇಮಾನೇತ್ಥ ಚತುಬ್ಬಿಧಾನಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಿ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಾನಿ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನಿ।

ಉಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಮಪ್ಪಸಿದ್ಧಂ, ಅಞ್ಞಧಾತುಮಯಂ ಪನ **ಉ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ ಪಸಿದ್ಧಂ "ಧಾತು, ಧೇನು"ಇತಿ। ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಞ್ಚವಿಧಾನಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಓಕಾರನ್ತಸ್ಸ ವಾ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವೇ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಛಬ್ಬಿಧಾನಿಪಿ ಹೋನ್ತಿ,

ಸಬ್ಬಾನೇತಾನಿ ಸಭಾವತೋಯೇವಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಅನಿಯತಲಿಙ್ಗಾ **ಭೂತಪರಾಭೂತಸಮ್ಭೂತ**ಸದ್ದಾದಯೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಯುಜ್ಜನ್ತೇ।

ಕಥಂ? ಭೂತಾ, ಪರಾಭೂತಾ, ಸಮ್ಭೂತಾತಿ ಸಬ್ಬಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಂ "ಅನುಭೋನ್ತೋ ಸಮನುಭೋನ್ತೋ"ತಿಆದೀನಿ ನವ ಪದಾನಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ। ತಾನಿ ಹಿ **ಈ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ಯೋಜಿತಾನಿ। ಇಮಾನಿ ನಿಯತಲಿಙ್ಗೇಸು ಪಕ್ಖಿತ್ತಲಿಙ್ಗಾನಿ। ಏವಂ **ಆ**ಕಾರನ್ತಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಾನಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಿ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಾನಿ ಪಕಾಸಿತಾನಿ। ಅಯಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಉದಾಹರಣುದ್ದೇಸೋ।

ಭೂತಂ, ಮಹಾಭೂತಂ, ಭವಿತ್ತಂ, ಭೂನಂ, ಭವನಂ, ಪರಾಭವನಂ, ಸಮ್ಭವನಂ, ವಿಭವನಂ, ಪಾತುಭವನಂ, ಆವಿಭವನಂ, ತಿರೋಭವನಂ, ವಿನಾಭವನಂ, ಸೋತ್ಥಿಭವನಂ, ಪರಿಭವನಂ, ಅಭಿಭವನಂ, ಅಧಿಭವನಂ, ಅನುಭವನಂ, ಸಮನುಭವನಂ, ಪಚ್ಚನುಭವನನ್ತಿ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ।

ಅತ್ಥವಿಭಾವಿ, ಧಮ್ಮವಿಭಾವಿ। **ಇ**ಕಾರನ್ತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ।

ಗೋತ್ರಭು, ಚಿತ್ತಸಹಭು, ನಚಿತ್ತಸಹಭು। **ಉ**ಕಾರನ್ತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ।

ಸಬ್ಬಾನೇತಾನಿ ಸಭಾವತೋಯೇವ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ। ಏತ್ಥ ಸತ್ತಭೂತರೂಪವಾಚಕೋ **ಭೂತ**ಸದ್ದೋಯೇವ ನಿಯೋಗಾ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋತಿಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಅನಿಯತಲಿಙ್ಗಾ **ಭೂತ ಪರಾಭೂತ ಸಮ್ಭೂತ**ಸದ್ದಾದಯೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಯುಜ್ಜನ್ತೇ।

ಕಥಂ? ಭೂತಂ, ಪರಾಭೂತಂ, ಸಮ್ಭೂತಂ, ವಿಭೂತಂ। **ಪೇಯ್ಯಾಲೋ**। ಸಮನುಭವಮಾನಂ, ಪಚ್ಚನುಭವಮಾನಂ, ಅನುಭೋನ್ತಂ, ಅನುಭವನ್ತಂ, ಸಮನುಭೋನ್ತಂ, ಸಮನುಭವನ್ತಂ, ಪಚ್ಚನುಭೋನ್ತಂ, ಪಚ್ಚನುಭವನ್ತಂ, ಸಮ್ಭೋನ್ತಂ, ಸಮ್ಭವನ್ತಂ, ಅಭಿಸಮ್ಭೋನ್ತಂ, ಅಭಿಸಮ್ಭವನ್ತಂ, ಪಾತುಭೋನ್ತಂ, ಪಾತುಭವನ್ತಂ, ಪರಿಭೋನ್ತಂ, ಪರಿಭವನ್ತಂ, ಅಭಿಭೋನ್ತಂ, ಅಭಿಭವನ್ತಂ, ಅಧಿಭೋನ್ತಂ, ಅಧಿಭವನ್ತಂ, ಭಾವೇನ್ತಂ, ಸಮ್ಭಾವೇನ್ತಂ, ವಿಭಾವೇನ್ತಂ, ಪರಿಭಾವೇನ್ತಂ, ಪರಿಭಾವಿಯಮಾನಂ, ಪರಿಭುಯ್ಯಮಾನಂ, **ಪೇಯ್ಯಾಲೋ**। ಪಚ್ಚನುಭವಿಯಮಾನಂ, ಪಚ್ಚನುಭುಯ್ಯಮಾನನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ನಿಯತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇಸು ಪಕ್ಖಿತ್ತಲಿಙ್ಗಾನಿ। ಏವಂ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಾದಿವಸೇನ ತಿವಿಧಾನಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಿ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಾನಿ ಪಕಾಸಿತಾನಿ । ಅಯಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಉದಾಹರಣುದ್ದೇಸೋ, ಏವಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯಂ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಮುದ್ದಿಟ್ಠಂ।

ಏತ್ಥ ಮೇ ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧಾತಿ, ಯೇ ಯೇ ಸದ್ದಾ ಪಕಾಸಿತಾ।
ತೇ ತೇ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸೇಸು, ಮಗ್ಗಿತಬ್ಬಾ ವಿಭಾವಿನಾ॥

ಓ, ಆ, ಬಿನ್ದು, ಇ, ಈ, ಉ, ಊ-ಅನ್ತಿಮೇ ಸತ್ತಧಾ ಠಿತಾ।
ಞೇಯ್ಯಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭೇದಾತಿ, ನಿರುತ್ತಞ್ಞೂಹಿ ಭಾಸಿತಾ॥

ಆ ಇವಣ್ಣೋ **ಚು**ವಣ್ಣೋ ಚ, ಪಞ್ಚ ಅನ್ತಾ ಸರೂಪತೋ।
ಇತ್ಥಿಭೇದಾತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, **ಓ**ಕಾರನ್ತೇನ ಭಾಪಿ ವಾ॥

ಬಿನ್ದು, ಇ, ಉ-ಇಮೇ ಅನ್ತಾ, ತಯೋ ಞೇಯ್ಯಾ ವಿಭಾವಿನಾ।
ನಪುಂಸಕಪ್ಪಭೇದಾತಿ, ನಿರುತ್ತಞ್ಞೂಹಿ ಭಾಸಿತಾ॥

ಅನ್ತಾ ಸತ್ತೇವ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇ, ಇತ್ಥಿಯಂ ಪಞ್ಚ ವಾ ಛ ವಾ।
ನಪುಂಸಕೇ ತಯೋ ಏವಂ, ದಸ ಪಞ್ಚಹಿ ಛಬ್ಬಿಧಾ॥

ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ "ಭೂತೋ"ತಿಆದಯೋ ಸದ್ದಾ ನಿಬ್ಬಚನಾಭಿಧೇಯ್ಯಕಥನತ್ಥಸಾಧಕವಚನಪರಿಯಾಯವಚನತ್ಥುದ್ಧಾರವಸೇನ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಇಮೇಸಂ ನಿಬ್ಬಚನಾದೀನಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ವಕ್ಖಾಮ ವಿಞ್ಞೂನಂ ತುಟ್ಠಿಜನನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಸೋತಾರಾನಮತ್ಥೇಸು ಪಟುತರಬುದ್ಧಿಪಟಿಲಾಭಾಯ ಚ। ತತ್ರ **ಭೂತೋ**ತಿ ಖನ್ಧಪಾತುಭಾವೇನ ಭವತೀತಿ ಭೂತೋ, ಇದಂ ತಾವ ನಿಬ್ಬಚನಂ। "ಭೂತೋ"ತಿ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಕವಸೇನ ಸತ್ತೋ ವುಚ್ಚತಿ, ಇದಮಭಿಧೇಯ್ಯಕಥನಂ। "ಯೋ ಚ ಕಾಲಘಸೋ ಭೂತೋ। ಸಬ್ಬೇವ ನಿಕ್ಖಿಪಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಭೂತಾ ಲೋಕೇ ಸಮುಸ್ಸಯ"ನ್ತಿ ಚ ಇದಮೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕವಚನಂ। ಅಥ ವಾ **ಭೂತೋ**ತಿ ಏವಂನಾಮಕೋ ಅಮನುಸ್ಸಜಾತಿಯೋ ಸತ್ತವಿಸೇಸೋ, ಇದಮಭಿಧೇಯ್ಯಕಥನಂ। "ಭೂತವಿಜ್ಜಾ, ಭೂತವೇಜ್ಜೋ, ಭೂತವಿಗ್ಗಹಿತೋ"ತಿ ಚ ಇದಮೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕವಚನಂ। ಯಞ್ಚ ಪನ "ಸತ್ತೋ ಮಚ್ಚೋ ಪಜಾ"ತಿಆದಿಕಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಆಗತಂ ವಚನಂ, ಇದಂ ಸತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥವಾಚಕಸ್ಸ **ಭೂತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಯಞ್ಚ **ನಿದ್ದೇಸಪಾಳಿಯಂ** "ಮಚ್ಚೋತಿ ಸತ್ತೋ ನರೋ ಮಾನವೋ ಪೋಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಜೀವೋ ಜಗು ಜನ್ತು ಹಿನ್ದಗು ಮನುಜೋ"ತಿ ಆಗತಂ, ಇದಮ್ಪಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇವ। ತಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ವುಚ್ಚನ್ತೇ -

ಸತ್ತೋ ಮಚ್ಚೋ ಜನೋ ಭೂತೋ, ಪಾಣೋ ಹಿನ್ದಗು ಪುಗ್ಗಲೋ।
ಜನ್ತು ಜೀವೋ ಜಗು ಯಕ್ಖೋ, ಪಾಣೀ ದೇಹೀ ತಥಾಗತೋ॥

ಸತ್ತವೋ ಮಾತಿಯೋ ಲೋಕೋ, ಮನುಜೋ ಮಾನವೋ ನರೋ।
ಪೋಸೋ ಸರೀರೀತಿ ಪುಮೇ, ಭೂತಮಿತಿ ನಪುಂಸಕೇ॥

ಪಜಾತಿ ಇತ್ಥಿಯಂ ವುತ್ತೋ, ಲಿಙ್ಗತೋ, ನ ಚ ಅತ್ಥತೋ।
ಏವಂ ತಿಲಿಙ್ಗಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸದ್ದಾ ಸತ್ತಾಭಿಧಾನಕಾ॥

ಯೋ ಸೋ ಜಙ್ಘಾಯ ಉಲತಿ, ಸೋ ಸತ್ತೋ ಜಙ್ಘಲೋ ಇಧ।
ಪಾಣದೇಹಾಭಿಧಾನೇಹಿ, ಸತ್ತನಾಮಂ ಪಪಞ್ಚಿತಂ॥

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕರಣೇ "ಪರಿಯಾಯವಚನ"ನ್ತಿ ಚ "ಅಭಿಧಾನ"ನ್ತಿ ಚ "ಸಞ್ಞಾ"ತಿಆದೀನಿ ಚ ಏಕತ್ಥಾನಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ, ಅತ್ಥುದ್ಧಾರವಸೇನ ಪನ **ಭೂತ**ಸದ್ದೋ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾಮನುಸ್ಸಧಾತುಸಸ್ಸತವಿಜ್ಜಮಾನಖೀಣಾಸವಸತ್ತರುಕ್ಖಾದೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ, ತಪ್ಪಯೋಗೋ ಉಪರಿ ಅತ್ಥತ್ತಿಕವಿಭಾಗೇ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ। **ಭಾವಕೋ**ತಿ ಭಾವೇತೀತಿ ಭಾವಕೋ, ಇದಂ ನಿಬ್ಬಚನಂ। ಯೋ ಭಾವನಂ ಕರೋತಿ, ಸೋ ಭಾವಕೋ। ಇದಮಭಿಧೇಯ್ಯಕಥನಂ। "ಭಾವಕೋ ನಿಪಕೋ ಧೀರೋ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕವಚನಂ। "ಭಾವಕೋ ಭಾವನಾಪಸುತೋ ಭಾವನಾಪಯುತ್ತೋ ಭಾವನಾಸಮ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ಇದಂ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಇಮಾನಿ "ಭೂತೋ ಭಾವಕೋ"ತಿ ದ್ವೇ ಪದಾನಿ ಸುದ್ಧಕತ್ತುಹೇತುಕತ್ತುವಸೇನ ವುತ್ತಾನೀತಿ। ಇತೋ ಪರಂ ನಯಾನುಸಾರೇನ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ "ಇದಂ ನಿಬ್ಬಚನ"ನ್ತಿ ಚ ಆದೀನಿ ಅವತ್ವಾ ಕತ್ಥಚಿ ಅತ್ಥಸಾಧಕವಚನಂ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರಞ್ಚ ಯಥಾರಹಂ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮ। ತೇಸು ಹಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ದಸ್ಸಿತೇಸು ಗನ್ಥವಿತ್ಥಾರೋ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ಯೇಸಮತ್ಥೋ ಉತ್ತಾನೋ, ತೇಸಮ್ಪಿ ಪದಾನಮಭಿಧೇಯ್ಯಂ ನ ಕಥೇಸ್ಸಾಮ, ನಿಬ್ಬಚನಮತ್ತಮೇವ ನೇಸಂ ಕಥೇಸ್ಸಾಮ। ಯೇಸಂ ಪನ ಗಮ್ಭೀರೋ ಅತ್ಥೋ, ತೇಸಮಭಿಧೇಯ್ಯಂ ಕಥೇಸ್ಸಾಮ।

ಭವನಂ **ಭವೋ,** ಭವೋ ವುಚ್ಚತಿ ವುದ್ಧಿ। **ಭೂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಾತಿಸಯಯೋಗತೋ ವಡ್ಢನೇಪಿ ದಿಸ್ಸಮಾನತ್ತಾ ಭವನಂ ವಡ್ಢನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। "ಭವೋ ಚ ರಞ್ಞೋ ಅಭವೋ ಚ ರಞ್ಞೋ"ತಿ ಇದಂ ವುದ್ಧಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಅಥ ವಾ ಭವೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಸಸ್ಸತಂ।

“ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ”ತಿ ಹಿ ಸಸ್ಸತವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿ, ತಸ್ಮಾ ಭವದಿಟ್ಠೀ”ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ತಥಾ ಭವೋತಿ ಭವದಿಟ್ಠಿ, ಭವತಿ ಸಸ್ಸತಂ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಪವತ್ತನತೋ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿ ಭವದಿಟ್ಠಿ ನಾಮ। ಭವದಿಟ್ಠಿ ಹಿ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ಭವೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। “ಭವೇನ ಭವಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಮೋಕ್ಖಮಾಹಂಸೂ”ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಏತ್ಥಾಯಂ ಪಾಳಿವಚನತ್ಥೋ - ಏಕಚ್ಚೇ ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ ಭವದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಾ ಕಾಮಭವಾದಿನಾ ವಾ ಸಬ್ಬಭವತೋ ವಿಮುತ್ತಿಂ ಸಂಸಾರವಿಸುದ್ಧಿಂ ಕಥಯಿಂಸೂತಿ। ಅಥ ವಾ ಭವನ್ತಿ ವಡ್ಢನ್ತಿ ಸತ್ತಾ ಏತೇನಾತಿ ಭವೋತಿ ಅತ್ಥೇನ ಸಮ್ಪತ್ತಿಪುಞ್ಞಾನಿ ಭವೋತಿ ಚ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। “ಇತಿಭವಾಭವತಞ್ಚ ವೀತಿವತ್ತೋ”ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಏತ್ಥ ಪನಾಯಂ ಪಾಳಿವಚನತ್ಥೋ - **ಭವೋ**ತಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿ, **ಅಭವೋ**ತಿ ವಿಪತ್ತಿ। ತಥಾ ಭವೋತಿ ವುದ್ಧಿ, ಅಭವೋತಿ ಹಾನಿ। ಭವೋತಿ ಸಸ್ಸತಂ, ಅಭವೋತಿ ಉಚ್ಛೇದೋ। ಭವೋತಿ ಪುಞ್ಞಂ, ಅಭವೋತಿ ಪಾಪಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ವೀತಿವತ್ತೋತಿ।

ಸಹೋಕಾಸಾ ಖನ್ಧಾಪಿ ಭವೋ। “ಕಾಮಭವೋ ರೂಪಭವೋ” ಇಚ್ಚೇವಮಾದಿ ಏತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಏತ್ಥ ಪನ ಖನ್ಧಾ “ಯೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಸೋ ಸರೂಪಂ ಲಭತೀ”ತಿ ಕತ್ವಾ “ಭವತಿ ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾದಿಸಮುದಯಾ ನಿರನ್ತರಂ ಸಮುದೇತೀ”ತಿ ಅತ್ಥೇನ ವಾ “ಭವಾ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಓಕಾಸೋ ಪನ “ಭವನ್ತಿ ಜಾಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸತ್ತಾ ನಾಮರೂಪಧಮ್ಮಾ ಚಾ”ತಿ ಅತ್ಥೇನ “ಭವೋ”ತಿ। ಅಪಿಚ ಕಮ್ಮಭವೋಪಿ ಭವೋ, ಉಪಪತ್ತಿಭವೋಪಿ ಭವೋ। “ಉಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಭವೋ ದುವಿಧೇನ ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಭವೋ, ಅತ್ಥಿ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ”ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಮೇವ ಭವೋ ಕಮ್ಮಭವೋ। ತಥಾ ಉಪಪತ್ತಿ ಏವ ಭವೋ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ। ಏತ್ಥೂಪಪತ್ತಿ ಭವತೀತಿ ಭವೋ, ಕಮ್ಮಂ ಪನ ಯಥಾ ಸುಖಕಾರಣತ್ತಾ “ಸುಖೋ ಬುದ್ಧಾನಮುಪ್ಪಾದೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ। ಏವಂ ಭವಕಾರಣತ್ತಾ ಫಲವೋಹಾರೇನ ಭವೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಭಾವನಲಕ್ಖಣತ್ತಾ ಭಾವೇತೀತಿ ಭವೋ। ಕಿಂ ಭಾವೇತಿ? ಉಪಪತ್ತಿಂ। ಇತಿ ಉಪಪತ್ತಿಂ ಭಾವೇತೀತಿ ಭವೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಭಾವೇತೀತಿಮಸ್ಸ ಚ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀತಿ ಹೇತುಕತ್ತುವಸೇನತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ “ಭವಪಚ್ಚಯಾ ಜಾತೀ”ತಿ ವಚನತೋ ಭವತಿ ಏತೇನಾತಿ ಭವೋತಿ ಕಮ್ಮಭವೋ ವುಚ್ಚತಿ।

“ಖನ್ಧಾನಞ್ಚ ಪಟಿಪಾಟಿ, ಧಾತುಆಯತನಾನ ಚ।
ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನಂ ವತ್ತಮಾನಾ, ಸಂಸಾರೋತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ”ತಿ

ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೋ ಸಂಸಾರೋಪಿ ಭವೋ। “ಭವೇ ದುಕ್ಖಂ ಭವದುಕ್ಖಂ, ಭವೇ ಸಂಸರನ್ತೋ”ತಿ ಇಮಾನೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಾನಿ ವಚನಾನಿ। ತತ್ರ ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸಂಸಾರೋ ಭವೋತಿ ಕಥೀಯತಿ? ಭವತಿ ಏತ್ಥ ಸತ್ತಸಮ್ಮುತಿ ಖನ್ಧಾದಿಪಟಿಪಾಟಿಸಙ್ಖಾತೇ ಧಮ್ಮಪುಞ್ಜಸ್ಮಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೇನ । ಇದಂ **ಭವ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಭಾವಕತ್ತುಕರಣಾಧಿಕರಣಸಾಧನವಸೇನತ್ಥಕಥನಂ।

ಏತ್ಥ **ಭವ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರಂ ವದಾಮ -

ವುದ್ಧಿಸಮ್ಪತ್ತಿಪುಞ್ಞಾನಿ, ಖನ್ಧಾ ಸೋಕಾಸಸಞ್ಞಿತಾ।
ಸಂಸಾರೋ ಸಸ್ಸತಞ್ಚೇತಂ, **ಭವ**ಸದ್ದೇನ ಸದ್ದಿತಂ॥

ಭವತಣ್ಹಾ ಭವದಿಟ್ಠಿ, ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ ತಥಾ।
ಕಮ್ಮಭವೋ ಚ ಸಬ್ಬನ್ತಂ, **ಭವ**ಸದ್ದೇನ ಸದ್ದಿತಂ॥

ಭವತಣ್ಹಾಭವದಿಟ್ಠಿ-ದ್ವಯಂ ಕತ್ಥಚಿ ಪಾಳಿಯಂ।
ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, **ಭವ**ಸದ್ದೇನ ಸದ್ದಿತಂ॥

ಅಭವೋತಿ ನ ಭವೋ ಅಭವೋ।

ವಿಪತ್ತಿ ಹಾನಿ ಉಚ್ಛೇದೋ, ಪಾಪಞ್ಚೇವ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ।
ಇಮೇ **ಅಭವ**ಸದ್ದೇನ, ಅತ್ಥಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಸಾಸನೇ॥

ಭಾವೋತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ, ಯೋ "ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ಥೀನಂಭಾವೋ ದುರಾಜಾನೋ। ನಾಮಚ್ಚೋ ರಾಜಭರಿಯಾಸು, ಭಾವಂ ಕುಬ್ಬೇಥ ಪಣ್ಡಿತೋ। ಹದಯಙ್ಗತಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿ ಏತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಅಪಿಚ ವತ್ಥುಧಮ್ಮೋಪಿ ಭಾವೋ। "ಭಾವಸಙ್ಕೇತಸಿದ್ಧೀನ"ನ್ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ, ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಭಾವೋ। "ಅಚ್ಚಾಹಿತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋಸಿ ಲುದ್ದಂ, ಭಾವೇ ಚ ತೇ ಕುಸಲಂ ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚೀ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಕ್ರಿಯಾಪಿಭಾವೋ। "ಭಾವಲಕ್ಖಣಂ ಭಾವಸತ್ತಮೀ"ತಿ ಚ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಅಪಿಚ ಭಾವೋತಿ ಸತ್ತವೇವಚನನ್ತಿ ಭಣನ್ತಿ, ಧಾತು ವಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತತ್ಥ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಚ ವತ್ಥುಧಮ್ಮೋ ಚ ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಸತ್ತೋ ಚಾತಿ ಇಮೇ ಭವತೀತಿ ಭಾವೋ। ತಥಾ ಪನ ಭಾವೇತೀತಿ ಭಾವೋ, ಕ್ರಿಯಾ ತು ಭವನನ್ತಿ ಭಾವೋ। ಸಾ ಚ ಭವನಗಮನಪಚನಾದಿವಸೇನಾನೇಕವಿಧಾ। ಅಪಿಚ ಭಾವರೂಪಮ್ಪಿ ಭಾವೋ, ಯಂ ಇತ್ಥಿಭಾವೋ ಪುಮ್ಭಾವೋ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ತತ್ರಾಯಂ ವಚನತ್ಥೋ - "ಇತ್ಥೀ"ತಿ ವಾ "ಪುರಿಸೋ"ತಿ ವಾ ಭವತಿ ಏತೇನ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿಧಾನಞ್ಚಾತಿ ಭಾವೋ।

ನತ್ತನೋಮತಿಯಾ ಏತಂ, ನಿಬ್ಬಚನಮುದಾಹಟಂ।
ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಸೀಹಾನಂ, ಮತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಾಹಟಂ॥

ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಪೋರಾಣೇಹಿ "ಇತ್ಥಿಯಾ ಭಾವೋ ಇತ್ಥಿಭಾವೋ, ಇತ್ಥೀತಿ ವಾ ಭವತಿ ಏತೇನ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿಧಾನಞ್ಚಾತಿ ಇತ್ಥಿಭಾವೋ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪುಮ್ಭಾವೋತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಪುಮಸ್ಸ ಭಾವೋ ಪುಮ್ಭಾವೋ, ಪುಮಾತಿ ವಾ ಭವತಿ ಏತೇನ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿಧಾನಞ್ಚಾತಿ ಪುಮ್ಭಾವೋತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ಸಮಧಿಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಇದಂ **ಭಾವ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಕತ್ತುಭಾವಕರಣಸಾಧನವಸೇನತ್ಥಕಥನಂ।

ಅಭಾವೋತಿ ನ ಭಾವೋತಿ ಅಭಾವೋ, ಕೋ ಸೋ? ಸುಞ್ಞತಾ ನತ್ಥಿತಾ। **ಸಭಾವೋ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಭಾವೋ ಸಭಾವೋ, ಅತ್ತನೋ ಪಕತಿ ಇಚ್ಚೇವತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಸಭಾವೋತಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸತಿ ಅತ್ಥಸಮ್ಭವೇ ಯೋ ಕೋಚಿ ಸರೂಪಂ ಲಭತಿ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಲಕ್ಖಣಮಿತಿ ಸಞ್ಞಿತೋ ನಮನರುಪ್ಪನಕಕ್ಖಳಫುಸನಾದಿಆಕಾರೋ ಇಚ್ಚೇವತ್ಥೋ। "ಸಾಮಞ್ಞಂ ವಾ ಸಭಾವೋ ವಾ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಮತ"ನ್ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಅಪಿಚ ಸಭಾವೋತಿ ಸಲಕ್ಖಣೋ ಪರಮತ್ಥಧಮ್ಮೋ। ಕೇನಟ್ಠೇನ? ಸಹ ಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೇನ। **ಸಬ್ಭಾವೋ**ತಿ ಸತಂ ಭಾವೋ ಸಬ್ಭಾವೋ, ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮೋ ಇಚ್ಚೇವತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಭಾವೋ ಸಬ್ಭಾವೋ। "ಗಾಹಾಪಯನ್ತಿ ಸಬ್ಭಾವ"ನ್ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನೋ ವಾ ಭಾವೋ ಸಬ್ಭಾವೋ। "ಏವಂ ಗಹಣಸಬ್ಭಾವೋ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಇದಂ **ಸಭಾವ ಸಬ್ಭಾವ**ಸದ್ದಾನಂ ಭಾವಸಾಧನವಸೇನತ್ಥಕಥನಂ।

ಸಮ್ಭವೋತಿ ಸಮ್ಭವನಂ ಸಮ್ಭವೋ, ಸಮ್ಭವನಕ್ರಿಯಾ, ಯುತ್ತಿ ವಾ। ಯುತ್ತಿ ಹಿ ಸಮ್ಭವೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ "ಸಮ್ಭವೋ ಗಹಣಸ್ಸ ಕಾರಣ"ನ್ತಿಆದೀಸು। ಅಥ ವಾ ಸಮ್ಭವತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ ಸಮ್ಭವೋ। ಯತೋ ಹಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಮ್ಭವತಿ, ಸೋ ಸಮ್ಭವೋ। **ಪಭವೋ**ತಿ ಪಭವನಂ ಪಭವೋ, ಅಚ್ಛಿನ್ನತಾ, ಪಭವತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ ವಾ ಪಭವೋ। ಯತೋ ಹಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಭವತಿ, ಸೋ ಪಭವೋ। ಇಮೇ ಪನ **ಸಮ್ಭವಪಭವ**ಸದ್ದಾ ಕತ್ಥಚಿ ಸಮಾನತ್ಥಾ ಕತ್ಥಚಿ ಭಿನ್ನತ್ಥಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ? **ಸಮ್ಭವ**ಸದ್ದೋ ಹಿ ಭವನಕ್ರಿಯಮ್ಪಿ ವದತಿ ಯುತ್ತಿಮ್ಪಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮ್ಪಿ ಸಮ್ಭವರೂಪಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯತ್ಥಮ್ಪಿ, **ಪಭವ**ಸದ್ದೋ ಪನ ಭವನಕ್ರಿಯಮ್ಪಿ ವದತಿ ನದಿಪ್ಪಭವಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯತ್ಥಮ್ಪಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯತ್ಥಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಭಿನ್ನತ್ಥಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾ, ಪಚ್ಚಯತ್ಥೇನ ಪನ ಸಮಾನತ್ಥಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಪಚ್ಚಯೋ ಹೇತು ನಿದಾನಂ ಕಾರಣಂ ಸಮ್ಭವೋ ಪಭವೋತಿಆದಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ನಾನ"ನ್ತಿ।

"ಮೂಲಂ ಹೇತು ನಿದಾನಞ್ಚ, ಸಮ್ಭವೋ ಪಭವೋ ತಥಾ।

ಸಮುಟ್ಠಾನಾಹಾರಾರಮ್ಮಣಂ, ಪಚ್ಚಯೋ ಸಮುದಯೇನ ಚಾ"ತಿ

ಅಯಮ್ಪಿ ಗಾಥಾ ಏತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಿಕಾ। ಇದಂ **ಸಮ್ಭವಪಭವ**ಸದ್ದಾನಂ ಭಾವಾಪಾದಾನಸಾಧನವಸೇನತ್ಥಕಥನಂ।

ಏವಮೇತ್ಥ ಭಾವಕತ್ತುಕಮ್ಮಕರಣಾಪಾದಾನಾಧಿಕರಣವಸೇನ ಛ ಸಾಧನಾನಿ ಪಕಾಸಿತಾನಿ। ತಾನಿ ಸಮ್ಪದಾನಸಾಧನೇನ ಸತ್ತವಿಧಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ತಂ ಪನ ಉತ್ತರಿ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ "ಧನಮಸ್ಸ ಭವತೂತಿ ಧನಭೂತೀ"ತಿಆದಿನಾ। ಇಚ್ಚೇವಂ ಕಿತಕವಸೇನ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಸತ್ತವಿಧಾನಿ ಸಾಧನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಯಾನಿ "ಕಾರಕಾನೀ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಇತೋ ಅಞ್ಞಂ ಸಾಧನಂ ನತ್ಥಿ। ಇಧ ಪಯೋಗೇಸ್ವತ್ಥೇಸು ಚ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಪಾಟವತ್ಥಂ ಸಾಧನನಾಮಂ ಪಕಾಸಿತಂ। ತಥಾ ಹಿ ದುನ್ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸಾಧನೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಯೋಜಿತಾ ಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗಾ ದುಬ್ಬೋಧತ್ಥಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸುನಿಕ್ಖಿತ್ತಸಾಧನೇಹಿ ಪನ ಪದೇಹಿ ಯೋಜಿತಾ ಸುಬೋಧತ್ಥಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಯೋಗಾಸಾಧನಮೂಲಕಾ, ಅತ್ಥೋ ಚ ಪಯೋಗಮೂಲಕೋ। ಪಯೋಗಾನುರೂಪಞ್ಹಿ ಅವಿಪರೀತಂ ಕತ್ವಾ ಅತ್ಥಂ ಕಥನಸೀಲಾ "ಯಾಚಿತೋವ ಬಹುಲಂ ಚೀವರಂ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ಅಪ್ಪಂ ಅಯಾಚಿತೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಸಾಧನವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬೇಸು ಅತ್ಥೇಸು, ಅಞ್ಞೇಸು ಚತ್ಥೇಸು ಪಟುತರಬುದ್ಧಿನೋ ಪಣ್ಡಿತಾಯೇವ ಏಕನ್ತೇನ ಭಗವತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಸಾಸನಧರಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇತೋ ಪರಂ ನಯಾನುಸಾರೇನ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ "ಇದಂ ನಾಮ ಸಾಧನ"ನ್ತಿ ನ ವಕ್ಖಾಮ, ಕೇವಲಮಿಧ ದಸ್ಸಿತೇಸು ಪಯೋಗೇಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ ಬಹುಮಾನುಪ್ಪಾದನತ್ಥಞ್ಚೇವ ವಿವಿಧವಿಚಿತ್ತಪಾಳಿಗತಿಕೇ ವಿವಿಧತ್ಥಸಾರೇ ಜಿನವರವಚನೇ ಸೋತೂನಂ ಬುದ್ಧಿವಿಜಮ್ಭನತ್ಥಞ್ಚ ಅತ್ಥಸಾಧಕವಚನಾನಿಯೇವ ಯಥಾರಹಂ ಸುತ್ತಗೇಯ್ಯವೇಯ್ಯಾಕರಣಗಾಥಾದೀಸು ತತೋ ತತೋ ಆಹರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮ।

ಪಭಾವೋತಿ ಪಕಾರತೋ ಭವತೀತಿ ಪಭಾವೋ, ಸೋಯಮಾನುಭಾವೋಯೇವ। "ಪಭಾವಂ ತೇ ನ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ಯೇನ ತ್ವಂ ಮಿಥಿಲಂ ವಜೇ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। **ಅನುಭವೋ**ತಿ ಅನುಭವನಂ ಅನುಭವೋ, ಕಿಂ ತಂ? ಪರಿಭುಞ್ಜನಂ। **ಆನುಭಾವೋ**ತಿ ತೇಜುಸ್ಸಾಹಮನ್ತಪಭೂಸತ್ತಿಯೋ। "ತೇಜಸಙ್ಖತೋ ಉಸ್ಸಾಹಮನ್ತಪಭೂಸತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೋ ವಾ ಮಹನ್ತೋ ಆನುಭಾವೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಮಹಾನುಭಾವೋ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ।

ತೇಜೋ ಉಸ್ಸಾಹಮನ್ತಾ ಚ, ಪಭೂಸತ್ತೀತಿ ಪಞ್ಚಿಮೇ।
ಆನುಭಾವಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಪಭಾವಾತಿ ಚ ತೇ ವದೇ॥

ತೇಜಾದಿವಾಚಕತ್ತಮ್ಪಿ, **ಆನುಭಾವ**ಪದಸ್ಸ ತು।
ಅತ್ಥನಿಬ್ಬಚನಂ ಧೀರೋ, ಯಥಾಸಮ್ಭವಮುದ್ದಿಸೇ॥

ಅಥ ವಾ **ಆನುಭಾವೋ**ತಿ ಅನುಭವಿತಬ್ಬಫಲಂ। "ಅನುಭವಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಫಲಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಯ ಮಹಾನುಭಾವೋ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। **ಪರಾಭವೋ**ತಿ ಪರಾಭವನಂ ಪರಾಭವೋ, ಅಥ ವಾ ಪರಾಭವತೀತಿ ಪರಾಭವೋ। "ಸುವಿಜಾನೋ ಪರಾಭವೋ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಅಪಿಚ "ಧಮ್ಮದೇಸ್ಸೀ ಪರಾಭವೋ"ತಿ ಪಾಠಾನುರೂಪತೋ ಪರಾಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಪರಾಭವೋತಿ ಅನಾಗತಕಾಲವಸೇನಪಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಪರಾಭವನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಪರಾಭವೋ। ಕಿಂ ತಂ? ಧಮ್ಮದೇಸ್ಸಿತಾದಿ। "ಪರಮೋ ಸೋ ಪರಾಭವೋ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। **ವಿಭವೋ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ। ತಞ್ಹಿ ಭವತೋ ವಿಗತತ್ತಾ ಭವತೋ ವಿಗತೋತಿ ವಿಭವೋ, ಭವಸ್ಸ ಚ ತಂಹೇತು ವಿಗತತ್ತಾ ವಿಗತೋ ಭವೋ ಏತಸ್ಮಾತಿ ವಿಭವೋ। ವಿಭವನ್ತಿ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ ವಿನಸ್ಸನ್ತಿ ಇತೋ ಅರಿಯಧನವಿಲೋಮಕಾ ಕಿಲೇಸಮಹಾಚೋರಾತಿಪಿ ವಿಭವೋ। **ವಿಭವ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಾಭಿಧಾನತ್ತೇ "ಏವಂ ಭವೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ, ವಿಭವೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಕೋ"ತಿ ಇದಮೇತ್ಥ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಇಮಾನಿ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯವಚನಾನಿ –

ನಿಬ್ಬಾನಂ ವಿಭವೋ ಮೋಕ್ಖೋ, ನಿರೋಧೋ ಅಮತಂ ಸಮಂ।
ಸಙ್ಖಾರೂಪಸಮೋ ದುಕ್ಖ-ನಿರೋಧೋ ಅಚ್ಚುತ'ಕ್ಖಯೋ॥

ವಿವಟ್ಟ'ಮಕತಂ ಅತ್ಥಂ, ಸನ್ತಿಪದ'ಮಸಙ್ಖತಂ।
ಪಾರಂ ತಣ್ಹಾಕ್ಖಯೋ ದುಕ್ಖ-ಕ್ಖಯೋ ಸಞ್ಞೋಜನಕ್ಖಯೋ॥

ಯೋಗಕ್ಖೇಮೋ ವಿರಾಗೋ ಚ,
ಲೋಕನ್ತೋ ಚ ಭವಕ್ಖಯೋ।
ಅಪವಗ್ಗೋ ವಿಸಙ್ಖಾರೋ,
ಸಬ್ಭಿ ಸುದ್ಧಿ ವಿಸುದ್ಧಿ ಚ॥

ವಿಮುತ್ಯಾ'ಪಚಯೋ ಮುತ್ತಿ, ನಿಬ್ಬುತಿ ಉಪಧಿಕ್ಖಯೋ।
ಸನ್ತಿ ಅಸಙ್ಖತಾ ಧಾತು, ದಿಸಾ ಚ ಸಬ್ಬತೋಪಭಂ॥

ವಿನಾಪೇತಾನಿ ನಾಮಾನಿ, ವಿಸೇಸಕಪದಂ ಇಧ।
ನಿಬ್ಬಾನವಾಚಕಾನೀತಿ, ಸಲ್ಲಕ್ಖೇಯ್ಯ ಸುಮೇಧಸೋ॥

"ತಾಣಂ ಲೇಣ"ನ್ತಿಆದೀನಿ-ಪೇಕ್ಖಿಕಾನಿ ಭವನ್ತಿ ಹಿ।
ವಿಸೇಸಕಪದಾನನ್ತಿ, ಏತ್ಥೇತಾನಿ ಪಕಾಸಯೇ॥

ತಾಣಂ ಲೇಣ'ಮರೂಪಞ್ಚ, ಸನ್ತಂ ಸಚ್ಚ'ಮನಾಲಯಂ।
ಸುದುದ್ದಸಂ ಸರಣಞ್ಚ, ಪರಾಯಣ'ಮನೀತಿಕಂ॥

ಅನಾಸವಂ ಧುವಂ ನಿಚ್ಚಂ, ವಿಞ್ಞಾಣ'ಮನಿದಸ್ಸನಂ।
ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜಂ ಸಿವಂ ಖೇಮಂ, ನಿಪುಣಂ ಅಪಲೋಕಿಕಂ॥

ಅನನ್ತ'ಮಕ್ಖರಂ ದೀಪೋ, ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಕೇವಲಂ ಪದಂ।
ಪಣೀತಂ ಅಚ್ಚುತಞ್ಚಾತಿ, ಬಹುಧಾಪಿ ವಿಭಾವಯೇ॥

ಗೋತ್ರಭೂತಿ ಪದಸ್ಸತ್ಥಂ, ವದನ್ತೇಹಿ ಗರೂಹಿ ತು।
ಗೋತ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ ನಿಬ್ಬಾನ-ಮಿತಿ ಗೋತ್ತನ್ತಿ ಭಾಸಿತಂ॥

ವಿಭವೋತಿ ವಾ ವಿನಾಸಸಮ್ಪತ್ತಿಧನುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತತ್ಥ ವಿನಾಸೋ ವಿಭವನಂ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನಂ ನಸ್ಸನನ್ತಿ ಅತ್ಥೇನ ವಿಭವೋ। "ವಿಭವೋ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ, ಇತ್ಥೇಕೇ ಸತೋ ಸತ್ತಸ್ಸ ಉಚ್ಛೇದಂ ವಿನಾಸಂ ವಿಭವಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ"ತಿ ಚ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪನ ವಿಸೇಸತೋ ಭವತೀತಿ ವಿಭವೋ। "ರಞ್ಞೋ ಸಿರಿವಿಭವಂ ದಟ್ಠುಕಾಮಾ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಧನಂ ಪನ ಭವನ್ತಿ ವಡ್ಢನ್ತಿ ವುದ್ಧಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ ಸತ್ತಾ ಏತೇನಾತಿ ವಿಭವೋ। "ಅಸೀತಿಕೋಟಿವಿಭವಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೀ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಇದಂ ಪನ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ -

ಧನಂ ಸಂ ವಿಭವೋ ದಬ್ಬಂ, ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ ಪರಿಗ್ಗಹೋ।
ಓಡ್ಡಂ ಭಣ್ಡಂ ಸಕಂ ಅತ್ಥೋ, ಇಚ್ಚೇತೇ ಧನವಾಚಕಾ॥

ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿ ಪನ ವಿಭವತಿ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ "ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ ಪುನ ಚುತಿತೋ ಉದ್ಧಂ ನ ಜಾಯತೀ"ತಿ ಗಹಣತೋ ವಿಭವೋತಿ। "ವಿಭವತಣ್ಹಾ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ವಿಭವತಣ್ಹಾತಿ ಹಿ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಸಹಗತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ನಾಮಂ। ಏತ್ಥ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋ ವುಚ್ಚತಿ -

ಧನನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿ-ವಿನಾಸುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋ।
ವುತ್ತಾ **ವಿಭವ**ಸದ್ದೇನ, ಇತಿ ವಿಞ್ಞೂ ವಿಭಾವಯೇ॥

ಪಾತುಭಾವೋತಿ ಪಾತುಭವನಂ ಪಾತುಭಾವೋ। **ಆವಿಭಾವೋ**ತಿ ಆವಿಭವನಂ ಆವಿಭಾವೋ, ಉಭಿನ್ನಮೇತೇಸಂ ಪಾಕಟತಾ ಇಚ್ಚೇವತ್ಥೋ। **ತಿರೋಭಾವೋ**ತಿ ತಿರೋಭವನಂ ತಿರೋಭಾವೋ, ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಭಾವೋ। **ವಿನಾಭಾವೋ**ತಿ ವಿನಾಭವನಂ ವಿನಾಭಾವೋ, ವಿಯೋಗೋ। **ಸೋತ್ಥಿಭಾವೋ**ತಿ ಸೋತ್ಥಿಭವನಂ ಸೋತ್ಥಿಭಾವೋ, ಸುವತ್ಥಿಭಾವೋ ಸುಖಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ನಿಬ್ಭಯತಾ ನಿರುಪದ್ದವತಾ ಏವ। **ಅತ್ಥಿಭಾವೋ**ತಿ ಅತ್ಥಿತಾ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾ ಅವಿವಿತ್ತತಾ। **ನತ್ಥಿಭಾವೋ**ತಿ ನತ್ಥಿತಾ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತಾ ವಿವಿತ್ತತಾ ರಿತ್ತತಾ ತುಚ್ಛತಾ ಸುಞ್ಞತಾ। **ಓ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ।

ಅಭಿಭವತೀತಿ **ಅಭಿಭವಿತಾ,** ಪರಂ ಅಭಿಭವನ್ತೋ ಯೋ ಕೋಚಿ। ಏವಂ **ಪರಿಭವಿತಾ,** ಅನುಭವತೀತಿ **ಅನುಭವಿತಾ,** ಸುಖಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ ವಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ ವಾ ಅನುಭವನ್ತೋ ಯೋ ಕೋಚಿ। ಏವಂ **ಸಮನುಭವಿತಾ। ಪಚ್ಚನುಭವಿತಾ,** ಏತ್ಥ ಪನ ಯಥಾ "ಅಮತಸ್ಸ ದಾತಾ। ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೇತಾ"ತಿಆದೀಸು "ದಾತಾ"ತಿ ಪದಾನಂ ಕತ್ತುವಾಚಕಾನಂ "ಅಮತಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಕಮ್ಮವಾಚಕೇಹಿ ಛಟ್ಠಿಯನ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯೋಜನಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾ ಇಮೇಸಮ್ಪಿ ಪದಾನಂ "ಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಿಭವಿತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಏವರೂಪಾನಂ ಪದಾನಂ। **ಆ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ।

ಭವತೀತಿ **ಭವಂ**। ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ವಾ ಭವಂ, ವಡ್ಢಮಾನೋ ಪುಗ್ಗಲೋ। "ಸುವಿಜಾನೋ ಭವಂ ಹೋತಿ, ಸುವಿಜಾನೋ ಪರಾಭವೋ। ಧಮ್ಮಕಾಮೋ ಭವಂ ಹೋತಿ, ಧಮ್ಮದೇಸ್ಸೀ ಪರಾಭವೋ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಅಥ ವಾ ಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥೇತಿ, ಸೋ "ಭವ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ, "ಭವಂ ಕಚ್ಚಾಯನೋ। ಭವಂ ಆನನ್ದೋ। ಮಞ್ಞೇ ಭವಂ ಪತ್ಥಯತಿ, ರಞ್ಞೋ ಭರಿಯಂ ಪತಿಬ್ಬತ"ನ್ತಿಆದೀಸು। ಏತ್ಥ ಪನ ಧಾತುಅತ್ಥೇ ಆದರೋ ನ ಕಾತಬ್ಬೋ, ಸಮ್ಮುತಿಅತ್ಥೇಯೇವಾದರೋ ಕಾತಬ್ಬೋ "ಸಙ್ಕೇತವಚನಂ ಸಚ್ಚಂ, ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಕಾರಣ"ನ್ತಿ ವಚನತೋ। ವೋಹಾರವಿಸಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿ ಏವ ಪಧಾನಾ ಅವಿಲಙ್ಘನೀಯಾ। ಪರಾಭವತೀತಿ **ಪರಾಭವಂ**। ಏವಂ **ಪರಿಭವಂ। ಅಭಿಭವಂ। ಅನುಭವಂ**। ಪಭವತಿ ಪಹೋತಿ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ **ಪಭವಂ,** ಪಹೋನ್ತೋ ಯೋ ಕೋಚಿ। **ನ** ಪಭವಂ ಅಪ್ಪಭವಂ, "ಅಪ್ಪಭವ"ನ್ತಿ ಚ ಇದಂ ಜಾತಕೇ ದಿಟ್ಠಂ -

"ಭಿನ್ನಪ್ಲವಮಿವ ವಾತೇನ, ರುಣ್ಣೋ ರುಕ್ಖಮುಪಾಗಮಿಂ।
ಸೋಹಂ ಅಪ್ಪಭವಂ ತತ್ಥ, ಸಾಖಂ ಹತ್ಥೇಹಿ ಅಗ್ಗಹಿ"ನ್ತಿ

ತತ್ಥ ಸಾಧಕವಚನಮಿದಂ। ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ।

ಧನಭೂತೀತಿ ಧನಮಸ್ಸ ಭವತೂತಿ ಧನಭೂತಿ। **ಸಿರಿಭೂತೀ**ತಿ ಸೋಭಾಯ ಚೇವ ಪಞ್ಞಾಪುಞ್ಞಾನಞ್ಚ ಅಧಿವಚನಂ। ಸಾ ಅಸ್ಸ ಭವತೂತಿ ಸಿರಿಭೂತಿ। ಏವಂ **ಸೋತ್ಥಿಭೂತಿ, ಸುವತ್ಥಿಭೂತಿ**। ಇಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ।

ಭಾವೀತಿ ಭವನಸೀಲೋ ಭಾವೀ, ಭವನಧಮ್ಮೋ ಭಾವೀ, ಭವನೇ ಸಾಧುಕಾರೀ ಭಾವೀ। ಏವಂ **ವಿಭಾವೀ। ಸಮ್ಭಾವೀ। ಪರಿಭಾವೀ**ತಿ। ತತ್ರ **ವಿಭಾವೀ**ತಿ ಅತ್ಥವಿಭಾವನೇ ಸಮತ್ಥೋ ಪಣ್ಡಿತೋ ವುಚ್ಚತಿ। ಏತ್ಥ ವಿದ್ವಾ, ವಿಜ್ಜಾಗತೋ, ಞಾಣೀತಿಆದಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಭವನ್ತಿ ಚತ್ರ -

ವಿದ್ವಾ ವಿಜ್ಜಾಗತೋ ಞಾಣೀ, ವಿಭಾವೀ ಪಣ್ಡಿತೋ ಸುಧೀ।
ಬುಧೋ ವಿಸಾರದೋ ವಿಞ್ಞೂ, ದೋಸಞ್ಞೂ ವಿದ್ದಸು ವಿದೂ॥

ವಿಪಸ್ಸೀ ಪಟಿಭಾಣೀ ಚ, ಮೇಧಾವೀ ನಿಪಕೋ ಕವಿ।
ಕುಸಲೋ ವಿದುರೋ ಧೀಮಾ, ಗತಿಮಾ ಮುತಿಮಾ ಚಯಂ॥

ಚಕ್ಖುಮಾ ಕಣ್ಣವಾ ದಬ್ಬೋ, ಧೀರೋ ಭೂರಿ ವಿಚಕ್ಖಣೋ।
ಸಪ್ಪಞ್ಞೋ ಬುದ್ಧಿಮಾ ಪಞ್ಞೋ, ಏವಂನಾಮಾ ವಿಭಾವಿನೋತಿ॥

ಈಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ।

ಸಯಮ್ಭೂತಿ ಸಯಮೇವ ಭವತೀತಿ ಸಯಮ್ಭೂ। ಕೋ ಸೋ? ಅನ್ತರೇನ ಪರೋಪದೇಸಂ ಸಾಮಂಯೇವ ಸಬ್ಬಂ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಸಕ್ಯಮುನಿ ಭಗವಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

"ನ ಮೇ ಆಚರಿಯೋ ಅತ್ಥಿ, ಸದಿಸೋ ಮೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ।
ಸದೇವಕಸ್ಮಿಂ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ನತ್ಥಿ ಮೇ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ॥

ಅಹಞ್ಹಿ ಅರಹಾ ಲೋಕೇ, ಅಹಂ ಸತ್ಥಾ ಅನುತ್ತರೋ।
ಏಕೋಮ್ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸೀತೀಭೂತೋಸ್ಮಿ ನಿಬ್ಬುತೋ"ತಿ॥

ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಪಾರಮಿತಾಪರಿಭಾವಿತೋ ಸಯಮ್ಭೂಞಾಣೇನ ಸಹ ವಾಸನಾಯ ವಿಗತವಿದ್ಧಸ್ತನಿರವಸೇಸಕಿಲೇಸೋ ಮಹಾಕರುಣಾಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾದಿಅಪರಿಮೇಯ್ಯಗುಣಗಣಾಧಾರೋ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನೋ ಸಯಮ್ಭೂ। ಸೋ ಏವಂಭೂತೋ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನೋ ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ "ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಅಚ್ಛರಿಯಮನುಸ್ಸೋ, ಕತಮೋ ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ? ತಥಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ। ಸೋ ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ ಏತರಹಿ "ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಸುಗತೋ"ತಿಆದೀಹಿ ಯಥಾಭುಚ್ಚಗುಣಾಧಿಗತನಾಮೇಹಿ ಚ ಪಸಿದ್ಧೋ, "ಗೋತಮೋ ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧೂ"ತಿ ಗೋತ್ತತೋ ಚ ಪಸಿದ್ಧೋ, ಸಕ್ಯಪುತ್ತೋ ಸಕ್ಕೋ ಸಕ್ಯಮುನಿ ಸಕ್ಯಸೀಹೋ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವೋತಿ ಕುಲತೋ ಚ ಪಸಿದ್ಧೋ, ಸುದ್ಧೋದನಿಮಾಯಾದೇವೀಸುತೋತಿ ಮಾತಾಪಿತಿತೋ ಚ ಪಸಿದ್ಧೋ, ಸಿದ್ಧತ್ಥೋತಿ ಗಹಿತನಾಮೇನ ಚ ಪಸಿದ್ಧೋ। ಭವನ್ತಿ ಚತ್ರ -

ಯೋ ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ ಆಸಿ, ಬುದ್ಧೋ ಸೋ ವದತಂ ವರೋ।
ಗೋತ್ತತೋ ಗೋತಮೋ ನಾಮ, ತಥೇವಾದಿಚ್ಚಬನ್ಧು ಚ॥

ಸಕ್ಯಕುಲೇ ಪಸೂತತ್ತಾ, ಸಕ್ಯಪುತ್ತೋತಿ ವಿಸ್ಸುತೋ।
ಸಕ್ಕೋ ಇತಿ ಚ ಅವ್ಹಿತೋ, ತಥಾ ಸಕ್ಯಮುನೀತಿ ಚ॥

ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸೇಟ್ಠಭಾವೇನ, ಸಕ್ಯೇ ಚ ಸೇಟ್ಠಭಾವತೋ।
ಸಕ್ಯಸೀಹೋತಿ ಸೋ ಸಕ್ಯ-ಪುಙ್ಗವೋತಿ ಚ ಸಮ್ಮತೋ॥

ಸುದ್ಧೋದನೀತಿ ಪಿತಿತೋ, ನಭೇ ಚನ್ದೋವ ವಿಸ್ಸುತೋ।
ಮಾತಿತೋಪಿ ಚ ಸಞ್ಞಾತೋ, ಮಾಯಾದೇವೀಸುತೋ ಇತಿ॥

ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಸುಗತೋ ಬುದ್ಧೋ, ಧಮ್ಮರಾಜಾ ತಥಾಗತೋ।
ಸಮನ್ತಭದ್ದೋ ಭಗವಾ, ಜಿನೋ ದಸಬಲೋ ಮುನಿ॥

ಸತ್ಥಾ ವಿನಾಯಕೋ ನಾಥೋ,
ಮುನಿನ್ದೋ ಲೋಕನಾಯಕೋ।
ನರಾಸಭೋ ಲೋಕಜಿನೋ,
ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ದ್ವಿಪದುತ್ತಮೋ॥

ದೇವದೇವೋ ಲೋಕಗರು, ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮೀ ಮಹಾಮುನಿ।
ಸಮನ್ತಚಕ್ಖು ಪುರಿಸ-ದಮ್ಮಸಾರಥಿ ಮಾರಜಿ॥

ಧಮ್ಮಿಸ್ಸರೋ ಚ ಅದ್ವೇಜ್ಝ-ವಚನೋ ಸತ್ಥವಾಹಕೋ।
ವಿಸುದ್ಧಿದೇವೋ ದೇವಾತಿ-ದೇವೋ ಚ ಸಮಣಿಸ್ಸರೋ॥

ಭೂರಿಪಞ್ಞೋ'ನಧಿವರೋ, ನರಸೀಹೋ ಚ ಚಕ್ಖುಮಾ।
ಮುನಿಮುನಿ ನರವರೋ, ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಜನೇ ಸುತೋ॥

ಅಙ್ಗೀರಸೋ ಯತಿರಾಜಾ, ಲೋಕಬನ್ಧು'ಮತನ್ದದೋ।
ವತ್ತಾ ಪವತ್ತಾ ಸದ್ಧಮ್ಮ-ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಯತಿಸ್ಸರೋ॥

ಲೋಕದೀಪೋ ಸಿರೀಘನೋ, ಸಮಣಿನ್ದೋ ನರುತ್ತಮೋ।
ಲೋಕತ್ತಯವಿದೂ ಲೋಕ-ಪಜ್ಜೋತೋ ಪುರಿಸುತ್ತಮೋ॥

ಸಚ್ಚದಸೋ ಸತಪುಞ್ಞ-ಲಕ್ಖಣೋ ಸಚ್ಚಸವ್ಹಯೋ।
ರವಿಬನ್ಧಾ'ಸಮಸಮೋ, ಪಞ್ಚನೇತ್ತ'ಗ್ಗಪುಗ್ಗಲೋ॥

ಸಬ್ಬಾಭಿಭೂ ಸಬ್ಬವಿದೂ, ಸಚ್ಚನಾಮೋ ಚ ಪಾರಗೂ।
ಪುರಿಸಾತಿಸಯೋ ಸಬ್ಬ-ದಸ್ಸಾವೀ ನರಸಾರಥಿ॥

ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಇತಿ ಸೋ, ಞಾತೋ ಸತ್ಥುತ್ತಮೋತಿ ಚ।
ತಾದೀ ವಿಭಜ್ಜವಾದೀತಿ, ಮಹಾಕಾರುಣಿಕೋತಿ ಚ॥

ಚಕ್ಖುಭೂತೋ ಧಮ್ಮಭೂತೋ, ಞಾಣಭೂತೋತಿ ವಣ್ಣಿತೋ।
ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೋತಿ ಪುರಿಸಾ-ಜಞ್ಞೋ ಇತಿ ಚ ಥೋಮಿತೋ॥

ಲೋಕಜೇಟ್ಠೋ ಸಯಮ್ಭೂ ಚ, ಮಹೇಸಿ ಮಾರಭಞ್ಜನೋ।
ಅಮೋಘವಚನೋ ಧಮ್ಮ-ಕಾಯೋ ಮಾರಾಭಿಭೂ ಇತಿ॥

ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ನಾಮಾನಿ, ಸಗುಣೇನ ಮಹೇಸಿನೋ।
ನಾಮಂ ಗುಣೇಹಿ ನಿಸ್ಸಿತಂ, ಕೋ ಕವಿನ್ದೋ ಕಥೇಸ್ಸತಿ॥

ತತ್ರ ಸಬ್ಬಞ್ಞು ಇಚ್ಚಾದಿ-ನಾಮಂ ಸಾಧಾರಣಂ ಭವೇ।
ಸಬ್ಬೇಸಾನಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಾನಂ, ಗೋತಮೋ ಇತಿಆದಿ ನ॥

ಬುದ್ಧೋ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ಚ, "ಸಯಮ್ಭೂ"ಇತಿ ಸಾಸನೇ।
ಕೇಚಿ "ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಯಮ್ಭೂ"ತಿ, ಸಾಸನಾವಚರಂ ನ ತಂ॥

"ಬುದ್ಧೋ ತಥಾಗತೋ ಸತ್ಥಾ, ಭಗವಾ"ತಿ ಪದಾನಿ ತು।
ಠಾನೇನೇಕಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಸಞ್ಚರನ್ತಿ ಅಭಿಣ್ಹಸೋ॥

ತತ್ರ ಚಾದಿಪದಂ ಅನ್ತ-ಪದಞ್ಚೇವ ಇಮಾನಿ ತು।
ಏಕತೋಪಿ ಚರನ್ತೀತಿ, ವಿಭಾವೇಯ್ಯ ವಿಸಾರದೋ॥

ವಿಸೇಸಕಪದಾನಂ ತು, ಅಪೇಕ್ಖಕಪದಾನಿ ಚ।
ಅನಪೇಕ್ಖಪದಾನೀತಿ, ಪದಾನಿ ದುವಿಧಾ ಸಿಯುಂ॥

ತಥಾ ಹಿ ಸತ್ಥವಾಹೋ ನರವರೋ ಳಳಭಿಞ್ಞೋತಿ ಏವಂಪಕಾರಾನಿ ಅಭಿಧಾನಪದಾನಿ ವಿಸೇಸಕಪದಾಪೇಕ್ಖಕಾನಿ। ಕಥಂ?

"ಏವಂ ವಿಜಿತಸಙ್ಗಾಮಂ, ಸತ್ಥವಾಹಂ ಅನುತ್ತರಂ।
ಸಾವಕಾ ಪಯಿರುಪಾಸನ್ತಿ, ತೇವಿಜ್ಜಾ ಮಚ್ಚುಹಾಯಿನೋ॥

ಯಂ ಲೋಕೋ ಪೂಜಯತೇ,
ಸಲೋಕಪಾಲೋ ಸದಾ ನಮಸ್ಸತಿ ಚ।
ತಸ್ಸೇತ ಸಾಸನವರಂ,
ವಿದೂಹಿ ಞೇಯ್ಯಂ ನರವರಸ್ಸಾ"ತಿ,

"ಳಳಭಿಞ್ಞಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ ಚ ಏವಂ ವಿಸೇಸಕಪದಾಪೇಕ್ಖಕಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಬುದ್ಧೋ ಜಿನೋ ಭಗವಾತಿ ಏವಂಪಕಾರಾನಿ ಪನ ನೋ ವಿಸೇಸಕಾಪೇಕ್ಖಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯುಂ "ಮುನಿನ್ದೋ ಸಮಣಿನ್ದೋ ಸಮಣಿಸ್ಸರೋ ಯತಿಸ್ಸರೋ ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧು ರವಿಬನ್ಧೂತಿ ಏವಂಪಕಾರಾನಂ ಇಧ ವುತ್ತಾನಮಭಿಧಾನಾನಂ ವಿಸೇಸತ್ಥಾಭಾವತೋ ಪುನರುತ್ತಿದೋಸೋ ಅತ್ಥೀ"ತಿ। ತನ್ನ, ಅಭಿಧಾನಾನಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣೀಯಾನಭಿಸಙ್ಖರಣೀಯವಸೇನ ಅಭಿಸಙ್ಖತಾಭಿಧಾನಾನಿ ಅನಭಿಸಙ್ಖತಾಭಿಧಾನಾನೀತಿ ದ್ವೇಧಾ ದಿಸ್ಸನತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಕೇಚಿ "ಸಕ್ಯಸೀಹೋ"ತಿ ಅಭಿಧಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚ "ಸಕ್ಯಕೇಸರೀ ಸಕ್ಯಮಿಗಾಧಿಪೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಾನಾವಿವಿಧಮಭಿಧಾನಮಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತಿ, ಪಾವಚನೇಪಿ ಹಿ "ದ್ವಿದುಗ್ಗಮವರಹನುತ್ತ'ಮಲತ್ಥಾ"ತಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಕೇಚಿ

“ಧಮ್ಮರಾಜಾ”ತಿ ಅಭಿಧಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚ “ಧಮ್ಮದಿಸಮ್ಪತೀ”ತಿಆದೀನಿ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತಿ। “ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ”ತಿ ಅಭಿಧಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚ “ಸಬ್ಬದಸ್ಸಾವೀ ಸಬ್ಬದಸ್ಸೀ”ತಿಆದೀನಿ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತಿ, “ಸಹಸ್ಸಕ್ಖೋ”ತಿ ಅಭಿಧಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚ “ದಸಸತಲೋಚನೋ”ತಿಆದೀನಿ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತಿ। “ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧೂ”ತಿ ಅಭಿಧಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚ “ಅರವಿನ್ದಸಹಾಯಬನ್ಧೂ”ತಿಆದೀನಿ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತಿ। “ಅಮ್ಬುಜ”ನ್ತಿ ಅಭಿಧಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚ “ನೀರಜಂ ಕುಞ್ಜ”ನ್ತಿಆದೀನಿ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತಿ। ಪಾವಚನೇಪಿ ಹಿ ಯಂ ಪದುಮಂ, ತಂ ಜಲಜಂ ನಾಮಾತಿ ಮನ್ತ್ವಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತೇಹಿ ಅರಿಯೇಹಿ ದೇಸನಾವಿಲಾಸವಸೇನ ವುತ್ತೋ “ಪದುಮುತ್ತರನಾಮಿನೋ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಟ್ಠಾನೇ “ಜಲಜುತ್ತರನಾಮಿನೋ”ತಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಏವಂ ಅಭಿಸಙ್ಖತಾಭಿಧಾನಾನಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ।

“ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ”ತಿ ಅಭಿಧಾನಾನಿ ಪನ ಅನಭಿಸಙ್ಖತಾಭಿಧಾನಾನಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಆಯಸ್ಮತಾ **ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ** “ಬುದ್ಧೋತಿ ನೇತಂ ನಾಮಂ ಮಾತರಾ ಕತಂ, ನ ಪಿತರಾ ಕತಂ, ನ ಭಗಿನಿಯಾ ಕತಂ, ನ ಞಾತಿಸಾಲೋಹಿತೇಹಿ ಕತಂ, ನ ದೇವತಾಹಿ ಕತಂ, ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಮೇತಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲೇ ಸಹ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪ್ಪಟಿಲಾಭಾ ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಯದಿದಂ ಬುದ್ಧೋ”ತಿ, ತಥಾ “ಭಗವಾತಿ ನೇತಂ ನಾಮಂ ಮಾತರಾ ಕತಂ…ಪೇ॰… ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಯದಿದಂ ಭಗವಾ”ತಿ। ಏವಂ “ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ”ತಿ ಅಭಿಧಾನಾನಿ ಅನಭಿಸಙ್ಖತಾಭಿಧಾನಾನಿ। ನ ಹಿ ತಾನಿ ಅಭಿಧಾನಾನಿ ಚೇವ “ಸತ್ಥಾ ಸುಗತೋ ಜಿನೋ”ತಿಆದೀನಿ ಚ ಅಞ್ಞಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಭಿಧಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಭಿಸಙ್ಖತಾನಿ, ನಾಪಿ ಅಞ್ಞಾನಿ ಅಭಿಧಾನಾನಿ ಏತಾನಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಭಿಸಙ್ಖತಾನಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ “ಬುದ್ಧೋ”ತಿ ಅಭಿಧಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚ “ಬುಜ್ಝಿತಾ ಬೋಧೇತಾ ಬೋಧಕೋ”ತಿಆದೀನಿ ನಾಮಾಭಿಧಾನಾನಿ ನ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತಿ। ತಥಾ “ಭಗವಾ ಸತ್ಥಾ ಸುಗತೋ”ತಿಆದೀನಿ ನಾಮಾಭಿಧಾನಾನಿ ಪಟಿಚ್ಚ “ಸಮ್ಪನ್ನಭಗೋ ಅನುಸಾಸಕೋ ಸುನ್ದರವಚನೋ”ತಿಆದೀನಿ ನಾಮಾಭಿಧಾನಾನಿ ನಾಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಇಮಂ ವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “ಮುನಿನ್ದೋ ಸಮಣಿನ್ದೋ ಸಮಣಿಸ್ಸರೋ ಯತಿಸ್ಸರೋ ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧು ರವಿಬನ್ಧೂ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪುನರುತ್ತಿ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಕತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಏವಮಞ್ಞತ್ರಾಪಿ ನಯೋ ನೇತಬ್ಬೋ। ಅತ್ರಿದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಅಭಿಸಙ್ಖತನಾಮಞ್ಚ, ನಾಮಞ್ಞಾನಭಿಸಙ್ಖತಂ।
ದ್ವಿದುಗ್ಗಮವರೋ ಬುದ್ಧೋ, ಇತಿ ನಾಮಂ ದ್ವಿಧಾ ಭವೇ”ತಿ॥

ಪಭೂತಿ ಪರಂ ಪಸಯ್ಹ ಭವತೀತಿ ಪಭೂ, ಇಸ್ಸರೋ। “ಅರಞ್ಞಸ್ಸ ಪಭೂ ಅಯಂ ಉದ್ದಕೋ”ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। **ಅಭಿಭೂತಿ** ಅಭಿಭವತೀತಿ ಅಭಿಭೂ, ಅಸಞ್ಞಸತ್ತೋ। ಕಿಂ ಸೋ ಅಭಿಭವಿ? ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧೇ ಅರೂಪಿನೋ। ಇತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧೇ ಅರೂಪಿನೋ ಅಭಿಭವೀತಿ ಅಭಿಭೂ। ಸೋ ಚ ಖೋ ನಿಚ್ಚೇತನತ್ತಾ ಅಭಿಭವನಕ್ರಿಯಾಯಾಸತಿ ಪುಬ್ಬೇವಾ'ಸಞ್ಞುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಝಾನಲಾಭಿಕಾಲೇ ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಗತಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಂ ಸಞ್ಞಾವಿರಾಗವಸೇನ ಭಾವೇತ್ವಾ ಚತ್ತಾರೋ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇ ಅಸಞ್ಞಿಭವೇ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನ ಅಭಿಭವಿತುಮಾರಭಿ, ತದಭಿಭವನಕಿಚ್ಚಂ ಇದಾನಿ ಸಿದ್ಧನ್ತಿ ಅಭಿಭವೀತಿ ಅಭಿಭೂತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಪಿಚ ನಿಚ್ಚೇತನಭಾವೇನ ಅಭಿಭವನಬ್ಯಾಪಾರೇ ಅಸತಿಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ಸಚೇತನಕಾಲೇ ಸಬ್ಯಾಪಾರತ್ತಾ ಸಚೇತನಸ್ಸ ವಿಯ ನಿಚ್ಚೇತನಸ್ಸಾಪಿ ಸತೋ ತಸ್ಸ ಉಪಚಾರೇನ ಸಬ್ಯಾಪಾರತಾವಚನಂ ಯುಜ್ಜತೇವ। ದಿಸ್ಸತಿ ಹಿ ಲೋಕೇ ಸಾಸನೇ ಚ ಸಚೇತನಸ್ಸ ವಿಯ ಅಚೇತನಸ್ಸಪಿ ಉಪಚಾರೇನ ಸಬ್ಯಾಪಾರತಾವಚನಂ। ತಂ ಯಥಾ? ಕೂಲಂ ಪತಿತುಕಾಮಂ, ಏವಂ ಲೋಕೇ। ಸಾಸನೇ ಪನ -

“ರೋದನ್ತೇ ದಾರಕೇ ದಿಸ್ವಾ, ಉಬ್ಬಿಗ್ಗಾ ವಿಪುಲಾ ದುಮಾ।
ಸಯಮೇವೋನಮಿತ್ವಾನ, ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ ದಾರಕೇ”ತಿ ಚ

“ಅಜ್ಝಾಗಿರಿನೋ ದಾನಿ ದುಮಾ ಭದನ್ತೇ, ಫಲೇಸಿನೋ ಛದನಂ ವಿಪ್ಪಹಾಯಾ”ತಿ ಚ “ಫಲಂ ತೋಸೇತಿ ಕಸ್ಸಕ”ನ್ತಿ ಚ ಆದಿ। **ಅಭಿಭೂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾಭಿಧಾನತ್ತೇ “ಅಭಿಭುಂ ಅಭಿಭುತೋ ಮಞ್ಞತೀ”ತಿ ಇದಮೇತ್ಥ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಅಥ ವಾ ಅಭಿಭವತೀತಿ ಅಭಿಭೂ, ಪರೇಸಮಭಿಭವಿತಾ ಯೋ ಕೋಚಿ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ತಥಾಗತೋಯೇವ ಅಭಿಭೂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ

ಭಗವತಾ "ತಥಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅಭಿಭೂ ಅನಭಿಭೂತೋ ಅಞ್ಞದತ್ಥುದಸೋ ವಸವತ್ತೀ"ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಅಭಿಭೂ ನಾಮ ಸಹಸ್ಸೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

ವಿಭೂತಿ ವಿಸೇಸಭೂತೋತಿ ವಿಭೂ, "ಭವಸೋತಂ ಸಚೇ ಬುದ್ಧೋ, ತಿಣ್ಣೋ ಲೋಕನ್ತಗೂ ವಿಭೂ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। **ವಿಭೂತಿ** ಹೇತ್ಥ ರೂಪಕಾಯಧಮ್ಮಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಸೇಸಭೂತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಹ ಚ –

"ದಿಸ್ಸಮಾನೋಪಿ ತಾವಸ್ಸ, ರೂಪಕಾಯೋ ಅಚಿನ್ತಿಯೋ।
ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಡ್ಢೇ, ಧಮ್ಮಕಾಯೇ ಕಥಾವ ಕಾ"ತಿ॥

ಅಧಿಭೂತಿ ಅಧಿಭವತೀತಿ ಅಧಿಭೂ, ಇಸ್ಸರೋ।

"ತದಾ ಮಂ ತಪತೇಜೇನ, ಸನ್ತತ್ತೋ ತಿದಿವಾಧಿಭೂ।
ಧಾರೇನ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಣ್ಣಂ, ಭಿಕ್ಖಾಯ ಮಂ ಉಪಾಗಮೀ"ತಿ –

ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। **ಪತಿಭೂತಿ** ಪತಿಭೂತೋತಿ ಪತಿಭೂ, "ಗೋಣಸ್ಸ ಪತಿಭೂ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। **ಗೋತ್ರಭೂತಿ** ಗೋತ್ತಸಙ್ಖಾತಂ ಅಮತಮಹಾನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಭೂತೋತಿ ಗೋತ್ರಭೂ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೇನ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ "ಕತಮೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ಗೋತ್ರಭೂ? ಯೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮನನ್ತರಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ, ತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಗೋತ್ರಭೂ"ತಿ, ಇದಮೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಅಪಿಚ ಸಮಣೋತಿ ಗೋತ್ತಮತ್ತಮನುಭವಮಾನೋ ಕಾಸಾವಕಣ್ಠಸಮಣೋಪಿ ಗೋತ್ರಭೂ। ಸೋ ಹಿ "ಸಮಣೋ"ತಿ ಗೋತ್ತಮತ್ತಂ ಅನುಭವತಿ ವಿನ್ದತಿ, ನ ಸಮಣಧಮ್ಮೇ ಅತ್ತನಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾತಿ "ಗೋತ್ರಭೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, "ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ಖೋ ಪನಾನನ್ದ ಅನಾಗತಮದ್ಧಾನಂ ಗೋತ್ರಭುನೋ ಕಾಸಾವಕಣ್ಠಾ ದುಸ್ಸೀಲಾ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। **ವತ್ರಭೂತಿ** ಸಕ್ಕೋ। ಸೋ ಹಿ ಮಾತಾಪಿತಿಭರಣಾದೀಹಿ ಸತ್ತಹಿ ವತ್ತೇಹಿ ಸಕ್ಕತ್ತಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇ ದೇವೇ ವತ್ತೇನ ಅಭಿಭವತೀತಿ ವತ್ರಭೂ। **ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ **ಭೂ**ಧಾತುಮ್ಹಿ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಪತ್ತಿಅತ್ಥಮ್ಪಿ ಗಹೇತ್ವಾ "ವತ್ತೇನ ಅಞ್ಞೇ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ದೇವಿಸ್ಸರಿಯಂ ಪತ್ತೋತಿ ವತ್ರಭೂ"ತಿ ವುತ್ತಂ, "ವತ್ರನಾಮಕಂ ವಾ ಅಸುರಂ ಅಭಿಭವತೀತಿ ವತ್ರಭೂ"ತಿ ಚ, "ವತ್ರಭೂ ಜಯತಂಪಿತಾ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಏತ್ಥ ಹಿ **ವತ್ರಭೂತಿ** ವತ್ರನಾಮಕಸ್ಸ ಅಸುರಸ್ಸ ಅಭಿಭವಿತಾ। **ಜಯತಂ ಪಿತಾತಿ** ಜಯನ್ತಾನಂ ಪಿತಾ। "ಸಕ್ಕೋ ಇನ್ದೋ ಪುರಿನ್ದದೋ" ಇಚ್ಚಾದಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಇದಂ ತು ಧಾತಾಧಿಕಾರೇ ಪಕಾಸೇಸ್ಸಾಮ। **ಪರಾಭಿಭೂತಿ** ಪರಮಭಿಭವತೀತಿ ಪರಾಭಿಭೂ। ಏವಂ **ರೂಪಾಭಿಭೂತಿ**ಆದೀಸುಪಿ। **ಸಬ್ಬಾಭಿಭೂತಿ** ಸಬ್ಬಮಭಿಭವಿತಬ್ಬಂ ಅಭಿಭವತೀತಿ ಸಬ್ಬಾಭಿಭೂ। ಸಬ್ಬಾಭಿಭೂತಿ ಚ ಇದಂ ನಾಮಂ ತಥಾಗತಸ್ಸೇವ ಯುಜ್ಜತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ –

"ಸಬ್ಬಾಭಿಭೂ ಸಬ್ಬವಿದೂಹಮಸ್ಮಿ,
ಸಬ್ಬೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅನೂಪಲಿತ್ತೋ।
ಸಬ್ಬಞ್ಜಹೋ ತಣ್ಹಕ್ಖಯೇ ವಿಮುತ್ತೋ,
ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಕಮುದ್ದಿಸೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ॥

ಊಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ। ನಿಯತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋಯಂ।

ಇದಾನಿ ಅನಿಯತಲಿಙ್ಗಾನಂ ನಿಯತಲಿಙ್ಗೇಸು ಪಕ್ಖಿತ್ತಾನಂ **ಭೂತಪರಾಭೂತ ಸಮ್ಭೂತ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ವುಚ್ಚತಿ। ತತ್ರ **ಭೂತೋ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅಭವೀತಿ ಭೂತೋ, ಭೂತೋತಿ ಜಾತೋ ಸಞ್ಜಾತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಪಾತುಭೂತೋ, ಭೂತೋತಿ ವಾ ಲದ್ಧಸರೂಪೋ ಯೋ ಕೋಚಿ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕೋ ವಾ ಅವಿಞ್ಞಾಣಕೋ ವಾ। ಅಥ ವಾ ತಥಾಕಾರೇನ ಭವತೀತಿ ಭೂತೋ, ಭೂತೋತಿ ಸಚ್ಚೋ ತಥೋ ಅವಿತಥೋ ಅವಿಪರೀತೋ ಯೋ ಕೋಚಿ, ಏತ್ಥ ಯೋ **ಭೂತ**ಸದ್ದೋ ಸಚ್ಚತ್ಥೋ, ತಸ್ಸ "ಭೂತಟ್ಠೋ"ತಿ ಇದಮೇತ್ಥ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। **ಪರಾಭೂತೋ**ತಿ ಪರಾಭವೀತಿ ಪರಾಭೂತೋ। ಸುಟ್ಠು ಭೂತೋತಿ **ಸಮ್ಭೂತೋ**। ವಿಸೇಸೇನ ಭೂತೋತಿ **ವಿಭೂತೋ**। ವಿಸ್ಸುತೋ ಭೂತೋತಿ ವಾ ವಿಭೂತೋ, "ವಿಭೂತಾರಮ್ಮಣ"ನ್ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ವಿಭವೀತಿ ವಾ **ವಿಭೂತೋ,** ವಿನಟ್ಠೋತಿ ಅತ್ಥೋ, "ರೂಪೇ ವಿಭೂತೇ ನ ಫುಸನ್ತಿ ಫಸ್ಸಾ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಪಾಕಟೋ ಭೂತೋತಿ **ಪಾತುಭೂತೋ**। ಆವಿ ಭವತೀತಿ **ಆವಿಭೂತೋ**। ಏವಂ **ತಿರೋಭೂತೋ**। **ವಿನಾಭೂತೋ**। ಭವಿತುಮನುಚ್ಛವಿಕೋತಿ **ಭಬ್ಬೋ**। ಪರಿಭವಿಯತೇ ಸೋತಿ **ಪರಿಭೂತೋ**। ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಯೋ ಪೀಳಿತೋ ಹೀಳಿತೋ ವಾ, ಸೋ ಪರಿಭೂತೋ। ಗಮ್ಯಮಾನತ್ಥೋ ಯಥಾಕಾಮಚಾರೀ। ಅಭಿಭವಿಯ್ಯತೇ ಸೋತಿ **ಅಭಿಭೂತೋ**। ಅಧಿಭವಿಯತೇ ಸೋತಿ **ಅಧಿಭೂತೋ**। ಏವಂ **ಅದ್ಧಭೂತೋ**। ಏತ್ಥ **ಅಧಿ**ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥೋ **ಅದ್ಧ**ಸದ್ದೋ, "ಚಕ್ಖು ಭಿಕ್ಖವೇ ಅದ್ಧಭೂತಂ, ರೂಪಾ ಅದ್ಧಭೂತಾ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅದ್ಧಭೂತ"ನ್ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ, ತಥಾ "ಇಧ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖು ನ ಹೇವ ಅನದ್ಧಭೂತಂ ಅತ್ತಾನಂ ನ ಅದ್ಧಭಾವೇತೀ"ತಿ ಪದಮ್ಪಿ। ತತ್ಥ **ಅನದ್ಧಭೂತ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖೇನ ಅನಧಿಭೂತಂ। ದುಕ್ಖೇನ ಅನಧಿಭೂತೋ ನಾಮ ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವೋ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ನ ಅದ್ಧಭಾವೇತಿ ನಾಭಿಭವತೀತಿ ಸುತ್ತಪದತ್ಥೋ।

ಅನುಭವಿಯತೇ ಸೋತಿ **ಅನುಭೂತೋ**। ಏವಂ **ಸಮನುಭೂತೋ**। **ಪಚ್ಚನುಭೂತೋ**। **ಭಾವಿತೋ**। ಏತ್ಥ ಭಾವಿತೋತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಂ "ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಖೋ ಕಸ್ಸಪ ಮಯಾ ಸಮ್ಮದಕ್ಖಾತೋ ಭಾವಿತೋ"ತಿಆದೀಸು ಗುಣೀವಾಚಕಂ ಪಧಾನಪದಂ ಸಾಸನೇ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಿತ್ಥಿಯಸಮಯೇ ಪನ ಭಾವಿತೋತಿ ಕಾಮಗುಣೋ ವುಚ್ಚತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಪಾಳಿಯಂ** "ನ ಭಾವಿತಮಾಸೀಸತೀ"ತಿ। ತತ್ರ ಭಾವಿತಾ ನಾಮ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ, ತೇ ನ ಆಸೀಸತಿ ನ ಸೇವತೀತಿ ಸುತ್ತಪದತ್ಥೋ। ಸಮ್ಭಾವಿಯತೇ ಸೋತಿ **ಸಮ್ಭಾವಿತೋ**। ಏವಂ **ವಿಭಾವಿತೋ**। **ಪರಿಭಾವಿತೋ**। **ಅನುಪರಿಭೂತೋ**। **ಮನಂಪರಿಭೂತೋ**ತಿ ಮನಂ ಪರಿಭವಿಯಿತ್ಥ ಸೋತಿ ಮನಂಪರಿಭೂತೋ। ಏತ್ಥ **ಮನಂಪರಿಭೂತೋ**ತಿ ಈಸಕಂ ಅಪ್ಪತ್ತಪರಿಭವನೋ ವುಚ್ಚತಿ। **ಮನ**ನ್ತಿ ಹಿ ನಿಪಾತಪದಂ। "ಅತಿಪಣ್ಡಿತೇನ ಪುತ್ತೇನ, ಮನಮ್ಹಿ ಉಪಕೂಲಿತೋ, ದೇವದತ್ತೇನ ಅತ್ತನೋ ಅಬುದ್ಧಭಾವೇನ ಚೇವ ಖನ್ತಿಮೇತ್ತಾದೀನಞ್ಚ ಅಭಾವೇನ ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಚ ಥೇರೀ ಚ ಮನಂ ನಾಸಿತೋ, ಮನಂ ವುಳ್ಹೋ ಅಹೋಸೀ"ತಿಆದೀಸು ಚಸ್ಸ ಪಯೋಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅತ್ರ **ಮನಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಯುತ್ತಿಂ ವದಾಮ।

> **ಮನಂ**ಸದ್ದೋ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ನೋ, ನಾಮಂ ನೇಪಾತಿಕಞ್ಚೀತಿ।
> ಸನ್ತಂ ತಸ್ಸ ಮನಂ ಹೋತಿ, ಮನಮ್ಹಿ ಉಪಕೂಲಿತೋತಿ॥

ಪರಿಭವಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಞ್ಞೇನ ಪರಿಭವಿತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋತಿ ಪರಿಭವಿತಬ್ಬೋ। ಏವಂ **ಪರಿಭೋತ್ತಬ್ಬೋ ಪರಿಭವನೀಯೋ**। **ತಬ್ಬ**ಪಚ್ಚಯಟ್ಠಾನೇ ಹಿ **ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ**ಪದಯೋಜನಾ ದಿಸ್ಸತಿ "ಅಲದ್ಧಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಲದ್ಧಬ್ಬಂ ಲಭನೀಯಂ ಲದ್ಧುಂ ವಾ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಪರಿಭವನಮರಹತೀತಿ ಪರಿಭವಿತಬ್ಬೋ। ಏವಂ **ಪರಿಭೋತ್ತಬ್ಬೋ ಪರಿಭವನೀಯೋ**। ತಥಾ ಹಿ **ತಬ್ಬ**ಪಚ್ಚಯಟ್ಠಾನೇ **ಅರಹತಿ**ಪದಯೋಜನಾ ದಿಸ್ಸತಿ "ಪರಿಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ ಲಾಭಮರಹತೀತಿ ಲದ್ಧಬ್ಬ"ನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಪನ **ಪರಿಭೋತ್ತಬ್ಬೋ**ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವೇ "ಖತ್ತಿಯೋ ಖೋ ಮಹಾರಾಜ ದಹರೋತಿ ನ ಉಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ನ ಪರಿಭೋತ್ತಬ್ಬೋ"ತಿ ಪಾಳಿ ನಿದಸ್ಸನಂ। **ಅಭಿಅಧಿ**ಪುಬ್ಬಾ **ಭೂ**ಧಾತುಯೋ ಸಮಾನತ್ಥಾ। ಸೇಸಾನಿ ದುಕಾನಿ ನಯಾನುಸಾರೇನ ಞೇಯ್ಯಾನಿ। **ಭಮಾನೋ**ತಿ ಭವತೀತಿ ಭಮಾನೋ, ಮಜ್ಝೇ **ವ**ಕಾರಲೋಪೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅತ್ರಿದಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ -

> "ಕಿಂ ಸೋ ಭಮಾನೋ ಸಚ್ಚಕೋ", ಇಚ್ಚತ್ರ ಪಾಳಿಯಂ ಪನ।

ರೂಪಂ **ಭವತಿ**ಧಾತುಸ್ಸ, ವಲೋಪೇನೇವ ದಿಸ್ಸತಿ॥

ಅತ್ರಾಯಂ ಪಾಳಿ "ಕಿಂ ಸೋ ಭಮಾನೋ ಸಚ್ಚಕೋ ನಿಗಣ್ಠಪುತ್ತೋ, ಯೋ ಭಗವತೋ ವಾದಂ ಆರೋಪೇಸ್ಸತೀ"ತಿ। **ವಿಭವಮಾನೋ**ತಿ ವಿಭವತೀತಿ ವಿಭವಮಾನೋ। ಏವಂ **ಪರಿಭವಮಾನೋ**ತಿಆದೀಸು। ತತ್ಥ "ಅಭಿಸಮ್ಭೋನ್ತೋ"ತಿಮಸ್ಸ ಕರೋನ್ತೋ ನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತೋ ಇಚ್ಚೇವತ್ಥೋ। "ಸಬ್ಬಾನಿ ಅಭಿಸಮ್ಭೋನ್ತೋ, ಸ ರಾಜವಸತಿಂ ವಸೇ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನಿಮಾನಿ "ಭವಮಾನೋ"ತಿಆದೀನಿ ವಿಪ್ಪಕತಪಚ್ಚತ್ತವಚನಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ಸರಮಾನೋ ರೋದತಿ, ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಗಣ್ಹಾತಿ, "ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಸೋ ಭಾರದ್ವಾಜೋ, ಅದ್ದಸ ಅಚ್ಚುತಂ ಇಸಿ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವಿಯ ಪರಿಪುಣ್ಣುತ್ತರಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಕತ್ವಾ ರಾಜಾ ಭವಮಾನೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಮನುಭವತೀತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। "ಸರಮಾನೋ ಗಚ್ಛನ್ತೋ"ತಿಆದೀನಿ ಹಿ "ಯಾತೋ ಗತೋ ಪತ್ತೋ"ತಿಆದೀಹಿ ಸದಿಸಾನಿ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಉತ್ತರಕ್ರಿಯಾಪದಾಪೇಕ್ಖಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ **ತ್ವಾ**ಪಚ್ಚಯನ್ತಪದಾನಿ ವಿಯಾತಿ।

ಪರಿಭವಿಯಮಾನೋತಿ ಪರಿಭವಿಯತೇ ಸೋತಿ ಪರಿಭವಿಯಮಾನೋ। ಏವಂ **ಪರಿಭುಯ್ಯಮಾನೋ**ತಿಆದೀಸುಪಿ। ಇಮಾನಿಪಿ ವಿಪ್ಪಕತಪಚ್ಚತ್ತವಚನಾನಿ, ತಸ್ಮಾ "ರಾಜಪುರಿಸೇಹಿ ನೀಯಮಾನೋ ಚೋರೋ ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸೀ"ತಿಆದೀನಿ ವಿಯ ಪರಿಪುಣ್ಣುತ್ತರಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಕತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಪರಿಭವಿಯಮಾನೋ ತಾಣಂ ಗವೇಸತಿ। ಭೋಗೋ ಪುಗ್ಗಲೇನಾನುಭವಿಯಮಾನೋ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಗಚ್ಛತೀತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ರ ಈದಿಸೇಸು ವಿಪ್ಪಕತವಚನೇಸು ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ಅಯಂ ಅನಿಯತಲಿಙ್ಗಾನಂ ನಿಯತಲಿಙ್ಗೇಸು ಪಕ್ಖಿತ್ತಾನಂ **ಭೂತ ಪರಾಭೂತ ಸಮ್ಭೂತ**ಸದ್ದಾನಂ ನಿದ್ದೇಸೋ। ಇಚ್ಚೇವಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ನಿಬ್ಬಚನಾದಿವಸೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ವಿಭಾವಿತೋ।

ಇದಾನಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ ವುಚ್ಚತಿ - ತತ್ರ **ಭಾವಿಕಾ**ತಿ ಭಾವೇತೀತಿ ಭಾವಿಕಾ। ಯಾ ಭಾವನಂ ಕರೋತಿ, ಸಾ ಭಾವಿಕಾ। **ಭಾವನಾ**ತಿ ವಡ್ಢನಾ ಬ್ರೂಹನಾ ಫಾತಿಕರಣಂ ಆಸೇವನಾ ಬಹುಲೀಕಾರೋ। **ವಿಭಾವನಾ**ತಿ ಪಕಾಸನಾ ಸನ್ದಸ್ಸನಾ। ಅಥ ವಾ **ವಿಭಾವನಾ**ತಿ ಅಭಾವನಾ ಅನ್ತರಧಾಪನಾ। **ಸಮ್ಭಾವನಾ**ತಿ ಉಕ್ಕಂಸನಾ ಥೋಮನಾ। **ಪರಿಭಾವನಾ**ತಿ ವಾಸನಾ, ಸಮನ್ತತೋ ವಾ ವಡ್ಢನಾ। **ಆಕಾರ**ನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ।

ಭೂಮೀತಿ ಸತ್ತಾಯಮಾನಾ ಭವತೀತಿ ಭೂಮಿ, ಅಥ ವಾ ಭವನ್ತಿ ಜಾಯನ್ತಿ ವಡ್ಢನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ ಥಾವರಾ ಚ ಜಙ್ಗಮಾ ಚಾತಿ ಭೂಮಿ। ಭೂಮಿ ವುಚ್ಚತಿ ಪಥವೀ। "ಪಠಮಾಯ ಭೂಮಿಯಾ ಪತ್ತಿಯಾ"ತಿಆದೀಸು ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ ಭೂಮೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಾ ಪನನ್ಧಬಾಲಮಹಾಜನೇನ ವಿಞ್ಞಾತಾ ಪಥವೀ, ತಸ್ಸಿಮಾನಿ ಅಭಿಧಾನಾನಿ -

"ಪಥವೀ ಮೇದನೀ ಭೂಮಿ, ಭೂರೀ ಭೂ ಪುಥುವೀ ಮಹೀ।
ಛಮಾ ವಸುಮತೀ ಉಬ್ಬೀ, ಅವನೀ ಕು ವಸುನ್ಧರಾ।
ಜಗತೀ ಖಿತಿ ವಸುಧಾ, ಧರಣೀ ಗೋ ಧರಾ"ಇತಿ॥

ಅತ್ರ **ಭೂ ಕು ಗೋ**ಸದ್ದಾ ಪಥವೀಪದತ್ಥೇ ವತ್ತನ್ತೀತಿ ಕುತ್ರ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾತಿ ಚೇ?

ವಿದ್ವಾ ಭೂಪಾಲ ಕುಮುದ-ಗೋರಕ್ಖಾದಿಪದೇಸು ವೇ।
ಭೂ ಕು ಗೋಇತಿ ಪಥವೀ, ವುಚ್ಚತೀತಿ ವಿಭಾವಯೇ॥

ಭೂತೀತಿ ಭವನಂ ಭೂತಿ। **ವಿಭೂತೀ**ತಿ ವಿನಾಸೋ, ವಿಸೇಸತೋ ಭವನಂ ವಾ, ಅಥ ವಾ ವಿಸೇಸತೋ ಭವನ್ತಿ ಸತ್ತಾ ಏತಾಯಾತಿ ವಿಭೂತಿ, ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೇವ, "ರಞ್ಞೋ ವಿಭೂತಿ। ಪಿಹನೀಯಾ ವಿಭೂತಿಯೋ"ತಿ ಚ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಇಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ।

ಭೂರೀತಿ ಪಥವೀ। ಸಾ ಹಿ ಭವನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಭೂರೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಭವತಿ ವಾ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ವಡ್ಢತಿ ಚಾತಿ ಭೂರೀ, ಅಥ ವಾ ಭೂತಾಭೂತಾ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಾ ಸತ್ತಾ ರಮನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಭೂರೀ। ಪಥವೀನಿಸ್ಸಿತಾ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಪಥವಿಯಂಯೇವ ರಮನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಇಮಿನಾಪಿ ಅತ್ಥೇನ ಭೂರೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಭೂರೀ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಥವೀವಚನೇ "ಭೂರಿಪಞ್ಞೋ"ತಿ ಅತ್ಥಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। ಅಪಿಚ ಭೂರೀ ವಿಯಾತಿ ಭೂರೀ, ಪಞ್ಞಾ, ಭೂರೀತಿ ಪಥವೀಸಮಾಯ ವಿತ್ಥತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ನಾಮಂ, "ಯೋಗಾ ವೇ ಜಾಯತೀ ಭೂರೀ, ಅಯೋಗಾ ಭೂರಿಸಙ್ಖಯೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಂ ಇಮಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ। ಅಥ ವಾ ಭೂತೇ ಅತ್ಥೇ ರಮತೀತಿ ಭೂರೀ, ಪಞ್ಞಾಯೇತಂ ನಾಮಂ, "ಭೂರೀ ಮೇಧಾ ಪರಿಣಾಯಿಕಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಂ ಇಮಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ। ಅಥ ವಾ ಪಞ್ಞಾಯೇವ ರಾಗಾದಯೋ ಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಭವತೀತಿ ಭೂರೀ, ರಾಗಾದಿಅರಯೋ ಅಭಿಭವತೀತಿಪಿ ಭೂರೀ। ತಥಾ ಹಿ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ** ಆಯಸ್ಮತಾ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ವುತ್ತಂ "ರಾಗಂ ಅಭಿಭೂಯತೀತಿ ಭೂರೀ, ಪಞ್ಞಾ। ದೋಸಂ ಮೋಹಂ…ಪೇ॰… ರಾಗೋ ಅರಿ, ತಂ ಅರಿಂ ಮದ್ದತೀತಿ ಭೂರೀ, ಪಞ್ಞಾ। ದೋಸೋ। ಮೋಹೋ…ಪೇ॰… ಸಬ್ಬೇ ಭವಗಾಮಿನೋ ಕಮ್ಮಾ ಅರಿ, ತಂ ಅರಿಂ ಮದ್ದತೀತಿ ಭೂರೀ, ಪಞ್ಞಾ"। ಏತ್ಥ ಪನ "ಗೋತ್ರಭೂ"ತಿ ಪದಮಿವ "ಅರಿಭೂ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇಪಿ **ಭೂ**ಸದ್ದಂ ಪುಬ್ಬನಿಪಾತಂ ಕತ್ವಾ ಸನ್ಧಿವಸೇನ ಭೂರೀತಿ ಪದಮುಚ್ಚಾರಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಪಿಚ ಈದಿಸೇಸು ನಾಮಿಕಪದೇಸು ವಿನಾಪಿ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ಅಭಿಭವನಾದಿಅತ್ಥಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿಯೇವ, ನಾಖ್ಯಾತಿಕಪದೇಸೂತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇದಂ ಪನ ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ -

ಪಞ್ಞಾ ಪಜಾನನಾ ಚಿನ್ತಾ, ವಿಚಯೋ ಉಪಲಕ್ಖಣಾ।
ಪವಿಚಯೋ ಚ ಪಣ್ಡಿಚ್ಚಂ, ಧಮ್ಮವಿಚಯಮೇವ ಚ॥

ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಾ ಚ ಕೋಸಲ್ಲಂ, ಭೂರೀ ಪಚ್ಚುಪಲಕ್ಖಣಾ।
ನೇಪುಞ್ಞಞ್ಚೇವ ವೇಭಬ್ಯಾ, ಮೇಧಾ ಚುಪಪರಿಕ್ಖಕಾ॥

ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಞ್ಚ ಪರಿಣಾ-ಯಿಕಾ ಚೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾ।
ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಞ್ಞಾಬಲಂ, ಅಮೋಹೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಚ।
ಪತೋದೋ **ಚಾಭಿಧಮ್ಮಸ್ಮಾ**, ಇಮಾನಿ ಗಹಿತಾನಿ ಮೇ॥

ಞಾಣಂ ಪಞ್ಞಾಣಮುಮ್ಮಙ್ಗೋ, ಸತ್ಥೋ ಸೋತೋ ಚ ದಿಟ್ಠಿ ಚ।
ಮನ್ತಾ ಬೋಧೋ ಬುದ್ಧಿ ಬುದ್ಧಂ, ಪಟಿಭಾನಞ್ಚ ಬೋಧಿತಿ॥

ಧಮ್ಮೋ ವಿಜ್ಜಾ ಗತಿ ಮೋನಂ, ನೇಪಕ್ಕಂ ಗೋ ಮತೀ ಮುತಿ।
ವೀಮಂಸಾ ಯೋನಿ ಧೋನಾ ಚ, ಪಣ್ಡಾ ಪಣ್ಡಿಚ್ಚಯಮ್ಪಿ ಚ।
ವೇದೋ ಪಣ್ಡಿತಿಯಞ್ಚೇವ, ಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಮಿರಿಯಾಪಿ ಚ॥

"ಸೋತೋ ಬೋಧೀ"ತಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ, ಞಾಣನಾಮದ್ವಯಂ ಇದಂ।
ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧ-ಸಾವಕಾನಮ್ಪಿ ರೂಹತಿ॥

"ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿ ಸಮ್ಬೋಧಿ", ಇತಿ ನಾಮದ್ವಯಂ ಪನ।
ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸಬ್ಬಞ್ಞು-ಬುದ್ಧಾನಂಯೇವ ರೂಹತಿ॥

ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಸಙ್ಖಾತಾ, **ಪರಮೋ**ಪಪದಾ ಪನ।
ಞಾಣಪಣ್ಣತ್ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞು-ಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸೇವ ರೂಹತಿ॥

ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಸಙ್ಖಾತಾ, **ಅನುತ್ತರ**ಪದಾದಿಕಾ।
ಬುದ್ಧಾ ವಾ ಞಾಣಪಣ್ಣತ್ತಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಸ್ಸೇವ ರೂಹತಿ॥

“ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾ”ತಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ, ಞಾಣಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋವ ತಂ।
ಯುಜ್ಜತೇ ಅವಸೇಸಾ ತು, ಞಾಣಪಞ್ಞತ್ತಿ ಸಬ್ಬಗಾ॥

ಞಾಣಭಾವಮ್ಹಿ ಸನ್ತೇಪಿ, ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಾದಿಕಂ ಪನ।
ಪಯೋಜನನನ್ತರಾಭಾವಾ, ನಾತ್ರ ಸನ್ದಸ್ಸಿತಂ ಮಯಾತಿ॥

ಭೂತೀತಿ ಭೂತಸ್ಸ ಭರಿಯಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಪೇತಸ್ಸ ಭರಿಯಾ “ಪೇತೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಮೇವ ಭೂತಸ್ಸ ಭರಿಯಾ “ಭೂತೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಭೋತೀ**ತಿ ಯಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥೇನ್ತೇನ ಸಾ ಇತ್ಥೀ “ಭೋತೀ” ಇತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಇತ್ಥೀ ವೋಹರಿಯತೀತಿ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಪುರಿಸೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥೇನ್ತೇನ ಪುರಿಸೋ “ಭವಂ” ಇತಿ ವೋಹರಿಯತಿ, ಏವಮೇವ ಇತ್ಥಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥೇನ್ತೇನ ಇತ್ಥೀ “ಭೋತೀ”ಇತಿ ವೋಹರಿಯತಿ। “ಕುತೋ ನು ಭವಂ ಭಾರದ್ವಾಜೋ, ಇಮೇ ಆನೇಸಿ ದಾರಕೇ”ತಿ, “ಅಹಂ ಭೋತಿಂ ಉಪಟ್ಠಿಸ್ಸಂ, ಮಾ ಭೋತೀ ಕುಪಿತಾ ಅಹೂ”ತಿ ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ। ಅಥ ವಾ ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಸತ್ತೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಲದ್ಧನಾಮೋ, ಸೋ “ಭೋತೀ”ಇತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಇತ್ಥೀಪಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇನ ಲದ್ಧನಾಮಾ ಅನಿತ್ಥೀಪಿ ವೋಹರಿಯತೀತಿ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಹಿ ದೇವಪುತ್ತೋಪಿ “ದೇವತಾ”ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವೋಹರಿತಬ್ಬತ್ತಾ **ದೇವತಾ**ಸದ್ದಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ “ಭೋತೀ”ಇತಿ ವೋಹರಿತೋ, ಪಗೇವ ದೇವಧೀತಾ। ತಥಾ ಹಿ “ಭೋತೀ ಚರಹಿ ಜಾನಾತಿ, ತಂ ಮೇ ಅಕ್ಖಾಹಿ ಪುಚ್ಛಿತಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ **ದೇವತಾ**ಸದ್ದಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ “ಭೋತೀ”ಇತಿ ಇತ್ಥಿ ಲಿಙ್ಗವೋಹಾರೋ ಕತೋ। ಅತ್ರಾಯಂ ಸುತ್ತಪದತ್ಥೋ “ಯದಿ ಸೋ ಕುಹಕೋ ಧನತ್ಥಿಕೋ ತಾಪಸೋ ನ ಜಾನಾತಿ, ಭೋತೀ ದೇವತಾ ಪನ ಜಾನಾತಿ ಕಿ”ನ್ತಿ। ಅಪಿಚ -

“ಅತ್ಥಕಾಮೋಸಿ ಮೇ ಯಕ್ಖ, ಹಿತಕಾಮಾಸಿ ದೇವತೇ।
ಕರೋಮಿ ತೇ ತಂ ವಚನಂ, ತ್ವಂಸಿ ಆಚರಿಯೋ ಮಮಾ”ತಿ -

ಮಟ್ಠಕುಣ್ಡಲೀವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗ**ಯಕ್ಖ**ಸದ್ದಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ “ಅತ್ಥಕಾಮೋ”ತಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಞ್ಚ **ದೇವತಾ**ಸದ್ದಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ “ಹಿತಕಾಮಾ”ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಪುರಿಸಭೂತೋ ಮಟ್ಠಕುಣ್ಡಲೀ ವೋಹರಿತೋ। ಅಞ್ಞತ್ರಾಪಿ **ದೇವತಾ**ಸದ್ದಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ದೇವಪುತ್ತೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವೋಹರಿತೋ -

“ನ ತ್ವಂ ಬಾಲೇ ವಿಜಾನಾಸಿ, ಯಥಾ ಅರಹತಂ ವಚೋ”ತಿ।
“ಅತ್ಥಕಾಮಾಸಿ ಮೇ ಅಮ್ಮ, ಹಿತಕಾಮಾಸಿ ದೇವತೇ”ತಿ॥

ಏತ್ಥ ಪನ “ಏಹಿ ಬಾಲೇ ಖಮಾಪೇಹಿ, ಕುಸರಾಜಂ ಮಹಬ್ಬಲ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಚ ಇತ್ಥೀಯೇವ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವೋಹರಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ಕತ್ಥಚಿ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಪದತ್ಥಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಲಿಙ್ಗಮತ್ತಮೇವಾಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಭೋತೀ ದೇವತಾ, ಭೋತೀ ಸಿಲಾ, ಭೋತೀ ಜಮ್ಬು, ಭೋತಿಂ ದೇವತನ್ತಿಆದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಾದೀನಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ಲಿಙ್ಗಞ್ಚ ಅತ್ಥಞ್ಚ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ “ಭೋತೀ ಇತ್ಥೀ, ಭೋತಿಂ ದೇವ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। **ವಿಭಾವಿನೀ**ತಿ ವಿಭಾವೇತೀತಿ ವಿಭಾವಿನೀ। ಏವಂ **ಪರಿಭಾವಿನೀ**ತಿಆದೀಸುಪಿ। **ಈ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ।

ಭೂತಿ ಸತ್ತಾಯಮಾನಾ ಭವತೀತಿ ಭೂ। ಅಥ ವಾ ಭವನ್ತಿ ಜಾಯನ್ತಿ ವಡ್ಢನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಾತಿ ಭೂ। ಭೂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಥವೀ। **ಅಭೂ**ತಿ ವಡ್ಢಿವಿರಹಿತಾ ಕಥಾ, ನ ಭೂತಪುಬ್ಬಾತಿ ವಾ ಅಭೂ, ಅಭೂತಪುಬ್ಬಾ ಕಥಾ। ನ ಭೂತಾತಿ ವಾ ಅಭೂ, ಅಭೂತಾ ಕಥಾ।

“ಅಭುಂ ಮೇ ಕಥಂ ನು ಭಣಸಿ, ಪಾಪಕಂ ವತ ಭಾಸಸೀ”ತಿ ಇದಮೇತೇಸಮತ್ಥಾನಂ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। **ಊ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ। ನಿಯತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋಯಂ।

ಅನಿಯತಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪನ ನಿಯತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇಸು ಪಕ್ಖಿತ್ತಾನಂ **ಭೂತಪರಾಭೂತಸಮ್ಭೂತ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ನಯಾನುಸಾರೇನ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋವ। ಇಚ್ಚೇವಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಂ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ನಿಬ್ಬಚನಾದಿವಸೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ವಿಭಾವಿತೋ।

ಇದಾನಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ ವುಚ್ಚತಿ - ತತ್ರ **ಭೂತ**ನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಪಥವೀಧಾತುಆದಿಕಂ ಮಹಾಭೂತರೂಪಂ। ತಞ್ಹಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ನಿಸ್ಸಯಭಾವೇನ ಭವತೀತಿ ಭೂತಂ, ಭವತಿ ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ತದಧೀನವುತ್ತಿತಾಯ ಉಪಾದಾರೂಪನ್ತಿ ಭೂತಂ। ಅಥ ವಾ ಭೂತನ್ತಿ ಸತ್ತೋ ಭೂತನಾಮಕೋ ವಾ। ಭೂತನ್ತಿ ಹಿ ನಪುಂಸಕವಸೇನ ಸಕಲೋ ಸತ್ತೋ ಏವಂನಾಮಕೋ ಚ ಯಕ್ಖಾದಿಕೋ ವುಚ್ಚತಿ। “ಕಾಲೋ ಘಸತಿ ಭೂತಾನಿ, ಸಬ್ಬಾನೇವ ಸಹತ್ತನಾ। ಯಾನೀಧ ಭೂತಾನಿ ಸಮಾಗತಾನಿ, ಉಜ್ಝಾಪೇತ್ವಾನ ಭೂತಾನಿ, ತಮ್ಹಾ ಠಾನಾ ಅಪಕ್ಕಮೀ”ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ನಪುಂಸಕಪ್ಪಯೋಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಗಾಥಾಬನ್ಧಸುಖತ್ಥಂ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೋತಿ ಚೇ? ತನ್ನ, “ಯಕ್ಖಾದೀನಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಯಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ನೇವ ತೇಸಂ ತಸ್ಸ ಅನ್ತೋ, ನ ಬಹಿ ಠಾನಂ ಉಪಲಬ್ಭತೀ”ತಿ ಚುಣ್ಣಿಯಪದರಚನಾಯಮ್ಪಿ **ಭೂತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತದಸ್ಸನತೋತಿ ಅವಗನ್ತಬ್ಬಂ। **ಮಹಾಭೂತ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಮಹಾಭೂತರೂಪಂ। ತಸ್ಸ ಮಹನ್ತಪಾತುಭಾವಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಮಹಾಭೂತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ? ಮಹನ್ತಂ ಭೂತನ್ತಿ ಮಹಾಭೂತಂ, ಮಾಯಾಕಾರಸಙ್ಖಾತೇನ ಮಹಾಭೂತೇನ ಸಮನ್ತಿಪಿ ಮಹಾಭೂತಂ, ಯಕ್ಖಾದೀಹಿ ಮಹಾಭೂತೇಹಿ ಸಮನ್ತಿಪಿ ಮಹಾಭೂತಂ, ಮಹನ್ತೇಹಿ ಘಾಸಚ್ಛಾದನಾದಿಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಭೂತಂ ಪವತ್ತನ್ತಿಪಿ ಮಹಾಭೂತಂ, ಮಹಾವಿಕಾರಭೂತನ್ತಿಪಿ ಮಹಾಭೂತಂ। ಏವಂ ಮಹನ್ತಪಾತುಭಾವಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಮಹಾಭೂತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅತ್ರಿದಂ ಸುಟ್ಠುಪಲಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ -

ಪುನ್ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ ಚ, **ಭೂತ**ಸದ್ದೋ ಪವತ್ತತಿ।
ಪಣ್ಣತ್ತಿಯಂ ಗುಣೇ ಚೇವ, ಗುಣೇಯೇವಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಕೋ॥

ಭೂತ ಸಮ್ಭೂತಸದ್ದಾದಿ-ನಯೇ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾಚಕಾ।
ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ ತಿಲಿಙ್ಗೇ ತೇ, ಇತಿ ಞೇಯ್ಯಂ ವಿಸೇಸತೋ॥

“ಭೂತೋ ತಿಟ್ಠತಿ, ಭೂತಾನಿ, ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಸಮಣೋ ಅಯಂ।
ಇದಾನಿ ಭೂತೋ, ಚಿತ್ತಾನಿ, ಭೂತಾನಿ ವಿಮಲಾನಿ ತು॥

ವಞ್ಝಾ ಭೂತಾ ವಧೂ ಏಸಾ”, ಇಚ್ಚುದಾಹರಣಾನಿಮೇ।
ವುತ್ತಾನಿ ಸುಟ್ಠು ಲಕ್ಖೇಯ್ಯ, ಸಾಸನತ್ಥಗವೇಸಕೋ॥

ಭವಿತ್ತನ್ತಿ ವಡ್ಢಿತಟ್ಠಾನಂ। ತಞ್ಹಿ ಭವನ್ತಿ ವಡ್ಢನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಭವಿತ್ತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, “ಜನಿತ್ತಂ ಮೇ ಭವಿತ್ತಂ ಮೇ, ಇತಿ ಪಙ್ಕೇ ಅವಸ್ಸಯಿ”ನ್ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ।

“ಭವಿತ್ತಂ” ಇತಿ “ಭಾವಿತ್ತ”-ನ್ತಿ ಚ ಪಾಠೋ ದ್ವಿಧಾ ಮಯಾ।
ರಸ್ಸತ್ತದೀಘಭಾವೇನ, ದಿಟ್ಠೋ ಭಗ್ಗವಜಾತಕೇ॥

ಭೂನನ್ತಿ ಭವನಂ ಭೂನಂ ವದ್ಧಿ। “ಅಹಮೇವ ದೂಸಿಯಾ ಭೂನಹತಾ, ರಞ್ಞೋ ಮಹಾಪತಾಪಸ್ಸಾ”ತಿ, “ಭೂನಹಚ್ಚಂ ಕತಂ ಮಯಾ”ತಿ ಚ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ।

ಭವನನ್ತಿ ಭವನಕ್ರಿಯಾ। ಅಥ ವಾ ಭವನ್ತಿ ವಡ್ಢನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸತ್ತಾ ಪುತ್ತಧೀತಾಹಿ ನಾನಾಸಮ್ಪತ್ತೀಹಿ ಚಾತಿ ಭವನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಗೇಹೋ, "ಪೇತ್ತಿಕಂ ಭವನಂ ಮಮಾ"ತಿ ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। "ಗೇಹೋ ಘರಞ್ಚ ಆವಾಸೋ, ಭವನಞ್ಚ ನಿಕೇತನ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। **ಪರಾಭವನ**ನ್ತಿ ಅವಡ್ಢಿಮಾಪಜ್ಜನಂ। **ಸಮ್ಭವನ**ನ್ತಿ ಸುಟ್ಠು ಭವನಂ। **ವಿಭವನ**ನ್ತಿ ಉಚ್ಛೇದೋ ವಿನಾಸೋ ವಾ। **ಪಾತುಭವನ**ನ್ತಿ ಪಾಕಟತಾ ಸರೂಪಲಾಭೋ ಇಚ್ಚೇವತ್ಥೋ। **ಆವಿಭವನ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವೋ। **ತಿರೋಭವನ**ನ್ತಿ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಭಾವೋ। **ವಿನಾಭವನ**ನ್ತಿ ವಿನಾಭಾವೋ। **ಸೋತ್ಥಿಭವನ**ನ್ತಿ ಸುವತ್ಥಿತಾ। **ಪರಿಭವನ**ನ್ತಿ ಪೀಳನಾ ಹೀಳನಾ ವಾ। **ಅಭಿಭವನ**ನ್ತಿ ವಿಧಮನಂ। **ಅಧಿಭವನ**ನ್ತಿ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಣಂ । **ಅನುಭವನ**ನ್ತಿ ಪರಿಭುಞ್ಜನಂ। **ಸಮನುಭವನ**ನ್ತಿ ಸುಟ್ಠು ಪರಿಭುಞ್ಜನಂ। **ಪಚ್ಚನುಭವನ**ನ್ತಿ ಅಧಿಪತಿಭಾವೇನಪಿ ಸುಟ್ಠು ಪರಿಭುಞ್ಜನಂ। ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ।

ಅತ್ಥವಿಭಾವೀತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಭಾವನಸೀಲಂ ಚಿತ್ತಂ ವಾ ಞಾಣಂ ವಾ ಕುಲಂ ವಾ ಅತ್ಥವಿಭಾವಿ। ಏವಂ **ಧಮ್ಮವಿಭಾವಿ**। ಇಕಾರನ್ತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ।

ಗೋತ್ರಭೂತಿ ಪಞ್ಞತ್ತಾರಮ್ಮಣಂ ಮಹಗ್ಗತಾರಮ್ಮಣಂ ವಾ ಗೋತ್ರಭುಚಿತ್ತಂ। ತಞ್ಹಿ ಕಾಮಾವಚರಗೋತ್ತಮಭಿಭವತಿ, ಮಹಗ್ಗತಗೋತ್ತಞ್ಚ ಭಾವೇತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀತಿ "ಗೋತ್ರಭೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಪಿಚ ಗೋತ್ರಭೂತಿ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಮಗ್ಗವೀಥಿಯಂ ಪವತ್ತಂ ಗೋತ್ರಭುಞಾಣಂ ವಾ ಸಙ್ಖಾರಾರಮ್ಮಣಂ ವಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿವೀಥಿಯಂ ಪವತ್ತಂ ಗೋತ್ರಭುಞಾಣಂ। ತೇಸು ಹಿ ಪಠಮಂ ಪುಥುಜ್ಜನಗೋತ್ತಮಭಿಭವತಿ, ಅರಿಯಗೋತ್ತಞ್ಚ ಭಾವೇತಿ, ಗೋತ್ತಾಭಿಧಾನಾ ಚ ನಿಬ್ಬಾನತೋ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಭವತೀತಿ "ಗೋತ್ರಭೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ದುತಿಯಂ ಪನ ಸಙ್ಖಾರಾರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಿ ಫಲಚಿತ್ತಾನಿ ಗೋತ್ತಾಭಿಧಾನೇ ನಿಬ್ಬಾನಮ್ಹಿ ಭಾವೇತೀತಿ "ಗೋತ್ರಭೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇದಂ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಂ -

"ಗೋತ್ರಭು"ಇತಿ ರಸ್ಸತ್ತ-ವಸೇನ ಕಥಿತಂ ಪದಂ।
ನಪುಂಸಕನ್ತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ಞಾಣಚಿತ್ತಾದಿಪೇಕ್ಖಕಂ॥

"ಗೋತ್ರಭೂ"ಇತಿ ದೀಘತ್ತ-ವಸೇನ ಕಥಿತಂ ಪನ।
ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಮಿತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ಪುಗ್ಗಲಾದಿಕಪೇಕ್ಖಕಂ॥

ದೀಘಭಾವೇನ ವುತ್ತಂ ತು, ನಪುಂಸಕನ್ತಿ ನೋ ವದೇ।
ಬಿನ್ದುವನ್ತೀ'ತರೇ ಭೇದಾ, ತಯೋ ಇತಿ ಹಿ ಭಾಸಿತಾ॥

ಈಕಾರನ್ತಾ ಚ **ಊ**ದನ್ತಾ, ರಸ್ಸತ್ತಂ ಯನ್ತಿ ಸಾಸನೇ।
ನಪುಂಸಕತ್ತಂ ಪತ್ವಾನ, ಸಹಭು ಸೀಘಯಾಯಿತಿ॥

ಚಿತ್ತೇನ ಸಹ ಭವತೀತಿ **ಚಿತ್ತಸಹಭು,** ಚಿತ್ತೇನ ಸಹ ನ ಭವತೀತಿ **ನಚಿತ್ತಸಹಭು,** ರೂಪಂ। **ಉ**ಕಾರನ್ತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ। ನಿಯತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋಯಂ।

ಅನಿಯತಲಿಙ್ಗಾನಂ ನಿಯತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇಸು ಪಕ್ಖಿತ್ತಾನಂ **ಭೂತಪರಾಭೂತ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ನಯಾನುಸಾರೇನ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋವ। ಇಚ್ಚೇವಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಂ **ಭೂಧಾತು**ಮಯಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ನಿಬ್ಬಚನಾದಿವಸೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ವಿಭಾವಿತೋ। ಇಚ್ಚೇವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯನಿದ್ದೇಸೋ ಸಮತ್ತೋ।

ಉಲ್ಲಿಙ್ಗನೇನ ವಿವಿಧೇನ ನಯೇನ ವುತ್ತಂ,
ಭೂಧಾತುಸದ್ದಮಯಲಿಙ್ಗತಿಕಂ ಯದೇತಂ।

ಆಲಿಙ್ಗಿಯಂ ಪಿಯತರಞ್ಚ ಸುತಂ ಸುಲಿಙ್ಗಂ,
ಪೋಸೋ ಕರೇ ಮನಸಿ ಲಿಙ್ಗವಿದುತ್ತಮಿಚ್ಛಂ॥

ಇತಿ ನವಙ್ಗೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಬ್ಯಪ್ಪಥಗತೀಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ

ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಾಯ ಕತೇ ಸದ್ದನೀತಿಪ್ಪಕರಣೇ

ಭೂಧಾತುಮಯಾನಂ ತಿವಿಧಲಿಙ್ಗಿಕಾನಂ ನಾಮಿಕರೂಪಾನಂ ವಿಭಾಗೋ

ಚತುತ್ಥೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೫. ಓಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ

ಭೂ ಧಾತುತೋ ಪವತ್ತಾನಂ, ನಾಮಿಕಾನಮಿತೋ ಪರಂ।
ನಾಮಮಾಲಂ ಪಕಾಸಿಸ್ಸಂ, ನಾಮಮಾಲನ್ತರಮ್ಪಿ ಚ॥

ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಕಥಾ ಏತ್ಥ, ಏವಂ ವುತ್ತೇ ನ ಹೇಸ್ಸತಿ।
ಪಭೇದೋ ನಾಮಮಾಲಾನಂ, ಪರಿಪುಣ್ಣೋವ ಹೇಹಿತಿ॥

ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಸೀಹಾನಂ, ತಸ್ಮಾ ಇಧ ಮತಂ ಸುತಂ।
ಪುರೇಚರಂ ಕರಿತ್ವಾನ, ವಕ್ಖಾಮಿ ಸವಿನಿಚ್ಛಯಂ॥

ಪುರಿಸೋ, ಪುರಿಸಾ। ಪುರಿಸಂ, ಪುರಿಸೇ। ಪುರಿಸೇನ, ಪುರಿಸೇಹಿ, ಪುರಿಸೇಭಿ। ಪುರಿಸಸ್ಸ, ಪುರಿಸಾನಂ। ಪುರಿಸಾ, ಪುರಿಸಸ್ಮಾ, ಪುರಿಸಮ್ಹಾ, ಪುರಿಸೇಹಿ, ಪುರಿಸೇಭಿ। ಪುರಿಸಸ್ಸ, ಪುರಿಸಾನಂ। ಪುರಿಸೇ, ಪುರಿಸಸ್ಮಿಂ, ಪುರಿಸಮ್ಹಿ, ಪುರಿಸೇಸು। ಭೋ ಪುರಿಸ, ಭವನ್ತೋ ಪುರಿಸಾ।

ಅಯಮಾಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನೇನ ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದೇನ ಕತಸ್ಮಾ **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕತೋ** ಉದ್ಧರಿತೋ **ಪುರಿಸ**ಇಚ್ಚೇತಸ್ಸ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾನಯೋ। ತತ್ರ ಪುರಿಸವಚನಏಕವಚನಪುಥುವಚನೇಸು ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಾದೀನಿ ಭವನ್ತಿ। ತಂ ಯಥಾ? ಪುರಿಸೋ ತಿಟ್ಠತಿ, ಪುರಿಸಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ತತ್ರ **ಪುರಿಸೋ**ತಿ ಪುರಿಸವಚನೇ ಏಕವಚನೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ ಭವತಿ, **ಪುರಿಸಾ**ತಿ ಪುರಿಸವಚನೇ ಪುಥುವಚನೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ ಭವತಿ।

ಪುರಿಸಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಪುರಿಸೇ ಪಸ್ಸತಿ। ತತ್ರ **ಪುರಿಸ**ನ್ತಿ ಪುರಿಸವಚನೇ ಏಕವಚನೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಭವತಿ, **ಪುರಿಸೇ**ತಿ ಪುರಿಸವಚನೇ ಪುಥುವಚನೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಭವತಿ।

ಪುರಿಸೇನ ಕತಂ, ಪುರಿಸೇಹಿ ಕತಂ, ಪುರಿಸೇಭಿ ಕತಂ। ತತ್ರ **ಪುರಿಸೇನಾ**ತಿ ಪುರಿಸವಚನೇ ಏಕವಚನೇ ಕರಣವಚನಂ ಭವತಿ, **ಪುರಿಸೇಹಿ, ಪುರಿಸೇಭೀ**ತಿ ಪುರಿಸವಚನೇ ಪುಥುವಚನೇ ಕರಣವಚನಂ ಭವತಿ।

ಪುರಿಸಸ್ಸ ದೀಯತೇ, ಪುರಿಸಾನಂ ದೀಯತೇ। ತತ್ರ **ಪುರಿಸಸ್ಸಾ**ತಿ ಪುರಿಸವಚನೇ ಏಕವಚನೇ ಸಮ್ಪದಾನವಚನಂ ಭವತಿ, **ಪುರಿಸಾನ**ನ್ತಿ ಪುರಿಸವಚನೇ ಪುಥುವಚನೇ ಸಮ್ಪದಾನವಚನಂ ಭವತಿ।

ಪುರಿಸಾ ನಿಸ್ಸಟಂ, ಪುರಿಸಸ್ಮಾ ನಿಸ್ಸಟಂ, ಪುರಿಸಮ್ಹಾ ನಿಸ್ಸಟಂ, ಪುರಿಸೇಹಿ ನಿಸ್ಸಟಂ, ಪುರಿಸೇಭಿ ನಿಸ್ಸಟಂ। ತತ್ರ **ಪುರಿಸಾ**ತಿ ಪುರಿಸವಚನೇ ಏಕವಚನೇ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ ಭವತಿ। **ಪುರಿಸಸ್ಮಾ**ತಿ…ಪೇ॰… **ಪುರಿಸಮ್ಹಾ**ತಿ ಪುರಿಸವಚನೇ ಏಕವಚನೇ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ ಭವತಿ, **ಪುರಿಸೇಹಿ, ಪುರಿಸೇಭೀ**ತಿ ಪುರಿಸವಚನೇ ಪುಥುವಚನೇ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ ಭವತಿ।

ಪುರಿಸಸ್ಸ ಪರಿಗ್ಗಹೋ, ಪುರಿಸಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹೋ। ತತ್ರ **ಪುರಿಸಸ್ಸಾ**ತಿ ಪುರಿಸವಚನೇ ಏಕವಚನೇ ಸಾಮಿವಚನಂ ಭವತಿ, **ಪುರಿಸಾನ**ನ್ತಿ ಪುರಿಸವಚನೇ ಪುಥುವಚನೇ ಸಾಮಿವಚನಂ ಭವತಿ।

ಪುರಿಸೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ, ಪುರಿಸಸ್ಮಿಂ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ, ಪುರಿಸಮ್ಹಿ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ, ಪುರಿಸೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಂ। ತತ್ರ **ಪುರಿಸೇ**ತಿ ಪುರಿಸವಚನೇ ಏಕವಚನೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ ಭವತಿ, **ಪುರಿಸಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ…ಪೇ॰… **ಪುರಿಸಮ್ಹೀ**ತಿ…ಪೇ॰… **ಪುರಿಸೇಸೂ**ತಿ ಪುರಿಸವಚನೇ ಪುಥುವಚನೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ ಭವತಿ।

ಭೋ ಪುರಿಸ ತಿಟ್ಠ, ಭವನ್ತೋ ಪುರಿಸಾ ತಿಟ್ಠಥ। ತತ್ರ **ಭೋ ಪುರಿಸ**ಇತಿ ಪುರಿಸವಚನೇ ಏಕವಚನೇ ಆಲಪನಂ ಭವತಿ, **ಭವನ್ತೋ ಪುರಿಸಾ**ಇತಿ ಪುರಿಸವಚನೇ ಪುಥುವಚನೇ ಆಲಪನಂ ಭವತೀತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಯೋ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬೋ।

ಯಮಕಮಹಾಥೇರೇನ ಕತಾಯ ಪನ **ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯಂ** "ಭೋ ಪುರಿಸ"ಇತಿ ರಸ್ಸವಸೇನ ಆಲಪನೇಕವಚನಂ ವತ್ವಾ "ಭೋ ಪುರಿಸಾ"ಇತಿ ದೀಘವಸೇನ ಆಲಪನಬಹುವಚನಂ ವುತ್ತಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತಾದಿಸೋ ನಯೋ ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ ನತ್ಥಿ, ತಥಾಪಿ ಬಹೂನಮಾಲಪನವಿಸಯೇ "ಭೋ ಯಕ್ಖಾ"ಇತಿಆದೀನಂ ಆಲಪನಬಹುವಚನಾನಂ **ಜಾತಕಟ್ಠಕಥಾ**ದೀಸು ದಿಸ್ಸನತೋ ಪಸತ್ಥತರೋವ ಹೋತಿ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಪಮಾಣಞ್ಚ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಿನಾ ಯಮಕಮಹಾಥೇರಮತೇನಪಿ "ಪುರಿಸೋ ಪುರಿಸಾ ಪುರಿಸ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಆಮನ್ತನೇ "ಭೋ ಪುರಿಸ, ಭೋ ಪುರಿಸಾ, ಭವನ್ತೋ ಪುರಿಸಾ"ತಿ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ತತ್ಥ **ಪುರಿಸೋ**ತಿ ಪಠಮಾಯ ಏಕವಚನಂ। **ಪುರಿಸಾ**ತಿ ಬಹುವಚನಂ। **ಪುರಿಸ**ನ್ತಿ ದುತಿಯಾಯ ಏಕವಚನಂ। **ಪುರಿಸೇ**ತಿ ಬಹುವಚನಂ। **ಪುರಿಸೇನಾ**ತಿ ತತಿಯಾಯ ಏಕವಚನಂ। **ಪುರಿಸೇಹಿ, ಪುರಿಸೇಭೀ**ತಿ ದ್ವೇ ಬಹುವಚನಾನಿ। **ಪುರಿಸಸ್ಸಾ**ತಿ ಚತುತ್ಥಿಯಾ ಏಕವಚನಂ। **ಪುರಿಸಾನ**ನ್ತಿ ಬಹುವಚನಂ। **ಪುರಿಸಾ, ಪುರಿಸಸ್ಮಾ, ಪುರಿಸಮ್ಹಾ**ತಿ ತೀಣಿ ಪಞ್ಚಮಿಯಾ ಏಕವಚನಾನಿ। **ಪುರಿಸೇಹಿ, ಪುರಿಸೇಭೀ**ತಿ ದ್ವೇ ಬಹುವಚನಾನಿ। **ಪುರಿಸಸ್ಸಾ**ತಿ ಛಟ್ಠಿಯಾ ಏಕವಚನಂ। **ಪುರಿಸಾನ**ನ್ತಿ ಬಹುವಚನಂ। **ಪುರಿಸೇ, ಪುರಿಸಸ್ಮಿಂ, ಪುರಿಸಮ್ಹೀ**ತಿ ತೀಣಿ ಸತ್ತಮಿಯಾ ಏಕವಚನಾನಿ। **ಪುರಿಸೇಸೂ**ತಿ ಬಹುವಚನಂ। **ಭೋ ಪುರಿಸಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಮಿಯಾ ಏಕವಚನಂ। **ಭೋ ಪುರಿಸಾ, ಭವನ್ತೋ ಪುರಿಸಾ**ತಿ ದ್ವೇ ಬಹುವಚನಾನಿ।

ಕಿಞ್ಚಾಪೇತೇಸು "ಪುರಿಸಾ"ತಿ ಇದಂ ಪಠಮಾಪಞ್ಚಮೀಅಟ್ಠಮೀನಂ, "ಪುರಿಸೇ"ತಿ ಇದಂ ದುತಿಯಾಸತ್ತಮೀನಂ, "ಪುರಿಸೇಹಿ, ಪುರಿಸೇಭೀ"ತಿ ತತಿಯಾಪಞ್ಚಮೀನಂ, "ಪುರಿಸಾನ"ನ್ತಿ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀನಂ ಏಕಸದಿಸಂ, ತಥಾಪಿ ಅತ್ಥವಸೇನ ಅಸಙ್ಕರಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಥಂ? "ಪುರಿಸೋ ತಿಟ್ಠತಿ, ಪುರಿಸಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಪುರಿಸಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಪುರಿಸೇ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ।

ತತ್ಥ ಚ **ಭೋ**ತಿ ಆಮನ್ತನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಸೋ ನ ಕೇವಲಂ ಏಕವಚನಂಯೇವ ಹೋತಿ, ಅಥ ಖೋ ಬಹುವಚನಮ್ಪಿ ಹೋತೀತಿ "ಭೋ ಪುರಿಸಾ"ಇತಿ ಬಹುವಚನಪ್ಪಯೋಗೋಪಿ ಗಹಿತೋ। "ಭವನ್ತೋ"ತಿದಂ ಪನ ಬಹುವಚನಮೇವ ಹೋತೀತಿ "ಪುರಿಸಾ"ತಿ ಪುನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇತಿ ಯಮಕಮಹಾಥೇರೇನ "ಭೋ ಪುರಿಸ"ಇತಿ ರಸ್ಸವಸೇನ ಆಲಪನೇಕವಚನಂ ವತ್ವಾ "ಭೋ ಪುರಿಸಾ"ಇತಿ ದೀಘವಸೇನ ಆಲಪನಬಹುವಚನಂ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪಾಳಿಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ ನಿಪಾತಭೂತೋ **ಭೋ**ಸದ್ದೋ ಏಕವಚನಬಹುವಚನವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಅತ್ರಿಮಾನಿ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ - "ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸಪರಿಗ್ಗಹಾನಂ ತೇವಿಜ್ಜಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಅಪರಿಗ್ಗಹೇನ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತೀತಿ, ನೋ ಹಿದಂ ಭೋ ಗೋತಮ। ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಭೋ ಆನನ್ದ, ಅಬ್ಭುತಂ ಭೋ ಆನನ್ದ, ಏಹಿ ಭೋ ಸಮಣ, ಭೋ ಪಬ್ಬಜಿತ"ಇಚ್ಚಾದಿಪಾಳಿತೋ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ ಚ **ಭೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಏಕವಚನಪ್ಪಯೋಗೇ ಪವತ್ತಿನಿದಸ್ಸನಂ, "ತೇನ ಹಿ ಭೋ ಮಮಪಿ ಸುಣಾಥ। ಯಥಾ ಮಯಮೇವ ಅರಹಾಮ ತಂ ಭವನ್ತಂ ಗೋತಮಂ ದಸ್ಸನಾಯ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ, ನಾಹಂ ಭೋ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಸುಭಾಸಿತಂ ಸುಭಾಸಿತತೋ ನಾಬ್ಭನುಮೋದಾಮಿ, ಪಸ್ಸಥ ಭೋ ಇಮಂ ಕುಲಪುತ್ತಂ। ಭೋ ಯಕ್ಖಾ ಅಹಂ ಇಮಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಭಾಜೇತ್ವಾ ದದೇಯ್ಯಂ। ಅಪರಿಸುದ್ಧೋ ಪನಮ್ಹಿ, ಭೋ ಧುತ್ತಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಕ್ರಿಯಾ ಮಯ್ಹಂ ನ ರುಚ್ಚತಿ। ಸೋ ತೇ ಪುರಿಸೇ ಆಹ ಭೋ ತುಮ್ಹೇ ಮಂ ಮಾರೇನ್ತಾ ರಞ್ಞೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾವ ಮಾರೇಥಾ"ತಿ ಇಚ್ಚಾದಿ ಪನ ಪಾಳಿತೋ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ ಚ **ಭೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಬಹುವಚನಪ್ಪಯೋಗೇ ಪವತ್ತಿನಿದಸ್ಸನಂ। **ಕಚ್ಚಾಯನ**ಪ್ಪಕರಣೇ ಪನ "ಭೋ ಪುರಿಸ, ಭೋ ಪುರಿಸಾ"ತಿ ಪದದ್ವಯಂ ಆಲಪನೇಕವಚನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತಂ ಯಥಾ ಆಗಮೇಹಿ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ತಥಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಕೇಚಿ ಪನ ಅದೂರಟ್ಠಸ್ಸಾಲಪನೇ "ಭೋ ಪುರಿಸ"ಇತಿ ರಸ್ಸವಸೇನ ಆಲಪನೇಕವಚನಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ದೂರಟ್ಠಸ್ಸಾಲಪನೇ ಪನ "ಭೋ ಪುರಿಸಾ"ಇತಿ ದೀಘವಸೇನ ಆಲಪನೇಕವಚನಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಅದೂರಟ್ಠಾನಂ ದೂರಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಪುರಿಸಾನಂ ಇತ್ಥೀನಞ್ಚ ಆಲಪನೇ

ನ ಕಿಞ್ಚಿ ವದನ್ತಿ। ತಥಾ ಅದೂರಟ್ಠಾಯ ದೂರಟ್ಠಾಯ ಚ ಇತ್ಥಿಯಾ ಆಲಪನೇ ತೇ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ "ಅದೂರಟ್ಠಾನಂ ದೂರಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಪುರಿಸಾನಮಾಲಪನೇ ಕಥಂ ವತ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ। ಅದ್ಧಾ ತೇ ಏವಂ ಪುಟ್ಠಾ ಉತ್ತರಿ ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ತೇ ಚೇ ವದೇಯ್ಯುಂ "ಭವನ್ತೋ ಪುರಿಸಾತಿ ಇಮಿನಾವ ಅದೂರಟ್ಠಾನಂ ದೂರಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಪುರಿಸಾನಮಾಲಪನಂ ಭವತೀ"ತಿ। ತದಾ ತೇ ವತ್ತಬ್ಬಾ "ಯದಿ ಭವನ್ತೋ ಪುರಿಸಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅದ್ವೇಜ್ಝೇನ ವಚನೇನ ಅದೂರಟ್ಠಾನಂ ದೂರಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಪುರಿಸಾನಮಾಲಪನಂ ಭವತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ "ಭೋ ಪುರಿಸ"ಇತಿ ರಸ್ಸಪದೇನಪಿ ದೂರಟ್ಠಸ್ಸ ಚ ಪುರಿಸಸ್ಸಾಲಪನಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಏವಂ ಅವತ್ವಾ ಕಿಮತ್ಥಂ ಅದೂರಟ್ಠಸ್ಸಾಲಪನೇ "ಭೋ ಪುರಿಸ"ಇತಿ ರಸ್ಸವಸೇನ ಆಲಪನೇಕವಚನಂ ಇಚ್ಛಥ, ಕಿಮತ್ಥಞ್ಚ ದೂರಟ್ಠಸ್ಸಾಲಪನೇ "ಭೋ ಪುರಿಸಾ"ಇತಿ ದೀಘವಸೇನ ಆಲಪನೇಕವಚನಂ ಇಚ್ಛಥ।

ನನು "ತಗ್ಘ ಭಗವಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ, ತಗ್ಘ ಸುಗತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ"ತಿಆದೀಸು ಆಲಪನಪದಭೂತಂ "ಭಗವಾ"ಇತಿ ದೀಘಪದಂ ಸಮೀಪೇ ಠಿತಕಾಲೇಪಿ ದೂರೇ ಠಿತಕಾಲೇಪಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸಾಲಪನಪದಂ ಭವಿತುಮರಹತೇವ, ತಥಾ ಆಲಪನಪದಭೂತಂ "ಸುಗತ"ಇತಿ ರಸ್ಸಪದಮ್ಪಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತೇಸು "ಭಗವಾ"ತಿ ಆಲಪನಪದಸ್ಸ ನ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ರಸ್ಸತ್ತಂ ದಿಸ್ಸತಿ, "ಸುಗತಾ"ತಿ ಆಲಪನಪದಸ್ಸ ಚ ನ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ದೀಘತ್ತಂ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ದೀಘರಸ್ಸಮತ್ತಾಭೇದಂ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ಪುರಿಸ"ಇತಿ ರಸ್ಸವಸೇನ ವುತ್ತಪದಂ ಪಕತಿಸ್ಸರವಸೇನ ಸಮೀಪೇ ಠಿತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಆಮನ್ತನಕಾಲೇ ಅದೂರಟ್ಠಸ್ಸಾಲಪನಪದಂ ಭವತಿ, ಆಯತಸ್ಸರವಸೇನ ದೂರೇ ಠಿತಪುರಿಸಸ್ಸ ಆಮನ್ತನಕಾಲೇ ದೂರಟ್ಠಸ್ಸಾಲಪನಪದಂ ಭವತೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ತಥಾ "ಭವನ್ತೋ ಪುರಿಸಾ, ಭೋ ಯಕ್ಖಾ, ಭೋ ಧುತ್ತಾ"ತಿಆದೀನಿ ದೀಘವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ ಆಲಪನಬಹುವಚನಪದಾನಿಪಿ ಪಕತಿಸ್ಸರವಸೇನ ಸಮೀಪೇ ಠಿತಪುರಿಸಾನಂ ಆಮನ್ತನಕಾಲೇ ಅದೂರಟ್ಠಾನಮಾಲಪನಪದಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ಆಯತಸ್ಸರವಸೇನ ದೂರೇ ಠಿತಪುರಿಸಾದೀನಂ ಆಮನ್ತನಕಾಲೇ ದೂರಟ್ಠಾನಮಾಲಪನಪದಾನಿ ಭವನ್ತೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ತಥಾ ಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಕತ್ಥಚಿ ಕತ್ಥಚಿ ರಸ್ಸಟ್ಠಾನೇಪಿ ದೀಘಟ್ಠಾನೇಪಿ ಆಯತೇನ ಸರೇನ ಮಜ್ಝಿಮಾಯತೇನ ಸರೇನ ಅಚ್ಚಾಯತೇನ ಚ ಸರೇನ ವೇದಂ ಪಠನ್ತಿ ಲಿಖಿತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೇನ ಗೀತಸ್ಸರೇನ ವಿಯ। ಇತಿ ಸಬ್ಬಕ್ಖರೇಸುಪಿ ಆಯತೇನ ಸರೇನುಚ್ಚಾರಣಂ ಲಬ್ಭತೇವ ಲಿಖಿತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ, ತಸ್ಮಾ ಅಸಮ್ಭಮನೋತರಿತ್ವಾ "ಭೋ ಪುರಿಸ"ಇತಿ ವಚನೇನ ದೂರಟ್ಠಸ್ಸ ಚ ಅದೂರಟ್ಠಸ್ಸ ಚ ಪುರಿಸಸ್ಸಾಲಪನಂ ಭವತಿ, "ಭೋ ಪುರಿಸಾ, ಭವನ್ತೋ ಪುರಿಸಾ"ತಿ ಇಮೇಹಿ ವಚನೇಹಿಪಿ ದೂರಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಅದೂರಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಪುರಿಸಾನಮಾಲಪನಂ ಭವತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇತಿ ದೂರಟ್ಠಸ್ಸ ಅದೂರಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಆಯತೇನ ಸರೇನ ಆಮನ್ತನಮೇವ ಪಮಾಣಂ, ನ ದೀಘರಸ್ಸಮತ್ತಾವಿಸೇಸೋ, ತಸ್ಮಾ "ಭೋ ಸತ್ಥ, ಭೋ ರಾಜ, ಭೋ ಗಚ್ಛ, ಭೋ ಮುನಿ, ಭೋ ದಣ್ಡಿ, ಭೋ ಭಿಕ್ಖು, ಭೋ ಸಯಮ್ಭು, ಭೋತಿ ಕಞ್ಞೇ, ಭೋತಿ ಪತ್ತಿ, ಭೋತಿ ಇತ್ಥಿ, ಭೋತಿ ಯಾಗು, ಭೋತಿ ವಧು, ಭೋ ಕುಲ, ಭೋ ಅಟ್ಠಿ, ಭೋ ಚಕ್ಖು"ಇಚ್ಚೇವಮಾದೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಅದೂರಟ್ಠಸ್ಸಾಲಪನಞ್ಚ ದೂರಟ್ಠಸ್ಸಾಲಪನಞ್ಚ ಭವತಿ। "ಭವನ್ತೋ ಸತ್ಥಾ, ಸತ್ಥಾರೋ, ಭೋತಿಯೋ ಕಞ್ಞಾ, ಕಞ್ಞಾಯೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಹಿಪಿ ಪದೇಹಿ ಅದೂರಟ್ಠಾನಞ್ಚಾಲಪನಂ ಭವತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ -

ತಸ್ಸ ತಂ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ, ರಞ್ಞೋ ಪುತ್ತಂ ಅದಸ್ಸಯುಂ।
ಪುತ್ತೋ ಚ ಪಿತರಂ ದಿಸ್ವಾ, ದೂರತೋವಜ್ಝಭಾಸಥ॥

ಆಗಚ್ಛು ದೋವಾರಿಕಾ ಖಗ್ಗಬನ್ಧಾ,
ಕಾಸಾವಿಯಾ ಹನ್ತು ಮಮಂ ಜನಿನ್ದ।
ಅಕ್ಖಾಹಿ ಮೇ ಪುಚ್ಛಿತೋ ಏತಮತ್ಥಂ,
ಅಪರಾಧೋ ಕೋ ನ್ವಿಧ ಮಮಜ್ಜ ಅತ್ಥಿ॥

ಏವಂ ಸದ್ಧಮ್ಮರಾಜೇನ, ವೋಹಾರಕುಸಲೇನ ವೇ।
ಸುದೇಸಿತೇ ಸೋಮನಸ್ಸ-ಜಾತಕೇ ಸಬ್ಬದಸ್ಸಿನಾ॥

ದೂರಟ್ಠಾನೇಪಿ ರಸ್ಸತ್ತಂ, "ಜನಿನ್ದ"ಇತಿ ದಿಸ್ಸತಿ।
ನ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ದೀಘತ್ತಂ, ಇತಿ ನೀತಿ ಮಯಾ ಮತಾ॥

ಇದಮ್ಪೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ "ಕುತೋ ನು ಭೋ ಇದಮಾಯಾತಂ 'ದೂರಟ್ಠಸ್ಸಾಲಪನಂ ಅದೂರಟ್ಠಸ್ಸಾಲಪನಮಿ'ತಿ"? ಸದ್ದಸತ್ಥತೋ। ಸದ್ದಸತ್ಥಂ ನಾಮ ನ ಸಬ್ಬಸೋ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸೋಪಕಾರಕಂ, ಏಕದೇಸೇನ ಪನ ಹೋತಿ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕರಣೇ "ಬಹುವಚನ"ನ್ತಿ ವಾ "ಪುಥುವಚನ"ನ್ತಿ ವಾ "ಅನೇಕವಚನ"ನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ನಾನಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ "ಬಹುವಚನ"ನ್ತಿ ವಾ "ಪುಥುವಚನ"ನ್ತಿ ವಾ "ಅನೇಕವಚನ"ನ್ತಿ ವಾ ವೋಹಾರೋ ಕಾತಬ್ಬೋ, ಪುಥುವಚನಂ ಅನೇಕವಚನನ್ತಿ ಚ ಇದಂ ಸಾಸನೇ ನಿರುತ್ತಞ್ಞೂನಂ ವೋಹಾರೋ, ಇತರಂ ಸದ್ದಸತ್ಥವಿದೂನಂ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕರಣೇ ದ್ವಿವಚನಂ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಯಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧವಚನೇ ದ್ವಿವಚನಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ। ನನು ಬುದ್ಧವಚನೇ ವಚನತ್ತಯಂ ಅತ್ಥಿ, ತಥಾ ಹಿ "ಆಯಸ್ಮಾ"ತಿ ಇದಂ ಏಕವಚನಂ, "ಆಯಸ್ಮನ್ತಾ"ತಿ ಇದಂ ದ್ವಿವಚನಂ, "ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ"ತಿ ಇದಂ ಬಹುವಚನನ್ತಿ? ತನ್ನ, ಯದಿ "ಆಯಸ್ಮನ್ತಾ"ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ ದ್ವಿವಚನಂ ಭವೇಯ್ಯ, "ಪುರಿಸೋ ಪುರಿಸಾ"ತಿಆದೀಸು ಕತರಂ ದ್ವಿವಚನನ್ತಿ ವದೇಯ್ಯಾಥ, ತಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧವಚನೇ ದ್ವಿವಚನಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ತೇನೇವ ಹಿ **ಸಿ ಯೋ ಅಂ ಯೋ ನಾ ಹೀ**ತಿಆದಿನಾ ಏಕವಚನಬಹುವಚನಾನೇವ ದಸ್ಸಿತಾನೀತಿ।

ನನು ಚ ಭೋ "ಸುಣನ್ತು ಮೇ ಆಯಸ್ಮನ್ತಾ, ಅಜ್ಜ ಉಪೋಸಥೋ ಪನ್ನರಸೋ। ಯದಾಯಸ್ಮನ್ತಾನಂ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಮಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಉಪೋಸಥಂ ಕರೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ **ಪಾಳಿಯಂ** ದ್ವೇ ಸನ್ಧಾಯ "ಆಯಸ್ಮನ್ತಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, "ಉದ್ದಿಟ್ಠಾ ಖೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ ಚತ್ತಾರೋ ಪಾರಾಜಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು ಪನ ಪಾಳೀಸು ಬಹವೋ ಸನ್ಧಾಯ "ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಚ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ "ಯಥಾ ತಥಾ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ , ಪರಿವಾಸಾದಿಆರೋಚನೇಪಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ ವಿಞ್ಞಾತಸುಗತಾಧಿಪ್ಪಾಯೇಹಿ "ದ್ವಿನ್ನಂ ಆರೋಚೇನ್ತೇನ 'ಆಯಸ್ಮನ್ತಾ ಧಾರೇನ್ತೂ'ತಿ, ತಿಣ್ಣಂ ಆರೋಚೇನ್ತೇನ 'ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ ಧಾರೇನ್ತೂ'ತಿ ವತ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪನ ವಿನಯವೋಹಾರವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ। ನನು ವಿನಯೋ ಬುದ್ಧವಚನಂ, ಕಸ್ಮಾ "ಬುದ್ಧವಚನೇ ದ್ವಿವಚನಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"ತಿ ವದಥಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ ವಿನಯೋ ಬುದ್ಧವಚನಂ, ತಥಾಪಿ ವಿನಯಕಮ್ಮವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಉಪಲಕ್ಖಣಮತ್ತಂ, ನ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣಬಹುವಚನಪರಿಯಾಪನ್ನಂ। ಯದಿ ಹಿ "ಆಯಸ್ಮನ್ತಾ"ತಿ ಇದಂ ದ್ವಿವಚನಂ ಸಿಯಾ, ತಪ್ಪಯೋಗಾನಿಪಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ದ್ವಿವಚನಾನೇವ ಸಿಯುಂ, ತಥಾರೂಪಾನಿಪಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ನ ಸನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಅಕ್ಖರಸಮಯಕೋವಿದೋ ಝಾನಲಾಭೀಪಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ವಸ್ಸಸತಮ್ಪಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಸಮವೇಕ್ಖನ್ತೋ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಏಕಮ್ಪಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಂ ದ್ವಿವಚನನ್ತಿ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಏವಂ ಕ್ರಿಯಾಪದೇಸು ದ್ವಿವಚನಸ್ಸಾಭಾವಾ ನಾಮಿಕಪದೇಸು ದ್ವಿವಚನಂ ನತ್ಥಿ। ನಾಮಿಕಪದೇಸು ತದಭಾವಾಪಿ ಕ್ರಿಯಾಪದೇಸು ತದಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಕ್ಕಟಭಾಸಾಯಂ ದ್ವೀಸುಪಿ ದ್ವಿವಚನಾನಿ ಸನ್ತಿ, ಮಾಗಧಭಾಸಾಯಂ ಪನ ನತ್ಥಿ।

ಅಪಿಚ "ಪುಥುವಚನ"ನ್ತಿ ನಿರುತ್ತಿವೋಹಾರೋಪಿ "ಬುದ್ಧವಚನೇ ದ್ವಿವಚನಂ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಏತಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ। ತಞ್ಹಿ ಸಕ್ಕಟಭಾಸಾಯಂ ವುತ್ತಾ ದ್ವಿವಚನತೋ ಬಹುವಚನತೋ ಚ ವಿಸುಂಭೂತಂ ವಚನಂ, ತತ್ಥ ವಾ ವುತ್ತೇಹಿ ಅತ್ಥೇಹಿ ವಿಸುಂಭೂತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಚನಂ "ಪುಥುವಚನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಥಮಿದಂ ಸಕ್ಕಟಭಾಸಾಯಂ ವುತ್ತಾ ದ್ವಿವಚನತೋ ಬಹುವಚನತೋ ಚ ವಿಸುಂಭೂತಂ ವಚನನ್ತಿ ಚೇ? ಯಸ್ಮಾ ಸಕ್ಕಟಭಾಸಾಯಂ "ಪುಥುವಚನ"ನ್ತಿ ವೋಹಾರೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಇದಂ ತೇಹಿ ಸಕ್ಕಟಭಾಸಾಯಂ ವುತ್ತೇಹಿ ದ್ವಿವಚನಬಹುವಚನೇಹಿ ವಿಸುಂಭೂತಅತ್ಥಸ್ಸ ವಚನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಥಞ್ಚ ಪನ ಸಕ್ಕಟಭಾಸಾಯಂ ವುತ್ತೇಹಿ ವಿಸುಂಭೂತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಚನನ್ತಿ ಪುಥುವಚನನ್ತಿ ಚೇ? ಯಸ್ಮಾ ಸಕ್ಕಟಭಾಸಾಯಂ ದ್ವೇ ಉಪಾದಾಯ ದ್ವಿವಚನಂ ವುತ್ತಂ, ನ ತಿಚತುಪಞ್ಚಾದಿಕೇ ಬಹವೋ

ಉಪಾದಾಯ, ಬಹವೋ ಪನ ಉಪಾದಾಯ ಬಹುವಚನಂ ವುತ್ತಂ, ನ ದ್ವೇ ಉಪಾದಾಯ, ಅಯಂ ಸಕ್ಕಟಭಾಸಾಯ ವಿಸೇಸೋ। ಮಾಗಧಭಾಸಾಯಂ ಪನ ದ್ವಿತಿಚತುಪಞ್ಚಾದಿಕೇ ಬಹವೋ ಉಪಾದಾಯ ಪುಥುವಚನಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಕ್ಕಟಭಾಸಾಯಂ ವುತ್ತೇಹಿ ಅತ್ಥೇಹಿ ವಿಸುಂಭೂತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಚನನ್ತಿ ಪುಥುವಚನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಯಂ ಮಾಗಧಭಾಸಾಯ ವಿಸೇಸೋ। ತಸ್ಮಾತ್ರ ಪುಥುಭೂತಸ್ಸ, ಪುಥುನೋ ವಾ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಚನಂ "ಪುಥುವಚನ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ಸಮಧಿಗನ್ತಬ್ಬೋ।

ಇದಾನಿ "ಪುರಿಸೋ, ಪುರಿಸಾ, ಪುರಿಸ"ನ್ತಿ ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕತೋ ಉದ್ಧರಿತನಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಕತಿರೂಪಭೂತಸ್ಸ **ಭೂತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ಭೂತೋ, ಭೂತಾ। ಭೂತಂ, ಭೂತೇ। ಭೂತೇನ, ಭೂತೇಹಿ, ಭೂತೇಭಿ। ಭೂತಸ್ಸ, ಭೂತಾನಂ। ಭೂತಾ, ಭೂತಸ್ಮಾ, ಭೂತಮ್ಹಾ, ಭೂತೇಹಿ, ಭೂತೇಭಿ। ಭೂತಸ್ಸ, ಭೂತಾನಂ। ಭೂತೇ, ಭೂತಸ್ಮಿಂ, ಭೂತಮ್ಹಿ, ಭೂತೇಸು। ಭೋ ಭೂತ, ಭವನ್ತೋ ಭೂತಾ।

ಅಥ ವಾ "ಭೋ ಭೂತಾ"ಇತಿ ಬಹುವಚನಂ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ। ಯಥಾ ಪನೇತ್ಥ **ಭೂತ**ಇಚ್ಚೇತಸ್ಸ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಪುರಿಸನಯೇನ ಯೋಜಿತಾ, ಏವಂ ಭಾವಕಾದೀನಞ್ಚ ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ತಂಸದಿಸಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥಞ್ಞಾನಿ ತಂಸದಿಸಾನಿ ನಾಮ "ಬುದ್ಧೋ"ತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಂ **ಬುದ್ಧ**ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ಪಕತಿರೂಪಾನಿ।

ಬುದ್ಧೋ ಧಮ್ಮೋ ಸಙ್ಘೋ ಮಗ್ಗೋ,
ಖನ್ಧೋ ಕಾಯೋ ಕಾಮೋ ಕಪ್ಪೋ।
ಮಾಸೋ ಪಕ್ಖೋ ಯಕ್ಖೋ ಭಕ್ಖೋ,
ನಾಗೋ ಮೇಘೋ ಭೋಗೋ ಯಾಗೋ॥

ರಾಗೋ ದೋಸೋ ಮೋಹೋ ಮಾನೋ,
ಮಕ್ಖೋ ಥಮ್ಭೋ ಕೋಧೋ ಲೋಭೋ।
ಹಾಸೋ ವೇರೋ ದಾಹೋ ತೇಜೋ,
ಛನ್ದೋ ಕಾಸೋ ಸಾಸೋ ರೋಗೋ॥

ಅಸ್ಸೋ ಸಸ್ಸೋ ಇಸ್ಸೋ ಸಿಸ್ಸೋ,
ಸೀಹೋ ಬ್ಯಗ್ಘೋ ರುಕ್ಖೋ ಸೇಲೋ।
ಇನ್ದೋ ಸಕ್ಕೋ ದೇವೋ ಗಾಮೋ,
ಚನ್ದೋ ಸೂರೋ ಓಘೋ ದೀಪೋ॥

ಪಸ್ಸೋ ಯಞ್ಞೋ ಚಾಗೋ ವಾದೋ,
ಹತ್ಥೋ ಪತ್ತೋ ಸೋಸೋ ಗೇಧೋ।
ಸೋಮೋ ಯೋಧೋ ಗಚ್ಛೋ ಅಚ್ಛೋ,
ಗೇಹೋ ಮಾಳೋ ಅಟ್ಟೋ ಸಾಲೋ॥

ನರೋ ನಗೋ ಮಿಗೋ ಸಸೋ,

ಸುಣೋ ಬಕೋ ಅಜೋ ದಿಜೋ।
ಹಯೋ ಗಜೋ ಖರೋ ಸರೋ,
ದುಮೋ ತಲೋ ಪಟೋ ಧಜೋ॥

ಉರಗೋ ಪಟಗೋ ವಿಹಗೋ ಭುಜಗೋ,
ಖರಭೋ ಸರಭೋ ಪಸದೋ ಗವಜೋ।
ಮಹಿಸೋ ವಸಭೋ ಅಸುರೋ ಗರುಳೋ,
ತರುಣೋ ವರುಣೋ ಬಲಿಸೋ ಪಲಿಘೋ॥

ಸಾಲೋ ಧವೋ ಚ ಖದಿರೋ,
ಗೋಧುಮೋ ಸಟ್ಠಿಕೋ ಯವೋ।
ಕಳಾಯೋ ಚ ಕುಲತ್ಥೋ ಚ,
ತಿಲೋ ಮುಗ್ಗೋ ಚ ತಣ್ಡುಲೋ॥

ಖತ್ತಿಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವೇಸ್ಸೋ,
ಸುದ್ದೋ ಧುತ್ತೋ ಚ ಪುಕ್ಕುಸೋ।
ಚಣ್ಡಾಲೋ ಪತಿಕೋ ಪಟ್ಠೋ,
ಮನುಸ್ಸೋ ರಥಿಕೋ ರಥೋ॥

ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಗಹಟ್ಠೋ ಚ,
ಗೋಣೋ ಓಟ್ಠೋ ಚ ಗದ್ರಭೋ।
ಮಾತುಗಾಮೋ ಚ ಓರೋಧೋ,
ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ವಿಭಾವಯೇ॥

ಕೇಚೇತ್ಥ ವದೇಯ್ಯುಂ "ನನು ಭೋ 'ಓರೋಧಾ ಚ ಕುಮಾರಾ ಚಾ'ತಿ ಪಾಠಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ **ಓರೋಧ**ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ"ತಿ? ತನ್ನ, ತತ್ಥ ಹಿ "ಓರೋಧಾ"ತಿ ಇದಂ ಓಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಮೇವ, **ನಾ**'ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ, ತುಮ್ಹೇ ಪನ "**ಆಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗ**"ನ್ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ಏವಂ ವದಥ, ನ ಪನಿದಂ **ಆಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ**, ಅಥ ಖೋ "ಮಾತುಗಾಮಾ"ತಿಪದಂ ವಿಯ ಬಹುವಚನವಸೇನ ವುತ್ತಮಾಕಾರನ್ತಪದನ್ತಿ। ನನು ಚ ಭೋ **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿ**ಯಾದೀಸು **ಓರೋಧ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗತಾ ಪಾಕಟಾ, ಕಥನ್ತಿ ಚೇ? "ರುಕ್ಖೇ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ ಥೇರಸ್ಸ ಕುದ್ಧಾ ಪಠಮಮೇವ ಮನಂ ಪಲೋಭೇತ್ವಾ 'ಇತೋ ತೇ ಸತ್ತದಿವಸಮತ್ಥಕೇ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ರಾಜಾ ಮರಿಸ್ಸತೀ'ತಿ ಸುಪಿನೇ ಆರೋಚೇಸಿ। ಥೇರೋ ತಂ ಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ರಾಜೋರೋಧಾನಂ ಆಚಿಕ್ಖಿ। ತಾ ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ಮಹಾವಿರವಂ ವಿರವಿಂಸೂ"ತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ "ರಾಜೋರೋಧಾನ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ "ತಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾವ **ಓರೋಧ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗತಾ ಪಾಕಟಾತಿ? ತನ್ನ, ಅತ್ಥಸ್ಸ ದುಗ್ಗಹಣತೋ। ದುಗ್ಗಹಿತೋ ಹಿ ಏತ್ಥ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಅತ್ಥೋ, ಏತ್ಥ ಪನ **ಓರೋಧ**ಸದ್ದೇನ ಇತ್ಥಿಪದತ್ಥಸ್ಸ ಕಥನತೋ ಇತ್ಥಿಪದತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ "ತಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ "ತಾ ಇತ್ಥಿಯೋ"ತಿ ಅಯಮೇವತ್ಥೋ। ತುಮ್ಹೇ ಪನ ಅಮಾತಾಪಿತರಸಂವದ್ಧತ್ತಾ ಆಚರಿಯಕುಲೇ ಚ ಅನಿವುಟ್ಠತ್ತಾ ಏತಂ ಸುಖುಮತ್ಥಮಜಾನನ್ತಾ ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಮುಖಾರೂಳ್ಹಂ ವದಥ।

ಭುಞ್ಜನತ್ಥಂ ಕಥನತ್ಥಂ, ಮುಖಂ ಹೋತೀತಿ ನೋ ವದೇ।
ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಮುಖಾರೂಳ್ಹಂ, ವಚನಂ ಪಣ್ಡಿತೋ ನರೋತಿ॥

ನ ಮಯಂಭೋ ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಮುಖಾರುಳ್ಹಂ ವದಾಮ, ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾನಞ್ಞೇವ ವಚನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವದಾಮ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯೇವ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಟಿಸರಣಂ , ನ ಮಯಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸದ್ದಹಾಮಾತಿ। ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸದ್ದಹಥ ವಾ ಮಾ ವಾ, ಮಾ ತುಮ್ಹೇ "ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾನಞ್ಞೇವ ವಚನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವದಾಮಾ"ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇ ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖಥ। ನ ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ "**ಓರೋಧ**ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ"ತಿ ವುತ್ತಟ್ಠಾನಮತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾಪಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇ ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖಥ, ನ ಯುತ್ತಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಗರೂನಮಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖನಂ ಮಹತೋ ಅನತ್ಥಸ್ಸ ಲಾಭಾಯ ಸಂವತ್ತನತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ "ಅತ್ತನಾ ದುಗ್ಗಹಿತೇನ ಅಮ್ಹೇ ಚೇವ ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖತಿ, ಬಹುಞ್ಚ ಅಪುಞ್ಞಂ ಪಸವತಿ, ತತೋ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಖಣತೀ"ತಿ।

ಏವಂ ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖನಸ್ಸ ಅಯುತ್ತತಂ ಸಾವಜ್ಜತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನಪಿ ತೇ ಇದಂ ವತ್ತಬ್ಬಾ - **ಜಾತಕಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ** ತುಮ್ಹೇಹಿ ಆಹಟಉದಾಹರಣಸದಿಸಂ ಉದಾಹರಣಮತ್ಥಿ, ತಂ ಸುಣಾಥ। ಕೋಸಿಯಜಾತಕಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಹಿ "ಸತ್ಥಾ ಜೇತವನೇ ವಿಹರನ್ತೋ ಏಕಂ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಮಾತುಗಾಮಂ ಆರಬ್ಭ ಕಥೇಸಿ। ಸಾ ಕಿರೇಕಸ್ಸ ಸದ್ಧಸ್ಸ ಪಸನ್ನಸ್ಸ ಉಪಾಸಕಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ ದುಸ್ಸೀಲಾ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ "ಮಾತುಗಾಮಂ ಆರಬ್ಭ ಕಥೇಸೀ"ತಿ ವತ್ವಾ "ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಮತೇನ **ಮಾತುಗಾಮ**ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋಯೇವ ಸಿಯಾ, ನ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ, ಕಿಮಿದಂ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಮ್ಪಿ ನ ಪಸ್ಸಥ, ತದೇವ ಪನ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಂ ಪಸ್ಸಥ, ಕಿಂ ಸಾ ಏವ ಅಟ್ಠಕಥಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪಟಿಸರಣಂ, ನ ತದಞ್ಞಾತಿ।

ಯದಿ **ತಾ**ಸದ್ದಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ **ಓರೋಧ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗತ್ತಮಿಚ್ಛಥ, ಏತ್ಥಾಪಿ **ಸಾ**ಸದ್ದಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ **ಮಾತುಗಾಮ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗತ್ತಮಿಚ್ಛಥಾತಿ। ಏವಂ ವುತ್ತಾ ತೇ ನಿರುತ್ತರಾ ಅಪ್ಪಟಿಭಾನಾ ಮಙ್ಕುಭೂತಾ ಪತ್ತಕ್ಖನ್ಧಾ ಅಧೋಮುಖಾ ಪಜ್ಝಾಯೇಯ್ಯುಂ। ಏತ್ಥಾಪಿ **ಮಾತುಗಾಮ**ಸದ್ದೇನ ಇತ್ಥಿಪದತ್ಥಸ್ಸ ಕಥನತೋ ಇತ್ಥಿಪದತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ "ಸಾ ಇತ್ಥೀ"ತಿ ಅಯಮೇವತ್ಥೋ। ಕತ್ಥಚಿ ಹಿ ಪಧಾನವಾಚಕೇನ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇನ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇನ ವಾ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಸ್ಸ ಗುಣಸದ್ದಸ್ಸ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಾನುವತ್ತಿತ್ತಾಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವಾ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವಾ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತ್ತೇಪಿ ಲಿಙ್ಗಮನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಇತ್ಥಿಪದತ್ಥಮೇವಾಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ತಂ ಯಥಾ? "ಇಧ ವಿಸಾಖೇ ಮಾತುಗಾಮೋ ಸುಸಂವಿಹಿತಕಮ್ಮನ್ತಾ ಹೋತಿ ಸಙ್ಗಹಿತಪರಿಜನಾ ಭತ್ತುಮನಾಪಂ ಚರತಿ, ಸಮ್ಭತಂ ಅನುರಕ್ಖತೀ"ತಿ ಚ, "ಕೋ ನು ಖೋ ಭನ್ತೇ ಹೇತು ಕೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ಯೇನ ಮಿಧೇಕಚ್ಚೋ ಮಾತುಗಾಮೋ ದುಬ್ಬಣ್ಣಾ ಚ ಹೋತಿ ದುರೂಪಾ ಸುಪಾಪಿಕಾ ದಸ್ಸನಾಯ, ದಲಿದ್ದಾ ಚ ಹೋತಿ ಅಪ್ಪಸ್ಸಕಾ ಅಪ್ಪಭೋಗಾ ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖಾ ಚ। ಇಧ ಮಲ್ಲಿಕೇ ಏಕಚ್ಚೋ ಮಾತುಗಾಮೋ ಕೋಧನಾ ಹೋತಿ ಉಪಾಯಾಸಬಹುಲಾ, ಅಪ್ಪಮ್ಪಿ ವುತ್ತಾ ಸಮಾನಾ ಅಭಿಸಜ್ಜತಿ ಕುಪ್ಪತಿ ಬ್ಯಾಪಜ್ಜತಿ ಪತಿತ್ಥಿಯತಿ ಕೋಪಞ್ಚ ದೋಸಞ್ಚ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಞ್ಚ ಪಾತುಕರೋತೀ"ತಿ ಚ, "ತಂ ಖೋ ಪನ ಭಿಕ್ಖವೇ ಇತ್ಥಿರತನಂ ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಪುಬ್ಬುಟ್ಠಾಯಿನೀ ಪಚ್ಛಾನಿಪಾತಿನೀ ಕಿಂಕಾರಪಟಿಸ್ಸಾವಿನೀ"ತಿ ಚ ಇಮೇ ಪಯೋಗಾ।

ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ಪಧಾನವಾಚಕೇನ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಸ್ಸ ಗುಣಸದ್ದಸ್ಸ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಾನುವತ್ತಿತ್ತಾ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತ್ತೇಪಿ ಲಿಙ್ಗಮನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪುರಿಸಪದತ್ಥಮೇವಾಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ತಂ ಯಥಾ? "ಪಞ್ಚ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸತಾನಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಇಸಿಗಿಲಿಸ್ಮಿಂ ಪಬ್ಬತೇ ಚಿರನಿವಾಸಿನೋ ಅಹೇಸುಂ। ತಂ ಖೋ ಪನ ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಪರಿಣಾಯಕರತನಂ ಞಾತಾನಂ ಪವೇಸೇತಾ ಅಞ್ಞಾತಾನಂ ನಿವಾರೇತಾ"ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಪಧಾನವಾಚಕೇನ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಸ್ಸ ಗುಣಸದ್ದಸ್ಸ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಾನುರೂಪಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ತಂ ಯಥಾ? ಸಾ ಇತ್ಥೀ "ಸೀಲವತೀ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮಾ। ಅಟ್ಠಹಿ ಖೋ ನಕುಲಮಾತೇ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಮಾತುಗಾಮೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಮ್ಮರಣಾ ಮನಾಪಕಾಯಿಕಾನಂ ದೇವಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ। ಸದ್ಧೋ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೋ, ಸದ್ಧಂ ಕುಲಂ, ಚಿತ್ತಂ ದನ್ತಂ ಸುಖಾವಹ"ನ್ತಿ।

ಸೇಯ್ಯಇತಿ ಸದ್ದೋ ಪನ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಓಕಾರನ್ತಭಾವೇ ಠತ್ವಾ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯಾನುಕೂಲೋ ಭವತಿ ಏಕಾಕಾರೇನೇವ ತಿಟ್ಠನತೋ। ಕಥಂ? ಸೇಯ್ಯೋ ಅಮಿತ್ತೋ ಮತಿಯಾ ಉಪೇತೋ। ಏಸಾವ ಪೂಜನಾ ಸೇಯ್ಯೋ, ಏಕಾಹಂ ಜೀವಿತಂ ಸೇಯ್ಯೋ।

“ಧಮ್ಮೇನ ಚ ಅಲಾಭೋ ಯೋ,
ಯೋ ಚ ಲಾಭೋ ಅಧಮ್ಮಿಕೋ।
ಅಲಾಭೋ ಧಮ್ಮಿಕೋ ಸೇಯ್ಯೋ,
ಯಞ್ಚೇ ಲಾಭೋ ಅಧಮ್ಮಿಕೋ॥

ಯಸೋ ಚ ಅಪ್ಪಬುದ್ಧೀನಂ, ವಿಞ್ಞೂನಂ ಅಯಸೋ ಚ ಯೋ।
ಅಯಸೋವ ಸೇಯ್ಯೋ ವಿಞ್ಞೂನಂ, ನ ಯಸೋ ಅಪ್ಪಬುದ್ಧಿನಂ॥

ದುಮ್ಮೇಧೇಹಿ ಪಸಂಸಾ ಚ, ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಗರಹಾ ಚ ಯಾ।
ಗರಹಾವ ಸೇಯ್ಯೋ ವಿಞ್ಞೂಹಿ, ಯಞ್ಚೇ ಬಾಲಪ್ಪಸಂಸನಾ॥

ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಮಮಯಿಕಂ, ದುಕ್ಖಞ್ಚ ಪವಿವೇಕಿಕಂ।
ಪವಿವೇಕಂ ದುಕ್ಖಂ ಸೇಯ್ಯೋ, ಯಞ್ಚೇ ಕಾಮಮಯಂ ಸುಖಂ॥

ಜೀವಿತಞ್ಚ ಅಧಮ್ಮೇನ, ಧಮ್ಮೇನ ಮರಣಞ್ಚ ಯಂ।
ಮರಣಂ ಧಮ್ಮಿಕಂ ಸೇಯ್ಯೋ, ಯಞ್ಚೇ ಜೀವೇ ಅಧಮ್ಮಿಕ”ನ್ತಿ॥

ಏವಮಯಂ **ಸೇಯ್ಯ** ಇತಿ ಸದ್ದೋ ಓಕಾರನ್ತಭಾವೇ ಠತ್ವಾ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯಾನುಕೂಲೋ ಭವತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ಆಕಾರನ್ತಭಾವೇ ಠತ್ವಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನುಕೂಲೋ ದಿಸ್ಸತಿ “ಇತ್ಥೀಪಿ ಹಿ ಏಕಚ್ಚಿಯಾ, ಸೇಯ್ಯಾ ಪೋಸ ಜನಾಧಿಪಾ”ತಿ। ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನುಕೂಲೋ ಅಪಸಿದ್ಧೋ। ಏವಂಪಕಾರೇ ಪಯೋಗೇ ಕಿಂ ತುಮ್ಹೇ ನ ಪಸ್ಸಥಾತಿ। ಏವಂ ವುತ್ತಾ ಚ ತೇ ನಿರುತ್ತರಾವ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ।

ಸಚೇಪಿ ತೇ ಏತ್ಥ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯುಂ “ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸುತ್ತಪ್ಪದೇಸೇ ಅಟ್ಠಕಥಾದೀಸು ಚ ‘ಮಾತುಗಾಮೋ’ತಿ ವಾ ‘ಮಾತುಗಾಮೇನಾ’ತಿ ವಾ ಓಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವೇನ **ಮಾತುಗಾಮ**ಸದ್ದಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭೂತಂ **ಮಾತುಗಾಮ**ಸದ್ದಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಇತ್ಥಿಪದತ್ಥಮೇವ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ “ಸಾ ಇತ್ಥೀ”ತಿ **ಇತ್ಥೀ**ಸದ್ದೇನ **ಸಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧಗ್ಗಹಣಂ ಮಯಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮ, ‘ಓರೋಧೋ’ತಿ ವಾ ‘ಓರೋಧೇನಾ’ತಿ ವಾ ಓಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವೇನ ಠಿತಸ್ಸ **ಓರೋಧ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನತೋ ಪನ ತುಮ್ಹೇಹಿ ವುತ್ತಂ ಪುರಿಮತ್ಥಂ ನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮಾ”ತಿ। ತದಾ ತೇಸಂ ಇಮಾನಿ **ವಿನಯಪಾಳಿಯಂ** ಆಗತಪದಾನಿ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾನಿ “ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ರಾಜಾ ಉದೇನೋ ಉಯ್ಯಾನೇ ಪರಿಚಾರೇಸಿ ಸದ್ಧಿಂ ಓರೋಧೇನ, ಅಥ ಖೋ ರಞ್ಞೋ ಉದೇನಸ್ಸ ಓರೋಧೋ ರಾಜಾನಂ ಉದೇನಂ ಏತದವೋಚಾ”ತಿ। ಏವಂ ಇಮಾನಿ ಸುತ್ತಪದಾನಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ **ಸುತ್ತನಿಪಾತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** “ರಾಮೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಕುಟ್ಠರೋಗೀ ಓರೋಧೇಹಿ ಚ ನಾಟಕೇಹಿ ಚ ಜಿಗುಚ್ಛಮಾನೋ”ತಿ ವಚನಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ “ಗಚ್ಛಥ ತುಮ್ಹೇ ಗರುಕುಲಮುಪಗನ್ತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥಂ ಸಾಧುಕಂ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಉಗ್ಗಣ್ಹಥಾ”ತಿ ಉಯ್ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಇದಾನಿ **ಮಾತುಗಾಮ**ಸದ್ದಾದೀಸು ಕಿಞ್ಚಿ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ವದಾಮ - **ಮಾತುಗಾಮ**ಸದ್ದೋ ಚ **ಓರೋಧ**ಸದ್ದೋ ಚ **ದಾರ**ಸದ್ದೋ ಚಾತಿ ಇಮೇ ಇತ್ಥಿಪದತ್ಥವಾಚಕಾಪಿ ಸಮಾನಾ ಏಕನ್ತೇನ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾ ಭವನ್ತಿ। ತೇಸು **ದಾರ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ವತ್ತಮಾನಸ್ಸಾಪಿ ಬಹುವಚನಕತ್ತಮೇವ ಸದ್ದಸತ್ಥವಿದೂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ಏಕವಚನಕತ್ತಂ। ಮಯಂ ಪನ **ದಾರ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಏಕವಚನಕತ್ತಂ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪನ ಬಹುವಚನಕತ್ತಂ ಅನುಜಾನಾಮ, ಬಹ್ವತ್ಥೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। ಪಾಳಿಯಞ್ಹಿ **ದಾರ**ಸದ್ದೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಬಹುವಚನಕೋ ಭವತಿ, ಏಕವಚನಕೋ ಅಪ್ಪೋ। ತತ್ರಿಮೇ ಪಯೋಗಾ -

“ದಾಸಾ ಚ ದಾಸ್ಯೋ ಅನುಜೀವಿನೋ ಚ,
ಪುತ್ತಾ ಚ ದಾರಾ ಚ ಮಯಞ್ಚ ಸಬ್ಬೇ।
ಧಮ್ಮಞ್ಚರಾಮಪ್ಪರಲೋಕಹೇತು,
ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಅಮ್ಹಂ ದಹರಾ ನ ಮಿಯ್ಯರೇ”ತಿ ಚ,

“ಯೋ ಞಾತೀನಂ ಸಖೀನಂ ವಾ, ದಾರೇಸು ಪಟಿದಿಸ್ಸತಿ।
ಸಹಸಾ ಸಮ್ಪಿಯಾಯೇನ, ತಂ ಜಞ್ಞಾವಸಲೋ ಇತೀ”ತಿ ಚ,

“ಸೇಹಿ ದಾರೇಹಿ’ಸನ್ತುಟ್ಠೋ, ವೇಸಿಯಾಸು ಪದಿಸ್ಸತಿ।
ದಿಸ್ಸತಿ ಪರದಾರೇಸು, ತಂ ಪರಾಭವತೋ ಮುಖ”ನ್ತಿ ಚ,

“ಪುತ್ತೇಸು ದಾರೇಸು ಚ ಯಾ ಅಪೇಕ್ಖಾ”ತಿ ಚ ಬ್ಯಾಸೇ, ಸಮಾಸೇ ಪನ “ಪುತ್ತದಾರಾ ದಿಸಾ ಪಚ್ಛಾ, ಪುತ್ತದಾರೇಹಿ ಮತ್ತನೋ”ತಿ ಚ ಏವಮಾದಯೋ ಬಹುವಚನಪ್ಪಯೋಗಾ ಬಹವೋ ಭವನ್ತಿ।

ಏಕವಚನಪ್ಪಯೋಗಾ ಪನ ಅಪ್ಪಾ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? “ಗರೂನಂ ದಾರೇ, ಧಮ್ಮಂ ಚರೇ ಯೋಪಿ ಸಮುಞ್ಛಕಂ ಚರೇ, ದಾರಞ್ಚ ಪೋಸಂ ದದಮಪ್ಪಕಸ್ಮಿ”ನ್ತಿ ಚ,

“ಯೇ ಗಹಟ್ಠಾ ಪುಞ್ಞಕರಾ, ಸೀಲವನ್ತೋ ಉಪಾಸಕಾ।
ಧಮ್ಮೇನ ದಾರಂ ಪೋಸೇನ್ತಿ, ತೇ ನಮಸ್ಸಾಮಿ ಮಾತಲೀ”ತಿ ಚ,

“ಪರದಾರಂ ನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಂ, ಸದಾರಪಸುತೋ ಸಿಯ”ನ್ತಿ ಚ,

“ಯೋ ಇಚ್ಛೇ ಪುರಿಸೋ ಹೋತುಂ, ಜಾತಿಂ ಜಾತಿಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ।
ಪರದಾರಂ ವಿವಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಧೋತಪಾದೋವ ಕದ್ದಮ”ನ್ತಿ ಚ

ಏವಮಾದಯೋ ಏಕವಚನಪ್ಪಯೋಗಾ ಅಪ್ಪಾ।

ಸಮಾಹಾರಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಪನೇಸ **ದಾರ**ಸದ್ದೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇಕವಚನೋಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ಭವತಿ। “ಆದಾಯ ಪುತ್ತದಾರಂ। ಪುತ್ತದಾರಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೋ”ಇತಿ ಏವಂ ಇಧ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಲಿಙ್ಗಞ್ಚ ಅತ್ಥಞ್ಚ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ “ಪುರಿಸೋ ಪುರಿಸಾ”ತಿ ಪವತ್ತಂ ಪುರಿಸಸದ್ದನಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಬ್ಬೇಸಂ “ಭೂತೋ ಭಾವಕೋ ಭವೋ”ತಿಆದೀನಂ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ**ೋ**ಕಾರನ್ತಪದಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಸು ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನೇಹಿ ಕುಲಪುತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಯಾ ಕೋಸಲ್ಲಮುಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ।

ಕಿಂ ಪನ ಸಬ್ಬಾನಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪದಾನಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ಏಕಸದಿಸಾನೇವ ಹುತ್ವಾ ಪವಿಟ್ಠಾನೀತಿ? ನ ಪವಿಟ್ಠಾನಿ। ಕಾನಿಚಿ ಹಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪದಾನಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಥಾ ಪವಿಟ್ಠಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ಏಕದೇಸೇನ ಪವಿಟ್ಠಾನಿ ಚ, ಕಾನಿಚಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪದಾನಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಏಕದೇಸೇನ ಪವಿಟ್ಠಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ಏಕದೇಸೇನ ನ ಪವಿಟ್ಠಾನಿ ಚ, ಕಾನಿಚಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪದಾನಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಥಾ ಅಪ್ಪವಿಟ್ಠಾನೇವ। ತತ್ರ ಕತಮಾನಿ ಕಾನಿಚಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪದಾನಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಥಾ ಪವಿಟ್ಠಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ಏಕದೇಸೇನ ಪವಿಟ್ಠಾನಿ ಚ? “ಸರೋ ವಯೋ ಚೇತೋ”ತಿಆದೀನಿ। **ಸರೋ**ಇತಿ ಹಿ ಅಯಂಸದ್ದೋ ಉಸುಸದ್ದಸರವನಅಕಾರಾದಿಸರವಾಚಕೋ ಚೇ, **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಥಾ ಪವಿಟ್ಠೋ। ರಹದವಾಚಕೋ ಚೇ, **ಮನೋ**ಗಣಪಕ್ಖಿಕತ್ತಾ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಏಕದೇಸೇನ ಪವಿಟ್ಠೋ। **ವಯೋ**ಇತಿ

ಸದ್ದೋ ಪರಿಹಾನಿವಾಚಕೋ ಚೇ, **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಥಾ ಪವಿಟ್ಠೋ। ಆಯುಕೋಟ್ಠಾಸವಾಚಕೋ ಚೇ, **ಮನೋ**ಗಣಪಕ್ಖಿಕತ್ತಾ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಏಕದೇಸೇನ ಪವಿಟ್ಠೋ। **ಚೇತೋ** ಇತಿ ಸದ್ದೋ ಯದಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾಚಕೋ, **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಥಾ ಪವಿಟ್ಠೋ। ಯದಿ ಪನ ಚಿತ್ತವಾಚಕೋ, **ಮನೋ**ಗಣಪಕ್ಖಿಕತ್ತಾ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಏಕದೇಸೇನ ಪವಿಟ್ಠೋ। **ಮನೋ**ಗಣೋ ಚ ನಾಮ -

ಮನೋ ವಚೋ ವಯೋ ತೇಜೋ,
ತಪೋ ಚೇತೋ ತಮೋ ಯಸೋ।
ಅಯೋ ಪಯೋ ಸಿರೋ ಛನ್ದೋ,
ಸರೋ ಉರೋ ರಹೋ ಅಹೋ -

ಇಮೇ ಸೋಳಸ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಪಾಕಟೀಕರಣತ್ಥಂ **ಮನ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ಕಥಯಾಮ -

ಮನೋ , ಮನಾ। ಮನಂ, ಮನೋ, ಮನೇ। ಮನಸಾ, ಮನೇನ, ಮನೇಹಿ, ಮನೇಭಿ। ಮನಸೋ, ಮನಸ್ಸ, ಮನಾನಂ। ಮನಾ, ಮನಸ್ಮಾ, ಮನಮ್ಹಾ, ಮನೇಹಿ, ಮನೇಭಿ। ಮನಸೋ, ಮನಸ್ಸ, ಮನಾನಂ। ಮನಸಿ, ಮನೇ, ಮನಸ್ಮಿಂ, ಮನಮ್ಹಿ, ಮನೇಸು। ಭೋ ಮನ, ಭವನ್ತೋ ಮನಾ।

ಅಥ ವಾ "ಭೋ ಮನಾ"ಇತಿ ಬಹುವಚನಮ್ಪಿ ಞೇಯ್ಯಂ। ಏವಂ ವಚೋ, ವಚಾ। ವಚಂ, ವಚೋ, ವಚೇ। ವಚಸಾತಿಆದಿನಾ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। **ಅಹ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪನ ಭುಮ್ಮೇಕವಚನಟ್ಠಾನೇ ಅಹಸಿ, ಅಹೇ, ಅಹಸ್ಮಿಂ, ಅಹಮ್ಹಿ, ಅಹು, ಅಹನೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಇದಾನಿ ರೂಪನ್ತರವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಮನ**ಸದ್ದಸ್ಸಪಿ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ವದಾಮ, ಅಟ್ಠಾನೇ ಅಯಂ ಕಥಿತಾತಿ ನ ಚೋದೇತಬ್ಬಂ।

ಮನಂ, ಮನಾನಿ, ಮನಾ। ಮನಂ, ಮನಾನಿ, ಮನೇ। ಮನೇನ, ಮನೇಹಿ, ಮನೇಭಿ। ಮನಸ್ಸ, ಮನಸೋ, ಮನಾನಂ। ಮನಾ, ಮನಸ್ಮಾ, ಮನಮ್ಹಾ, ಮನೇಹಿ, ಮನೇಭಿ। ಮನಸ್ಸ, ಮನಸೋ, ಮನಾನಂ। ಮನೇ, ಮನಸ್ಮಿಂ, ಮನಮ್ಹಿ, ಮನೇಸು। ಭೋ ಮನ, ಭವನ್ತೋ ಮನಾ। ಅಥ ವಾ "ಭೋ ಮನಾನಿ, ಭೋ ಮನಾ"ಏವಮ್ಪಿ ಬಹುವಚನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಮುತ್ತರತ್ರಾಪಿ ನಯೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಮನ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ತಕರಣಸಮ್ಪದಾನಸಾಮಿಭುಮ್ಮವಚನಾನಿ ಮನೋ ಮನಸಾ ಮನಸೋ ಮನಸೀತಿ ರೂಪಾನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಯಾನಿ ಸೇಸಾನಿ, ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಚ **ಮನ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಾನಿ "ಮನಂ ಮನಾನೀ"ತಿ ರೂಪಾನಿ ಚ, ಅಟ್ಠಮ್ಯೋಪಯೋಗವಚನಾನಂ "ಮನಂ ಮನಾನೀ"ತಿ ರೂಪದ್ವಯಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಯಾನಿ ಸೇಸಾನಿ, ತಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಕಮತೋ ಸಮಸಮಾನಿ।

ಕೇಚಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತೋ **ಮನೋ**ಇತಿ ಸದ್ದೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇ ವತ್ತಬ್ಬಾ - ಯದಿ ಸೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಸದಿಸೇಹಿ **ವಚೋ ವಯೋ**ತಿಆದಿಸದ್ದೇಹಿಪಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇಹೇವ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ನ "ತೇ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾ"ತಿ ಗರೂ ವದನ್ತಿ, "ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾ"ಇಚ್ಚೇವ ವದನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ **ಪಾಳಿಯಂ** "ಕಾಯೋ ಅನಿಚ್ಚೋ; ಮನೋ ಅನಿಚ್ಚೋ"ತಿ ಚ "ಕಾಯೋ ದುಕ್ಖೋ, ಮನೋ ದುಕ್ಖೋ"ತಿ ಚ "ನಿಚ್ಚೋ ವಾ ಅನಿಚ್ಚೋ ವಾತಿ ಅನಿಚ್ಚೋ ಭನ್ತೇ"ತಿ ಚ ಏವಮಾದಯೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಪ್ಪಯೋಗಾ ಬಹವೋ ದಿಟ್ಠಾ। ತೇನ ಞಾಯತಿ **ಮನೋ**ಸದ್ದೋ ಏಕನ್ತೇನ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋತಿ। ಯದಿ ಪನ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋಸಿಯಾ, "ಅನಿಚ್ಚೋ ದುಕ್ಖೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ತಂಸಮಾನಾಧಿಕರಣಾನಿ ಅನೇಕಪದಸತಾನಿಪಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನೇವ ಸಿಯುಂ। ನ ಹಿ ತಾನಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಿ, ಅಥ ಖೋ

ಅಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಾನುವತ್ತಕಾನಿ ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗಾನಿ। ಏವಂ **ಮನೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗತಾ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಾತಿ, ಸಚೇ **ಮನೋ**ಸದ್ದೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ ನ ಹೋತಿ, ಕಥಂ "ಮನಾನೀ"ತಿ ನಪುಂಸಕರೂಪಂ ದಿಸ್ಸತೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ "ಮನಾನೀ"ತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಮೇವ, ತಥಾಪಿ **ಮನೋ**ಗಣೇ ಪಮುಖಭಾವೇನ ಗಹಿತ**ಸ್ಸೋ**ಕಾರನ್ತಸ್ಸ **ಮನ**ಸದ್ದಸ್ಸ ರೂಪಂ ನ ಹೋತಿ। ಅಥ ಕಿಞ್ಚರಹೀತಿ ಚೇ? **ಚಿತ್ತ**ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಸಮಾನಸುತಿತ್ತೇಪಿ **ಮನೋ**ಗಣೇ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಸ್ಸೇವ **ಮನ**ಸದ್ದಸ್ಸ ರೂಪಂ। **ಮನ**ಸದ್ದೋ ಹಿ ಪುನ್ನಪುಂಸಕವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಭಿಜ್ಜತಿ "ಮನೋ ಮನಂ"ಇತಿ ಯಥಾ "ಅಜ್ಜವೋಅಜ್ಜವ"ನ್ತಿ। "ಮನೋ ಚೇ ನಪ್ಪದುಸ್ಸತಿ। ಸನ್ತಂ ತಸ್ಸ ಮನಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಹಿ ಪಾಳಿ। ಯದಿ ಚ ಸೋ **ಮನೋ**ಸದ್ದೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ ನ ಹೋತಿ।

"ಗರು ಚೇತಿಯಪಬ್ಬತವತ್ತನಿಯಾ,
ಪಮದಾ ಪಮದಾ ಪಮದಾ ವಿಮದಂ।
ಸಮಣಂ ಸುನಿಸಮ್ಮ ಅಕಾ ಹಸಿತಂ,
ಪತಿತಂ ಅಸುಭೇಸು ಮುನಿಸ್ಸ ಮನೋ"ತಿ

ಏತ್ಥ ಮನೋಸದ್ದೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣೋ "ಪತಿತ"ನ್ತಿ ಸದ್ದೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಭಾವೇನ ಕಸ್ಮಾ ಸನ್ನಿಹಿತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಭಾವೇನ ಸನ್ನಿಹಿತಂ, ತಸ್ಮಾ ಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನವಸೇನ **ಮನೋ**ಸದ್ದೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋತಿ ಞಾಯತೀತಿ? ತನ್ನ, ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದಸ್ಸ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಲಿಙ್ಗವಿಸೇಸಾಜೋತನತೋ। ಯದಿ ಹಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಲಿಙ್ಗವಿಸೇಸಂ ಜೋತೇಯ್ಯ, "ಚತ್ತಾರೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನೀ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ "ಚತ್ತಾರೋ"ತಿ ಪದಂ **ಇನ್ದ್ರಿಯ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗತ್ತಂ ಕರೇಯ್ಯ, ನ ಚ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ಇನ್ದ್ರಿಯ**ಸದ್ದೋ ಹಿ ಏಕನ್ತೇನ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ। ಯದಿ ತುಮ್ಹೇ "ಪತಿತ"ನ್ತಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ **ಮನೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತಮಿಚ್ಛಥ, "ಚತ್ತಾರೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನೀ"ತಿ ಏತ್ಥಪಿ "ಚತ್ತಾರೋ"ತಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ **ಇನ್ದ್ರಿಯ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗತ್ತಂ ಇಚ್ಛಥಾತಿ। ನ ಮಯಂ ಭೋ **ಇನ್ದ್ರಿಯ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗತ್ತಂ ಇಚ್ಛಾಮ, ಅಥ ಖೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತಂಯೇವ ಇಚ್ಛಾಮ, "ಚತ್ತಾರೋ"ತಿ ಪದಂ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ಠಿತತ್ತಾ "ಚತ್ತಾರೀ"ತಿ ಗಣ್ಹಾಮ, ತಸ್ಮಾ "ಚತ್ತಾರಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನೀ"ತಿ ಅತ್ಥಂ ಧಾರೇಮಾತಿ। ಯದಿ ಏವಂ "ಪತಿತಂ ಅಸುಭೇಸು ಮುನಿಸ್ಸ ಮನೋ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ "ಪತಿತ"ನ್ತಿ ಪದಂ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ಠಿತನ್ತಿ ಮನ್ತ್ವಾ "ಪತಿತೋ"ತಿ ಅತ್ಥಂ ಧಾರೇಥಾತಿ। ನ ಧಾರೇಮ ಏತ್ಥ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಛಿತಬ್ಬತೋ। ಯದಿ ಹಿ **ಮನೋ**ಸದ್ದೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ ಸಿಯಾ, ತಂಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದಂ "ಪತಿತೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ। ಕಿಮಾಚರಿಯೋ ಏವಂ ವತ್ತುಂ ನ ಜಾನಿ, ಜಾನಮಾನೋ ಏವ ಸೋ "ಪತಿತೋ"ತಿ ನಾವೋಚ, "ಪತಿತ"ನ್ತಿ ಪನಾವೋಚ, ತೇನ ಞಾಯತಿ "**ಮನೋ**ಸದ್ದೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ"ತಿ। ಮಾ ತುಮ್ಹೇ ಏವಂ ವದೇಥ, ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದಂ ನಾಮ ಕತ್ಥಚಿ ಪಧಾನಲಿಙ್ಗಮನುವತ್ತತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ನಾನುವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ತಂ ಲಿಙ್ಗವಿಸೇಸಜೋತನೇ ಏಕನ್ತತೋ ಪಮಾಣಂ। "ಮಾತುಗಾಮೋ, ಓರೋಧೋ, ಆವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ಏಹಿ ವಿಸಾಖೇ, ಚಿತ್ತಾನಿ ಅಟ್ಠೇನೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿರೂಪವಿಸೇಸೋಯೇವ ಪಮಾಣಂ। ಯದಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದೇಯೇವ ಲಿಙ್ಗವಿಸೇಸೋ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾ, "ಚತ್ತಾರೋ ಚ ಮಹಾಭೂತಾ"ತಿಆದೀಸು ಲಿಙ್ಗವವತ್ಥಾನಂ ನ ಸಿಯಾ। ಯಸ್ಮಾ ಏವಮಾದೀಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಲಿಙ್ಗವವತ್ಥಾನಂ ಹೋತಿಯೇವ। ಕಥಂ? "ಚತ್ತಾರೋ"ತಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ "ಮಹಾಭೂತಾ"ತಿ ನಪುಂಸಕನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಪತಿತಂ ಅಸುಭೇಸು ಮುನಿಸ್ಸ ಮನೋ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ "ಪತಿತ"ನ್ತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ "ಮನೋ"ತಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನ್ತಿ ವವತ್ಥಾನಂ ಭವತೀತಿ। ಇದಂ ಸುತ್ವಾ ತೇ ತುಣ್ಹೀ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। ತತೋ ತೇಸಂ ತುಣ್ಹೀಭೂತಾನಂ ಇದಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ - ಯಸ್ಮಾ **ಮನೋ**ಗಣೇ ಪವತ್ತಾನಂ ಪದಾನಂ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದಾನಿ ಕತ್ಥಚಿ ನಪುಂಸಕವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ, ತಸ್ಮಾ **ಮನೋ**ಗಣೇ ಪಮುಖಸ್ಸ **ಮನೋ**ಸದ್ದಸ್ಸಪಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದಾನಿ ಕತ್ಥಚಿ ನಪುಂಸಕವಸೇನ ಯೋಜಿತಾನಿ। ತಥಾ ಹಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾ "ಸದ್ಧಮ್ಮತೇಜವಿಹತಂ ವಿಲಯಂ ಖಣೇನ, ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತಹದಯೇಸು ತಮೋ'ಪಯಾತಿ। ದುಕ್ಖಂ ವಚೋ ಏತಸ್ಮಿನ್ತಿ ದುಬ್ಬಚೋ। ಅವನತಂ ಸಿರೋ ಯಸ್ಸ ಸೋಯಂ ಅವಂಸಿರೋ, ಅಪ್ಪಕಂ ರಾಗಾದಿ ರಜೋ ಯೇಸಂ ಪಞ್ಞಾಮಯೇ ಅಕ್ಖಿಮ್ಹಿ ತೇ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸದ್ದರಚನಂ ಕುಬ್ಬಿಂಸು, ನ ಪನ ತೇಹಿ **ವಚೋ ಸಿರೋ ರಜೋ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತಂ

ವಿಭಾವೇತುಂ ಈದಿಸೀ ಸದ್ದರಚನಾ ಕತಾ, ಅಥ ಖೋ **ಸಿರೋಮನೋ**ಸದ್ದಾನಂ **ಮನೋ**ಗಣೇ ಪವತ್ತಾನಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸದ್ದಾನಂ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಈದಿಸಾನಿಪಿ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ಠಿತಾನಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪರೇಸಂ ಞಾಪನಾಧಿಪ್ಪಾಯವತಿಯಾ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ವಿರಚಿತಾ। ಏತ್ಥಾಪಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಮತೇನ **ಮನೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತೇ ಸತಿ **ವಚೋ ಸಿರೋ** ಇಚ್ಚಾದಯೋಪಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದಾನಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ। ಕಿಂ ಪನೇತೇಸಮ್ಪಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತಂ ಇಚ್ಛಥಾತಿ। ಅದ್ಧಾ ತೇ ಇದಮ್ಪಿ ಸುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬೇಠೇತುಮಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ತುಣ್ಹೀ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತೇ ಅಞ್ಞಂ ಗಹೇತಬ್ಬಕಾರಣಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯುಂ "ಯದಿ ಭೋ **ಮನೋ** ಸದ್ದೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ ನ ಹೋತಿ, ಕಸ್ಮಾ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಾ '**ಮನೋ**ಸದ್ದೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ'ತಿ ವದನ್ತೀ"ತಿ? ತೇ ವತ್ತಬ್ಬಾ - ಯದಿ ತುಮ್ಹೇ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಮತಂ ಗಹೇತ್ವಾ **ಮನೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತಂ ರೋಚೇಥ, ನನು ಭಗವಾಯೇವ ಲೋಕೇ ಅಸದಿಸೋ ಮಹಾವೇಯ್ಯಾಕರಣೋ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ವಿಸಾರದೋ ಪರಪ್ಪವಾದಮದ್ದನೋ। ಭಗವನ್ತಞ್ಹಿ ಪದಕಾ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಾ ಅಮ್ಬಟ್ಠಮಾಣವಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಸೋಣದಣ್ಡಾದಯೋ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಸಚ್ಚಕನಿಗಣ್ಠಾದಯೋ ಚ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ ವಾದೇನ ನ ಸಮ್ಪಾಪುಣಿಂಸು, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಭಗವಾಯೇವ ಮತ್ತವಾರಣಗಣಮಜ್ಝೇ ಕೇಸರಸೀಹೋ ವಿಯ ಅಸಮ್ಭೀತೋ ನೇಸಂ ನೇಸಂ ವಾದಂ ಮದ್ದೇಸಿ, ಮಹನ್ತೇ ಚ ನೇ ಅತ್ಥೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ, ಏವಂವಿಧೇನ ಭಗವತಾ ವೋಹಾರಕುಸಲೇನ ಯಸ್ಮಾ "ಕಾಯೋ ಅನಿಚ್ಚೋ"ತಿ ಚ "ಕಾಯೋ ದುಕ್ಖೋ, ಮನೋ ಅನಿಚ್ಚೋ, ಮನೋ ದುಕ್ಖೋ"ತಿ ಚ ಏವಮಾದಿನಾ ವುತ್ತಾ **ಮನೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವಸೂಚನಿಕಾ ಬಹೂ ಪಾಳಿಯೋ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಮನೋ**ಸದ್ದೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋಯೇವಾತಿ ಸಾರತೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬೋತಿ। ಏವಂ ವುತ್ತಾ ತೇ ನಿರುತ್ತರಾ ಅಪ್ಪಟಿಭಾನಾ ಮಙ್ಕುಭೂತಾ ಪತ್ತಕ್ಖನ್ಧಾ ಅಧೋಮುಖಾ ಪಜ್ಝಾಯಿಸ್ಸನ್ತಿ।

ಇದಾನಿ **ಸರ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವಿಸೇಸತೋ ವುಚ್ಚತೇ -

ಸರೋ, ಸರಾ। ಸರಂ, ಸರೇ। ಸರೇನ, ಸರೇಹಿ, ಸರೇಭಿ। ಸರಸ್ಸ, ಸರಾನಂ। ಸರಾ, ಸರಸ್ಮಾ, ಸರಮ್ಹಾ, ಸರೇಹಿ, ಸರೇಭಿ। ಸರಸ್ಸ, ಸರಾನಂ। ಸರೇ, ಸರಸ್ಮಿಂ, ಸರಮ್ಹಿ, ಸರೇಸು। ಭೋ ಸರ, ಭವನ್ತೋ ಸರಾ।

ಅಯಂ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಥಾ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ **ಉಸು**ಸದ್ದಸರವನಅಕಾರಾದಿಸರವಾಚಕಸ್ಸ **ಸರ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ।

ಅಯಂ ಪನ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಏಕದೇಸೇನ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ **ಮನೋ**ಗಣಪಕ್ಖಿಕಸ್ಸ ರಹದವಾಚಕಸ್ಸ **ಸರ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ -

ಸರೋ, ಸರಾ। ಸರಂ, ಸರೋ, ಸರೇ। ಸರಸಾ, ಸರೇನ, ಸರೇಹಿ, ಸರೇಭಿ। ಸರಸೋ, ಸರಸ್ಸ, ಸರಾನಂ। ಸರಾ, ಸರಸ್ಮಾ, ಸರಮ್ಹಾ, ಸರೇಹಿ, ಸರೇಭಿ। ಸರಸೋ, ಸರಸ್ಸ, ಸರಾನಂ। ಸರಸಿ, ಸರೇ, ಸರಸ್ಮಿಂ, ಸರಮ್ಹಿ, ಸರೇಸು। ಭೋ ಸರ, ಭವನ್ತೋ ಸರಾ, ಭೋ ಸರಾ ಇತಿ ವಾ।

ವಯೋ, ವಯಾ। ವಯಂ, ವಯೇ। ವಯೇನ, ವಯೇಹಿ, ವಯೇಭೀತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ಞೇಯ್ಯೋ। ಅಯಂ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಥಾ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ ಪರಿಹಾನಿವಾಚಕಸ್ಸ **ವಯ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ।

ಅಯಂ ಪನ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಏಕದೇಸೇನ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ **ಮನೋ**ಗಣಪಕ್ಖಿಕಸ್ಸ ಆಯುಕೋಟ್ಠಾಸವಾಚಕಸ್ಸ **ವಯ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ - ವಯೋ, ವಯಾ। ವಯಂ, ವಯೋ, ವಯೇ। ವಯಸಾ, ವಯೇನ, ವಯೇಹಿ, ವಯೇಭೀತಿ **ಮನ**ನಯೇನ ಞೇಯ್ಯೋ। ತಸ್ಸ ಚೇತೋ ಪಟಿಸ್ಸೋಸಿ, ಅರಞ್ಞೇ ಲುದ್ದಗೋಚರೋ। ಚೇತಾ ಹನಿಂಸು ವೇದಬ್ಬಂ।

ಚೇತೋ, ಚೇತಾ। ಚೇತಂ, ಚೇತೇ। ಚೇತೇನ, ಚೇತೇಹಿ, ಚೇತೇಭೀತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ಞೇಯ್ಯೋ। ಅಯಂ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಥಾ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾಚಕಸ್ಸ **ಚೇತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ।

ಅಯಂ ಪನ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಏಕದೇಸೇನ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ ಚಿತ್ತವಾಚಕಸ್ಸ **ಚೇತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ - ಚೇತೋ, ಚೇತಾ। ಚೇತಂ, ಚೇತೋ, ಚೇತೇ। ಚೇತಸಾ, ಚೇತೇನ, ಚೇತೇಹಿ, ಚೇತೇಭೀತಿ **ಮನ**ನಯೇನ ಞೇಯ್ಯೋ। ಯಸೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ, ಯಸಂ ಕುಲಪುತ್ತಂ, ಯಸೇನ ಕುಲಪುತ್ತೇನಾತಿ ಏಕವಚನವಸೇನ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ, ಏಕವಚನಪುಥುವಚನವಸೇನ ವಾ। ಏವಂ ಕಾನಿಚಿ ಓಕಾರನ್ತಪದಾನಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಥಾ ಪವಿಟ್ಠಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ಏಕದೇಸೇನ ಪವಿಟ್ಠಾನಿ ಚಾತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅವಿಸೇಸಞ್ಞುನೋ ಹಿ ಏವಮಾದಿವಿಭಾಗಂ ಅಜಾನನ್ತಾ ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ರೋಪೇನ್ತಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ಅತ್ಥಂ ವಿರಾಧೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯೋ ಏತ್ಥ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಪಕಾಸಿತೋ ವಿಭಾಗೋ, ಸೋ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನೇಹಿ ಕುಲಪುತ್ತೇಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಮುಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಕತಮಾನಿ ಕಾನಿಚಿ ಓಕಾರನ್ತಪದಾನಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಏಕದೇಸೇನ ಪವಿಟ್ಠಾನಿ ಚ ಏಕದೇಸೇನ ನ ಪವಿಟ್ಠಾನಿ ಚ? **ಮನೋ ವಚೋ ತೇಜೋ**ಸದ್ದಾದಯೋ ಚೇವ **ಅಯ್ಯ**ಸದ್ದೋ ಚ, ತತ್ರ **ಮನ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವಿಭಾವಿತಾ।

ಅಯ್ಯಸದ್ದಸ್ಸ ಪನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಯಂ "ಅಯ್ಯೋ, ಅಯ್ಯಾ। ಅಯ್ಯಂ, ಅಯ್ಯೇ"ತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ವತ್ವಾ ಆಲಪನಟ್ಠಾನೇ "ಭೋ ಅಯ್ಯ, ಭೋ ಅಯ್ಯೋ"ತಿ ದ್ವೇ ಏಕವಚನಾನಿ, "ಭವನ್ತೋ ಅಯ್ಯಾ, ಭವನ್ತೋ ಅಯ್ಯೋ"ತಿ ದ್ವೇ ಬಹುವಚನಾನಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ। ಏತ್ಥ **ಅಯ್ಯೋ** ಇತಿ ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಭಾವೇ ಏಕವಚನಂ, ಆಲಪನವಚನಭಾವೇ ಏಕವಚನಞ್ಚೇವ ಬಹುವಚನಞ್ಚ। ತತ್ರಿಮೇ ಪಯೋಗಾ "ಅಯ್ಯೋ ಕಿರ ಸಾಗತೋ ಅಮ್ಬತಿತ್ಥಿಕೇನ ನಾಗೇನ ಸಙ್ಗಾಮೇಸಿ, ಪಿವತು ಭನ್ತೇ ಅಯ್ಯೋ ಸಾಗತೋ ಕಾಪೋತಿಕಂ ಪಸನ್ನ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ **ಅಯ್ಯೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ತೇಕವಚನಪ್ಪಯೋಗಾನಿ, "ಅಥ ಖೋ ಸಾ ಇತ್ಥೀ ತಂ ಪುರಿಸಂ ಏತದವೋಚ 'ನಾಯ್ಯೋ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಮಂ ನಿಪ್ಪಾಟೇಸಿ, ಅಪಿಚ ಅಹಮೇವ ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ಅಕಾರಕೋ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು, ಗಚ್ಛ ಖಮಾಪೇಹೀ'ತಿ" ಏವಮಾದೀನಿ **ಅಯ್ಯೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಆಲಪನೇಕವಚನಪ್ಪಯೋಗಾನಿ, "ಏಥ'ಯ್ಯೋ ರಾಜವಸತಿಂ, ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಸುಣಾಥ ಮೇ। ಏಥ ಮಯಂ ಅಯ್ಯೋ ಸಮಣೇಸು ಸಕ್ಯಪುತ್ತಿಯೇಸು ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ **ಅಯ್ಯೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಆಲಪನಬಹುವಚನಪ್ಪಯೋಗಾನಿ। ಭವತಿ ಚತ್ರ -

> **ಅಯ್ಯೋ** ಇತಿ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ, ಪಚ್ಚತ್ತೇಕವಚೋ ಭವೇ।
> ಆಲಪನೇ ಬಹುವಚೋ, ಭವೇ ಏಕವಚೋಪಿ ಚ -

ಏವಂ ಕಾನಿಚಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪದಾನಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಏಕದೇಸೇನ ಪವಿಟ್ಠಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಏಕದೇಸೇನ ನ ಪವಿಟ್ಠಾನಿ ಚ।

ಕತಮಾನಿ ಕಾನಿಚಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪದಾನಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಥಾ ಅಪ್ಪವಿಟ್ಠಾನಿ? **ಗೋ**ಸದ್ದೋಯೇವ। **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಹಿ ಅಯಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ -

ಗೋ, ಗಾವೋ, ಗವೋ। ಗಾವುಂ, ಗಾವಂ, ಗವಂ, ಗಾವೋ, ಗವೋ। ಗಾವೇನ, ಗವೇನ, ಗೋಹಿ, ಗೋಭಿ। ಗಾವಸ್ಸ, ಗವಸ್ಸ, ಗವಂ, ಗುನ್ನಂ, ಗೋನಂ। ಗಾವಾ, ಗಾವಸ್ಮಾ, ಗಾವಮ್ಹಾ, ಗವಾ, ಗವಸ್ಮಾ, ಗವಮ್ಹಾ, ಗೋಹಿ, ಗೋಭಿ। ಗಾವಸ್ಸ, ಗವಸ್ಸ, ಗವಂ, ಗುನ್ನಂ, ಗೋನಂ। ಗಾವೇ, ಗಾವಸ್ಮಿಂ, ಗಾವಮ್ಹಿ, ಗವೇ, ಗವಸ್ಮಿಂ , ಗವಮ್ಹಿ, ಗಾವೇಸು, ಗವೇಸು, ಗೋಸು। ಭೋ ಗೋ, ಭವನ್ತೋ ಗಾವೋ, ಗವೋ। ಅಯಂ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಥಾ ಅಪ್ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ।

ನನು ಚ ಭೋ **ಗೋ**ಸದ್ದೋ ಅತ್ತನಾ ಸಮ್ಭೂತ**ಗೋಣ**ಸದ್ದಮಾಲಾವಸೇನ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಏಕದೇಸೇನ ಪವಿಟ್ಠೋ ಚೇವ ಏಕದೇಸೇನ ನ ಪವಿಟ್ಠೋ ಚಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ। **ಗೋಣ**ಸದ್ದೋ **ಗೋ**ಸದ್ದವಸೇನ ಸಮ್ಭೂತೋಪಿ "ವತ್ತಿಚ್ಛಾನುಪುಬ್ಬಿಕಾ ಸದ್ದಪಟಿಪತ್ತೀ"ತಿ ವಚನತೋ **ಗೋ**ಸದ್ದತೋ ವಿಸುಂ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಗಹೇತ್ವಾ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತೋ। ತಸ್ಸ ಹಿ ವಿಸುಂ ಗಹಣೇ ಯುತ್ತಿ ದಿಸ್ಸತಿ ಸ್ಯಾದೀಸು ಏಕಾಕಾರೇನೇವ ತಿಟ್ಠನತೋ, ತಸ್ಮಾ **ಗೋ**ಸದ್ದತೋ ಸಮ್ಭೂತಮ್ಪಿ **ಗೋಣ**ಸದ್ದಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸುದ್ಧಂ **ಗೋ**ಸದ್ದಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಥಾ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅಪ್ಪವಿಟ್ಠತಾ ವುತ್ತಾ।

ನನು ಚ ಭೋ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಭೂತೋ **ಗೋ**ಇತಿ ಸದ್ದೋ **ಪುರಿಸೋ**ತಿ ಸದ್ದೇನ ಸದಿಸತ್ತಾ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಏಕದೇಸೇನ ಪವಿಟ್ಠೋತಿ? ತನ್ನ, **ಗೋ**ಸದ್ದೋ ಹಿ ನಿಚ್ಚ**ಮೋ**ಕಾರನ್ತೋ, ನ **ಪುರಿಸ**ಸದ್ದಾದಯೋ ವಿಯ ಪಠಮಂ **ಅ**ಕಾರನ್ತಭಾವೇ ಠತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಪಟಿಲ**ದ್ಧೋ**ಕಾರನ್ತಟ್ಠೋ। ತೇನೇವ ಹಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಟ್ಠಾನೇಪಿ ಆಲಪನವಚನಟ್ಠಾನೇಪಿ **ಗೋ**ಇಚ್ಚೇವ ತಿಟ್ಠತಿ। ಯದಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಏಕದೇಸೇನ ಪವಿಟ್ಠತಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ, "ಕಾನಿಚಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪದಾನೀ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾ **ಓ**ಕಾರನ್ತಕಥಾ ಕಮತ್ಥಂ ದೀಪೇಯ್ಯ, ನಿಪ್ಫಲಾವ ಸಾ ಕಥಾ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಯಥಾವುತ್ತೋ ನಯೋಯೇವ ಆಯಸ್ಮನ್ತೇಹಿ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಏವಂ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಥಾ ಅಪ್ಪವಿಟ್ಠತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಕೇಚೇತ್ಥ ಏವಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ "**ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ತಾವ 'ಗೋ, ಗಾವೋ, ಗವೋ। ಗಾವುಂ, ಗಾವಂ, ಗವಂ' ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ನಯೇನ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಥಾ ಅಪ್ಪವಿಟ್ಠತಾ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಞಾತಾ, **ಜರಗ್ಗವ ಪುಙ್ಗವಾ**ದಿಸದ್ದಾ ಪನ ಕುತ್ರ ನಯೇ ಪವಿಟ್ಠಾ"ತಿ? ತೇಸಂ ಏವಂ ಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬಂ "**ಜರಗ್ಗವ ಪುಙ್ಗವಾ**ದಿಸದ್ದಾ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಪವಿಟ್ಠಾ"ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತೇಸಂ **ಗೋ**ಸದ್ದತೋ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ, ಜರನ್ತೋ ಚ ಸೋ ಗೋ ಚಾತಿ ಜರಗ್ಗವೋ। ಏತ್ಥ **ನ**ಕಾರಲೋಪೋ **ತ**ಕಾರಸ್ಸ ಚ **ಗ**ಕಾರತ್ತಂ ಭವತಿ ಸಮಾಸಪದತ್ತಾ, ಸಮಾಸೇ ಚ **ಸಿ**ಮ್ಹಿ ಪರೇ **ಗೋ**ಸದ್ದ**ಸ್ಸೋ**ಕಾರಸ್ಸ **ಅವಾ**ದೇಸೋ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಾಳಿಯಂ "ವಿಸಾಣೇನ ಜರಗ್ಗವೋ"ತಿ ಏಕವಚನರೂಪಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಅನುಪಪದತ್ತಾ **ಗವೋ**ಇತಿ ಬಹುವಚನಪದಂಯೇವ ದಿಸ್ಸತಿ। ಇಧ ಪನ ಸೋಪಪದತ್ತಾ ಸಮಾಸಪದಭಾವಮಾಗಮ್ಮ "ಜರಗ್ಗವೋ"ತಿ ಏಕವಚನಪದಂಯೇವ ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಜರಗ್ಗವೋತಿ ಏತ್ಥ ಜರನ್ತಾ ಚ ತೇ ಗವೋ ಚಾತಿ ಏವಂ ಬಹುವಚನವಸೇನ ನಿಬ್ಬಚನೀಯತಾ ನ ಲಬ್ಭತಿ ಲೋಕಸಙ್ಕೇತವಸೇನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ನಿರೂಳ್ಹತ್ತಾತಿ। "ಜರಗ್ಗವೋ, ಜರಗ್ಗವಾ। ಜರಗ್ಗವಂ, ಜರಗ್ಗವೇ। ಜರಗ್ಗವೇನಾ"ತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಏಸ ನಯೋ **ಪುಙ್ಗವೋ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವೋ**ತಿಆದೀಸುಪಿ।

ತತ್ರ **ಪುಙ್ಗವೋ**ತಿ ಗುನ್ನಂ ಯೂಥಪತಿ ನಿಸಭಸಙ್ಖಾತೋ ಉಸಭೋ। ಯೋ ಪಾಳಿಯಂ "ಮುಹುತ್ತಜಾತೋವ ಯಥಾ ಗವಂಪತಿ, ಸಮೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಫುಸೀ ವಸುನ್ಧರ"ನ್ತಿ ಚ "ಗವಞ್ಚೇ ತರಮಾನಾನಂ, ಉಜುಂ ಗಚ್ಛತಿ ಪುಙ್ಗವೋ"ತಿ ಚ ಆಗತೋ। ಈದಿಸೇಸು ಪನ ಠಾನೇಸು ಕೇಚಿ "ಪುಮಾ ಚ ಸೋ ಗೋ ಚಾತಿ ಪುಙ್ಗವೋ"ತಿ ವಚನತ್ಥಂ ಭಣನ್ತಿ। ಮಯಂ ಪನ ಪಧಾನೇ ನಿರೂಳ್ಹೋ ಅಯಂ ಸದ್ದೋತಿ ವಚನತ್ಥಂ ನ ಭಣಾಮ। ನ ಹಿ **ಪುಙ್ಕೋಕಿಲೋ**ತಿಆದಿಸದ್ದಾನಂ ಕೋಕಿಲಾದೀನಂ ಪುಮ್ಭಾವಪ್ಪಕಾಸನಮತ್ತೇ ಸಮತ್ಥತಾ ವಿಯ ಇಮಸ್ಸ ಪುಮ್ಭಾವಪ್ಪಕಾಸನಮತ್ತೇ ಸಮತ್ಥತಾ ಸಮ್ಭವತಿ, ಅಥ ಖೋ ಪಧಾನಭಾವಪ್ಪಕಾಸನೇ ಚ ಸಮತ್ಥತಾ ಸಮ್ಭವತಿ। ತೇನ "ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವೋ"ತಿಆದೀಸು ನಿಸಭಸಙ್ಖಾತೋ ಪುಙ್ಗವೋ ವಿಯಾತಿ ಪುಙ್ಗವೋ, ಸಕ್ಯಾನಂ, ಸಕ್ಯೇಸು ವಾ ಪುಙ್ಗವೋ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವೋತಿಆದಿನಾ ಸಮಾಸಪದತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಉತ್ತರಪದತ್ತೇ ಠಿತಾನಂ **ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘನಾಗಾ**ದಿಸದ್ದಾನಂ ಸೇಟ್ಠವಾಚಕತ್ತಾ "ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವೋ"ತಿಆದೀನಂ "ಸಕ್ಯಸೇಟ್ಠೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಇತಿ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಪವತ್ತನತೋ **ಜರಗ್ಗವ ಪುಙ್ಗವಾ**ದಿಸದ್ದಾನಂ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪದಮಾಲತೋ ವಿಸದಿಸಪದಮಾಲತಾ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ। **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪನ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಥಾ ಅಪ್ಪವಿಟ್ಠತಾ ಚ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ।

ಆಪಸದ್ದೇ ಆಚರಿಯಾನಂ ಲಿಙ್ಗವಚನವಸೇನ ಮತಿಭೇದೋ ವಿಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂಮತೇನ ತಸ್ಸ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಸಬ್ಬಥಾ ಅಪ್ಪವಿಟ್ಠತಾ ಭವತಿ। "ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಪೇಸೂ"ತಿ **ಪಾಳಿಯಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಮಹಿಯಾ ಪನ ನದಿಯಾ ಉತ್ತರೇನ ಆಪೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ, **ಟೀಕಾಯಂ** ಪನ ತಂ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇತ್ವಾ "ಮಹಿಯಾ ನದಿಯಾ ಆಪೋ ತಸ್ಸ ಜನಪದಸ್ಸ ಉತ್ತರೇನ ಹೋನ್ತಿ, ತಾಸಂ ಅವಿದೂರತ್ತಾ ಸೋ ಜನಪದೋ ಉತ್ತರಾಪೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಏಕನ್ತೇನ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗತಾ ಬಹುವಚನತಾ ಚ ಆಚರಿಯೇಹಿ ಇಚ್ಛಿತಾ, ತೇಸಂ ಮತೇ **ಆಪೋ**ಇತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ಪಠಮಾಬಹುವಚನರೂಪೇ ಹೋನ್ತೇ ದುತಿಯಾತತಿಯಾಪಞ್ಚಮೀಸತ್ತಮೀನಂ ಬಹುವಚನರೂಪಾನಿ ಕೀದಿಸಾನಿ ಸಿಯುಂ। ತಥಾ ಹಿ "ಪುರಿಸೇ, ಪುರಿಸೇಹಿ ಪುರಿಸೇಭಿ ಪುರಿಸೇಸೂ"ತಿ ರೂಪವತೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ವಿಯ **ಓ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಏಕಾರ**ಏಹಿ** ಕಾರಾದಿಯುತ್ತಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಅತೋ ತೇಸಂ ಮತೇ ಪದಮಾಲಾನಯೋ ಅತೀವ ದುಕ್ಕರೋ।

ಆಪಸದ್ದಸ್ಸ ಗರವೋ, ಸದ್ದಸತ್ಥನಯಂ ಪತಿ।

ಬಹುವಚನತಞ್ಚಿತ್ಥಿ-ಲಿಙ್ಗಭಾವಞ್ಚ ಅಬ್ರವುಂ॥

ಇಚ್ಚಾಪಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಬಹುವಚನನ್ತತಾ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಾನಂ ಮತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅನುಮತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ** ಪನ **ಆಪೋ** ಇತಿ ಸದ್ದಸ್ಸ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇಕವಚನವಸೇನ ವುತ್ತೋ ಪಯೋಗೋ ದಿಟ್ಠೋ "ಓಮತ್ತಂ ಪನ ಆಪೋ ಅಧಿಮತ್ತಪಥವೀಗತಿಕಂ ಜಾತ"ನ್ತಿ। **ಜಾತಕಪಾಳಿಯಂ** ತು ತಸ್ಸೇಕವಚನನ್ತತಾ ದಿಟ್ಠಾ। ತಥಾ ಹಿ "ಸುಚಿಂ ಸುಗನ್ಧಂ ಸಲಿಲಂ, ಆಪೋ ತತ್ಥಾಭಿಸನ್ದತೀ"ತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ **ಆಪೋ** ಇತಿ ಸದ್ದೋ ಏಕವಚನಟ್ಠಾನೇ ಠಿತೋ ದಿಟ್ಠೋ। ಕೇಚೇತ್ಥ ವದೇಯ್ಯುಂ "ಆಪೋತಿ ಸಬ್ಬಂ ಗತಂ ಸಲಿಲಂ ಸುಚಿ ಸುಗನ್ಧಂ ಹುತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅಭಿಸನ್ದತೀತಿ **ಸಲಿಲಂ**ಸದ್ದವಸೇನ ಏಕವಚನಪ್ಪಯೋಗೋ ಕತೋ, ನ ನಾಮಸದ್ದವಸೇನ। ಆಪಸದ್ದೋ ಹಿ ಏಕನ್ತೇನಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಚೇವ ಬಹುವಚನನ್ತೋ ಚ। ತಥಾ ಹಿ 'ಆಪೋ ತತ್ಥಾಭಿಸನ್ದನ್ತೀ'ತಿ ಬಹುವಚನವಸೇನ ತಪ್ಪಯೋಗೋ ವತ್ತಬ್ಬೋಪಿ ಛನ್ದಾನುರಕ್ಖಣತ್ಥಂ ವಚನವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ"ತಿ। ತನ್ನ, "ಆಪೋ ತತ್ಥಾಭಿಸನ್ದರೇ"ತಿ ವತ್ತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ "ತಾನಿ ಅಜ್ಜ ಪದಿಸ್ಸರೇ"ತಿ ಬಹುವಚನಪ್ಪಯೋಗಾ ವಿಯ। ಯಸ್ಮಾ ಏವಂ ನ ವುತ್ತಂ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ಪನ ಪಾಳಿಯಂ "ಆಪೋ ಲಬ್ಭತಿ, ತೇಜೋ ಲಬ್ಭತಿ, ವಾಯೋ ಲಬ್ಭತೀ"ತಿ ಏಕವಚನಪ್ಪಯೋಗೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಆಪೋ"ತಿ ಸದ್ದಸ್ಸ ಏಕವಚನನ್ತತಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಿಟ್ಠಾತಿ।

ಅಥಾಪಿ ಚೇ ವದೇಯ್ಯುಂ - ನನು ಪಾಳಿಯಂಯೇವ ತಸ್ಸ ಬಹುವಚನನ್ತತಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಿಟ್ಠಾ "ಆಪೋ ಚ ದೇವಾ ಪಥವೀ ಚ, ತೇಜೋ ವಾಯೋ ತದಾಗಮು"ನ್ತಿ? ತಮ್ಪಿ ನ। ಏತ್ಥ ಹಿ "ದೇವಾ"ತಿ ಸದ್ದಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ "ಆಗಮು"ನ್ತಿ ಬಹುವಚನಪ್ಪಯೋಗೋ ಕತೋ, ನ "ಆಪೋ"ತಿ ಸದ್ದಂ। ಯದಿ "ಆಪೋ"ತಿ ಸದ್ದಂ ಸನ್ಧಾಯ ಬಹುವಚನಪ್ಪಯೋಗೋ ಕತೋ ಸಿಯಾ, "ಪಥವೀ"ತಿ "ತೇಜೋ"ತಿ "ವಾಯೋ"ತಿ ಚ ಸದ್ದಮ್ಪಿ ಸನ್ಧಾಯ ಬಹುವಚನಪ್ಪಯೋಗೋ ಕತೋ ಸಿಯಾ । ಏವಂ ಸನ್ತೇ **ಪಥವೀ ತೇಜೋ ವಾಯೋ**ಸದ್ದಾಪಿ ಬಹುವಚನಕಭಾವಮಾಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ನ ಪನ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ। ನ ಹೇತೇ ಬಹುವಚನಕಾ, ಅಥ ಖೋ ಏಕವಚನಕಾ ಏವ। ರೂಳ್ಹೀವಸೇನ ತೇ ಪವತ್ತಾ ಪಕತಿಆಪಾದೀಸು ಅತ್ಥೇಸು ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಆಪೋಕಸಿಣಾದೀಸು ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ದೇವಾ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ "ಆಪೋ"ತಿಆದಿನಾಮಂ ಲಭನ್ತೀತಿ। ಏವಂ ವುತ್ತಾಪಿ ತೇ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯುಂ "ನನು ಚ ಭೋ 'ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಪೇಸೂ'ತಿ ಬಹುವಚನಪಾಳಿ ದಿಸ್ಸತೀ"ತಿ? ತೇ ವತ್ತಬ್ಬಾ - ಅಸಮ್ಪತ್ಥಮವತಿಣ್ಣಾ ತುಮ್ಹೇ, ನ ಹಿ ತುಮ್ಹೇ ಸದ್ದಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಜಾನಾಥ, "ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಪೇಸೂ"ತಿ ಬಹುವಚನಂ ಪನ "ಕುರೂಸು ಅಙ್ಗೇಸು ಅಙ್ಗಾನಂ ಮಗಧಾನ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ಬಹುವಚನಾನಿ ವಿಯ ರೂಳ್ಹೀವಸೇನ ಏಕಸ್ಸಾಪಿ ಜನಪದಸ್ಸ ವುತ್ತಂ, ನ ಆಪಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ। "ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಪೇಸೂ"ತಿ ಏತ್ಥ ಹಿ ಆಪಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥೋ ಉಪಸಜ್ಜನೀಭೂತೋ, ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಬಹುವಚನೇನ ಪನ ವುತ್ತೋ ಜನಪದಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥೋಯೇವ ಪಧಾನೋ "ಆಗತಸಮಣೋ ಸಙ್ಘಾರಾಮೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಸಮಣಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಂ ಉಪಸಜ್ಜನಕಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಸ್ಸ **ಆಗತಸಮಣ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಙ್ಘಾರಾಮಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥೋ ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಆಪಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯೋ ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಪೋ ನಾಮ ಜನಪದೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಪೇಸು ಜನಪದೇತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ "ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಪೇಸು ವಿಹರತಿ ಆಪಣಂ ನಾಮ ಅಙ್ಗಾನಂ ನಿಗಮೋ"ತಿ ಪಾಳಿ ದಿಸ್ಸತಿ। ತತ್ಥ ಉತ್ತರೇನ ಮಹಾಮಹಿಯಾ ನದಿಯಾ ಆಪೋ ಯೇಸಂ ತೇ ಉತ್ತರಾಪಾ, ಅಙ್ಗಾ ಚ ತೇ ಉತ್ತರಾಪಾ ಚಾತಿ ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಪಾ, ತೇಸು ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಪೇಸು। ಏವಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಜನಪದೇಯೇವ ಬಹುವಚನಂ ನ ಆಪಸಙ್ಖಾತೇ ಅತ್ಥೇ, ತೇನ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ "ತಸ್ಮಿಂ ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಪೇಸು ಜನಪದೇ"ತಿ। ಏವಂ ವುತ್ತಾ ತೇ ನಿರುತ್ತರಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ।

ತಥಾಪಿ ಯೇ ಏವಂ ವದನ್ತಿ "**ಆಪಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಚೇವ ಬಹುವಚನಕೋಚಾ**"ತಿ। ತೇ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ "ಕಿಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತುಮ್ಹೇ ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ '**ಆಪಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಚೇವ ಬಹುವಚನಕೋ ಚಾ**'ತಿ ವದಥಾ"ತಿ ? ತೇ ಏವಂ ಪುಟ್ಠಾ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯುಂ - "ಅಙ್ಗಾಯೇವ ಸೋ ಜನಪದೋ, ಮಹಿಯಾ ಪನ ನದಿಯಾ ಉತ್ತರೇನ ಆಪೋ, ತಾಸಂ ಅವಿದೂರತ್ತಾ ಉತ್ತರಾಪೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಚ "ಮಹಿಯಾ ಪನ ನದಿಯಾ ಆಪೋ ತಸ್ಸ ಜನಪದಸ್ಸ ಉತ್ತರೇನ ಹೋನ್ತಿ, ತಾಸಂ ಅವಿದೂರತ್ತಾ ಸೋ ಜನಪದೋ ಉತ್ತರಾಪೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಚ ಏವಂ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತೋ ಸದ್ದರಚನಾವಿಸೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಚೇವ

ಬಹುವಚನಕೋ ಚಾ"ತಿ ವದಾಮಾತಿ। ಸಚ್ಚಂ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಪನ ಸದ್ದಸತ್ಥೇ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಾನಂ ಮತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಭಿಸಙ್ಖತೋ, ಸದ್ದಸತ್ಥಞ್ಚ ನಾಮ ನ ಸಬ್ಬಥಾ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸೋಪಕಾರಕಂ, ಏಕದೇಸೇನ ಪನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಚ್ಚಾಯನಪ್ಪಕರಣೇ ಇಚ್ಛಿತಾನಿಚ್ಛಿತಸಙ್ಗಹವಿವಜ್ಜನಂ ಕಾತುಂ "ಜಿನವಚನಯುತ್ತಞ್ಹಿ, ಲಿಙ್ಗಞ್ಚ ನಿಪ್ಪಜ್ಜತೇ"ತಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ।

ಯದಿ ಚ **ಆಪ**ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಬಹುವಚನಕೋ, ಕಥಂ **ಆಪೋ**ತಿ ಪದಂ ಸಿಜ್ಝತೀತಿ? **ಆಪ**ಸದ್ದತೋ ಪಠಮಾ**ಯೋ**ವಚನಂ ಕತ್ವಾ **ತಸ್ಸೋ**ಕಾರಾದೇಸಞ್ಚ ಕತ್ವಾ **ಆಪೋ**ತಿ ಪದಂ ಸಿಜ್ಝತಿ "ಗಾವೋ"ತಿ ಪದಮಿವಾತಿ। ವಿಸಮಮಿದಂ ನಿದಸ್ಸನಂ, "ಗಾವೋ"ತಿ ಪದಞ್ಹಿ **ನಿಚ್ಚೋ**ಕಾರನ್ತೇನ **ಗೋ**ಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಭೂತಂ। ತಥಾ ಹಿ **ಯೋಮ್ಹಿ** ಪರೇ **ಗೋ**ಸದ್ದನ್ತ**ಸ್ಸಾವಾ**ದೇಸಂ ಕತ್ವಾ ತತೋ **ಯೋನಮೋ**ಕಾರಾದೇಸಂ ಕತ್ವಾ "ಗಾವೋ"ತಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ, **ಆಪ**ಸದ್ದೇ ಪನ ದ್ವೇ ಆದೇಸಾ ನ ಸನ್ತಿ। ಬುದ್ಧವಚನಞ್ಹಿ ಪತ್ವಾ **ಆಪ**ಸದ್ದೋ **ಅ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕೋ ಜಾತೋ, ನ ಅಞ್ಞಥಾಪಕತಿಕೋತಿ।

ಏವಂ ವುತ್ತಾಪಿ ತೇ "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ನಾಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಚೇತಸಿ ಸನ್ನಿಧಾಯ ಆಧಾನಗ್ಗಾಹಿದುಪ್ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಭಾವೇ, "ನ ವಚನಪಚ್ಚನೀಕಸಾತೇನ ಸುವಿಜಾನಂ ಸುಭಾಸಿತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಪಚ್ಚನೀಕಸಾತಭಾವೇ ಚ ಠತ್ವಾ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯುಂ "ಯಥೇವ **ಗಾವೋ**ಸದ್ದೋ, ತಥೇವ **ಆಪೋ**ಸದ್ದೋ ಕಿಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಬಹುವಚನಕೋ ಚಾ"ತಿ? ತತೋ ತೇಸಂ ಇಮಾನಿ ಸುತ್ತಪದಾನಿ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? "ಆಪಂ ಆಪತೋ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ, ಆಪಂ ಆಪತೋ ಸಞ್ಞತ್ವಾ ಆಪಂ ಮಞ್ಞತಿ, ಆಪಸ್ಮಿಂ ಮಞ್ಞತಿ, ಆಪಂ ಮೇತಿ ಮಞ್ಞತಿ, ಆಪಂ ಅಭಿನನ್ದತೀ"ತಿ ಏವಂ ಸುತ್ತಪದಾನಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ "ಆಪನ್ತಿ ಇದಂ ಕತರವಚನ"ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। ಅದ್ಧಾ ತೇ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಬಹುವಚನನ್ತಭಾವಮೇವ ಇಚ್ಛಮಾನಾ ವಕ್ಖನ್ತಿ "ದುತಿಯಾಬಹುವಚನ"ನ್ತಿ। ತೇ ವತ್ತಬ್ಬಾ "ನನು **ಯೋ**ವಚನಂ ನ ಸುಯ್ಯತೀ"ತಿ? ತೇ ವದೇಯ್ಯುಂ **"ಯೋ**ವಚನಂ ಕತ**ಅ**ಮಾದೇಸತ್ತಾ ನ ಸುಯ್ಯತೀ"ತಿ। ಯಂ ಯಂ ಭೋನ್ತೋ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ತಂ ತಂ ಮುಖಾರೂಳ್ಹಂ ವದನ್ತಿ।

"ಆಪತೋ"ತಿ ಇದಂ ಪನ ಕಿಂ ಭೋನ್ತೋ ವದನ್ತೀತಿ? "ಆಪತೋ"ತಿ ಇದಮ್ಪಿ "ಬಹುವಚನಕಂ **ತೋ**ಪಚ್ಚಯನ್ತ"ನ್ತಿ ವದಾಮ **ತೋ**ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಏಕತ್ಥೇ ಚ ಬವ್ಹತ್ಥೇ ಚ ಪವತ್ತನತೋ। ಇತಿ ತುಮ್ಹೇ ಬಹುವಚನಕತ್ತಂಯೇವ ಇಚ್ಛಮಾನಾ **"ಆಪೋ**ಸದ್ದೋ ಚ **ಯೋ**ವಚನನ್ತೋ"ತಿ ಭಣಥ, "ಆಪತೋ"ತಿ ಇದಮ್ಪಿ "ಬಹುವಚನಕಂ **ತೋ**ಪಚ್ಚಯನ್ತ"ನ್ತಿ ಭಣಥ, "ಆಪಸ್ಮಿಂ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ "ಆಪಸ್ಮಿ"ನ್ತಿದಂ ಕತರವಚನನ್ತಂ ಕತರಾದೇಸೇನ ಸಮ್ಭೂತನ್ತಿ? ಅದ್ಧಾ ತೇ ಏವಂ ಪುಟ್ಠಾ ನಿರುತ್ತರಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। ತಥಾ ಯೇಸಂ ಏವಂ ಹೋತಿ **"ಆಪ**ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಚೇವ ಬಹುವಚನಕೋ ಚಾ"ತಿ, ತೇ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ "ಯಂ ಆಚರಿಯೇಹಿ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಮತಂ ಗಹೇತ್ವಾ 'ಯಾ ಆಪೋ'ತಿ ಚ 'ತಾಸ'ನ್ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ 'ಕಿಂ ತಾಸ'ನ್ತಿ ವಚನೇ 'ಆಪಾನ'ನ್ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ಉದಾಹು ಆಪಸ್ಸಾ"ತಿ? "ಆಪಾನ'ನ್ತಿ ಪದಮಾನೇತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ"ತಿ ಚೇ, ಏವಞ್ಚ ಸತಿ "ಯಾ ಆಪಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ "ಯಾ ಕಞ್ಞಾ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ"ತಿ ಪದಮಿವ। ಅಥ "ಆಪಾ"ತಿ ಪದಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, "ಆಪೋ"ತಿ ಪದಂಯೇವ ಬಹುವಚನಕನ್ತಿ ಚೇ, ಏವಂ ಸತಿ "ತಾಸ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ "ಆಪಸ್ಸಾ"ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಯಸ್ಮಾ "ಆಪೋ"ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತೇಕವಚನಸ್ಸ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಮತೇನ ಬಹುವಚನತ್ತೇ ಸತಿ "ಆಪಸ್ಸಾ"ತಿ ಪದಮ್ಪಿ ಬಹುವಚನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ **ತಾಸಂ**ಸದ್ದೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವತ್ತುಂ ಯುತ್ತಿತೋತಿ। ಏವಂ ಸತಿ "ಆಪಾನ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅಭಾವೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಪನ "ಪುರಿಸೋ, ಪುರಿಸಾ। ಪುರಿಸಂ, ಪುರಿಸೇ"ತಿ ಚ, "ಗೋ, ಗಾವೋ, ಗವೋ। ಗಾವು"ನ್ತಿ ಚ ಏಕವಚನಬಹುವಚನಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ಏವಂ "ಆಪೋ, ಆಪಾ। ಆಪಂ, ಆಪೇ"ತಿ ಏಕವಚನಬಹುವಚನೇಹಿ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ **"ಆಪ**ಸದ್ದೋ ಬಹುವಚನಕೋಯೇವ ಹೋತೀ"ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಯೇ ಏವಂ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವಚನಂ ಸದೋಸಂ ದುಪ್ಪರಿಹರಣೀಯಂ **ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸುತ್ತೇ** "ಆಪಂ ಮಞ್ಞತಿ ಆಪಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ ಏಕವಚನಪಾಳೀನಂ ದಸ್ಸನತೋ, **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಾ**ದೀಸು ಚ "ವಿಸ್ಸನ್ದನಭಾವೇನ ತಂ ತಂ ಠಾನಂ ಆಪೋತಿ ಅಪ್ಪೋತೀತಿ ಆಪೋ"ತಿಆದಿಕಸ್ಸ ಏಕವಚನವಸೇನ ವುತ್ತನಿಬ್ಬಚನಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ। ಯಥಾ ಪನ **ಪಾಳಿಯಂ** ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇಪಿ ಪರಿಯಾಪನ್ನೋ **ಗೋ**ಸದ್ದೋ "ತಾ ಗಾವೋ ತತೋ ತತೋ ದಣ್ಡೇನ ಆಕೋಟೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚ "ಅನ್ನದಾ ಬಲದಾ ಚೇತಾ"ತಿ ಚ ಆದಿನಾ

ಬವ್ವತ್ಥದೀಪಕೇಹಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭೂತೇಹಿ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಪದೇಹಿ ಚ ಅಸಬ್ಬನಾಮಿಕಪದೇಹಿ ಚ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವೇನ ವುತ್ತೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ನ ತಥಾ ಪಾಳಿಯಂ ಬವ್ವತ್ಥದೀಪಕೇಹಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭೂತೇಹಿ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಪದೇಹಿ ವಾ ಅಸಬ್ಬನಾಮಿಕಪದೇಹಿ ವಾ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವೇನ ವುತ್ತೋ **ಆಪ**ಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಯದಿ ಹಿ **ಆಪ**ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಸಿಯಾ, **ಕಞ್ಞ**ಸದ್ದತೋ **ಆ**ಪಚ್ಚಯೋ ವಿಯ **ಆಪ**ಸದ್ದತೋ **ಆ**ಪಚ್ಚಯೋ ವಾ ಸಿಯಾ, **ನದ**ಸದ್ದತೋ ವಿಯ ಚ **ಈ**ಪಚ್ಚಯೋ ವಾ ಸಿಯಾ, ಉಭಯಮ್ಪಿ ನತ್ಥಿ, ಉಭಯಾಭಾವತೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಿಧಾನಂ ತತ್ಥ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ತೇನ ಞಾಯತಿ "**ಆಪ**ಸದ್ದೋ ಅನಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ"ತಿ। ನನು ಚ ಭೋ **ಗೋ**ಸದ್ದತೋಪಿ **ಆ**ಪಚ್ಚಯೋ ನತ್ಥಿ, ತದಭಾವತೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ವುತ್ತವಿಧಾನಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಕಸ್ಮಾ ಸೋಯೇವ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ **ಹೋ**ತಿ, ನ ಪನಾಯಂ **ಆಪ**ಸದ್ದೋತಿ?

ಏತ್ಥ ವುಚ್ಚತೇ - **ಗೋ**ಸದ್ದೋ ನ ನಿಯೋಗಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ, ಅಥ ಖೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋವ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವೇ ಪನ ತಮ್ಹಾ **ಆ**ಪಚ್ಚಯೇ ಅಹೋನ್ತೇಪಿ **ಈ**ಪಚ್ಚಯೋ ವಿಕಪ್ಪೇನ **ಹೋ**ತಿ, ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ವುತ್ತವಿಧಾನಂ ಲಬ್ಭತಿ। ಸೋ ಹಿ ನಿಚ್ಚ**ಮೋ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಯಂ ಠತ್ವಾ "ಗೋ, ಗಾವೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ತನೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಕಾರಣಭೂತೋ, ತೇನ ಸೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಭವತಿ। **ಆಪ**ಸದ್ದೇ ಪನ **ಈ**ಪಚ್ಚಯಾದಿ ನ ಲಬ್ಭತಿ। ತೇನ ಸೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ವಾ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವೋ ಉಪಪಜ್ಜತಿ, ನ ತಥಾ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ। **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಹಿ ಅನಾಕುಲರೂಪಕ್ಕಮತ್ತಾ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ನ ದಿಸ್ಸತಿ, ಯಾಯ ಏಸೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಸಿಯಾ। ಏವಂ ವುತ್ತಾ ತೇ ನಿರುತ್ತರಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ।

ತಥಾ ಯೇಸಂ ಏವಂ ಹೋತಿ "**ಆಪ**ಸದ್ದೋ ಸಬ್ಬದಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಚೇವ ಬಹುವಚನಕೋ ಚಾ"ತಿ, ತೇ ವತ್ತಬ್ಬಾ - ಯಥಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭೂತಸ್ಸ **ಕಞ್ಞಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಠಮಂ **ಕಞ್ಞ**ಇತಿ ರಸ್ಸವಸೇನ ಠಪಿತಸ್ಸ **ಆ**ಪಚ್ಚಯತೋ ಪರಂ **ಸ್ಮಿಂ**ವಚನಂ ಸರೂಪತೋ ನ ತಿಟ್ಠತಿ, **ಯಂ**ಭಾವೇನ ಚ **ಯಾ**ಭಾವೇನ ಚ ತಿಟ್ಠತಿ "ಕಞ್ಞಾಯಂ, ಕಞ್ಞಾಯಾ"ತಿ, ನ ತಥಾ "ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗ"ನ್ತಿ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಗಹಿತಸ್ಸ **ಆಪೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಠಮಂ **ಆಪ**ಇತಿ ರಸ್ಸವಸೇನ ಠಪಿತಸ್ಸ ಪರಂ **ಸ್ಮಿಂ**ವಚನಂ **ಯಂ**ಭಾವೇನ ಚ **ಯಾ**ಭಾವೇನ ಚ ತಿಟ್ಠತಿ, ಅಥ ಖೋ ಸರೂಪತೋಯೇವ ತಿಟ್ಠತಿ "ಆಪಸ್ಮಿಂ ಮಜ್ಜತೀ"ತಿ। ಯದಿ ಪನ **ಆಪ**ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಸಿಯಾ, **ಸ್ಮಿಂ**ವಚನಂ ಸರೂಪತೋ ನ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ। ಯಸ್ಮಾ ಚ **ಸ್ಮಿಂ**ವಚನಂ ಸರೂಪತೋ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಆಪ**ಸದ್ದೋ ನ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ। ನ ಹಿ ಚತುರಾಸೀತಿಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಸಙ್ಗಹೇಸು ಅನೇಕಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸೇಸು ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸೇಸು ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸೇ ಪಠಮಂ **ಅ**ಕಾರನ್ತಭಾವೇನ ಠಪೇತಬ್ಬಾನಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸದ್ದಾನಂ ಪರತೋ ಠಿತಂ **ಸ್ಮಿಂ**ವಚನಂ ಸರೂಪತೋ ತಿಟ್ಠತೀತಿ। ಏವಂ ವುತ್ತಾ ತೇ ನಿರುತ್ತರಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ।

ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯುಂ "**ಆಪ**ಸದ್ದೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ, ತಥಾ ಹಿ **ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ** 'ಓಮತ್ತಂ ಪನ ಆಪೋ ಅಧಿಮತ್ತಪಥವೀಗತಿಕಂ ಜಾತ'ನ್ತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಭಾವೇನ ತಂಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದಾನಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನೀ"ತಿ? ತನ್ನ, **ಮನೋ**ಗಣೇ ಪವತ್ತೇಹಿ **ತಮ ವಚ ಸಿರ**ಸದ್ದಾದೀಹಿ ವಿಯ **ಆಪ**ಸದ್ದೇನಪಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದಾನಂ ಕತ್ಥಚಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಭಾವೇನ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತ್ತಾ। ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾನಞ್ಹಿ ಸದ್ದರಚನಾಸು "ಸದ್ಧಮ್ಮತೇಜವಿಹತಂ ವಿಲಯಂ ಖಣೇನ, ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತಹದಯೇಸು ತಮೋ ಪಯಾತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ "ತಮೋ"ತಿಪದೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಂ "ವಿಹತ"ನ್ತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾ "ದುಕ್ಖಂ ವಚೋ ಏತಸ್ಮಿಂ ವಿಪಚ್ಚನೀಕಸಾತೇ ಪುಗ್ಗಲೇತಿ ದುಬ್ಬಚೋ"ತಿ ಏತ್ಥ "ವಚೋ"ತಿ ಪದೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಂ "ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ, "ಅವನತಂ ಸಿರೋ ಯಸ್ಸ ಸೋ ಅವನತಸಿರೋ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಸಿರೋ"ತಿ ಪದೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಂ "ಅವನತ"ನ್ತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ, "ಅಪ್ಪಂ ರಾಗಾದಿರಜೋ ಯೇಸಂ ಪಞ್ಞಾಮಯೇ ಅಕ್ಖಿಮ್ಹಿ ತೇ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾ"ತಿ ಏತ್ಥ "ರಜೋ"ತಿ ಪದೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಂ "ಅಪ್ಪ"ನ್ತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ನ ತೇ ಆಚರಿಯಾ ತೇಹಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದೇಹಿ **ತಮವಚಸಿರ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ತಥಾವಿಧಂ ಸದ್ದರಚನಂ ಕುಬ್ಬಿಂಸು, ಅಥ ಖೋ "ಸೋಭನಂ ಮನೋ ತಸ್ಸಾತಿ ಸುಮನೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯ **ಮನೋ**ಗಣೇ ಪವತ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಯೋಗೇ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಭಾವೇನಪಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದಾನಿ ಕತ್ಥಚಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕುಬ್ಬಿಂಸು। ಯಥಾ ಚ "ವಿಹತ"ನ್ತಿಆದಿಕಾ ಸದ್ದರಚನಾ **ತಮವಚಸಿರ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ನ

ಕತಾ, ತಥಾ “ಓಮತ್ತ”ನ್ತಿ ಚ “ಅಧಿಮತ್ತಪಥವೀಗತಿಕಂ ಜಾತ”ನ್ತಿ ಚ ಸದ್ದರಚನಾಪಿ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ನ ಕತಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ **ಮನೋ**ಗಣೇ ಪವತ್ತೇಹಿ **ಮನ**ಸದ್ದಾದೀಹಿ ಏಕದೇಸೇನ ಸಮಾನಗತಿಕತ್ತಾ **ಆಪ**ಸದ್ದೇನಪಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣತಾ ಯುಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ “ಓಮತ್ತಂ ಪನ ಆಪೋ ಅಧಿಮತ್ತಪಥವೀಗತಿಕಂ ಜಾತ”ನ್ತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಆಪ**ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣತಾ ಕತಾ। ತಥಾಪಿ **ಆಪ**ಸದ್ದೋ **ಮನ**ಸದ್ದಾದೀಹಿ ಏಕದೇಸೇನ ಸಮಾನಗತಿಕೋ ಸಮಾಸಪದತ್ತೇ **ಮಜ್ಝೋಕಾರ**ಸ್ಸ “ಆಪೋಕಸಿಣಂ, ಆಪೋಗತ”ನ್ತಿಆದಿಪ್ಪಯೋಗಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ, ತಸ್ಮಾ “ಓಮತ್ತ”ನ್ತಿಆದಿವಚನಂ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಲಿಙ್ಗವಿಪರಿಯಯವಸೇನ ಪನ ಕತ್ಥಚಿ ಏವಮ್ಪಿ ಸದ್ದಗತಿ **ಹೋತೀತಿ ಞಾಪನತ್ಥಂ** ವುತ್ತನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। “ಓಮತ್ತೋ”ತಿ ಚ “ಅಧಿಮತ್ತಪಥವೀಗತಿಕೋ ಜಾತೋ”ತಿ ಚ ಲಿಙ್ಗಂ ಪರಿವತ್ತೇತಬ್ಬಂ। ಯದಿ ಹಿ **ಆಪ**ಸದ್ದೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ ಸಿಯಾ, ಸನಿಕಾರಾನಿ’ಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗರೂಪಾನಿ ಬುದ್ಧವಚನಾದೀಸು ವಿಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ನ ತಾದಿಸಾನಿ ಸನ್ತಿ। ಕಿಞ್ಚಿ ಭಿಯ್ಯೋ - **ಓ**ಕಾರನ್ತಂ ನಾಮ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ನತ್ಥಿ, ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತ**ಇ**ಕಾರನ್ತ **ಉ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ಹಿ ತಿವಿಧಾನಿಯೇವ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಿ। ತೇನ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತಾ ನುಪಪಜ್ಜತೀತಿ। ಏವಂ ವುತ್ತಾ ತೇ ನಿರುತ್ತರಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಇಚ್ಚೋ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ಗಹಿತಸ್ಸ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗತಾ ಚ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತಾ ಚ ಏಕನ್ತತೋ ನತ್ಥಿ, ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತವಸೇನ ಪನ ಗಹಿತಸ್ಸ ಕತ್ಥಚಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತಾ ಸಿಯಾ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ ಸಮುದ್ದೋ ಸಮುದ್ದೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಆಪಂ ಉದಕಂ ಸಮುದ್ದೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ ಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ। ಏತ್ಥ ಪನೇಕೇ ವದೇಯ್ಯುಂ “ಯದಿ ಭೋ **ಓ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ಗಹಿತಸ್ಸ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ದ್ವಿಲಿಙ್ಗತಾ ನತ್ಥಿ, **ಓ**ಕಾರನ್ತೋ **ಆಪ**ಸದ್ದೋ ಕತರಲಿಙ್ಗೋ”ತಿ? ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋತಿ ಮಯಂ ವದಾಮಾತಿ।

ಯದಿ ಚ ಭೋ **ಆಪ**ಸದ್ದೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ। ಯಥಾ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗತಾ ಪಞ್ಞಾಯೇಯ್ಯ, ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖಮತಾ ಚ ಭವೇಯ್ಯ, ತಥಾ ಸುತ್ತಂ ಆಹರಥಾತಿ। “ಆಹರಿಸ್ಸಾಮಿಸುತ್ತಂ, ನ ನೋ ಸುತ್ತಾಹರಣೇ ಭಾರೋ ಅತ್ಥೀ”ತಿ ಏವಞ್ಚ ಪನ ವತ್ವಾ ತೇಸಂ ಇಮಾನಿ ಸುತ್ತಪದಾನಿ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? “ಆಪೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಆಪಸ್ಸ ಕತ್ತಾ ಕಾರೇತಾ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿ? ನ ಹೇವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇ। ಅತೀತೋ ಆಪೋ ಅತ್ಥೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ತೇನ ಆಪೇನ ಆಪಕರಣೀಯಂ ಕರೋತೀತಿ? ನ ಹೇವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇ। ಆಪಂ ಮಞ್ಞತಿ ಆಪಸ್ಮಿಂ ಮಞ್ಞತೀ”ತಿ ಇಮಾನಿ ಸುತ್ತಪದಾನಿ।

ಏತ್ಥ ಚ “ಉಪಲಬ್ಭತೀ”ತಿಆದಿನಾ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಏಕವಚನತಾ ಸಿದ್ಧಾ, ತಾಯ ಸಿದ್ಧಾಯ ಬಹುವಚನತಾಪಿ ಸಿದ್ಧಾಯೇವ। ಏಕವಚನತಾಯೇವ ಹಿ ಸದ್ದಸತ್ಥೇ ಪಟಿಸಿದ್ಧಾ, ನ ಬಹುವಚನತಾ, ತೇನ “ಆಪೇನಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವವಿಗಮೋ ಸಿದ್ಧೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ **ಏನಾ**ದೇಸಾಭಾವತೋ। “ಆಪಸ್ಸ, ಆಪಸ್ಮಿ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವವಿಗಮೋಯೇವ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ಸರೂಪತೋ **ನಾ ಸ್ಮಾ ಸ್ಮಿಂ** ವಚನಾನಮಭಾವಾ। “ಅತೀತೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಭಾವವಿಗಮೋ **ಓ**ಕಾರನ್ತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ, **ಓ**ಕಾರನ್ತಸ್ಸ ಗುಣನಾಮಭೂತಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಚ ಅಭಾವತೋ।

ಅಪಿಚ ಬುದ್ಧವಚನಾದೀಸು “ಚಿತ್ತಾನಿ, ರೂಪಾನೀ”ತಿಆದೀನಿ ವಿಯ ಸನಿಕಾರಾನಂ ರೂಪಾನಂ ಅದಸ್ಸನತೋ **ಓ**ಕಾರನ್ತಭಾವೇನ ಗಹಿತಸ್ಸ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಭಾವವಿಗಮೋ ಅತೀವ ಪಾಕಟೋ। ಅಪರಮ್ಪೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ - “ಅತೀತೋ ಆಪೋ ಅತ್ಥೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ”ತಿ ಏತ್ಥ “ಅತೀತೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾಸೂಚಕೇನ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪದೇನ ತಸ್ಸ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾಯ ಚ ಉಭಯಮುತ್ತಾಕಾರವೋಹಾರತಾಯ ಚ ಅಭಾವೋ ಸಿದ್ಧೋ। ತಸ್ಸ ಚ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾಯ ಅಭಾವೇ ಸಿದ್ಧೇ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವೋ ದೂರತರೋ। ಉಭಯಮುತ್ತಾಕಾರವೋಹಾರತಾಯ ಚ ಅಭಾವೇ ಸಿದ್ಧೇ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಭಾವೋಪಿ ದೂರತರೋಯೇವ। ಇತಿ ನ ಕತ್ಥಚಿಪಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತಭಾವೇನ ಗಹಿತೋ **ಆಪ**ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ವಾ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ ವಾ ಭವತಿ। **ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹೇ** ಪನ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತವಸೇನ ಆಗತೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ನ ಚೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ “ಅತೀತೋ”ತಿ “ತೇನಾ”ತಿ ಚ ಇಮಾನಿ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ವುತ್ತಾನೀತಿ ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗಾನಮನುವತ್ತಾಪಕಸ್ಸ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಭೂತಸ್ಸ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ “ಕಞ್ಞಾಯ ಚಿತ್ತಾನೀ”ತಿಆದೀನಂ ವಿಯ ಇತ್ಥಿನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಂ ಅಭಾವತೋ। ಅಪಿಚ ವೋಹಾರಕುಸಲಾ ತಥಾಗತಾ ತಥಾಗತಸಾವಕಾ ಚ, ತೇಹಿಯೇವ

ಉತ್ತಮಪುರಿಸೇಹಿ ವೋಹಾರಕುಸಲೇಹಿ "ಅತೀತೋ ಆಪೋ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತತ್ತಾಪಿ "ಅತೀತೋ"ತಿ "ತೇನಾ"ತಿ ಚ ಇಮಾನಿ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ವುತ್ತಾನೀತಿ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂಸಮಾನಾಧಿಕರಣೋ **ಓ**ಕಾರನ್ತಭಾವೇನ ಗಹಿತೋ **ಆಪ**ಸದ್ದೋ ಏಕವಚನನ್ತೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ ಚೇವ ಯಥಾಪಯೋಗಂ ಏಕವಚನಬಹುವಚನಕೋ ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ "ಆಪೋ, ಆಪಾ। ಆಪಂ, ಆಪೇ"ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬತ್ತಾ। ಏವಂ ವುತ್ತಾನಿ ಸುತ್ತಪದಾನಿ ಸವಿನಿಚ್ಛಯಾನಿ ಸುತ್ವಾ ಅದ್ಧಾ ತೇ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಬಹುವಚನತಾವಾದಿನೋ ನಿರುತ್ತರಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ।

ಏತ್ಥ ಕೋಚಿ ವದೇಯ್ಯ - ಪಾಳಿಯಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಯೋ ಏಕವಚನನಯೋ ಚ ಕಿಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಟೀಕಾಚರಿಯೇಹಿ ನ ದಿಟ್ಠೋ, ಯೇ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಬಹುವಚನತ್ತಂ ವಣ್ಣೇಸುನ್ತಿ? ನೋ ನ ದಿಟ್ಠೋ, ದಿಟ್ಠೋಯೇವ ಸೋ ನಯೋ ತೇಹಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇ ನ ಕೇವಲಂ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ತೇಪಿಟಕೇ ಬುದ್ಧವಚನೇಯೇವ ವಿಸಾರದಾ, ಅಥ ಖೋ ಸಕಲೇಪಿ ಸದ್ದಸತ್ಥೇ ವಿಸಾರದಾ, ತಸ್ಮಾ ಸದ್ದಸತ್ಥೇ ಅತ್ತನೋ ಪಣ್ಡಿಚ್ಚಂ ಪಕಾಸೇತುಂ, "ಸದ್ದಸತ್ಥೇ ಚ ಈದಿಸೋ ನಯೋ ವುತ್ತೋ"ತಿ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಞ್ಚ ಸದ್ದಸತ್ಥನಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಬಹುವಚನಕತ್ತಂ ವಣ್ಣೇಸುನ್ತಿ ನತ್ಥಿ ತೇಸಂ ದೋಸೋ। ತಥಾ ಹಿ **ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸುತ್ತನ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ತೇಹಿಯೇವ ವುತ್ತಂ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇಕವಚನಕತ್ತಸೂಚನಕಂ "ಲಕ್ಖಣಸಸಮ್ಭಾರಾರಮ್ಮಣಸಮ್ಮುತಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಆಪೋ, ತೇಸೂ"ತಿಆದಿ, ತಸ್ಮಾ ನತ್ಥಿ ತೇಸಂ ದೋಸೋ। ಪೂಜಾರಹಾ ಹಿ ತೇ ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ, ನಮೋಯೇವ ತೇಸಂ ಕರೋಮ, ನ ತೇಸಂ ವಚನಂ ಚೋದನಾಭಾಜನಂ। ಯೇ ಪನ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕವಾದಾ ದಳ್ಹಮೇವ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಬಹುವಚನತ್ತಂ ಮಮಾಯನ್ತಿ, ತೇಸಂಯೇವ ವಚನಂ ಚೋದನಾಭಾಜನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಮಯಂ ಪಾಳಿನಯಾನುಸಾರೇನ ಅನ್ತದ್ವಯವತೋ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗತ್ತಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತಞ್ಚ ವಿದಧಾಮ, ತಸ್ಮಾ ಯೋ ಕೋಚಿ ಇದಂ ವಾದಂ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ವಾದಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತೀತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತಿ, ಇದಞ್ಚ ಪನ ಠಾನಂ ಮಹಾಗಹನಂ ದುಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನ, ಪರಮಸುಖುಮಞ್ಚ ಕತಞಾಣಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ಪರಮಸುಖುಮಞಾಣೇಹಿ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ವೇದನೀಯತ್ತಾ। ಸಬ್ಬಮಿದಞ್ಹಿ ವಚನಂ ತೇಸು ತೇಸು ಠಾನೇಸು ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಗ್ಗಹಣೇ ಸೋತೂನಂ ಪರಮಕೋಸಲ್ಲಜನನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಸಾಸನೇ ಆದರಂ ಅಕತ್ವಾ ಸದ್ದಸತ್ಥಮತೇನ ಕಾಲಂ ವೀತಿನಾಮೇನ್ತಾನಂ ಸಾಥಲಿಕಾನಂ ಪಮಾದವಿಹಾರನಿಸೇಧನತ್ಥಞ್ಚ ಸಾಸನಸ್ಸಾತಿಮಹನ್ತಭಾವದೀಪನತ್ಥಞ್ಚ ವುತ್ತಂ, ನ ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನಪರವಮ್ಭನತ್ಥನ್ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಂ ನೀತಿಯಂ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನೇಹಿ ಕುಲಪುತ್ತೇಹಿ ಯೋಗೋ ಕರಣೀಯೋ ಭಗವತೋ ಸಾಸನಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥಂ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಪಾಳಿತೋ ಅಟ್ಠಕಥಾ ಬಲವತೀ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಾಳಿನಯಾನುರೂಪೇನೇವ **ಆಪ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ಯೋಜೇಸ್ಸಾಮ ಸೋತೂನಮಸಮ್ಮೋಹತ್ಥಂ, ಕಿಮೇತ್ಥ ಸದ್ದಸತ್ಥನಯೋ ಕರಿಸ್ಸತಿ। ಅತ್ರಾಯಂ **ಉದಾನಪಾಳಿ** "ಕಿಂ ಕಯಿರಾ ಉದಪಾನೇನ, ಆಪಾ ಚೇ ಸಬ್ಬದಾ ಸಿಯು"ನ್ತಿ।

ಆಪೋ, ಆಪಾ। ಆಪಂ, ಆಪೇ। ಆಪೇನ, ಆಪೇಹಿ, ಆಪೇಭಿ। ಆಪಸ್ಸ, ಆಪಾನಂ। ಆಪಾ, ಆಪಸ್ಮಾ, ಆಪಮ್ಹಾ, ಆಪೇಹಿ, ಆಪೇಭಿ। ಆಪಸ್ಸ, ಆಪಾನಂ। ಆಪೇ, ಆಪಸ್ಮಿಂ, ಆಪಮ್ಹಿ, ಆಪೇಸು। ಭೋ ಆಪ, ಭವನ್ತೋ ಆಪಾ।

ಸಬ್ಬನಾಮಾದೀಹಿಪಿ ಯೋಜೇಸ್ಸಾಮ - ಯೋ ಆಪೋ, ಯೇ ಆಪಾ। ಯಂ ಆಪಂ, ಯೇ ಆಪೇ। ಯೇನ ಆಪೇನ, ಸೇಸಂ ನೇಯ್ಯಂ , ಸೋ ಆಪೋ, ತೇ ಆಪಾ। ಅತೀತೋ ಆಪೋ, ಅತೀತಾ ಆಪಾ। ಸೇಸಂ ನೇಯ್ಯಂ। ಇಚ್ಚೇವಂ -

ಪುರಿಸೇನ ಸಮಾ **ಆಪ**-ಸದ್ದಾದೀ ಸಬ್ಬಥಾ ಮತಾ।
ನ ಸಬ್ಬಥಾವ **ಗೋ**ಸದ್ದೋ, ಪುರಿಸೇನ ಸಮೋ ಮತೋ॥

ಮನಾದೀ ಏಕದೇಸೇನ, ಪುರಿಸೇನ ಸಮಾ ಮತಾ।
ಸರಾದೀ ಏಕದೇಸೇನ, ಸಬ್ಬಥಾ ವಾ ಸಮಾ ಮತಾ॥

ಯೇ ಪನೇತ್ಥ ಸದ್ದಾ "**ಮನೋ**ಗಣೋ"ತಿ ವುತ್ತಾ, ಕಥಂ ತೇಸಂ **ಮನೋ**ಗಣಭಾವೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬೋತಿ? ವುಚ್ಚತೇ ತೇಸಂ ಮನೋಗಣಭಾವಸಲ್ಲಕ್ಖಣಕಾರಣಂ -

ಮನೋಗಣೋ **ಮನೋ**ಗಣಾ-
ದಿಕಾ **ಚೇವಾ'ಮನೋ**ಗಣೋ।
ಇತಿ ಸದ್ದಾ ತಿಧಾ ಞೇಯ್ಯಾ,
ಮನೋಗಣವಿಭಾವನೇ॥

ಯೇ ತೇ **ನಾ ಸ ಸ್ಮಿಂ**ವಿಸಯೇ,
ಸಾ ಸೋ ಸ್ಯನ್ತಾ ಭವನ್ತಿ ಚ।
ಸಮಾಸತದ್ಧಿತನ್ತತ್ತೇ,
ಮಜ್ಝೋಕಾರಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಹಿ॥

ಸೋಕಾರನ್ತಪಯೋಗಾ ಚ, ಕ್ರಿಯಾಯೋಗಮ್ಹಿ ದಿಸ್ಸರೇ।
ಏವಂವಿಧಾ ಚ ತೇ ಸದ್ದಾ, ಞೇಯ್ಯಾ "**ಮನೋ**ಗಣೋ"ಇತಿ॥

ಅತ್ರ ತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಾನಿ ಪಯೋಗಾನಿ ಸಾಸನತೋ ಚ ಲೋಕತೋ ಚ ಯಥಾರಹಮಾಹರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮ - ಮನಸಾ ಚೇ ಪಸನ್ನೇನ, ಭಾಸತಿ ವಾ ಕರೋತಿ ವಾ। ನ ಮಯ್ಹಂ ಮನಸೋ ಪಿಯೋ। ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಥ। ಮನೋಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಧಮ್ಮಾ। ಮನೋರಮಂ, ಮನೋಧಾತು, ಮನೋಮಯೇನ ಕಾಯೇನ, ಇದ್ಧಿಯಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ। ಯೋ ವೇ "ದಸ್ಸ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾನ, ಅದಾನೇ ಕುರುತೇ ಮನೋ। ವಚಸಾ ಪರಿಚಿತಾ। ವಚಸೋ ವಚಸಿ।

ವಚೋರಸ್ಮಿಹಿ ಬೋಧೇಸಿ, ವೇನೇಯ್ಯಕುಮುದಙ್ಕುರಂ।
ರಾಗೋ ಸಾರಾಗರಹಿತೋ, ವಿಸುದ್ಧೋ ಬುದ್ಧಚನ್ದಿಮಾ॥

ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ವಚೋ ಸುತ್ವಾ, ಅಲಾತೋ ಏತದಬ್ರವಿ।
ಏಸ ಭಿಯ್ಯೋ ಪಸೀದಾಮಿ, ಸುತ್ವಾನ ಮುನಿನೋ ವಚೋ॥

ಸಖಾ ಚ ಮಿತ್ತೋ ಚ ಮಮಾಸಿ ಸೀವಿಕ, ಸುಸಿಕ್ಖಿತೋ ಸಾಧು ಕರೋಹಿ ಮೇ ವಚೋ। ಏಕೂನತಿಂಸೋ ವಯಸಾ ಸುಭದ್ದ। ವಯಸೋ, ವಯಸಿ, ವಯೋವುದ್ಧೋ, ವಯೋಗುಣಾ ಅನುಪುಬ್ಬಂ ಜಹನ್ತಿ। ಜಲನ್ತಮಿವ ತೇಜಸಾ। ತೇಜಸೋ, ತೇಜಸಿ, ತೇಜೋಧಾತುಕುಸಲೋ। ತೇಜೋಕಸಿಣಂ। ತಪಸಾ ಉತ್ತಮೋ, ತಪಸೋ, ತಪಸಿ, ತಪೋಧನೋ, ತಪೋಜಿಗುಚ್ಛಾ। ಕಸ್ಮಾ ಭವಂ ವಿಜನಮರಞ್ಞನಿಸ್ಸಿತೋ, ತಪೋ ಇಧ ಕುಬ್ಬಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಪತ್ತಿಯಾ। ಚೇತಸಾ ಅಞ್ಞಾಸಿ, ಏವಂ ಚೇತಸೋ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಉದಪಾದಿ, ಏತಮತ್ಥಂ ಚೇತಸಿ ಸನ್ನಿಧಾಯ, ಚೇತೋಪರಿವಿತಕ್ಕಮಞ್ಞಾಯ। ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಂ, ಚೇತೋ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದತಿ, ಸೋ ಪರಸತ್ತಾನಂ ಪರಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಚೇತಸಾ ಚೇತೋ ಪರಿಚ್ಚ ಜಾನಾತಿ। ತಮಸಾ, ತಮಸೋ, ತಮಸಿ, ತಮೋನುದೋ, ತಮೋಹರೋ। ನವಾಹಮೇತಂ ಯಸಸಾ ದದಾಮಿ। ಯಸಸೋ, ಯಸಸಿ, ಯಸೋ ಭೋಗಸಮಪ್ಪಿತೋ। ಯಸೋಲದ್ಧಾಖೋ ಪನಸ್ಮಾಕಂ ಭೋಗಾ। ಯಸೋಧರಾ ದೇವೀ, ಯಸೋ ಲದ್ಧಾ ನ ಮಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಅಯಸಾವ ಮಲಂ ಸಮುಟ್ಠಿತಂ। ಅಯಸೋ, ಅಯಸಿ, ಅಯೋಪಾಕಾರಪರಿಯನ್ತಂ, ಅಯಸಾ ಪಟಿಕುಜ್ಜಿತಂ। ಸೇಯ್ಯೋ ಅಯೋಗುಳೋ ಭುತ್ತೋ, ಅಯೋಪತ್ತೋ , ಅಯೋಮಯಂ, ಅಯೋ ಕನ್ತತೀತಿ ಅಯೋಕನ್ತೋ। ಘತೇನ ವಾ ಭುಞ್ಜಸ್ಸು ಪಯಸಾ ವಾ, ಸಾಧು ಖಲು ಪಯಸೋ ಪಾನಂ ಯಞ್ಞದತ್ತೇನ, ಪಯಸಿ ಓಜಾ, ಪಯೋಧರಾ, ಪಯೋನಿಧಿ। ಸಹಸ್ಸನೇತ್ತೋ ಸಿರಸಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಿ। ಸಿರಸೋ, ಸಿರಸಿ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಕತ್ವಾ,

ವನ್ದಿತಬ್ಬಂ ಇಸಿದ್ಧಜಂ। ಸಿರೋರುಹಾ, ಸಿರೋ ಭಿನ್ದತಿ। ಯೋ ಕಾಮೇ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ, ಸಪ್ಪಸ್ಸೇವ ಪದಾಸಿರೋ। ಸಿರೋ ತೇ ವಜ್ಝಯಿತ್ವಾನ। ಸರಸಾ, ಸರಸೋ, ತೀಣಿ ಉಪ್ಪಲಜಾತಾನಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಸರಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ। ಸರೋರುಹಂ। ಯಂ ಏತಾ ಉಪಸೇವನ್ತಿ, ಛನ್ದಸಾವಾ ಧನೇನವಾ। ಸಾವಿತ್ತೀ ಛನ್ದಸೋ ಮುಖಂ। ಛನ್ದಸಿ, ಛನ್ದೋವಿಚಿತಿ, ಛನ್ದೋಭಙ್ಗೋ, ಉರಸಾ ಪನುದಹಿಸ್ಸಾಮಿ, ಉರಸೋ, ಉರಸಿ ಜಾಯತಿ, ಉರಸಿಲೋಮೋ, ಉರೋಮಜ್ಝೇ ವಿಜ್ಝಿ। ರಹಸಾ, ರಹಸೋ, ರಹಸಿ, ರಹೋಗತೋ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸಹಂ ತದಾ। ಅಹಸಾ, ಅಹಸಿ। ಜಾಯನ್ತಿ ತತ್ಥ ಪಾರೋಹಾ, ಅಹೋರತ್ತಾನಮಚ್ಚಯೇತಿ ಇಮಾನಿ ಪಯೋಗಾನಿ। ಏತ್ಥ ಚ "ಮನೇನ, ಮನಸ್ಸ, ಮನೇ, ಮನಸ್ಮಿಂ, ಮನಮ್ಹೀ"ತಿಆದೀನಿ ಚ "ಮನಆಯತನಂ ತಮಪರಾಯನೋ ಅಯಪತ್ತೋ ಛನ್ದಹಾನೀ"ತಿಆದೀನಿ ಚ "ನ ಮನಂ ಅಞ್ಞಾಸಿ। ಯಸಂ ಲದ್ಧಾನ ದುಮ್ಮೇಧೋ। "ಸಿರಂ ಭಿನ್ದತೀ"ತಿಆದೀನಿ ಚ ರೂಪಾನಿ ಮನೋಗಣಭಾವಪ್ಪಕಾಸಕಾನಿ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ನ ದಸ್ಸಿತಾನಿ, ನ ಅಲಬ್ಭಮಾನವಸೇನ, ತಸ್ಮಾತ್ರ ಇಮಾ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮನೋಗಣಭಾವವಿಭಾವಿನೀ ಗಾಥಾಯೋ ಭವನ್ತಿ -

"ಮನಸಾ ಮನಸೋ ಮನಸಿ",
ಇತಿಆದಿವಸಾ ರಿತಾ।
ಸಾ ಸೋ ಸ್ಯನ್ತಾ ಸದ್ದರೂಪಾ,
ವುತ್ತಾ "ಮನೋಗಣೋ"ಇತಿ॥

ಮನೋಧಾತು ವಚೋರಸ್ಮಿ,
ವಯೋವುದ್ಧೋ ತಪೋಗುಣೋ।
ತೇಜೋಧಾತು ತಮೋನಾಸೋ,
ಯಸೋಭೋಗಸಮಪ್ಪಿತೋ॥

ಚೇತೋಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಚ, ಅಯೋಪತ್ತೋ ಪಯೋಧರಾ।
ಸಿರೋರುಹಾ ಸರೋರುಹಂ, ಉರೋಮಜ್ಝೇ ರಹೋಗತೋ॥

ಛನ್ದೋಭಙ್ಗೋ ಅಹೋರತ್ತಂ, ಮನೋಮಯ'ಮಯೋಮಯಂ।
ಏವಂವಿಧೋ ವಿಸೇಸೋ ಯೋ, ಲಕ್ಖಣನ್ತಂ ಮನೋಗಣೇ॥

"ವಚೋ ಸುತ್ವಾ, ಸಿರೋ ಛಿನ್ದಿ, ಅಯೋ ಕನ್ತತಿ" ಇಚ್ಚಪಿ।
ಉಪಯೋಗಸ್ಸ ಸಂಸಿದ್ಧಿ, ಲಕ್ಖಣನ್ತಂ ಮನೋಗಣೇ॥

ಮನೋಗಣೇ ವುತ್ತನಯೋ, ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ನ ಲಬ್ಭತಿ।
ಪುನ್ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇಸು, ಲಬ್ಭತೇವ ಯಥಾರಹಂ॥

ಇಚ್ಚೇವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ -

ಸಾ ಸೋ ಸ್ಯನ್ತಾನಿ ರೂಪಾನಿ, ಸನ್ದಿಸ್ಸನ್ತಿ **ಮನೋ**ಗಣೇ।
ಮಜ್ಝೋಕಾರನ್ತರೂಪಾ ಚ, **ಸೋ**ಕಾರನ್ತೂಪಯೋಗತಾ॥

ಇದಂ **ಮನೋ**ಗಣಲಕ್ಖಣಂ। ಏವಂ **ಮನೋ**ಗಣಲಕ್ಖಣಂ ಅನಾಕುಲಂ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ ನಿಜ್ಜಟಂ ಸಮುದ್ದಿಟ್ಠಂ।

ಅಥ **ಮನೋ**ಗಣಾದಿಲಕ್ಖಣಂ ಕಥಯಾಮ -

ಯೇ ತೇ **ನಾ ಸಸ್ಮಿಂ**ವಿಸಯೇ,
ಸಾ ಸೋ ಸ್ಯನ್ತಾ ಯಥಾರಹಂ।
ಸಮಾಸತದ್ಧಿತನ್ತತ್ತೇ,
ಮಜ್ಝೋಕಾರೋ ನ ಹೋನ್ತಿ ತು॥

ಸೋಕಾರನ್ತೂಪಯೋಗಾ ಚ,
ಕ್ರಿಯಾಯೋಗೇ ನ ಹೋನ್ತಿ ತೇ।
ಸದ್ದಾ ಏವಂವಿಧಾ ಸಬ್ಬೇ।
ಮನೋಗಣಾದಿಕಾ ಮತಾ॥

ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? "ಬಿಲಂ ಪದಂ ಮುಖ"ಮಿಚ್ಚಾದಯೋ। ತೇಸಂ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ - ಬಿಲಸಾ, ಬಿಲಸೋ, ಬಿಲಸಿ, ಬಿಲಗತೋ, ಬಿಲಂ ಪಾವಿಸಿ। ಪದಸಾವ ಅಗಮಾಸಿ, ತೀಣಿ ಪದವಾರಾನಿ, ಮಾಕಾಸಿ ಮುಖಸಾ ಪಾಪಂ, ಮುಖಗತಂ ಭೋಜನಂ ಛಡ್ಡಾಪೇತಿ। ಸಚ್ಚೇನ ದನ್ತೋ ದಮಸಾ ಉಪೇತೋ। ರಸವರಂ ರಸಮಯಂ ರಸಂ ಪಿವೀತಿ। ಇದಂ **ಮನೋ**ಗಣಾದಿಕಲಕ್ಖಣಂ।

ಅಪರಮ್ಪಿ ಭವತಿ -

ಯೇ ಸಮಾಸಾದಿಭಾವಮ್ಹಿ, ಮ**ಜ್ಝೋ**ಕಾರಾವ ಹೋನ್ತಿ ತು।
ನಾ ಸ ಸ್ಮಿಂವಿಸಯೇ **ಸಾಸೋ**-ಸ್ಯನ್ತಾ ಪನ ನ ಹೋನ್ತಿಹಿ॥

ಸೋಕಾರನ್ತೂಪಯೋಗಾ ಚ,
ಕ್ರಿಯಾಯೋಗೇ ನ ಹೋನ್ತಿ ತೇ।
ಸದ್ದಾ ಏವಂವಿಧಾ ಚಾಪಿ,
ಮನೋಗಣಾದಿಕಾ ಮತಾ॥

ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? "ಆಪೋ ವಾಯೋ ಸರದೋ"ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ। ತೇಸಂ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ - ಆಪೋಧಾತು, ವಾಯೋಧಾತು, ಆಪೋಕಸಿಣಂ, ವಾಯೋಕಸಿಣಂ, ಆಪೋಮಯಂ, ವಾಯೋಮಯಂ, ಜೀವ ತ್ವಂ ಸರದೋಸತಂ, ಸರದಕಾಲೋ। ಆಪೇನ, ಆಪಸ್ಸ, ಆಪೇ, ಆಪಸ್ಮಿಂ, ಆಪಮ್ಹಿ। ವಾಯೇನ, ವಾಯಸ್ಸ, ವಾಯೇ, ವಾಯಸ್ಮಿಂ, ವಾಯಮ್ಹಿ। ಸರದೇನ, ಸರದಸ್ಸ, ಸರದೇ, ಸರದಸ್ಮಿಂ, ಸರದಮ್ಹಿ। ಆಪಂ ಆಪತೋ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ। ವಾಯಂ ವಾಯತೋ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ। ಸರದಂ ಪತ್ಥೇತಿ, ಸರದಂ ರಮಣೀಯಾ ನದೀ।

ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ ವದೇಯ್ಯುಂ "ನನು ಸಾಸನೇ **ವಾಯ**ಸದ್ದೋ ವಿಯ **ವಾಯು**ಸದ್ದೋಪಿ **ಮನೋ**ಗಣಾದೀಸು ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ"ತಿ? ಏತ್ಥ ವುಚ್ಚತೇ -

"ವಾಯು ವಾಯೋ"ತಿ ಏತೇಸು, ಪಚ್ಛಿಮೋಯೇವ ಇಚ್ಛಿತೋ।
ಮನೋಗಣಾದೀಸು ನಾದಿ, ಆದಿಗ್ಗಹವಸೇನಿಧ॥

"ಮನೋಧಾತು ವಾಯೋಧಾತು", ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ಪದಾನಿ ಹಿ।

ಅಕಾರನ್ತವಸೇನೇವ, **ಮಜ್ಝೋ**ಕಾರಾನಿ ಸಿಜ್ಝರೇ॥

ವಾಯುಸದ್ದಮ್ಹಿ ಗಹಿತೇ, ಆದಿಗ್ಗಹವಸೇನಿಧ।
“ವಾಯೋಧಾತೂ”ತಿ **ಓ**ಮಜ್ಝಂ, ರೂಪಮೇವ ನ ಹೇಸ್ಸತಿ॥

ಯಥಾ ಹಿ **ಆಯು**ಸದ್ದಸ್ಸ, ರೂಪಂ ದಿಸ್ಸತಿ **ಸಾ**ಗಮಂ।
“ಆಯುಸಾ ಏಕಪುತ್ತ”ನ್ತಿ, **ಮನಸಾ**ದಿಪದಂ ವಿಯ॥

ನ ತಥಾ **ವಾಯು**ಸದ್ದಸ್ಸ, ರೂಪಂ ದಿಸ್ಸತಿ ಸಾಗಮಂ।
ತಸ್ಮಾ **ಮನೋ**ಗಣಾದಿಮ್ಹಿ, ತಸ್ಸೋ’ಕಾಸೋ ನ ವಿಜ್ಜತಿ॥

ತಥಾ ಹಿ “ವಾಯತಿ ಇತಿ, ವಾಯೋ” ಇತಿ ಗರೂ ವದುಂ।
“ವಾಯೋಧಾತೂ”ತಿ ಏತಸ್ಸ, ಪದಸ್ಸತ್ಥಂ ತಹಿಂ ತಹಿಂ॥

ಯತ್ಥ ಪಥವೀ ಚ ಆಪೋ ಚ, ತೇಜೋ ವಾಯೋ ನ ಗಾಧತಿ।
ಏತ್ಥ ಆಪಾದಿಕಂ ಸದ್ದ-ತ್ತಿಕಂ **ಮನೋ**ಗಣಾದಿಕೇ॥

ಇದಮ್ಪಿ **ಮನೋ**ಗಣಾದಿಕಲಕ್ಖಣಂ। ಏತ್ಥ **ಮನೋ**ಗಣಾದಿಕಾ ದ್ವಿಧಾ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ **ಬಿಲ ಪದಾ**ದಿತೋ **ಆಪಾ**ದಿತೋ ಚ। ಏವಂ **ಮನೋ**ಗಣಾದಿಕಲಕ್ಖಣಂ ಅನಾಕುಲಂ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ ನಿಜ್ಜಟಂ ಸಮುದ್ದಿಟ್ಠಂ।

ಅಥ **ಅಮನೋ**ಗಣಲಕ್ಖಣಂ ಕಥಯಾಮ -

ಯೇ ಚ **ನಾ**ವಿಸಯೇ **ಸೋನ್ತಾ**, ಯೇ ಚ **ಸ್ಮಾ**ವಿಸಯೇ ಸಿಯುಂ।
ಸದ್ದಾ ಏವಂಪಕಾರಾ ತೇ, **ಅಮನೋ**ಗಣಸಞ್ಞಿತಾ॥

ಕೇ ತೇ? **ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಕ್ಖರ**ಸದ್ದಾದಯೋ ಚೇವ **ದೀಘೋರ**ಸದ್ದಾ ಚ। ಏತೇಸು ಹಿ **ಅತ್ಥ**ಸದ್ದಾದೀನಂ **ನಾ**ವಚನಟ್ಠಾನೇ “ಅತ್ಥಸೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಸೋ ಅಕ್ಖರಸೋ ಸುತ್ತಸೋ ಉಪಾಯಸೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಠಾನಸೋ”ತಿಆದೀನಿ **ಸೋನ್ತಾ**ನಿ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ। **ದೀಘೋರ**ಸದ್ದಾನಂ ಪನ **ಸ್ಮಾ**ವಚನಟ್ಠಾನೇ “ದೀಘಸೋ ಓರಸೋ”ತಿ **ಸೋನ್ತಾ**ನಿ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಇದಂ **ಅಮನೋ**ಗಣಲಕ್ಖಣಂ।

ಅಪರಮ್ಪಿ ಭವತಿ -

ಸಬ್ಬಥಾ ವಿನಿಮುತ್ತಾ ಯೇ, **ಸಾ ಸೋ** ಸ್ಯನ್ತಾದಿಭಾವತೋ।
ಏವಂವಿಧಾಪಿ ತೇ ಸದ್ದಾ, **ಅಮನೋ**ಗಣಸಞ್ಞಿತಾ॥

ಕೇ ತೇ? “ಪುರಿಸೋ ಕಞ್ಞಾ ಚಿತ್ತ”ಮಿಚ್ಚಾದಯೋ। ಇದಮ್ಪಿ **ಅಮನೋ**ಗಣಲಕ್ಖಣಂ। ಏವಂ **ಅಮನೋ**ಗಣಲಕ್ಖಣಂ ಅನಾಕುಲಂ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ ನಿಜ್ಜಟಂ ಸಮುದ್ದಿಟ್ಠಂ।

ಏವಂ ದಸ್ಸಿತೇಸು **ಮನೋ**ಗಣಲಕ್ಖಣಾದೀಸು ಕೋಚಿ ವದೇಯ್ಯ “ಯದಿದಂ ತುಮ್ಹೇಹಿ ವುತ್ತಂ ‘ಯೇ ಸಮಾಸಾದಿಭಾವಮ್ಹಿ, **ಮಜ್ಝೋ**ಕಾರಾವ ಹೋನ್ತಿ ತೂ’ತಿಆದಿನಾ **ಮನೋ**ಗಣಾದಿಕಲಕ್ಖಣಂ, ತೇನ “ಪರೋಸತಂ ಗೋಮಯಂ ಗೋಧನೋ”ಇಚ್ಚಾದೀಸು **ಗೋಪರ**ಸದ್ದಾದಯೋಪಿ **ಮನೋ**ಗಣಾದಿಕಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಯಸ್ಮಾ -

ಏತ್ಥ **ಮನೋ**ಗಣಾದೀನಂ, ಅನ್ತಸ್ಸೋತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚಿದಂ।
“ಮಜ್ಝೋಕಾರಾ”ತಿ ವಚನಂ, ವುತ್ತಂ ನ ತ್ವಾಗಮಾದಿಕಂ॥

“ಪರೋಸತಂ ಗೋಮಯ”ನ್ತಿ-ಆದೀಸು **ಅಮನೋ**ಗಣೋ।
ಪುಬ್ಬಭೂತಂ ಪದಂ ಓಸ್ಸಾ-ಗಮತ್ತಾ’ನಿಚ್ಚತಾಯ ಚ॥

ತಸ್ಮಾ ನಾಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಇತಿ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ **ಅಮನೋ**ಗಣಲಕ್ಖಣಂ ನಿಸ್ಸೇಸತೋ ದಸ್ಸಿತಂ। ಇಚ್ಚೇವಂ **ಮನೋ**ಗಣವಿಭಾವನಾಯಂ **ಮನೋ**ಗಣೋ **ಮನೋ**ಗಣಾದಿಕೋ **ಅಮನೋ**ಗಣೋ ಚಾತಿ ತಿಧಾ ಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ **ಮನೋ**ಗಣೇ ಪರಿಯಾಪನ್ನಸದ್ದಾನಂ ಸಮಾಸಂ ಪತ್ವಾ “ಅಬ್ಯಗ್ಗಮನಸೋ ನರೋ, ಥಿರಚೇತಸಂ ಕುಲಂ, ಸದ್ಧೇಯ್ಯವಚಸಾ ಉಪಾಸಿಕಾತಿಆದಿನಾ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯವಸೇನ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಪನ ಕೇಚಿ ಏವಂ ವದನ್ತಿ “ಯದಾ **ಮನ**ಸದ್ದೋ ಸಕತ್ಥೇ ಅವತ್ತಿತ್ವಾ ‘ಅಬ್ಯಗ್ಗೋ ಮನೋ ಯಸ್ಸ ಸೋಯಂ ಅಬ್ಯಗ್ಗಮನಸೋ, ಅಲೀನೋ ಮನೋ ಯಸ್ಸ ಸೋಯಂ ಅಲೀನಮನಸೋ’ತಿ ಏವಂ ಅಞ್ಞತ್ಥೇ ವತ್ತತಿ, ತದಾ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನೇವ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಲಬ್ಭತಿ, ನ **ಮನೋ**ಗಣನಯೇನಾ”ತಿ। ತಂ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಉಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಲಬ್ಭನತೋ। ತಥಾ ಹಿ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** ಪುಗ್ಗಲಾಪೇಕ್ಖನವಸೇನ “ಖನ್ತಿಸೋರಚ್ಚಮೇತ್ತಾದಿ-ಗುಣಭೂಸಿತಚೇತಸೋ। ಅಜ್ಝೇಸನಂ ಗಹೇತ್ವಾನಾ”ತಿ ಏತ್ಥ **ಮನೋ**ಗಣನಯೋ ದಿಸ್ಸತಿ। **ತಟ್ಟೀಕಾಯಮ್ಪಿ** “ಅಜ್ಝೇಸಿತೋ ದಾಠಾನಾಗ-ತ್ಥೇರೇನ ಥಿರಚೇತಸಾ”ತಿ **ಮನೋ**ಗಣನಯೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ವಚನಂ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ವದನ್ತಾ ಚ ತೇ **ಅಬ್ಯಗ್ಗಮನ**ಸದ್ದಾದೀನಂ **ಅಬ್ಯಗ್ಗಮನಸ**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ **ಸಕಾರನ್ತ**ಪಕತಿಭಾವೇನ ಠಪೇತಬ್ಬಭಾವಂ ವಿಬ್ಭನ್ತಮತಿವಸೇನ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಾಸು ವಿಭತ್ತೀಸು, ದ್ವೀಸು ಚ ವಚನೇಸು **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬತಂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ “ಗುಣಭೂಸಿತಚೇತಸೋ, ಥಿರಚೇತಸಾ”ತಿ ಛಟ್ಠೀಚತುತ್ಥೀತತಿಯಾರೂಪಾನಿ ನಸಿಯುಂ, ಅಞ್ಞಾನಿಯೇವ ಅನಭಿಮತಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಸಿಯುಂ। ಯಸ್ಮಾ ಸಿಯುಂ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಯತ್ಥ ಹಿ ಸಮಾಸವಸೇನ **ಮನ**ಸದ್ದೋ **ಚೇತ**ಸದ್ದಾದಯೋ ಚ ಸಕತ್ಥೇ ಅವತ್ತಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞತ್ಥೇ ವತ್ತನ್ತಿ, ತತ್ಥ **ಸಕಾರಾ**ಗಮಾನಂ ಪದಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ಚ **ಮನೋ**ಗಣೇ **ಮನ**ನಯೇನ ಚ ಯಥಾರಹಂ ಲಬ್ಭತಿ। ನಿಸ್ಸಕಾರಾಗಮಾನಂ ಪನ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನೇವ ಲಬ್ಭತಿ। ಯತ್ಥ ಪನ ಸಮಾಸವಿಸಯೇಯೇವ **ಮನಾ**ದಿಸದ್ದಾ ಸಕತ್ಥೇ ವತ್ತನ್ತಿ, ತತ್ಥ ನಿಸ್ಸಕಾರಾಗಮಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ಚ **ಮನೋ**ಗಣೇ **ಮನ**ನಯೇನ ಚ ಲಬ್ಭತಿ।

ಇದಾನಿ ಇಮಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಆವಿಭಾವತ್ಥಂ, ಸದ್ದಗತೀಸು ಚ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಕೋಸಲ್ಲುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಪದಾನಂ ಪದಮಾಲಾ ತಿಧಾ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮ - “ಬ್ಯಾಸತ್ತೋ ಮನೋ ಯಸ್ಸ ಸೋಯಂ ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸೋ ನರೋ”ತಿ ಏವಮಚ್ಚನ್ತಂ ಪುಗ್ಗಲಾಪೇಕ್ಖಕಸ್ಸ ಇಮಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ -

ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸೋ ನರೋ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸಾ ನರಾ। ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸಂ ನರಂ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸೇ ನರೇ। ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸಾ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನೇನ ನರೇನ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನೇಹಿ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನೇಭಿ ನರೇಹಿ। ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸೋ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸ್ಸ ನರಸ್ಸ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಾನಂ ನರಾನಂ। ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಾ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸ್ಮಾ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಮ್ಹಾ ನರಾ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನೇಹಿ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನೇಭಿ ನರೇಹಿ। ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸೋ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸ್ಸ ನರಸ್ಸ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಾನಂ ನರಾನಂ। ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸಿ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನೇ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸ್ಮಿಂ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಮ್ಹಿ ನರೇ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನೇಸು ನರೇಸು। ಭೋ ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸ ನರ, ಭವನ್ತೋ ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸಾ ನರಾತಿ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಭವತಿ।

ಏವಂ **ಸ**ಕಾರಾಗಮಸ್ಸ ಲಬ್ಭಮಾನಾಲಬ್ಭಮಾನತಾ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಪಠಮಾದುತಿಯಾವಿಭತ್ತೀನಂ ಏಕವಚನಬಹುವಚನಟ್ಠಾನೇ ಚ ತತಿಯಾಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀಸತ್ತಮೀನಂ ಏಕವಚನಟ್ಠಾನೇ ಚ ಯಥಾರಹಂ **ಸಾ**ಗಮೋ ಭವತಿ ಆದೇಸಸರವಿಭತ್ತಿಸರಪರತ್ತಾ। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಸುಖುಮೋ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬೋ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - "ಬ್ಯಾಸತ್ತೋ ಮನೋ ಯಸ್ಸ ಸೋಯಂ ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನೋ"ತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಪುಗ್ಗಲಾಪೇಕ್ಖಕಸ್ಸ ಇಮಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ "ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನೋ ನರೋ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಾ ನರಾ। ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಂ ನರ"ನ್ತಿಆದಿನಾ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನೇವ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಭವತಿ। ಏತ್ಥ ಪನ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ **ಸಾ**ಗಮೋ ನತ್ಥಿ। ಅಪರೋಪಿ ನಯೋ - "ಬ್ಯಾಸತ್ತೋ ಚ ಸೋ ಮನೋ ಚಾತಿ ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನೋ"ತಿ ಏವಂ ಚಿತ್ತಾಪೇಕ್ಖಕಸ್ಸಪಿ ಇಮಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ "ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನೋ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಾ। ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಂ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನೇ। ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸಾ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ **ಮನೋ**ಗಣೇ **ಮನ**ನಯೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಭವತಿ, ಏತ್ಥ ಪನ ತತಿಯಾಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀಸತ್ತಮೀನಂ ಏಕವಚನಟ್ಠಾನೇಯೇವ **ಸಾ**ಗಮೋ ಭವತಿ ಆದೇಸಸರಪರತ್ತಾ। ಯಥಾ ಚ ಏತ್ಥ, ಏವಂ "ಅಲೀನಮನಸೋ ನರೋ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಅಯಂ ತಿವಿಧೋ ನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸಂ ಕುಲಂ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಾನಿ ಕುಲಾನಿ। ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸಂ ಕುಲಂ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಾನಿ ಕುಲಾನಿ। ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸಾ ಕುಲೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥ ಪನ ಪಠಮಾದುತಿಯಾತತಿಯಾಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀಸತ್ತಮೀನಂ ಏಕವಚನಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಯಥಾರಹಂ **ಸಾ**ಗಮೋ ಭವತಿ ಆದೇಸಸರವಿಭತ್ತಿಸರಪರತ್ತಾ, ಅಯಮ್ಪಿ ನಯೋ ಸುಖುಮೋ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬೋ।

ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸಾ ಇತ್ಥೀ"ತಿ ಏವಂ ಪಠಮೇಕವಚನಟ್ಠಾನೇಯೇವ **ಸಾ**ಗಮಂ ವತ್ವಾ ತತೋ "ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಾ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಾಯೋ ಇತ್ಥಿಯೋ। ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಂ ಇತ್ಥಿ"ನ್ತಿ **ಕಞ್ಞಾ**ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। "ಏವಂ ಸದ್ಧೇಯ್ಯವಚಸಾ ಉಪಾಸಿಕಾ, ಸದ್ಧೇಯ್ಯವಚಾಯೋ ಉಪಾಸಿಕಾಯೋ। ಸದ್ಧೇಯ್ಯವಚಂ ಉಪಾಸಿಕ"ನ್ತಿಆದಿನಾಪಿ। "ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಂ ಕುಲಂ, ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಾ ಇತ್ಥೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪನ **ಚಿತ್ತಕಞ್ಞಾ**ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥ ಪನ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ **ಸಾ**ಗಮೋ ನತ್ಥಿ।

ಸೋತೂನಂ ಞಾಣಪ್ಪಭೇದಜನನತ್ಥಂ ಅಪರಾಪಿ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಯೋ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮ ಸಹನಿಬ್ಬಚನೇನ - ಮನೋ ಏವ ಮಾನಸಂ, ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತಂ ಮಾನಸಂ ಯಸ್ಸ ಸೋಯಂ ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತಮಾನಸೋ। "ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತಮಾನಸೋ, ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತಮಾನಸಾ। ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತಮಾನಸಂ, ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತಮಾನಸೇ। ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತಮಾನಸೇನಾ"ತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಸುನ್ದರಾ ಮೇಧಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಸುಮೇಧಸೋ। "ಸುಮೇಧಸೋ, ಸುಮೇಧಸಾ। ಸುಮೇಧಸಂ, ಸುಮೇಧಸೇ। ಸುಮೇಧಸೇನಾ"ತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ, ಏವಂ "ಭೂರಿಮೇಧಸೋ"ತಿಆದೀನಮ್ಪಿ। ತತ್ರಿಮೇ ಪಯೋಗಾ -

"ಯಂ ವದನ್ತಿ ಸುಮೇಧೋತಿ, ಭೂರಿಪಞ್ಞಂ ಸುಮೇಧಸಂ।
ಕಿಂ ನು ತಮ್ಹಾ ವಿಪ್ಪವಸಿ, ಮುಹುತ್ತಮಪಿ ಪಿಙ್ಗಿಯ।
ಗೋತಮಾ ಭೂರಿಪಞ್ಞಾಣಾ, ಗೋತಮಾ ಭೂರಿಮೇಧಸಾ॥

ನಾಹಂ ತಮ್ಹಾ ವಿಪ್ಪವಸಾಮಿ, ಮುಹುತ್ತಮಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ।
ಗೋತಮಾ ಭೂರಿಪಞ್ಞಾಣಾ, ಗೋತಮಾ ಭೂರಿಮೇಧಸಾ"ತಿ॥

ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತಮಾನಸಾ ಸುಮೇಧಸಾ"ತಿ ರೂಪಾನಿ, ನಪುಂಸಕೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತಮಾನಸಂ ಸುಮೇಧಸ"ನ್ತಿ ರೂಪಾನಿ, **ಕಞ್ಞಾ ಚಿತ್ತ**ನಯೇನ ಏತೇಸಂ ಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। **ಓಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಟ್ಠಾನೇ**

ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾದಿವಿನಿಚ್ಛಯೋ ನಯಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ಕತೋ। ವಿಸೇಸತೋ ಹಿ ಓಕಾರನ್ತಕಥಾಯೇವ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಅಪಿಚ ಲೋಕೇ ನೀತಿ ನಾಮ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಕಥಿತಾ ಏವ ಸೋಭತಿ, ಅಯಞ್ಚ ಸಾಸನೇ ನೀತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಕಥಿತಾತಿ।

ಸಬ್ಬಾನಿ ನಯತೋ ಏವಂ, ಓಕಾರನ್ತಪದಾನಿಮೇ।
ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಿ ಪವುತ್ತಾನಿ, ಸಾಸನತ್ಥಂ ಮಹೇಸಿನೋ॥

ವಿಸೇಸೋ ತೇಸು ಕೇಸಞ್ಚಿ, ಪಾಳಿಯಂ ಯೋ ಪದಿಸ್ಸತಿ।
ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಟ್ಠಾನೇ, ಪಕಾಸೇಸ್ಸಾಮಿ ತಂ'ಧುನಾ॥

"ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇ ಯಥ ಫುಸ್ಸಿತಗ್ಗೇ", ಇತಿಆದಿನಯೇನ ಹಿ।
ಕತ್ಥಚೋದನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗ-ರೂಪಾನಿ ಅಞ್ಞಥಾ ಸಿಯುಂ॥

ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಿಚ್ಚೇವ, ತಞ್ಚ ರೂಪಂ ಪಕಾಸಯೇ।
"ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಭುಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ", ಇತಿ ಭಾಸನ್ತಿ ಕೇಚನ॥

ತತ್ರ ಕಾನಿಚಿ ಸುತ್ತಪದಾನಿ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮ - ನತ್ಥಿ ಅತ್ತಕಾರೇ, ನತ್ಥಿ ಪರಕಾರೇ, ನತ್ಥಿ ಪುರಿಸಕಾರೇ, ಪರಿಯನ್ತಕತೇ ಸಂಸಾರೇ, ಜೀವೇ ಸತ್ತಮೇ, ನ ಹೇವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇ, ಬಾಲೇ ಚ ಪಣ್ಡಿತೇ ಚ ಸನ್ಧಾವಿತ್ವಾ ಸಂಸರಿತ್ವಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ। ಇಮಾನಿ ಏಕವಚನಬಹುವಚನವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ಪಚ್ಚತ್ತೇಕವಚನಬಹುವಚನಾನಞ್ಚ ಏಕಾರಾದೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಯೇ ಪನ "ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇತಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಸ್ಸ ಭುಮ್ಮವಚನನಿದ್ದೇಸೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇ ವತ್ತಬ್ಬಾ "ಯದಿ ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇತಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಸ್ಸ ಭುಮ್ಮವಚನನಿದ್ದೇಸೋ, ಏವಞ್ಚ ಸತಿ 'ಥಾಲಿಯಂ ಓದನಂ ಪಚತೀ'ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯ ಆಧಾರಸುತಿಸಮ್ಭವತೋ 'ಗಿಮ್ಹಾನ ಮಾಸೇ ಪಠಮಸ್ಮಿಂ ಗಿಮ್ಹೇ'ತಿ ಇದಂ ಕತರತ್ಥಂ ಜೋತೇತೀ"ತಿ? ತೇ ವದೇಯ್ಯುಂ "ನ ಮಯಂ ಭೋ 'ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇತಿ ಇದಂ ಭುಮ್ಮವಚನ'ನ್ತಿ ವದಾಮ, ಅಥ ಖೋ 'ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಸ್ಸ ಭುಮ್ಮವಚನನಿದ್ದೇಸೋ'ತಿ ವದಾಮಾ"ತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ದೋಸೋಯೇವ ತುಮ್ಹಾಕಂ, ನನು "ಸಙ್ಘೇ ಗೋತಮಿ ದೇಹೀ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಸಮ್ಪದಾನವಚನಸ್ಸ ಭುಮ್ಮವಚನನಿದ್ದೇಸೋತಿ ವುತ್ತೇಪಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಾನಕ್ರಿಯಾಯ ಆಧಾರಭಾವತೋ "ಸಙ್ಘೇ"ತಿ ವಚನಂ ಸುಣನ್ತಾನಂ ಆಧಾರಸುತಿ ಚ ಆಧಾರಪರಿಕಪ್ಪೋ ಚ ಹೋತಿಯೇವ। ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ ಏವಂ ಪವತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿವಾರೇತುಂ, ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ ಏವಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ "ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಸ್ಸಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ಭುಮ್ಮವಚನಸ್ಸ ವಿಯ ರೂಪಂ ಹೋತೀ"ತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಗಹಿತೇ ನ ಕೋಚಿ ವಿರೋಧೋ। ಈದಿಸೇಸು ಹಿ ಠಾನೇಸು ನಿರುತ್ತಿಪ್ಪಭೇದಕುಸಲೋ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಕೋ ಭಗವಾ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನವಸೇನ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬೇ ಸತಿ ಏವಂ ಅನಿದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಲೋಕಸ್ಸ ಸಮ್ಮೋಹಮುಪ್ಪಾದಯನ್ತೋ ವಿಯ ಕಥಂ ಭುಮ್ಮವಚನನಿದ್ದೇಸಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸದ್ದಸಾಮಞ್ಞಲೇಸಮತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಭುಮ್ಮವಚನನಿದ್ದೇಸೋ"ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಯದಿ ಸದ್ದಸಾಮಞ್ಞಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಭುಮ್ಮವಚನನಿದ್ದೇಸಂ ಇಚ್ಛಥ, "ಪಚ್ಚತ್ತೇಕವಚನಸ್ಸ ಉಪಯೋಗಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ"ತಿಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ।

ಅಪಿಚ ತಥೇವ "ಅತ್ತಕಾರೇ"ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಸ್ಸ ಭುಮ್ಮವಚನನಿದ್ದೇಸೇ ಸತಿ ಆಧಾರಸುತಿಸಮ್ಭವತೋ "ಅತ್ತಕಾರಸ್ಮಿಂ ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥು ನತ್ಥೀ"ತಿ ಅನಧಿಪ್ಪೇತೋ ಅತ್ಥೋ ಸಿಯಾ, ನ ಪನ "ಅತ್ತಕಾರೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ಅತ್ಥೋ। "ಉಪಯೋಗಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ"ತಿ ಗಹಣೇಪಿ ಉಪಯೋಗತ್ಥಸ್ಸ **ನತ್ಥಿ**ಸದ್ದೇನ ಅವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ ದೋಸೋಯೇವ ಸಿಯಾ, **ಅತ್ಥಿ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ವಿಯ ಪನ **ನತ್ಥಿ**ಸದ್ದಸ್ಸಪಿ ಪಠಮಾಯ ಯೋಗತೋ "ಅತ್ತಕಾರೇ"ತಿ ಇದಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಮೇವಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ಬಾಲೇ ಚ ಪಣ್ಡಿತೇ ಚ ಸನ್ಧಾವಿತ್ವಾ ಸಂಸರಿತ್ವಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಸ್ಸ "ಭುಮ್ಮವಚನನಿದ್ದೇಸೋ"ತಿ ವಾ "ಉಪಯೋಗವಚನನಿದ್ದೇಸೋ"ತಿ ವಾ ಗಹಣೇ ಸತಿ "ಬಾಲಾ ಚ ಪಣ್ಡಿತಾ ಚಾ"ತಿ ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ವತ್ತುಂ ಅಜಾನನದೋಸೋ

ಸಿಯಾ, “ಕರಿಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿ ಪದಯೋಗತೋ ಪನ “ಬಾಲೇ ಚಾ”ತಿಆದಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಮೇವಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಯಥಾ ಪನ ನಿಗ್ಗಹೀತಾಗಮವಸೇನುಚ್ಚಾರಿತೇ “ಚಕ್ಖುಂ ಉದಪಾದೀ”ತಿ ಪದೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಸ್ಸ “ಚಕ್ಖುಂ ಮೇ ದೇಹಿ ಯಾಚಿತೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ಉಪಯೋಗವಚನೇನ ಸುತಿವಸೇನ ಸಮಾನತ್ತೇಪಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನತ್ಥೋಯೇವ ಸೋತಾರೇ ಪಟಿಭಾತಿ “ಉದಪಾದೀ”ತಿಆಖ್ಯಾತೇನ ಕಥಿತತ್ತಾ, ನ ಪನ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸತ್ಥಭೂತೋ ಉಪಯೋಗವಚನತ್ಥೋ “ಉದಪಾದೀ”ತಿಆಖ್ಯಾತೇನ ಅವಚನೀಯತ್ತಾ, “ಚಕ್ಖುಂ ಉದಪಾದೀ”ತಿ ಹಿ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಕಾಲೇ ಕೋ “ಚಕ್ಖುಂ ಉದಪಾದೀ”ತಿ ಪದಂ ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಅತ್ಥಮಾಚಿಕ್ಖತಿ, ತಥಾ “ಬಾಲೇ ಪಣ್ಡಿತೇ”ತಿಆದೀನಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಾನಂ ಅಪರೇಹಿ “ಬಾಲೇ ಪಣ್ಡಿತೇ”ತಿಆದೀಹಿ ಭುಮ್ಮೋಪಯೋಗವಚನೇಹಿ ಸುತಿವಸೇನ ಸಮಾನತ್ತೇಪಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನತ್ಥೋಯೇವ ಸೋತಾರೇ ಪಟಿಭಾತಿ, ನ ಇತರವಚನತ್ಥೋ ಯಥಾಪಯೋಗಂ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ। ಇತಿ “ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇ, ಬಾಲೇ, ಪಣ್ಡಿತೇ”ತಿಆದೀನಂ ಸುದ್ಧಪಚ್ಚತ್ತವಚನತ್ತಞ್ಞೇವ ಸಾರತೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಂ, ನ ಸುತಿಸಾಮಞ್ಞೇನ ಭುಮ್ಮೋಪಯೋಗವಚನತ್ತಂ।

ಯಂ ಪನಾಚರಿಯೇನ **ಜಾತಕಟ್ಠಕಥಾಯಂ** –

> “ತಯೋ ಗಿರಿಂ ತಿಅನ್ತರಂ ಕಾಮಯಾಮಿ,
> ಪಞ್ಚಾಲಾ ಕುರುಯೋ ಕೇಕಕೇ ಚ।
> ತತುತ್ತರಿಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕಾಮಯಾಮಿ,
> ತಿಕಿಚ್ಛ ಮಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕಾಮನೀತ”ನ್ತಿ –

ಇಮಸ್ಸ **ಕಾಮನೀತ**ಜಾತಕಸ್ಸ ಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ “ಕೇಕಕೇ ಚಾತಿ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ತೇನ ಕೇಕಕಸ್ಸ ರಟ್ಠಂ ದಸ್ಸೇತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ವದನ್ತೋ ಚ ಸೋ “ಪುರಿಸೇ ಪಸ್ಸತಿ, ಪುರಿಸೇ ಪತಿಟ್ಠಿತ”ನ್ತಿ, “ಪಸ್ಸಾಮಿ ಲೋಕೇ ಸಧನೇ ಮನುಸ್ಸೇ”ತಿ ಚ ಆದೀಸು ಯೇಭುಯ್ಯೇನ “ಪುರಿಸೇ, ಲೋಕೇ, ಸಧನೇ, ಮನುಸ್ಸೇ”ತಿಆದೀನಂ ಉಪಯೋಗಬಹುವಚನಭುಮ್ಮೇಕವಚನಭಾವೇನ ಆಗತತ್ತಾ ಪಚ್ಚತ್ತೇಕವಚನಬಹುವಚನಭಾವಸ್ಸ ಪನ ಅಪಾಕಟತ್ತಾ ಯೇಭುಯ್ಯಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯ “ಇದಮ್ಪಿ ತಾದಿಸಮೇವಾ”ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ವದತಿ ಮಞ್ಞೇ। ಆಚರಿಯಾ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಯಾಪಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಕಥೇನ್ತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಅಮ್ಹಾಕಂ ರುಚಿ – “ಕೇಕಕೇ”ತಿ ಇದಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಮೇವ “ಪಞ್ಚಾಲಾ, ಕುರುಯೋ”ತಿ ಸಹಜಾತಪದಾನಿ ವಿಯ, ರಟ್ಠವಾಚಕತ್ತಾ ಪನ “ಕುರುಯೋ”ತಿ ಪದಮಿವ ಬಹುವಚನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಭಗವಾ “ಖತ್ತಿಯೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, ವೇಸ್ಸೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಸಮಾನವಿಭತ್ತೀಹಿ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬೇಸು ಸಹಜಾತಪದೇಸು ಪಚ್ಛಿಮಂ ಉಪಯೋಗವಚನವಸೇನ ನಿದ್ದಿಸೇಯ್ಯ, ಯುತ್ತಿ ಚ ನ ದಿಸ್ಸತಿ “ಪಞ್ಚಾಲಾ”ತಿ, “ಕುರುಯೋ”ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ ವತ್ವಾ “ಕೇಕಕೇ”ತಿ ಉಪಯೋಗವಚನಸ್ಸ ವಚನೇ, ತಸ್ಮಾ “ಕೇಕಕೇ”ತಿ ಇದಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಮೇವ। ತಥಾ ಹಿ **ಸನ್ಧಿವಿಸೋಧನ**ವಿಧಾಯಕೋ ಆಚರಿಯೋ ತಾದಿಸಾನಂ ಪದಾನಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನತ್ತಞ್ಞೇವ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಸಾಮಂ ಕತೇ ಪಕರಣೇ “ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೋ ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇ, ಸುಖಂ ದುಕ್ಖಂ ಜೀವೋ, ಸುಖೇ ದುಕ್ಖೇ ಜೀವೇ”ತಿ ಆಹ, **ಟೀಕಾಯ**ಮ್ಪಿ ಚ ತೇಸಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಭಾವಮೇವ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ “ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೋ, ಸುಖಂ, ದುಕ್ಖಂ, ಜೀವೋ”ತಿ ಸಾಧನೀಯಂ ರೂಪಂ ಪತಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಿಗ್ಗಹೀತಲೋಪವಸೇನ **ಅಕಾರೋಕಾರಾನ**ಞ್ಚ ಏಕಾರಾದೇಸವಸೇನ “ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇ, ಸುಖೇ, ದುಕ್ಖೇ, ಜೀವೇ”ತಿ ರೂಪನಿಪ್ಫತ್ತಿಮಾಹ। ಸಾ ಪಾಳಿನಯಾನು ಕೂಲಾ। **ಕಚ್ಚಾಯನಾ**ಚರಿಯೇನಪಿ ಪಾಳಿನಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ “ದ್ವಿಪದೇ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣೇ”ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತಬಹುವಚನಪದಂ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ ವುತ್ತಿಯಂ “ದ್ವೇ ಪದಾನಿ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣಾನೀ”ತಿ। “ದ್ವಿಪದೇ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣೇ”ತಿ ಚ ಇದಂ “ಅಟ್ಠ ನಾಗಾವಾಸಸತಾನೀ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಅಟ್ಠ ನಾಗಾವಾಸಸತೇ”ತಿ ಪದಮಿವ ವುಚ್ಚತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಕೇಚಿ ಪನ ತೇಸಂ ಭುಮ್ಮೇಕವಚನತ್ತಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಯದಿ “ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇ”ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ, “ಕೇಕಕೇ”ತಿ ಚ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, “ಏಸೇಸೇ ಏಕೇ ಏಕಟ್ಠೇ”ತಿ ಏತ್ಥ “ಏಸೇಸೇ”ತಿ ಇಮಾನಿಪಿ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಭುಮ್ಮವಚನಾನಿ ವಾ ಸಿಯುಂ, ಉಪಯೋಗವಚನಾನಿ ವಾ। ಯಥೇತಾನಿ ಏವಂವಿಧಾನಿ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಸುದ್ಧಪಚ್ಚತ್ತವಚನಾನಿಯೇವ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ “ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇ,

ಕೇಕಕೇ"ತಿಆದೀನಿಪಿ ತಥಾವಿಧಾನಿ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಸುದ್ಧಪಚ್ಚತ್ತವಚನಾನಿಯೇವ ಹೋನ್ತಿ। ಇಚ್ಚೇವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ "ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇ, ಬಾಲೇ, ಪಣ್ಡಿತೇ, ಕೇಕಕೇ"ತಿ, "ವಿರತ್ತೇ ಕೋಸಿಯಾಯನೇ, ಅಟ್ಠ ನಾಗಾವಾಸಸತೇ, ಕೇ ಪುರಿಸೇ, ಏಸೇಸೇ"ತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಅನೇಕೇಸಂ ಪುರಿಸಲಿಙ್ಗಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಸಬ್ಬನಾಮಏಕವಚನಅನೇಕವಚನವಸೇನ ಸಾಸನವರೇ ಠಿತಾನಂ ಪದಾನಂ ನಿಪ್ಫತ್ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತೇಕವಚನಪುಥುವಚನಾನ**ಮೇ**ಕಾರಾದೇಸವಸೇನೇವ ಭವತೀತಿ ಅವಸ್ಸಮಿದಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ "ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇ, ಬಾಲೇ, ಪಣ್ಡಿತೇ"ತಿಆದೀನಂ ಸುದ್ಧಪಚ್ಚತ್ತವಚನತಾ ಅತೀವ ಸುಖುಮಾ ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ಸದ್ಧೇನ ಕುಲಪುತ್ತೇನ ಆಚರಿಯೇ ಪಯಿರುಪಾಸಿತ್ವಾ ತದುಪದೇಸಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ। ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಸದ್ದತೋ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಚ ಅಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಚ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾನಂ ಞಾಣಚಕ್ಖುಸಮ್ಮುಯ್ಹನಟ್ಠಾನಭೂತಾ ಪಾಳಿನಯಾ ವಿವಿಧಾ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಸದ್ದತೋ ತಾವ ಇದಂ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನಟ್ಠಾನಂ - "ವಿರತ್ತಾ ಕೋಸಿಯಾಯನೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ವಿರತ್ತೇ ಕೋಸಿಯಾಯನೇ"ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ ದಿಸ್ಸತಿ, "ಕೋ ಪುರಿಸೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಕೇ ಪುರಿಸೇ"ತಿ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ ದಿಸ್ಸತಿ, "ಕಿನ್ನಾಮೋ ತೇ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಕೋನಾಮೋ ತೇ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ"ತಿ ಸಮಾಸಪದಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಿಸಯಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ಕಿಂ ನಾಮಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಕೋನಾಮೋತಿ ಹಿ ಸಮಾಸೋ। ತೇನ "ಕೋನಾಮಾ ಇತ್ಥೀ, ಕೋನಾಮಂ ಕುಲ"ನ್ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ನಯೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। "ಕ್ವ ತೇ ಬಲಂ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಕೋ ತೇ ಬಲಂ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ ಏತ್ಥ **ಕ್ವ**ಸದ್ದೇನ ಈಸಕಂ ಸಮಾನಸುತಿಕೋ ಸತ್ತಮಿಯನ್ತೋ **ಕೋ**ಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ, **ಕ್ವ ಕೋ**ಸದ್ದಾ ಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೀಸಕಸಮಾನಸುತಿಕಾ। ತಥಾ "ಇಧ ಹೇಮನ್ತಗಿಮ್ಹೇಸು, ಇಧ ಹೇಮನ್ತಗಿಮ್ಹಿಸು, ನ ತೇನತ್ಥಂ ಅಬನ್ಧಿ ಸೋ, ನ ತೇನತ್ಥಂ ಅಬನ್ಧಿಸೂ"ತಿ ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಇದಂ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನಟ್ಠಾನಂ - "ಯಂ ನ ಕಞ್ಚನದ್ವೇಪಿಞ್ಛ, ಅನ್ಧೇನ ತಮಸಾ ಗತ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ನ**ಕಾರೋ "ಕತ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋ। ನ ಕತನ್ತಿ ಕತಂ ವಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಹಿ **ನ**ಕಾರೋ ಉಪಮಾನೇ ವತ್ತತಿ, ನ ಪಟಿಸೇಧೇ।

"ಅಸ್ಸದ್ಧೋ ಅಕತಞ್ಞೂ ಚ,
ಸನ್ಧಿಚ್ಛೇದೋ ಚ ಯೋ ನರೋ।
ಹತಾವಕಾಸೋ ವನ್ತಾಸೋ,
ಸ ವೇ ಉತ್ತಮಪೋರಿಸೋ"ತಿ

ಏವಮಾದೀನಿಪಿ ಅಞ್ಞಾನಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಅಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಇದಂ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನಟ್ಠಾನಂ - "ತಣ್ಹಂ ಅಸ್ಮಿಮಾನಂ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋ ದ್ವಾದಸಾಯತನನಿಸ್ಸಿತಂ ನನ್ದಿರಾಗಞ್ಚ ಹನ್ತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಅನೀಘೋ ಯಾತೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇಪಿ ತಥಾ ಅವತ್ವಾ ತಮೇವತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ

"ಮಾತರಂ ಪಿತರಂ ಹನ್ತ್ವಾ, ರಾಜಾನೋ ದ್ವೇ ಚ ಖತ್ತಿಯೇ।
ರಟ್ಠಂ ಸಾನುಚರಂ ಹನ್ತ್ವಾ, ಅನೀಘೋ ಯಾತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿ

ವುತ್ತಂ।

"ವನಂ ಛಿನ್ದಥ ಮಾ ರುಕ್ಖಂ, ವನತೋ ಜಾಯತೇ ಭಯಂ।
ಛೇತ್ವಾ ವನಞ್ಚ ವನಥಂ, ನಿಬ್ಬನಾ ಹೋಥ ಭಿಕ್ಖವೋ"ತಿ

ಏವಮಾದೀನಿಪಿ ಅಞ್ಞಾನಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ಏವಂ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಸದ್ದತೋ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಚ ಅಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಚ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾನಂ ಞಾಣಚಕ್ಖುಸಮ್ಮುಯ್ಹನಟ್ಠಾನಭೂತಾ ಪಾಳಿನಯಾ ವಿವಿಧಾ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಯಥಾಹ -

"ಜಾನನ್ತಾ ಅಪಿ ಸದ್ದಸತ್ಥಮಖಿಲಂ ಮುಯ್ಹನ್ತಿ ಪಾಠಕ್ಕಮೇ,
ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ಲೋಕನೀತಿವಿಧುರಾ ಪಾಠೇ ನಯಾ ವಿಜ್ಜರೇ।
ಪಣ್ಡಿಚ್ಚಮ್ಪಿ ಪಹಾಯ ಬಾಹಿರಗತಂ ಏತ್ಥೇವ ತಸ್ಮಾ ಬುಧೋ,
ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾಮಲಧಮ್ಮಸಾಗರತರೇ ನಿಬ್ಬಾನತಿತ್ಥೂಪಗೇ"ತಿ॥

ಏವಂ ಪಾಳಿನಯಾನಂ ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ "ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇ, ಬಾಲೇ ಚ, ಪಣ್ಡಿತೇ ಚಾ"ತಿಆದೀನಂ ಸುದ್ಧಪಚ್ಚತ್ತವಚನತ್ತಞ್ಞೇವ ಸಾರತೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಂ, ನ ಸುತಿಸಾಮಞ್ಞೇನ ಭುಮ್ಮೋಪಯೋಗವಚನತ್ತಂ ಭುಮ್ಮೋಪಯೋಗವಚನೇಹಿ ತೇಸಂ ಸಮಾನಸುತಿಕತ್ತೇಪಿ ಪಚ್ಚತ್ತಜೋತಕತ್ತಾ। ಸಮಾನಸುತಿಕಾಪಿ ಹಿ ಸದ್ದಾ ಅತ್ಥಪ್ಪಕರಣಲಿಙ್ಗಸದ್ದನ್ತರಾಭಿಸಮ್ಬನ್ಧಾದಿವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಜೋತಕಾ ಭವನ್ತಿ। ತಂ ಯಥಾ? "ಸೀಹೋ ಗಾಯತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಏವಂನಾಮಕೋ ಪುರಿಸೋ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ಸೀಹೋ ನಙ್ಗುಟ್ಠಂ ಚಾಲೇತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಪನ "ಮಿಗರಾಜಾ"ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಏವಂ ಅತ್ಥವಸೇನ ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಜೋತನಂ ಭವತಿ। ಸಙ್ಗಾಮೇ ಠತ್ವಾ "ಸಿನ್ಧವಮಾನೇಹೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಅಸ್ಸೋ"ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ರೋಗಿಸಾಲಾಯಂ ಪನ "ಸಿನ್ಧವಮಾನೇಹೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಲವಣ"ನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಏವಂ ಪಕರಣವಸೇನ ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಜೋತನಂ ಭವತಿ। "ಇಸ್ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಏವಂನಾಮಿಕಾ ಧಮ್ಮಜಾತೀ"ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ಇಸ್ಸೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಪನ "ಅಚ್ಛಮಿಗೋ"ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಏವಂ ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಏಕದೇಸಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಜೋತನಂ ಭವತಿ। ಏತ್ಥ ಪನ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ದೇವದತ್ತಂ ಪಕ್ಕೋಸ ಘಟಧಾರಕಂ ದಣ್ಡಧಾರಕ"ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಘಟದಣ್ಡಾದೀನಿ ಲಿಙ್ಗಂ, ತಥಾಪಿ ಸಮಾನಸುತಿಕಾಧಿಕಾರತ್ತಾ ನ ತಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ।

"ಇಸ್ಸಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಚ "ಇಸ್ಸಾ ಪುರಿಸಮನುಬನ್ಧಿಂಸೂ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ ಪನ ಸಬ್ಬಥಾ ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ ಸದ್ದನ್ತರಾಭಿಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಯಥಾವುತ್ತಅತ್ಥವಿಸೇಸಜೋತನಂ ಭವತಿ। ತಥಾ "ಸೀಹೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಮಿಗರಾಜಾ ಸಾಯನ್ಹಸಮಯಂ ಆಸಯಾ ನಿಕ್ಖಮತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಮಿಗಾಧಿಪೋ ಕೇಸರಸೀಹೋ"ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ಸೀಹೋ ಸಮಣುದ್ದೇಸೋ, ಸೀಹೋ ಸೇನಾಪತೀ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ ಪನ "ಸೀಹೋ ನಾಮ ಸಾಮಣೇರೋ, ಸೀಹೋ ನಾಮ ಸೇನಾಪತೀ"ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಸದ್ದನ್ತರಾಭಿಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಜೋತನಂ ಭವತಿ। "ಅದ್ದಸಂಸು ಖೋ ಛಬ್ಬಗ್ಗಿಯಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಸತ್ತರಸವಗ್ಗಿಯೇ ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಹಾರಂ ಪಟಿಸಙ್ಖರೋನ್ತೇ"ತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಸದ್ದನ್ತರಾಭಿಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗತ್ಥಸಙ್ಖಾತಅತ್ಥವಿಸೇಸಜೋತನಂ ಭವತಿ। ತಥಾ "ಸಿಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖು ಇಮಂ ನಾವಂ, ಅಞ್ಞತರೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚಾ"ತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಸದ್ದನ್ತರಾಭಿಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ ಆಲಪನತ್ಥಪಚ್ಚತ್ತತ್ಥಸಙ್ಖಾತಅತ್ಥವಿಸೇಸಜೋತನಂ ಭವತಿ, ತಸ್ಮಾ "ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇ ಯಥ ಫುಸ್ಸಿತಗ್ಗೇ"ತಿಆದೀನಿ ಭುಮ್ಮೋಪಯೋಗವಚನೇಹಿ ಸದಿಸತ್ತೇಪಿಸದ್ದನ್ತರಾಭಿಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಸುದ್ಧಪಚ್ಚತ್ತವಚನಾನೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ಪಚ್ಚತ್ತೇಕವಚನಬಹುವಚನಾನಂ ಏವ ಹಿ ಏಕಾರಾದೇಸವಸೇನ ಏವಂವಿಧಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ ಭುಮ್ಮೋಪಯೋಗವಚನಾನಿ ವಿಯಾತಿ। ನನು ಚ ಭೋ ಏವಂವಿಧಾನಂ ರೂಪಾನಂ ಪಾಳಿಯಂ ದಿಸ್ಸನತೋ '**ಏ**ಕಾರನ್ತಮ್ಪಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ ಅತ್ಥೀ'ತಿ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ? ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ, **ಓ**ಕಾರನ್ತಭಾವೋಗಧರೂಪವಿಸೇಸತ್ತಾ ತೇಸಂ ರೂಪಾನಂ। ಆದೇಸವಸೇನ ಹಿ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ ವಿಸುಂ **ಏ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ಯಥಾವುತ್ತಸತ್ತವಿಧತಾಯೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ।

ಕೇಚಿ ಪನ ವದೇಯ್ಯುಂ "ಯಾಯಂ **ಪುರಿಸ**ಸದ್ದನಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ 'ಭೂತೋ, ಭೂತಾ। ಭೂತ'ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬೇಸ**ಮೋ**ಕಾರನ್ತಪದಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವಿಭತ್ತಾ, ತತ್ಥ ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಸ್ಸ **ಆಯಾ**ದೇಸಸಹಿತಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಕಿಮತ್ಥಂ ನ ವುತ್ತಾನೀ"ತಿ? ವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತಾದಿಸಾನಿ ಹಿ ಚತುತ್ಥೇಕವಚನರೂಪಾನಿ ಪಾಳಿನಯೇ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾನಯೇ ಚ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿಯಮಾನೇ "ಗತ್ಯತ್ಥಕಮ್ಮನಿ, ನಯನತ್ಥಕಮ್ಮನಿ, ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೇ, ತದತ್ಥೇ ಚಾ"ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಇಮೇಸು

ಚತೂಸುಯೇವ ಠಾನೇಸು, ಪಭೇದತೋ ಪನ ಸತ್ತಸು ಠಾನೇಸು ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ದಾನರೋಚನಧಾರಣ**ನಮೋ**ಯೋಗಾದಿಭೇದೇ ಪನ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಸಮ್ಪದಾನವಿಸಯೇ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಇತಿ ಇಮಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ನ ವುತ್ತಾನೀತಿ। ನನು ದಾನಕ್ರಿಯಾಯೋಗೇ "ಅಭಿರೂಪಾಯ ಕಞ್ಞಾ ದೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಸ್ಸ **ಆಯಾ**ದೇಸಸಹಿತರೂಪದಸ್ಸನತೋ ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪಿ **ಸದ್ದನೀತಿಪ್ಪಕರಣೇ** "ಪುರಿಸಾಯ, ಭೂತಾಯಾ"ತಿಆದೀನಿ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಕಸ್ಮಾ "ದಾನರೋಚನಧಾರಣ**ನಮೋ**ಯೋಗಾದಿಭೇದೇ ಪನ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಸಮ್ಪದಾನವಿಸಯೇ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಅಪಾಳಿನಯತ್ತಾ। "ಅಭಿರೂಪಾಯ ಕಞ್ಞಾ ದೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಅಯಞ್ಹಿ ಸದ್ದಸತ್ಥತೋ ಆಗತೋ ನಯೋ, ನ ಬುದ್ಧವಚನತೋ। ಬುದ್ಧವಚನಞ್ಹಿ ಪತ್ವಾ "ಅಭಿರೂಪಸ್ಸ ಕಞ್ಞಾ ದೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಪದರೂಪಂ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ। ನನು ಚ ಭೋ **ನಮೋ**ಯೋಗಾದೀಸುಪಿ ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಸ್ಸ **ಆಯಾ**ದೇಸೋ ದಿಸ್ಸತೀತಿ। ಸಾಸನಾವಚರಾಪಿ ಹಿ ನಿಪುಣಾ ಪಣ್ಡಿತಾ "ನಮೋ ಬುದ್ಧಾಯಾ"ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ರತನತ್ತಯಂ ವನ್ದನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ -

"ನಮೋ ಬುದ್ಧಾಯ ಬುದ್ಧಸ್ಸ,
ನಮೋ ಧಮ್ಮಾಯ ಧಮ್ಮಿನೋ।
ನಮೋ ಸಙ್ಘಾಯ ಸಙ್ಘಸ್ಸ,
ನಮೋಕಾರೇನ ಸೋತ್ಥಿ ಮೇ"ತಿ ಚ,

"ಮುಖೇ ಸರಸಿ ಸಮ್ಫುಲ್ಲೇ, ನಯನುಪ್ಪಲಪಙ್ಕಜೇ।
ಪಾದಪಙ್ಕಜಪೂಜಾಯ, ಬುದ್ಧಾಯ ಸತತಂ ದದೇ"ತಿ ಚ,

"ನರೋ ನರಂ ಯಾಚತಿ ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥುಂ, ನರೇನ ದೂತೋ ಪಹಿತೋ ನರಾಯಾ"ತಿ ಚ ಗಾಥಾರಚನಮ್ಪಿ ಕುಬ್ಬನ್ತೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ಸಾಸನಾವಚರಾಪಿ ನಿಪುಣಾ ಪಣ್ಡಿತಾ "ನಮೋ ಬುದ್ಧಾಯಾ"ತಿಆದೀನಿವತ್ವಾ ರತನತ್ತಯಂ ವನ್ದನ್ತಿ, ಗಾಥಾರಚನಮ್ಪಿ ಕುಬ್ಬನ್ತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ತೇ ಸದ್ದಸತ್ಥೇ ಕತಪರಿಚಯವಸೇನ ಸದ್ದಸತ್ಥತೋ ನಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಥಾರೂಪಾ ಗಾಥಾಪಿ ಚುಣ್ಣಿಯಪದಾನಿಪಿ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತಿ, "ನಮೋ ಬುದ್ಧಾಯಾ"ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ರತನತ್ತಯಂ ವನ್ದನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ ಸದ್ದಸತ್ಥೇ ಅಕತಪರಿಚಯಾ ಅನ್ತಮಸೋ ಬಾಲದಾರಕಾ, ತೇಪಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಕತಪರಿಚಯವಸೇನ "ನಮೋ ಬುದ್ಧಾಯಾ"ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ರತನತ್ತಯಂ ವನ್ದನ್ತಿ, "ನಮೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸಾ"ತಿ ವದನ್ತಾ ಪನ ಅಪ್ಪಕತರಾ। ಕತ್ಥಚಿ ಹಿ ಪದೇಸೇ ಕುಮಾರಕೇ ಅಕ್ಖರಸಮಯಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತಾ ಗರೂ ಅಕ್ಖರಾನಮಾದಿಮ್ಹಿ "ನಮೋ ಬುದ್ಧಾಯಾ"ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪೇನ್ತಿ, ನ ಪನ "ನಮೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸಾ"ತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಪಾಳಿನಯೇ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾನಯೇ ಚ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿಯಮಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಗತ್ಯತ್ಥಕಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಾನಚತುಕ್ಕಂ, ಪಭೇದತೋ ಸತ್ತಟ್ಠಾನಂ ವಾ ದಾನರೋಚನಧಾರಣ**ನಮೋ**ಯೋಗಾದಿಭೇದೇ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಸಮ್ಪದಾನವಿಸಯೇ ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಸ್ಸ **ಆಯಾ**ದೇಸಸಹಿತಾನಿ ರೂಪಾನಿ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕೇಹಿಚಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತಾನಿ "ನಮೋ ಬುದ್ಧಾಯ, ಬುದ್ಧಾಯ ದಾನಂ ದೇನ್ತೀ"ತಿ ಪದಾನಿ ಪಾಳಿಂ ಪತ್ವಾ "ನಮೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ದಾನಂ ದೇನ್ತೀ"ತಿ ಅಞ್ಞರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ಪನ ಪಾಳಿನಯಅಟ್ಠಕಥಾನಯಾನುರೂಪೇನ **ಆಯಾ**ದೇಸಸ್ಸ ಪಯೋಗರಚನಾ - "ಬುದ್ಧಾಯ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ವಾ, "ಬುದ್ಧಾಯ ನಗರಂ ನೇನ್ತಿ, ಬುದ್ಧಂ ನಗರಂ ನೇನ್ತೀ"ತಿ ವಾ, "ಬುದ್ಧಾಯ ಸಕ್ಕತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಬುದ್ಧೇನ ಸಕ್ಕತೋ ಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವಾ, "ಬುದ್ಧಾಯ ಜೀವಿತಂ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ ಜೀವಿತಂ ಪರಿಚ್ಚಜತೀ"ತಿ ವಾ, "ಬುದ್ಧಾಯ ಅಪೇನ್ತಿ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾ, ಬುದ್ಧಸ್ಮಾ ಅಪೇನ್ತಿ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾ"ತಿ ವಾ , "ಬುದ್ಧಾಯ ಧಮ್ಮತಾ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಧಮ್ಮತಾ"ತಿ ವಾ, "ಬುದ್ಧಾಯ ಪಸನ್ನೋ, ಬುದ್ಧೇ ಪಸನ್ನೋ"ತಿ ವಾ ಇತಿ ಪಭೇದತೋ ಇಮಂ ಸತ್ತಠಾನಂ ವಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞತ್ಥ **ಆಯಾ**ದೇಸೋ ನ ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹಿ -

ಪಾಠೇ **ಮಹಾನಮಕ್ಕಾರ**-ಸಙ್ಖಾತೇ ಸಾಧುನನ್ದನೇ।
ಸಮ್ಪದಾನೇ **ನಮೋ**ಯೋಗೇ, **ಆಯಾ**ದೇಸೋ ನ ದಿಸ್ಸತಿ॥

ಏತ್ಥ ಮಹಾನಮಕ್ಕಾರಪಾಠೋ ನಾಮ “ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸಾ”ತಿ ಪಾಠೋ। ಅತ್ರಾಪಿ **ಆಯಾ**ದೇಸೋ ನ ದಿಸ್ಸತಿ। **ವಮ್ಮಿಕಸುತ್ತೇಪಿ** “ನಮೋ ಕರೋಹಿ ನಾಗಸ್ಸಾ”ತಿ ಏವಂ **ಆಯಾ**ದೇಸೋ ನ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತೇಪಿ** “ಸೋತ್ಥಿ ಭದನ್ತೇ ಹೋತು ರಞ್ಞೋ, ಸೋತ್ಥಿ ಜನಪದಸ್ಸ”। ಏವಂ **ಆಯಾ**ದೇಸೋ ನ ದಿಸ್ಸತಿ।

> “ಸುಪ್ಪಬುದ್ಧ”ನ್ತಿ ಪಾಠಸ್ಸ, ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಯಪಿ।
> ಸಮ್ಪದಾನೇ **ನಮೋ**ಯೋಗೇ, **ಆಯಾ**ದೇಸೋ ನ ದಿಸ್ಸತಿ॥

ತಥಾ ಹಿ

> “ಸುಪ್ಪಬುದ್ಧಂ ಪಬುಜ್ಝನ್ತಿ, ಸದಾ ಗೋತಮಸಾವಕಾ।
> ಯೇಸಂ ದಿವಾ ಚ ರತ್ತೋ ಚ, ನಿಚ್ಚಂ ಬುದ್ಧಗತಾ ಸತೀ”ತಿ

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಾಳಿಯಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ “ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಗುಳಂ ಖಿಪಮಾನೋ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಂ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ‘ನಮೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸಾ’ತಿ ವತ್ವಾ ಗುಳಂ ಖಿಪತೀ”ತಿ **ಆಯಾ**ದೇಸವಜ್ಜಿತೋ ಸದ್ದರಚನಾವಿಸೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಸಗಾಥಾವಗ್ಗವಣ್ಣನಾಯಮ್ಪಿ **ಧನಞ್ಜಾನೀಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** “ತ್ವಂ ಠಿತಾಪಿ ನಿಸಿನ್ನಾಪಿ ಖಿಪಿತ್ವಾಪಿ ಕಾಸೇತ್ವಾಪಿ ‘ನಮೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸಾ’ತಿ ತಸ್ಸ ಮುಣ್ಡಕಸ್ಸ ಸಮಣಕಸ್ಸ ನಮಕ್ಕಾರಂ ಕರೋಸೀ”ತಿ **ಆಯಾ**ದೇಸವಜ್ಜಿತೋ ಸದ್ದರಚನಾವಿಸೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ “ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಾನಂ ದೇತಿ। ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಭತ್ತಂ ನ ರುಚ್ಚತಿ। ಸಮಣಸ್ಸ ರೋಚತೇ ಸಚ್ಚಂ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಛತ್ತಂ ಧಾರೇತಿ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಿಲಾಘತೇ”ತಿಆದಿನಾ **ಆಯಾ**ದೇಸವಿವಜ್ಜಿತೋ ಸದ್ದರಚನಾವಿಸೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಏವಂ ದಾನರೋಚನಾದೀಸು ಬಹೂಸು ಸಮ್ಪದಾನವಿಸಯೇಸು ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಸ್ಸ **ಆಯಾ**ದೇಸಸಹಿತಂ ರೂಪಂ ನ ದಿಸ್ಸತಿ।

ಗತ್ಯತ್ಥಕಮ್ಮಾದೀಸು ಪನ ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹಿ “ಮೂಲಾಯ ಪಟಿಕಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಅಪ್ಪೋ ಸಗ್ಗಾಯ ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ ಚೇತ್ಥ ಗತ್ಯತ್ಥಕಮ್ಮನಿ ದಿಸ್ಸತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ “ಮೂಲಂ ಪಟಿಕಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಅಪ್ಪೋ ಸಗ್ಗಂ ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ ಚ ಅತ್ಥೋ। “ಪಟಿಕಸ್ಸೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಚೇತ್ಥ ಕಸ ಗತಿಯನ್ತಿ ಧಾತುಸ್ಸ **ಪತಿ**ಉಪಸಗ್ಗೇನ ವಿಸೇಸಿತತ್ತಾ “ಆಕಡ್ಢೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಅತ್ಥೋ ಭವತಿ। “ಅಯಂ ಪುರಿಸೋ ಮಮ ಅತ್ಥಕಾಮೋ, ಯೋ ಮಂ ಗಹೇತ್ವಾನ ದಕಾಯ ನೇತೀ”ತಿ ಏತ್ಥ ನಯನತ್ಥಕಮ್ಮನಿ ದಿಸ್ಸತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಮಂ ಉದಕಂ ನೇತಿ, ಅತ್ತನೋ ವಸನಕಸೋಬ್ಭಂ ಪಾಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। “ವಿರಮಥಾಯಸ್ಮನ್ತೋ ಮಮ ವಚನಾಯಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೇ ದಿಸ್ಸತಿ। ಮಮ ವಚನತೋ ವಿರಮಥಾತಿ ಹಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನವಸೇನ ಅತ್ಥೋ। “ಮಹಾಗಣಾಯ ಭತ್ತಾ ಮೇ”ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೇ ದಿಸ್ಸತಿ। ಮಮ ಮಹತೋ ಹಂಸಗಣಸ್ಸ ಭತ್ತಾತಿ ಹಿ ಸಾಮಿವಚನವಸೇನ ಅತ್ಥೋ। ಮಮ ಹಂಸರಾಜಾತಿ ಚೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। “ಅಸಕ್ಕತಾ ಚಸ್ಮ ಧನಞ್ಚಯಾಯಾ”ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೇ ದಿಸ್ಸತಿ। ಮಯಂ ಧನಞ್ಚಯಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಅಸಕ್ಕತಾ ಚ ಭವಾಮಾತಿ ಹಿ ಕತ್ತುತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। ತಥಾ ಹಿ “ಧನಞ್ಚಯಸ್ಸಾ”ತಿ ವಾ “ಧನಞ್ಚಯೇನಾ”ತಿ ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಏವಂ ಅವತ್ವಾ “ಧನಞ್ಚಯಾಯಾ”ತಿ ಸಮ್ಪದಾನವಚನಂ ದಾನಕ್ರಿಯಾದಿಕಸ್ಸ ಸಮ್ಪದಾನವಿಸಯಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೇಯೇವ ಯುಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಧನಞ್ಚಯರಾಜೇನ ಮಯಂ ಅಸಕ್ಕತಾ ಚ ಭವಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮಟ್ಠಾನಂ ಮಗ್ಗಿತಬ್ಬಂ।

“ವಿರಾಗಾಯ ಉಪಸಮಾಯ ನಿರೋಧಾಯಾ”ತಿಆದೀನಿ ಪನ ಅನೇಕಸಹಸ್ಸಾನಿ **ಆಯಾ**ದೇಸಸಹಿತಾನಿ ಸದ್ದರೂಪಾನಿ ತದತ್ಥೇ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾಪಿ ಹಿ **ಧಮ್ಮವಿನಯ**ಸದ್ದತ್ಥಂ ವಣ್ಣೇನ್ತಾ “ಧಮ್ಮಾನಂ ವಿನಯಾಯ। ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮತ್ಥಞ್ಚೇಸ ವಿನಯೋ, ನ ಭವಭೋಗಾದಿಅತ್ಥ”ನ್ತಿ ತದತ್ಥವಸೇನೇವ **ಆಯಾ**ದೇಸಸಹಿತಂ ಸದ್ದರೂಪಂ ಪಯುಞ್ಜಿಂಸು, ಏವಂ ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಸ್ಸ **ಆಯಾ**ದೇಸಸಹಿತಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಗತ್ಯತ್ಥಕಮ್ಮನಿ ನಯನತ್ಥಕಮ್ಮನಿ ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೇ ತದತ್ಥೇ ಚಾತಿ ಇಮೇಸು ಚತೂಸುಯೇವ ಠಾನೇಸು ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ನ ಪನ ದಾನರೋಚನಾದಿಭೇದೇ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಸಮ್ಪದಾನವಿಸಯೇ। ತಥಾ ಹಿ **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** “ಅತ್ಥಾಯಾತಿ ಸಮ್ಪದಾನವಚನ”ನ್ತಿ **ಆಯಾ**ದೇಸಸಹಿತಂ ಸದ್ದರೂಪಂ ವುತ್ತಂ, **ಪುರಿಸ**ಸದ್ದಾದಿವಸೇನ ಪನ ತಾದಿಸಾನಿ ರೂಪಾನಿ ನ ವುತ್ತಾನಿ

ತಾದಿಸಾನಂ ಸದ್ದರೂಪಾನಂ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ। **ಕಚ್ಚಾಯನಪ್ಪಕರಣೇಪಿ** ಹಿ "ಆಯ ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಸ್ಸ ತೂ"ತಿ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ವುತ್ತಿಯಂ "ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಪುರಿಸಾಯಾ"ತಿ ವಾ "ಸಮಣಾಯಾ"ತಿ ವಾ "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯಾ"ತಿ ವಾ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ।

ಏತ್ಥ ಸಿಯಾ - ನನು ಭೋ ತಸ್ಸೇವ ವುತ್ತಿಯಂ "ಚತುತ್ಥೀತಿ ಕಿಮತ್ಥಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಮುಖಂ। ಏಕವಚನಸ್ಸಾತಿ ಕಿಮತ್ಥಂ ಪುರಿಸಾನಂ ದದಾತಿ। ವಾತಿ ಕಿಮತ್ಥಂ ದಾತಾ ಹೋತಿ ಸಮಣಸ್ಸ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ವಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ "ಪುರಿಸಾಯ ಸಮಣಾಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯಾ"ತಿಆದೀನಿ ಪದರೂಪಾನಿ ನಯತೋ ದಸ್ಸಿತಾನಿ, ಕೇವಲಂ ಪನ **ಮುಖ**ಸದ್ದಯೋಗತೋ ಬಹುವಚನಭಾವತೋ ವಿಕಪ್ಪನತೋ ಚ "ಪುರಿಸಾಯಾ"ತಿಆದೀನಿ ನ ಸಿಜ್ಝನ್ತಿ, **ಮುಖ**ಸದ್ದಯೋಗಾದಿವಿರಹಿತೇ ಪನ ಠಾನೇ ಅವಸ್ಸಂ ಸಿಜ್ಝನ್ತೀತಿ? ಏತ್ಥ ವುಚ್ಚತೇ - "ಚತುತ್ಥೀತಿ ಕಿಮತ್ಥಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಮುಖ"ನ್ತಿ ವದನ್ತೋ "ಸಚೇ **ಆಯಾ**ದೇಸೋ ಭವೇಯ್ಯ , ಚತುತ್ಥಿಯಾ ಏವ ಭವತಿ, ನ ಛಟ್ಠಿಯಾ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಮುಖ"ನ್ತಿ ಪದಂ ದಸ್ಸೇಸಿ, ನ ಚ ತೇನ "**ಮುಖ**ಸದ್ದಟ್ಠಾನೇ ದೇತೀತಿಆದಿಕೇ ಸಮ್ಪದಾನವಿಸಯಭೂತೇ ಕ್ರಿಯಾಪದೇ ಠಿತೇ **ಆಯಾ**ದೇಸೋ ಹೋತೀ"ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಏಕವಚನಸ್ಸಾತಿ ಕಿಮತ್ಥಂ ಪುರಿಸಾನಂ ದದಾತೀ"ತಿ ವದನ್ತೋಪಿ "ಏಕವಚನಸ್ಸೇವ **ಆಯಾ**ದೇಸೋ ಹೋತಿ, ನ ಬಹುವಚನಸ್ಸಾ"ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। "ದದಾತೀ"ತಿ ಇದಂ ಪದಂ "ಪುರಿಸಾನ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ಸಮ್ಪದಾನವಚನತ್ತಂ ಞಾಪೇತುಂ ಅವೋಚ, ನ ಚ "ದೇತೀತಿಆದಿಕೇ ಸಮ್ಪದಾನವಿಸಯಭೂತೇ ಕ್ರಿಯಾಪದೇ ಸತಿ ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಸ್ಸ **ಆಯಾ**ದೇಸೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಿ। "ವಾತಿ ಕಿಮತ್ಥಂ ದಾತಾ ಹೋತಿ ಸಮಣಸ್ಸ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ವಾ"ತಿ ಚ ವದನ್ತೋಪಿ "ಸಮ್ಪದಾನೇಯೇವ ವಿಕಪ್ಪೇನ **ಆಯಾ**ದೇಸೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಿ, ನ ದಾನಾದಿಕ್ರಿಯಂ ಪಟಿಚ್ಚ **ಆಯಾ**ದೇಸವಿಧಾನಂ ಞಾಪೇತಿ।

ಯದಿ ಪನ ದಾನಾದಿಕ್ರಿಯಂ ಪಟಿಚ್ಚ **ಆಯಾ**ದೇಸವಿಧಾನಂ ಸಿಯಾ, ವುತ್ತಿಕಾರಕೇನ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ವುತ್ತಿಯಂ ಮೂಲೋದಾಹರಣೇಯೇವ "ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯಾ"ತಿ ತದತ್ಥಪಯೋಗಾನಿ ವಿಯ "ಪುರಿಸಾಯ ದೀಯತೇ"ತಿಆದಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ನ ಚ ವುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಬುದ್ಧವಚನೇ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಪಯೋಗಸ್ಸ ಅಭಾವಾ। **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** ಹಿ ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದೋ ಸೋ ಆಯಸ್ಮಾ **ಮಹಾಕಚ್ಚಾನೋ** "ಪುರಿಸಸ್ಸ ದೀಯತೇ"ತಿ **ಆಯಾ**ದೇಸರಹಿತಾನಿಯೇವ ರೂಪಾನಿ ದಸ್ಸೇತಿ, "ಅತ್ಥಾಯಾತಿ ಸಮ್ಪದಾನವಚನ"ನ್ತಿ ಭಣನ್ತೋಪಿ ಚ ಥೇರೋ ದಾನಾದಿಕ್ರಿಯಾಪೇಕ್ಖಂ ಅಕತ್ವಾ ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಸ್ಸ **ಆಯಾ**ದೇಸಸಹಿತಂ ರೂಪಮೇವ ನಿದ್ದಿಸಿ। ತೇನ ಸೋ ಪಯೋಗೋ ತದತ್ಥಪ್ಪಯೋಗೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಇತಿ ಇಮೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ "ದಾನಾದಿಕ್ರಿಯಂ ಪಟಿಚ್ಚ **ಆಯಾ**ದೇಸವಿಧಾನಂ ನ ಕತ"ನ್ತಿ। ಯಜ್ಜೇವಂ "ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯಾ"ತಿಆದೀನಿಯೇವ ತದತ್ಥಪ್ಪಯೋಗಾನಿ "ಆಯ ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಸ್ಸ ತೂ"ತಿ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ವಿಸಯಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ನಾಞ್ಞಾನೀತಿ? ತನ್ನ, ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ವಿಸಯಾಯೇವ ತಸ್ಸ। ಕತಮಾನಿ? "ಮೂಲಾಯ ಪಟಿಕಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಅಪ್ಪೋ ಸಗ್ಗಾಯ ಗಚ್ಛತಿ, ದಕಾಯ ನೇತಿ, ವಿರಮಥಾಯಸ್ಮನ್ತೋ ಮಮವಚನಾಯ, ಗಣಾಯ ಭತ್ತಾ"ತಿಆದೀನಿ। "ಸಗ್ಗಸ್ಸ ಗಮನೇನ ವಾ"ತಿಆದೀನಿ ಪನ **ವಾ**ಧಿಕಾರತ್ತಾ ಅವಿಸಯಾವಾತಿ।

ನನು ಚ ಭೋ ಏವಂ ಸನ್ತೇ ವುತ್ತಿಕಾರಕೇನ ಮೂಲೋದಾಹರಣೇಸು "ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ "ಮೂಲಾಯ ಪಟಿಕಸ್ಸೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದೀನಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ, ಕಿಮುದಾಹರಣೇ ಪನ "ವಾತಿ ಕಿಮತ್ಥಂ ಸಗ್ಗಸ್ಸ ಗಮನೇನ ವಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ಅವಚನೇ ಕಾರಣಮತ್ಥಿ, ತಂ ಸುಣಾಥ - "ಮೂಲಾಯ ಪಟಿಕಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಅಪ್ಪೋ ಸಗ್ಗಾಯ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಹಿ "ಮೂಲಾಯ, ಸಗ್ಗಾಯಾ"ತಿ ಪದಾನಿ ಸುದ್ಧಸಮ್ಪದಾನವಚನಾನಿ ನ ಹೋನ್ತಿ ಗತ್ಯತ್ಥಕಮ್ಮನಿ ವತ್ತನತೋ, ತಸ್ಮಾ ಮೂಲೋದಾಹರಣೇಸು ನ ವುತ್ತಾನಿ। ತಥಾ "ದಕಾಯ ನೇತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ "ದಕಾಯಾ"ತಿ ಪದಂ ನಯನತ್ಥಕಮ್ಮನಿ ವತ್ತನತೋ ಸುದ್ಧಸಮ್ಪದಾನವಚನಂ ನ ಹೋತೀತಿ ನ ವುತ್ತಂ। "ವಿರಮಥಾಯಸ್ಮನ್ತೋ ಮಮ ವಚನಾಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ "ವಚನಾಯಾ"ತಿ ಪದಂ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನತ್ಥೇ ವತ್ತನತೋ, "ಗಣಾಯ ಭತ್ತಾ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಗಣಾಯಾ"ತಿ ಪದಂ ಸಾಮಿವಚನತ್ಥೇ ವತ್ತನತೋ, "ಅಸಕ್ಕತಾ ಚಸ್ಮ ಧನಞ್ಚಯಾಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಧನಞ್ಚಯಾಯಾ"ತಿ ಪದಂ ಕತ್ತುವಸೇನ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ವತ್ತನತೋ ಸುದ್ಧಸಮ್ಪದಾನವಚನಂ ನ ಹೋತೀತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ಕಿಮುದಾಹರಣೇಪಿ "ಸಗ್ಗಸ್ಸಾ"ತಿ ಪದಂ **ಗಮನ**ಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನತೋ ಗತ್ಯತ್ಥಕಮ್ಮನಿ ವತ್ತನತೋ

ಸುದ್ಧಸಮ್ಪದಾನವಚನಂ ನ ಹೋತೀತಿ "ವಾತಿ ಕಿಮತ್ಥಂ ಸಗ್ಗಸ್ಸ ಗಮನೇನ ವಾ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ಏವಞ್ಚೇತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾನಯಞ್ಚ ಪತ್ವಾ ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಸ್ಸ **ಆಯಾ**ದೇಸಸಹಿತಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಗತ್ಯತ್ಥಕಮ್ಮಾದೀಸು ಚತೂಸುಯೇವ ಠಾನೇಸು ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ನ ಪನ ದಾನರೋಚನಾದಿಭೇದೇ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಸಮ್ಪದಾನವಿಸಯೇತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ನನು ಚ ಭೋ "ಚನ್ದನಸಾರಂ ಜೇಟ್ಠಿಕಾಯ ಅದಾಸಿ ಸುವಣ್ಣಮಾಲಂ ಕನಿಟ್ಠಾಯಾ"ತಿ ದಾನಪ್ಪಯೋಗೇ ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಸ್ಸ **ಆಯಾ**ದೇಸಸಹಿತರೂಪದಸ್ಸನತೋ "ರಾಜಕಞ್ಞಾಯ ದೀಯತೇ, ರಾಜಕಞ್ಞಾಯ ರುಚ್ಚತಿ ಅಲಙ್ಕಾರೋ, ರಾಜಕಞ್ಞಾಯ ಛತ್ತಂ ಧಾರೇತಿ, ರಾಜಕಞ್ಞಾಯ ನಮೋ ಕರೋಹಿ, ರಾಜಕಞ್ಞಾಯ ಸೋತ್ಥಿ ಭವತು, ರಾಜಕಞ್ಞಾಯ ಸಿಲಾಘತೇ"ತಿಆದೀಹಿಪಿ ಪಯೋಗೇಹಿ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ "ಬುದ್ಧವಚನಂ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾನಯಞ್ಚ ಪತ್ವಾ ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಸ್ಸ **ಆಯಾ**ದೇಸಸಹಿತಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಗತ್ಯತ್ಥಕಮ್ಮಾದೀಸು ಚತೂಸುಯೇವ ಠಾನೇಸು ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ನ ಪನ ದಾನರೋಚನಾದಿಭೇದೇ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಸಮ್ಪದಾನವಿಸಯೇ"ತಿ ವದಥಾತಿ? ಉಪ್ಪಥಮವತಿಣ್ಣೋ ಭವಂ, ನ ಹಿ ಭವಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ವಚನತ್ಥಂ ಜಾನಾತಿ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅಮ್ಹಾಕಂ ವಚನತ್ಥೋ - ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಿ ಏಕವಚನವಸೇನ ತತಿಯಾಚತುತ್ಥಿಪಞ್ಚಮೀಛಟ್ಠೀಸತ್ತಮೀಠಾನೇಸು ಸಮಸಮಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಅಪ್ಪಾನಿ ಅಸಮಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇಸು **ಪುರಿಸಾ**ದಿ **ಚಿತ್ತಾ**ದಿಸದ್ದಾನಂ **ಅ**ಕಾರನ್ತಪಕತಿಭಾವೇ ಠಿತಾನಂ ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಸ್ಸ **ಆಯಾ**ದೇಸಸಹಿತಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಬುದ್ಧವಚನಾದೀಸು ದಾನರೋಚನಾದಿಭೇದೇ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಸಮ್ಪದಾನವಿಸಯೇ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ "ಮೂಲಾಯ, ಸಗ್ಗಾಯ, ದಕಾಯ, ವಚನಾಯ, ಗಣಾಯಾ"ತಿಆದೀನಿ ಗತ್ಯತ್ಥಕಮ್ಮಾದೀಸು ತೀಸು "ಅಭಿಞ್ಞಾಯ, ಸಮ್ಬೋಧಾಯ, ನಿಬ್ಬಾನಾಯಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಪನ ಅನೇಕಸತಾನಿ ತಿಲಿಙ್ಗಪದಾನಿ ತದತ್ಥೇಯೇವಾತಿ ಇಮೇಸು ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। "ದೇತಿ, ರೋಚತಿ, ಧಾರೇತೀ"ತಿಆದೀಸು ಪನ ಸುದ್ಧಸಮ್ಪದಾನವಿಸಯೇಸು ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಭವನ್ತಿ ಚತ್ರ -

ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಸ್ಸ, **ಆಯಾ**ದೇಸೇನ ಸಂಯುತಂ।
ರೂಪಂ ಅನಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಂ, ಠಾನೇಸು ಚತುಸುಟ್ಠಿತಂ॥

ಗತ್ಯತ್ಥಕಮ್ಮನಿ ಚೇವ, ನಯನತ್ಥಸ್ಸ ಕಮ್ಮನಿ।
ವಿಭತ್ತಿಯಾ ವಿಪಲ್ಲಾಸೇ, ತದತ್ಥೇ ಚಾತಿ ನಿದ್ದಿಸೇ॥

"ಮೂಲಾಯ ಪಟಿಕಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಅಪ್ಪೋ ಸಗ್ಗಾಯ ಗಚ್ಛತಿ"।
ಏವಂ ಗತ್ಯತ್ಥಕಮ್ಮಸ್ಮಿಂ, ದಿಟ್ಠಮಮ್ಹೇಹಿ ಸಾಸನೇ॥

"ದಕಾಯ ನೇತಿ" ಇಚ್ಚೇವಂ, ನಯನತ್ಥಸ್ಸ ಕಮ್ಮನಿ।
"ವಚನಾಯಾ"ತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ, ವಿರಮಣಪ್ಪಯೋಗತೋ॥

"ಗಣಾಯ"ಇತಿ ಸಾಮಿಸ್ಮಿಂ, "ಭತ್ತಾ"ತಿ ಸದ್ದಯೋಗತೋ।
"ಧನಞ್ಚಯಾಯಾ"ತಿ ಪದಂ, ಕತ್ತುತ್ಥೇ ಸಾಮಿಸೂಚಕಂ॥

"ಅಸಕ್ಕತಾ"ತಿ ಸದ್ದಸ್ಸ, ಯೋಗತೋತಿ ವಿನಿದ್ದಿಸೇ।
ಅಞ್ಞೋ ಚಾಪಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, ಮಗ್ಗಿತಬ್ಬೋ ವಿಭಾವಿನಾ॥

"ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಸಮ್ಬೋಧಾಯ, ನಿಬ್ಬಾನಾಯಾ"ತಿಮಾನಿ ತು।
ಲಿಙ್ಗತ್ತಯವಸೇನೇವ, ತದತ್ಥಸ್ಮಿಂ ವಿನಿದ್ದಿಸೇ॥

ಏವಂ ಪಾಠಾನುಲೋಮೇನ, ಕಥಿತೋ ಆಯಸಮ್ಭವೋ।
ಇದನ್ತು ಸುಖುಮಂ ಠಾನಂ, ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ॥

ಓಕಾರನ್ತವಸೇನೇವ, ನಾನಾನಯಸುಮಣ್ಡಿತಾ।
ಪದಮಾಲಾ ಮಹೇಸಿಸ್ಸ, ಸಾಸನತ್ಥಂ ಪಕಾಸಿತಾ॥

ಇಮಮತಿಮಧುರಞ್ಚೇ ಚಿತ್ತಿಕತ್ವಾ ಸುಣೇಯ್ಯುಂ,
ವಿವಿಧನಯವಿಚಿತ್ತಂ ಸಾಧವೋ ಸದ್ದನೀತಿಂ।
ಜಿನವರವಚನೇತೇ ಸದ್ದತೋ ಜಾತಕಙ್ಖಂ,
ಕುಮುದಮಿವ'ಸಿನಾ ವೇ ಸುಟ್ಠು ಛಿನ್ದೇಯ್ಯುಮೇತ್ಥ॥

ಇತಿ ನವಙ್ಗೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಬ್ಯಪ್ಪಥಗತೀಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ

ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಾಯ ಕತೇ ಸದ್ದನೀತಿಪ್ಪಕರಣೇ

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಓಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ

ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ ನಾಮ

ಪಞ್ಚಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

ಅಕಾರನ್ತೋಕಾರನ್ತಾಪಕತಿಕಓಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

೬. ಆಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ

ಅಥ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಮತಂ ಪುರೇಚರಂ ಕತ್ವಾ **ಆಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾ**ನಂ ಪಕತಿರೂಪೇಸು **ಅಭಿಭವಿತು** ಇಚ್ಚೇತಸ್ಸ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ವಕ್ಖಾಮ - ಸತ್ಥಾ, ಸತ್ಥಾ, ಸತ್ಥಾರೋ। ಸತ್ಥಾರಂ, ಸತ್ಥಾರೋ। ಸತ್ಥಾರಾ, ಸತ್ಥಾರೇಹಿ, ಸತ್ಥಾರೇಭಿ। ಸತ್ಥು, ಸತ್ಥುಸ್ಸ, ಸತ್ಥುನೋ, ಸತ್ಥಾನಂ, ಸತ್ಥಾರಾನಂ। ಸತ್ಥಾರಾ, ಸತ್ಥಾರೇಹಿ, ಸತ್ಥಾರೇಭಿ। ಸತ್ಥು, ಸತ್ಥುಸ್ಸ, ಸತ್ಥುನೋ, ಸತ್ಥಾನಂ, ಸತ್ಥಾರಾನಂ। ಸತ್ಥರಿ, ಸತ್ಥಾರೇಸು। ಭೋ ಸತ್ಥ, ಭೋ ಸತ್ಥಾ, ಭವನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರೋ।

ಅಯಂ **ಯಮಕಮಹಾಥೇರೇನ** ಕತಾಯ **ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯಾ** ಆಗತೋ ನಯೋ। ಏತ್ಥ ಚ **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ ಚ ಕಚ್ಚಾಯನೇ** ಚ "ಸತ್ಥುನಾ"ತಿ ಪದಂ ಅನಾಗತಮ್ಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬಮೇವ "ಧಮ್ಮರಾಜೇನ ಸತ್ಥುನಾ"ತಿ ದಸ್ಸನತೋ। "ಸತ್ಥಾರಾ, ಸತ್ಥುನಾ, ಸತ್ಥಾರೇಹಿ, ಸತ್ಥಾರೇಭೀ"ತಿ ಕಮೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಅಸತಿಪಿ ಅತ್ಥವಿಸೇಸೇ ಬ್ಯಞ್ಜನವಿಸೇಸವಸೇನ, ಬ್ಯಞ್ಜನವಿಸೇಸಾಭಾವೇಪಿ ಅತ್ಥನಾನತ್ಥತಾವಸೇನ ಸದ್ದನ್ತರಸನ್ದಸ್ಸನಂ ನಿರುತ್ತಿಕ್ಕಮೋತಿ "ಸತ್ಥಾ"ತಿ ಪದಂ ಏಕವಚನಬಹುವಚನವಸೇನ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕಾ**ದೀಸು ಪನ "ಸತ್ಥಾ"ತಿ ಪಠಮಾಬಹುವಚನಂ ನ ಆಗತಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನ ಆಗತಂ, ತಥಾಪಿ "ಅವಿತಕ್ಕಿತಾ ಮಚ್ಚುಮುಪಬ್ಬಜನ್ತೀ"ತಿ **ಪಾಳಿಯಂ** "ಅವಿತಕ್ಕಿತಾ"ತಿ ಪಠಮಾಬಹುವಚನಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ "ಸತ್ಥಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಪಠಮಾಬಹುವಚನತ್ತಂ ಅವಸ್ಸಮಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ **ವತ್ತಾ, ಧಾತಾ, ಗನ್ತಾ**ದೀನಮ್ಪಿ ತಗ್ಗತಿಕತ್ತಾ। ತಥಾ **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** "ಸತ್ಥಾರೇ"ತಿ ದುತಿಯಾಬಹುವಚನಞ್ಚ "ಸತ್ಥುಸ್ಸ, ಸತ್ಥಾನ"ನ್ತಿ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೇಕವಚನಬಹುವಚನಾನಿ ಚ ಆಗತಾನಿ, **ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯಂ** ಪನ ನ ಆಗತಾನಿ। ತತ್ಥ "ಮಾತಾಪಿತರೋ ಪೋಸೇತಿ। ಭಾತರೋ ಅತಿಕ್ಕಮತೀ"ತಿ ದಸ್ಸನತೋ "ಸತ್ಥಾರೇ"ತಿ ದುತಿಯಾಬಹುವಚನರೂಪಂ ಅಯುತ್ತಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಕಚ್ಚಾಯನಾ**ದೀಸು "ಭೋ ಸತ್ಥ, ಭೋ ಸತ್ಥಾ" ಇತಿ ರಸ್ಸದೀಘವಸೇನ ಆಲಪನೇಕವಚನದ್ವಯಂ ವುತ್ತಂ। **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** "ಭೋ ಸತ್ಥ" ಇತಿರಸ್ಸವಸೇನ ಆಲಪನೇಕವಚನಂ ವತ್ವಾ "ಭವನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರೋ"ತಿ **ಆರಾ**ದೇಸವಸೇನ ಆಲಪನಬಹುವಚನಂ ವುತ್ತಂ। **ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯಂ** "ಭೋ ಸತ್ಥ" ಇತಿ ರಸ್ಸವಸೇನ ಆಲಪನೇಕವಚನಂ ವತ್ವಾ "ಭೋ ಸತ್ಥಾ" ಇತಿ ದೀಘವಸೇನ ಆಲಪನಬಹುವಚನಂ ಲಪಿತಂ। ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಆಗಮೇ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಯಥಾ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ತಥಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ **ಸತ್ಥು**ಸದ್ದಸ್ಸ ಯಂ ರೂಪನ್ತರಂ ಅಮ್ಹೇಹಿ ದಿಟ್ಠಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮ - ತಥಾ ಹಿ "ಇಮೇಸಂ ಮಹಾನಾಮ ತಿಣ್ಣಂ ಸತ್ಥೂನಂ ಏಕಾ ನಿಟ್ಠಾ ಉದಾಹು ಪುಥು ನಿಟ್ಠಾ"ತಿ **ಪಾಳಿಯಂ** "ಸತ್ಥೂನ"ನ್ತಿ ಪದಂ ದಿಟ್ಠಂ, ತಸ್ಮಾ ಅಯಮ್ಪಿ ಕಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ "ಸತ್ಥು, ಸತ್ಥುಸ್ಸ, ಸತ್ಥುನೋ, ಸತ್ಥಾನಂ, ಸತ್ಥಾರಾನಂ, ಸತ್ಥೂನ"ನ್ತಿ। ಅಭಿಭವಿತಾ, ಅಭಿಭವಿತಾ, ಅಭಿಭವಿತಾರೋ। ಅಭಿಭವಿತಾರಂ, ಅಭಿಭವಿತಾರೋ। ಅಭಿಭವಿತಾರಾ, ಅಭಿಭವಿತುನಾ, ಅಭಿಭವಿತಾರೇಹಿ, ಅಭಿಭವಿತಾರೇಭಿ। ಅಭಿಭವಿತು, ಅಭಿಭವಿತುಸ್ಸ, ಅಭಿಭವಿತುನೋ, ಅಭಿಭವಿತಾನಂ, ಅಭಿಭವಿತಾರಾನಂ, ಅಭಿಭವಿತೂನಂ। ಅಭಿಭವಿತಾರಾ, ಅಭಿಭವಿತಾರೇಹಿ, ಅಭಿಭವಿತಾರೇಭಿ। ಅಭಿಭವಿತು, ಅಭಿಭವಿತುಸ್ಸ, ಅಭಿಭವಿತುನೋ, ಅಭಿಭವಿತಾನಂ, ಅಭಿಭವಿತಾರಾನಂ। ಅಭಿಭವಿತರಿ, ಅಭಿಭವಿತಾರೇಸು। ಭೋ ಅಭಿಭವಿತ, ಭೋ ಅಭಿಭವಿತಾ, ಭವನ್ತೋ ಅಭಿಭವಿತಾರೋ। ಯಥಾ ಪನೇತ್ಥ **ಅಭಿಭವಿತು** ಇಚ್ಚೇತಸ್ಸ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ **ಸತ್ಥು**ನಯೇನ ಯೋಜಿತಾ, ಏವಂ **ಪರಿಭವಿತು**ಆದೀನಞ್ಚ ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ತಂಸದಿಸಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ **ಸತ್ಥು**ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥಞ್ಞಾನಿ ತಂಸದಿಸಾನಿ ನಾಮ "ವತ್ತಾ, ಧಾತಾ"ಇಚ್ಚಾದೀನಂ ಪದಾನಂ **ವತ್ತುಧಾತು** ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ಪಕತಿರೂಪಾನಿ।

ವತ್ತಾ ಧಾತಾ ಗನ್ತಾ ನೇತಾ,
ದಾತಾ ಕತ್ತಾ ಚೇತಾ ತಾತಾ।
ಛೇತ್ತಾ ಭೇತ್ತಾ ಹನ್ತಾ ಮೇತಾ,
ಜೇತಾ ಬೋದ್ಧಾ ಞಾತಾ ಸೋತಾ॥

ಗಜ್ಜಿತಾ ವಸ್ಸಿತಾ ಭತ್ತಾ, ಮುಚ್ಛಿತಾ ಪಟಿಸೇಧಿತಾ।
ಭಾಸಿತಾ ಪುಚ್ಛಿತಾ ಖನ್ತಾ, ಉಟ್ಠಾತೋಕ್ಕಮಿತಾ ತತಾ॥

ನತ್ತಾ ಪನತ್ತಾ ಅಕ್ಖಾತಾ, ಸಹಿತಾ ಪಟಿಸೇವಿತಾ।
ನೇತಾ ವಿನೇತಾ ಇಚ್ಚಾದೀ, ವತ್ತರೇ ಸುದ್ಧಕತ್ತರಿ॥

ಉಪ್ಪಾದೇತಾ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಾ, ಸನ್ದಸ್ಸೇತಾ ಪಬ್ರೂಹೇತಾ।
ಬೋಧೇತಾದೀ ಚಞ್ಞೇ ಸದ್ದಾ, ಞೇಯ್ಯಾ ಹೇತುಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥಸ್ಮಿಂ॥

ಕತ್ತಾ ಖತ್ತಾ ನೇತ್ತಾ ಭತ್ತಾ, ಪಿತಾ ಭಾತಾತಿಮೇ ಪನ।
ಕಿಞ್ಚಿ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ **ಸುತ್ತಸ್ಮಿಂ,** ತಂ ಪಭೇದಂ ಕಥೇಸ್ಸಹಂ॥

ಸತ್ಥಾತಿಆದೀಸು ಕೇಚಿ, ಉಪಯೋಗೇನ ಸಾಮಿನಾ।
ಸಹೇವ ನಿಚ್ಚಂ ವತ್ತನ್ತಿ, ನೇವ ವತ್ತನ್ತಿ ಕೇಚಿ ತು॥

ತತ್ರ **ಕತ್ತು**ಸದ್ದಾದಯೋ ರೂಪನ್ತರವಸೇನ **ಸತ್ಥು**ಸದ್ದತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ "ಉಟ್ಠೇಹಿ ಕತ್ತೇ ತರಮಾನೋ, ಗನ್ತ್ವಾ ವೇಸ್ಸನ್ತರಂವದಾ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಕತ್ತೇ"ತಿ ಇದಂ ಆಲಪನೇಕವಚನರೂಪಂ, ಏವಞ್ಚಿ "ಭೋ ಕತ್ತಾ"ತಿ ರೂಪತೋ ರೂಪನ್ತರಂ ನಾಮ। "ತೇನ ಹಿ ಭೋ ಖತ್ತೇ ಯೇನ ಚಮ್ಪೇಯ್ಯಕಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕಾ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಾ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಖತ್ತೇ"ತಿ ಇದಞ್ಚಾಲಪನೇಕವಚನರೂಪಂ। ಏವಮ್ಪಿ "ಭೋ ಖತ್ತಾ"ತಿ ರೂಪತೋ ರೂಪನ್ತರಂ ನಾಮ। "ನೇತ್ತೇ ಉಜುಂ ಗತೇ ಸತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ "ನೇತ್ತೇ"ತಿ ಇದಂ ಸತ್ತಮಿಯಾ ಏಕವಚನರೂಪಂ, ಏತಮ್ಪಿ "ನೇತ್ತರೀ"ತಿ ರೂಪತೋ ರೂಪನ್ತರಂ। "ಆರಾಧಯತಿ ರಾಜಾನಂ, ಪೂಜಂ ಲಭತಿ ಭತ್ತುಸೂ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಭತ್ತೂಸೂ"ತಿ ಇದಂ ಸತ್ತಮಿಯಾ ಬಹುವಚನರೂಪಂ। "ಭತ್ತಾರೇಸೂ"ತಿ ರೂಪತೋ ರೂಪನ್ತರಂ, ಅತ್ರ "ಭತ್ತೂಸೂ"ತಿ ದಸ್ಸನತೋ, "ಮಾತಾಪಿತೂಸು ಪಣ್ಡಿತಾ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಪಿತೂಸೂ"ತಿ ದಸ್ಸನತೋ ಚ "ವತ್ತೂಸು ಧಾತೂಸು ಗನ್ತೂಸು ನೇತೂಸು ದಾತೂಸು ಕತ್ತೂಸೂ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಯೋಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ನಯೋ **ಸತ್ಥು**ಸದ್ದೇಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ವಿಯ ಅಮ್ಹೇ ಪಟಿಭಾತಿ।

ಪಿತಾ, ಪಿತಾ, ಪಿತರೋ। ಪಿತರಂ, ಪಿತರೋ। ಪಿತರಾ, ಪಿತುನಾ, ಪೇತ್ಯಾ, ಪಿತರೇಹಿ, ಪಿತರೇಭಿ, ಪಿತೂಹಿ, ಪಿತೂಭಿ। ಪಿತು, ಪಿತುಸ್ಸ, ಪಿತುನೋ , ಪಿತಾನಂ, ಪಿತರಾನಂ, ಪಿತೂನಂ। ಪಿತರಾ, ಪೇತ್ಯಾ, ಪಿತರೇಹಿ, ಪಿತರೇಭಿ, ಪಿತೂಹಿ, ಪಿತೂಭಿ। ಪಿತು, ಪಿತುಸ್ಸ, ಪಿತುನೋ, ಪಿತಾನಂ, ಪಿತರಾನಂ, ಪಿತೂನಂ। ಪಿತರಿ, ಪಿತರೇಸು, ಪಿತೂಸು। ಭೋ ಪಿತ, ಭೋ ಪಿತಾ, ಭವನ್ತೋ ಪಿತರೋ। ಏತ್ಥ ಪನ "ಪೇತ್ಯಾ, ಪಿತೂನ"ನ್ತಿ ಇಮಂ ನಯದ್ವಯಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ **ಭಾತು**ಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ "ಮತ್ಯಾ ಚ ಪೇತ್ಯಾ ಚ ಕತಂ ಸುಸಾಧು, ಅನುಞ್ಞಾತೋಸಿ ಮಾತಾಪಿತೂಹಿ, ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಅಚ್ಚಯೇನಾ"ತಿ ಚ ದಸ್ಸನತೋ **ಪಿತು**ಸದ್ದಸ್ಸ "ಪೇತ್ಯಾ, ಪಿತೂಹಿ, ಪಿತೂಭಿ। ಪಿತೂನ"ನ್ತಿ ರೂಪಭೇದೋ ಚ, "ಪಿತರೋ" ಇಚ್ಚಾದೀಸು ರಸ್ಸತ್ತಞ್ಚ **ಸತ್ಥು**ಸದ್ದತೋ ವಿಸೇಸೋ। ತತ್ಥ ಚ "ಪೇತ್ಯಾ"ತಿ ಇದಂ "ಜನ್ತುಯೋ, ಹೇತುಯೋ, ಹೇತುಯಾ, ಅಧಿಪತಿಯಾ"ತಿ ಪದಾನಿ ವಿಯ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗರೂಪನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಚೋದನಾ ಸೋಧನಾ ಚಾತ್ರ ಭವತಿ - **ಸತ್ಥಾ ಪಿತಾ** ಇಚ್ಚೇವಮಾದೀನಿ ನಿಪ್ಫನ್ನತ್ತಮುಪಾದಾಯ **ಆ**ಕಾರನ್ತಾನೀತಿ ಚ, ಪಠಮಂ ಠಪೇತಬ್ಬಂ ಪಕತಿರೂಪಮುಪಾದಾಯ **ಉ**ಕಾರನ್ತಾನೀತಿ ಚ ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ, "ಹೇತು ಸತ್ಥಾರದಸ್ಸನಂ। ಅಮಾತಾಪಿತರಸಂವಡ್ಢೋ। ಕತ್ತಾರನಿದ್ದೇಸೋ"ತಿಆದೀಸು ಪನ **ಸತ್ಥಾರ** ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ಕಥಂ ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥಾತಿ? ಏತಾನಿಪಿ ಮಯಂ ಪಕತಿರೂಪಮುಪಾದಾಯ **ಉ**ಕಾರನ್ತಾನೀತಿ ಭಣಾಮಾತಿ। ನನು ಚ ಭೋ ಏತಾನಿ **ಅ**ಕಾರನ್ತಾನೀತಿ? ನ, **ಉ**ಕಾರನ್ತಾನಿಯೇವ ತಾನಿ। ನನು ಚ ಭೋ **ಯೋ ಅಂ**

ನಾದೀನಿ ಪರಭೂತಾನಿ ವಚನಾನಿ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಯೇಹಿ **ಉಕಾ**ರನ್ತಸದ್ದಾನಮನ್ತಸ್ಸ **ಆರಾ**ದೇಸೋ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ **ಅಕಾ**ರನ್ತಾನೀತಿ? ನ, ಈದಿಸೇ ಠಾನೇ ಪರಭೂತಾನಂ **ಯೋ ಅಂ ನಾ**ದೀನಂ ವಚನಾನಮನೋಕಾಸತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸಮಾಸವಿಸಯೋ ಏಸೋ। ಸಮಾಸವಿಸಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನಿಪಿ ರೂಪಾನಿ ದಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಭೋ "ಗಾಮತೋ ನಿಕ್ಖಮತೀ"ತಿ ಪಯೋಗಸ್ಸ ವಿಯ ಅಸಮಾಸವಿಸಯೇ "ಸತ್ಥರತೋ ಸತ್ಥರಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ **ನಿದ್ದೇಸಪಾಳಿ**ದಸ್ಸನತೋ "ಹೇತು ಸತ್ಥರದಸ್ಸನ"ನ್ತಿಆದೀಸು **ಸತ್ಥರ** ಇಚ್ಚಾದೀನಿ **ಅಕಾ**ರನ್ತಾನೀತಿ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಾನೀತಿ? ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಾನಿ "ಸತ್ಥರತೋ ಸತ್ಥರಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ **ಉಕಾ**ರನ್ತತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಅಸಮಾಸತ್ತೇಪಿ **ತೋ**ಪಚ್ಚಯಂ ಪಟಿಚ್ಚ **ಸತ್ಥು**ಸದ್ದಸ್ಸ **ಉಕಾ**ರೋ **ಆರಾ**ದೇಸಂ ಲಭತಿ। ಯಾನಿ ಪನ ತುಮ್ಹೇ **ಉಕಾ**ರಸ್ಸ **ಆರಾ**ದೇಸನಿಮಿತ್ತಾನಿ **ಯೋ ಅಂನಾ**ದೀನಿ ವಚನಾನಿ ಇಚ್ಛಥ, ತಾನಿ ಈದಿಸೇ ಠಾನೇ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಪಮಾಣಂ ನ ಹೋನ್ತಿ। ಕಾನಿ ಪನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಚೇ? ಅಸಮಾಸವಿಸಯೇ **ತೋ**ಪಚ್ಚಯೋ ಚ ಸಮಾಸವಿಸಯೇ ಪರಪದಾನಿ ಚ ಪರಪದಾಭಾವೇ ಸ್ಯಾದಿವಿಭತ್ತಿಯೋ ಚಾತಿ ಇಮಾನೇವ ಈದಿಸೇ ಠಾನೇ ಏಕನ್ತೇನ ಪಮಾಣಂ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ **ಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಯಾವದೇವ ಅನತ್ಥಾಯ, ಞತ್ತಂ ಬಾಲಸ್ಸ ಜಾಯತೀ"ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ "ಅಯಂ ನಿಮ್ಮಾತಾಪಿತರೋತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಹಟೇ ದಣ್ಡೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ನಿಮ್ಮಾತಾಪಿತರೋತಿ ಇಮಸ್ಸ ಸಮಾಸವಿಸಯತ್ತಾ ಸಿಮ್ಹಿ ಪರೇ **ಉಕಾ**ರೋ **ಆರಾ**ದೇಸಂ ಲಭತಿ, ತತೋ **ಸಿ**ಸ್ಸ **ಓಕಾ**ರಾದೇಸೋ, ಇಚ್ಚೇತಂ ಪದಂ ಪಕತಿರೂಪವಸೇನ **ಉಕಾ**ರನ್ತಂ ಭವತಿ। ನಿಪ್ಫನ್ನತ್ತಮುಪಾದಾಯ "ಪುರಿಸೋ, ಉರಗೋ"ತಿ ಪದಾನಿ ವಿಯ **ಓಕಾ**ರನ್ತಞ್ಚ ಭವತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಮಾಸವಿಗ್ಗಹೋ "ಮಾತಾ ಚ ಪಿತಾ ಚ ಮಾತಾಪಿತರೋ, ನತ್ಥಿ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ನಿಮ್ಮಾತಾಪಿತರೋ"ತಿ। ಪಕತಿರೂಪವಸೇನ ಹಿ "ನಿಮ್ಮಾತಾಪಿತು" ಇತಿ ಠಿತೇ **ಸಿ**ವಚನಸ್ಮಿಂ ಪರೇ **ಉಕಾ**ರಸ್ಸ **ಆರಾ**ದೇಸೋ **ಹೋ**ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಕಥಾಪೋತ್ಥಕೇ "ಅಯಂ ನಿಮ್ಮಾತಾಪಿತಿಕೋ"ತಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಏಸೋ ಪನ "ಅಯಂ ನಿಮ್ಮಾತಾಪಿತರೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅಯುತ್ತತಂ ಮಞ್ಞಮಾನೇಹಿ ಠಪಿತೋತಿ ಮಞ್ಞಾಮ, ನ ಸೋ ಅಯುತ್ತೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಪಾಠೋ। ಸೋ ಹಿ ಉಮಙ್ಗಜಾತಕಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಏಕಪಿತರೋತಿ **ಸಿಮ್ಹಿ ಆರಾ**ದೇಸಪಯೋಗೇನ ಸಮೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ –

"ಯಥಾಪಿ ನಿಯಕೋ ಭಾತಾ,
ಸಉದರಿಯೋ ಏಕಮಾತುಕೋ।
ಏವಂ ಪಞ್ಚಾಲಚನ್ದೋ ತೇ,
ದಯಿತಬ್ಬೋ ರಥೇಸಭಾ"ತಿ

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೇಹಿ ಪಾಳಿನಯಞ್ಞೂಹಿ ಗರೂಹಿ "ನಿಯಕೋತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕೋ ಏಕಪಿತರೋ ಏಕಮಾತುಯಾ ಜಾತೋ"ತಿ **ಸಿಮ್ಹಿ ಆರಾ**ದೇಸಪಯೋಗರಚನಾ ಕತಾ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ **ಸಿಮ್ಹಿ ಆರಾ**ದೇಸೇ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಪ್ಪಯೋಗೋಯೇವಮ್ಹೇಹಿ ದಿಟ್ಠೋ, ಅಥ ಖೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪ್ಪಯೋಗೋಪಿ ಸಾಸನೇ ದಿಟ್ಠೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಿನಯಪಿಟಕೇ **ಚೂಳವಗ್ಗೇ** "ಅಸ್ಸಮಣೀ ಹೋತಿ ಅಸಕ್ಯಧೀತರಾ"ತಿ ಪದಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಮಾಸವಿಗ್ಗಹೋ "ಸಕ್ಯಕುಲೇ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಸಕ್ಯಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಧೀತಾ ಸಕ್ಯಧೀತರಾ, ನ ಸಕ್ಯಧೀತರಾ ಅಸಕ್ಯಧೀತರಾ"ತಿ। ಇಧಾಪಿ **ಸಿಮ್ಹಿ** ಪರೇ **ಉಕಾ**ರಸ್ಸ **ಆರಾ**ದೇಸೋ ಕತೋ, ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ **ಆ**ಪಚ್ಚಯೋ, ತತೋ **ಸಿ**ಲೋಪೋ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಸಮಾಸಪದತ್ತೇ **ಸತ್ಥು ಪಿತು ಕತ್ತು**ಸದ್ದಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಯಂ ವುತ್ತರೂಪತೋ ಕೋಚಿ ಕೋಚಿ ರೂಪವಿಸೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ರೂಪವಿಸೇಸೋ ನಯಞ್ಞುನಾ ಮಗ್ಗಿತಬ್ಬೋ ಸುತ್ತನ್ತೇಸು। ಕೋ ಹಿ ನಾಮ ಸಮತ್ಥೋ ನಿಸ್ಸೇಸತೋ ಬುದ್ಧವಚನಸಾಗರೇ ಸಂಕಿಣ್ಣಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾನಿ ಪಣ್ಡಿತಜನಾನಂ ಹದಯವಿಮ್ಹಾಪನಕರಾನಿ ಪದರೂಪರತನಾನಿ ಸಮುದ್ಧರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ, ತಸ್ಮಾ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಾನಿಯೇವ ದಸ್ಸಿತಾನಿ।

ಅದನ್ಧಜಾತಿಕೋ ವಿಞ್ಞ-ಜಾತಿಕೋ ಸತತಂ ಇಧ।
ಯೋಗಂ ಕರೋತಿ ಚೇ ಸತ್ಥು, ಪಾಳಿಯಂ ಸೋ ನ ಕಙ್ಖತಿ॥

ಯೇ ಪನಿಧ ಅಮ್ಹೇಹಿ “ಸತ್ಥಾ, ಅಭಿಭವಿತಾ, ವತ್ತಾ, ಕತ್ತಾ”ದಯೋ ಸದ್ದಾ ಪಕಾಸಿತಾ, ತೇಸು ಕೇಚಿ ಉಪಯೋಗವಚನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನಿಚ್ಚಂ ವತ್ತನ್ತಿ “ಪುಚ್ಛಿತಾ, ಓಕ್ಕಮಿತಾ”ಇಚ್ಚಾದಯೋ। ತಥಾ ಹಿ “ಅಭಿಜಾನಾಸಿ ನೋ ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ ಇಮಂ ಪಞ್ಹಂ ಅಞ್ಞೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಪುಚ್ಛಿತಾ। ನಿದ್ದಂ ಓಕ್ಕಮಿತಾ”ತಿಆದಿಪಯೋಗಾ ಬಹೂ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಸಾಮಿವಚನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನಿಚ್ಚಂ ವತ್ತನ್ತಿ “ಅಭಿಭವಿತಾ, ವತ್ತಾ”ಇಚ್ಚಾದಯೋ। ತಥಾ ಹಿ “ಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತಾನಂ ಅಭಿಭವಿತಾ, ತಸ್ಸ ಭವನ್ತಿ ವತ್ತಾರೋ। ಅಮತಸ್ಸ ದಾತಾ। ಪರಿಸ್ಸಯಾನಂ ಸಹಿತಾ। ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ, ಉಪ್ಪಾದೇತಾ ನರುತ್ತಮೋ”ತಿಆದಿಪಯೋಗಾ ಬಹೂ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ ಉಪಯೋಗವಚನೇನಪಿ ಸದ್ಧಿಂ ನೇವ ವತ್ತನ್ತಿ ನಿಯೋಗಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಂ ಪವತ್ತನತೋ। ತಂ ಯಥಾ? “ಸತ್ಥಾ, ಪಿತಾ, ಭಾತಾ, ನತ್ತಾ”ಇಚ್ಚಾದಯೋ। ಏತ್ಥ ಪನ “ಉಪಯೋಗವಚನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನಿಚ್ಚಂ ವತ್ತನ್ತೀ”ತಿಆದಿವಚನಂ ಕಮ್ಮಭೂತಂ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ಕತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ **ಉ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಾನಂ **ಆ**ಕಾರನ್ತಪದಾನಂ ಪವತ್ತಿಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಸದ್ದೇಸು ಅತ್ಥೇಸು ಚ ಕೋಸಲ್ಲಮಿಚ್ಛನ್ತೇಹಿ ಪುನ ಲಿಙ್ಗಅನ್ತವಸೇನ “ಸತ್ಥಾ, ಸತ್ಥೋ, ಸತ್ಥ”ನ್ತಿ ತಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಪದಾನಮತ್ಥೋ ಚ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಚ ಪದಾನಂ ಸದಿಸಾಸದಿಸತಾ ಚ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ। ತತ್ರ ಹಿ “ಸತ್ಥಾ”ತಿ ಇದಂ ಪಠಮಂ **ಉ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಯಂ ಠತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ **ಆ**ಕಾರನ್ತಭೂತಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ, “ಸತ್ಥೋ”ತಿ ಇದಂ ಪಠಮಂ **ಅ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಯಂ ಠತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ **ಓ**ಕಾರನ್ತಭೂತಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ, “ಸತ್ಥ”ನ್ತಿದಂ ಪನ ಪಠಮಂ **ಅ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಯಂ ಠತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಭೂತಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ। ತತ್ರ **ಸತ್ಥಾ**ತಿ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಸಾಸತಿ ಅನುಸಾಸತೀತಿ ಸತ್ಥಾ, ಕೋ ಸೋ? ಭಗವಾ। **ಸತ್ಥೋ**ತಿ ಸಹ ಅತ್ಥೇನಾತಿ ಸತ್ಥೋ, ಭಣ್ಡಮೂಲಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಾಣಿಜ್ಜಾಯ ದೇಸನ್ತರಂ ಗತೋ ಜನಸಮೂಹೋ। **ಸತ್ಥ**ನ್ತಿ ಸಾಸತಿ ಆಚಿಕ್ಖತಿ ಅತ್ಥೇ ಏತೇನಾತಿ ಸತ್ಥಂ, ಬ್ಯಾಕರಣಾದಿಗನ್ಥೋ, ಅಥ ವಾ ಸಸತಿ ಹಿಂಸತಿ ಸತ್ತೇ ಏತೇನಾತಿ ಸತ್ಥಂ, ಅಸಿಆದಿ। “ಸತ್ಥಾ, ಸತ್ಥಾ, ಸತ್ಥಾರೋ। ಸತ್ಥಾರಂ, ಸತ್ಥಾರೋ”ತಿ ಪುರೇ ವಿಯ ಪದಮಾಲಾ। “ಸತ್ಥೋ, ಸತ್ಥಾ। ಸತ್ಥಂ, ಸತ್ಥೇ”ತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ಪದಮಾಲಾ। “ಸತ್ಥಂ, ಸತ್ಥಾನಿ, ಸತ್ಥಾ। ಸತ್ಥಂ, ಸತ್ಥಾನಿ, ಸತ್ಥೇ”ತಿ ನಪುಂಸಕೇ ವತ್ತಮಾನ **ಚಿತ್ತ**ನಯೇನ ಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ತಿಧಾ ಭಿನ್ನಾಸು ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಸು ಪದಾನಂ ಸದಿಸಾಸದಿಸತಾ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ।

ಸತ್ಥಾ ತಿಟ್ಠತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಸತ್ಥಾ ಯನ್ತಿ ಧನತ್ಥಿಕಾ।
ಸತ್ಥಾ ಅಪೇತಿ ಪುರಿಸೋ, ಭೋನ್ತೋ ಸತ್ಥಾ ದದಾಥ ಸಂ॥

ಏವಂ ಸುತಿಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ಸದಿಸತಾ ಭವತಿ।

ಸತ್ಥಂ ಯಂ ತಿಖಿಣಂ ತೇನ, ಸತ್ಥೋ ಕತ್ವಾನ ಕಪ್ಪಿಯಂ।
ಫಲಂ ಸತ್ಥುಸ್ಸ ಪಾದಾಸಿ, ಸತ್ಥಾ ತಂ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ॥

ಏವಂ ಅಸುತಿಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ಅಸದಿಸತಾ ಭವತಿ, ತಥಾ ಲಿಙ್ಗಅನ್ತವಸೇನ। “ಚೇತಾ ಚೇತೋ”ತಿ ಚ “ತಾತಾ ತಾತೋ”ತಿ ಚ ದುಕಂ ಕತ್ವಾ ಪದಾನಮತ್ಥೋ ಚ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಚ ಪದಾನಂ ಸದಿಸಾಸದಿಸತಾ ಚ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ।

ತತ್ರ ಹಿ “ಚೇತಾ”ತಿ ಪಠಮಂ **ಉ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಯಂ ಠತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ **ಆ**ಕಾರನ್ತಭೂತಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ, ತಥಾ “ತಾತಾ”ತಿ ಪದಮ್ಪಿ। “ಚೇತೋ”ತಿ ಇದಂ ಪನ ಪಠಮಂ **ಅ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಯಂ ಠತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ **ಓ**ಕಾರನ್ತಭೂತಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ, ತಥಾ “ತಾತೋ”ತಿ ಪದಮ್ಪಿ। ತತ್ರ **ಚೇತಾ**ತಿ ಚಿನೋತಿ ರಾಸಿಂ ಕರೋತೀತಿ ಚೇತಾ, ಪಾಕಾರಚಿನನಕೋ ಪುಗ್ಗಲೋ, ಇಟ್ಠಕವಡ್ಢಕೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚೇತೋ**ತಿ ಚಿತ್ತಂ, ಏವಂನಾಮಕೋ ವಾ ಲುದ್ದೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಚಿತ್ತಂ “ಚೇತಯತಿ ಚಿನ್ತೇತೀ”ತಿ ಅತ್ಥವಸೇನ ಚೇತೋ, ಲುದ್ದೋ ಪನ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಸೇನ। **ತಾತಾ**ತಿ ತಾಯತೀತಿ ತಾತಾ। “ಅಘಸ್ಸ ತಾತಾ ಹಿತಸ್ಸ ವಿಧಾತಾ”ತಿಸ್ಸ ಪಯೋಗೋ। “ತಾತೋ”ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ತಾಯತೀತಿ ತಾತೋ, ಪುತ್ತಾನಂ ಪಿತೂಸು, ಪಿತರಾನಂ ಪುತ್ತೇಸು, ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ಅಞ್ಞೇಸು ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೇಸು ವತ್ತಬ್ಬವೋಹಾರೋ ಏಸೋ। “ಸೋ

ನೂನ ಕಪಣೋ ತಾತೋ, ಚಿರಂ ರುಚ್ಚತಿ ಅಸ್ಸಮೇ। ಕಿಚ್ಛೇನಾಧಿಗತಾ ಭೋಗಾ, ತೇ ತಾತೋ ವಿಧಮಂ ಧಮಂ। ಏಹಿ ತಾತಾ"ತಿಆದೀಸು ಚಸ್ಸ ಪಯೋಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। "ಚೇತಾ, ಚೇತಾ, ಚೇತಾರೋ। ಚೇತಾರಂ, ಚೇತಾರೋ"ತಿ **ಸತ್ಥು**ನಯೇನ ಪದಮಾಲಾ। "ಚೇತೋ, ಚೇತಾ। ಚೇತಂ, ಚೇತೇ। ಚೇತಸಾ, ಚೇತೇನಾ"ತಿ **ಮನೋ**ಗಣನಯೇನ ಞೇಯ್ಯಾ। ಅಯಂ ಚಿತ್ತವಾಚಕಸ್ಸ **ಚೇತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ। "ಚೇತೋ, ಚೇತಾ। ಚೇತಂ, ಚೇತೇ। ಚೇತೇನಾ"ತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ಞೇಯ್ಯಾ। ಅಯಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾಚಕಸ್ಸ **ಚೇತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ। "ತಾತಾ, ತಾತಾ, ತಾತಾರೋ। ತಾತಾರ"ನ್ತಿ ಸತ್ಥುನಯೇನ ಞೇಯ್ಯಾ। "ತಾತೋ, ತಾತಾ, ತಾತ"ನ್ತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ಞೇಯ್ಯಾ। ಏವಮಿಮಾಸುಪಿ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಸು ಪದಾನಂ ಸದಿಸಾಸದಿಸತಾ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ, ತಥಾ ಲಿಙ್ಗಅನ್ತವಸೇನ "ಞಾತಾ, ಞಾತೋ, ಞಾತಂ, ಞಾತಾ"ತಿ ಚತುಕ್ಕಂ ಕತ್ವಾ ಪದಾನಮತ್ಥೋ ಚ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಚ ಪದಾನಂ ಸದಿಸಾಸದಿಸತಾ ಚ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ।

ತತ್ರ ಹಿ "ಞಾತಾ"ತಿ ಇದಂ ಪಠಮಂ **ಉ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಯಂ ಠತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ **ಆ**ಕಾರನ್ತಭೂತಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ। "ಞಾತೋ ಞಾತ"ನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪಠಮಂ **ಅ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಯಂ ಠತ್ವಾ **ಪಚ್ಛೋ**ಕಾರನ್ತನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಭೂತಾನಿ ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗೇಸು ಪುನ್ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಿ। ತಥಾ ಹಿ "ಞಾತೋ ಅತ್ಥೋ ಸುಖಾವಹೋ। ಞಾತಮೇತಂ ಕುರಙ್ಗಸ್ಸಾ"ತಿ ನೇಸಂ ಪಯೋಗಾ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। "ಞಾತಾ"ತಿ ಇದಂ ಪನ ಪಠಮಂ **ಆ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಯಂ ಠತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾಪಿ **ಆ**ಕಾರನ್ತಭೂತಂ ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗೇಸು ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ। ತಥಾ ಹಿ "ಏಸಾ ಇತ್ಥಿಮಯಾ ಞಾತಾ"ತಿ ಪಯೋಗೋ। ತತ್ರ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಪಕ್ಖೇ "ಜಾನಾತೀತಿ ಞಾತಾ"ತಿ ಕತ್ತುಕಾರಕವತ್ತಮಾನಕಾಲವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾದಿಪಕ್ಖೇ "ಞಾಯಿತ್ಥಾತಿ ಞಾತಾ ಞಾತೋ ಞಾತ"ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಕಾರಕಾತೀತಕಾಲವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಏಸ ನಯೋ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। "ಞಾತಾ, ಞಾತಾ, ಞಾತಾರೋ। ಞಾತಾರ"ನ್ತಿ **ಸತ್ಥು**ನಯೇನ ಞೇಯ್ಯಾ। "ಞಾತೋ, ಞಾತಾ। ಞಾತ"ನ್ತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ಞೇಯ್ಯಾ। "ಞಾತಂ, ಞಾತಾನಿ, ಞಾತಾ। ಞಾತಂ, ಞಾತಾನಿ, ಞಾತೇ"ತಿ ವಕ್ಖಮಾನ**ಚಿತ್ತ**ನಯೇನ ಞೇಯ್ಯಾ। "ಞಾತಾ, ಞಾತಾ, ಞಾತಾಯೋ। ಞಾತಂ, ಞಾತಾ, ಞಾತಾಯೋ"ತಿ ವಕ್ಖಮಾನ**ಕಞ್ಞಾ**ನಯೇನ ಞೇಯ್ಯಾ। ಏವಮಿಮಾಸುಪಿ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಸು ಪದಾನಂ ಸದಿಸಾಸದಿಸತಾ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ। ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಯಥಾರಹಂ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸದಿಸಾಸದಿಸತಾ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ। **ವತ್ತಾ ಧಾತಾ ಗನ್ತಾ**ದೀನಮ್ಪಿ "ವದತೀತಿ ವತ್ತಾ, ಧಾರೇತೀತಿ ಧಾತಾ, ಗಚ್ಛತೀತಿ ಗನ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ನಿಬ್ಬಚನಾನಿ ಞೇಯ್ಯಾನಿ।

ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಪಕಿಣ್ಣಕವಚನಂ ಕಥಿತಂ, ತಂ "ಅಟ್ಠಾನೇ ಇದಂ ಕಥಿತ"ನ್ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಸದ್ದನೀತಿ ನಾಮ ಸದ್ದಾನಮತ್ಥಾನಞ್ಚ ಯುತ್ತಾಯುತ್ತಿಪಕಾಸನತ್ಥಂ ಕತಾರಮ್ಭತ್ತಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಸಬ್ಬಂ ಮಾಗಧವೋಹಾರಂ ಸಙ್ಖೋಭೇತ್ವಾ ಕಥಿತಾಯೇವ ಸೋಭತಿ, ನ ಇತರಥಾ, ತಸ್ಮಾ ನಾನಪ್ಪಭೇದೇನ ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಾಯ ಸಮ್ಭವತೋ "ಅಟ್ಠಾನೇ ಇದಂ ಕಥಿತ"ನ್ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ನಾನಾಉಪಾಯೇಹಿ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಞಾಪನತ್ಥಂ ಕತಾರಮ್ಭತ್ತಾ ಚ ಪನ ಪುನರುತ್ತಿದೋಸೋಪೇತ್ಥ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬೋ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನೇಹಿ ಕುಲಪುತ್ತೇಹಿ ಅಯಂ ಸದ್ದನೀತಿ ಪಿಟಕತ್ತಯೋಪಕಾರಾಯ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಪರಿಯಾಪುಣಿತಬ್ಬಾ।

ಇತಿ **ಅಭಿಭವಿತಾ**ಪದಸದಿಸಾನಿ **ವತ್ತಾ, ಧಾತಾ, ಗನ್ತಾ**ದೀನಿ ಪದಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ। ಇದಾನಿ ಅತಂಸದಿಸಾನಿ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ –

ಗುಣವಾ ಗಣವಾ ಚೇವ, ಬಲವಾ ಯಸವಾ ತಥಾ।
ಧನವಾ ಸುತವಾ ವಿದ್ವಾ, ಧುತವಾ ಕತವಾಪಿ ಚ॥

ಹಿತವಾ ಭಗವಾ ಚೇವ, ಧಿತವಾ ಥಾಮವಾ ತಥಾ।
ಯತವಾ ಚಾಗವಾ ಚಾಥ, ಹಿಮವಿಚ್ಚಾದಯೋ ರವಾ॥

ಪುನ್ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇಹಿ, **ಅಕಾರನ್ತೇಹಿ** ಪಾಯತೋ।
ವನ್ತುಸದ್ದೋ ಪರೋ ಹೋತಿ, ತದನ್ತಾ ಗುಣವಾದಯೋ॥

ಸಞ್ಞಾವಾ ರಸ್ಮಿವಾ ಚೇವ, ಮಸ್ಸುವಾ ಚ ಯಸಸ್ಸಿವಾ।
ಇಚ್ಚಾದಿದಸ್ಸನಾಪೇಸೋ, **ಆಕಾರಿವಣ್ಣುಕಾರತೋ**।
ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾದೀಸು ಹೋತಿ, ಕತ್ಥಚೀತಿ ಪಕಾಸಯೇ॥

ಸತಿಮಾ ಗತಿಮಾ ಅತ್ಥ-ದಸ್ಸಿಮಾ ಧಿತಿಮಾ ತಥಾ।
ಮುತಿಮಾ ಮತಿಮಾ ಚೇವ, ಜುತಿಮಾ ಹಿರಿಮಾಪಿ ಚ॥

ಥುತಿಮಾ ರತಿಮಾ ಚೇವ, ಯತಿಮಾ ಬಲಿಮಾ ತಥಾ।
ಕಸಿಮಾ ಸುಚಿಮಾ ಧೀಮಾ, ರುಚಿಮಾ ಚಕ್ಖುಮಾಪಿ ಚ॥

ಬನ್ಧುಮಾ ಹೇತುಮಾ'ಯಸ್ಮಾ, ಕೇತುಮಾ ರಾಹುಮಾ ತಥಾ।
ಖಾಣುಮಾ ಭಾಣುಮಾ ಗೋಮಾ, ವಿಜ್ಜುಮಾ ವಸುಮಾದಯೋ॥

ಪಾಪಿಮಾ ಪುತ್ತಿಮಾ ಚೇವ, ಚನ್ದಿಮಿಚ್ಚಾದಯೋಪಿ ಚ।
ಅತಂಸದಿಸಸದ್ದಾತಿ, ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಾ ವಿಭಾವಿನಾ॥

ಇವಣ್ಣುಕಾರೋಕಾರೇಹಿ, **ಮನ್ತು**ಸದ್ದೋ ಪರೋ ಭವೇ।
ಆಕಾರನ್ತಾ ಚಿಕಾರನ್ತಾ, **ಇಮನ್ತೂ**ತಿ ವಿಭಾವಯೇ॥

ಗುಣವಾ, ಗುಣವಾ, ಗುಣವನ್ತೋ। ಗುಣವನ್ತಂ, ಗುಣವನ್ತೇ। ಗುಣವತಾ, ಗುಣವನ್ತೇನ, ಗುಣವನ್ತೇಹಿ, ಗುಣವನ್ತೇಭಿ। ಗುಣವತೋ, ಗುಣವನ್ತಸ್ಸ, ಗುಣವತಂ, ಗುಣವನ್ತಾನಂ। ಗುಣವತಾ, ಗುಣವನ್ತಾ, ಗುಣವನ್ತಸ್ಮಾ, ಗುಣವನ್ತಮ್ಹಾ, ಗುಣವನ್ತೇಹಿ, ಗುಣವನ್ತೇಭಿ। ಗುಣವತೋ, ಗುಣವನ್ತಸ್ಸ, ಗುಣವತಂ, ಗುಣವನ್ತಾನಂ। ಗುಣವತಿ, ಗುಣವನ್ತೇ, ಗುಣವನ್ತಸ್ಮಿಂ, ಗುಣವನ್ತಮ್ಹಿ, ಗುಣವನ್ತೇಸು। ಭೋ ಗುಣವಾ, ಭವನ್ತೋ ಗುಣವಾ, ಭೋನ್ತೋ ಗುಣವನ್ತೋ।

ಏತ್ಥ ಪನ "ಏಥ ತುಮ್ಹೇ ಆವುಸೋ ಸೀಲವಾಹೋಥಾ"ತಿ ಚ,

"ಬಲವನ್ತೋ ದುಬ್ಬಲಾ ಹೋನ್ತಿ, ಥಾಮವನ್ತೋಪಿ ಹಾಯರೇ।
ಚಕ್ಖುಮಾ ಅನ್ಧಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ಮಾತುಗಾಮವಸಂ ಗತಾ"ತಿ ಚ

ಪಾಳಿಯಂ "ಸೀಲವಾ, ಚಕ್ಖುಮಾ"ತಿ ಪಠಮಾಬಹುವಚನಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ "ಗುಣವಾ"ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತಾಲಪನಟ್ಠಾನೇ ಬಹುವಚನಂ ವುತ್ತಂ। "ಗುಣವಾ ಸತಿಮಾ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯಮ್ಪಿ** ಹಿ "ಗುಣವಾ"ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತಾಲಪನಬಹುವಚನಾನಿ ಆಗತಾನಿ, **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** ಪಚ್ಚತ್ತೇಕವಚನಭಾವೇನೇವ ಆಗತಂ, ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯಂ ಪನ ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ ಚ "ಭೋ ಗುಣವ"ಇತಿ ರಸ್ಸವಸೇನ ಆಲಪನೇಕವಚನಂ ಆಗತಂ। ಮಯಂ ಪನ "ತಗ್ಘ ಭಗವಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ। ಕಥಂ ನು ಭಗವಾ ತುಯ್ಹಂ ಸಾವಕೋ ಸಾಸನೇ ರತೋ"ತಿಏವಮಾದೀಸು ಅನೇಕಸತೇಸು ಪಾಠೇಸು "ಭಗವಾ"ಇತಿ ಆಲಪನೇಕವಚನಸ್ಸ ದೀಘಭಾವದಸ್ಸನತೋ **ವನ್ತು**ಪಚ್ಚಯಟ್ಠಾನೇ "ಭೋ ಗುಣವಾ"ಇಚ್ಚಾದಿ ದೀಘವಸೇನ ವಚನಂ ಯುತ್ತತರಂ ವಿಯ ಮಞ್ಞಾಮ, **ಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯಟ್ಠಾನೇ ಪನ **ಇಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯಟ್ಠಾನೇ ಚ "ಸಬ್ಬವೇರಭಯಾತೀತ, ಪಾದೇ ವನ್ದಾಮಿ ಚಕ್ಖುಮ। ಏವಂ ಜಾನಾಹಿ ಪಾಪಿಮ"ಇಚ್ಚಾದೀಸು

ಪಾಳಿಪದೇಸೇಸು “ಚಕ್ಖುಮ”ಇಚ್ಚಾದಿಆಲಪನೇಕವಚನಸ್ಸ ರಸ್ಸಭಾವದಸ್ಸನತೋ “ಭೋ ಸತಿಮ, ಭೋ ಗತಿಮ”ಇಚ್ಚಾದಿ ರಸ್ಸವಸೇನ ವಚನಂ ಯುತ್ತತರಂ ವಿಯ ಮಞ್ಞಾಮ, ಅಥ ವಾ **ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** “ಆಯಸ್ಮಾ ತಿಸ್ಸ” ಇತಿದೀಘವಸೇನ ವುತ್ತಾಲಪನೇಕವಚನಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ “ಭಗವಾ, ಆಯಸ್ಮಾ” ಇತಿದೀಘವಸೇನ ವುತ್ತಪದಮತ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ **ವನ್ತು**ಪಚ್ಚಯಟ್ಠಾನೇಪಿ **ಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯನಯೋ ನೇತಬ್ಬೋ, **ಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯಟ್ಠಾನೇಪಿ **ವನ್ತು**ಪಚ್ಚಯನಯೋ ನೇತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ **ಕಚ್ಚಾಯನಾ**ದೀಸು “ಭೋ ಗುಣವಂ, ಭೋ ಗುಣವ, ಭೋ ಗುಣವಾ”ಇತಿ ನಿಗ್ಗಹೀತರಸ್ಸದೀಘವಸೇನ ತೀಣಿ ಆಲಪನೇಕವಚನಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, ಇಮಿನಾ “ಭೋ ಸತಿಮಂ, ಭೋ ಸತಿಮ, ಭೋ ಸತಿಮಾ”ತಿ ಏವಮಾದಿನಯೋಪಿ ದಸ್ಸಿತೋ । ಪಠಮಾಬಹುವಚನಟ್ಠಾನೇ ಪನ “ಗುಣವನ್ತೋ, ಗುಣವನ್ತಾ, ಗುಣವನ್ತೀ”ತಿ ತೀಣಿ ಪದಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, ಇಮಿನಾಪಿ “ಸತಿಮನ್ತೋ, ಸತಿಮನ್ತಾ, ಸತಿಮನ್ತೀ”ತಿ ಏವಮಾದಿನಯೋಪಿ ದಸ್ಸಿತೋ। ತೇಸು “ಭೋ ಗುಣವಂ ಭೋ ಸತಿಮಂ, ಗುಣವನ್ತಾ, ಗುಣವನ್ತೀ”ತಿ ಇಮಾನಿ ಪದಾನಿ ಏವಂಗತಿಕಾನಿ ಚ ಅಞ್ಞಾನಿ ಪದಾನಿ ಪಾಳಿಯಂ ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧಾನಿ ಯಥಾ “ಆಯಸ್ಮನ್ತಾ”ತಿ ಪದಂ ಪಸಿದ್ಧಂ, ತಸ್ಮಾ ಯಂ ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯಂ ವುತ್ತಂ, ಯಞ್ಚ ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ, ಯಞ್ಚ ಕಚ್ಚಾಯನಾದೀಸು, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಾಳಿಯಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಹಿ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ಯಥಾ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ಗಙ್ಗೋದಕೇನ ಯಮುನೋದಕಂ ವಿಯ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತಿ, ತಥಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಅಪಿಚೇತ್ಥ ಅಯಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ತಂ ಯಥಾ? “ತುಯ್ಹಂ ಧೀತಾ ಮಹಾವೀರ, ಪಞ್ಞವನ್ತ ಜುತಿನ್ಧರಾ”ತಿ **ಪಾಳಿಯಂ** “ಪಞ್ಞವನ್ತ”ಇತಿ ಆಲಪನೇಕವಚನಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ।

“ಸಬ್ಬಾ ಕಿರೇವಂ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಾನಿ,
ಯಸಸ್ಸಿ ನಂ ಪಞ್ಞವನ್ತಂ ವಿಸಯ್ಹ।
ಯಸೋ ಚ ಲದ್ಧಾ ಪುರಿಮಂ ಉಳಾರಂ,
ನಪ್ಪಜ್ಜಹೇ ವಣ್ಣಬಲಂ ಪುರಾಣ”ನ್ತಿ॥

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಜಾತಕಪಾಳಿಯಾ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** “ಪಞ್ಞವನ್ತ”ಇತಿ ಆಲಪನೇಕವಚನಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ ಚ “ಭೋ ಗುಣವನ್ತ, ಭೋ ಗುಣವನ್ತಾ, ಭೋ ಸತಿಮನ್ತ, ಭೋ ಸತಿಮನ್ತಾ”ತಿಆದೀನಿಪಿ ಆಲಪನೇಕವಚನಾನಿ ಅವಸ್ಸಮಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಾನಿ। ತಥಾ ಹಿ ತಿಸ್ಸಂ ಪಾಳಿಯಂ “ಯಸಸ್ಸಿ ಪಞ್ಞವನ್ತ” ಇಚ್ಚಾಲಪನವಚನಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। **ನ**ನ್ತಿ ಹಿ ಪದಪೂರಣೇ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಪಞ್ಞವನ್ತ**ನ್ತಿ ಪನ ಛನ್ದಾನುರಕ್ಖಣತ್ಥಂ ಅನುಸಾರಾಗಮಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಪಾವಚನೇ **ವನ್ತು**ಪಚ್ಚಯಾದಿಸಹಿತಾನಂ ಸದ್ದಾನಂ “ಭಗವಾ, ಆಯಸ್ಮಾ, ಪಞ್ಞವನ್ತ, ಚಕ್ಖುಮ, ಪಾಪಿಮ”ಇತಿದಸ್ಸಿತನಯೇನ ಆಲಪನಪ್ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥ ಚ “ಗಙ್ಗಾಭಾಗೀರಥೀ ನಾಮ, ಹಿಮವನ್ತಾ ಪಭಾವಿತಾ”ತಿ ಚ “ಕುತೋ ಆಗತತ್ಥ ಭನ್ತೇತಿ, ಹಿಮವನ್ತಾ ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ ಚ ದಸ್ಸನತೋ “ಗುಣವನ್ತಾ”ತಿ ಪಞ್ಚಮಿಯಾ ಏಕವಚನಂ ಕಥಿತಂ। ಯಥಾ **ಗುಣವನ್ತು** ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜಿತಾ, ಏವಂ **ಧನವನ್ತುಬಲವನ್ತಾ**ದೀನಂ **ಸತಿಮನ್ತು ಗತಿಮನ್ತಾ**ದೀನಞ್ಚ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಇದಾನಿ **ವಿದ್ವಾ**ದಿಪದಾನಂ **ಗುಣವಾ**ಪದೇನ ಸಮಾನಗತಿಕತ್ತಮ್ಪಿ ಸೋತೂನಂ ಪಯೋಗೇಸು ಸಮ್ಮೋಹಾಪಗಮತ್ಥಂ ಏಕದೇಸತೋ ನಿಬ್ಬಚನಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ **ವಿದ್ವನ್ತು**ಇಚ್ಚಾದಿಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ - ಞಾಣಸಙ್ಖಾತೋ ವೇದೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ವಿದ್ವಾ, ಪಣ್ಡಿತೋ। ಏತ್ಥ ಚ **ವಿದ್ವಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವೇ “ಇತಿ ವಿದ್ವಾ ಸಮಂ ಚರೇ”ತಿಆದಿ ಆಹಚ್ಚಪಾಠೋ ನಿದಸ್ಸನಂ। ಅತ್ರಾಯಂ ಪದಮಾಲಾ - ವಿದ್ವಾ, ವಿದ್ವಾ, ವಿದ್ವನ್ತೋ। ವಿದ್ವನ್ತಂ, ವಿದ್ವನ್ತೇ। ವಿದ್ವತಾ, ವಿದ್ವನ್ತೇನ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಂ ನೇಯ್ಯಂ। ವೇದನಾವಾ, ವೇದನಾವಾ, ವೇದನಾವನ್ತೋ। ವೇದನಾವನ್ತಂ, ವೇದನಾವನ್ತೇ। ವೇದನಾವತಾ, ವೇದನಾವನ್ತೇನ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಂ ನೇಯ್ಯಂ। ಏವಂ “ಸಞ್ಞಾವಾಚೇತನಾವಾ ಸದ್ಧಾವಾ ಪಞ್ಞವಾ ಸಬ್ಬಾವಾ”ಇಚ್ಚಾದೀಸುಪಿ। ಏತ್ಥ ಚ “ವೇದನಾವನ್ತಂ ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬಾವನ್ತಂ ಲೋಕ”ನ್ತಿಆದೀನಿ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ। ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬಾವನ್ತ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತವನ್ತಂ, ಸಬ್ಬಸತ್ತಯುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಜ್ಝೇದೀಘಞ್ಚಿ ಇದಂ ಪದಂ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪನ “ಪಞ್ಞಾವಾಪಞ್ಞವನ್ತೋ”ತಿಆದೀನಿ ಮಜ್ಝೇರಸ್ಸಾನಿಪಿ ಭವನ್ತಿ। ಯಸಸ್ಸಿನೋ ಪರಿವಾರಭೂತಾ ಜನಾ

ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಯಸಸ್ಸಿವಾ, ಅಥ ವಾ ಯಸಸ್ಸೀ ಚ ಯಸಸ್ಸಿವಾ ಚಾತಿ ಯಸಸ್ಸಿವಾ। ಏಕದೇಸಸರೂಪೇಕಸೇಸೋಯಂ। "ಯಸಸ್ಸಿವಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಪನ ಅತ್ಥಿಭಾವೇ -

"ಖತ್ತಿಯೋ ಜಾತಿಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಅಭಿಜಾತೋ ಯಸಸ್ಸಿವಾ।
ಧಮ್ಮರಾಜಾ ವಿದೇಹಾನಂ, ಪುತ್ತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇ ತವಾ"ತಿ

ಇದಂ ನಿದಸ್ಸನಂ। "ಯಸಸ್ಸಿವಾ, ಯಸಸ್ಸಿವಾ, ಯಸಸ್ಸಿವನ್ತೋ। ಯಸಸ್ಸಿವನ್ತಂ" ಇಚ್ಚಾದಿ ನೇತಬ್ಬಂ। ಅತ್ಥೇ ದಸ್ಸನಸೀಲಂ ಅತ್ಥದಸ್ಸಿ, ಕಿಂ ತಂ? ಞಾಣಂ। ಅತ್ಥದಸ್ಸಿ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಮಾ,** ಏತ್ಥ ಚ -

"ತಂ ತತ್ಥ ಗತಿಮಾ ಧಿತಿಮಾ, ಮುತಿಮಾ ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಮಾ।
ಸಙ್ಖಾತಾ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ, ವಿಧುರೋ ಏತದಬ್ರವೀ"ತಿ

ಇದಮೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ವಚನಂ। "ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಮಾ, ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಮಾ, ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಮನ್ತೋ। ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಮನ್ತಂ" ಇಚ್ಚಾದಿ ನೇತಬ್ಬಂ। ಪಾಪಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಪಾಪಿಮಾ,** ಅಕುಸಲರಾಸಿಸಮನ್ನಾಗತೋ ಮಾರೋ। ಪುತ್ತಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಪುತ್ತಿಮಾ,** ಬಹುಪುತ್ತೋ। "ಸೋಚತಿ ಪುತ್ತೇಹಿ ಪುತ್ತಿಮಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಹಿ ಬಹುಪುತ್ತೋ "ಪುತ್ತಿಮಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಚನ್ದೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಚನ್ದಿಮಾ।** ಚನ್ದೋತಿ ಚೇತ್ಥ ಚನ್ದವಿಮಾನಮಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಚನ್ದವಿಮಾನವಾಸೀ ಪನ ದೇವಪುತ್ತೋ "ಚನ್ದಿಮಾ"ತಿ। ತಥಾ ಹಿ "ಚನ್ದೋ ಉಗ್ಗತೋ, ಪಮಾಣತೋ ಚನ್ದೋ ಆಯಾಮವಿತ್ಥಾರತೋ ಉಬ್ಬೇಧತೋ ಚ ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನೋ, ಪರಿಕ್ಖೇಪತೋ ತೀಹಿ ಯೋಜನೇಹಿ ಊನದಿಯಡ್ಢಸತಯೋಜನೋ"ತಿಆದೀಸು ಚನ್ದವಿಮಾನಂ "ಚನ್ದೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। "ತಥಾಗತಂ ಅರಹನ್ತಂ, ಚನ್ದಿಮಾ ಸರಣಂ ಗತೋ"ತಿಆದೀಸು ಪನ ಚನ್ದದೇವಪುತ್ತೋ "ಚನ್ದಿಮಾ"ತಿ। ಅಪರೋ ನಯೋ - ಚನ್ದೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಚನ್ದಿಮಾ।** ಚನ್ದೋತಿ ಚೇತ್ಥ ಚನ್ದದೇವಪುತ್ತೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತನ್ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಪನ ಚನ್ದವಿಮಾನಂ "ಚನ್ದಿಮಾ"ತಿ। ತಥಾ ಹಿ "ರಾಹು ಚನ್ದಂ ಪಮುಞ್ಚಸ್ಸು, ಚನ್ದೋ ಮಣಿಮಯವಿಮಾನೇ ವಸತೀ"ತಿಆದೀಸು ಚನ್ದದೇವಪುತ್ತೋ "ಚನ್ದೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ।

"ಯೋ ಹವೇ ದಹರೋ ಭಿಕ್ಖು, ಯುಞ್ಜತಿ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ।
ಸೋಮಂಲೋಕಂಪಭಾಸೇತಿ, ಅಬ್ಭಾ ಮುತ್ತೋವ ಚನ್ದಿಮಾ"ತಿ

ಆದೀಸು ಪನ ತನ್ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಚನ್ದವಿಮಾನಂ "ಚನ್ದಿಮಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇತಿ "ಚನ್ದೋ"ತಿ ಚ "ಚನ್ದಿಮಾ"ತಿ ಚ ಚನ್ದದೇವಪುತ್ತಸ್ಸಪಿ ಚನ್ದವಿಮಾನಸ್ಸಪಿ ನಾಮನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ರ "ಪಾಪಿಮಾ ಪುತ್ತಿಮಾ ಚನ್ದಿಮಾ"ತಿ ಇಮಾನಿ **ಪಾಪ**ಸದ್ದಾದಿತೋ "ತದಸ್ಸತ್ಥಿ" ಇಚ್ಚೇತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಪವತ್ತಸ್ಸ **ಇಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಿದ್ಧಿಮುಪಾಗತಾನೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ನನು ಚ ಭೋ **ಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯವಸೇನೇವ ಸಾಧೇತಬ್ಬಾನೀತಿ? ನ, ಕತ್ಥಚಿಪಿ **ಅಕಾರನ್ತ**ತೋ **ಮನ್ತು**ನೋ ಅಭಾವಾ। ನನು ಚ ಭೋ ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ **ಪಾಪ ಪುತ್ತ ಚನ್ದ**ತೋ ಪರಮಂ ಇಕಾರಾಗಮಂ ಕತ್ವಾ ತತೋ **ಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾ ಸಕ್ಕಾ ಸಾಧೇತುನ್ತಿ? ಸಕ್ಕಾ ರೂಪಮತ್ತಸಿಜ್ಝನತೋ, ನಯೋ ಪನ ಸೋಭನೋ ನ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ **ಪಾಪ ಪುತ್ತಾ**ದಿತೋ **ಅಕಾರನ್ತ**ತೋ ಇಕಾರಾಗಮಂ ಕತ್ವಾ **ಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯೇ ವಿಧಿಯಮಾನೇ ಅಞ್ಞೇಹಿ **ಗುಣಯಸಾದೀ**ಹಿ **ಅಕಾರನ್ತೇ**ಹಿ ಇಕಾರಾಗಮಂ ಕತ್ವಾ **ಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಕಾತಬ್ಬತಾಪಸಙ್ಗೋ ಸಿಯಾ। ನ ಹಿ ಅನೇಕೇಸು ಪಾಳಿಸತಸಹಸ್ಸೇಸು ಕತ್ಥಚಿಪಿ **ಅಕಾರನ್ತ**ತೋ **ಗುಣ ಯಸಾ**ದಿತೋ ಇಕಾರಾಗಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ **ಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಅಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಪನ **ಪಾಪ ಪುತ್ತಾ**ದಿತೋ **ಅಕಾರನ್ತ**ತೋ ಇಕಾರಾಗಮಂ ಅಕತ್ವಾ **ಇಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯೇ ಕತೇಯೇವ "ಪಾಪಿಮಾ ಪುತ್ತಿಮಾ"ತಿಆದೀನಿ ಸಿಜ್ಝನ್ತೀತಿ।

ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಭೋ ಕಸ್ಮಾ **ಕಚ್ಚಾಯನ**ಪ್ಪಕರಣೇ **ಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯೋವ ವುತ್ತೋ, ನ **ಇಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯೋತಿ? ದ್ವಯಮ್ಪಿ ವುತ್ತಮೇವ। ಕಥಂ ಞಾಯತೀತಿ ಚೇ? ಯಸ್ಮಾ ತತ್ಥ "ತಪಾದಿತೋ ಸೀ, ದಣ್ಡಾದಿತೋ ಇಕ ಈ, ಮಧ್ವಾದಿತೋ ರೋ, ಗುಣಾದಿತೋ ವನ್ತೂ"ತಿ ಇಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸುತ್ತಾನಿ ಸನ್ನಿಹಿತ**ತೋ**ದನ್ತಸದ್ದಭಾವೇನ ವತ್ವಾ ಮಜ್ಝೇ "ಸತ್ಯಾದೀಹಿ ಮನ್ತೂ"ತಿ ಅಞ್ಞಥಾ ಸುತ್ತಂ ವತ್ವಾ ತತೋ ಸನ್ನಿಹಿತ**ತೋ**ದನ್ತವಸೇನ "ಸದ್ಧಾದಿತೋ ಣಾ"ತಿ ಸುತ್ತಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ "ಸತ್ಯಾದೀಹಿಮನ್ತೂ"ತಿ ವಿಸದಿಸಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ **ಇಮನ್ತು** ಪಚ್ಚಯೋ ಚ ವುತ್ತೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। **ಪಕತಿ ಹೇಸಾಚರಿಯಾನಂ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಆಕಾರೇನ ಅತ್ತನೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಿಞ್ಞಾಪನಂ**। ಏತ್ಥ ಚ ದುತಿಯೋ ಅತ್ಥೋ ಸರಸನ್ಧಿವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ "ಸತ್ಯಾದೀಹಿ ಮನ್ತೂ"ತಿ ಪಠಮೋ ಅತ್ಥೋ, "ಸತ್ಯಾದೀಹಿ ಇಮನ್ತೂ"ತಿ ದುತಿಯೋ ಅತ್ಥೋ। ಇತಿ "ಸೇತೋ ಧಾವತೀ"ತಿ ಪಯೋಗೇ ವಿಯ "ಸತ್ಯಾದೀಹಿ ಮನ್ತೂ"ತಿ ಸುತ್ತೇ ಭಿನ್ನಸತ್ತಿಸಮವೇತವಸೇನ ಅತ್ಥದ್ವಯಪಟಿಪತ್ತಿ ಭವತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪರಮಸುಖುಮಸುಗಮ್ಭೀರತ್ಥವತಾ ಅನೇನ ಸುತ್ತೇನ ಕತ್ಥಚಿ **ಸತಿ ಗತಿ ಸೇತು ಗೋ**ಇಚ್ಚಾದಿತೋ **ಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯೋ ಇಚ್ಛಿತೋ। ಕತ್ಥಚಿ **ಸತಿ ಪಾಪ ಪುತ್ತ**ಇಚ್ಚಾದಿತೋ **ಇಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯೋ ಇಚ್ಛಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ **ಸತಿ**ಸದ್ದೋ **ಮನ್ತು**ವಸೇನ **ಗತಿಧೀಸೇಥುಗೋ** ಇಚ್ಚಾದೀಹಿ, **ಇಮನ್ತು**ವಸೇನ **ಪಾಪಪುತ್ತಾ**ದೀಹಿ ಚ ಸಮಾನಗತಿಕತ್ತಾ ತೇಸಂ ಪಕಾರಭಾವೇನ ಗಹಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ಸುತ್ತತ್ಥೋ ಭವತಿ "ಸತ್ಯಾದೀಹಿ ಮನ್ತು ಸತಿಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ **ಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ **ಇಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯೋ ಚ ಯಥಾರಹಂ 'ತದಸ್ಸತ್ಥಿ' ಇಚ್ಚೇತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ"ತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಯಥಾ "ಸತಿಮಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಸತೀತಿ ಇಕಾರನ್ತತೋ **ಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ "ಗತಿಮಾ, ಧೀಮಾ, ಸೇತುಮಾ, ಗೋಮಾ"ತಿಆದೀಸು ಇಕಾರನ್ತ **ಈ**ಕಾರನ್ತ **ಉ**ಕಾರನ್ತ**ನಿಚ್ಚೋ**ಕಾರನ್ತತೋ **ಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಚ "ಸತಿಮಾ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಸತೀ"ತಿ ಇಕಾರನ್ತತೋ **ಇಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ "ಗತಿಮಾ, ಪಾಪಿಮಾ, ಪುತ್ತಿಮಾ"ತಿಆದೀಸು ಇಕಾರನ್ತ **ಅ**ಕಾರನ್ತತೋ **ಇಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಸತಿಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ **ಮನ್ತು ಇಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ಯಜ್ಜೇವಂ ಪಚ್ಚಯದ್ವಯವಿಧಾಯಕಂ "ದಣ್ಡಾದಿತೋ ಇಕ ಈ"ತಿ ಸುತ್ತಂ ವಿಯ "ಸತ್ಯಾದಿತೋ ಇಮನ್ತು ಮನ್ತೂ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಕಸ್ಮಾ ನಾವೋಚಾತಿ? ತಥಾ ಅವಚನೇ ಕಾರಣಮತ್ಥಿ। ಯದಿ ಹಿ "ದಣ್ಡಾದಿತೋ ಇಕ ಈ"ತಿ ಸುತ್ತಂ ವಿಯ "ಸತ್ಯಾದಿತೋ ಇಮನ್ತು ಮನ್ತೂ"ತಿ ಸುತ್ತಂ ವುತ್ತಂ ಸಿಯಾ, ಏಕಕ್ಖಣೇಯೇವ **ಇಮನ್ತು ಮನ್ತೂನಂ** ವಚನೇನ **ದಣ್ಡ**ಸದ್ದತೋ ಸಮ್ಭೂತಂ "ದಣ್ಡಿಕೋ ದಣ್ಡೀ"ತಿ ರೂಪದ್ವಯಮಿವ **ಸತಿಗತಿ**ಆದಿತೋಪಿ ವಿಸದಿಸರೂಪದ್ವಯಮಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ತಞ್ಚ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ "ಸತ್ಯಾದಿತೋ ಇಮನ್ತು ಮನ್ತೂ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ಅಪಿಚ ತಥಾ ವುತ್ತೇ ಬಹ್ವಕ್ಖರತಾಯ ಗನ್ಥಗರುತಾ ಸಿಯಾ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಸುತ್ತೇನ ನಾಮ ಅಪ್ಪಕ್ಖರೇನ ಅಸನ್ದಿದ್ಧೇನ ಸಾರವನ್ತೇನ ಗೂಳ್ಹನಿನ್ನಯೇನ ಸಬ್ಬತೋಮುಖೇನ ಅನವಜ್ಜೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। **ಕಚ್ಚಾಯನೇ** ಚ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ತಾದಿಸಾನಿ ಗಮ್ಭೀರತ್ಥಾನಿ ಸುವಿಸದಞಾಣವಿಸಯಭೂತಾನಿ ಸುತ್ತಾನಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ "ಉಪಾಝಧಿಕಿಸ್ಸರವಚನೇ, ಸರಾ ಸರೇ ಲೋಪ"ನ್ತಿಆದೀನಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತೇಸಮಞ್ಞತರಂ, ತಸ್ಮಾ "ಸತ್ಯಾದಿತೋ ಇಮನ್ತು ಮನ್ತೂ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಸುತ್ತೋಪದೇಸೇ ಅಕತೇಪಿ **ಇಮನ್ತು**ನೋಪಿ ಗಹಣತ್ಥಂ ಭಿನ್ನಸತ್ತಿಸಮವೇತವಸೇನ "ಸತ್ಯಾದೀಹಿ ಮನ್ತೂ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - "ತಪಾದಿತೋ ಸೀ"ತಿಆದೀಸು **ತೋ**ದನ್ತಸದ್ದಸ್ಸ ಬಹುವಚನನ್ತತಾ ನ ಸುಟ್ಠು ಪಾಕಟಾ **ತೋ**ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಏಕತ್ಥಬಹ್ವತ್ಥೇಸು ವತ್ತನತೋ, "ಸತ್ಯಾದೀಹಿ ಮನ್ತೂ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ **ಹಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಬಹುವಚನತ್ಥತಾ ಅತೀವ ಪಾಕಟಾ, ತಸ್ಮಾ ಬಹುವಚನಗ್ಗಹಣೇನ **ಇಮನ್ತು** ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನನು ಚ ಭೋ ವಿನಾಪಿ **ಇಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯೇನ ಪಾಪಮಸ್ಸತ್ಥೀತಿ ಪಾಪೀ, ಪಾಪೀ ಏವ ಪಾಪಿಮಾತಿ ಸಕತ್ಥೇ **ಮಾ**ಪಚ್ಚಯೇ ಕತೇಯೇವ "ಪಾಪಿಮಾ ಪುತ್ತಿಮಾ"ತಿಆದೀನಿ ಸಿಜ್ಝನ್ತಿ "ಭಟ್ಠಮೋ ಸೋ ಪರಾಭವೋ"ತಿ ಏತ್ಥ **ಮ**ಪಚ್ಚಯೇನ "ಭಟ್ಠಮೋ"ತಿ ಪದಂ ವಿಯಾತಿ? ಅತಿನಯಞ್ಞೂ ಭವಂ, ಅತಿನಯಞ್ಞೂ ನಾಮಾತಿ ಭವಂ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ನ ಪನ ಭವಂ ಸದ್ದಗತಿಂ ಜಾನಾತಿ, ಸದ್ದಗತಿಯೋ ಚ ನಾಮ ಬಹುವಿಧಾ। ತಥಾ ಹಿ ಭಟ್ಠೋಯೇವ ಭಟ್ಠಮೋ, "ಸುತ್ತಮೇವ ಸುತ್ತನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ ಸದ್ದಗತಿ, "ದೇವೋಯೇವ ದೇವತಾ"ತಿಆದೀಸು **ಕಞ್ಞಾ**ನಯೇನ

ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ ಸದ್ದಗತಿ, “ದಿಟ್ಠಿ ಏವ ದಿಟ್ಠಿಗತ”ನ್ತಿಆದೀಸು **ಚಿತ್ತ**ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ ಸದ್ದಗತಿ। ಏವಂವಿಧಾಸು ಸದ್ದಗತೀಸು “ಪಾಪೀ ಏವ ಪಾಪಿಮಾ”ತಿಆದಿಕಂ ಕತರಂ ಸದ್ದಗತಿಂ ವದೇಸಿ? “ಸತ್ಥಾ ರಾಜಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಖಾ ಅತ್ತಾ ಸಾ ಪುಮಾ”ತಿಆದೀಸು ಚ ಕತರಂ ಸದ್ದಗತಿಂ ವದೇಸಿ? ಕತರಸದ್ದನ್ತೋಗಧಂ ಕತರಾಯ ಚ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಯಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞಸೀತಿ? ಸೋ ಏವಂ ಪುಟ್ಠೋ ಅದ್ಧಾ ಉತ್ತರಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಅದಿಸ್ವಾ ತುಣ್ಹೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾದಿಸೋ ನಯೋ ನ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ತಾದಿಸಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ನಯೇ “ಪಾಪಿಮತಾ ಪಾಪಿಮತೋ”ತಿಆದೀನಿ ರೂಪಾನಿ ನ ಸಿಜ್ಝನ್ತಿ, **ಇಮನ್ತು**ಪಚ್ಚಯನಯೇನ ಪನ ಸಿಜ್ಝನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಯಮೇವ ನಯೋ ಪಸತ್ಥತರೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತೇಹಿ ಸಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತೇ ಠಪೇತಬ್ಬೋ। ಅತ್ರಿದಂ ನಿದಸ್ಸನಂ –

“ಜಯೋ ಹಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಿರೀಮತೋ ಅಯಂ,
ಮಾರಸ್ಸ ಚ ಪಾಪಿಮತೋ ಪರಾಜಯೋ।
ಉಗ್ಘೋಸಯುಂ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇ ಪಮೋದಿತಾ,
ಜಯಂ ತದಾ ದೇವಗಣಾ ಮಹೇಸಿನೋ”ತಿ ಚ,

“ಸಾಖಾಪತ್ತಫಲೂಪೇತೋ, ಖನ್ಧಿಮಾವಮಹಾದುಮೋ”ತಿ ಚ।

ಪಾಪಿಮಾ, ಪಾಪಿಮಾ, ಪಾಪಿಮನ್ತೋ। ಪಾಪಿಮನ್ತಂ। ಸೇಸಂ ನೇಯ್ಯಂ, ಏಸ ನಯೋ “ಖನ್ಧಿಮಾ, ಪುತ್ತಿಮಾ”ತಿಆದೀಸುಪಿ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾಪಾವಚನಂ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ **ಹಿಮವನ್ತು ಸತಿಮನ್ತಾ**ದೀನಂ ವಿಸೇಸಂ ಬ್ರೂಮ। ಹಿಮವನ್ತೋವ ಪಬ್ಬತೋ। ಸತಿಮಂ ಭಿಕ್ಖುಂ। ಬನ್ಧುಮಂ ರಾಜಾನಂ। ಚನ್ದಿಮಂ ದೇವಪುತ್ತಂ। ಸತಿಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ। ಬನ್ಧುಮಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ। ಇದ್ಧಿಮಸ್ಸ ಚ ಪರಸ್ಸ ಚ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಇಚ್ಚಾದಿ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಪಿಚೇತ್ಥ “ಆಯಸ್ಮನ್ತಾ”ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ವತ್ತಬ್ಬವಚನಂ, “ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ”ತಿ ಬಹೂನಂ ವತ್ತಬ್ಬವಚನನ್ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ “ದ್ವಿನ್ನಂ ಆರೋಚೇನ್ತೇನ ‘ಆಯಸ್ಮನ್ತಾ ಧಾರೇನ್ತೂ’ತಿ, ತಿಣ್ಣಂ ಆರೋಚೇನ್ತೇನ ‘ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ ಧಾರೇನ್ತೂ’ತಿ ವತ್ತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। “ತಿಣ್ಣ”ನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ ಕಥಾಸೀಸಮತ್ತಂ, ತೇನ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಪಞ್ಚನ್ನಮ್ಪಿ ಅತಿರೇಕಸತಾನಮ್ಪೀತಿ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ಬಹವೋಹಿ ಉಪಾದಾಯ “ಉದ್ದಿಟ್ಠಾ ಖೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ ಚತ್ತಾರೋ ಪಾರಾಜಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದಿಕಾ ಪಾಳಿಯೋ ಠಪಿತಾ। ತತ್ಥ “ಆಯಸ್ಮನ್ತಾ”ತಿದಂ ವಿನಯವೋಹಾರವಸೇನ ದ್ವೇಯೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತತ್ತಾ ನ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣಂ। ವಿನಯವೋಹಾರಞ್ಹಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ವೋಹಾರೇ ನ ಪವತ್ತತಿ। “ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ”ತಿದಂ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪವತ್ತತೀತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ರ “ಹಿಮವನ್ತೋ”ತಿ ಇದಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನೇಕವಚನಂ ಭವತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಬಹುವಚನಮ್ಪಿ, ತೇನಾಹ **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** ಥೇರೋ “ಹಿಮವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಹಿಮವನ್ತೋ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ”ತಿ। “ಹಿಮವನ್ತೋವ ಪಬ್ಬತೋ”ತಿ ಅಯಂ ಏಕವಚನನಯೋ ಯಥಾರುತಪಾಳಿವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಯಥಾರುತಪಾಳಿ ಚ ನಾಮ –

“ದೂರೇ ಸನ್ತೋ ಪಕಾಸನ್ತಿ, ಹಿಮವನ್ತೋವ ಪಬ್ಬತೋ।
ಅಸನ್ತೇತ್ಥ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ರತ್ತಿಂ ಖಿತ್ತಾ ಯಥಾ ಸರಾ॥

ಅಹಂ ತೇನ ಸಮಯೇನ, ನಾಗರಾಜಾ ಮಹಿದ್ಧಿಕೋ।
ಅತುಲೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಪುಞ್ಞವನ್ತೋ ಜುತಿನ್ಧರೋ॥

ಗತಿಮನ್ತೋ ಸತಿಮನ್ತೋ, ಧಿತಿಮನ್ತೋ ಚ ಸೋ ಇಸಿ।
ಸದ್ಧಮ್ಮಧಾರಕೋ ಥೇರೋ, ಆನನ್ದೋ ರತನಾಕರೋ”

ಇಚ್ಚಾದಿ। ಏತ್ಥ “ಪುಞ್ಞವನ್ತೋ”ತಿಆದೀನಿ ಅನೇಕೇಸು ಠಾನೇಸು ಬಹುವಚನಭಾವೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವದನ್ತಾನಿಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ಏಕವಚನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಏಕವಚನಭಾವೋ ಚ ನೇಸಂ ಗಾಥಾವಿಸಯೇ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾನಿ ಯಥಾಪಾವಚನಂ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಏವಂ **ಹಿಮವನ್ತುಸತಿಮನ್ತು**ಸದ್ದಾದೀನಂ ವಿಸೇಸಂ ಞತ್ವಾ ಪುನ ಲಿಙ್ಗನ್ತವಸೇನ ದ್ವಿಲಿಙ್ಗಿಕಪದಾನಮತ್ಥೋ ಚ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಚ ಪದಾನಂ ಸದಿಸಾಸದಿಸತಾ ಚ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ।

ತತ್ರ ಹಿ “ಸಿರಿಮಾ”ತಿ ಪದಂ ಸುತಿಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ಲಿಙ್ಗದ್ವಯೇ ವತ್ತನತೋ ದ್ವಿಧಾ ಭಿಜ್ಜತಿ। “ಸಿರಿಮಾ ಪುರಿಸೋ”ತಿ ಹಿ ಅತ್ಥೇ **ಆ**ಕಾರನ್ತಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ, “ಸಿರಿಮಾ ನಾಮ ದೇವೀ”ತಿ ಅತ್ಥೇ **ಆ**ಕಾರನ್ತಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ, ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ **ಉ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಾ। ಅಥ ವಾ ಪನ ಪಚ್ಛಿಮಂ **ಆ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಂ, ಸಿರೀ ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ ಸೋ ಸಿರಿಮಾತಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ನಿಬ್ಬಚನಂ, ಸಿರೀ ಯಸ್ಸಾ ಅತ್ಥಿ ಸಾ ಸಿರಿಮಾತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ನಿಬ್ಬಚನಂ। ಅತ್ರಿಮಾನಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸುತಿವಸೇನ ನಿಬ್ಬಚನತ್ಥವಸೇನ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮಾನತ್ಥಾನಿ, ತಥಾಪಿ ಪುರಿಸಪದತ್ಥಇತ್ಥಿಪದತ್ಥವಾಚಕತ್ತಾ ಭಿನ್ನತ್ಥಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಏಸ ನಯೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ। ಸಿರಿಮಾ, ಸಿರಿಮಾ, ಸಿರಿಮನ್ತೋ। ಸಿರಿಮನ್ತಂ, ಸಿರಿಮನ್ತೇ। ಸಿರಿಮತಾ, ಸಿರಿಮನ್ತೇನ। **ಗುಣವನ್ತು**ಸದ್ದಸ್ಸೇವ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ। ಸಿರಿಮಾ, ಸಿರಿಮಾ, ಸಿರಿಮಾಯೋ। ಸಿರಿಮಂ, ಸಿರಿಮಾ, ಸಿರಿಮಾಯೋ। ಸಿರಿಮಾಯ। ವಕ್ಖಮಾನ**ಕಞ್ಞಾ**ನಯೇನ ಞೇಯ್ಯಾ। ಏವಂ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ನಾನಂ ಸಮಾನಸುತಿಕಸದ್ದಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಸು ಪದಾನಂ ಸದಿಸಾಸದಿಸತಾ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ। ಸಮಾನನಿಬ್ಬಚನತ್ಥಸ್ಸಪಿ ಹಿ ಅಸಮಾನಸುತಿಕಸ್ಸ “ಸಿರಿಮಾ”ತಿ ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಯಂ ಪದಾನಂ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಕಾಚಿಪಿ ಸಮಾನತಾ ನ ಲಬ್ಭತಿ। ಅತ್ರಿದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಸಿರಿಮಾ”ತಿ ಪದಂ ದ್ವೇಧಾ, ಪುಮಿತ್ಥೀಸು ಪವತ್ತಿತೋ।
ಭಿಜ್ಜತೀತಿ ವಿಭಾವೇಯ್ಯ, ಏತ್ಥ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಮಿಚ್ಛಿತಂ॥

ಇತಿ **ಅಭಿಭವಿತಾ** ಪದೇನ ವಿಸದಿಸಾನಿ **ಗುಣವಾಸತಿಮಾ**ದೀನಿ ಪದಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ ಸದ್ಧಿಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಹಿ। ಇದಾನಿ ಅಪರಾನಿಪಿ ತಬ್ಬಿಸದಿಸಾನಿ ಪದಾನಿ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮ ಸದ್ಧಿಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಹಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ?

ರಾಜಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಖಾ ಅತ್ತಾ, ಆತುಮಾ ಸಾ ಪುಮಾ ರಹಾ।
ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾ ಚ ಪಚ್ಚಕ್ಖ-ಧಮ್ಮಾ ಚ ವಿವಟಚ್ಛದಾ॥

ವತ್ತಹಾ ಚ ತಥಾ ವುತ್ತ-ಸಿರಾ ಚೇವ ಯುವಾಪಿ ಚ।
ಮಘವ ಅದ್ಧ ಮುದ್ಧಾದಿ, ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಾ ವಿಭಾವಿನಾ॥

ಏತ್ಥ “ಸಾ”ತಿ ಪದಮೇವ **ಆ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಮಾಕಾರನ್ತಂ, ಸೇಸಾನಿ ಪನ **ಅ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಾನಿ **ಆ**ಕಾರನ್ತಾನಿ।

ರಾಜಾ, ರಾಜಾ, ರಾಜಾನೋ। ರಾಜಾನಂ, ರಾಜಂ, ರಾಜಾನೋ। ರಞ್ಞಾ, ರಾಜಿನಾ, ರಾಜೂಹಿ, ರಾಜೂಭಿ। ರಞ್ಞೋ, ರಾಜಿನೋ, ರಞ್ಞಂ, ರಾಜೂನಂ, ರಾಜಾನಂ। ರಞ್ಞಾ, ರಾಜೂಹಿ, ರಾಜೂಭಿ। ರಞ್ಞೋ, ರಾಜಿನೋ, ರಞ್ಞಂ, ರಾಜೂನಂ, ರಾಜಾನಂ। ರಞ್ಞೇ, ರಾಜಿನಿ, ರಾಜೂಸು। ಭೋ ರಾಜ, ಭವನ್ತೋ ರಾಜಾನೋ, ಭವನ್ತೋ ರಾಜಾ ಇತಿ ವಾ, ಅಯಮಮ್ಹಾಕಂ ರುಚಿ।

ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕಾದೀಸು “ರಾಜಾ”ತಿ ಬಹುವಚನಂ ನ ಆಗತಂ, **ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯಂ** ಪನ ಆಗತಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕಾದೀಸು ನ ಆಗತಂ, ತಥಾಪಿ “ನೇತಾದಿಸಾ ಸಖಾ ಹೋನ್ತಿ, ಲಬ್ಭಾ ಮೇ ಜೀವತೋ ಸಖಾ”ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ಬಹುವಚನೇಕವಚನವಸೇನ “ಸಖಾ”ತಿ ಪದಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ “ರಾಜಾ”ತಿ ಬಹುವಚನಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಮೇವ। ತಥಾ “ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಅತ್ತಾ”ಇಚ್ಚಾದೀನಿಪಿ ಬಹುವಚನಾನಿ ತಗ್ಗತಿಕತ್ತಾ ವಿನಾ ಕೇನಚಿ ರೂಪವಿಸೇಸೇನ।

ಏತ್ಥ ಚ “ಗಹಪತಿಕೋ ನಾಮ ಠಪೇತ್ವಾ ರಾಜಂ ರಾಜಭೋಗಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಅವಸೇಸೋ ಗಹಪತಿಕೋ ನಾಮಾ”ತಿ ದಸ್ಸನತೋ ರಾಜನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇದಂ ಪನ ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ ನ ಆಗತಂ। “ಸಬ್ಬದತ್ತೇನ ರಾಜಿನಾ”ತಿ ದಸ್ಸನತೋ “ರಾಜಿನಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। “ಆರಾಧಯತಿ ರಾಜಾನಂ, ಪೂಜಂ ಲಭತಿ ಭತ್ತುಸೂ”ತಿ ದಸ್ಸನತೋ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀವಸೇನ “ರಾಜಾನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಚ್ಚಾಯನರೂಪಸಿದ್ಧಿ**ಗನ್ಥೇಸು ಪನ “ರಾಜೇನ, ರಾಜೇಹಿ, ರಾಜೇಭಿ। ರಾಜೇಸೂ”ತಿ ಪದಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಚೂಳನಿರುತ್ತಿನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇಸು ತಾನಿ ನಾಗತಾನಿ, ಅನಾಗತಭಾವೋಯೇವ ತೇಸಂ ಯುತ್ತತರೋ ಪಾಳಿಯಂ ಅದಸ್ಸನತೋ, ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥೇತಾನಿ ಅಮ್ಹೇಹಿ ನ ವುತ್ತಾನಿ। ಪಾಳಿನಯೇ ಹಿ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿಯಮಾನೇ ಈದಿಸಾನಿ ಪದಾನಿ ಸಮಾಸೇಯೇವ ಪಸ್ಸಾಮ, ನ ಪನಾಞ್ಞತ್ರ, ಅತ್ರಿಮೇ ಪಯೋಗಾ - “ಆವುತ್ಥಂ ಧಮ್ಮರಾಜೇನಾ”ತಿ ಚ, “ಸಿವಿರಾಜೇನ ಪೇಸಿತೋ”ತಿ ಚ, “ಪಜಾಪತಿಸ್ಸ ದೇವರಾಜಸ್ಸ ಧಜಗ್ಗ”ನ್ತಿ ಚ, “ನಿಕ್ಖಮನ್ತೇ ಮಹಾರಾಜೇ, ಸಿವೀನಂ ರಟ್ಠವಡ್ಢನೇ”ತಿ ಚ, ಏವಂ ಪಾಳಿನಯೇ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿಯಮಾನೇ “ರಾಜೇನಾ”ತಿಆದೀನಿ ಸಮಾಸೇಯೇವ ಪಸ್ಸಾಮ, ನ ಕೇವಲಂ ಪಾಳಿನಯೇ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾನಯೇಪಿ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿಯಮಾನೇ ಸಮಾಸೇಯೇವ ಪಸ್ಸಾಮ, ನ ಪನಾಞ್ಞತ್ರ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಸುಟ್ಠು ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಮಿದಂ ಠಾನಂ। ಕೋ ಹಿ ನಾಮ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ತೇಪಿಟಕೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಸಬ್ಬಸೋ ನಯಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಅಞ್ಞತ್ರ ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದೇಹಿ ಖೀಣಾಸವೇಹಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಸಮಾಸನ್ತಗತ**ರಾಜ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಯೋ ದ್ವಿಧಾ ವುಚ್ಚನ್ತೇ **ಓಕಾರನ್ತಾಕಾರನ್ತ**ವಸೇನ। **ತತ್ರೋ**ಕಾರನ್ತಾ “ಮಹಾರಾಜೋ ಯುವರಾಜೋ ಸಿವಿರಾಜೋ ಧಮ್ಮರಾಜೋ”ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಭವನ್ತಿ। **ಆ**ಕಾರನ್ತಾ ಪನ “ಮಹಾರಾಜಾ ಯುವರಾಜಾ ಸಿವಿರಾಜಾ ಧಮ್ಮರಾಜಾ”ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ। ಏತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಾಳಿಯಂ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ “ಮಹಾರಾಜೋ”ತಿಆದೀನಿ ನ ಸನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ “ಸಬ್ಬಮಿತ್ತೋ ಸಬ್ಬಸಖೋ, ಸಬ್ಬಭೂತಾನುಕಮ್ಪಕೋ”ತಿ ಪಾಳಿಯಂ “ಸಬ್ಬಸಖೋ”ತಿ ದಸ್ಸನತೋ “ಮಹಾರಾಜೋ”ತಿಆದೀನಿಪಿ ಅವಸ್ಸಮಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಾನಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸಮಾಸೇಸು “ಧಮ್ಮರಾಜೇನ, ಧಮ್ಮರಾಜಸ್ಸಾ”ತಿಆದೀನಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಏತಾನಿ ಓಕಾರನ್ತರೂಪಾನಿ ಏವ, **ನಾ**ಕಾರನ್ತರೂಪಾನಿ। ಮಹಾರಾಜೋ, ಮಹಾರಾಜಾ। ಮಹಾರಾಜಂ, ಮಹಾರಾಜೇ। ಮಹಾರಾಜೇನ, ಮಹಾರಾಜೇಹಿ, ಮಹಾರಾಜೇಭಿ। ಮಹಾರಾಜಸ್ಸ, ಮಹಾರಾಜಾನಂ। ಮಹಾರಾಜಾ, ಮಹಾರಾಜಸ್ಮಾ, ಮಹಾರಾಜಮ್ಹಾ, ಮಹಾರಾಜೇಹಿ, ಮಹಾರಾಜೇಭಿ। ಮಹಾರಾಜಸ್ಸ, ಮಹಾರಾಜಾನಂ। ಮಹಾರಾಜೇ, ಮಹಾರಾಜಸ್ಮಿಂ, ಮಹಾರಾಜಮ್ಹಿ, ಮಹಾರಾಜೇಸು। ಭೋ ಮಹಾರಾಜ, ಭವನ್ತೋ ಮಹಾರಾಜಾ । **ಕಚ್ಚಾಯನಚೂಳನಿರುತ್ತಿ**ನಯೇಹಿ ಪನ “ಭೋ ಮಹಾರಾಜಾ”ಇತಿ ಏಕವಚನಬಹುವಚನಾನಿಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ। ಯಥಾ “ಮಹಾರಾಜೋ”ತಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪದಸ್ಸ ವಸೇನ, ಏವಂ “ಸಿವಿರಾಜೋ ಧಮ್ಮರಾಜೋ ದೇವರಾಜೋ”ತಿಆದೀನಮ್ಪಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪದಾನಂ ವಸೇನ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಅಯಂ **ಪನಾ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ -

ಮಹಾರಾಜಾ, ಮಹಾರಾಜಾ, ಮಹಾರಾಜಾನೋ। ಮಹಾರಾಜಾನಂ, ಮಹಾರಾಜಂ, ಮಹಾರಾಜಾನೋ। ಮಹಾರಞ್ಞಾ, ಮಹಾರಾಜಿನಾ, ಮಹಾರಾಜೂಹಿ, ಮಹಾರಾಜೂಭಿ। ಮಹಾರಞ್ಞೋ, ಮಹಾರಾಜಿನೋ, ಮಹಾರಞ್ಞಂ, ಮಹಾರಾಜೂನಂ। ಮಹಾರಞ್ಞಾ, ಮಹಾರಾಜೂಹಿ, ಮಹಾರಾಜೂಭಿ। ಮಹಾರಞ್ಞೋ, ಮಹಾರಾಜಿನೋ, ಮಹಾರಞ್ಞಂ, ಮಹಾರಾಜೂನಂ। ಮಹಾರಞ್ಞೇ, ಮಹಾರಾಜಿನಿ, ಮಹಾರಾಜೂಸು। ಭೋ ಮಹಾರಾಜ, ಭವನ್ತೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ।

ಇಧಾಪಿ ಪಕರಣದ್ವಯನಯೇನ “ಭೋ ಮಹಾರಾಜಾ” ಇತಿ ಏಕವಚನಬಹುವಚನಾನಿಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ। ಯಥಾ ಚ “ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ **ಆ**ಕಾರನ್ತಪದಸ್ಸ ವಸೇನ, ಏವಂ “ಸಿವಿರಾಜಾ, ಧಮ್ಮರಾಜಾ, ದೇವರಾಜಾ”ತಿಆದೀನಮ್ಪಿ **ಆ**ಕಾರನ್ತಪದಾನಂ ವಸೇನ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಇಧ ಅಪರಾಪಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಾಕಟೀಕರಣತ್ಥಂ ಕ್ರಿಯಾಪದೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ **ಆಕಾರನ್ತೋಕಾರನ್ತಾನಂ** ಮಿಸ್ಸಕವಸೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ಮಹಾರಾಜಾ, ಮಹಾರಾಜೋ ತಿಟ್ಠತಿ, ಮಹಾರಾಜಾನೋ, ಮಹಾರಾಜಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಮಹಾರಾಜಾನಂ, ಮಹಾರಾಜಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಮಹಾರಾಜಾನೋ, ಮಹಾರಾಜೇ ಪಸ್ಸತಿ। ಮಹಾರಞ್ಞಾ, ಮಹಾರಾಜಿನಾ, ಮಹಾರಾಜೇನ ಕತಂ, ಮಹಾರಾಜೂಹಿ, ಮಹಾರಾಜೂಭಿ, ಮಹಾರಾಜೇಹಿ, ಮಹಾರಾಜೇಭಿ ಕತಂ। ಮಹಾರಞ್ಞೋ, ಮಹಾರಾಜಿನೋ, ಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ದೀಯತೇ, ಮಹಾರಞ್ಞಾ, ಮಹಾರಾಜಾ, ಮಹಾರಾಜಸ್ಮಾ, ಮಹಾರಾಜಮ್ಹಾ ನಿಸ್ಸಟಂ, ಮಹಾರಾಜೂಹಿ, ಮಹಾರಾಜೂಭಿ, ಮಹಾರಾಜೇಹಿ , ಮಹಾರಾಜೇಭಿ ನಿಸ್ಸಟಂ। ಮಹಾರಞ್ಞೋ, ಮಹಾರಾಜಿನೋ, ಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ಪರಿಗ್ಗಹೋ, ಮಹಾರಞ್ಞಂ, ಮಹಾರಾಜೂನಂ, ಮಹಾರಾಜಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹೋ। ಮಹಾರಞ್ಞೇ, ಮಹಾರಾಜಿನಿ, ಮಹಾರಾಜೇ, ಮಹಾರಾಜಸ್ಮಿಂ, ಮಹಾರಾಜಮ್ಹಿ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ, ಮಹಾರಾಜೂಸು, ಮಹಾರಾಜೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಂ। ಭೋ ಮಹಾರಾಜ ತ್ವಂ ತಿಟ್ಠ, ಭೋನ್ತೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ, ಮಹಾರಾಜಾ ತುಮ್ಹೇ ತಿಟ್ಠಥಾತಿ। ಏವಂ "ಯುವರಾಜಾ, ಯುವರಾಜೋ"ತಿಆದೀಸುಪಿ।

ಕೇಚೇತ್ಥ ವದೇಯ್ಯುಂ "ಕಸ್ಮಾ ಪಕರಣಕತ್ತುನಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಮಹನ್ತೋ ವಾಯಾಮೋ ಚ ಮಹನ್ತೋ ಚ ಪರಕ್ಕಮೋ ಕತೋ, ನನ್ವೇತೇಸುಪಿ ಪದೇಸು ಕಾನಿಚಿ ಬುದ್ಧವಚನೇ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಕಾನಿಚಿ ನ ವಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ? ವಿಞ್ಞೂಹಿ ತೇ ಏವಂ ವತ್ತಬ್ಬಾ "ಪಕರಣಕತ್ತಾರೇನೇತ್ಥ ಸೋ ಚ ಮಹನ್ತೋ ವಾಯಾಮೋ ಸೋ ಚ ಮಹನ್ತೋ ಪರಕ್ಕಮೋ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ನವಙ್ಗೇ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ಸದ್ದೇಸು ಚ ಅತ್ಥೇಸು ಚ ಸೋತಾರಾನಂ ಸುಟ್ಠು ಕೋಸಲ್ಲುಪ್ಪಾದನೇನ ಸಾಸನಸ್ಸೋಪಕಾರತ್ಥಂ ಕತೋ, ಯಾನಿ ಚೇತಾನಿ ತೇನ ಪದಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ, ಏತೇಸು ಕಾನಿಚಿ ಬುದ್ಧವಚನೇ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಕಾನಿಚಿ ನ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಯಾನಿ ಬುದ್ಧವಚನೇ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತಾನಿ ವಿಜ್ಜಮಾನವಸೇನ ಗಹಿತಾನಿ। ಯಾನಿ ನ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತಾನಿ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾದೀಸು ವಿಜ್ಜಮಾನವಸೇನ ಪಾಳಿನಯವಸೇನ ಚ ಗಹಿತಾನೀ"ತಿ। ಅತ್ರಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಿಭಾವನಾ -

"ಇದಂ ವತ್ವಾ ಮಹಾರಾಜಾ, ಕಂಸೋ ಬಾರಾಣಸಿಗ್ಗಹೋ।
ಧನುಂ ತೂಣಿಞ್ಚ ನಿಕ್ಖಿಪ್ಪ, ಸಂಯಮಂ ಅಜ್ಝುಪಾಗಮೀ"ತಿ

ಇದಂ **ಆ**ಕಾರನ್ತಸ್ಸ **ಮಹಾರಾಜ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಂ। ಯಸ್ಮಾ "ಸಬ್ಬಸಖೋ"ತಿ ಪಾಳಿ ವಿಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇನ ನಯೇನ "ಮಹಾರಾಜೋ"ತಿಪಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತೋ ದಿಟ್ಠೋ ನಾಮ ಹೋತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ ಚ। ತೇನೇವ ಚ "ತಮಬ್ರವಿ ಮಹಾರಾಜಾ। ನಿಕ್ಖಮನ್ತೇ ಮಹಾರಾಜೇ"ತಿಆದೀನಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ।

ಏವಂ **ಮಹಾರಾಜ**ಸದ್ದಸ್ಸ **ಓ**ಕಾರನ್ತತ್ತೇ ಸಿದ್ಧೇ "ಮಹಾರಾಜಾ, ಮಹಾರಾಜಸ್ಮಾ, ಮಹಾರಾಜಮ್ಹಾ"ತಿ ಪಞ್ಚಮಿಯಾ ಏಕವಚನಞ್ಚ "ಮಹಾರಾಜೇ, ಮಹಾರಾಜಸ್ಮಿಂ, ಮಹಾರಾಜಮ್ಹೀ"ತಿ ಸತ್ತಮಿಯಾ ಏಕವಚನಞ್ಚ ಸಿದ್ಧಾನಿ ಏವ ಹೋನ್ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಾನಮ್ಪಿ ನಯವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ। "ರಾಜೇನ, ರಾಜಸ್ಮಾ"ತಿಆದೀನಿ ಪನ ನಯವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ ನ ಹೋನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಯಸ್ಮಾ "ರಾಜಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಖಾ ಅತ್ತಾ"ಇಚ್ಚೇವಮಾದೀನಿ "ಪುರಿಸೋ ಉರಗೋ"ತಿಆದೀನಿ ವಿಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಬ್ಬಥಾ ಸದಿಸಾನಿ ನ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ನೇಸಂ "ರಞ್ಞಾ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಸಖಿನಾ ಅತ್ತನಾ ಅತ್ತೇನ ಸಾನಾ ಪುಮುನಾ"ತಿಆದೀನಿ ವಿಸದಿಸಾನಿಪಿ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾನಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ನಯವಸೇನ ಜಾನಿತುಂ। ಏವಂ ದುಜ್ಜಾನತ್ತಾ ಪನ ಪಾಳಿಯಂ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ ಯಥಾರುತಪದಾನೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। **ಮಹಾರಾಜ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ಪನ **ಓ**ಕಾರನ್ತಭಾವೇ ಸಿದ್ಧೇಯೇವ "**ಪುರಿಸ**ನಯೋಗಧಾ ಇಮೇ ಸದ್ದಾ"ತಿ ನಯಗ್ಗಹಣಂ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಮ್ಹೇಹಿ ನಯವಸೇನ "ಮಹಾರಾಜಾ, ಮಹಾರಾಜಸ್ಮಾ"ತಿಆದೀನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಯಥಾ ಹಿ -

"ಏತಞ್ಹಿ ತೇ ದುರಾಜಾನಂ, ಯಂ ಸೇಸಿ ಮತಸಾಯಿಕಂ।

> ಯಸ್ಸ ತೇ ಕಡ್ಢಮಾನಸ್ಸ, ಹತ್ಥಾ ದಣ್ಡೋನ ಮುಚ್ಚತೀ”ತಿ

ಏತ್ಥ “ಹತ್ಥಾ”ತಿ, “ಅತ್ತದಣ್ಡಾ ಭಯಂ ಜಾತ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ “ದಣ್ಡಾ”ತಿ ಚ ಓಕಾರನ್ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮಿಯೇಕವಚನಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ “ಉರಗಾ, ಪಟಙ್ಗಾ, ವಿಹಗಾ”ತಿಆದೀನಿಪಿ ಓಕಾರನ್ತಾನಿ ಪಞ್ಚಮಿಯೇಕವಚನಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾ ಚ “ದಾಠಿನಿ ಮಾತಿಮಞ್ಞವ್ಹೋ, ಸಿಙ್ಗಾಲೋ ಮಮ ಪಾಣದೋ”ತಿ ಏತ್ಥ “ಮಞ್ಞವ್ಹೋ”ತಿ, “ಸುದ್ಧಾ ಸುದ್ಧೇಹಿ ಸಂವಾಸಂ, ಕಪ್ಪಯವ್ಹೋ ಪತಿಸ್ಸತಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ “ಕಪ್ಪಯವ್ಹೋ”ತಿ ಚ ಕ್ರಿಯಾಪದಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ “ಗಚ್ಛವ್ಹೋ, ಭುಞ್ಜವ್ಹೋ, ಸಯವ್ಹೋ”ತಿಆದೀನಿಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಗಣ್ಹನ್ತಿ ಚ ತಾದಿಸಾನಿ ಪದರೂಪಾನಿ ಸಾಸನೇ ಸುಕುಸಲಾ ಕುಸಲಾ, ತಸ್ಮಾ ಅಮ್ಹೇಹಿಪಿ ನಯಗ್ಗಾಹವಸೇನ “ಮಹಾರಾಜಾ , ಮಹಾರಾಜಸ್ಮಾ”ತಿಆದೀನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ನಯಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಪನ ಗಹಣೇ ಅಸತಿ ಕಥಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸತಿಯೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಭವನ್ತಿ।

ತಥಾ ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ನಾಮಿಕಪದಾನಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಾನಿ ಚ ಪಾಟಿಏಕ್ಕಂ ಪಾಟಿಏಕ್ಕಂ ಏಕವಚನಬಹುವಚನಕಾಹಿ ಸತ್ತಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ವಾ ನಾಮವಿಭತ್ತೀಹಿ ಛನ್ನವುತಿಯಾ ಚ ಆಖ್ಯಾತಿಕವಚನೇಹಿ ಯೋಜಿತಾನಿ ನ ಸನ್ತಿ, ನಯವಸೇನ ಪನ ಸನ್ತಿಯೇವ, ಇತಿ ನಯವಸೇನ “ಮಹಾರಾಜಾ, ಮಹಾರಾಜಸ್ಮಾ”ತಿಆದೀನಿ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಠಪಿತಾನಿ। “ಮಹಾರಾಜಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಮಹಾರಾಜಾ ತುಮ್ಹೇ ತಿಟ್ಠಥಾ”ತಿ ಇಮಾನಿ ಪನ “ಅಥ ಖೋ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾ ಮಹತಿಯಾ ಚ ಯಕ್ಖಸೇನಾಯ ಮಹತಿಯಾ ಚ ಕುಮ್ಭಣ್ಡಸೇನಾಯಾ”ತಿ ದಸ್ಸನತೋ,

> “ಚತ್ತಾರೋ ತೇ ಮಹಾರಾಜಾ, ಸಮನ್ತಾ ಚತುರೋ ದಿಸಾ।
> ದದ್ದಲ್ಲಮಾನಾ ಅಟ್ಠಂಸು, ವನೇ ಕಾಪಿಲವತ್ಥವೇ”ತಿ

ದಸ್ಸನತೋ ಚ ವುತ್ತಾನಿ। “ಮಹಾರಾಜ”ನ್ತಿಆದೀನಿಪಿ ಪಾಳಿಞ್ಚ ಪಾಳಿನಯಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ಏವ ವುತ್ತಾನಿ। ಅಸಮಾಸೇ “ರಾಜಂ, ರಾಜೇನಾ”ತಿಆದೀನಿ ನ ಪಸ್ಸಾಮ, ತಸ್ಮಾ ಸುಟ್ಠು ವಿಚಾರೇತಬ್ಬಮಿದಂ ಠಾನಂ। ಇದಞ್ಹಿ ದುದ್ದಸಂ ವೀರಜಾತಿನಾ ಜಾನಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ। ಸಚೇ ಪನಾಯಸ್ಮನ್ತೋ ಬುದ್ಧವಚನೇ ವಾ ಪೋರಾಣಿಕಾಸು ವಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಅಸಮಾಸೇ “ರಾಜಂ, ರಾಜೇನಾ”ತಿಆದೀನಿ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾಥ, ತದಾ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಥ। ಕೋ ಹಿ ನಾಮ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ಬುದ್ಧವಚನೇ ವೋಹಾರಪ್ಪಭೇದಂ ಜಾನಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಅಞ್ಞತ್ರ ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದೇಹಿ ಮಹಾಖೀಣಾಸವೇಹಿ।

ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ –

> “ವೀತತಣ್ಹೋ ಅನಾದಾನೋ, ನಿರುತ್ತಿಪದಕೋವಿದೋ।
> ಅಕ್ಖರಾನಂ ಸನ್ನಿಪಾತಂ, ಜಞ್ಞಾ ಪುಬ್ಬಾಪರಾನಿ ಚಾ”ತಿ॥

ಬ್ರಹ್ಮಾ , ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ। ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ, ಬ್ರಹ್ಮಂ, ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ। ಬ್ರಹ್ಮುನಾ, ಬ್ರಹ್ಮೇಹಿ, ಬ್ರಹ್ಮೇಭಿ, ಬ್ರಹ್ಮೂಹಿ, ಬ್ರಹ್ಮೂಭಿ। ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಸ, ಬ್ರಹ್ಮುನೋ, ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ, ಬ್ರಹ್ಮೂನಂ। ಬ್ರಹ್ಮುನಾ, ಬ್ರಹ್ಮೇಹಿ, ಬ್ರಹ್ಮೇಭಿ, ಬ್ರಹ್ಮೂಹಿ, ಬ್ರಹ್ಮೂಭಿ। ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಸ, ಬ್ರಹ್ಮುನೋ, ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ, ಬ್ರಹ್ಮೂನಂ। ಬ್ರಹ್ಮನಿ, ಬ್ರಹ್ಮೇಸು, ಭೋ ಬ್ರಹ್ಮ, ಭೋ ಬ್ರಹ್ಮೇ, ಭವನ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ।

ಯಮಕಮಹಾಥೇರರುಚಿಯಾ “ಭೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ”ಇತಿ ಬಹುವಚನಂ ವಾ। ಏತ್ಥ ಪನ “ಪಣ್ಡಿತಪುರಿಸೇಹಿ ದೇವೇಹಿ ಬ್ರಹ್ಮೂಹೀ”ತಿ **ಟೀಕಾ**ವಚನಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ, “ಬ್ರಹ್ಮೂನಂ ವಚೀಘೋಸೋ ಹೋತೀ”ತಿ ಚ “ಬ್ರಹ್ಮೂನಂ ವಿಮಾನಾದೀಸು ಛನ್ದರಾಗೋ ಕಾಮಾಸವೋ ನ ಹೋತೀ”ತಿ ಚ **ಅಟ್ಠಕಥಾ**ವಚನಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ, “ವಿಹಿಂಸಸಞ್ಞೀ ಪಗುಣಂ ನ ಭಾಸಿಂ, ಧಮ್ಮಂ ಪಣೀತಂ

ಮನುಜೇಸು ಬ್ರಹ್ಮೇ"ತಿ ಆಹಚ್ಚಭಾಸಿತಸ್ಸ ಚ ದಸ್ಸನತೋ "ಬ್ರಹ್ಮೂಹಿ, ಬ್ರಹ್ಮೂಭಿ, ಬ್ರಹ್ಮೂನಂ, ಬ್ರಹ್ಮೇ"ತಿ ಪದಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, ಏತಾನಿ ಚೂಳನಿರುತ್ತಿನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕಕಚ್ಚಾಯನೇಸು ನ ಆಗತಾನಿ।

ಸಖಾ, ಸಖಾ, ಸಖಿನೋ, ಸಖಾನೋ, ಸಖಾಯೋ। ಸಖಂ, ಸಖಾರಂ, ಸಖಾನಂ, ಸಖಿನೋ, ಸಖಾನೋ, ಸಖಾಯೋ। ಸಖಿನಾ, ಸಖಾರೇಹಿ, ಸಖಾರೇಭಿ, ಸಖೇಹಿ, ಸಖೇಭಿ। ಸಖಿಸ್ಸ, ಸಖಿನೋ, ಸಖೀನಂ, ಸಖಾರಾನಂ, ಸಖಾನಂ। ಸಖಾರಸ್ಮಾ, ಸಖಿನಾ, ಸಖಾರೇಹಿ, ಸಖಾರೇಭಿ, ಸಖೇಹಿ, ಸಖೇಭಿ। ಸಖಿಸ್ಸ, ಸಖಿನೋ, ಸಖೀನಂ, ಸಖಾರಾನಂ, ಸಖಾನಂ। ಸಖೇ, ಸಖೇಸು, ಸಖಾರೇಸು। ಭೋ ಸಖ, ಭೋ ಸಖಾ, ಭೋ ಸಖಿ, ಭೋ ಸಖೀ, ಭೋ ಸಖೇ, ಭವನ್ತೋ ಸಖಿನೋ, ಸಖಾನೋ, ಸಖಾಯೋ।

ಯಮಕಮಹಾಥೇರಮತೇನ "ಭೋ ಸಖಾ"ಇತಿ ಬಹುವಚನಂ ವಾ। ಪಾಳಿಯಂ ಪನ **ಸುವಣ್ಣಕಕ್ಕಟಜಾತಕೇ** "ಹರೇ ಸಖಾ ಕಿಸ್ಸ ನು ಮಂ ಜಹಾಸೀ"ತಿ ದೀಘವಸೇನ ವುತ್ತೋ **ಸಖಾ**ಸದ್ದೋ ಆಲಪನೇಕವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಯಮಕಮಹಾಥೇರನಯೋ ನ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ಚೇ ? ನೋ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಮಾ "ನೇತಾದಿಸಾ ಸಖಾ ಹೋನ್ತಿ, ಲಬ್ಭಾ ಮೇ ಜೀವತೋ ಸಖಾ"ತಿ **ಮನೋಜಜಾತಕೇ ಸಖಾ**ಸದ್ದೋ ಏಕವಚನಮ್ಪಿ ಹೋತಿ ಬಹುವಚನಮ್ಪಿ। ತಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ ಪಠಮಪಾದೇ ಬಹುವಚನಂ, ದುತಿಯಪಾದೇ ಪನೇಕವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಯಮಕಮಹಾಥೇರೇನ ಪಚ್ಚತ್ತಾಲಪನಬಹುವಚನಟ್ಠಾನೇ **ಸಖಾ**ಸದ್ದೋ ವುತ್ತೋ। ಏತ್ಥ ಚ "ಸಬ್ಬಮಿತ್ತೋ ಸಬ್ಬಸಖೋ, ಸಬ್ಬಭೂತಾನುಕಮ್ಪಕೋ"ತಿ ಪಾಠಾನುಲೋಮೇನ ಸಮಾಸೇ ಲಬ್ಭಮಾನಸ್ಸ **ಸಖ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಭವತಿ "ಸಬ್ಬಸಖೋ, ಸಬ್ಬಸಖಾ, ಸಬ್ಬಸಖಂ, ಸಬ್ಬಸಖೇ"ತಿಆದಿನಾ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ। ತತ್ರಾಯಂ ಸಮಾಸವಿಗ್ಗಹೋ - ಸಬ್ಬೇಸಂ ಜನಾನಂ ಸಖಾ, ಸಬ್ಬೇ ವಾ ಜನಾ ಸಖಿನೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಸಬ್ಬಸಖೋ, ಯಥಾ ಸಬ್ಬವೇರೀತಿ।

ಅತ್ತಾ, ಅತ್ತಾ, ಅತ್ತಾನೋ। ಅತ್ತಾನಂ, ಅತ್ತಂ, ಅತ್ತಾನೋ। ಅತ್ತನಾ, ಅತ್ತೇನ, ಅತ್ತನೇಹಿ, ಅತ್ತನೇಭಿ। ಅತ್ತನೋ, ಅತ್ತಾನಂ। ಅತ್ತನಾ, ಅತ್ತನೇಹಿ, ಅತ್ತನೇಭಿ। ಅತ್ತನೋ, ಅತ್ತಾನಂ। ಅತ್ತನಿ, ಅತ್ತನೇಸು। ಭೋ ಅತ್ತ, ಭವನ್ತೋ ಅತ್ತಾ, ಭೋನ್ತೋ ಅತ್ತಾನೋ।

ಏತ್ಥ ಪನ ಅತ್ತಂ ನಿರಙ್ಕತ್ವಾನ ಪಿಯಾನಿ ಸೇವತಿ।

"ಸಚೇ ಗಚ್ಛಸಿ ಪಞ್ಚಾಲಂ, ಖಿಪ್ಪ'ಮತ್ತಂ ಜಹಿಸ್ಸಸಿ।
ಮಿಗಂ ಪನ್ಥಾನುಪನ್ನಂವ, ಮಹನ್ತಂ ಭಯಮೇಸ್ಸತೀ"ತಿ

ಪಾಳೀಸು "ಅತ್ತ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸನತೋ "ಅತ್ತ"ನ್ತಿ ಇಧ ವುತ್ತಂ, "ಅತ್ತೇನ ವಾ ಅತ್ತನಿಯೇನ ವಾ"ತಿ ಪಾಳಿದಸ್ಸನತೋ ಪನ "ಅತ್ತೇನಾ"ತಿ। **ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯಂ** ಪನ "ಅತ್ತಸ್ಸಾ"ತಿ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀನಮೇಕವಚನಂ ಆಗತಂ, ಏತಂ ಕಚ್ಚಾಯನೇ ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ ಚ ನ ದಿಸ್ಸತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ "ಅತ್ತೇಸೂ"ತಿ ಆಗತಂ। ಸಬ್ಬಾನೇತಾನಿ ಸಾಟ್ಠಕಥಂ ಜಿನತನ್ತಿಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

"ಆತುಮಾ , ಆತುಮಾ, ಆತುಮಾನೋ। ಆತುಮಾನಂ, ಆತುಮಂ, ಆತುಮಾನೋ। ಆತುಮೇನ, ಆತುಮೇಹಿ, ಆತುಮೇಭೀ"ತಿಆದಿನಾ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ವತ್ವಾ "ಭೋ ಆತುಮ, ಭವನ್ತೋ ಆತುಮಾ, ಆತುಮಾನೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ತತ್ರ **ಅತ್ತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮಾಸೇ "ಭಾವಿತತ್ತೋ, ಭಾವಿತತ್ತಾ। ಭಾವಿತತ್ತಂ, ಭಾವಿತತ್ತೇ। ಭಾವಿತತ್ತೇನ, ಭಾವಿತತ್ತೇಹಿ, ಭಾವಿತತ್ತೇಭೀ"ತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನೇವ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಸಾ, ಸಾ, ಸಾನೋ। ಸಾನಂ, ಸಾನೇ। ಸಾನಾ, ಸಾನೇಹಿ, ಸಾನೇಭಿ। ಸಾಸ್ಸ, ಸಾನಂ। ಸಾನಾ, ಸಾನೇಹಿ, ಸಾನೇಭಿ। ಸಾಸ್ಸ, ಸಾನಂ। ಸಾನೇ, ಸಾನೇಸು। ಭೋ ಸಾ, ಭವನ್ತೋ ಸಾನೋ। **ಸಾ** ವುಚ್ಚತಿ ಸುನಖೋ।

ಏತ್ಥ ಚ "ನ ಯತ್ಥ ಸಾ ಉಪಟ್ಠಿತೋ ಹೋತಿ। ಸಾವ ವಾರೇನ್ತಿ ಸೂಕರ"ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ। ಕೇಚಿ ಪನ **ಸಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ದುತಿಯಾತತಿಯಾದೀಸು "ಸಂ, ಸೇ। ಸೇನಾ"ತಿಆದೀನಿ ರೂಪಾನಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಯುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ತಾನಿ "ಸಂ, ಸೇ। ಸೇನಾ"ತಿಆದೀನಿ ರೂಪಾನಿ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಚೇವ ಅಟ್ಠಕಥಾದೀಸು ಚ ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ ಚ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಏವಂ ಪನ **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** ವುತ್ತಂ "ಸಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಸಾನೋ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಸಾನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಸಾನೇ ಪಸ್ಸತಿ। ಸಾನಾ ಕತಂ, ಸಾನೇಹಿ ಕತಂ, ಸಾನೇಭಿ ಕತಂ। ಸಾಸ್ಸ ದೀಯತೇ, ಸಾನಂ ದೀಯತೇ। ಸಾನಾ ನಿಸ್ಸಟಂ, ಸಾನೇಹಿ ನಿಸ್ಸಟಂ, ಸಾನೇಭಿ ನಿಸ್ಸಟಂ। ಸಾಸ್ಸ ಪರಿಗ್ಗಹೋ, ಸಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹೋ। ಸಾನೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ, ಸಾನೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಂ। ಭೋ ಸಾ, ಭವನ್ತೋ ಸಾನೋ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ।

ಅತ್ರಿದಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ - ಯಥಾ "ಸೇಹಿ ದಾರೇಹಿ ಅಸನ್ತುಟ್ಠೋ"ತಿಆದೀಸು ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇ ವತ್ತಮಾನಸ್ಸ "ಸಕೋ"ಇತಿ ಅತ್ಥವಾಚಕಸ್ಸ ಸಸದ್ದಸ್ಸ "ಅತ್ತನೋ ಅಯನ್ತಿ ಸೋ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ "ಸೋ, ಸಾ। ಸಂ, ಸೇ। ಸೇನ, ಸೇಹಿ, ಸೇಭಿ। ಸಸ್ಸ, ಸಾನಂ। ಸಾ, ಸಸ್ಮಾ, ಸಮ್ಹಾ, ಸೇಹಿ, ಸೇಭಿ। ಸಸ್ಸ, ಸಾನಂ। ಸೇ, ಸಸ್ಮಿಂ, ಸಮ್ಹಿ, ಸೇಸೂ"ತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ನ ತಥಾ ಸುನಖವಾಚಕಸ್ಸ **ಸಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಯಥಾ ವಾ "ಹಿಂಸನ್ತಿ ಅತ್ತಸಮ್ಭೂತಾ, ತಚಸಾರಂವ ಸಂ ಫಲಂ। ಸಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ತಪ್ಪೇನ್ತಿ, ಕೋಸಲಂ ಸೇನ'ಸನ್ತುಟ್ಠಂ, ಜೀವಗ್ಗಾಹಂ ಅಗಾಹಯೀ"ತಿಆದೀಸು ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇ ವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ಸಕಮಿಚ್ಚತ್ಥವಾಚಕಸ್ಸ **ಸ**ಸದ್ದಸ್ಸ "ಸಂ, ಸಾನಿ, ಸಾ। ಸಂ, ಸಾನಿ, ಸೇ। ಸೇನ, ಸೇಹಿ, ಸೇಭಿ। ಸಸ್ಸ, ಸಾನಂ। ಸಾ, ಸಸ್ಮಾ, ಸಮ್ಹಾ, ಸೇಹಿ, ಸೇಭಿ। ಸಸ್ಸ, ಸಾನಂ। ಸೇ, ಸಸ್ಮಿಂ, ಸಮ್ಹಿ, ಸೇಸೂ"ತಿ **ಚಿತ್ತ**ನಯೇನ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ನ ತಥಾ ಸುನಖವಾಚಕಸ್ಸ **ಸಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಕಸ್ಮಾ ತೇಹಿ ಆಚರಿಯೇಹಿ ದುತಿಯಾತತಿಯಾಠಾನೇ "ಸಂ, ಸೇ। ಸೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕಸ್ಮಾ ಚ ಪಞ್ಚಮೀಠಾನೇ "ಸಾ, ಸಸ್ಮಾ, ಸಮ್ಹಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಸತ್ತಮೀಠಾನೇ ಚ "ಸೇ, ಸಸ್ಮಿಂ, ಸಮ್ಹೀ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ? ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅಕಾರಣಂ, ತಕ್ಕಗಾಹಮತ್ತೇನ ಗಹಿತಂ ಅಕಾರಣಂ। ಸುನಖವಾಚಕೋ ಹಿ **ಸಾ**ಸದ್ದೋ **ಆ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕೋ, ನ **ಪುರಿಸ ಚಿತ್ತ**ಸದ್ದಾದಯೋ ವಿಯ **ಅ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕೋ। ಯಾಯ ಇಮಸ್ಸ ಈದಿಸಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಸಿಯುಂ, ಸಾ ಚ ಪಕತಿ ನತ್ಥಿ। ನ ಚೇಸೋ "ರಾಜಾ, ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಸಖಾ, ಅತ್ತಾ" ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ವಿಯ ಪಠಮಂ **ಅ**ಕಾರನ್ತಭಾವೇ ಠತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಪಟಿಲದ್ಧಆಕಾರನ್ತತಾ, ಅಥ ಖೋ ನಿಚ್ಚ**ಮೋ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕೋ **ಗೋ**ಸದ್ದೋ ವಿಯ ನಿಚ್ಚ**ಮಾ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕೋ। ನಿಚ್ಚ**ಮಾ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಸ್ಸ ಚ **ಏ**ವರೂಪಾನಿ ರೂಪಾನಿ ನ ಭವನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ **ಮಹಾಕಚ್ಚಾಯನೇನ** ನ ವುತ್ತಾನಿ। ಸಚೇಪಿ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯುಂ "ಅತ್ತಂ, ಅತ್ತೇನಾ'ತಿ ಚ ದಸ್ಸನತೋ 'ಸಂ, ಸೇನಾ'ತಿ ಇಮಾನಿ ಪನ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ। ನ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ "ರಾಜಾ, ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಸಖಾ, ಅತ್ತಾ, ಸಾ, ಪುಮಾ"ಇಚ್ಚೇವಮಾದೀನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪದಮಾಲಾವಸೇನ ವಿಸದಿಸತ್ತಾ ನಯವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾಕಾರಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಈದಿಸೇ ಹಿ ಠಾನೇ ನಯಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಗಹಣಂ ನಾಮ ಸದೋಸಂಯೇವ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ನಯಗ್ಗಾಹವಸೇನಪಿ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಅಪರಮ್ಪಿ ಅತ್ರ ವತ್ತಬ್ಬಂ - ಯಥಾ ಹಿ "ಸಾಹಿ ನಾರೀಹಿ ತೇ ಯನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಅತ್ತನೋ ನಾರೀ"ತಿ, "ಸಾ ನಾರೀ"ತಿ ಏವಂ ಅತ್ಥವತೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಕಞ್ಞಾ**ಸದ್ದೇನ ಸದಿಸಸ್ಸ **ಸಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ "ಸಾ, ಸಾ, ಸಾಯೋ। ಸಂ, ಸಾ, ಸಾಯೋ। ಸಾಯ, ಸಾಹಿ, ಸಾಭಿ। ಸಾಯ, ಸಾನಂ। ಸಾಯ, ಸಾಹಿ, ಸಾಭಿ। ಸಾಯ, ಸಾನಂ। ಸಾಯ, ಸಾಯಂ, ಸಾಸೂ"ತಿ **ಕಞ್ಞಾ**ನಯೇನ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ನ ತಥಾ ಇಮಸ್ಸ ಸುನಖವಾಚಕಸ್ಸ **ಸಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಕಸ್ಮಾ ತೇ ಆಚರಿಯಾ ತತಿಯಾಬಹುವಚನಟ್ಠಾನೇ ಚ "ಸಾಹಿ, ಸಾಭೀ"ತಿ ರೂಪಾನಿ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಕಸ್ಮಾ ಚ ಸತ್ತಮೀಬಹುವಚನಟ್ಠಾನೇ "ಸಾಸೂ"ತಿ? ಇದಮ್ಪಿ ಅಕಾರಣಂ **ಆ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗತ್ತಾ। ಕಸ್ಮಾ ಚ ಪನ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೇಕವಚನಟ್ಠಾನೇ ಪುಬ್ಬಕ್ಖರಸ್ಸ ರಸ್ಸವಸೇನ "ಸಸ್ಸ"ಇತಿ ರೂಪಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ? ಇದಮ್ಪಿ ಅಕಾರಣಂ ಸುನಖವಾಚಕಸ್ಸ **ಸಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ **ಆ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕತ್ತಾ। **ಆ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಸ್ಸ ಚ **ಸಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಯಥಾ **ಅ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಸ್ಸ **ಪುರಿಸ**ಸದ್ದಸ್ಸ "ಪುರಿಸಸ್ಸಾ"ತಿ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೇಕವಚನರೂಪಂ ಭವತಿ ಏವರೂಪಸ್ಸ ರೂಪಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ತೇನೇವ ಆಯಸ್ಮಾ ಕಚ್ಚಾನೋ **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** ಸುನಖವಾಚಕಸ್ಸ **ಸಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ರೂಪಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೇಕವಚನಟ್ಠಾನೇ ಪುಬ್ಬಕ್ಖರಸ್ಸ

ದೀಘವಸೇನ “ಸಾಸ್ಸ”ಇತಿ ರೂಪಮಾಹ। ಕಸ್ಮಾ ಚ ಪನ ತೇ ಆಚರಿಯಾ ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಟ್ಠಾನೇ “ಸಾಯ”ಇತಿ ರೂಪಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ? ಇದಮ್ಪಿ ಅಕಾರಣಂ, ಠಪೇತ್ವಾ ಹಿ **ಆ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ **ಘ**ಸಞ್ಞತೋ **ಆ**ಕಾರತೋ ಪರೇಸಂ **ನಾ**ದೀನಂ **ಆಯಾ**ದೇಸಞ್ಚ **ಅ**ಕಾರನ್ತತೋ ಪುನ್ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತೋ ಪರಸ್ಸ ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಸ್ಸ **ಆಯಾ**ದೇಸಞ್ಚ **ಆ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇ **ಅಘ**ತೋ **ಆ**ಕಾರನ್ತತೋ ಪರಸ್ಸ ಚತುತ್ಥೇಕವಚನಸ್ಸ ಕತ್ಥಚಿಪಿ **ಆಯಾ**ದೇಸೋ ನ ದಿಸ್ಸತಿ। **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** ಚ ತಾದಿಸಂ ರೂಪಂ ನ ವುತ್ತಂ, ಅವಚನಂಯೇವ ಯುತ್ತತರಂ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಅಟ್ಠಕಥಾದೀಸು ಚ ಅನಾಗಮನತೋ। ಯಾ ಪನಮ್ಹೇಹಿ ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಬುದ್ಧವಚನಞ್ಚ ಸುನಖವಾಚಕಸ್ಸ **ಸಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುತ್ತಾ, ಸಾಯೇವ ಸಾರತೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥಾಪಿ ನಾನಾಅತ್ಥೇಸು ವತ್ತಮಾನಾನಂ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ **ಸಾ ಸೋ ಸಂ**ಇಚ್ಚೇತೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ಪದಾನಂ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಸು ಪದಾನಂ ಸದಿಸಾಸದಿಸತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಏತ್ಥ ಸಿಯಾ - ಯೋ ತುಮ್ಹೇಹಿ **ಸಾ**ಸದ್ದೋ “**ತಂ**ಸದ್ದತ್ಥೇ ಚ ಸುನಖೇ ಚ ಸಕಮಿಚ್ಚತ್ಥೇ ಚ ವತ್ತತೀ”ತಿ ಇಚ್ಛಿತೋ, ಕಥಂ ತಂ “ಸಾ”ತಿ ವುತ್ತೇಯೇವ “ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಾಚಕೋ”ತಿ ಜಾನನ್ತೀತಿ? ನ ಜಾನನ್ತಿ, ಪಯೋಗವಸೇನ ಪನ ಜಾನನ್ತಿ ಲೋಕಿಯಜನಾ ಚೇವ ಪಣ್ಡಿತಾ ಚ। ಪಯೋಗವಸೇನ ಹಿ “ಸಾ ಮದ್ದೀ ನಾಗಮಾರುಹಿ, ನಾತಿಬದ್ಧಂವ ಕುಞ್ಜರ”ನ್ತಿಆದೀಸು **ಸಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ತಂಸದ್ದತ್ಥತಾ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ಏವಂ **ಸಾ**ಸದ್ದೋ **ತಂ**ಸದ್ದತ್ಥೇ ಚ ವತ್ತತಿ। “ನ ಯತ್ಥ ಸಾ ಉಪಟ್ಠಿತೋ ಹೋತಿ। ಭಗವತೋ ಸಾಜಾತಿಮ್ಪಿ ಸುತ್ವಾ ಸತ್ತಾ ಅಮತರಸಭಾಗಿನೋ ಭವನ್ತೀ”ತಿಆದೀಸು **ಸಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸುನಖವಾಚಕತಾ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ।

“ಅನ್ನಂ ತವೇದಂ ಪಕತಂ ಯಸಸ್ಸಿ,
ತಂ ಖಜ್ಜರೇ ಭುಞ್ಜರೇ ಪಿಯ್ಯರೇ ಚ।
ಜಾನಾಸಿ ಮಂ ತ್ವಂ ಪರದತ್ತೂಪಜೀವಿಂ,
ಉತ್ತಿಟ್ಠಪಿಣ್ಡಂ ಲಭತಂ ಸಪಾಕೋ”ತಿ

ಏತ್ಥ ಪನ **ಸಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ರಸ್ಸಭಾವಕರಣೇನ “ಸಪಾಕೋ”ತಿ ಪಾಳಿ ಠಿತಾತಿ ಅತ್ಥಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ “ಸಾನಂ ಸುನಖಾನಂ ಇದಂ ಮಂಸನ್ತಿ ಸ”ಮಿತಿ ಅತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ “ಸಂ ಪಚತೀತಿ ಸಪಾಕೋ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ “ಸಪಾಕೋತಿ ಸಪಾಕಚಣ್ಡಾಲೋ” ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ತಮ್ಪಿ ಏತದೇವತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ। ಏವಂ **ಸಾ**ಸದ್ದೋ ಸುನಖೇ ಚ ವತ್ತತಿ। “ಸಾ ದಾರಾ ಜನ್ತೂನಂ ಪಿಯಾ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಪನ “ಸಕಾ ದಾರಾ ಸತ್ತಾನಂ ಪಿಯಾ”ತಿ ಅತ್ಥದೀಪನವಸೇನ **ಸಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಕವಾಚಕತಾ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಏವಂ **ಸಾ**ಸದ್ದೋ ಸಕಮಿಚ್ಚತ್ಥೇ ಚ ವತ್ತತಿ। ಇತಿ **ಸಾ**ಸದ್ದಂ ಪಯೋಗವಸೇನ ಈದಿಸತ್ಥಸ್ಸ ವಾಚಕೋತಿ ಜಾನನ್ತಿ। ಅತ್ರಿದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

ತಂಸದ್ದತ್ಥೇ ಚ ಸುನಖೇ,
ಸಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಚ ವತ್ತತಿ।
ಸಾಸದ್ದೋ ಸೋ ಚ ಖೋ ಞೇಯ್ಯೋ,
ಪಯೋಗಾನಂ ವಸೇನ ವೇ॥

ಏತ್ಥ ಚ ಪಾಳಿಯಂ “ನ ಯತ್ಥ ಸಾ ಉಪಟ್ಠಿತೋ ಹೋತೀ”ತಿ ಏಕವಚನಪ್ಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ ಚ,

“ಅಸನ್ತಾ ಕಿರ ಮಂ ಜಮ್ಮಾ, ತಾತ ತಾತಾತಿ ಭಾಸರೇ।
ರಕ್ಖಸಾ ಪುತ್ತರೂಪೇನ, ಸಾವ ವಾರೇನ್ತಿ ಸೂಕರ”ನ್ತಿ

ಬಹುವಚನಪ್ಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ ಚ, **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** “ಸಾನೋ”ಇಚ್ಚಾದಿದಸ್ಸನತೋ ಚ “ಸಾ, ಸಾ, ಸಾನೋ। ಸಾನಂ, ಸಾನೇ। ಸಾನಾ”ತಿಆದಿನಾ ಸುನಖವಾಚಕಸ್ಸ **ಸಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಕಥಿತಾ।

ಇದಾನಿ **ಪುಮ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ಪುಮಾ, ಪುಮಾ, ಪುಮಾನೋ। ಪುಮಾನಂ, ಪುಮಾನೇ। ಪುಮಾನಾ, ಪುಮುನಾ, ಪುಮೇನ, ಪುಮಾನೇಹಿ, ಪುಮಾನೇಭಿ। ಪುಮಸ್ಸ, ಪುಮುನೋ, ಪುಮಾನಂ। ಪುಮಾನಾ, ಪುಮುನಾ, ಪುಮಾನೇಹಿ, ಪುಮಾನೇಭಿ। ಪುಮಸ್ಸ, ಪುಮುನೋ, ಪುಮಾನಂ। ಪುಮಾನೇ, ಪುಮಾನೇಸು। ಭೋ ಪುಮ, ಭವನ್ತೋ ಪುಮಾ, ಪುಮಾನೋ। "ಭೋ ಪುಮಾ"ಇತಿ ಬಹುವಚನೇ ನಯೋಪಿ ಞೇಯ್ಯೋ।

ಏತ್ಥ ಪನ -

"ಥಿಯೋ ತಸ್ಸ ಪಜಾಯನ್ತಿ, ನ ಪುಮಾ ಜಾಯರೇ ಕುಲೇ।
ಯೋ ಜಾನಂ ಪುಚ್ಛಿತೋ ಪಞ್ಹಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ನಂ ವಿಯಾಕರೇ"ತಿ

ಅಯಂ ಪಾಳಿ **ಪುಮ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಬಹುವಚನಭಾವಸಾಧಿಕಾ, **ಕಚ್ಚಾಯನೇ** "ಹೇ ಪುಮಂ"ಇತಿ ಸಾನುಸಾರಂ ಆಲಪನೇಕವಚನಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ತದನೇಕೇಸು ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸೇಸು ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ ಸಾನುಸಾರಾನಂ ಆಲಪನವಚನಾನಂ ಅದಸ್ಸನತೋ ಇಧ ನ ವದಾಮಿ। ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಯುತ್ತಂ ಚೇ, ಗಹೇತಬ್ಬಂ। "ಯಸಸ್ಸಿ ನಂ ಪಞ್ಞವನ್ತಂ ವಿಸಯ್ಹಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಛನ್ದಾನುರಕ್ಖಣತ್ಥಂ ಆಗಮವಸೇನೇವಾನುಸಾರೋ ಹೋತಿ, ನ ಸಭಾವತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಯ**ಮಾ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ।

"ಸೋಳಸಿತ್ಥಿಸಹಸ್ಸಾನಂ,
ನ ವಿಜ್ಜತಿ ಪುಮೋ ತದಾ।
ಅಹೋರತ್ತಾನಮಚ್ಚಯೇನ,
ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಅಹಮೇಕಕೋ"ತಿ ಚ,

"ಯಥಾ ಬಲಾಕಯೋನಿಮ್ಹಿ, ನ ವಿಜ್ಜತಿ ಪುಮೋ ಸದಾ।
ಮೇಘೇಸು ಗಜ್ಜಮಾನೇಸು, ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ ತಾ ತದಾ"ತಿ ಚ

ಪಾಳಿದಸ್ಸನತೋ ಪನ **ಓ**ಕಾರನ್ತವಸೇನಪಿ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಪುಮೋ, ಪುಮಾ। ಪುಮಂ, ಪುಮೇ। ಪುಮೇನ, ಪುಮೇಹಿ, ಪುಮೇಭಿ। ಪುಮಸ್ಸ, ಪುಮಾನಂ। ಪುಮಾ, ಪುಮಸ್ಮಾ, ಪುಮಮ್ಹಾ, ಪುಮೇಹಿ, ಪುಮೇಭಿ। ಪುಮಸ್ಸ, ಪುಮಾನಂ। ಪುಮೇ, ಪುಮಸ್ಮಿಂ, ಪುಮಮ್ಹಿ, ಪುಮೇಸು। ಭೋ ಪುಮ, ಭವನ್ತೋ ಪುಮಾ। "ಭೋ ಪುಮಾ"ಇತಿ ವಾ, ಏವಂ **ಪುಮ**ಸದ್ದಸ್ಸ ದ್ವಿಧಾ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಭವತಿ।

ಇದಾನಿ ಮಿಸ್ಸಕನಯೋ ವುಚ್ಚತೇ -

ಪುಮಾ , ಪುಮೋ, ಪುಮಾ, ಪುಮಾನೋ। ಪುಮಾನಂ, ಪುಮಂ, ಪುಮಾನೇ, ಪುಮೇ। ಪುಮಾನಾ, ಪುಮುನಾ, ಪುಮೇನ, ಪುಮಾನೇಹಿ, ಪುಮಾನೇಭಿ, ಪುಮೇಹಿ, ಪುಮೇಭಿ। ಪುಮಸ್ಸ, ಪುಮುನೋ, ಪುಮಾನಂ। ಪುಮಾನಾ, ಪುಮುನಾ, ಪುಮಾ, ಪುಮಸ್ಮಾ, ಪುಮಮ್ಹಾ, ಪುಮಾನೇಹಿ, ಪುಮಾನೇಭಿ, ಪುಮೇಹಿ, ಪುಮೇಭಿ। ಪುಮಸ್ಸ, ಪುಮುನೋ, ಪುಮಾನಂ। ಪುಮಾನೇ, ಪುಮೇ, ಪುಮಸ್ಮಿಂ, ಪುಮಮ್ಹಿ, ಪುಮಾನೇಸು, ಪುಮೇಸು। ಭೋ ಪುಮ, ಭವನ್ತೋ ಪುಮಾನೋ, ಭವನ್ತೋ ಪುಮಾ। "ಭೋ ಪುಮಾನೋ, ಭೋ ಪುಮಾ"ಇತಿ ವಾ।

ಇದಾನಿ **ರಹ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ರಹಾ ವುಚ್ಚತಿ ಪಾಪಧಮ್ಮೋ। ರಹಾ, ರಹಾ, ರಹಿನೋ। ರಹಾನಂ, ರಹಾನೇ। ರಹಿನಾ, ರಹಿನೇಹಿ, ರಹಿನೇಭಿ। ರಹಸ್ಸ, ರಹಾನಂ। ರಹಾ, ರಹಾನೇಹಿ, ರಹಾನೇಭಿ। ರಹಸ್ಸ, ರಹಾನಂ। ರಹಾನೇ, ರಹಾನೇಸು। ಭೋ ರಹ, ಭವನ್ತೋ ರಹಿನೋ, ಭವನ್ತೋ ರಹಾ।

ಇದಾನಿ **ದಳ್ಹಧಮ್ಮ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾನೋ। ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾನಂ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾನೇ। ದಳ್ಹಧಮ್ಮಿನಾ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮೇಹಿ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮೇಭಿ। ದಳ್ಹಧಮ್ಮಸ್ಸ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾನಂ। ದಳ್ಹಧಮ್ಮಿನಾ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮೇಹಿ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮೇಭಿ। ದಳ್ಹಧಮ್ಮಸ್ಸ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾನಂ। ದಳ್ಹಧಮ್ಮೇ ದಳ್ಹಧಮ್ಮೇಸು। ಭೋ ದಳ್ಹಧಮ್ಮ, ಭವನ್ತೋ ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾನೋ, ಭವನ್ತೋ ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾ। "ಭೋ ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾನೋ, ಭೋ ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾ"ಇತಿ ಪುಥುವಚನಮ್ಪಿ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯಂ, ಏವಂ **ಪಚ್ಚಕ್ಖಧಮ್ಮ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಏತ್ಥ ಚ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಚತ್ತಾರೋ ಧನುಗ್ಗಹಾ ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಇದಂ ನಿದಸ್ಸನಂ। ಇಮಿಸ್ಸಂ ಪನ ಪಾಳಿಯಂ "ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾ" ಇತಿ ಬಹುವಚನವಸೇನ ಆಗತತ್ತಾ **ದಳ್ಹಧಮ್ಮ**ಸದ್ದೋ **ಆಕಾರನ್ತೋ**ತಿಪಿ **ಓಕಾರನ್ತೋ**ತಿಪಿ ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧೋ ತದನ್ತಾನಂ ಬಹುವಚನಭಾವೇ ತುಲ್ಯರೂಪತ್ತಾ। ತಥಾಪಿ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಪದಮಾಲಾ **ಆಕಾರನ್ತ**ವಸೇನೇವ ಯೋಜಿತಾ। ಈದಿಸೇಸು ಹಿ ಠಾನೇಸು **ದಳ್ಹಧಮ್ಮ**ಸದ್ದೋ **ಆಕಾರನ್ತೋ**ತಿಪಿ **ಓಕಾರನ್ತೋ**ತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ಯುಜ್ಜತೇವ ಅಪರಿಬ್ಯತ್ತರೂಪತ್ತಾ। ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಪನ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸೇ ಅತೀವ ಪರಿಬ್ಯತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ **ಓಕಾರನ್ತ** **ದಳ್ಹಧಮ್ಮ**ಸದ್ದೋ ದ್ವಿಧಾ ದಿಸ್ಸತಿ ಗುಣಸದ್ದಪಣ್ಣತ್ತಿವಾಚಕಸದ್ದವಸೇನ। ತತ್ಥ "ಇಸ್ಸತ್ತೇ ಚಸ್ಮಿ ಕುಸಲೋ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮೋತಿ ವಿಸ್ಸುತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ **ದಳ್ಹಧಮ್ಮ**ಸದ್ದೋ **ಓಕಾರನ್ತೋ** ಗುಣಸದ್ದೋ। "ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ದಳ್ಹಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಸೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾಚಕಸದ್ದೋ। ಏವಂ **ಓಕಾರನ್ತೋ** **ದಳ್ಹಧಮ್ಮ**ಸದ್ದೋ ದ್ವಿಧಾ ದಿಟ್ಠೋ। ತಸ್ಸ ಪನ "ದಳ್ಹಧಮ್ಮೋ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾ। ದಳ್ಹಧಮ್ಮಂ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮೇ"ತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯಾ, **ಆಕಾರನ್ತೋಕಾರನ್ತಾ**ನಂ ವಸೇನ ಮಿಸ್ಸಕಪದಮಾಲಾ ಚ। ಕಥಂ?

ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮೋ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾನೋ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾ। ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾನಂ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮಂ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾನೇ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮೇ। ದಳ್ಹಧಮ್ಮಿನಾ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮೇನ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮೇಹಿ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮೇಭಿ। ದಳ್ಹಧಮ್ಮಸ್ಸ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾನಂ। ದಳಧಮ್ಮಿನಾ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮಸ್ಮಾ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮಮ್ಹಾ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮೇಹಿ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮೇಭಿ। ದಳ್ಹಧಮ್ಮಸ್ಸ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾನಂ। ದಳ್ಹಧಮ್ಮೇ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮಸ್ಮಿಂ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮಮ್ಹಿ, ದಳ್ಹಧಮ್ಮೇಸು। ಭೋ ದಳ್ಹಧಮ್ಮ, ಭವನ್ತೋ ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾನೋ, ಭವನ್ತೋ ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾತಿ। ಏವಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಧಮ್ಮಾ, ಪಚ್ಚಕ್ಖಧಮ್ಮೋತಿ ಮಿಸ್ಸಕಪದಮಾಲಾ ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಇದಾನಿ **ವಿವಟಚ್ಛದ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ವಿವಟಚ್ಛದಾ, ವಿವಟಚ್ಛದಾ, ವಿವಟಚ್ಛದಾನೋ। ವಿವಟಚ್ಛದಾನಂ, ವಿವಟಚ್ಛದಾನೇ। ವಿವಟಚ್ಛದೇನ, ವಿವಟಚ್ಛದೇಹಿ, ವಿವಟಚ್ಛದೇಭಿ। ವಿವಟಚ್ಛದಸ್ಸ, ವಿವಟಚ್ಛದಾನಂ। ವಿವಟಚ್ಛದಾ, ವಿವಟಚ್ಛದೇಹಿ, ವಿವಟಚ್ಛದೇಭಿ। ವಿವಟಚ್ಛದಸ್ಸ, ವಿವಟಚ್ಛದಾನಂ। ವಿವಟಚ್ಛದೇ, ವಿವಟಚ್ಛದೇಸು। ಭೋ ವಿವಟಚ್ಛದ, ಭವನ್ತೋ ವಿವಟಚ್ಛದಾ, ಭವನ್ತೋ ವಿವಟಚ್ಛದಾನೋ।

ಅಯಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ "ಸಚೇ ಪನ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜತಿ ಅರಹಂ ಹೋತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಲೋಕೇ ವಿವಟಚ್ಛದಾ"ತಿ ಪಾಳಿದಸ್ಸನತೋ **ಆಕಾರನ್ತ**ವಸೇನ ಕಥಿತಾ। "ಲೋಕೇ ವಿವಟಚ್ಛದೋ"ತಿಪಿ ಪಾಳಿದಸ್ಸನತೋ ಪನ **ಓಕಾರನ್ತ**ವಸೇನಪಿ ಕಥೇತಬ್ಬಾ "ವಿವಟಚ್ಛದೋ, ವಿವಟಚ್ಛದಾ, ವಿವಟಚ್ಛದಂ, ವಿವಟಚ್ಛದೇ"ತಿ। ಮಿಸ್ಸಕವಸೇನಪಿ ಕಥೇತಬ್ಬಾ "ವಿವಟಚ್ಛದಾ, ವಿವಟಚ್ಛದೋ, ವಿವಟಚ್ಛದಾನೋ, ವಿವಟಚ್ಛದಾ। ವಿವಟಚ್ಛದಾನಂ, ವಿವಟಚ್ಛದಂ, ವಿವಟಚ್ಛದಾನೇ, ವಿವಟಚ್ಛದೇ"ಇತಿ।

ಇದಾನಿ **ವತ್ತಹ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ - **ವತ್ತಹಾ**ತಿ ಸಕ್ಕೋ।

ವತ್ತಹಾ, ವತ್ತಹಾನೋ। ವತ್ತಹಾನಂ, ವತ್ತಹಾನೇ। ವತ್ತಹಾನಾ, ವತ್ತಹಾನೇಹಿ, ವತ್ತಹಾನೇಭಿ। ವತ್ತಹಿನೋ, ವತ್ತಹಾನಂ। ವತ್ತಹಾನಾ, ವತ್ತಹಾನೇಹಿ, ವತ್ತಹಾನೇಭಿ। ವತ್ತಹಿನೋ, ವತ್ತಹಾನಂ। ವತ್ತಹಾನೇ, ವತ್ತಹಾನೇಸು। ಭೋ ವತ್ತಹ, ಭವನ್ತೋ ವತ್ತಹಾನೋ। ಅಥ ವಾ "ಭೋ ವತ್ತಹಾ, ಭೋ ವತ್ತಹಾನೋ"ಇಚ್ಚಪಿ।

ಇದಾನಿ **ವುತ್ತಸಿರ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ವುತ್ತಸಿರಾ, ವುತ್ತಸಿರಾ, ವುತ್ತಸಿರಾನೋ। ವುತ್ತಸಿರಾನಂ, ವುತ್ತಸಿರಾನೇ। ವುತ್ತಸಿರಾನಾ, ವುತ್ತಸಿರಾನೇಹಿ, ವುತ್ತಸಿರಾನೇಭಿ। ವುತ್ತಸಿರಸ್ಸ, ವುತ್ತಸಿರಾನಂ, ವುತ್ತಸಿರಾ, ವುತ್ತಸಿರೇಹಿ, ವುತ್ತಸಿರೇಭಿ। ವುತ್ತಸಿರಸ್ಸ, ವುತ್ತಸಿರಾನಂ। ವುತ್ತಸಿರೇ, ವುತ್ತಸಿರೇಸು। ಭೋ ವುತ್ತಸಿರ, ಭಾನ್ತೋ ವುತ್ತಸಿರಾನೋತಿ। "ವುತ್ತಸಿರೋ"ತಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪಾಠೋಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ।

ಇದಾನಿ **ಯುವ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ಯುವಾ, ಯುವಾ, ಯುವಾನೋ, ಯುವಾನಾ। ಯುವಾನಂ, ಯುವಂ, ಯುವಾನೇ, ಯುವೇ। ಯುವಾನಾ, ಯುವೇನ, ಯುವಾನೇನ, ಯುವಾನೇಹಿ, ಯುವಾನೇಭಿ, ಯುವೇಹಿ, ಯುವೇಭಿ। ಯುವಾನಸ್ಸ, ಯುವಸ್ಸ, ಯುವಾನಾನಂ, ಯುವಾನಂ। ಯುವಾನಾ , ಯುವಾನಸ್ಮಾ, ಯುವಾನಮ್ಹಾ, ಯುವಾನೇಹಿ, ಯುವಾನೇಭಿ, ಯುವೇಹಿ, ಯುವೇಭಿ। ಯುವಾನಸ್ಸ, ಯುವಸ್ಸ, ಯುವಾನಾನಂ, ಯುವಾನಂ। ಯುವಾನೇ, ಯುವಾನಸ್ಮಿಂ, ಯುವಾನಮ್ಹಿ, ಯುವೇ, ಯುವಸ್ಮಿಂ, ಯುವಮ್ಹಿ, ಯುವಾನೇಸು, ಯುವಾಸು, ಯುವೇಸು। ಭೋ ಯುವ, ಯುವಾನ, ಭವನ್ತೋ ಯುವಾನಾ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಏಕದೇಸೇನ **ಆ**ಕಾರನ್ತನಯೋ ಚ ಸಬ್ಬಥಾ **ಓ**ಕಾರನ್ತನಯೋ ಚ ಏಕದೇಸೇನ ಚ **ಓ**ಕಾರನ್ತನಯೋತಿ ತಯೋ ನಯಾ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ।

ಮಘವಸದ್ದಸ್ಸಪಿ "ಮಘವಾ, ಮಘವಾ, ಮಘವಾನೋ, ಮಘವಾನಾ"ತಿಆದಿನಾ **ಯುವ**ಸದ್ದಸ್ಸೇವ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಯೋಜನಂ ಕುಬ್ಬನ್ತಿ ಗರೂ। **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** ಪನ "ಮಘವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಮಘವನ್ತೋ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಮಘವನ್ತಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಮಘವನ್ತೇ ಪಸ್ಸತಿ। ಮಘವತಾ ಕತಂ, ಮಘವನ್ತೇಹಿ ಕತಂ, ಮಘವನ್ತೇಭಿ ಕತಂ। ಮಘವತೋ ದೀಯತೇ, ಮಘವನ್ತಾನಂ ದೀಯತೇ। ಮಘವತಾ ನಿಸ್ಸಟಂ, ಮಘವನ್ತೇಹಿ ನಿಸ್ಸಟಂ, ಮಘವನ್ತೇಭಿ ನಿಸ್ಸಟಂ। ಮಘವತೋ ಪರಿಗ್ಗಹೋ, ಮಘವನ್ತಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹೋ। ಮಘವತಿ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ, ಮಘವನ್ತೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಂ। ಭೋ ಮಘವಾ, ಭವನ್ತೋ ಮಘವನ್ತೋ"ತಿ **ಗುಣವಾ**ಪದನಯೇನ ವುತ್ತಂ, ತಥಾ **ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯ**ಮ್ಪಿ। ತಂ ಪಾಳಿಯಾ ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತಿ। ಪಾಳಿಯಞ್ಹಿ "ಸಕ್ಕೋ ಮಹಾಲಿ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ಪುಬ್ಬೇ ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ಸಮಾನೋ ಮಘೋ ನಾಮ ಮಾಣವೋ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಮಘವಾತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತೇನ "ಮಘೋತಿ ನಾಮಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಮಘವಾ"ತಿ ಅತ್ಥಿ ಅತ್ಥವಾಚಕ**ವನ್ತು**ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾಸ್ಸ **ಗುಣವನ್ತು**ಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಯ ಚ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಇದಾನಿ **ಅದ್ಧ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ - **ಅದ್ಧ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಹಿ ಯಂ ಕಾಲೇ ಮಗ್ಗೇ ಚ ವತ್ತಮಾನಸ್ಸ "ಅತೀತೋ ಅದ್ಧಾ। ದೀಘೋ ಅದ್ಧಾ ಸುದುಗ್ಗಮೋ"ತಿಆದೀಸು "ಅದ್ಧಾ"ತಿ ಪಠಮನ್ತಂ ರೂಪಂ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಂ "ಅದ್ಧಾ ಇದಂ ಮನ್ತಪದಂ ಸುದುದ್ದಸ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಏಕಂಸತ್ಥೇ ವತ್ತಮಾನೇನ "ಅದ್ಧಾ"ತಿ ನಿಪಾತಪದೇನ ಸಮಾನಂ। ನಿಪಾತಾನಂ ಪನ ಪದಮಾಲಾ ನ ರೂಹತಿ, ನಾಮಿಕಾನಂಯೇವ ರೂಹತಿ।

ಅದ್ಧಾ, ಅದ್ಧಾ, ಅದ್ಧಾನೋ। ಅದ್ಧಾನಂ, ಅದ್ಧಾನೇ। ಅದ್ಧುನಾ, ಅದ್ಧಾನೇಹಿ, ಅದ್ಧಾನೇಭಿ। ಅದ್ಧುನೋ, ಅದ್ಧಾನಂ। ಅದ್ಧುನಾ, ಅದ್ಧಾನೇಹಿ, ಅದ್ಧಾನೇಭಿ। ಅದ್ಧುನೋ, ಅದ್ಧಾನಂ। ಅದ್ಧನಿ, ಅದ್ಧಾನೇ, ಅದ್ಧಾನೇಸು। ಭೋ ಅದ್ಧ, ಭವನ್ತೋ ಅದ್ಧಾ, ಅದ್ಧಾನೋ।

ಏತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಯೋಗಂ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮ - ತಯೋ ಅದ್ಧಾ। ಅದ್ಧಾನಂ ವೀತಿವತ್ತೋ। ಇಮಿನಾ ದೀಘೇನ ಅದ್ಧುನಾ। ದೀಘಸ್ಸ ಅದ್ಧುನೋ ಅಚ್ಚಯೇನ। ಪಥದ್ಧುನೋ ಪನ್ನರಸೇವ ಚನ್ದೋ। ಅಹೂ ಅತೀತಮದ್ಧಾನೇ, ಸಮಣೋ ಖನ್ತಿದೀಪನೋ। ಅದ್ಧಾನೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಪಞ್ಞಾಯಿಸ್ಸತಿ। ಇಚ್ಚಾದಯೋ ಞೇಯ್ಯಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಪನೇತ್ಥ ನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ "ಅದ್ಧಾನನ್ತಿ ದುತಿಯೇಕವಚನನ್ತವಸೇನ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀಬಹುವಚನವಸೇನ ಚ ವುತ್ತಂ ರೂಪಂ। "ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದೀಸು ದೀಘಮಗ್ಗವಾಚಕೇನ "ಅದ್ಧಾನ"ನ್ತಿ ನಪುಂಸಕೇನ ಸದಿಸಂ ಸುತಿಸಾಮಞ್ಞವಸೇನಾತಿ।

ಇದಾನಿ **ಮುದ್ಧ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ಮುದ್ಧಾ, ಮುದ್ಧಾ, ಮುದ್ಧಾನೋ। ಮುದ್ಧಂ, ಮುದ್ಧೇ, ಮುದ್ಧಾನೇ। ಮುದ್ಧಾನಾ, ಮುದ್ಧೇಹಿ, ಮುದ್ಧೇಭಿ। ಮುದ್ಧಸ್ಸ, ಮುದ್ಧಾನಂ। ಮುದ್ಧಾನಾ, ಮುದ್ಧೇಹಿ, ಮುದ್ಧೇಭಿ। ಮುದ್ಧಸ್ಸ, ಮುದ್ಧಾನಂ। ಮುದ್ಧನಿ, ಮುದ್ಧನೇಸು। ಭೋ ಮುದ್ಧ, ಭವನ್ತೋ ಮುದ್ಧಾ, ಮುದ್ಧಾನೋ।

ಏವಂ **ಅಭಿಭವಿತಾ**ಪದೇನ ವಿಸದಿಸಪದಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಇತಿ ನಾನಾನಯೇಹಿ **ಅಭಿಭವಿತಾ**ಪದೇನ ಸದಿಸಾನಿ **ವತ್ತಾ**ದೀನಿ ವಿಸದಿಸಾನಿ **ಗುಣವಾ**ದೀನಿ **ರಾಜಸಾ**ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ಚ **ಆಕಾರನ್ತ**ಪದಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ ಸದ್ಧಿಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಹಿ।

ಏತ್ಥ ಯೋಗಂ ಸಚೇ ಪೋಸೋ, ಕರೇ ಪಣ್ಡಿತಜಾತಿಕೋ।
ತಸ್ಸ ವೋಹಾರಭೇದೇಸು, ವಿಜಮ್ಭೇ ಞಾಣಮುತ್ತಮಂ॥

ಇತಿ ನವಙ್ಗೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಬ್ಯಪ್ಪಥಗತೀಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ

ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಾಯ ಕತೇ ಸದ್ದನೀತಿಪ್ಪಕರಣೇ

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋ **ಆ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ

ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ ನಾಮ

ಛಟ್ಠೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

ಉಕಾರನ್ತ ಅವಣ್ಣನ್ತತಾಪಕತಿಕಂ

ಆಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

೭. ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ

ಅಥ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಮತಂ ಪುರೇಚರಂ ಕತ್ವಾ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ **ಭವನ್ತ ಕರೋನ್ತ**ಇಚ್ಚಾದಿಕಸ್ಸ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ವಕ್ಖಾಮ -

ಗಚ್ಛಂ ಮಹಂ ಚರಂ ತಿಟ್ಠಂ, ದದಂ ಭುಞ್ಜಂ ಸುಣಂ ಪಚಂ।
ಜಯಂ ಜರಂ ಚವಂ ಮೀಯಂ, ಸರಂ ಕುಬ್ಬಂ ಜಪಂ ವಜಂ॥

ಗಚ್ಛಂ, ಗಚ್ಛನ್ತೋ, ಗಚ್ಛನ್ತಾ। ಗಚ್ಛನ್ತಂ, ಗಚ್ಛನ್ತೇ। ಗಚ್ಛತಾ, ಗಚ್ಛನ್ತೇಹಿ, ಗಚ್ಛನ್ತೇತಿ। ಗಚ್ಛತೋ, ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ, ಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ, ಗಚ್ಛತಂ। ಗಚ್ಛತಾ, ಗಚ್ಛನ್ತೇಹಿ, ಗಚ್ಛನ್ತೇಭಿ। ಗಚ್ಛತೋ, ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ, ಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ, ಗಚ್ಛತಂ। ಗಚ್ಛತಿ, ಗಚ್ಛನ್ತೇಸು। ಭೋ ಗಚ್ಛಂ, ಭೋ ಗಚ್ಛಾ, ಭವನ್ತೋ ಗಚ್ಛನ್ತೋ।

ಗಚ್ಛಾದೀನಿ ಅಞ್ಞಾನಿ ಚ ತಂಸದಿಸಾನಂ ಏವಂ ಞೇಯ್ಯಾನೀತಿ **ಯಮಕಮಹಾಥೇರಮತಂ**। ಕಿಞ್ಚಾಪೇತ್ಥ ತತಿಯೇಕವಚನಟ್ಠಾನಾದೀಸು "ಗಚ್ಛನ್ತೇನ, ಗಚ್ಛನ್ತಾ, ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಮಾ, ಗಚ್ಛನ್ತಮ್ಹಾ, ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಮಿಂ, ಗಚ್ಛನ್ತಮ್ಹೀ"ತಿ ಇಮಾನಿ ಪದಾನಿ ನಾಗತಾನಿ, ತಥಾಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ತತ್ರ ಯಮಕಮಹಾಥೇರೇನ ಆಲಪನವಚನಟ್ಠಾನೇಯೇವ "ಗಚ್ಛನ್ತೋ, ಮಹನ್ತೋ, ಚರನ್ತೋ"ತಿಆದೀನಂ ಬಹುವಚನತ್ತಂ ಕಥಿತಂ, ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಟ್ಠಾನೇ ಏಕವಚನತ್ತಂ। ಕೇಹಿಚಿ ಪನ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಟ್ಠಾನೇ ಏಕವಚನಬಹುವಚನತ್ತಂ, ಆಲಪನವಚನಟ್ಠಾನೇ ಬಹುವಚನತ್ತಂಯೇವ ಕಥಿತಂ। "ಗಚ್ಛಂ, ಮಹಂ, ಚರ"ನ್ತಿಆದೀನಂ ಪನ ಆಲಪನಟ್ಠಾನೇ ಏಕವಚನತ್ತಂ। ಮಯಂ ಪನ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಅನೇಕಾಸು ಚಾಟ್ಠಕಥಾಸು "ಗಚ್ಛನ್ತೋ, ಮಹನ್ತೋ"ತಿಆದೀನಂ ಬಹುವಚನಪ್ಪಯೋಗಾನಂ "ಗಚ್ಛಂ, ಮಹಂ"ಇಚ್ಚಾದೀನಞ್ಚ ಸಾನುಸಾರಾಲಪನೇಕವಚನಪ್ಪಯೋಗಾನಂ ಅದಸ್ಸನತೋ "ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಭಾರದ್ವಾಜೋ। ಸ ಗಚ್ಛಂ ನ ನಿವತ್ತತಿ। ಮಹನ್ತೋ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೋ"ತಿಆದೀನಂ ಪನ ಪಚ್ಚತ್ತೇಕವಚನಪ್ಪಯೋಗಾನಞ್ಞೇವ ದಸ್ಸನತೋ ತಾದಿಸಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಅನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖಮಾನಿ ವಿಯ ಮಞ್ಞಾಮ। **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** ಪಚ್ಚತ್ತಾಲಪನಟ್ಠಾನೇ "ಮಹನ್ತೋ, ಭವನ್ತೋ, ಚರನ್ತೋ"ತಿಆದೀನಂ ಬಹುವಚನತ್ತಮೇವ ಕಥಿತಂ, ನ ಏಕವಚನತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ "ಮಹಂ ಭವಂ ಚರಂ ತಿಟ್ಠ"ನ್ತಿ ಗಾಥಂ ವತ್ವಾ "ಮಹಂ ತಿಟ್ಠತಿ, ಮಹನ್ತೋ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ"ತಿ ಚ, "ಭೋ ಮಹಾ, ಭವನ್ತೋ ಮಹನ್ತೋ"ತಿ ಚ, "ಭವಂ ತಿಟ್ಠತಿ, ಭವನ್ತೋ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ"ತಿ ಚ ಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಏತ್ಥ ಪನ "ಭವಂ, ಭವನ್ತೋ"ತಿ ಪದಾನಿ ಯತ್ಥ "ಹೋನ್ತೋ ಹೋನ್ತಾ"ತಿ ಕ್ರಿಯತ್ಥಂ ನ ವದನ್ತಿ, ತತ್ಥ "ಭವಂ ಕಚ್ಚಾನೋ। ಮಾ ಭವನ್ತೋ ಏವಂ ಅವಚುತ್ಥಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಪತನತೋ ಏಕವಚನಬಹುವಚನಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಸನ್ತೋ ಸಪ್ಪುರಿಸಾ ಲೋಕೇ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಸನ್ತೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ವಿಯ "ಅರಹನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಅರಹನ್ತೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ವಿಯ ಚ "ಭವನ್ತೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಬಹುವಚನತ್ತಂ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖಮಂ। "ಮಹನ್ತೋ, ಚರನ್ತೋ, ತಿಟ್ಠನ್ತೋ"ತಿಆದೀನಂ ಪನ ಬಹುವಚನತ್ತಂ ನ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖಮಂ ವಿಯ ಅಮ್ಹೇ ಪಟಿಭಾತಿ। ನ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿಪಿ "ಸನ್ತೋ, ಅರಹನ್ತೋ, ಭವನ್ತೋ"ತಿ ಪದವಜ್ಜಿತಾನಂ "ಗಚ್ಛನ್ತೋ, ಮಹನ್ತೋ, ಚರನ್ತೋ"ತಿಆದೀನಂ ಅನೇಕಪದಸತಾನಂ ಬಹುವಚನನ್ತತಾಪಯೋಗೇ ಪಸ್ಸಾಮ। ತಥಾ ಹಿ -

ಬವ್ಹತ್ತೇ ಕತ್ಥಚಿ ಠಾನೇ, "ಜಾನ"ಮಿಚ್ಚಾದಯೋ ಯಥಾ।
ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ನೇವಂ ಬವ್ಹತ್ತೇ, "ಗಚ್ಛನ್ತೋ" ಇತಿಆದಯೋ॥

ಬವ್ಹತ್ತೇ ಕತ್ಥಚಿ ಠಾನೇ, "ಸನ್ತೋ" ಇಚ್ಚಾದಯೋಪಿ ಚ।
ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ನೇವಂ ಬವ್ಹತ್ತೇ, "ಗಚ್ಛನ್ತೋ" ಇತಿಆದಯೋ॥

“ಅರಹನ್ತೋ”ತಿ ಬವ್ಹತ್ತೇ, ಏಕನ್ತೇನೇವ ದಿಸ್ಸತಿ।
ನೇವಂ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಬವ್ಹತ್ತೇ, “ಗಚ್ಛನ್ತೋ” ಇತಿಆದಯೋ॥

ಅನೇಕಸತಪಾಠೇಸು, “ವಿಹರನ್ತೋ”ತಿಆದೀಸು।
ಏಕಸ್ಸಪಿ ಬಹುಕತ್ತೇ, ಪವತ್ತಿ ನ ತು ದಿಸ್ಸತಿ॥

ಬಹುವಚನನಯೇನ, “ಗಚ್ಛನ್ತೋ”ತಿ ಪದಸ್ಸ ಹಿ।
ಗಹಣೇ ಸತಿ ಬಹವೋ, ದೋಸಾ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಸಚ್ಚತೋ॥

ಯಥೇಕಮ್ಹಿ ಘರೇ ದಡ್ಢೇ, ದಡ್ಢಾ ಸಾಮೀಪಿಕಾ ಘರಾ।
ತಥಾ ಬವ್ಹತ್ತವಾಚಿತ್ತೇ, “ಗಚ್ಛನ್ತೋ”ತಿ ಪದಸ್ಸ ತು॥

“ವಿಹರನ್ತೋ”ತಿಆದೀನಂ, ಬವ್ಹತ್ತವಾಚಿತಾ ಸಿಯಾ।
ರೂಪನಯೋ ಅನಿಟ್ಠೋ ಚ, ಗಹೇತಬ್ಬೋ ಅನೇಕಧಾ॥

ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಯಸ್ಮಾ “**ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕಂ** ನಾಮ ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದೇನ ಮಹಾಖೀಣಾಸವೇನ **ಮಹಾಕಚ್ಚಾಯನೇನ** ಕತ”ನ್ತಿ ಲೋಕೇ ಪಸಿದ್ಧಂ, ತಸ್ಮಾ ಇದಂ ಠಾನಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪೇತ್ಥ ಥೇರೇ ಗಾರವೇನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ, ತಥಾಪಿ ಪಾಳಿನಯಂ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ದಿಟ್ಠೇನೇಕವಚನನಯೇನ ಅದಿಟ್ಠೋ ಬಹುವಚನನಯೋ ಛಡ್ಡೇತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಸತಿ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತೇಸು ನಯೋ ಸೋಭನೋ ಭವತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಅಮ್ಹಾಕಂ ರುಚಿ -

“ಭವಂ ಕರಂ ಅರಹಂ ಸಂ, ಮಹಂ” ಇತಿ ಪದಾನಿ ತು।
ವಿಸದಿಸಾನಿ ಸಮ್ಭೋನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞನ್ತಿ ಲಕ್ಖಯೇ॥

“ಗಚ್ಛಂ ಚರಂ ದದಂ ತಿಟ್ಠಂ, ಚಿನ್ತಯಂ ಭಾವಯಂ ವದಂ।
ಜಾನಂ ಪಸ್ಸ”ನ್ತಿಆದೀನಿ, ಸದಿಸಾನಿ ಭವನ್ತಿ ಹಿ॥

ತತ್ರ “ಜಾನ”ನ್ತಿಆದೀನಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಪರಿವತ್ತರೇ।
ವಿಭತ್ತಿಲಿಙ್ಗವಚನ-ವಸೇನಾತಿ ವಿಭಾವಯೇ॥

ತತ್ರ ತಾವ **ಭವನ್ತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತಿ - **ಭವಂ**ಸದ್ದೋ ಹಿ “ವಡ್ಢನ್ತೋ, ಹೋನ್ತೋ”ತಿ ಅತ್ಥೇಪಿ ವದತಿ। ತೇಸಂ ವಸೇನ ಅಯಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ।

ಭವಂ, ಭವನ್ತೋ, ಭವನ್ತಾ। ಭವನ್ತಂ, ಭವನ್ತೇ। ಭವನ್ತೇನ, ಭವನ್ತೇಹಿ, ಭವನ್ತೇಭಿ। ಭವನ್ತಸ್ಸ, ಭವನ್ತಾನಂ। ಭವನ್ತಾ, ಭವನ್ತಸ್ಮಾ, ಭವನ್ತಮ್ಹಾ, ಭವನ್ತೇಹಿ, ಭವನ್ತೇಭಿ। ಭವನ್ತಸ್ಸ, ಭವನ್ತಾನಂ। ಭವನ್ತೇ, ಭವನ್ತಸ್ಮಿಂ, ಭವನ್ತಮ್ಹಿ, ಭವನ್ತೇಸು। ಹೇ ಭವನ್ತ, ಹೇ ಭವನ್ತಾ।

ತತ್ಥ “ಭವಂ, ಭವನ್ತೋ”ತಿಆದೀನಂ “ವಡ್ಢನ್ತೋಹೋನ್ತೋ”ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ “ಸುವಿಜಾನೋ ಭವಂ ಹೋತಿ। ಧಮ್ಮಕಾಮೋ ಭವಂ ಹೋತಿ। ರಾಜಾ ಭವನ್ತೋ ನಾನಾಸಮ್ಪತ್ತೀಹಿ ಮೋದತಿ। ಕುಳೀರದಹೋ ಗಙ್ಗಾಯ ಏಕಾಬದ್ಧೋ, ಗಙ್ಗಾಯ ಪೂರಣಕಾಲೇ ಗಙ್ಗೋದಕೇನ ಪೂರತಿ, ಉದಕೇ ಮನ್ದೀ ಭವನ್ತೇ ದಹತೋ ಉದಕಂ ಗಙ್ಗಾಯ ಓತರತೀ”ತಿ ಪಯೋಗಾ

ಭವನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಯಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಸಾರತೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥ **ಭವಂ**ಸದ್ದಮತ್ತಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ **ಗಚ್ಛಮಾನಚರಮಾನ**ಸದ್ದಾದೀಸು ವಿಯ **ಭವನ್ತ**ಸದ್ದೇ "ಭವನ್ತೋ, ಭವನ್ತಾ"ತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೋಪಿ ಲಬ್ಭತಿ, ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಭವನ್ತಂ, ಭವನ್ತಾನೀ"ತಿ **ಚಿತ್ತ**ನಯೋಪಿ ಲಬ್ಭತಿ। ಏವಂ ವಡ್ಢನಭವನತ್ಥವಾಚಕಸ್ಸ **ಭವನ್ತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಯಞ್ಚ ವಿಸೇಸೋ "ಭವನ್ತೋ"ತಿ ಪದಂ ವಡ್ಢನಭವನತ್ಥತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥೇ ವತ್ತಮಾನಂ ಬಹುವಚನಮೇವ ಹೋತಿ, ಯಥಾ "ಭವನ್ತೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ। ವಡ್ಢನಭವನತ್ಥೇಸು ವತ್ತಮಾನಂ ಏಕವಚನಮೇವ। ಅತ್ರಿಮೇ ಪಯೋಗಾ "ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಭವನ್ತೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಸಮಣೇನ ನಾಮ ಈದಿಸೇಸು ಕಮ್ಮೇಸು ಅಬ್ಯಾವಟೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಏವಂ ಭವನ್ತೋ ಹಿ ಸಮಣೋ ಸುಸಮಣೋ ಅಸ್ಸಾ"ತಿ। "ಭವಂ" ಇತಿ ಪದಂ ಪನ ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಏಕವಚನಮೇವ, ತಸ್ಮಾ ಇದಾನಿ "ಭವಂ ಆನನ್ದೋ। ಭವನ್ತೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಪ್ಪಸದ್ದಾ ಭವನ್ತೋ ಹೋನ್ತು, ಮಾ ಭೋನ್ತೋ ಸದ್ದಮಕತ್ಥಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿಪಯೋಗದಸ್ಸನವಸೇನ ವೋಹಾರವಿಸೇಸೇ ಪವತ್ತಂ ಅಞ್ಞಂ ಅತ್ಥಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಪರಾಪಿ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ಭವಂ, ಭವನ್ತೋ, ಭೋನ್ತೋ। ಭವನ್ತಂ, ಭವನ್ತೇ। ಭವತಾ, ಭೋತಾ, ಭವನ್ತೇನ, ಭವನ್ತೇಹಿ, ಭವನ್ತೇಭಿ। ಭವತೋ, ಭೋತೋ, ಭವನ್ತಸ್ಸ, ಭವನ್ತಾನಂ, ಭವತಂ। ಭವತಾ, ಭೋತಾ, ಭವನ್ತೇಹಿ, ಭವನ್ತೇಭಿ। ಭವತೋ, ಭೋತೋ, ಭವನ್ತಸ್ಸ, ಭವನ್ತಾನಂ, ಭವತಂ। ಭವತಿ, ಭವನ್ತೇ, ಭವನ್ತಸ್ಮಿಂ, ಭವನ್ತಮ್ಹಿ, ಭವನ್ತೇಸು। ಭೋ, ಭವನ್ತೋ, ಭೋನ್ತೋ ಇತಿ।

ಏತ್ಥ ಪನ "ಭೋ"ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ತೀಣಿ ಪದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ವೋಹಾರವಿಸೇಸಪವತ್ತಾನಿ ಆಲಪನಪದಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಆವುಸೋ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಪದಾನಿ ವಿಯ **ಭೋ**ಸದ್ದಾದಿಉಪಪದವನ್ತಾನಿ ನ ಭವನ್ತಿ, "ಭೋ ಪುರಿಸ, ಭವನ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ, ಭೋನ್ತೋ ಸಮಣಾ, ಭೋ ರಾಜ"ಇಚ್ಚಾದೀಸು ಹಿ **ಪುರಿಸ**ಸದ್ದಾದಯೋಯೇವ **ಭೋ**ಸದ್ದಾದಿ ಉಪಪದವನ್ತೋ ಭವನ್ತಿ। ಇಧ ಚ "ಭವಂ ಆನನ್ದೋ"ತಿ ಏತ್ಥ **ಭವಂ**ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥಾನಿ "ಭೋ, ಭವನ್ತೋ, ಭೋನ್ತೋ"ತಿ ಪದಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, ನ ಪನ "ಧಮ್ಮಕಾಮೋ ಭವಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ **ಭವಂ**ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥಾನಿ। ಪಠಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ನಯೇ ವಡ್ಢನತ್ಥವಸೇನ "ಭೋ ಭವನ್ತ, ಭವನ್ತೋ ಭವನ್ತಾ, ಭೋನ್ತೋ ಭವನ್ತಾ"ತಿ **ಭೋ**ಸದ್ದಾದಯೋ ಆಲಪನಪದಾನಂ ಉಪಪದಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ನ ದುತಿಯಸ್ಮಿಂ ನಯೇ। ಆಮೇಡಿತವಸೇನ ಪನ "ಭೋ ಭೋ, ಭವನ್ತೋ ಭವನ್ತೋ, ಭೋನ್ತೋ ಭೋನ್ತೋ"ತಿ ಪದಾನಿ ಭವನ್ತಿ ಯಥಾ "ಭನ್ತೇ ಭನ್ತೇ"ತಿ।

ಅತ್ರಿದಂ **ಭೂ**ಧಾತುವಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪಾಳಿನಿದಸ್ಸನಂ - ಕಸ್ಮಾ ಭವಂ ವಿಜ್ಜನಮರಞ್ಞನಿಸ್ಸಿತೋ। ಕಥಂ ಪನಾಹಂ ಭೋ ತಂ ಭವನ್ತಂ ಗೋತಮಂ ಜಾನಿಸ್ಸಾಮಿ। ಏವಂ ಭೋತಿ ಖೋ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಮಾಣವೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಸ್ಸ ಪಟಿಸ್ಸುತ್ವಾ। ಮಾ ಭವನ್ತೋ ಏವಂ ಅವಚುತ್ಥ। ಇಮಂ ಭೋನ್ತೋ ನಿಸಾಮೇಥ। ಏವಂ ಭೋ ಪುರಿಸ ಜಾನಾಹಿ, ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ಅಸಞ್ಞತಾ ಇಚ್ಚೇವಮಾದಿ। ಏತ್ಥ "ಭವಂ"ಇಚ್ಚಾದೀನಿ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಾನಿ ನಾಮಪದಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಅಪಿಚ ತೇಸು "ಭೋ, ಭವನ್ತೋ, ಭೋನ್ತೋ"ತಿ ಇಮಾನಿ ನಿಪಾತಪದಾನಿಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। "ಭೋ ಪುರಿಸಾ"ತಿಆದೀಸು ತೇಸಂ ನಿಪಾತಾನಿಪಾತಭಾವೇ ವಿವಾದೋ ನ ಕರಣೀಯೋ। **ಕಚ್ಚಾಯನಸ್ಮಿಞ್ಹಿ** "ಭೋ ಗೇ ತೂ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪನ "ಆಮನ್ತನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ **ನಿರುತ್ತಿಮಞ್ಜೂಸಾಯಂ** ವುತ್ತಂ "ಭೋತಿದಂ ಆಮನ್ತನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಸೋ ನ ಕೇವಲಂ ಏಕವಚನಮೇವ ಹೋತಿ, ಅಥ ಖೋ ಬಹುವಚನಮ್ಪಿ ಹೋತೀತಿ 'ಭೋ ಪುರಿಸಾ'ತಿ ಬಹುವಚನಪ್ಪಯೋಗೋಪಿ ಗಹಿತೋ। 'ಭವನ್ತೋ'ತಿ ಪದಂ ಪನ ಬಹುವಚನಮೇವ ಹೋತೀತಿ 'ಪುರಿಸಾ'ತಿ ಪುನ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ। ಪಾಳಿಯಞ್ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ ನಿಪಾತಭೂತೋ **ಭೋ**ಸದ್ದೋ ಏಕವಚನಬಹುವಚನವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ಇತರೇ ಪನ ಬಹುವಚನವಸೇನೇವ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ತೇಸಂ ತು ನಿಪಾತಪದತ್ತೇ ರೂಪನಿಪ್ಫಾದನಕಿಚ್ಚಂ ನತ್ಥಿ। ತೇಸು **ಭೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಿಪಾತಪದತ್ತಾ ಆಹಚ್ಚಭಾಸಿತೇ ನಿಜ್ಜೀವಾಲಪನೇ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಿಸಯೋ "ಉಮ್ಮುಜ್ಜ ಭೋ ಪುಥುಸಿಲೇ, ಪರಿಪ್ಲವ ಭೋ ಪುಥುಸಿಲೇ"ತಿ ಪಯೋಗೋಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ। ಅತ್ರಿಮಾ **ಭೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಪರಿದೀಪನೀ ಗಾಥಾಯೋ -

“ಇತೋ ಭೋ ಸುಗತಿಂ ಗಚ್ಛ, ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ”।
ಏವಮಾದೀಸು **ಭೋ**ಸದ್ದೋ, ಏಕವಚನಕೋ ಮತೋ॥

“ಪಸ್ಸಥ ಭೋ ಇಮಂ ಕುಲ-ಪುತ್ತ”ಮಿಚ್ಚೇವಮಾದಿಸು।
ಬಹುವಚನಕೋ ಏಸೋ, **ಭೋ**ಸದ್ದೋತಿ ವಿಭಾವಯೇ॥

ಪುಗ್ಗಲಾಲಪನೇ ಚೇವ, ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಲಪನೇಪಿ ಚ।
ನಿಜ್ಜೀವಾಲಪನೇ ಚಾತಿ, **ಭೋ**ಸದ್ದೋ ತೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ॥

ತತ್ರ ಧಮ್ಮಾಲಪನಮ್ಹಿ, ಏಕವಚೋವ ಲಬ್ಭತಿ।
ಇತರೇಸು ಸಿಯಾ ದೇಕ-ವಚೋ ಬಹುವಚೋಪಿ ಚ॥

ನಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಗುಣೀಪದಂ, ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಲಪನೇ ಧುವಂ।
“ಅಚ್ಛರಿಯಂ ವತ ಭೋ”ತಿ, ಇದಮೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ॥

ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಗುಣೀಪದಂ, ಪುಗ್ಗಲಾಲಪನೇ ಪನ।
“ಏವಂ ಭೋ ಪುರಿಸ ಜಾನಾಹಿ”, ಇದಮೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ॥

ಗುಣೀಪದಂ ಅಸನ್ತಮ್ಹಿ, ಪುಗ್ಗಲಾಲಪನಮ್ಹಿ ತು।
ಅಜ್ಝಾಹರಿತ್ವಾ ಪಾವದೇ, ಅತ್ಥಂ “ಭೋ ಏಹಿ”ಆದಿಸು॥

ಘಟಾದೀನಂ ಆಲಪನಂ, ನಿಜ್ಜೀವಾಲಪನಂ ಭವೇ।
ಜೀವಂವ ಲೋಕಿಯಾ ಲೋಕೇ, ಆಲಪನ್ತಿ ಕದಾಚಿ ತು॥

ನಿಜ್ಜೀವಾಲಪನಂ ಅಪ್ಪಂ, ಅತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪನೇ ಸಿಯಾ।
“ಉಮ್ಮುಜ್ಜ ಭೋ ಪುಥುಸಿಲೇ”, ಇತಿ ಪಾಳಿ ನಿದಸ್ಸನಂ॥

ಏತ್ಥ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸಂ, ಕೇಚಿ ಇಚ್ಛನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ।
ತೇಸಂ ಮತೇನ ಭೋತೀತಿ, ಲಿಙ್ಗಂ ವಿಪರಿಣಾಮಯೇ॥

ಅಥ ವಾ ಪನ **ಭೋ**ಸದ್ದೋ, ನಿಪಾತೋ **ಸೋ**ಪದಂ ವಿಯ।
ತಸ್ಮಾ ವಿರೋಧತಾ ನಾಸ್ಸ, ತಿಲಿಙ್ಗೇ ವಚನದ್ವಯೇ॥

ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ **ಭೋ**ಸದ್ದೋ, ದ್ವಿಲಿಙ್ಗೇಯೇವ ಪಾಯತೋ।
ಯಸ್ಮಾ ದಿಟ್ಠೋ ತತೋ ವಿಞ್ಞೂ, ದ್ವಿಲಿಙ್ಗೇಯೇವ ತಂ ವದೇ॥

ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಮ್ಹಿ ಸಮ್ಪತ್ತೇ, “ಭೋ”ತಿ ಇತಿ ಪಯೋಜಯೇ।
ಏವಂವಿಧಂ ಪಯೋಗಞ್ಹಿ, ಸುಪ್ಪಯೋಗಂ ಬುಧಾಬ್ರವುಂ॥

ಯಞ್ಚೇವಂ ದುಪ್ಪಯೋಗಂವ, ಸಿಯಾ ತುಮ್ಹೇಹಿ ದಸ್ಸಿತಂ।

“ಉಮ್ಮುಜ್ಜ ಭೋ ಪುಥುಸಿಲೇ”, ಇಚ್ಚಾಹಚ್ಚಪದನ್ತಿ ಚೇ॥

ದುಪ್ಪಯೋಗಂ ನ ತಂ ಯಸ್ಮಾ, ವೋಹಾರಕುಸಲೇನ ವೇ।
ಜಿನೇನ ಭಾಸಿತೇ ಧಮ್ಮೇ, ದುಪ್ಪಯೋಗಾ ನ ವಿಜ್ಜರೇ॥

ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ವಿಸಯೇ, **ಭೋತಿ**ಸದ್ದಪ್ಪಯೋಜನಂ।
ಕವೀನಂ ಪೇಮನೀಯನ್ತಿ, ಮಯಾ ಏವಮುದೀರಿತಂ॥

ಏವಂ **ಭವನ್ತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಪಾಳಿನಯಾನುರೂಪಂ ದ್ವಿಧಾ ವಿಭತ್ತಾ ವಡ್ಢನಭವನತ್ಥತದಙ್ಗತ್ಥವಸೇನ।

ಕರೋನ್ತಸದ್ದಸ್ಸ ಪನ -

ಕರಂ, ಕರೋನ್ತೋ, ಕರೋನ್ತಾ। ಕರೋನ್ತಂ, ಕರೋನ್ತೇ। ಕರೋತಾ, ಕರೋನ್ತೇನ, ಕರೋನ್ತೇಹಿ, ಕರೋನ್ತೇಭಿ। ಕರೋತೋ, ಕರೋನ್ತಸ್ಸ, ಕರೋನ್ತಾನಂ, ಕರೋತಂ। ಕರೋತಾ, ಕರೋನ್ತಾ, ಕರೋನ್ತಸ್ಮಾ, ಕರೋನ್ತಮ್ಹಾ, ಕರೋನ್ತೇಹಿ, ಕರೋನ್ತೇಭಿ। ಕರೋತೋ, ಕರೋನ್ತಸ್ಸ, ಕರೋನ್ತಾನಂ, ಕರೋತಂ। ಕರೋನ್ತೇ, ಕರೋನ್ತಸ್ಮಿಂ, ಕರೋನ್ತಮ್ಹಿ, ಕರೋನ್ತೇಸು। ಭೋ ಕರೋನ್ತ, ಭವನ್ತೋ ಕರೋನ್ತಾತಿ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ।

“ಕರೋತೋ ನ ಕರಿಯತಿ ಪಾಪ”ನ್ತಿ ಇದಮೇತ್ಥ **ಕರೋತೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾನಿದಸ್ಸನಂ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಕರೋನ್ತೀ, ಕರೋನ್ತಿಯೋ”ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ, ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಕರೋನ್ತಂ, ಕರೋನ್ತಾನೀ”ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಅರಹನ್ತಸದ್ದಸ್ಸ -

ಅರಹಂ, ಅರಹನ್ತೋ। ಅರಹನ್ತಂ, ಅರಹನ್ತೇ। ಅರಹತಾ, ಅರಹನ್ತೇನ, ಅರಹನ್ತೇಹಿ, ಅರಹನ್ತೇಭಿ। ಅರಹತೋ, ಅರಹನ್ತಸ್ಸ, ಅರಹನ್ತಾನಂ, ಅರಹತಂ। ಅರಹತಾ, ಅರಹನ್ತಾ, ಅರಹನ್ತಸ್ಮಾ, ಅರಹನ್ತಮ್ಹಾ, ಅರಹನ್ತೇಹಿ, ಅರಹನ್ತೇಭಿ। ಅರಹತೋ, ಅರಹನ್ತಸ್ಸ, ಅರಹನ್ತಾನಂ, ಅರಹತಂ। ಅರಹನ್ತೇ, ಅರಹನ್ತಸ್ಮಿಂ , ಅರಹನ್ತಮ್ಹಿ, ಅರಹನ್ತೇಸು। ಭೋ ಅರಹನ್ತ, ಭವನ್ತೋ ಅರಹನ್ತೋ ಇತಿ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ।

ಅಯಂ ಗುಣವಾಚಕಸ್ಸ **ಅರಹನ್ತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ। “ಅರಹಾ, ಅರಹನ್ತೋ, ಅರಹನ್ತಾ”ಇತಿ ಚ। ಏತಙ್ಹಿ ರೂಪಂ **ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಂ** ಮನುಸ್ಸವಿಗ್ಗಹಟ್ಠಾನೇ ದಿಸ್ಸತಿ। ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಪಾಳಿಯಂ ಪನ “ಮಯಙ್ಚಮ್ಹಾ ಅನರಹನ್ತೋ”ತಿ ಪದಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ಅರಹನ್ತಂ, ಅರಹನ್ತೇ। ಅರಹತಾ, ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾಚಕಸ್ಸ **ಅರಹನ್ತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ।

ತಥಾ ಹಿ “ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। ಅರಹಂ ಸುಗತೋ ಲೋಕೇ। ಅರಹನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ”ತಿಆದೀಸು **ಅರಹಂ**ಸದ್ದಾದಯೋ ಗುಣವಾಚಕಾ। “ಅರಹಾ ಅಹೋಸಿ। ಅಹಞ್ಹಿ ಅರಹಾ ಲೋಕೇ। ಏಕೋ ಅರಹಾ, ಏಕಸಟ್ಠಿ ಅರಹನ್ತೋ ಲೋಕೇ ಅಹೇಸುಂ।

ಗಾಮೇ ವಾ ಯದಿ ವಾರಞ್ಞೇ, ನಿನ್ನೇ ವಾ ಯದಿ ವಾ ಥಲೇ।
ಯತ್ಥ ಅರಹನ್ತೋ ವಿಹರನ್ತಿ, ತಂ ಭೂಮಿರಾಮಣೇಯ್ಯಕಂ॥

ಮಯಞ್ಚಮ್ಹಾ ಅನರಹನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು **ಅರಹಾ**ಸದ್ದಾದಯೋ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾಚಕಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಇಧ ಇತ್ಥಿನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವಿಸುಂ ವತ್ತಬ್ಬನಯೋ ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧೋ। ಯದಿ ಏವಂ ಆಸವಕ್ಖಯಂ ಪತ್ತಾ ಇತ್ಥೀ ಕಥಂ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಆಸವಕ್ಖಯಂ ಪತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಕಥಂ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ? ಇತ್ಥೀ ತಾವ "ಯಂ ಇತ್ಥೀ ಅರಹಂ ಅಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ವಚನತೋ "ಅರಹ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಗುಣವಸೇನ, ಪಣ್ಣತ್ತಿವಸೇನ ಪನ "ಇತ್ಥೀ ಅರಹಾ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಚಿತ್ತಂ ಪನ ಗುಣವಸೇನೇವ "ಅರಹಂ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ।

ಸನ್ತಸದ್ದಸ್ಸ -

ಸಂ, ಸನ್ತೋ, ಸನ್ತೋ, ಸನ್ತಾ। ಸಂ, ಸನ್ತಂ, ಸನ್ತೇ। ಸತಾ, ಸನ್ತೇನ, ಸನ್ತೇಹಿ, ಸನ್ತೇಭಿ, ಸಬ್ಭಿ। ಸತೋ, ಸನ್ತಸ್ಸ, ಸನ್ತಾನಂ, ಸತಂ, ಸತಾನಂ। ಸತಾ, ಸನ್ತಾ, ಸನ್ತಸ್ಮಾ, ಸನ್ತಮ್ಹಾ, ಸನ್ತೇಹಿ, ಸನ್ತೇಭಿ, ಸಬ್ಭಿ। ಸತೋ, ಸನ್ತಸ್ಸ, ಸನ್ತಾನಂ, ಸತಂ, ಸತಾನಂ। ಸತಿ, ಸನ್ತೇ, ಸನ್ತಸ್ಮಿಂ, ಸನ್ತಮ್ಹಿ, ಸನ್ತೇಸು। ಭೋ ಸನ್ತ, ಭವನ್ತೋ ಸನ್ತೋತಿ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ।

ಏತ್ಥ ಪನ "ಅದ್ಧಾ ಹಿ ತಾತ ಸತನೇಸ ಧಮ್ಮೋ"ತಿ **ಜಯದ್ದಿಸಜಾತಕ**ಪಾಳಿದಸ್ಸನತೋ "ಸತಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಹಿ **ಸತನೇಸಾ**ತಿ ಸತಾನಂ ಏಸಾತಿ ಭೇದೋ, ರಸ್ಸತ್ತನಿಗ್ಗಹೀತಸರಲೋಪವಸೇನ ಚ ರೂಪನಿಟ್ಠಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ತದಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಅದ್ಧಾ ಏಕಂಸೇನ ಏಸ ತಾತ ಸತಾನಂ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಧಮ್ಮೋ ಸಭಾವೋ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ಅಯಂ ಯೇ ಲೋಕೇ "ಸಪ್ಪುರಿಸಾ"ತಿ ಚ "ಅರಿಯಾ"ತಿ ಚ "ಪಣ್ಡಿತಾ"ತಿ ಚ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವಾಚಕಸ್ಸ **ಸನ್ತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ। ತಪ್ಪಟಿಸೇಧಸ್ಸ ಪನ ಅಸಂ, ಅಸನ್ತೋ, ಕತ್ಥಚಿ ಅಸನ್ತಾ ಇಚ್ಚಪಿ। ತಥಾ ಹಿ "ಅಸನ್ತಾ ಕಿರ ಮಂ ಜಮ್ಮಾ, ತಾತ ತಾತಾತಿ ಭಾಸರೇ"ತಿ ಪಾಳಿ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಅಸಂ, ಅಸನ್ತಂ, ಅಸನ್ತೇ। ಅಸತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ "ಸನ್ತೋ, ಅಸನ್ತೋ"ತಿಮಾನಿ ಬಹುವಚನಕಾನಿಯೇವ ಭವನ್ತಿ, ನ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಏಕವಚನಕಾನಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾಚಕತ್ತಾ। ಅಞ್ಞತ್ರ ಪನ "ಸನ್ತೋ, ದನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು ಏಕವಚನಾನಿಯೇವ ಠಪೇತ್ವಾ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ಥವಾಚಕ**ಸನ್ತೋ**ಸದ್ದಂ, ಕಸ್ಮಾ? ಅಪಣ್ಣತ್ತಿವಾಚಕತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾಚಕಾನಂ ತೇಸಂ ಕಾನಿಚಿ ಪಯೋಗಾನಿ ಕಥಯಾಮ -

ಸಮೇತಿ ಅಸತಾ ಅಸಂ। ಯಂ ಯಞ್ಹಿ ರಾಜ ಭಜತಿ, ಸನ್ತಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ಅಸಂ। ನ ಸಾ ಸಭಾ ಯತ್ಥ ನ ಸನ್ತಿ ಸನ್ತೋ। ಅಸನ್ತೋ ನಿರಯಂ ಯನ್ತಿ, ಸನ್ತೋ ಸಗ್ಗಪರಾಯಣಾ। ಅಸನ್ತೇ ನೋಪಸೇವೇಯ್ಯ, ಸನ್ತೇ ಸೇವೇಯ್ಯ ಪಣ್ಡಿತೋ। ಸಬ್ಭಿರೇವ ಸಮಾಸೇಥ। ಸತಂ ಧಮ್ಮೋ ಇಚ್ಚೇವಮಾದೀನಿ ಭವನ್ತಿ।

ಯೋ ಪನಮ್ಹೇಹಿ ಪದಮಾಲಾಯಂ "ಸಬ್ಭೀ"ತಿ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ ತತಿಯಾಪಞ್ಚಮೀಬಹುವಚನವಸೇನ ಯೋಜಿತೋ, ಸೋ ಚ ಖೋ **ಸನ್ತ**ಇತಿ **ಅ**ಕಾರನ್ತಪಕತಿವಸೇನ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪನ "ಸಬ್ಭೀ"ತಿ **ಇ**ಕಾರನ್ತಪಕತಿವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ **ಸಬ್ಭೀ**ತಿ ಸಪ್ಪುರಿಸೋ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ, ಸುನ್ದರಾಧಿವಚನಂ ವಾ ಏತಂ ಸಬ್ಭೀತಿ। ಸಬ್ಬೋ ಚಾಯಮತ್ಥೋ ಸಾಟ್ಠಕಥಾಯ "ಬಹುಮ್ಪೇತಂ ಅಸಬ್ಭಿ ಜಾತವೇದಾ"ತಿ ಇಮಾಯ ಪಾಳಿಯಾ "ಸನ್ತೋ ಹವೇ ಸಬ್ಭಿ ಪವೇದಯನ್ತೀ"ತಿ ಇಮಾಯ ಚ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ।

ಆಲಪನೇ ಚ ಪಚ್ಚತ್ತೇ, ತತಿಯಾಪಞ್ಚಮೀಸು ಚ।
ಸಮಾಸಮ್ಹಿ ಚ ಯೋಜೇಯ್ಯ, **ಸಬ್ಭಿ**ಸದ್ದಂ ಸುಮೇಧಸೋ॥

ಅತ್ರಾಯಂ ಯೋಜನಾ - ಭೋ ಸಬ್ಭಿ ತಿಟ್ಠ, ಸಬ್ಭಿ ತಿಟ್ಠತಿ, ಸಬ್ಭಿ ಸಹ ಗಚ್ಛತಿ, ಸಬ್ಭಿ ಅಪೇಹಿ, ಅಸಬ್ಭಿರೂಪೋ ಪುರಿಸೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನಾಯಂ ಸಾಸನಾನುಕೂಲಾ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ತದನುಕೂಲತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಇಧ ಸಾಸನತೋ ಪಯೋಗೇ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮ ಅತಕ್ಕಾವಚರೇ ವಿಚಿತ್ತೇ ಸುಗತಪಾಳಿನಯೇ ಸೋತೂನಂ ವಿಸಾರದಮತಿಪಟಿಲಾಭತ್ಥಂ। ತಂ ಯಥಾ? ಬಹುಮ್ಪೇತಂ ಅಸಬ್ಭಿ ಜಾತವೇದ, ಯಂ ತಂ ವಾಲಧಿನಾ'ಭಿಪೂಜಯಾಮ। ಸಬ್ಭಿ ಕುಬ್ಬೇಥ ಸನ್ಥವಂ। ಯಂ ಸಾಲವನಸ್ಮಿಂ ಸೇನಕೋ,

ಪಾಪಕಮ್ಮಮಕರಿ ಅಸಬ್ಭಿರೂಪಂ। ಆಬಾಧೋಯಂ ಅಸಬ್ಭಿರೂಪೋ। ಅಸಮ್ಮೋದಕೋ ಥದ್ಧೋ ಅಸಬ್ಭಿರೂಪೋ"ತಿ । ತತ್ಥ ಆಲಪನವಚನೇ ದಿಟ್ಠೇಯೇವ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ ಪಾಳಿಯಂ ಸರೂಪತೋ ಅನಾಗತಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಮೇವ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಕರಣವಚನೇ ದಿಟ್ಠೇಯೇವ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಮೇವ ಹೋತಿ। ಸಮಾಸೇ ಸದ್ದರೂಪೇ ದಿಟ್ಠೇಯೇವ ಬ್ಯಾಸೇ ಸದ್ದರೂಪಂ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ದಿಟ್ಠಮೇವ ಹೋತಿ ಠಪೇತ್ವಾ "ಹೇತುಸತ್ಥಾರದಸ್ಸನ"ನ್ತಿಆದೀನಿ। ತತ್ಥ ಚ ನಿಬ್ಬಾನವಾಚಕೋ ಚೇ, **ಸಬ್ಭಿ**ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ **ಸನ್ತಿವಿಸುದ್ಧಿ ನಿಬ್ಬುತಿ**ಸದ್ದಾ ವಿಯ, ಸೋ ಚ **ಯಮಕಮಹಾಥೇರ**ಮತೇ **ರತ್ತಿ**ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಸಬ್ಬೇಸಮಿಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಂ ಸಾಧಾರಣೋ ಹಿ ಸೋ ನಯೋ। ಸುನ್ದರತ್ಥವಾಚಕೋ ಚೇ, **ಅಗ್ಗಿ ರತ್ತಿ ಅಟ್ಠಿ**ನಯೇಹಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗತ್ತಾ। "ಸಬ್ಭಿಧಮ್ಮಭೂತಂ ನಿಬ್ಬಾನ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಹಿ ಸುನ್ದರಧಮ್ಮಭೂತಂ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಪಾಳಿನಯವಸೇನ ಆಲಪನಾದೀಸು ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು **ಸಬ್ಭಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಂ ಞತ್ವಾ ಪುನ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯವಸೇನಪಿ ತಪ್ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ? ಯಸ್ಮಾ ಸಗಾಥಾವಗ್ಗಸ್ಸ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಸನ್ತೋ 'ಸಬ್ಭೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸತಂ ಧಮ್ಮೋ ನ ಜರಂ ಉಪೇತೀ'ತಿ ಪವೇದಯನ್ತೀ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ "ಸಬ್ಭೀಹೀ"ತಿ **ಹಿ**ವಚನವಸೇನ ಸದ್ದರಚನಾವಿಸೇಸೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ ದಸ್ಸಿತೋ, ತಸ್ಮಾ **ಸಬ್ಭಿ**ಸದ್ದೋ ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ವಿಭತ್ತಿವಚನೇಸು ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಅತ್ರಿದಂ ವದಾಮ -

ಗರೂ "ಸಬ್ಭೀಹಿ ಸದ್ಧಿ"ನ್ತಿ, ಅತ್ಥಂ ಭಾಸಿಂಸು ಪಾಳಿಯಾ।
ಯತೋ ತತೋ **ಸಬ್ಭಿ**ಸದ್ದಂ, ಧೀರೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯೋಜಯೇ॥

"ಅಸಬ್ಭಿರೂಪೋ"ಇತಿಪಿ, ಸಮಾಸವಿಸಯೇ ಸುತಂ।
ಯಸ್ಮಾ ತಸ್ಮಾ **ಸಬ್ಭಿ**ಸದ್ದಂ, ವಿಞ್ಞೂ ಸಬ್ಬಧಿ ಯೋಜಯೇ॥

"ಓವದೇಯ್ಯಾನುಸಾಸೇಯ್ಯ , ಅಸಬ್ಭಾ ಚ ನಿವಾರಯೇ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ "ಅಸಬ್ಭಾ"ತಿಪದಂ ವಿಚಿತ್ರವುತ್ತೀಸು ತದ್ಧಿತಪಚ್ಚಯೇಸು **ಣ್ಯ**ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಮುಪಾಗತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕಥಂ? ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅಸಬ್ಭೀಸು ಭವಂ ಅಸಬ್ಭಂ। ಕಿಂ ತಂ? ಅಕುಸಲಂ, ತತೋ ಅಸಬ್ಭಾ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ನಿವಾರಯೇ ಚ, ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಪತಿಟ್ಠಪೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಅಮ್ಹೇ ಅಸಬ್ಭಾಹಿ ವಾಚಾಹಿ ವಿಕ್ಕೋಸಮಾನಾ ತಿಬ್ಬಾಹಿ ಸತ್ತೀಹಿ ಹನಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ತು ಅಸಬ್ಭೀನಂ ಏತಾತಿ ಅಸಬ್ಭಾ, ನ ವಾ ಸಬ್ಭೀನಂ ಏತಾತಿಪಿ ಅಸಬ್ಭಾತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ, **ಣ್ಯ**ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಚ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಾ ಚ ಪನೇತ್ಥ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಸನ್ತಸದ್ದಸ್ಸ "ಸಂ, ಸನ್ತೋ। ಸಂ, ಸನ್ತಂ, ಸನ್ತೇ"ತಿಆದಿನಾ ಪದಮಾಲಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ತತ್ಥ "ಸಮೇತಿ ಅಸತಾ ಅಸ"ನ್ತಿ ಪಾಳಿಯಂ "ಅಸ"ನ್ತಿ ಪದೇ ದಿಟ್ಠೇಯೇವ "ಸ"ನ್ತಿ ಪದಂ ಪಾಳಿಯಂ ಅನಾಗತಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಮೇವ ಹೋತಿ ಯುಗಳಭಾವೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾರಹತ್ತಾ। ಏವಂ ದಿಟ್ಠೇನ ಅದಿಟ್ಠಸ್ಸ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ "ಅಸ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ನ ಸಂ ಅಸನ್ತಿ ಸಮಾಸವಿಗ್ಗಹವಸೇನಾಧಿಗನ್ತಬ್ಬತ್ತಾ "ಸ"ಮಿತಿ ಪದಂ ದಿಟ್ಠಮೇವ ಹೋತಿ। ಏವಮಞ್ಞತ್ರಾಪಿ ನಯೋ। ತತ್ರ **ಸನ್ತಿ** ಸಪ್ಪುರಿಸೋ। **ಅಸನ್ತಿ** ಅಸಪ್ಪುರಿಸೋ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇವತ್ತಬ್ಬೇ "ಅಸತೀ, ಅಸಾ"ತಿ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ। "ಅಸತೀ, ಅಸತೀ, ಅಸತಿಯೋ, ಅಸಾ। ಅಸತಿಂ, ಅಸತೀ, ಅಸತಿಯೋ। ಅಸಾಯ, ಅಸತಿಯಾ, ಅಸತೀಹಿ, ಅಸತೀಭಿ। ಅಸತಿಯಾ, ಅಸತೀನ"ನ್ತಿ ವಕ್ಖಮಾನ **ಇತ್ಥಿ**ನಯೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಏತ್ಥ ಪನ "ಅಸಾ ಲೋಕಿತ್ಥಿಯೋ ನಾಮ, ವೇಲಾ ತಾಸಂ ನ ವಿಜ್ಜತಿ। ಮಾ ಚ ವಸಂ ಅಸತೀನಂ ನಿಗಚ್ಛೇ"ತಿಆದೀನಿ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾನಿ। **ಅಸಾತಿ** ಚೇತ್ಥ **ಅಸತೀತಿ** ಚ ಸಮಾನತ್ಥಾ, ಅಸನ್ತಜಾತಿಕಾತಿ ಹಿ ತೇಸಂ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ **ಜಾತಕಟ್ಠಕಥಾಯಂ** **"ಅಸಾತಿ** ಅಸತಿಯೋ ಲಾಮಿಕಾ, ಅಥ ವಾ ಸಾತಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸುಖಂ, ತಂ ತಾಸು ನತ್ಥಿ, ಅತ್ತನಿ ಪಟಿಬದ್ಧಚಿತ್ತಾನಂ ಅಸಾತಮೇವ ದೇನ್ತೀತಿಪಿ ಅಸಾ , ದುಕ್ಖಾ, ದುಕ್ಖವತ್ಥುಭೂತಾತಿ ಅತ್ಥೋ"ತಿ ಅತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣೇಸುಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಾತಂ ನತ್ಥಿ ಏತಿಸ್ಸನ್ತಿ **ಅಸಾತಿ** ಅತ್ಥೇ "ಅಸಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಯಥಾ ರಿತ್ತೋ ಅಸ್ಸಾದೋ ಏತ್ಥಾತಿ **ರಿತ್ತಸ್ಸ**ನ್ತಿಪದಸ್ಸ ಲುತ್ತುತ್ತರಕ್ಖರಸ್ಸ "ರಿತ್ತಸ್ಸಂ, ರಿತ್ತಸ್ಸಾನಿ। ರಿತ್ತಸ್ಸ"ನ್ತಿ **ಚಿತ್ತ**ನಯೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ, ತಥಾ "ಅಸಾ, ಅಸಾ, ಅಸಾಯೋ। ಅಸಂ, ಅಸಾ, ಅಸಾಯೋ। ಅಸಾಯಾ"ತಿ **ಕಞ್ಞಾ**ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಏತ್ಥ ಚ ಯೋ ಅಮ್ಹೇಹಿ “ಸನ್ತೋ”ಇತಿ ಸದ್ದೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಸೋ ಕತ್ಥಚಿ ಏಕವಚನಬಹುವಚನಭಾವೇನ **ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನ**ಸದ್ದಸ್ಸತ್ಥಮ್ಪಿ ವದತಿ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಅಯಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ -

ಸನ್ತೋ, ಸನ್ತೋ, ಸನ್ತಾ। ಸನ್ತಂ, ಸನ್ತೇ। ಸತಾ, ಸನ್ತೇನ, ಸನ್ತೇಹಿ, ಸನ್ತೇಭಿ। ಸತೋ, ಸನ್ತಸ್ಸ, ಸತಂ, ಸನ್ತಾನಂ। ಸತಾ, ಸನ್ತಾ, ಸನ್ತಸ್ಮಾ, ಸನ್ತಮ್ಹಾ, ಸನ್ತೇಹಿ, ಸನ್ತೇಭಿ। ಸತೋ, ಸನ್ತಸ್ಸ, ಸತಂ, ಸನ್ತಾನಂ। ಸತಿ, ಸನ್ತೇ, ಸನ್ತಸ್ಮಿಂ, ಸನ್ತಮ್ಹಿ, ಸನ್ತೇಸು। ಭೋ ಸನ್ತ, ಭವನ್ತೋ ಸನ್ತೋ, ಭವನ್ತೋ ಸನ್ತಾ।

ಏತ್ಥ ಪನ “ಅಯಂ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅಟ್ಠಮೋ ಭದ್ದೋ ಅಸ್ಸಾಜಾನೀಯೋ ಸನ್ತೋ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನೋ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ। ಚತ್ತಾರೋಮೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಪುಗ್ಗಲಾ ಸನ್ತೋ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ। ಅಸತಾ ತುಚ್ಛಾ ಮುಸಾ ಅಭೂತೇನ ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖನ್ತಿ। ಭವೇ ಖೋ ಸತಿ ಜಾತಿ ಹೋತಿ”ಇಚ್ಚೇವಮಾದೀನಿ ಪಯೋಗಾನಿ ಭವನ್ತಿ। “ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಖೋ ಸತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಹೋತೀ”ತಿಆದೀಸು ಪನ **ಸತಿ**ಸದ್ದೋ ವಚನವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ಠಿತೋತಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ತತ್ರ ಏಕವಚನಬಹುವಚನವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಠಿತೇಸು **ಸನ್ತೋ**ಸದ್ದೇಸು ಬಹುವಚನ**ಸನ್ತೋ**ಸದ್ದಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ **ಸಮಾನ**ಸದ್ದಸ್ಸತ್ಥಮ್ಪಿ ವದನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **“ಸನ್ತೋ**ತಿ ಸಮಾನೋ, **ಸನ್ತಾ**ತಿ ಸಮಾನಾ”ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥೋ ಕಥೇತಬ್ಬೋ। **ಸಮಾನೋ**ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಚ “ಹೋನ್ತೋ”ತಿ ಅತ್ಥೋ “ಪಹು ಸಮಾನೋ ವಿಪುಲತ್ಥಚಿನ್ತೀ, ಕಿಂ ಕಾರಣಾ ಮೇ ನ ಕರೋಸಿ ದುಕ್ಖ”ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಪಯೋಗಾನಿ ಪನ -

> “ಯೋ ಮಾತರಂ ಪಿತರಂ ವಾ, ಜಿಣ್ಣಕಂ ಗತಯೋಬ್ಬನಂ।
> ಪಹು ಸನ್ತೋ ನ ಭರತಿ, ತಂ ಪರಾಭವತೋ ಮುಖಂ॥
>
> ಇಧೇವ ತಿಟ್ಠಮಾನಸ್ಸ, ದೇವಭೂತಸ್ಸ ಮೇ ಸತೋ।
> ಪುನರಾಯು ಚ ಮೇ ಲದ್ಧೋ, ಏವಂ ಜಾನಾಹಿ ಮಾರಿಸಾ”ತಿ

ಏವಮಾದೀನಿ ಭವನ್ತಿ।

ಅಪಿಚ **ಸನ್ತೋ**ಸದ್ದೋ ಯಸ್ಮಾ “ಕಿಲನ್ತೋ”ತಿ ಚ “ಉಪಸನ್ತೋ”ತಿ ಚ “ನಿರುದ್ಧೋ”ತಿ ಚ ಅತ್ಥಂ ವದತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ವಸೇನ **ಸನ್ತ**ಸದ್ದಸ್ಸ “ಸನ್ತೋ, ಸನ್ತಾ। ಸನ್ತಂ, ಸನ್ತೇ। ಸನ್ತೇನಾ”ತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥ ಚ “ಸನ್ತೋ ತಸಿತೋ। ದೀಘಂ ಸನ್ತಸ್ಸ ಯೋಜನಂ। ಸನ್ತೋ ದನ್ತೋ ನಿಯತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ। ಸನ್ತೋ ನಿರುದ್ಧೋ ಅತ್ಥಙ್ಗತೋ ಅಬ್ಭತ್ಥಙ್ಗತೋ”ತಿಆದೀನಿ ಪಯೋಗಾನಿ। ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಸನ್ತಂ, ಸನ್ತಾನೀ”ತಿ **ಚಿತ್ತ**ನಯೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ। ಸಾ ಚ “ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಸಮಾನಂ ಕಿಲನ್ತಂ ಉಪಸನ್ತಂ ನಿರುದ್ಧ”ಮಿತಿ ಅತ್ಥದೀಪಕಾಪದವತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಥ ವಾ “ಉಪಾದಾನೇ ಖೋ ಸತಿ ಭವೋ ಹೋತೀ”ತಿಆದೀಸು ನಪುಂಸಕಪ್ಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ **ಸನ್ತ**ಸದ್ದಸ್ಸ **ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನ**ಸದ್ದತ್ಥವಾಚಕತ್ತೇ ತತಿಯಾಪಞ್ಚಮೀಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀಸತ್ತಮೀಠಾನೇ “ಸತಾ, ಸತೋ, ಸತಂ, ಸತೀ”ತಿ ಪದಾನಿ ಅಧಿಕಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ, ಸೇಸಾನಿ **ಚಿತ್ತ**ನಯೇನ ಞೇಯ್ಯಾನಿ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಸನ್ತಾ, ಸನ್ತಾ, ಸನ್ತಾಯೋ। ಸನ್ತಂ, ಸನ್ತಾ, ಸನ್ತಾಯೋ। ಸನ್ತಾಯಾ”ತಿ **ಕಞ್ಞಾ**ನಯೇನ ಚ, ಸನ್ತೀ, ಸನ್ತೀ, ಸನ್ತಿಯೋ । ಸನ್ತಿಂ, ಸನ್ತೀ, ಸನ್ತಿಯೋ। ಸನ್ತಿಯಾ”ತಿ **ಇತ್ಥೀ**ನಯೇನ ಚ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಏತಾಸು ಪಠಮಾ “ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಕಿಲನ್ತಾ ಉಪಸನ್ತಾ ನಿರುದ್ಧಾ”ತಿ ಅತ್ಥದೀಪಕಾಪದವತೀ, ಏತ್ಥ ಪಯೋಗಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾವ। ದುತಿಯಾ ಪನ “ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಸಮಾನಾ”ತಿ ಅತ್ಥದೀಪಕಾಪದವತೀ। ತಥಾ ಹಿ “ಸನ್ತೀ ಆಪತ್ತಿ ಆವಿಕಾತಬ್ಬಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ “ಸನ್ತೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

“ಯಾಯ ಮಾತು ಭತೋ ಪೋಸೋ,
ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಅವೇಕ್ಖತಿ।
ತಮ್ಪಿ ಪಾಣದದಿಂ ಸನ್ತಿಂ,
ಹನ್ತಿ ಕುದ್ಧೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ”ತಿ

ಏತ್ಥ ಪನ ಸಮಾನಾ “ಸನ್ತೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಪರಾಪಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಪದಮಾಲಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಸನ್ತೀ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಹಿ **ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನ**ಸದ್ದತ್ಥವಾಚಕತ್ತೇ “ಜಾತಿಯಾ ಖೋ ಸತಿ ಜರಾಮರಣಂ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪ್ಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ ಸತ್ತಮೀಠಾನೇ “ಸತಿ, ಸತಿಯಾ, ಸತಿಯಂ, ಸನ್ತಿಯಾ, ಸನ್ತಿಯಂ, ಸನ್ತೀಸೂ”ತಿ ರೂಪಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ। ಸೇಸಾನಿ **ಇತ್ಥಿ**ನಯೇನ ಞೇಯ್ಯಾನಿ। ಅಯಂ ತತಿಯಾ, ಏತ್ಥ ಚ “ಅಸನ್ತಿಯಾ ಆಪತ್ತಿಯಾ ತುಣ್ಹೀ ಭವಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ಪಾಳಿ “ಸನ್ತಿಯಾ”ಇಚ್ಚಾದೀನಂ ಅತ್ಥಿಭಾವೇ ನಿದಸ್ಸನಂ। ಅಪರೋ ನಯೋ - **ಸತೀ**ಸದ್ದಸ್ಸ “ಸಮಾನಾ”ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ “ಯಾ ತ್ವಂ ವಸಸಿ ಜಿಣ್ಣಸ್ಸ, ಏವಂ ದಹರಿಯಾ ಸತೀ”ತಿ ಚ “ಯೇ ತಂ ಜಿಣ್ಣಸ್ಸ ಪಾದಂಸು, ಏವಂ ದಹರಿಯಂ ಸತಿ”ನ್ತಿ ಚ ಪಾಳಿದಸ್ಸನತೋ “ಸತೀ, ಸತೀ, ಸತಿಯೋ। ಸತಿಂ, ಸತೀ, ಸತಿಯೋ। ಸತಿಯಾ”ತಿಆದೀನಿಪಿ ರೂಪಾನಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ, ಸಂಯೋಗೇ **ನ**ಕಾರಲೋಪವಸೇನ ವಾ।

ಇದಾನಿ “ಸನ್ತೋ, ಸನ್ತಾ”ತಿ ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ಪಯೋಗನಿಚ್ಛಯಂ ಕಥಯಾಮ ಪಯೋಗೇಸು ಸೋತೂನಂ ಅಸಮ್ಮೂಳ್ಹಭಾವಾಯ। ತಥಾ ಹಿ “ಸಪ್ಪುರಿಸಾ”ತಿ ವಾ “ಪಣ್ಡಿತಾ”ತಿ ವಾ ಬಹುವಚನವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ವತ್ತುಕಾಮೇನ “ಸನ್ತೋ ದನ್ತೋ”ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಏಕವಚನಸದಿಸಂ “ಸನ್ತೋ”ತಿ ಬಹುವಚನಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। “ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನೋ”ತಿ ಏಕವಚನವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ವತ್ತುಕಾಮೇನ “ಸನ್ತೋ”ತಿ ಏಕವಚನಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। “ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ”ತಿ ಬಹುವಚನವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ವತ್ತುಕಾಮೇನ “ಸನ್ತೋ ಸಪ್ಪುರಿಸಾ”ತಿ, “ಸನ್ತೋ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ”ತಿ ಚ ಏವಂ ವುತ್ತಬಹುವಚನಸದಿಸಂ “ಸನ್ತೋ”ತಿ ವಾ “ಸನ್ತಾ”ತಿ ವಾ ಬಹುವಚನಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, “ಕಿಲನ್ತೋ”ತಿ ವಾ “ಸಮಾನೋ”ತಿ ವಾ “ಉಪಸನ್ತೋ”ತಿ ವಾ “ನಿರುದ್ಧೋ”ತಿ ವಾ ಏಕವಚನವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ವತ್ತುಕಾಮೇನ “ಸನ್ತೋ ಸಪ್ಪುರಿಸಾ”ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಬಹುವಚನಸದಿಸಂ “ಸನ್ತೋ”ತಿ ಏಕವಚನಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತೇಯೇವತ್ಥೇ ಬಹುವಚನವಸೇನ ವತ್ತುಕಾಮೇನ ಪನ “ಸನ್ತಾ ಸೂನೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ, ಕೋ ನೇ ಹತ್ಥೇ ಗಹೇಸ್ಸತೀ”ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯ “ಸನ್ತಾ”ತಿ ಬಹುವಚನಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ನೀತಿ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾ। ಇದಞ್ಹಿ ಮನ್ದಬುದ್ಧೀನಂ ಸಮ್ಮೋಹಟ್ಠಾನಂ। ಅಯಮ್ಪಿ ಪನೇತ್ಥ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ -

“ತಿಲಿಙ್ಗತ್ಥೇ ಚ ಏಕತ್ಥೇ, ಬವ್ಹತ್ಥೇಪಿ ಚ ದಿಸ್ಸತಿ।
ಸತ್ತಮ್ಯನ್ತೋ **ಸತಿ**ಸದ್ದೋ, ವಿಪಲ್ಲಾಸೇ ಬಹುಮ್ಹಿ ಸೋ”ತಿ॥

ಇದಾನಿ **ಮಹನ್ತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ಮಹಂ, ಮಹಾ, ಮಹನ್ತೋ, ಮಹನ್ತಾ। ಮಹನ್ತಂ, ಮಹನ್ತೇ। ಮಹತಾ, ಮಹನ್ತೇನ, ಮಹನ್ತೇಹಿ, ಮಹನ್ತೇಭಿ। ಮಹತೋ, ಮಹನ್ತಸ್ಸ, ಮಹನ್ತಾನಂ, ಮಹತಂ। ಮಹತಾ, ಮಹನ್ತಾ, ಮಹನ್ತಸ್ಮಾ, ಮಹನ್ತಮ್ಹಾ, ಮಹನ್ತೇಹಿ, ಮಹನ್ತೇಭಿ। ಮಹತೋ, ಮಹನ್ತಸ್ಸ, ಮಹನ್ತಾನಂ, ಮಹತಂ। ಮಹತಿ, ಮಹನ್ತೇ, ಮಹನ್ತಸ್ಮಿಂ, ಮಹನ್ತಮ್ಹಿ, ಮಹನ್ತೇಸು। ಭೋ ಮಹ, ಭೋ ಮಹಾ, ಭವನ್ತೋ ಮಹನ್ತೋತಿ ಅಯಮಮ್ಹಾಕಂ ರುಚಿ।

ಏತ್ಥ “ಮಹನ್ತೋ, ಮಹನ್ತಾ। ಮಹನ್ತಂ, ಮಹನ್ತೇ। ಮಹನ್ತೇನಾ”ತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೋಪಿ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಮಾ “ಭೋ ಮಹನ್ತ, ಭವನ್ತೋ ಮಹನ್ತಾ”ತಿ ಆಲಪನಪದಾನಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಮಹನ್ತಂ, ಮಹನ್ತಾನೀ”ತಿ **ಚಿತ್ತ**ನಯೋಪಿ ಲಬ್ಭತಿ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಮಹತೀ, ಮಹತೀ, ಮಹತಿಯೋ। ಮಹತಿಂ, ಮಹತೀ, ಮಹತಿಯೋ। ಮಹತಿಯಾ, ಮಹತೀಹಿ ಮಹತೀಭೀ”ತಿ **ಇತ್ಥಿ**ನಯೋಪಿ ಲಬ್ಭತಿ। “ಮಹತಿಯಾ ಚ ಯಕ್ಖಸೇನಾಯಾ”ತಿಆದೀನೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ। ಅಪರೋಪಿ “ಮಹನ್ತಾ, ಮಹನ್ತಾ,

ಮಹನ್ತಾಯೋ। ಮಹನ್ತ"ನ್ತಿ **ಕಞ್ಞಾನಯೋಪಿ** ಲಬ್ಭತಿ, "ಮಹನ್ತಾ ನಿಧಿಕುಮ್ಭಿಯೋ"ತಿಆದೀನೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ। **ಕಚ್ಚಾಯನೇ** ಪನ "ಮಹನ್ತೀ"ಇತಿ ಪದಂ ದಿಟ್ಠಂ। ತಂ "ಗುಣವನ್ತೀ, ಕುಲವನ್ತೀ"ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ವಿಯ ಪಾಳಿಯಂ ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧತ್ತಾ ವೀಮಂಸಿತಬ್ಬಂ।

ನನು ಭೋ ಯಸ್ಮಾ ಸಾಸನೇಪಿ "ಗಚ್ಛನ್ತೀ, ಚರನ್ತೀ"ತಿಆದೀನಿ ಚ "ಇದ್ಧಿಮನ್ತೀ"ತಿ ಚ ಪದಂ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಮಹನ್ತೀ, ಗುಣವನ್ತೀ"ತಿಆದೀನಿಪಿ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ? ನ ಭವಿತಬ್ಬಂ ತಥಾರೂಪಸ್ಸ ನಯಸ್ಸ ವಸೇನ ಅಗ್ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ, "ಮಹತೀ, ಗುಣವತೀ"ಇಚ್ಚಾದಿನಯಸ್ಸೇವ ದಸ್ಸನತೋ ಚ। ತಥಾ ಹಿ ಪಾಳಿಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಮಹತೀ ನಙ್ಗಲಸೀಸಾ, ಇತ್ಥೀ ಸಿಯಾ ರೂಪವತೀ, ಸಾ ಚ ಸೀಲವತೀ ಸಿಯಾ। ಸತಿಮತೀ ಚಕ್ಖುಮತೀ। ಇದ್ಧಿಮತೀ ಪತ್ತಿಮತೀ"ತಿ ಚ "ಮಹತಿಂ ಸೇನಂ ದಿಸ್ವಾ ಮಹೋಸಧಸೇನಾ ಮನ್ದಾ, ಅಯಂ ಅತಿವಿಯ ಮಹತೀ ಸೇನಾ ದಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚ ಆದೀನಿ ಪಯೋಗಾನಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ನ "ಮಹನ್ತೀ, ರೂಪವನ್ತೀ"ಇಚ್ಚಾದೀನಿ।

ಕೇಚಿ ಪನ **"ಮಹಾ**ಇತಿ ಸದ್ದೋ ಬ್ಯಾಸೇ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ಸಮಾಸೇಯೇವ ಲಬ್ಭತಿ 'ಮಹಾಪುರಿಸೋ'ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। "ಮಹಾ ತೇ ಉಪಾಸಕ ಪರಿಚ್ಚಾಗೋ। ಮಹಾ ವತಾಯಂ ಭನ್ತೇ ಭೂಮಿಚಾಲೋ। ಘೋಸೋ ಚ ವಿಪುಲೋ ಮಹಾ। ಬಾರಾಣಸಿರಜ್ಜಂ ನಾಮ ಮಹಾ। ಸೇನಾ ಸಾದಿಸ್ಸತೇ ಮಹಾ"ತಿ ಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ। ಏವಂ ಬ್ಯಾಸೇಪಿ ಲಬ್ಭತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ "ಮಹಂ, ಮಹಾ, ಮಹನ್ತೋ, ಮಹನ್ತಾ। ಭೋ ಮಹನ್ತ, ಭವನ್ತೋ ಮಹನ್ತಾ"ತಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇ, "ಮಹನ್ತಂ, ಮಹಾ, ಮಹನ್ತಾನಿ। ಭೋ ಮಹನ್ತ, ಭವನ್ತೋ ಮಹನ್ತಾನೀ"ತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇ, "ಮಹನ್ತಾ, ಮಹಾ, ಮಹನ್ತಾ, ಮಹನ್ತಾಯೋ। ಭೋತಿ ಮಹನ್ತೇ, ಭೋತಿಯೋ ಮಹನ್ತಾ, ಮಹನ್ತಾಯೋ"ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ಸಬ್ಬಂ ಸಮ್ಪುಣ್ಣಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಸಮಾಸೇ ಪನ "ಮಹಾಸತ್ತೋ ಮಹಾಉಪಾಸಕೋ ಮಹಾಉಪಾಸಿಕಾ ಮಹಬ್ಬಲೋ ಮಹಾವನಂ ಮಹಗ್ಗತಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಮಹಬ್ಭಯ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ತದ್ಧಿತೇ "ಮಹತ್ತನೋ ಮಹತ್ತಂ ಮಹನ್ತತ್ತಂ ಮಹನ್ತತಾ"ತಿ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ। **ಗಚ್ಛನ್ತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪನ "ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಗಚ್ಛನ್ತಾ"ತಿ ರೂಪಾನಿ ವತ್ವಾ ಸೇಸಾನಿ **ಮಹನ್ತ**ಸದ್ದೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ "ಗಚ್ಛನ್ತೋ, ಗಚ್ಛನ್ತಾ"ತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೋ ಚ "ಗಚ್ಛನ್ತಂ, ಗಚ್ಛನ್ತಾನೀ"ತಿ **ಚಿತ್ತ**ನಯೋ ಚ "ಗಚ್ಛನ್ತೀ, ಗಚ್ಛನ್ತೀ, ಗಚ್ಛನ್ತಿಯೋ"ತಿ **ಇತ್ಥಿ**ನಯೋ ಚ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯವಸೇನ "ಚರಂ ಚರನ್ತೋ ಚರನ್ತಂ ಚರನ್ತೀ, ದದಂ ದದನ್ತೋ ದದನ್ತಂ ದದನ್ತೀ"ತಿಆದೀನಂ ಅನೇಕಪದಸಹಸ್ಸಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಾ।

ಯೇ ಪನಾಚರಿಯಾ "ಗಚ್ಛನ್ತೋ"ತಿಆದೀನಂ ಪಚ್ಚತ್ತಾಲಪನಬಹುವಚನತ್ತಞ್ಚ "ಗಚ್ಛಂ"ಇಚ್ಚಾದೀನಂ ಆಲಪನೇಕವಚನತ್ತಞ್ಚ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ತೇ ಸಮಮ್ಹೇಹಿ ಪಯೋಗೋ ಸಾಸನೇ ನ ದಿಟ್ಠೋ ನಯವಸೇನಾಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ। ತಸ್ಮಾ ತಾನಿ ಏತ್ಥ ನ ವದಾಮ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ ದಿಟ್ಠೋ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ?

"ಗಚ್ಛಂ ವಿಧಮ"ಮಿಚ್ಚಾದಿ-ಪದಾನಿ ಮುನಿಸಾಸನೇ।
ಕತ್ಥಚಾಖ್ಯಾತಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ನಾಮಿಕಾ॥

"ತಸ್ಸಾಹಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಗಚ್ಛಂ,
ಸೋ ಮೇ ಸತ್ಥಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
ವಿಧಮಂ ದೇವ ತೇ ರಟ್ಠಂ,
ಪುತ್ತೋ ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ತವ॥

ಅಧಮ್ಮಂ ಸಾರಥಿ ಕಯಿರಾ, ಮಞ್ಚೇ ತ್ವಂ ನಿಕ್ಖನಂ ವನೇ"।
ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಞೇಯ್ಯಾ, ಪಯೋಗಾ ಏತ್ಥ ಧೀಮತಾ॥

“ಗಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮಿ ವಿಧಮೀ”ತಿ-ಆದಿನಾ ಜಿನಸಾಸನೇ।
ನಾನಾಕಾಲಪುರಿಸಾನಂ, ವಸೇನತ್ಥಂ ವದೇ ವಿದೂ॥

ನಾಮತ್ತೇ ಪನ “ಗಚ್ಛನ್ತೋ, ವಿಧಮನ್ತೋ”ತಿಆದಿನಾ।
“ಗಚ್ಛ”ಮಿಚ್ಚೇವಮಾದೀನ-ಮತ್ಥಮತ್ಥವಿದೂ ವದೇ॥

ಇದಾನಿ ಸಮಗತಿಕತ್ತೇಪಿ “ಜಾನಂ, ಪಸ್ಸ”ನ್ತಿಆದೀನಂ ಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿವಚನನ್ತರವಸೇನ ಯೋ ವಿಸೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ವದಾಮ। ತಥಾ ಹಿ “ಸಾ ಜಾನಂಯೇವ ಆಹ ನ ಜಾನಾಮೀತಿ, ಪಸ್ಸಂಯೇವ ಆಹ ನ ಪಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಏವಮಾದೀಸು **ಜಾನಂ ಪಸ್ಸಂ** ಸದ್ದಾನಂ “ಜಾನನ್ತೀ ಪಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿ ಲಿಙ್ಗನ್ತರವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಂ ಭವತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇಮಿನಾ “ಗಚ್ಛಂ”ಇತಿ ಸದ್ದಸ್ಸಪಿ ಯಥಾಪಯೋಗಂ “ಗಚ್ಛನ್ತೀ”ತಿ ಇತ್ಥಿಯಾ ಕಥನತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತಿ ತೇಹಿ ಸಮಾನಗತಿಕತ್ತಾ, ನ “ಗಚ್ಛನ್ತೋ”ತಿ ಸದ್ದಸ್ಸ “ಗಚ್ಛನ್ತೀ”ತಿ ಇತ್ಥಿಯಾ ಕಥನತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತಿ ತೇಹಿ ಅಸಮಾನಗತಿಕತ್ತಾತಿ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। “ಅಪಿ ನು ತುಮ್ಹೇ ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ ಏಕನ್ತಸುಖಂ ಲೋಕಂ ಜಾನಂ ಪಸ್ಸಂ ವಿಹರಥಾ”ತಿ ಏತ್ಥ “ಜಾನನ್ತಾ ಪಸ್ಸನ್ತಾ”ತಿ ವಚನನ್ತರವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಂ ಭವತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇಮಿನಾ ಪನ “ಗಚ್ಛಂ”ಇತಿ ಸದ್ದಸ್ಸಪಿ ಯಥಾಪಯೋಗಂ “ಗಚ್ಛನ್ತಾ”ತಿ ಬಹುವಚನತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತಿ ತೇಹಿ ಸಮಾನಗತಿಕತ್ತಾ, ನ “ಗಚ್ಛನ್ತೇ”ತಿ ಸದ್ದಸ್ಸ “ಗಚ್ಛನ್ತಾ”ತಿ ಬಹುವಚನತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತಿ ತೇಹಿ ಅಸಮಾನಗತಿಕತ್ತಾತಿ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಉತ್ತರತ್ರಾಪಿ। “ಭರನ್ತಿ ಮಾತಾಪಿತರೋ, ಪುಬ್ಬೇ ಕತಮನುಸ್ಸರ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಅನುಸ್ಸರಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ “ಅನುಸ್ಸರನ್ತಾ”ತಿ ವಚನನ್ತರವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಂ ಭವತಿ। “ಸದ್ಧಮ್ಮೋ ಗರುಕಾತಬ್ಬೋ, ಸರಂ ಬುದ್ಧಾನ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಸರಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸರನ್ತೇನಾತಿ ವಿಭತ್ತನ್ತರವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಂ ಭವತಿ। “ಫುಸಂ ಭೂತಾನಿ ಸಣ್ಠಾನಂ, ಮನಸಾ ಗಣ್ಹತೋ ಯಥಾ”ತಿ ಏತ್ಥ **ಫುಸಂ**ಸದ್ದಸ್ಸಪಿ “ಫುಸನ್ತಸ್ಸಾ”ತಿ ವಿಭತ್ತನ್ತರವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಂ ಭವತಿ। ತಥಾ “ಯಾಚಂ ಅದದಮಪ್ಪಿಯೋ”ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ **ಯಾಚಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ “ಯಾಚನ್ತಸ್ಸಾ”ತಿ ವಿಭತ್ತನ್ತರವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಂ ಭವತಿ। **ಯಾಚ**ನ್ತಿ ವಾ ಯಾಚಿತಬ್ಬಂ ಧನಂ, ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಪರಿವತ್ತನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇತಿ “ಭವಂಕರ”ನ್ತಿಆದೀನಂ ವಿಸದಿಸಪದಮಾಲಾ ಚ “ಗಚ್ಛಂ, ಚರ”ನ್ತಿಆದೀನಂ ಸದಿಸಪದಮಾಲಾ ಚ “ಜಾನಂ, ಪಸ್ಸ”ನ್ತಿಆದೀನಂ ಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿವಚನನ್ತರವಸೇನ ಕತ್ಥಚಿ ಪರಿವತ್ತನನ್ತಿ ಅಯಂ ತಿವಿಧೋಪಿ ಆಕಾರೋ ಆಖ್ಯಾತಿಕಪದತ್ಥವಿಭಾವನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥಿತೋ ಪಾವಚನವರೇ ಸೋತೂನಂ ಸದ್ದೇಸ್ವತ್ಥೇಸು ಚ ವಿಸಾರದಬುದ್ಧಿಪಟಿಲಾಭತ್ಥಂ। ಸಬ್ಬಮೇತಞ್ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ ಇಮಾ ಗಾಥಾ ವುತ್ತಾ -

“ಭವಂ ಕರಂ ಅರಹಂ ಸಂ, ಮಹಂ”ಇತಿ ಪದಾನಿ ತು।
ವಿಸದಿಸಾನಿ ಸಮ್ಭೋನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞನ್ತಿ ಲಕ್ಖಯೇ॥

“ಗಚ್ಛಂ ಚರಂ ದದಂ ತಿಟ್ಠಂ, ಚಿನ್ತಯಂ ಭಾವಯಂ ವದಂ।
ಜಾನಂ ಪಸ್ಸ”ನ್ತಿಆದೀನಿ, ಸಮಾನಾನಿ ಭವನ್ತಿ ಹಿ॥

ತತ್ರ “ಜಾನ”ನ್ತಿಆದೀನಂ, ಕತ್ಥಚಿ ಪರಿವತ್ತನಂ।
ಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿವಚನ-ನ್ತರತೋ ಪನ ದಿಸ್ಸತೀತಿ॥

ಅಪಿಚ ಅಯಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ದ್ವೀಸು ಲಿಙ್ಗೇಸು ಛಸು ವಿಭತ್ತೀಸು ತೇರಸಸು ವಚನೇಸು ಅಞ್ಞತರಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿವಚನವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಂ। ಅಯಮ್ಪಿ ಪನೇತ್ಥ ನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

“ಗಚ್ಛಂ ಚರ”ನ್ತಿಆದೀನಿ, ವಿಪ್ಪಕತವಚೋ ಸಿಯುಂ।
“ಗಚ್ಛಮಾನೋ ಚರಮಾನೋ”, ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ಪದಾನಿ ಚ॥

“ಮಹಂ ಭವ”ನ್ತಿ ಏತಾನಿ, ವಿಪ್ಪಕತವಚೋಪಿ ಚ।
ಅವಿಪ್ಪಕತವಚೋ ಚ, ಸಿಯುಂ ಅತ್ಥಾನುರೂಪತೋ॥

“ಅರಹಂ ಸ”ನ್ತಿ ಏತಾನಿ, ವಿನಿಮುತ್ತಾನಿ ಸಬ್ಬಥಾ।
ಆಕಾರಂ ತಿವಿಧಮ್ಪೇತಂ, ಕರೇ ಚಿತ್ತೇ ಸುಮೇಧಸೋತಿ॥

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋಯಂ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ।

ಆಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಂ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಇದಾನಿ **ಧನಭೂತಿ**ಇಚ್ಚೇತಸ್ಸ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ತಂಸದಿಸಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗಂ ವಕ್ಖಾಮಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಮತಂ ಪುರೇಚರಂ ಕತ್ವಾ।

ಅಗ್ಗಿ, ಅಗ್ಗೀ, ಅಗ್ಗಯೋ। ಅಗ್ಗಿಂ, ಅಗ್ಗೀ, ಅಗ್ಗಯೋ। ಅಗ್ಗಿನಾ, ಅಗ್ಗೀಹಿ, ಅಗ್ಗೀಭಿ। ಅಗ್ಗಿಸ್ಸ, ಅಗ್ಗಿನೋ, ಅಗ್ಗೀನಂ। ಅಗ್ಗಿನಾ, ಅಗ್ಗೀಹಿ, ಅಗ್ಗೀಭಿ। ಅಗ್ಗಿಸ್ಸ, ಅಗ್ಗಿನೋ, ಅಗ್ಗೀನಂ। ಅಗ್ಗಿಸ್ಮಿಂ, ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಿ, ಅಗ್ಗೀಸು। ಭೋ ಅಗ್ಗಿ, ಭೋ ಅಗ್ಗೀ, ಭವನ್ತೋ ಅಗ್ಗಯೋ। **ಯಮಕಮಹಾಥೇರ**ಮತಂ।

ಏತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಟ್ಠಾನೇ “ಅಗ್ಗಿಸ್ಮಾ, ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಾ”ತಿ ಇಮಾನಿ ನಾಗತಾನಿ, ತಥಾಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತಂಸದಿಸಪ್ಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। “ಅಗ್ಗಿನಾ, ಅಗ್ಗಿಸ್ಮಾ, ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಾ”ತಿ ಕಮೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಧನಭೂತಿ, ಧನಭೂತೀ, ಧನಭೂತಯೋ। ಧನಭೂತಿಂ, ಧನಭೂತೀ, ಧನಭೂತಯೋ। ಧನಭೂತಿನಾ, ಧನಭೂತೀಹಿ, ಧನಭೂತೀಭಿ। ಧನಭೂತಿಸ್ಸ, ಧನಭೂತಿನೋ, ಧನಭೂತೀನಂ। ಧನಭೂತಿನಾ, ಧನಭೂತಿಸ್ಮಾ, ಧನಭೂತಿಮ್ಹಾ, ಧನಭೂತೀಹಿ, ಧನಭೂತೀಭಿ। ಧನಭೂತಿಸ್ಸ, ಧನಭೂತಿನೋ, ಧನಭೂತೀನಂ। ಧನಭೂತಿಸ್ಮಿಂ, ಧನಭೂತಿಮ್ಹಿ, ಧನಭೂತೀಸು। ಭೋ ಧನಭೂತಿ, ಭೋ ಧನಭೂತೀ, ಭವನ್ತೋ ಧನಭೂತಯೋ।

ಸಿರಿಭೂತಿ ಸೋತ್ಥಿಭೂತಿ, ಸುವತ್ಥಿಭೂತಿ ಅಗ್ಗಿನಿ।
ಗಿನಿ ಜೋತಿ ದಧಿ ಪಾಣಿ, ಇಸಿ ಸನ್ಧಿ ಮುನಿ ಮಣಿ॥

ಬ್ಯಾಧಿ ಗಣ್ಠಿ ರವಿ ಮುಟ್ಠಿ, ಕವಿ ಗಿರಿ ಕಪಿ ನಿಧಿ।
ಕುಚ್ಛಿ ವತ್ಥಿ ವಿಧಿ ಸಾಲಿ, ವೀಹಿ ರಾಸಿ ಅಹಿ ಮಸಿ॥

ಸಾತಿ ಕೇಸಿ ಕಿಮಿ ಬೋನ್ದಿ, ಬೋಧಿ ದೀಪಿ ಪತಿ ಹರಿ।
ಅರಿ ಧನಿ ತಿಮಿ ಕಲಿ, ಸಾರಥ್ಯುದಧಿ ಅಞ್ಜಲಿ,

ಅಧಿಪತಿ ನರಪತಿ, ಅಸಿ ಞಾತಿ ನಿರೂಪಧಿ।
ಸಮಾಧಿ ಜಲಧಿಚ್ಚಾದೀ, **ಧನಭೂತಿ**ಸಮಾ ಮತಾ॥

ಅಥ ವಾ ಏತೇಸು **ಅಧಿಪತಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ “ಅಧಿಪತಿಯಾ ಸತ್ತಾ”ತಿ ಪಾಳಿದಸ್ಸನತೋ “ಅಧಿಪತಿಯಾ”ತಿ ಸತ್ತಮೀರೂಪಮ್ಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ। ಅಪಿಚ “ಅಸಾರೇ ಸಾರಮತಿನೋ”ತಿ ಪಾಳಿಯಂ **ಇಕಾರನ್ತ**ಸಮಾಸಪದತೋ **ಯೋ**ವಚನಸ್ಸ **ನೋ**ಆದೇಸದಸ್ಸನತೋ ಕ್ವಚಿ **ಅಧಿಪತಿ**ಇಚ್ಚಾದೀನಂ **ಇಕಾರನ್ತ**ಸಮಾಸಪದಾನಂ “ಅಧಿಪತಿನೋ”ತಿಆದಿನಾಪಿ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗರೂಪಾನಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾನಿ

ಈಕಾರನ್ತಾನಂ ದಣ್ಡೀಸದ್ದಾದೀನಂ "ದಣ್ಡಿನೋ"ತಿಆದೀನಿ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗಸಮ್ಪದಾನಸಾಮಿವಚನರೂಪಾನಿ ವಿಯ। **ಗಹಪತಿಜಾನಿಪತಿ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ಪನ ಸಮಾಸಪದಾನಮ್ಪಿ ಏವರೂಪಾನಿ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗರೂಪಾನಿ ನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾನಿ "ಗಹಪತಯೋ ಜಾನಿಪತಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಯಥಾಪಾವಚನಂ ಗಹೇತಬ್ಬರೂಪತ್ತಾ। **ಇಸಿ ಮುನಿ**ಸದ್ದಾನಂ ಪನಾಲಪನಟ್ಠಾನೇ "ಇಸೇ, ಮುಸೇ"ತಿ ರೂಪನ್ತರಮ್ಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ "ಪುತ್ತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಂ ಇಸೇ। ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹ ಮಹಾಮುನೇ"ತಿ ದಸ್ಸನತೋ।

ಯೇ ಪನೇತ್ಥ ಅಮ್ಹೇಹಿ **ಅಗ್ಗಿನಿ ಗಿನಿ**ಸದ್ದಾ ವುತ್ತಾ, ತತ್ರೇಕೇ ಏವಂ ವದನ್ತಿ **"ಅಗ್ಗಿನಿ**ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚತ್ತೇಕವಚನಭಾವೇಯೇವ ಲಬ್ಭತಿ, ನ ಪಚ್ಚತ್ತಬಹುವಚನಭಾವೇ ಉಪಯೋಗಭಾವಾದೀಸು ವಾ"ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಪಾಳಿಯಂ **ಅಗ್ಗಿನಿ**ಸದ್ದೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, **ಗಿನಿ**ಸದ್ದೋಯೇವ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಕೇಚಿ **"ಗಿನಿ**ಸದ್ದೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, **ಅಗ್ಗಿನಿ**ಸದ್ದೋಯೇವತ್ಥೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಸಬ್ಬಮೇತಂ ನ ಯುಜ್ಜತಿ **ಅಗ್ಗಿನಿ ಗಿನಿ**ಸದ್ದಾನಮುಪಲಬ್ಭನತೋ, ಸಬ್ಬಾಸುಪಿ ವಿಭತ್ತೀಸು ದ್ವೀಸು ವಚನೇಸು ಯೋಜೇತಬ್ಬತಾದಸ್ಸನತೋ ಚ। ತಥಾ ಹಿ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ **ಕೋಕಾಲಿಕಸುತ್ತೇ** –

"ನ ಹಿ ವಗ್ಗು ವದನ್ತಿ ವದನ್ತಾ,
ನಾಭಿಜವನ್ತಿ ನ ತಾಣಮುಪೇನ್ತಿ।
ಅಙ್ಗಾರೇ ಸನ್ಥತೇ ಸೇನ್ತಿ,
ಅಗ್ಗಿನಿಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಂ ಪವಿಸನ್ತೀ"ತಿ

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ "ಅಗ್ಗಿನಿ"ನ್ತಿ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ತೇನಾಹ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೋ **"ಅಗ್ಗಿನಿಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತ**ನ್ತಿ ಸಮನ್ತತೋಜಾಲಂ ಸಬ್ಬದಿಸಾಸು ಚ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಮಗ್ಗಿ"ನ್ತಿ। ತತ್ರೇವ ಚ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ **ಕೋಕಾಲಿಕಸುತ್ತೇ** –

"ಅಥ ಲೋಹಮಯಂ ಪನ ಕುಮ್ಭಿಂ,
ಅಗ್ಗಿನಿಸಞ್ಜಲಿತಂ ಪವಿಸನ್ತಿ।
ಪಚ್ಚನ್ತಿ ಹಿ ತಾಸು ಚಿರರತ್ತಂ,
ಅಗ್ಗಿನಿಸಮಾಸು ಸಮುಪ್ಲವಾತೇ"ತಿ

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಸಮಾಸವಿಸಯತ್ತಾ **ಅಗ್ಗಿನಿಸಞ್ಜಲಿತ**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಿನೀಹಿ ಸಞ್ಜಲಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತಿ, ತಥಾ **ಅಗ್ಗಿನಿಸಮಾಸೂ**ತಿ ಅಗ್ಗಿನೀಹಿ ಸದಿಸಾಸೂತಿ ಅತ್ಥೋಪಿ। ಏವಂ ಸಮಾಸವಿಧಾನಮುಖೇನ "ಅಗ್ಗಿನೀಹೀ"ತಿ ಕರಣವಚನಮ್ಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ।

ಗಿನಿಸದ್ದೋಪಿ ಚ ಪಾಳಿಯಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹಿ "ತಮೇವ ಕಟ್ಠಂ ದಹತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಸೋ ಜಾಯತೇ ಗಿನೀ"ತಿ **ಚೂಳಬೋಧಿಚರಿಯಾಯಂ ಗಿನಿ**ಸದ್ದೋ ದಿಟ್ಠೋ। ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ ಸನ್ಧಿವಸೇನ **ಅ**ಕಾರಲೋಪಂ ಸಞ್ಞೋಗಾದಿಸ್ಸ ಚ ಗಕಾರಸ್ಸ ಲೋಪಂ ವದನ್ತಿ, ತಮ್ಪಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿ ತಸ್ಸಾ ಪಾಳಿಯಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ **"ಯಸ್ಮಾ**ತಿ ಯತೋ ಕಟ್ಠಾ। **ಗಿನೀ**ತಿ ಅಗ್ಗೀ"ತಿ ಏವಂ **ಗಿನಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇತ್ವಾ ವಚನತೋ। ತಥಾ "ಛನ್ನಾ ಕುಟಿ ಆಹಿತೋ ಗಿನೀ"ತಿ ಇಮಸ್ಸ **ಧನಿಯಸುತ್ತ**ಸ್ಸ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ **"ಆಹಿತೋ**ತಿ ಆಭತೋ ಜಾಲಿತೋ ವಾ। **ಗಿನೀ**ತಿ ಅಗ್ಗೀ"ತಿ ವಚನತೋ, ತಥೇವ ಚ "ಮಹಾಗಿನಿ ಪಜ್ಜಲಿತೋ, ಅನಾಹಾರೋಪಸಮ್ಮತೀ"ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ **ಥೇರಗಾಥಾಯ** ಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ **"ಗಿನೀ**ತಿ ಅಗ್ಗೀ"ತಿ ವಚನತೋ। ಯದಿ ಹಿ **ಗಿನಿ**ಸದ್ದೋ ವಿಸುಂ ನ ಸಿಯಾ, ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ "ಜಾಯತೇ ಗಿನೀ"ತಿಆದೀನಿ "ಜಾಯತೇ ಅಗ್ಗಿನೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪದಚ್ಛೇದವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ವದೇಯ್ಯುಂ। ಯಸ್ಮಾ ಏವಂ ನ ವದಿಂಸು, **"ಗಿನೀ**ತಿ ಅಗ್ಗೀ"ತಿ ಪನ ವದಿಂಸು, ತೇನ ಞಾಯತಿ **"ಗಿನಿ**ಸದ್ದೋಪಿ ವಿಸುಂ ಅತ್ಥೀ"ತಿ। ಯೇ **"ಗಿನಿ**ಸದ್ದೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವಚನಂ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಮೇವ ಸಾಸನೇ ಗಿನಿಸದ್ದಸ್ಸುಪಲಬ್ಭನತೋ। **ಸುತ್ತನಿಪಾತಟ್ಠಕಥಾ**ಯಞ್ಹಿ "ಛನ್ನಾ

ಕುಟಿ ಆಹಿತೋ ಗಿನೀ"ತಿ ಪಾಠಸ್ಸ ಸಂವಣ್ಣನಾಯಮೇವ "ತೇಸು ಠಾನೇಸು ಅಗ್ಗಿನಿ 'ಗಿನೀ'ತಿ ವೋಹರಿಯತೀ"ತಿ ತಸ್ಸ ಅಭಿಧಾನನ್ತರಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಮಯಮೇತ್ಥ ಗಾಥಾರಚನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ -

ವಿದೇಹರಟ್ಠಮಜ್ಝಮ್ಹಿ, ಯಂ ತಂ ನಾಮೇನ ವಿಸ್ಸುತಂ।
ರಟ್ಠಂ ಪಬ್ಬತರಟ್ಠನ್ತಿ, ದಸ್ಸನೇಯ್ಯಂ ಮನೋರಮಂ॥

ಧಮ್ಮಕೋಣ್ಡವ್ಹಯಂ ತತ್ಥ, ನಗರಂ ಅತ್ಥಿ ಸೋಭನಂ।
ತಮ್ಹಿ ಠಾನೇ ಮನುಸ್ಸಾನಂ, ಭಾಸಾ ಏವ ಗಿನಿಚ್ಚಯಂ॥

"ಗಿನಿ ಗಿನೀ ಗಿನಯೋ"ತಿ-ಆದಿನಾ ಪವದೇ ವಿದೂ।
ಪದಮಾಲಂ ಯಥಾ ಅಗ್ಗಿ-ಸದ್ದಸ್ಸೇವ ಸುಮೇಧಸೋ॥

ಇತಿ **ಅಲಾಬು ಲಾಬು**ಸದ್ದಾ ವಿಯ **ಅಗ್ಗಿನಿ ಗಿನಿ**ಸದ್ದಾಪಿ ಭಗವತೋ ಪಾಚನೇ ದಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಪನ **ಅಗ್ಗಿನಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಬ್ಬಾಸು ವಿಭತ್ತೀಸು ದ್ವೀಸು ವಚನೇಸು ಯೋಜೇತಬ್ಬತಾ ಸಿದ್ಧಾ, ತಥಾ **ಗಿನಿ**ಸದ್ದಸ್ಸಪಿ ಸಿದ್ಧಾವ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾತ್ರ -

ಅಗ್ಗಿನಿ , ಅಗ್ಗಿನೀ, ಅಗ್ಗಿನಯೋ। ಅಗ್ಗಿನಿಂ, ಅಗ್ಗಿನೀ, ಅಗ್ಗಿನಯೋ। ಅಗ್ಗಿನಿನಾ, ಅಗ್ಗಿನೀಹಿ, ಅಗ್ಗಿನೀಭಿ। ಅಗ್ಗಿನಿಸ್ಸ, ಅಗ್ಗಿನೀನಂ। ಅಗ್ಗಿನಿನಾ, ಅಗ್ಗಿನಿಸ್ಮಾ, ಅಗ್ಗಿನಿಮ್ಹಾ, ಅಗ್ಗಿನೀಹಿ, ಅಗ್ಗಿನೀಭಿ। ಅಗ್ಗಿನಿಸ್ಸ, ಅಗ್ಗಿನೀನಂ। ಅಗ್ಗಿನಿಸ್ಮಿಂ, ಅಗ್ಗಿನಿಮ್ಹಿ, ಅಗ್ಗಿನೀಸು। ಭೋ ಅಗ್ಗಿನಿ, ಭವನ್ತೋ ಅಗ್ಗಿನೀ, ಭವನ್ತೋ ಅಗ್ಗಿನಯೋ।

"ಗಿನಿ, ಗಿನೀ, ಗಿನಯೋ। ಗಿನಿಂ, ಗಿನೀ, ಗಿನಯೋ, ಗಿನಿನಾ"ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಇತಿ ಪಾಳಿನಯಾನುಸಾರೇನ **ಅಗ್ಗಿನಿ ಗಿನಿ**ಸದ್ದಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜಿತಾ। ಅಥ ವಾ ಯಥಾ ಸಕ್ಕಟಭಾಸಾಯಂ **ಸತ್ವ ಪದ್ಧಸ್ವಾಮಿನೀ**ತಿ ಸಞ್ಞೋಗವಸೇನ ವುತ್ತಾನಂ ಸದ್ದಾನಂ ಮಾಗಧಭಾಸಂ ಪತ್ವಾ **ಸತ್ತವಪದುಮಸುವಾಮಿನೀ**ತಿ ನಿಸ್ಸಞ್ಞೋಗವಸೇನ ಉಚ್ಚಾರಿತಾ ಪಾಳಿ ದಿಸ್ಸತಿ "ತ್ವಞ್ಚ ಉತ್ತಮಸತ್ತವೋ"ತಿಆದಿನಾ, ತಥಾ ಸಕ್ಕಟಭಾಸಾಯಂ **ಅಗ್ನೀ**ತಿ ಸಞ್ಞೋಗವಸೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ ಮಾಗಧಭಾಸಂ ಪತ್ವಾ "ಅಗ್ಗಿನೀ"ತಿ ಸಞ್ಞೋಗನಕಾರವಸೇನ ಉಚ್ಚಾರಿತಾ ಪಾಳಿ ದಿಸ್ಸತಿ "ಅಗ್ಗಿನಿಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಂ ಪವಿಸನ್ತೀ"ತಿಆದಿಕಾ। ಯಥಾ ಚ ವೇಯ್ಯಾಕರಣೇಹಿ ಸಕ್ಕಟಭಾಸಾಭೂತೋ **ಅಗ್ನಿ**ಸದ್ದೋ ಸಬ್ಬಾಸು ವಿಭತ್ತೀಸು ತೀಸು ವಚನೇಸು ಯೋಜೀಯತಿ, ತಥಾ ಮಾಗಧಭಾಸಾಭೂತೋ **ಅಗ್ಗಿನಿ**ಸದ್ದೋಪಿ ಸಬ್ಬಾಸು ವಿಭತ್ತೀಸು ದ್ವೀಸು ವಚನೇಸು ಯೋಜೇತಬ್ಬೋವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಇಧಮ್ಹೇಹಿ ಯೋಜೀಯತಿ, **ಗಿನಿ**ಸದ್ದೋಪಿ **ಅಗ್ಗಿನಿ**ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥತ್ತಾ, ಈಸಕಞ್ಚ ಸರೂಪತ್ತಾ ತಥೇವ ಯೋಜೀಯತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏತ್ಥ ಸಿಯಾ - ಯದಿ **ಅಗ್ಗಿನಿ**ಸದ್ದೋ ಸಬ್ಬೇಸು ವಿಭತ್ತಿವಚನೇಸು ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ **ಕಚ್ಚಾಯನೇ** "ಅಗ್ಗಿಸ್ಸಿನೀ"ತಿ ಲಕ್ಖಣೇನ **ಸಿಮ್ಹಿ** ಪರೇ **ಅಗ್ಗಿ**ಸದ್ದನ್ತಸ್ಸ **ಇನಿ**ಆದೇಸೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ಯಥಾ ನವಕ್ಖತ್ತುಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಕತೇಕಸೇಸಸ್ಸ **ದಸ**ಸದ್ದಸ್ಸ **ಯೋ**ವಚನಮ್ಹಿ **ನವಾ**ದೇಸಂ ಕತ್ವಾ **ಯೋ**ವಚನಸ್ಸ **ಉತಿ**ಆದೇಸಂ ಕಸ್ಮಾ "ನವುತೀ"ತಿ ರೂಪೇ ನಿಪ್ಫನ್ನೇ ಪುನ "ನವುತೀ"ತಿ ಪಕತಿಂ ಠಪೇತ್ವಾ ತತೋ **ನಂ**ವಚನಂ ಕತ್ವಾ "ನವುತೀನ"ನ್ತಿ ರೂಪಂ ನಿಪ್ಫಾದಿತಂ । ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ಪನ **ನಾ**ದಿಏಕವಚನಾನಿ ಕತ್ವಾ ತೇಸಂ **ಯಾ**ಆದೇಸಂ ಕತ್ವಾ "ನವುತಿಯಾ"ತಿ ರೂಪಂ ನಿಪ್ಫಾದಿತಂ। ತಥಾ ಹಿ "ಛನ್ನವುತೀನಂ ಪಾಸಣ್ಡಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪವರಂ ಯದಿದಂ ಸುಗತವಿನಯಂ ನವುತಿಯಾ ಹಂಸಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಪರಿವುತೋ"ತಿಆದೀನಿ ಪಯೋಗಾನಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ತಥಾ **ಸಿಮ್ಹಿ ಅಗ್ಗಿ**ಸದ್ದನ್ತಸ್ಸ **ಇನಿ**ಆದೇಸಕರಣವಸೇನ "ಅಗ್ಗಿನೀ"ತಿ ರೂಪೇ ನಿಪ್ಫನ್ನೇಪಿ ಪುನ "ಅಗ್ಗಿನೀ"ತಿ ಪಕತಿಂ ಠಪೇತ್ವಾ ತತೋ **ಯೋಅಂನಾ**ದಯೋ ವಿಭತ್ತಿಯೋ ಕತ್ವಾ "ಅಗ್ಗಿನಿ, ಅಗ್ಗಿನೀ, ಅಗ್ಗಿನಯೋ। ಅಗ್ಗಿನಿಂ, ಅಗ್ಗಿನೀ, ಅಗ್ಗಿನಯೋ। ಅಗ್ಗಿನಿನಾ"ತಿಆದೀನಿ ಕಥಂ ನ ನಿಪ್ಫಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಕಾತಬ್ಬಂ।

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋಯಂ ಇಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ।

ಇಕಾರನ್ತಾಪಕತಿಕಂ ಇಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಇದಾನಿ **ಭಾವೀ** ಇಚ್ಚೇತಸ್ಸ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ತಂಸದಿಸಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗಂ ವಕ್ಖಾಮ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಮತಂ ಪುರೇಚರಂ ಕತ್ವಾ।

ದಣ್ಡೀ, ದಣ್ಡೀ, ದಣ್ಡಿನೋ। ದಣ್ಡಿಂ, ದಣ್ಡೀ, ದಣ್ಡಿನೋ। ದಣ್ಡಿನಾ, ದಣ್ಡೀಹಿ, ದಣ್ಡೀಭಿ। ದಣ್ಡಿಸ್ಸ, ದಣ್ಡಿನೋ, ದಣ್ಡೀನಂ। ದಣ್ಡಿನಾ, ದಣ್ಡೀಹಿ, ದಣ್ಡೀಭಿ। ದಣ್ಡಿಸ್ಸ, ದಣ್ಡಿನೋ, ದಣ್ಡೀನಂ। ದಣ್ಡಿಸ್ಮಿಂ, ದಣ್ಡಿಮ್ಹಿ, ದಣ್ಡೀಸು। ಭೋ ದಣ್ಡಿ, ಭೋ ದಣ್ಡೀ, ಭವನ್ತೋ ದಣ್ಡಿನೋ। **ಯಮಕಮಹಾಥೇರ**ಮತಂ।

ಏತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ “ದಣ್ಡಿನ”ನ್ತಿ ಉಪಯೋಗೇಕವಚನಞ್ಚ “ದಣ್ಡಿಸ್ಮಾ, ದಣ್ಡಿಮ್ಹಾ”ತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಞ್ಚ “ದಣ್ಡಿನೀ”ತಿ ಭುಮ್ಮೇಕವಚನಞ್ಚ ನಾಗತಂ, ತಥಾಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತಂಸದಿಸಸ್ಸ ಪಯೋಗಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಮೇವ।

“ಭಣ ಸಮ್ಮ ಅನುಞ್ಞಾತೋ, ಅತ್ಥಂ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ಕೇವಲಂ।
ಸನ್ತಿ ಹಿ ದಹರಾ ಪಕ್ಖೀ, ಪಞ್ಞವನ್ತೋ ಜುತಿನ್ಧರಾ”ತಿ

ಪಾಳಿಯಂ “ಪಕ್ಖೀ”ಇತಿ ಪಚ್ಚತ್ತಬಹುವಚನಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ ಪನ “ದಣ್ಡೀ”ಇತಿ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗಬಹುವಚನಾನಿ ವುತ್ತಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಭಾವೀ, ಭಾವೀ, ಭಾವಿನೋ। ಭಾವಿಂ, ಭಾವಿನಂ, ಭಾವೀ, ಭಾವಿನೋ। ಭಾವಿನಾ, ಭಾವೀಹಿ, ಭಾವೀಭಿ। ಭಾವಿಸ್ಸ, ಭಾವಿನೋ, ಭಾವೀನಂ। ಭಾವಿನಾ, ಭಾವಿಸ್ಮಾ, ಭಾವಿಮ್ಹಾ, ಭಾವೀಹಿ, ಭಾವೀಭಿ। ಭಾವಿಸ್ಸ, ಭಾವಿನೋ, ಭಾವೀನಂ। (ಭಾವಿನಿ) ಭಾವಿಸ್ಮಿಂ, ಭಾವಿಮ್ಹಿ, ಭಾವೀಸು। ಭೋ ಭಾವಿ, ಭೋ ಭಾವೀ, ಭವನ್ತೋ ಭಾವಿನೋ।

ಏವಂ ವಿಭಾವೀ ಸಮ್ಭಾವೀ, ಪರಿಭಾವೀ ಧಜೀ ಗಣೀ।
ಸುಖೀ ರೋಗೀ ಸಸೀ ಕುಟ್ಠೀ, ಮಕುಟೀ ಕುಸಲೀ ಬಲೀ॥

ಜಟೀ ಯೋಗೀ ಕರೀ ಯಾನೀ, ತೋಮರೀ ಮುಸಲೀ ಫಲೀ।
ದನ್ತೀ ಮನ್ತೀ ಸುಧೀ ಮೇಧೀ, ಭಾಗೀ ಭೋಗೀ ನಖೀ ಸಿಖೀ॥

ಧಮ್ಮೀ ಸಙ್ಘೀ ಞಾಣೀ ಅತ್ಥೀ, ಹತ್ಥೀ ಚಕ್ಕೀ ಪಕ್ಖೀ ದಾಠೀ।
ರಟ್ಠೀ ಛತ್ತೀ ಮಾಲೀ ಚಮ್ಮೀ, ಚಾರೀ ಚಾಗೀ ಕಾಮೀ ಸಾಮೀ॥

ಮಲ್ಲಕಾರೀ ಪಾಪಕಾರೀ, ಸತ್ತುಘಾತೀ ದೀಘಜೀವೀ।
ಧಮ್ಮವಾದೀ ಸೀಹನಾದೀ, ಭೂಮಿಸಾಯೀ ಸೀಘಯಾಯೀ॥

ವಜ್ಜದಸ್ಸೀ ಚ ಪಾಣೀ ಚ, ಯಸಸ್ಸಿಚ್ಚಾದಯೋಪಿ ಚ।
ಏತೇಸಂ ಕೋಚಿ ಭೇದೋ ತು, ಏಕದೇಸೇನ ವುಚ್ಚತೇ॥

ಈಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಪದೇಸು ಹಿ “ವಜ್ಜದಸ್ಸೀ, ಪಾಣೀ”ಇಚ್ಚೇವಮಾದೀನಂ ಉಪಯೋಗಭುಮ್ಮವಚನಟ್ಠಾನೇ “ವಜ್ಜದಸ್ಸಿನಂ, ಪಾಣಿನೇ”ತಿಆದೀನಿಪಿ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ -

“ನಿಧೀನಂವ ಪವತ್ತಾರಂ, ಯಂ ಪಸ್ಸೇ ವಜ್ಜದಸ್ಸಿನಂ।
ಏವಂ ಜರಾ ಚ ಮಚ್ಚು ಚ, ಅಧಿವತ್ತನ್ತಿ ಪಾಣಿನೇ॥

ಸಮುಪಗಚ್ಛತಿ ಸಸಿನಿ ಗಗನತಲಂ।

ಉಪಹಚ್ಚ ಮನಂ ಮಜ್ಝೋ, ಮಾತಙ್ಗಸ್ಮಿಂ ಯಸಸ್ಸಿನೇ।
ಉಚ್ಛಿನ್ನೋ ಸಹ ರಟ್ಠೇನ, ಮಜ್ಝಾರಞ್ಞಂ ತದಾ ಅಹು॥

ಸುಸುಖಂ ವತ ಜೀವಾಮ, ವೇರಿನೇಸು ಅವೇರಿನೋ”ತಿ

ಏವಮಾದಯೋ ಪಯೋಗಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಅಯಂ ನಯೋ **ದಣ್ಡೀ**ಪದಾದೀಸುಪಿ ಲಬ್ಭತೇವ ಸಮಾನಗತಿಕತ್ತಾ **ದಣ್ಡೀ**ಪದಾದೀನಂ **ವಜ್ಜದಸ್ಸೀ**ಪದಾದೀಹಿ। ತಸ್ಮಾ ಉಪಯೋಗಟ್ಠಾನೇ “ದಣ್ಡಿಂ, ದಣ್ಡಿನಂ, ದಣ್ಡಿನೋ, ದಣ್ಡಿನೇ”ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಭುಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ “ದಣ್ಡಿಸ್ಮಿಂ, ದಣ್ಡಿಮ್ಹಿ, ದಣ್ಡಿನಿ, ದಣ್ಡಿನೇ, ದಣ್ಡೀಸು, ದಣ್ಡಿನೇಸೂ”ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಏಸ ನಯೋ **ಗಾಮಣೀ ಸೇನಾನೀ**ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಯಥಾರಹಂ **ಈ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ।

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋಯಂ **ಈ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ।

ಈಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಂ **ಈ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಇದಾನಿ **ಭೂಧಾತು**ಮಯಾನಂ **ಉ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧತ್ತಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ **ಉ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ವಸೇನ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ಪೂರೇಸ್ಸಾಮ। ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ? “ಭಿಕ್ಖು ಹೇತು ಸೇತು ಕೇತು ರಾಹು ಭಾಣು ಖಾಣು ಸಬ್ಬು ಉಚ್ಛು ವೇಳು ಮಚ್ಚು ಜನ್ತು ಸಿನ್ಧು ಬನ್ಧು ರುರು ನೇರು ಸತ್ತು ಬಬ್ಬು ಪಟು ಬಿನ್ದು ಗರು”ಇಚ್ಚಾದೀನಿ।

ಭಿಕ್ಖು, ಭಿಕ್ಖೂ, ಭಿಕ್ಖವೋ। ಭಿಕ್ಖುಂ, ಭಿಕ್ಖೂ, ಭಿಕ್ಖವೋ। ಭಿಕ್ಖುನಾ, ಭಿಕ್ಖೂಹಿ, ಭಿಕ್ಖೂಭಿ। ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖುನೋ, ಭಿಕ್ಖೂನಂ। ಭಿಕ್ಖುನಾ, ಭಿಕ್ಖುಸ್ಮಾ, ಭಿಕ್ಖುಮ್ಹಾ, ಭಿಕ್ಖೂಹಿ, ಭಿಕ್ಖೂಭಿ। ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖುನೋ, ಭಿಕ್ಖೂನಂ। ಭಿಕ್ಖುಸ್ಮಿಂ, ಭಿಕ್ಖುಮ್ಹಿ, ಭಿಕ್ಖೂಸು। ಭೋ ಭಿಕ್ಖು, ಭವನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖೂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖವೋ। **ಭಿಕ್ಖು**ಆದೀನಿ ಅಞ್ಞಾನಿ ಚ ತಂಸದಿಸಾನಿ ಏವಂ ಞೇಯ್ಯಾನಿ।

ಅಯಮ್ಪಿ ಪನೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ ಞೇಯ್ಯೋ - ಹೇತು, ಹೇತೂ, ಹೇತುಯೋ, ಹೇತವೋ। ಹೇತುಂ, ಹೇತೂ, ಹೇತುಯೋ, ಹೇತವೋ। ಭೋ ಹೇತು, ಭವನ್ತೋ ಹೇತೂ, ಹೇತವೇ, ಹೇತವೋ। ಸೇಸಂ **ಭಿಕ್ಖು**ಸಮಂ।

ಅಥ ವಾ “ಹೇತುಯಾ”ತಿಆದೀನಂ ದಸ್ಸನತೋ “ಧೇನುಯಾ”ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗರೂಪೇನ ಸದಿಸಂ “ಹೇತುಯಾ”ತಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗರೂಪಮ್ಪಿ ಸತ್ತಮೀಠಾನೇ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ। ಕಾನಿಚಿ ಹಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ ಕೇಹಿಚಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗರೂಪೇಹಿ ಸದಿಸಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ತಂ ಯಥಾ? “ಉಟ್ಠೇಹಿ ಕತ್ತೇ ತರಮಾನೋ। ಏಹಿ ಬಾಲೇಖಮಾಪೇಹಿ, ಕುಸರಾಜಂ ಮಹಬ್ಬಲಂ। ಭಾತರಾ ಮಾತರಾ ಅಧಿಪತಿಯಾ ರತ್ತಿಯಾ ಹೇತುಯೋ ಧೇನುಯೋ ಮತ್ಯಾ ಪೇತ್ಯಾ”ತಿ ಏವಂ ನಯದಸ್ಸನೇನ “ಹೇತುಯಾ ತೀಣಿ। ಅಧಿಪತಿಯಾ ಸತ್ತ। ಉಟ್ಠೇಹಿ ಕತ್ತೇ”ತಿಆದೀಸು ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸಚಿನ್ತಾ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ।

ಜನ್ತು, ಜನ್ತೂ, ಜನ್ತುಯೋ, ಜನ್ತುನೋ, ಜನ್ತವೋ। ಜನ್ತುಂ, ಜನ್ತೂ, ಜನ್ತುಯೋ, ಜನ್ತುನೋ, ಜನ್ತವೋ। ಭೋ ಜನ್ತು, ಭವನ್ತೋ ಜನ್ತೂ, ಜನ್ತವೇ ಜನ್ತವೋ। ಸೇಸಂ **ಭಿಕ್ಖು**ಸಮಂ।

ಗರು, ಗರೂ, ಗರವೋ, ಗರುನೋ। ಗರುಂ, ಗರೂ, ಗರವೋ, ಗರುನೋ। ಭೋ ಗರು, ಭವನ್ತೋ ಗರೂ, ಗರವೋ, ಗರುನೋ। ಸೇಸಂ **ಭಿಕ್ಖು**ಸಮಂ। ಏತ್ಥ ಪನ "ಭತ್ತು ಚ ಗರುನೋ ಸಬ್ಬೇ, ಪಟಿಪೂಜೇತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ"ತಿಪಾಳಿನಿದಸ್ಸನಂ। ತತ್ರ "ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿ ಆಮನ್ತನಪದಂ ಚುಣ್ಣಿಯಪದೇಸ್ವೇವ ದಿಸ್ಸತಿ, ನ ಗಾಥಾಸು। "ಭಿಕ್ಖವೋ"ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತಪದಂ ಗಾಥಾಸುಯೇವ ದಿಸ್ಸತಿ, ನ ಚುಣ್ಣಿಯಪದೇಸು, ಅಪಿಚ "ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿ ಆಮನ್ತನಪದಂ ಸಾವಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆಮನ್ತನಪಾಳಿಯಂ ಸನ್ಧಿವಿಸಯೇಯೇವ ದಿಸ್ಸತಿ, ನ ಅಸನ್ಧಿವಿಸಯೇ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆಮನ್ತನಪಾಳಿಯಂ ಸನ್ಧಿವಿಸಯೇಪಿ ಅಸನ್ಧಿವಿಸಯೇಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಭಿಕ್ಖವೋ"ತಿ ಆಮನ್ತನಪದಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆಮನ್ತನಪಾಳಿಯಂ ಗಾಥಾಸು ಚ ದಿಸ್ಸತಿ , ಚುಣ್ಣಿಯಪದೇಸು ಚ ಸನ್ಧಿವಿಸಯೇಯೇವ ದಿಸ್ಸತಿ। ಸಾವಕಸ್ಸ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆಮನ್ತನಪಾಳಿಯಂ ನ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಯಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಿಸೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ "ಏವಞ್ಚ ಪನ ಭಿಕ್ಖವೇ ಇಮಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಉದ್ದಿಸೇಯ್ಯಾಥಾ"ತಿಆದೀಸು "ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿ ಪದಂ ಚುಣ್ಣಿಯಪದೇಸ್ವೇವ ದಿಟ್ಠಂ। "ಭಿಕ್ಖವೋ ತಿಸತಾ ಇಮೇ, ಯಾಚನ್ತಿ ಪಞ್ಜಲೀಕತಾ"ತಿಆದೀಸು "ಭಿಕ್ಖವೋ"ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತಪದಂ ಗಾಥಾಸುಯೇವ ದಿಟ್ಠಂ। "ಆಯಸ್ಮಾ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ ಆವುಸೋ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಸಾವಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆಮನ್ತನಪಾಳೀಸು ಸನ್ಧಿವಿಸಯೇಯೇವ "ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿ ಪದಂ ದಿಟ್ಠಂ। "ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ ಸೋತುಕಾಮತ್ಥ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿ "ಇಧ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದೀಸು ಪನ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆಮನ್ತನಪಾಳೀಸು ಸನ್ಧಿವಿಸಯಾವಿಸಯೇಸು "ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿ ಪದಂ ದಿಟ್ಠಂ। "ಅರಞ್ಞೇ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ವಾ, ಸುಞ್ಞಾಗಾರೇವ ಭಿಕ್ಖವೋ"ತಿ "ತತ್ರ ಖೋ ಭಗವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ ಭಿಕ್ಖವೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆಮನ್ತನಪಾಳೀಸು "ಭಿಕ್ಖವೋ"ತಿ ಆಮನ್ತನಪದಂ ಗಾಥಾಸು ಚ ದಿಟ್ಠಂ, ಚುಣ್ಣಿಯಪದೇಸು ಚ ಸನ್ಧಿವಿಸಯೇಯೇವ ದಿಟ್ಠಂ। ಇಚ್ಚೇವಂ -

> ಚುಣ್ಣಿಯೇವ ಪದೇ ದಿಟ್ಠಂ, "ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿ ಪದಂ ದ್ವಿಧಾ।
> ಯತೋ ಪವತ್ತತೇ ಸನ್ಧಿ-ವಿಸಯಾವಿಸಯೇಸು ತಂ॥
>
> "ಭಿಕ್ಖವೋ"ತಿ ಪದಂ ದಿಟ್ಠಂ, ಗಾಥಾಯಞ್ಚೇವ ಚುಣ್ಣಿಯೇ।
> ಪದಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಚ ಸನ್ಧಿಸ್ಸ, ವಿಸಯೇವಾತಿ ನಿದ್ದಿಸೇತಿ॥

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋಯಂ **ಉ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ।

ಉಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಂ **ಉ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಇದಾನಿ ಪನ **ಸಯಮ್ಭೂ** ಇಚ್ಚೇತಸ್ಸ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ತಂಸದಿಸಾನಞ್ಚ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ಕಥಯಾಮ -

ಸಯಮ್ಭೂ , ಸಯಮ್ಭೂ, ಸಯಮ್ಭುವೋ। ಸಯಮ್ಭುಂ, ಸಯಮ್ಭೂ, ಸಯಮ್ಭುವೋ। ಸಯಮ್ಭುನಾ, ಸಯಮ್ಭೂಹಿ, ಸಯಮ್ಭೂಭಿ। ಸಯಮ್ಭುಸ್ಸ, ಸಯಮ್ಭುನೋ, ಸಯಮ್ಭೂನಂ। ಸಯಮ್ಭುನಾ, ಸಯಮ್ಭುಸ್ಮಾ, ಸಯಮ್ಭುಮ್ಹಾ, ಸಯಮ್ಭೂಹಿ, ಸಯಮ್ಭೂಭಿ। ಸಯಮ್ಭುಸ್ಸ, ಸಯಮ್ಭುನೋ, ಸಯಮ್ಭೂನಂ। ಸಯಮ್ಭುಸ್ಮಿಂ, ಸಯಮ್ಭುಮ್ಹಿ, ಸಯಮ್ಭೂಸು। ಭೋ ಸಯಮ್ಭು, ಭೋ ಸಯಮ್ಭೂ, ಭವನ್ತೋ ಸಯಮ್ಭೂ, ಸಯಮ್ಭುವೋ। ಏವಂ **ಪಭೂ ಅಭಿಭೂವಿಭೂ** ಇಚ್ಚಾದೀನಿಪಿ।

ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುಂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ। ಭೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞು, ಭವನ್ತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ, ಸೇಸಾಸು ವಿಭತ್ತೀಸು ಪದಾನಿ **ಭಿಕ್ಖು**ಸದಿಸಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ಏವಂ ವಿದೂ ವಿಞ್ಞೂ ಕತಞ್ಞೂ ಮಗ್ಗಞ್ಞೂ ಧಮ್ಮಞ್ಞೂ ಅತ್ಥಞ್ಞೂ ಕಾಲಞ್ಞೂ ರತ್ತಞ್ಞೂ ಮತ್ತಞ್ಞೂ ವದಞ್ಞೂ ಅವದಞ್ಞೂ ಇಚ್ಚಾದೀನಿ।

ತತ್ರ “ಯೇ ಚ ಲದ್ಧಾ ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ, ವದಞ್ಞೂ ವೀತಮಚ್ಛರಾ”ತಿ ಏತ್ಥ “ವದಞ್ಞೂ”ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತಬಹುವಚನಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ **ಸಯಮ್ಭೂ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ** ಇಚ್ಚಾದೀನಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗಬಹುವಚನತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಅಪಿಚ “ವಿದೂ, ವಿಞ್ಞೂ”ತಿಆದೀಸು “ಪರಚಿತ್ತವಿದುನೀ”ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗದಸ್ಸನತೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ವಿದುನೀ, ವಿದುನೀ, ವಿದುನಿಯೋ। ವಿದುನಿಂ, ವಿದುನೀ, ವಿದುನಿಯೋ। ವಿದುನಿಯಾ”ತಿ **ಇತ್ಥಿ**ನಯೇನ ಪದಮಾಲಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। ತಥಾ “ವಿಞ್ಞೂ ಪಟಿಬಲಾ ಸುಭಾಸಿತದುಬ್ಭಾಸಿತಂ ದುಟ್ಠುಲ್ಲಾದುಟ್ಠುಲ್ಲಂ ಆಜಾನಿತು”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ “ವಿಞ್ಞೂ”ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗದಸ್ಸನತೋ “ಕೋಧನಾ ಅಕತಞ್ಞೂ ಚ, ಪಿಸುಣಾ ಮಿತ್ತಭೇದಿಕಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಚ “ಅಕತಞ್ಞೂ”ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗದಸ್ಸನತೋಪಿ “ವಿಞ್ಞೂ, ವಿಞ್ಞೂ, ವಿಞ್ಞುಯೋ। ವಿಞ್ಞುಂ, ವಿಞ್ಞೂ, ವಿಞ್ಞುಯೋ। ವಿಞ್ಞುಯಾ”ತಿ ಚ “ಕತಞ್ಞೂ, ಕತಞ್ಞೂ, ಕತಞ್ಞುಯೋ। ಕತಞ್ಞುಂ, ಕತಞ್ಞೂ, ಕತಞ್ಞುಯೋ, ಕತಞ್ಞುಯಾತಿ ಚ **ಜಮ್ಬೂ**ನಯೇನ ಪದಮಾಲಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। ಏವಂ “ಮಗ್ಗಞ್ಞೂ, ಧಮ್ಮಞ್ಞೂ”ಇಚ್ಚಾದೀಸುಪಿ। “ಸಯಮ್ಭೂ”ತಿ ಪದೇ ಪನ “ಸಯಮ್ಭು ಞಾಣಂ ಗೋತ್ರಭು ಚಿತ್ತ”ನ್ತಿ ದಸ್ಸನತೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಸಯಮ್ಭು, ಸಯಮ್ಭೂ, ಸಯಮ್ಭೂನಿ। ಸಯಮ್ಭುಂ, ಸಯಮ್ಭೂ, ಸಯಮ್ಭೂನೀ”ತಿ ನಪುಂಸಕೇ **ಆಯು**ನಯೋಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋಯಂ **ಊ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ।

ಊಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಂ **ಊ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಇತಿ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ

ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ ಸಮತ್ತೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನಾಯಂ ಸಮತ್ತೋಪಿ ಪಾವಚನಾದೀಸು ಯಂ ಯಂ ಠಾನಂ ಸೋತೂನಂ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನಟ್ಠಾನಂ ದಿಸ್ಸತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸೋತೂನಮನುಗ್ಗಹಾಯ ಚೋದನಾಸೋಧನಾವಸೇನ ಸಂಸಯಂ ಸಮುಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ ಪುನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಪದೇಸಮೇತ್ಥ ಕಥಯಾಮ।

ಯಂ ಕಿರ ಭೋ ಪಾಳಿಯಂ “ಸಞ್ಞತೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಯೋ, ಅಪಚೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಯೋ”ತಿ ಚ ರೂಪಂ **ಇ**ಕಾರನ್ತಸ್ಸ **ಅಗ್ಗಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ “ಅಗ್ಗಯೋ”ತಿ ರೂಪಮಿವ ವುತ್ತಂ, ತಂ ತಥಾ ಅವತ್ವಾ **ಈ**ಕಾರನ್ತಸ್ಸ **ದಣ್ಡೀ**ಸದ್ದಸ್ಸ “ದಣ್ಡಿನೋ”ತಿ ರೂಪಮಿವ “ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನೋ”ಇಚ್ಚೇವ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ತತ್ಥ “ಬ್ರಹ್ಮಂ ಚರತೀತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಯಥಾ ಮುನಾತೀತಿ ಮುನೀ”ತಿ ಏವಂ **ಇ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ। “ಮುನಯೋ ಅಗ್ಗಯೋ”ತಿ ರೂಪಾನಿ ವಿಯ “ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಯೋ”ತಿ ರೂಪಂ ಭವತಿ। ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪನ “ಬ್ರಹ್ಮಂ ಚರಣಸೀಲೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ, ಯಥಾ ದುಕ್ಕಟಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರಣಸೀಲೋತಿ ದುಕ್ಕಟಕಮ್ಮಕಾರೀ”ತಿ ಏವಂ ತಸ್ಸೀಲತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ **ಈ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ಗಹಣೇ “ದುಕ್ಕಟಕಮ್ಮಕಾರಿನೋ”ತಿ ರೂಪಮಿವ “ದಣ್ಡೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ದಣ್ಡೀ”ತಿ **ಈ**ಕಾರನ್ತಸ್ಸ ಸದ್ದಸ್ಸ “ದಣ್ಡಿನೋ”ತಿ ರೂಪಮಿವ ಚ “ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನೋ”ತಿ ರೂಪಂ ಭವತಿ। ತಥಾ ಹಿ “ಇಮೇ ಹಿ ನಾಮ ಧಮ್ಮಚಾರಿನೋ ಸಮಚಾರಿನೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನೋ ಸಚ್ಚವಾದಿನೋ ಸೀಲವನ್ತೋ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮಾ ಪಟಿಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿ ಪಾಳಿ ದಿಸ್ಸತಿ। ಏವಂ **ಇ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ “ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಯೋ”ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗಾಲಪನಬಹುವಚನರೂಪಂ ಯುಜ್ಜತಿ, ಪುನ **ಈ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ “ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನೋ”ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗಾಲಪನಬಹುವಚನರೂಪಮ್ಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ “ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಯೋ”ತಿ **ಅಗ್ಗಿ**ನಯೇನ, “ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನೋ”ತಿ **ದಣ್ಡೀ**ನಯೇನ ಚ ಪದಮಾಲಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ।

ಯಂ ಪನ ಆಯಸ್ಮಾ **ಬುದ್ಧಘೋಸೋ** “ಯಥಾ ಸೋಭನ್ತಿ ಯತಿನೋ, ಸೀಲಭೂಸನಭೂಸಿತಾ”ತಿ ಏತ್ಥ **ಯತಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ **ಇ**ಕಾರನ್ತಸ್ಸ **ಅಗ್ಗಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ “ಅಗ್ಗಯೋ”ತಿ ರೂಪಂ ವಿಯ “ಯತಯೋ”ತಿ ರೂಪಂ ಅವತ್ವಾ ಕಸ್ಮಾ **ಈ**ಕಾರನ್ತಸ್ಸ **ದಣ್ಡೀ**ಸದ್ದಸ್ಸ “ದಣ್ಡಿನೋ”ತಿ ರೂಪಂ ವಿಯ “ಯತಿನೋ”ತಿ ರೂಪಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ನನ್ವೇಸಾ ಪಮಾದಲೇಖಾ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ। ಯಥಾ ಹಿ “ಕುಕ್ಕುಟಾ

ಮಣಯೋ ದಣ್ಡಾ ಸಿವಯೋ ದೇವ ತೇ ಕುದ್ಧಾ"ತಿ ಪಾಳಿಗತಿಯಾ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿಯಮಾನಾಯ "ಯತಯೋ"ತಿ ರೂಪೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬಂ **ಇ**ಕಾರನ್ತತ್ತಾತಿ? ನಾಯಂ ಪಮಾದಲೇಖಾ। "ವದನಸೀಲೋ ವಾದೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯ ತಸ್ಸೀಲತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ **ಈ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ಯೋಜನೇ ನಿದ್ದೋಸತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ "ಯತನಸೀಲೋ ಯತೀ"ತಿ ಏವಂ ತಸ್ಸೀಲತ್ಥಂ ಚೇತಸಿ ಸನ್ನಿಧಾಯ **ಈ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ "ಯತಿನೋ"ತಿ ಸಮ್ಪದಾನಸಾಮೀನಮೇಕವಚನಸದಿಸಂ ಪಚ್ಚತ್ತಬಹುವಚನರೂಪಂ ಭದನ್ತೇನ ಬುದ್ಧಘೋಸೇನ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಉಪಯೋಗಾಲಪನಬಹುವಚನರೂಪಮ್ಪಿ ತಾದಿಸಮೇವ।

ಯತ್ಥ ಪನ ತಸ್ಸೀಲತ್ಥಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ "ಯೋ ಮುನಾತಿ ಉಭೋ ಲೋಕೇ, ಮುನಿ ತೇನ ಪವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯ "ಯತತಿ ವೀರಿಯಂ ಕರೋತೀತಿ ಯತೀ"ತಿ ಕತ್ತುಕಾರಕವಸೇನ **ಇ**ಕಾರನ್ತಭಾವೋ ಗಯ್ಹತಿ। ತತ್ಥ "ಮುನಯೋ ಮಣಯೋ ಸಿವಯೋ"ತಿ **ಯೋ**ಕಾರನ್ತರೂಪಾನಿ ವಿಯ "ಯತಯೋ"ತಿ **ಯೋ**ಕಾರನ್ತಂ ಪಚ್ಚತ್ತಬಹುವಚನರೂಪಞ್ಚ ಉಪಯೋಗಾಲಪನಬಹುವಚನರೂಪಞ್ಚ ಭವತಿ, ಏವಂ **ಈ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ತೀಸು ಠಾನೇಸು **ಯೋ**ಕಾರನ್ತಾನೇವ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಯದಿ ಏವಂ **ಇ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ಸಾರಮತಿ ಸುದ್ಧದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿವಜಿರಬುದ್ಧಿ ಸದ್ದಾದೀ ಕಥನ್ತಿ? ಏತೇಸಂ ಪನ **ಇ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಸಮಾಸಪದತ್ತಾ **ಅಗ್ಗಿ**ನಯೇ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ **ದಣ್ಡೀ**ನಯೇ ತಿಟ್ಠನತೋ **ನೋ**ಕಾರನ್ತಾನೇವ ರೂಪಾನಿ। ತಥಾ ಹಿ "ಅಸಾರೇ ಸಾರಮತಿನೋ"ತಿ **ನೋ**ಕಾರನ್ತಪಚ್ಚತ್ತಬಹುವಚನಪಾಳಿ ದಿಸ್ಸತಿ, ಉಪಯೋಗಾಲಪನಬಹುವಚನರೂಪಮ್ಪಿ ತಾದಿಸಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನನು ಚ ಭೋ **ಕಚ್ಚಾಯನ**ಪ್ಪಕರಣೇ "ಅತ್ಥೇ ವಿಸಾರದಮತಯೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಸಮಾಸಪದಸ್ಸ ಇಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಯೋ**ಕಾರನ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ತಬಹುವಚನಪಾಠಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ **ಸಾರಮತಿ**ಸದ್ದಾದೀನಮ್ಪಿ "ವಿಸಾರದಮತಯೋ"ತಿ ರೂಪೇನ ವಿಯ **ಯೋ**ಕಾರನ್ತೇಹಿ ರೂಪೇಹಿ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ? ನಪಿ ಭವಿತಬ್ಬಂ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಸಮಾಸಪದಾನಂ **ಇ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ "ವಿಸಾರದಮತಯೋ"ತಿ ರೂಪಸದಿಸಸ್ಸ ರೂಪಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನತೋತಿ।

ನನು ಚ ಭೋ ಬುದ್ಧವಚನೇ "ಪಞ್ಚಿಮೇ ಗಹಪತಯೋ ಆನಿಸಂಸಾ। ತೇ ಹೋನ್ತಿ ಜಾನಿಪತಯೋ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಿಯಂವದಾ"ತಿ ಸಮಾಸಪದಾನಂ **ಇ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ "ವಿಸಾರದಮತಯೋ"ತಿ ರೂಪಸದಿಸಾನಿ **ಯೋ**ಕಾರನ್ತಾನಿ ರೂಪಾನಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಕಸ್ಮಾ "ಬುದ್ಧವಚನೇ ಸಮಾಸಪದಾನಂ **ಇ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ "ವಿಸಾರದಮತಯೋ"ತಿ ರೂಪಸದಿಸಸ್ಸ **ಯೋ**ಕಾರನ್ತಸ್ಸ ರೂಪಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನತೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಏತ್ಥ ವುಚ್ಚತೇ - ವಿಸದಿಸತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ। **ಗಹಪತಿ**ಸದ್ದಾದೀಸು ಹಿ ಯಸ್ಮಾ **ಪತಿ**ಸದ್ದೋ ಸಭಾವೇನೇವ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ, ನ ತು ಸಮಾಸತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪಕತಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವಂ ಪತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು "ಗಹಪತಯೋ, ಜಾನಿಪತಯೋ"ತಿ **ಯೋ**ಕಾರನ್ತಾನಿ, "ಸೇನಾಪತಯೋ, ಸೇನಾಪತಿನೋ"ತಿ **ಯೋ ನೋ**ಕಾರನ್ತಾನಿ ಚ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗಾಲಪನಬಹುವಚನರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ "ತತ್ತಕಾ ಸೇನಾಪತಿನೋ"ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸಾರಮತಿ ಸುದ್ಧದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ವಜಿರಬುದ್ಧಿ ಸದ್ದಾದೀಸು **ಮತಿದಿಟ್ಠಿ**ಸದ್ದಾದಯೋ ಸಮಾಸತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪಕತಿಕಾ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಬಹುಬ್ಬೀಹಿಸಮಾಸವಸೇನ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವಪ್ಪತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು "ಸಾರಮತಿನೋ ಸುದ್ಧದಿಟ್ಠಿನೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿನೋ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿನೋ ವಜಿರಬುದ್ಧಿನೋ"ತಿಆದೀನಿ'**ನೋ**ಕಾರನ್ತಾನಿಯೇವ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗಾಲಪನಬಹುವಚನರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ಸಮ್ಪದಾನಸಾಮೀನಮೇಕವಚನೇಹಿ ಸದಿಸಾನೀತಿ ನಿಟ್ಠಮೇತ್ಥಾವಗನ್ತಬ್ಬಂ।

ಸೇಟ್ಠಿ ಸಾರಥಿಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಾಮಿಇಚ್ಚೇತೇಸು ಕಥನ್ತಿ? ಏತ್ಥ ಪನ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - ಕತ್ಥಚಿ ಪಾಠೇ "ಸೇಟ್ಠೀ ಸಾರಥೀ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಸಾಮೀ"ತಿ ಅನ್ತಕ್ಖರಸ್ಸ ದೀಘತ್ತಂ ದಿಸ್ಸತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಪನ "ಸೇಟ್ಠಿ ಸಾರಥಿ ಚಕ್ಕವತ್ತಿ ಸಾಮಿ"ಇತಿ ಅನ್ತಕ್ಖರಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ರಸ್ಸತ್ತಮೇತೇಸಂ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಾದಿಭಾವೇನ "ಸೇಟ್ಠಿನೋ ಸಾರಥಿನೋ"ತಿಆದಿಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ ರಸ್ಸಂ ಕತ್ವಾ ಏತಾನಿ ಉಚ್ಚಾರಿಯನ್ತೀತಿ ಞಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ನಿಬ್ಬಚನತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ - ಸೇಟ್ಠಂ ಧನಸಾರಂ, ಠಾನನ್ತರಂ ವಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸೇಟ್ಠೀ**। ಅಸ್ಸದಮ್ಮಾದಯೋ ಸಾರಣಸೀಲೋತಿ **ಸಾರಥೀ**।

ಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತನಸೀಲೋತಿ **ಚಕ್ಕವತ್ತೀ**। ಸಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಾಮೀ**ತಿ। ಅಸ್ಸತ್ಥಿಕತಸ್ಸೀಲತ್ಥಸದ್ದಾ ಹಿ **ನೋ**ಕಾರನ್ತರೂಪವಸೇನ ಸಮಾನಗತಿಕಾ ಭವನ್ತಿ ಯಥಾ "ದಣ್ಡಿನೋ ಭೂಮಿಸಾಯಿನೋ"ತಿ। ಅಪರೋಪಿ ನಿಬ್ಬಚನತ್ಥೋ **ಈ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ಅಸ್ಸದಮ್ಮಾದಯೋ ಸಾರೇತೀತಿ **ಸಾರಥೀ**। ತಥಾ ಹಿ "ಪುರಿಸದಮ್ಮೇ ಸಾರೇತೀತಿ ಪುರಿಸದಮ್ಮಸಾರಥೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಚಕ್ಕಂ ವತ್ತೇತೀತಿ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ। ಏವಂ ಕತ್ತುಕಾರಕವಸೇನ **ಈ**ಕಾರನ್ತತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕತ್ಥಚಿ ಲಬ್ಭಮಾನಮ್ಪಿ **ಇ**ಕಾರನ್ತತ್ತಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಬುದ್ಧವಚನಾನುರೂಪೇನ "ಸಾರಥಿನೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ"ತಿಆದೀನಿ **ನೋ**ಕಾರನ್ತರೂಪಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ **ದಣ್ಡೀ**ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ "ದಣ್ಡಿನೀ"ತಿಆದಿಕಂ ವಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ। ಏವಂ "ಸೇಟ್ಠಿನೋ ಸಾರಥಿನೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಸಾಮಿನೋ"ತಿಆದೀನಿ **ನೋ**ಕಾರನ್ತಾನಿಯೇವ ರೂಪಾನಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಅತ್ರ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಯೋಗಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ಕಥಯಾಮ। "ತಾತ ತಯೋ ಸೇಟ್ಠಿನೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಬಹೂಪಕಾರಾ"ತಿ ಚ "ತೇ ಕತಭತ್ತಕಿಚ್ಚಾ 'ಮಹಾಸೇಟ್ಠಿನೋ ಮಯಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಾ'ತಿ ವದಿಂಸೂ"ತಿ ಚ "ಸಾರಥಿನೋ ಆಹಂಸೂ"ತಿ ಚ "ದ್ವೇ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ"ತಿ ಚ ಏವಮಾದೀನಿ। ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಕತ್ಥಚಿ "ಸೇಟ್ಠಿ ಸಾರಥಿ"ಇಚ್ಚಾದಿ ರಸ್ಸತ್ತಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾಪಿ ಸೋ ಸಭಾವೇನ ರಸ್ಸತ್ತಭಾವೋ ಪಾಠೋ ನ ಹೋತಿ, ದೀಘಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಕರಣಪಾಠೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪದಮಾಲಾ ಚಸ್ಸ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಮಹೇಸೀತಿ ಏತ್ಥ ಕಥನ್ತಿ? "ಮಹೇಸೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ **ಮಹೇಸೀ**ಸದ್ದೋ **ಈ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ನಿದ್ದಿಸಿಯತಿ, ತಥಾಪಿ **ಇಸಿ**ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನಗತಿಕತ್ತಾ **ಇಸಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ **ಅಗ್ಗಿ**ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನಪದಮಾಲತ್ತಾ **ಅಗ್ಗಿ**ನಯೇನ ಪದಮಾಲಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। ನನು ಚ ಭೋ ಏತ್ಥ ತಸ್ಸೀಲತ್ಥೋ ದಿಸ್ಸತಿ "ಮಹನ್ತೇ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ಧಮ್ಮೇ ಏಸನಸೀಲೋತಿ ಮಹೇಸೀ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಭೂಮಿಸಾಯೀ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ವಿಯ **ದಣ್ಡೀ**ನಯೇನೇವ ಪದಮಾಲಾ ಕಾತಬ್ಬಾತಿ? ನ ಕಾತಬ್ಬಾ ತಸ್ಸೀಲತ್ಥಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಇಮಸ್ಸ ಹಿ "ಮಹನ್ತೇ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ಧಮ್ಮೇ ಏಸಿ ಗವೇಸಿ ಏಸಿತ್ವಾ ಠಿತೋತಿ ಮಹೇಸೀ"ತಿ ಅತಸ್ಸೀಲತ್ಥೋ ಏವ ಯುಜ್ಜತಿ। ಕತಕರಣೀಯೇಸು ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಅರಿಯೇಸು ಪವತ್ತನಾಮತ್ತಾ। **ಇಸಿ**ಸದ್ದೇನ ಚಾಯಂ ಸದ್ದೋ ಈಸಕಂ ಸಮಾನೋ ಕೇವಲಂ ಸಮಾಸಪರಿಯೋಸಾನೇ ದೀಘವಸೇನ ಉಚ್ಚಾರಿಯತಿ, ರಸ್ಸವಸೇನ ಪನ "ಮಹಾ ಇಸಿ ಮಹೇಸೀ"ತಿ ಸನ್ಧಿವಿಗ್ಗಹೋ । ಯಸ್ಮಾ ರಸ್ಸತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಪದಮಾಲಾಕರಣಂ ಯುಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಸಜ್ಝಾಯಿಂಸು ಮಹೇಸಯೋ"ತಿ **ಇ**ಕಾರನ್ತರೂಪಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ನ ಹಿ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ತೇಪಿಟಕೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೇಕವಚನರೂಪಂ ವಿಯ "ಮಹೇಸಿನೋ"ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗಾಲಪನಬಹುವಚನರೂಪಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ತಸ್ಮಾ **ಈ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ಉಚ್ಚಾರಿತಸ್ಸಪಿ ಸತೋ ರಸ್ಸವಸೇನ ಉಚ್ಚಾರಿತಸ್ಸ ವಿಯ "ಮಹೇಸಿ, ಮಹೇಸೀ, ಮಹೇಸಯೋ। ಮಹೇಸಿಂ, ಮಹೇಸೀ, ಮಹೇಸಯೋ। ಮಹೇಸಿನಾ"ತಿ ಪದಮಾಲಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। ಅಪಿಚ **ಮಹೇಸೀ**ಸದ್ದೋ ಯತ್ಥ ರಾಜಗ್ಗುಬ್ಬರಿವಾಚಕೋ, ತತ್ಥ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಹೋತಿ, ತಬ್ಬಸೇನ ಪನ "ಮಹೇಸೀ, ಮಹೇಸೀ, ಮಹೇಸಿಯೋ। ಮಹೇಸಿಂ, ಮಹೇಸೀ, ಮಹೇಸಿಯೋ। ಮಹೇಸಿಯಾ"ತಿ ಚ ವಕ್ಖಮಾನ**ಇತ್ಥೀ**ನಯೇನ ಪದಮಾಲಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। **ಹತ್ಥೀ**ಸದ್ದೇ ಕಥನ್ತಿ? **ಹತ್ಥೀ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪನ **ಹತ್ಥೋ** ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಏವಂ **ಈ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ಗಹಣೇ "ಹತ್ಥಿನೋ"ತಿ ರೂಪಂ ಭವತಿ। ತಥಾ ಹಿ "ವನೇ ಹತ್ಥಿನೋ"ತಿ ಪಯೋಗೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ತಸ್ಸೇವ ತಸ್ಮಿಂಯೇವತ್ಥೇ ರಸ್ಸಂ ಕತ್ವಾ ಗಹಣೇ "ಹತ್ಥಯೋ"ತಿ ರೂಪಂ ಭವತಿ। ತಥಾ ಹಿ –

"ಹಂಸಾ ಕೋಞ್ಚಾ ಮಯೂರಾ ಚ, ಹತ್ಥಯೋ ಪಸದಾ ಮಿಗಾ।
ಸಬ್ಬೇ ಸೀಹಸ್ಸ ಭಾಯನ್ತಿ, ನತ್ಥಿ ಕಾಯಸ್ಮಿ ತುಲ್ಯತಾ॥

ಏವಮೇವ ಮನುಸ್ಸೇಸು, ದಹರೋ ಚೇಪಿ ಪಞ್ಞವಾ।
ಸೋಪಿ ತತ್ಥ ಮಹಾ ಹೋತಿ, ನೇವ ಬಾಲೋ ಸರೀರವಾ"ತಿ

ಇಮಸ್ಮಿಂ **ಕೇಳಿಸೀಲಜಾತಕೇ** "ಹತ್ಥಯೋ"ತಿ ಆಹಚ್ಚಪದಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ಏವಮಸ್ಸ **ದಣ್ಡೀ**ನಯೇನ ಚ **ಅಗ್ಗಿ**ನಯೇನ ಚ ದ್ವಿಧಾ ಪದಮಾಲಾ, ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅವುತ್ತೇಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಪಾಳಿನಯಾನುರೂಪೇನ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾನುರೂಪೇನ ಚ

ಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಏತ್ತಾವತಾ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಾನಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಸದ್ಧಿಂ ಲಿಙ್ಗನ್ತರೇಹಿ ಸದ್ದನ್ತರೇಹಿ ಅತ್ಥನ್ತರೇಹಿ ಚ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ದಸ್ಸಿತಾ।

ಇಮಂ ಸದ್ದನೀತಿಂ ಸುನೀತಿಂ ವಿಚಿತ್ತಂ,
ಸಪಞ್ಞೇಹಿ ಸಮ್ಮಾ ಪರೀಪಾಲನೀಯಂ।
ಸದಾ ಸುಟ್ಠು ಚಿನ್ತೇತಿ ವಾಚೇತಿ ಯೋ ಸೋ,
ನರೋ ಞಾಣವಿತ್ಥಿನ್ನತಂ ಯಾತಿ ಸೇಟ್ಠಂ॥

ಇತಿ ನವಙ್ಗೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಬ್ಯಪ್ಪಥಗತೀಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ

ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಾಯ ಕತೇ ಸದ್ದನೀತಿಪ್ಪಕರಣೇ

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಾದಿಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ

ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ

ಸತ್ತಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ ಸಮತ್ತಂ।

೮. ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ

ಅಥ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇಸು **ಆ**ಕಾರನ್ತಸ್ಸ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಸ್ಸ ಪಕತಿರೂಪಭೂತಸ್ಸ **ಭಾವಿಕಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಾಯಮ್ಪಿ ಪಸಿದ್ಧಸ್ಸ ತಾವ **ಕಞ್ಞಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ವಕ್ಖಾಮ -

ಕಞ್ಞಾ, ಕಞ್ಞಾ, ಕಞ್ಞಾಯೋ। ಕಞ್ಞಂ, ಕಞ್ಞಾ, ಕಞ್ಞಾಯೋ। ಕಞ್ಞಾಯ, ಕಞ್ಞಾಹಿ, ಕಞ್ಞಾಭಿ। ಕಞ್ಞಾಯ, ಕಞ್ಞಾನಂ। ಕಞ್ಞಾಯ, ಕಞ್ಞಾಹಿ, ಕಞ್ಞಾಭಿ। ಕಞ್ಞಾಯ, ಕಞ್ಞಾನಂ। ಕಞ್ಞಾಯ, ಕಞ್ಞಾಯಂ, ಕಞ್ಞಾಸು। ಭೋತಿ ಕಞ್ಞೇ, ಭೋತಿಯೋ ಕಞ್ಞಾ, ಕಞ್ಞಾಯೋ। ಅಯಮಮ್ಹಾಕಂ ರುಚಿ।

ಏತ್ಥ "ಕಞ್ಞಾ"ತಿ ಏಕವಚನಬಹುವಚನವಸೇನ ವುತ್ತಂ, **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** ಬಹುವಚನವಸೇನ ವುತ್ತೋ ನಯೋ ನತ್ಥಿ। ತಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ "ಸದ್ಧಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಸದ್ಧಾಯೋ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಸದ್ಧಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಸದ್ಧಾಯೋ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ವುತ್ತಂ, "ಸದ್ಧಾ"ತಿ ಬಹುವಚನಂ ನ ಆಗತಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನಾಗತಂ, ತಥಾಪಿ "ಬಾಹಾ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಪಕ್ಕನ್ದುಂ, ಸಿವಿಕಞ್ಞಾ ಸಮಾಗತಾ। ಅಹೇತು ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿಪಿ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿಪೀ"ತಿಆದಿಪಾಳಿದಸ್ಸನತೋ **ಬಾಹಾಕಞ್ಞಾ ಸಞ್ಞಾ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ಬಹುವಚನತಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। **ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯಂ** "ಭೋತಿ ಕಞ್ಞೇ, ಭೋತಿ ಕಞ್ಞಾ"ತಿ ದ್ವೇ ಏಕವಚನಾನಿ ವತ್ವಾ "ಭೋತಿಯೋ ಕಞ್ಞಾಯೋ"ತಿ ಏಕಂ ಬಹುವಚನಂ ವುತ್ತಂ। **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** ಪನ "ಭೋತಿ ಸದ್ಧಾ"ತಿ ಏಕವಚನಂ ವತ್ವಾ "ಭೋತಿಯೋ ಸದ್ಧಾಯೋ"ತಿ ಏಕಂ ಬಹುವಚನಂ ವುತ್ತಂ। ಮಯಂ ಪನೇತ್ಥ "ಏಹಿ ಬಾಲೇ ಖಮಾಪೇಹಿ, ಕುಸರಾಜಂ ಮಹಬ್ಬಲಂ। ಫುಸ್ಸತೀ ವರವಣ್ಣಾಭೇ। ಏಹಿ ಗೋಧೇ ನಿವತ್ತಸ್ಸೂ"ತಿಆದಿಪಾಳಿದಸ್ಸನತೋ "ಭೋತಿ ಕಞ್ಞೇ, ಭೋತಿಯೋ ಕಞ್ಞಾ, ಕಞ್ಞಾಯೋ"ತಿ ಏವಂಪಕಾರಾನಿಯೇವ ಆಲಪನೇಕವಚನಬಹುವಚನಾನಿ ಇಚ್ಛಾಮ। ಏತ್ಥ "ಭೋತಿ ಕಞ್ಞೇ"ತಿ ಅಯಂ ನಯೋ **ಅಮ್ಮಾ**ದೀಸು **ಮಾತಾ**ದೀಸು ಚ ನ ಲಬ್ಭತಿ।

ಭಾವಿಕಾ, ಭಾವಿಕಾ, ಭಾವಿಕಾಯೋ। ಭಾವಿಕಂ, ಭಾವಿಕಾ, ಭಾವಿಕಾಯೋ। ಭಾವಿಕಾಯ, ಭಾವಿಕಾಹಿ, ಭಾವಿಕಾಭಿ। ಭಾವಿಕಾಯ, ಭಾವಿಕಾನಂ। ಭಾವಿಕಾಯ, ಭಾವಿಕಾಹಿ, ಭಾವಿಕಾಭಿ। ಭಾವಿಕಾಯ, ಭಾವಿಕಾನಂ। ಭಾವಿಕಾಯ, ಭಾವಿಕಾಯಂ, ಭಾವಿಕಾಸು। ಭೋತಿ ಭಾವಿಕೇ, ಭೋತಿಯೋ ಭಾವಿಕಾ, ಭಾವಿಕಾಯೋ।

ಏವಂ ಹೇಟ್ಠುದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಾನಂ "ಭಾವನಾ ವಿಭಾವನಾ"ಇಚ್ಚೇವಮಾದೀನಂ**ಆ**ಕಾರನ್ತಪದಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ**ಆ**ಕಾರನ್ತಪದಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥಞ್ಞಾನಿ **ಆ**ಕಾರನ್ತಪದಾನಿ ನಾಮ **ಸದ್ಧಾ**ದೀನಿ।

ಸದ್ಧಾ ಮೇಧಾ ಪಞ್ಞಾ ವಿಜ್ಜಾ, ಚಿನ್ತಾ ಮನ್ತಾ ತಣ್ಹಾ'ಭಿಜ್ಝಾ।
ಇಚ್ಛಾ ಪುಚ್ಛಾ ಜಾಯಾ ಮಾಯಾ, ಮೇತ್ತಾ ಮತ್ತಾ ಸಿಕ್ಖಾ ಸಙ್ಖ್ಯಾ॥

ಜಙ್ಘಾ ಬಾಹಾ ಗೀವಾ ಜಿವ್ಹಾ, ವಾಚಾ ಛಾಯಾ ಗಙ್ಗಾ ನಾವಾ।
ನಿದ್ದಾ ಕನ್ತಾ ಸಾಲಾ ಮಾಲಾ, ವೇಲಾ ವೀಣಾ ಭಿಕ್ಖಾ ಲಾಖಾ॥

ಗಾಥಾ ಸೇನಾ ಲೇಖಾ'ಪೇಕ್ಖಾ, ಆಸಾ ಪೂಜಾ ಏಸಾ ಕಙ್ಖಾ।
ಅಞ್ಞಾ ಮುದ್ದಾ ಖಿಡ್ಡಾ ಭಸ್ಸಾ, ಭಾಸಾ ಕೀಳಾ ಸತ್ತಾ ಚೇತಾ॥

ಪಿಪಾಸಾ ವೇದನಾ ಸಞ್ಞಾ, ಚೇತನಾ ತಸಿಣಾ ಪಜಾ।
ದೇವತಾ ವಟ್ಟಕಾ ಗೋಧಾ, ಬಲಾಕಾ ವಸುಧಾ ಸಭಾ॥

ಉಕ್ಕಾ ಸೇಫಾಲಿಕಾ ಸಿಕ್ಕಾ, ಸಲಾಕಾ ವಾಲಿಕಾ ಸಿಖಾ।
ಕಾರಣಾ ವಿಸಿಖಾ ಸಾಖಾ, ವಚಾ ವಞ್ಝಾ ಜಟಾ ಘಟಾ॥

ಪೀಳಾ ಸೋಣ್ಡಾ ವಿತಣ್ಡಾ ಚ, ಕರುಣಾ ವನಿತಾ ಲತಾ।
ಕಥಾ ನಿನ್ದಾ ಸುಧಾ ರಾಧಾ, ವಾಸನಾ ಸಿಂಸಪಾ ಪಪಾ॥

ಪಭಾ ಸೀಮಾ ಖಮಾ ಏಜಾ,
ಖತ್ತಿಯಾ ಸಕ್ಖರಾ ಸುರಾ।
ದೋಲಾ ತುಲಾ ಸಿಲಾ ಲೀಲಾ,
ಲಾಲೇ'ಳಾ ಮೇಖಲಾ ಕಲಾ॥

ವಳವಾ ಸುಣಿಸಾ ಮೂಸಾ, ಮಞ್ಜೂಸಾ ಸುಲಸಾ ದಿಸಾ।
ನಾಸಾ ಜುಣ್ಹಾ ಗುಹಾ ಈಹಾ, ಲಸಿಕಾ ಪರಿಸಾ ನಿಸಾ।
ಮಾತಿಕಿಚ್ಚಾದಯೋ ಚೇವ, **ಭಾವಿಕಾ**ಪದಸಾದಿಸಾ॥

ಅಮ್ಮನ್ನಮ್ಮಾ ಚ ತಾತಾ ಚ, ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಸಮಾ ಸಿಯುಂ।
ಮಾತಾ ಧೀತಾ ಪನತ್ತಾದೀ, ಪುಥಗೇವ ಇತೋ ಸಿಯುಂ॥

ಪರಿಸಾಸದ್ದಸ್ಸ ಪನ ಸತ್ತಮೀಠಾನೇ "ಪರಿಸಾಯ, ಪರಿಸಾಯಂ, ಪರಿಸತಿ, ಪರಿಸಾಸೂ"ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ "ಏಕಮಿದಂ ಭೋ ಗೋತಮ ಸಮಯಂ ತೋದೇಯ್ಯಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪರಿಸತಿ ಪರೂಪಾರಮ್ಭಂ ವತ್ತೇನ್ತೀ"ತಿ ಪಾಳಿದಸ್ಸನತೋ। **ಅಮ್ಮಾ**ದೀನಂ ಪನ "ಅಮ್ಮಾ, ಅಮ್ಮಾ, ಅಮ್ಮಾಯೋ"ತಿಆದಿನಾ **ಕಞ್ಞಾ**ನಯೇನ ವತ್ವಾ ಅವಸಾನೇ "ಭೋತಿ ಅಮ್ಮ, ಭೋತಿ ಅಮ್ಮಾ, ಭೋತಿಯೋ ಅಮ್ಮಾ, ಅಮ್ಮಾಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಮಾತಾ, ಮಾತಾ, ಮಾತರೋ। ಮಾತರಂ, ಮಾತರೋ। ಮಾತರಾ, ಮಾತುಯಾ, ಮತ್ಯಾ, ಮಾತೂಹಿ, ಮಾತೂಭಿ। ಮಾತು, ಮಾತುಯಾ, ಮತ್ಯಾ, ಮಾತರಾನಂ, ಮಾತಾನಂ, ಮಾತೂನಂ। ಮಾತರಾ, ಮಾತುಯಾ, ಮತ್ಯಾ, ಮಾತೂಹಿ, ಮಾತೂಭಿ। ಮಾತು, ಮಾತುಯಾ, ಮತ್ಯಾ, ಮಾತರಾನಂ, ಮಾತಾನಂ, ಮಾತೂನಂ। ಮಾತರಿ, ಮಾತುಯಾ, ಮತ್ಯಾ, ಮಾತುಯಂ, ಮತ್ಯಂ, ಮಾತೂಸು। ಭೋತಿ ಮಾತಾ, ಭೋತಿಯೋ ಮಾತಾ, ಮಾತರೋ।

ಏತ್ಥ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಪಾಳಿಯಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಂ **ಸ**ಕಾರನ್ತಾನಿ ರೂಪಾನಿ **ಏಹಿ ಏಭಿ ಏಸು**ಕಾರನ್ತಾದೀನಿ ಚ **ಏನ**ನ್ತಾದೀನಿ ಚ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕೇಹಿಚಿ ವುತ್ತಾನಿಪಿ "ಮಾತುಸ್ಸ ಮಾತರೇಹೀ"ತಿಆದೀನಿ ನ ವುತ್ತಾನಿ, ಏಸ ನಯೋ ಇತರೇಸುಪಿ। "ಯಂಕಿಞ್ಚಿತ್ಥಿಕತಂ ಪುಞ್ಞಂ, ಮಯ್ಹಞ್ಚ ಮಾತುಯಾ ಚ ತೇ। ಅನುಞ್ಞಾತೋ ಅಹಂ ಮತ್ಯಾ"ತಿ ಪಾಳಿದಸ್ಸನತೋ ಪನ ಕರಣಸಮ್ಪದಾನನಿಸ್ಸಕ್ಕಸಾಮಿಭುಮ್ಮವಚನಟ್ಠಾನೇ "ಮಾತುಯಾ, ಮತ್ಯಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಸಮಾನಗತಿಕತ್ತಾ ತೇಸಂ ವಚನಾನಂ। ತಥಾ ಹಿ **ಉಮ್ಮಾದನ್ತಿಜಾತಕೇ** "ಮತ್ಯಾ"ತಿ ಪದಂ ಪಞ್ಚಮೀತತಿಯೇಕವಚನವಸೇನ ಆಗತಂ, ಯಥಾ ಪನ "ಖತ್ತಿಯಾ"ತಿ ಪದಂ ಮಜ್ಝಸರಲೋಪವಸೇನ "ಖತ್ಯಾ"ತಿ ಭವತಿ, ತಥಾ "ಮಾತುಯಾ ಮಾತುಯ"ನ್ತಿ ಚ ಪದಂ "ಮತ್ಯಾ, ಮತ್ಯ"ನ್ತಿ ಭವತಿ, ಅಯಂ ನಯೋ **ಧೀತು**ಸದ್ದಾದೀಸು ನ ಲಬ್ಭತಿ।

ಧೀತಾ, ಧೀತಾ, ಧೀತರೋ। ಧೀತಂ, ಧೀತರಂ, ಧೀತರೋ। ಧೀತುಯಾ, ಧೀತೂಹಿ, ಧೀತೂಭಿ। ಧೀತು, ಧೀತುಯಾ, ಧೀತರಾನಂ, ಧೀತಾನಂ, ಧೀತೂನಂ। ಧೀತರಾ, ಧೀತುಯಾ, ಧೀತೂಹಿ, ಧೀತೂಭಿ। ಧೀತು, ಧೀತುಯಾ, ಧೀತರಾನಂ, ಧೀತಾನಂ,

ಧೀತೂನಂ। ಧೀತರಿ, ಧೀತುಯಾ, ಧೀತುಯಂ, ಧೀತೂಸು। ಭೋತಿ ಧೀತು, ಭೋತಿ ಧೀತಾ, ಭೋತಿಯೋ ಧೀತಾ, ಧೀತರೋ। ಏತ್ಥ ಪನ।

> “ಜಾಲಿಂ ಕಣ್ಹಾಜಿನಂ ಧೀತಂ, ಮದ್ದಿದೇವಿಂ ಪತಿಬ್ಬತಂ।
> ಚಜಮಾನೋ ನ ಚಿನ್ತೇಸಿಂ, ಬೋಧಿಯಾಯೇವ ಕಾರಣಾ”ತಿ

ಪಾಳಿಯಂ “ಧೀತ”ನ್ತಿ ದಸ್ಸನತೋ ಉಪಯೋಗವಚನಟ್ಠಾನೇ “ಧೀತ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಇದಂ ಸಾರತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ತಥಾ ಪಾಳಿಯಂ “ಅಸ್ಸಮಣೀ ಹೋತಿ ಅಸಕ್ಯಧೀತರಾ”ತಿ ಸಮಾಸಪದಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ ತತಿಯೇಕವಚನನ್ತಪದಸದಿಸಂ “ಸೇಟ್ಠಿಧೀತರಾ”ತಿಆದಿಕಂ ಪಠಮೇಕವಚನನ್ತಮ್ಪಿ ಸಮಾಸಪದಂ ಗಹೇತಬ್ಬಮೇವ, **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** ಪನ “ಮಾತಾ ಧೀತಾ”ತಿ ಪದದ್ವಯಂ **ಸದ್ದಾ**ನಯೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತ, ತಮಮ್ಹೇಹಿ “ಸದ್ಧಾಯಾ”ತಿ ಪದಸ್ಸ ವಿಯ “ಮಾತಾಯಾ”ತಿಆದೀನಂ ಪಾಳಿಆದೀಸು ಬ್ಯಾಸೇ ಅದಸ್ಸನತೋ ವಿಸುಂ ಗಹಿತಂ ಸಮಾಸೇಯೇವ ಹಿ ಈದಿಸಿಂ ಸದ್ದಗತಿಂ ಪಸ್ಸಾಮ “ರಾಜಮಾತಾಯ ರಾಜಧೀತಾಯ ಸೇಟ್ಠಿಧೀತಾಯಾ”ತಿ। ಏವಂ **ಕಞ್ಞಾ**ನಯೋಪಿ ಏಕದೇಸೇನ ಲಬ್ಭತಿ, ತಥಾ “ಅಚ್ಛರಿಯಂ ನನ್ದಮಾತೇ, ಅಬ್ಭುತಂ ನನ್ದಮಾತೇ”ತಿ ಪಾಳಿಯಂ “ನನ್ದಮಾತೇ”ತಿ ದಸ್ಸನತೋ “ಭೋತಿ ರಾಜಮಾತೇ, ಭೋತಿ ರಾಜಧೀತೇ”ತಿ ಏವಮಾದಿನಯೋಪಿ ಲಬ್ಭತಿ, ತತ್ರ **ನನ್ದಮಾತೇ**ತಿ ನನ್ದಸ್ಸ ಮಾತಾ ನನ್ದಮಾತಾ, ಭೋತಿ ನನ್ದಮಾತೇ, ಏವಂ ಸಮಾಸೇಯೇವ ಈದಿಸೀ ಸದ್ದಗತಿ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮಾಸಪದತ್ತೇ “ಮಾತು ಧೀತು ದುಹಿತು”ಇಚ್ಚೇತೇಸಂ ಪಕತಿರೂಪಾನಂ ದ್ವೇ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ ಪಠಮಂ ದಸ್ಸಿತರೂಪಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಚ **ಕಞ್ಞಾ**ನಯೋ ರೂಪಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಚಾತಿ। **ನತ್ತಾ**ದೀನಿ ಪದಾನಿ ನ ಕೇವಲಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಿಯೇವ ಹೋನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಿಪಿ। ತಥಾ ಹಿ “ವಿಸಾಖಾಯ ನತ್ತಾ ಕಾಲಙ್ಕತಾ ಹೋತಿ। ಚತಸ್ಸೋ ಮೂಸಿಕಾ ಗಾಧಂ ಕತ್ತಾ, ನೋ ವಸಿತಾ”ತಿಆದೀನಿ ಪಯೋಗಾನಿ ಸಾಸನೇ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ।

ನತ್ತಾ, ನತ್ತಾ, ನತ್ತಾರೋ। ನತ್ತಂ, ನತ್ತಾರಂ, ನತ್ತಾರೋ। ನತ್ತಾರಾ, ನತ್ತುಯಾ, ನತ್ತೂಹಿ, ನತ್ತೂಭಿ। ನತ್ತು, ನತ್ತುಯಾ, ನತ್ತಾರಾನಂ ನತ್ತಾನಂ, ನತ್ತೂನಂ। ನತ್ತಾರಾ, ನತ್ತುಯಾ, ನತ್ತೂಹಿ, ನತ್ತೂಭಿ। ನತ್ತು, ನತ್ತುಯಾ, ನತ್ತಾರಾನಂ, ನತ್ತಾನಂ, ನತ್ತೂನಂ। ನತ್ತರಿ, ನತ್ತುಯಾ, ನತ್ತುಯಂ, ನತ್ತೂಸು। ಭೋತಿ ನತ್ತ, ಭೋತಿ ನತ್ತಾ, ಭೋತಿಯೋ ನತ್ತಾ, ನತ್ತಾರೋ।

ಏವಂ “ಕತ್ತಾ ವಸಿತಾ ಭಾಸಿತಾ” ಇಚ್ಚಾದೀಸುಪಿ ಸಮಾಸಪದತ್ತೇ ಪನ “ರಾಜಮಾತಾಯ ನನ್ದಮಾತೇ”ತಿಆದೀನಿ ವಿಯ “ರಾಜನತ್ತಾಯ, ರಾಜನತ್ತೇ”ತಿಆದೀನಿ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ।

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋಯಂ **ಆಕಾರನ್ತು**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ।

ಆಕಾರನ್ತುಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಂ

ಆಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಇದಾನಿ **ಭೂಮಿ**ಪದಾದೀನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ವಕ್ಖಾಮ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಮತಂ ಪುರೇಚರಂ ಕತ್ವಾ -

ರತ್ತಿ, ರತ್ತೀ, ರತ್ತಿಯೋ। ರತ್ತಿಂ, ರತ್ತೀ, ರತ್ತಿಯೋ। ರತ್ತಿಯಾ, ರತ್ತೀಹಿ, ರತ್ತೀಭಿ। ರತ್ತಿಯಾ, ರತ್ತೀನಂ। ರತ್ತಿಯಾ, ರತ್ತೀಹಿ, ರತ್ತೀಭಿ। ರತ್ತಿಯಾ, ರತ್ತೀನಂ। ರತ್ತಿಯಾ, ರತ್ತಿಯಂ, ರತ್ತೀಸು। ಭೋತಿ ರತ್ತಿ, ಭೋತಿಯೋ ರತ್ತಿಯೋ। **ಯಮಕಮಹಾಥೇರ**ಮತಂ।

“ಭೂಮಿ, ಭೂಮೀ, ಭೂಮಿಯೋ। ಭೂಮಿಂ, ಭೂಮೀ, ಭೂಮಿಯೋ”ತಿ ಸಬ್ಬಂ ನೇಯ್ಯಂ। ಏವಂ “ಭೂತಿ ಸತ್ತಿ ಪತ್ತಿ ವುತ್ತಿ ಮುತ್ತಿ ಕಿತ್ತಿ ಖನ್ತಿ ತಿತ್ತಿ ಸಿದ್ಧಿ ಇದ್ಧಿ ವುದ್ಧಿ ಸುದ್ಧಿ ಬುದ್ಧಿ ಬೋಧಿ ಪೀತಿ ನನ್ದಿ ಮತಿ ಅಸನಿ ವಸನಿ ಸತಿ ಗತಿ ವುಡ್ಢಿ ಯುವತಿ ಅಙ್ಗುಲಿ ಬೋನ್ದಿ ದಿಟ್ಠಿ

ತುಟ್ಠಿ ನಾಭಿ" ಇಚ್ಚಾದೀನಮ್ಪಿ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಅಪಿಚ "ರತ್ಯೋ ಅಮೋಘಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ದಿವಾ ಚ ರತ್ತೋ ಚ ಹರನ್ತಿ ಯೇ ಬಲಿಂ। ನ ಭೂಮ್ಯಾ ಚತುರಙ್ಗುಲೋ। ಸೇತಿ ಭೂಮ್ಯಾ ಅನುತ್ಥುನಂ। ಭೂಮ್ಯಾ ಸೋ ಪತಿತಂ ಪಾಸಂ। ಗೀವಾಯ ಪಟಿಮುಞ್ಚತಿ। ಇಮಾ ಚ ನಭ್ಯೋ ಸತರಾಜಿಚಿತ್ತಿತಾ। ಸತೇರತಾ ವಿಜ್ಜುರಿವಪ್ಪಭಾಸರೇ"ತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಪಯೋಗಾನಂ ದಸ್ಸನತೋ **ರತ್ತಿ ಭೂಮಿ ನಾಭಿ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ಅಯಮ್ಪಿ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಥಂ?

ರತ್ತಿ, ರತ್ತೀ, ರತ್ತಿಯೋ, ರತ್ಯೋ। ರತ್ತಿಂ, ರತ್ತೀ, ರತ್ತಿಯೋ, ರತ್ಯೋ। ರತ್ತಿಯಾ, ರತ್ಯಾ, ರತ್ತೀಹಿ, ರತ್ತೀಭಿ। ರತ್ತಿಯಾ, ರತ್ಯಾ, ರತ್ತೀನಂ। ರತ್ತಿಯಾ, ರತ್ಯಾ, ರತ್ತೀಹಿ, ರತ್ತೀಭಿ। ರತ್ತಿಯಾ, ರತ್ಯಾ, ರತ್ತೀನಂ। ರತ್ತಿಯಾ, ರತ್ಯಾ, ರತ್ತಿಯಂ ರತ್ಯಂ, ರತ್ತೋ, ರತ್ತೀಸು। ಭೋತಿ ರತ್ತಿ, ಭೋತಿಯೋ ರತ್ತೀ, ರತ್ತಿಯೋ, ರತ್ಯೋ।

ಏತ್ಥ "ರತ್ತೋ"ತಿ ರೂಪನಯಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ "ಭೂಮಿ, ಭೂಮೀ, ಭೂಮಿಯೋ, ಭೂಮ್ಯೋ"ತಿ ಸಬ್ಬಂ ನೇಯ್ಯಂ।

ನಾಭಿ, ನಾಭೀ, ನಾಭಿಯೋ, ನಭ್ಯೋ। ನಾಭಿಂ, ನಾಭೀ, ನಾಭಿಯೋ, ನಭ್ಯೋ। ನಾಭಿಯಾ, ನಭ್ಯಾ, ನಾಭೀಹಿ, ನಾಭೀಭಿ। ನಾಭಿಯಾ, ನಭ್ಯಾ, ನಾಭೀನಂ। ನಾಭಿಯಾ, ನಭ್ಯಾ, ನಾಭೀಹಿ, ನಾಭೀಭಿ। ನಾಭಿಯಾ, ನಭ್ಯಾ, ನಾಭೀನಂ। ನಾಭಿಯಾ, ನಭ್ಯಾ, ನಾಭಿಯಂ, ನಭ್ಯಂ, ನಾಭೀಸು। ಭೋತಿ ನಾಭಿ, ಭೋತಿಯೋ ನಾಭೀ, ನಾಭಿಯೋ, ನಭ್ಯೋ।

ಬೋಧಿ, ಬೋಧೀ, ಬೋಧಿಯೋ, ಬೋಜ್ಝೋ। ಬೋಧಿಂ, ಬೋಧಿಯಂ, ಬೋಜ್ಝಂ, ಬೋಧೀ, ಬೋಧಿಯೋ, ಬೋಜ್ಝೋ। ಬೋಧಿಯಾ, ಬೋಜ್ಝಾ, ಬೋಧೀಹಿ, ಬೋಧೀಭಿ। ಬೋಧಿಯಾ, ಬೋಜ್ಝಾ, ಬೋಧೀನಂ। ಬೋಧಿಯಾ, ಬೋಜ್ಝಾ, ಬೋಧೀಹಿ, ಬೋಧೀಭಿ। ಬೋಧಿಯಾ, ಬೋಜ್ಝಾ, ಬೋಧೀನಂ। ಬೋಧಿಯಾ, ಬೋಜ್ಝಾ, ಬೋಧಿಯಂ, ಬೋಜ್ಝಂ, ಬೋಧೀಸು। ಭೋತಿ ಬೋಧಿ, ಭೋತಿಯೋ ಬೋಧೀ, ಬೋಧಿಯೋ, ಬೋಜ್ಝೋ।

ಏತ್ಥ ಪನ "ಬುಜ್ಝಸ್ಸು ಜಿನ ಬೋಧಿಯಂ। ಅಞ್ಞತ್ರ ಬೋಜ್ಝಾ ತಪಸಾ"ತಿ ವಿಚಿತ್ರಪಾಳಿನಯದಸ್ಸನತೋ ವಿಚಿತ್ರನಯಾ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುತ್ತಾ। ಸಬ್ಬೋಪಿ ಚಾಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ।

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋಯಂ **ಇ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ।

ಇಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಂ **ಇ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ

ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಇದಾನಿ **ಭೂರೀ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ವಕ್ಖಾಮ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಮತಂ ಪುರೇಚರಂ ಕತ್ವಾ -

ಇತ್ಥೀ, ಇತ್ಥೀ, ಇತ್ಥಿಯೋ। ಇತ್ಥಿಂ, ಇತ್ಥೀ, ಇತ್ಥಿಯೋ। ಇತ್ಥಿಯಾ, ಇತ್ಥೀಹಿ, ಇತ್ಥೀಭಿ। ಇತ್ಥಿಯಾ, ಇತ್ಥೀನಂ। ಇತ್ಥಿಯಾ, ಇತ್ಥೀಹಿ, ಇತ್ಥೀಭಿ। ಇತ್ಥಿಯಾ, ಇತ್ಥೀನಂ। ಇತ್ಥಿಯಾ, ಇತ್ಥಿಯಂ, ಇತ್ಥೀಸು। ಭೋತಿ ಇತ್ಥಿ, ಭೋತಿಯೋ ಇತ್ಥಿಯೋ। **ಯಮಕಮಹಾಥೇರ**ಮತಂ।

"ಭೂರೀ, ಭೂರೀ, ಭೂರಿಯೋ। ಭೂರಿಂ, ಭೂರೀ, ಭೂರಿ ಯೋ"ತಿ **ಇತ್ಥಿಯಾ** ಸಮಂ। ಏವಂ **ಭೂತೀ ಭೋತೀ ವಿಭಾವಿನೀ** ಇಚ್ಚಾದೀನಂ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ **ಈ**ಕಾರನ್ತಸದ್ದಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। **ಏತ್ಥಞ್ಞೇ ಈ**ಕಾರನ್ತಸದ್ದಾ ನಾಮ -

"ಮಾತುಲಾನೀ ಚ ಭಗಿನೀ, ಭಿಕ್ಖುನೀ ಸಾಮುಗೀ ಅಜೀ।
ವಾಪೀ ಪೋಕ್ಖರಣೀ ದೇವೀ, ನಾಗೀ ಯಕ್ಖಿನೀ ರಾಜಿನೀ॥

දාසී ච බ්‍රාහ්මණී මුත්ත-ස්සතිනී සීඝයායිනී।
සාකියානී"ති චාදීනි, පයෝගානි භවන්ති හි॥

තත්‍ර "පෝක්ඛරණී දාසී, බ්‍රාහ්මණි"ච්චාදිනං ගති।
අඤ්ඤථාපි සියා ගාථා-චුණ්ණියේසු යථාරහං॥

"කුසාවතී"තිආදීනං, ගාථාස්වේව විසේසතෝ।
රූපානි අඤ්ඤථා හෝන්ති, ඒකවචනතෝ වදේ॥

"කාසී අවන්තී"ඉච්චාදී, බහුවචනතෝ වදේ।
"චන්දවතී"තිආදීනි, පයෝගස්සානුරූපතෝ॥

තථා හි "පෝක්ඛරඤ්ඤෝ සුමාපිතා। තා ච සත්තසතා භරියා, දාස්‍යෝ සත්තසතානි ච। දාරකේ ච අහං නේස්සං , බ්‍රාහ්මණ්‍යා පරිචාරකේ। නජ්ජෝ සන්දන්ති। නජ්ජා නේරඤ්ජරාය තීරේ। ලක්ඛ්‍යා භව නිවේසනං।

බාරාණස්‍යං මහාරාජ, කාකරාජා නිවාසකෝ।
අසීතියා සහස්සේහි, සුපත්තෝ පරිවාරිතෝ॥

රාජා යථා වේස්සවණෝ නළිඤ්ඤ"න්ති

ඒවමාදීනං පාළීනං දස්සනතෝ **පෝක්ඛරණී** ඉච්චාදීනං නාමිකපදමාලායෝ සවිසේසා යෝජේතබ්බා। කථං? 'පෝක්ඛරණී, පෝක්ඛරණී, පෝක්ඛරණියෝ, පෝක්ඛරඤ්ඤෝ। පෝක්ඛරණි"න්තිආදිනා වත්වා කරණසම්පදානනිස්සක්කසාමිවචනට්ඨානේ "පෝක්ඛරණියා, පෝක්ඛරඤ්ඤා"ති ඒකවචනානි වත්තබ්බානි। භුම්මවචනට්ඨානේ පන "පෝක්ඛරණියා, පෝක්ඛරඤ්ඤා, පෝක්ඛරණියං, පෝක්ඛරඤ්ඤ"න්ති ච ඒකවචනානි වත්තබ්බානි। සබ්බත්ථ ච පදානි පරිපුණ්ණානි කාතබ්බානි। තථා "දාසී, දාසී, දාසියෝ, දාස්‍යෝ। දාසිං, දාසියං, දාසී, දාසියෝ, දාස්‍යෝ"ති වත්වා කරණවචනට්ඨානාදීසු "දාසියා, දාස්‍යා"ති ඒකවචනානි වත්තබ්බානි। භුම්මවචනට්ඨානේ පන "දාසියා, දාස්‍යා, දාසියං, දාස්‍ය"න්ති ච ඒකවචනානි වත්තබ්බානි। සබ්බත්ථ පදානි පරිපුණ්ණානි කාතබ්බානි। ඒත්ථ පන "යට්ඨියා පටිකෝටේති, ඝරේ ජාතංව දාසියං। ඵුසිස්සාමි විමුත්තිය"න්ති පයෝගානං දස්සනතෝ **අං**වචනස්ස **ය**මාදේසවසේන "දාසිය"න්ති වුත්තං। තේසු ච "ඝරේ ජාතංව දාසිය"න්ති ඒත්ථ **අං**වචනස්ස **ය**මාදේසතෝ අඤ්ඤෝපි සද්දනයෝ ලබ්භති। කථං? යථා දහරී ඒව "දහරියා"ති වුච්චති, ඒවං දාසී ඒව "දාසියා"ති।

ඒත්ථ පන "පස්සාමි වෝහං දහරිං, කුමාරිං චාරුදස්සන"න්ති ච "යේ තං ජිණ්ණස්ස පාදංසු, ඒවං දහරියං සති"න්ති ච පාළි නිදස්සනං , උපයෝගවචනිච්ඡාය "දාසිය"න්ති වුත්තං, ඉමස්මිං පනාධිප්පායේ "දාසියා, දාසියා, දාසියායෝ। දාසියං, දාසියා, දාසියායෝ। දාසියායා"ති **කඤ්ඤා**නයේනේව නාමිකපදමාලා භවති "කුමාරියා"ති සද්දස්සේව। තථා හි "කුමාරියේ උපසේනියේ"ති පාළි දිස්සති। තථා "පුප්ඵවතියා, පුප්ඵවතියං, පුප්ඵවතියාය, පුප්ඵවතියායං, භෝති පුප්ඵවතියේ"ති **කඤ්ඤා**නයනිස්සිතේන ඒකවචනනයේන නාමිකපදමාලා භවති।

ಏತ್ಥ ಪನ “ಅತೀತೇ ಅಯಂ ಬಾರಾಣಸೀ ಪುಪ್ಫವತಿಯಾ ನಾಮ ಅಹೋಸಿ। ರಾಜಾಸಿ ಉದ್ದಕಮ್ಮೋ, ಏಕರಾಜಾ ಪುಪ್ಫವತಿಯಾಯಂ। ಉಯ್ಯಸ್ಸು ಪುಬ್ಬೇನ ಪುಪ್ಫವತಿಯಾಯಾ”ತಿ ಪಾಳಿ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾಪಾಠೋ ಚ ನಿದಸ್ಸನಂ। ಅಪರೋ ನಯೋ - “ದಾಸಿಯಾ ದಹರಿಯಾ ಕುಮಾರಿಯಾ”ತಿಆದೀಸು **ಕ**ಕಾರಸ್ಸ **ಯ**ಕಾರಾದೇಸೋಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ**ಸದ್ದಸ್ಸ ತು “ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯೋ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿ”ನ್ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಕರಣವಚನಟ್ಠಾನಾದೀಸು “ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಾ”ತಿ ಏಕವಚನಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಚ ಪದಾನಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಾನಿ ಕಾತಬ್ಬಾನಿ। **ನದೀ**ಸದ್ದಸ್ಸ “ನದೀ, ನದೀ, ನದಿಯೋ, ನಜ್ಜೋ। ನದಿ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವತ್ವಾ “ನದಿಯಾ, ನಜ್ಜಾ”ತಿ ಚ “ನದಿಯಂ, ನಜ್ಜ”ನ್ತಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಚ ಪದಾನಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಾನಿ ಕಾತಬ್ಬಾನಿ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇಸು ಹಿ ಪಚ್ಚತ್ತಬಹುವಚನೇ ದಿಟ್ಠೇಯೇವ ಉಪಯೋಗಬಹುವಚನಂ ಅನಾಗತಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಮೇವ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಉಪಯೋಗಬಹುವಚನೇ ದಿಟ್ಠೇಯೇವ ಪಚ್ಚತ್ತಬಹುವಚನಂ ಅನಾಗತಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಮೇವ ಹೋತಿ, ಕರಣಸಮ್ಪದಾನನಿಸ್ಸಕ್ಕಸಾಮಿಭುಮ್ಮವಚನಾನಮ್ಪಿ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ದಿಟ್ಠೇಯೇವ ಅಞ್ಞತರಂ ದಿಟ್ಠಮೇವ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ “ದಾಸಾ ಚ ದಾಸ್ಯೋ ಅನುಜೀವಿನೋ ಚಾ”ತಿ ಏತ್ಥ “ದಾಸ್ಯೋ”ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತಬಹುವಚನೇ ದಿಟ್ಠೇಯೇವ ಅಪರಮ್ಪಿ “ದಾಸ್ಯೋ”ತಿ ಉಪಯೋಗಬಹುವಚನಂ ತಂಸದಿಸತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಮೇವ ಹೋತಿ।

“ಸಕ್ಕೋ ಚ ಮೇ ವರಂ ದಜ್ಜಾ, ಸೋ ಚ ಲಬ್ಭೇಥ ಮೇ ವರೋ।
ಏಕರತ್ತಂ ದ್ವಿರತ್ತಂ ವಾ, ಭವೇಯ್ಯಂ ಅಭಿಪಾರಕೋ।
ಉಮ್ಮಾದನ್ತ್ಯಾ ರಮಿತ್ವಾನ, ಸಿವಿರಾಜಾ ತತೋ ಸಿಯ”ನ್ತಿ

ಏತ್ಥ “ಉಮ್ಮಾದನ್ತ್ಯಾ”ತಿ ಕರಣವಚನೇ ದಿಟ್ಠೇಯೇವ ತಂಸದಿಸಾನಿ ಸಮ್ಪದಾನನಿಸ್ಸಕ್ಕಸಾಮಿಭುಮ್ಮವಚನಾನಿಪಿ ದಿಟ್ಠಾನಿಯೇವ ಹೋನ್ತಿ। “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಾ ಪರಿಚಾರಕೇ”ತಿ ಏತ್ಥ “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಾ”ತಿ ಸಾಮಿವಚನೇ ದಿಟ್ಠೇಯೇವ ತಂಸದಿಸಾನಿ ಕರಣಸಮ್ಪದಾನನಿಸ್ಸಕ್ಕಭುಮ್ಮವಚನಾನಿಪಿ ದಿಟ್ಠಾನಿಯೇವ ಹೋನ್ತಿ। “ಸೇತಿ ಭೂಮ್ಯಾ ಅನುತ್ಥುನ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ “ಪಥಬ್ಯಾ ಚಾರುಪುಬ್ಬಙ್ಗೀ”ತಿ ಏತ್ಥ ಚ “ಭೂಮ್ಯಾ, ಪಥಬ್ಯಾ”ತಿ ಸತ್ತಮಿಯಾ ಏಕವಚನೇ ದಿಟ್ಠೇಯೇವ ತಂಸದಿಸಾನಿ ಕರಣಸಮ್ಪದಾನನಿಸ್ಸಕ್ಕಸಾಮಿವಚನಾನಿಪಿ ದಿಟ್ಠಾನಿಯೇವ ಹೋನ್ತಿ। “ಬಾರಾಣಸ್ಯಂ ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ ಏತ್ಥ “ಬಾರಾಣಸ್ಯ”ನ್ತಿ ಭುಮ್ಮವಚನೇ ದಿಟ್ಠೇಯೇವ ತಂಸದಿಸಾನಿ ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಂ ಏಕಾದಸ್ಯಂ ಪಞ್ಚಮ್ಯ”ನ್ತಿಆದೀನಿ ಭುಮ್ಮವಚನಾನಿ ದಿಟ್ಠಾನಿಯೇವ ಹೋನ್ತಿ।

ಗಣ್ಹನ್ತಿ ಚ ತಾದಿಸಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾಸಭಾಪಿ ಗಾಥಾಭಿಸಙ್ಖರಣವಸೇನ। ಸಾಸನೇಪಿ ಪನ ಏತಾದಿಸಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಗಾಥಾಸು ಸನ್ದಿಸ್ಸನ್ತಿ।

ಕುಸಾವತೀ। ಕುಸಾವತಿಂ। ಕುಸಾವತಿಯಾ, ಕುಸಾವತ್ಯಾ। ಕುಸಾವತಿಯಂ, ಕುಸಾವತ್ಯಂ। ಭೋತಿ ಕುಸಾವತಿ।

ಬಾರಾಣಸೀ। ಬಾರಾಣಸಿಂ। ಬಾರಾಣಸಿಯಾ, ಬಾರಾಣಸ್ಯಾ। ಬಾರಾಣಸಿಯಂ, ಬಾರಾಣಸ್ಯಂ, ಬಾರಾಣಸ್ಸಂ ಇಚ್ಚಪಿ, ಭೋತಿ ಬಾರಾಣಸಿ।

ನಳಿನೀ। ನಳಿನಿಂ। ನಳಿನಿಯಾ, ನಳಿಞ್ಞಾ। ನಳಿನಿಯಂ, ನಳಿಞ್ಞಂ। ಭೋತಿ ನಳಿನಿ। ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಗಾಥಾವಿಸಯಂ ಪನ ಪತ್ವಾ “ಕುಸಾವತಿಮ್ಹಿ, ಬಾರಾಣಸಿಮ್ಹಿ, ನಳಿನಿಮ್ಹೀ”ತಿಆದಿನಾ ಸದ್ದರೂಪಾನಿಪಿಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ತಥಾ ಹಿ ಪಾಳಿಯಂ “ಕುಸಾವತಿಮ್ಹಿ”ಆದೀನಿ **ಮ್ಹಿ**ಯನ್ತಾನಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ ಗಾಥಾಸುಯೇವ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ, ನ ಚುಣ್ಣಿಯಪದರಚನಾಯಂ। ಅಕ್ಖರಸಮಯೇ ಪನ ತಾದಿಸಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಅನಿವಾರಿತಾನಿ “ನದಿಮ್ಹಾ ಚಾ”ತಿಆದಿದಸ್ಸನತೋ। ಯಂ ಪನ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಚುಣ್ಣಿಯಪದರಚನಾಯಂ “ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಮ್ಹೀ”ತಿಆದಿಕಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗರೂಪಂ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಅಕ್ಖರವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ

ಚುಣ್ಣಿಯಪದಟ್ಠಾನೇ "ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ಸುಗತಿಯಂ ದುಗ್ಗತಿಯ"ನ್ತಿಆದಿದಸ್ಸನತೋ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ನಿಯಮೋ ಸುಗತಸಾಸನೇ ಗಾಥಾಯಂ ಚುಣ್ಣಿಯಪದಟ್ಠಾನೇ ಚ "ಕಞ್ಞಾ ರತ್ತಿ ಇತ್ಥೀ ಯಾಗು ವಧೂ"ತಿ ಏವಂ ಪಞ್ಚನ್ತೇಹಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ **ನಾ ಸ ಸ್ಮಾ ಸ್ಮಿಂ ಮ್ಹಾ ಮ್ಹಿ**ಇಚ್ಚೇತೇ ಸದ್ದಾ ಸರೂಪತೋ ಪರತ್ತಂ ನ ಯನ್ತಿ। **ಮ್ಹಿ**ಸದ್ದೋ ಪನ ಗಾಥಾಯಂ **ಇ**ವಣ್ಣನ್ತೇಹಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪರತ್ತಂ ಯಾತಿ। ತತ್ರಿದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಗಾಥಾಯಂ ಚುಣ್ಣಿಯೇ ಚಾಪಿ, **ನಾ ಸಸ್ಮಾ**ದೀ ಸರೂಪತೋ।
ನಾಕಾರನ್ತಇವಣ್ಣನ್ತ-ಇತ್ಥೀತಿ ಪರತಂ ಗತಾ॥

ಮ್ಹಿಸದ್ದೋ ಪನ ಗಾಥಾಯಂ, ಇವಣ್ಣನ್ತಿತ್ಥಿಭೀ ಸಹ।
ಯ'ತೋ ಪರತ್ತಮೇತಸ್ಸ, ಪಯೋಗಾನಿ ಭವನ್ತಿ ಹಿ॥

ಯಥಾ ಬಲಾಕಯೋನಿಮ್ಹಿ, ನ ವಿಜ್ಜತಿ ಪುಮೋ ಸದಾ।
ಕುಸಾವಭಿಮ್ಹಿ ನಗರೇ, ರಾಜಾ ಆಸಿ ಮಹೀಪತೀ"ತಿ॥

ಏವಂ **ಕುಸಾವತೀ** ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ಅಞ್ಞಥಾ ಭವನ್ತಿ, ನಗರನಾಮತ್ತಾ ಪನೇಕವಚನಾನಿಪಿ, ನ ಜನಪದನಾಮಾನಿ ವಿಯ ಬಹುವಚನಾನಿ। "ಕಾಸೀ, ಕಾಸಿಯೋ। ಕಾಸೀಹಿ, ಕಾಸೀಭಿ। ಕಾಸೀನಂ। ಕಾಸೀಸು। ಭೋತಿಯೋ ಕಾಸಿಯೋ। ಏವಂ ಅವನ್ತೀ ಅವನ್ತಿಯೋ"ತಿಆದಿನಾಪಿ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಪದಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ಏವಂ **ಕಾಸೀ**ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ಜನಪದನಾಮತ್ತಾ ರೂಳ್ಹೀವಸೇನ ಬಹುವಚನಾನೇವ ಭವನ್ತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಏಕತ್ತೇಪಿ।

ಚನ್ದವತೀ, ಚನ್ದವತಿಂ, ಚನ್ದವತಿಯಾ, ಚನ್ದವತಿಯಂ, ಭೋತಿ ಚನ್ದವತಿ, ಏವಂ ಏಕವಚನವಸೇನ ವಾ, ಚನ್ದವತಿಯೋ, ಚನ್ದವತಿಯೋ, ಚನ್ದವತೀಹಿ, ಚನ್ದವತೀಭಿ, ಚನ್ದವತೀನಂ, ಚನ್ದವತೀಸು, ಭೋತಿಯೋ ಚನ್ದವತಿಯೋ, ಏವಂ ಬಹುವಚನವಸೇನ ವಾ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಪದಾನಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। "ಚನ್ದವತೀ"ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ಹಿ ಏಕಿಸ್ಸಾ ಬಹೂನಞ್ಚಿತ್ಥೀನಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿಭಾವತೋ ಪಯೋಗಾನುರೂಪೇನ ಏಕವಚನವಸೇನ ವಾ ಬಹುವಚನವಸೇನ ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಅಞ್ಞತ್ರಾಪಿ।

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋಯಂ **ಈ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ।

ಈಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಂ **ಈ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಇದಾನಿ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಾನಂ **ಉ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಂ ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧತ್ತಾ ಅಞ್ಞೇನ **ಉ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ಪೂರೇಸ್ಸಾಮ -

ಯಾಗು, ಯಾಗೂ, ಯಾಗುಯೋ। ಯಾಗುಂ, ಯಾಗೂ, ಯಾಗುಯೋ। ಯಾಗುಯಾ, ಯಾಗೂಹಿ, ಯಾಗೂಭಿ। ಯಾಗುಯಾ, ಯಾಗೂನಂ। ಯಾಗುಯಾ, ಯಾಗೂಹಿ, ಯಾಗೂಭಿ। ಯಾಗುಯಾ, ಯಾಗೂನಂ। ಯಾಗುಯಾ, ಯಾಗುಯಂ, ಯಾಗೂಸು। ಭೋತಿ ಯಾಗು, ಭೋತಿಯೋ ಯಾಗೂ, ಯಾಗುಯೋ।

ಏವಂ "ಧಾತು ಧೇನು ಕಾಸು ದದ್ದು ಕಣ್ಡು ಕಚ್ಛು ರಜ್ಜು"ಇಚ್ಚಾದೀನಿ। ತತ್ರ **ಧಾತು**ಸದ್ದೋ ರಸರುಧಿರಮಂಸಮೇದನ್ಹಾರುಅಟ್ಠಿಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಸುಕ್ಕಸಙ್ಖಾತಧಾತುವಾಚಕೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ, ಸಭಾವವಾಚಕೋ ಪನ ಸುಗತಾದೀನಂ

ಸಾರೀರಿಕವಾಚಕೋ ಲೋಕಧಾತುವಾಚಕೋ ಚ ಚಕ್ಕಾದಿವಾಚಕೋ ಚ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ, **ಭೂ ಹೂ ಕರಪಚಾ**ದಿಸದ್ದವಾಚಕೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋಚೇವ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ ಚ। ಅತ್ರ ಪನಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ।

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋಯಂ**ಉ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ।

ಉಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಂ **ಉ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಇದಾನಿ **ಭೂ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ವಕ್ಖಾಮ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಮತಂ ಪುರೇಚರಂ ಕತ್ವಾ -

ಜಮ್ಬೂ, ಜಮ್ಬೂ, ಜಮ್ಬುಯೋ। ಜಮ್ಬುಂ, ಜಮ್ಬೂ, ಜಮ್ಬುಯೋ। ಜಮ್ಬುಯಾ, ಜಮ್ಬೂಹಿ, ಜಮ್ಬೂಭಿ। ಜಮ್ಬುಯಾ, ಜಮ್ಬೂನಂ। ಜಮ್ಬುಯಾ, ಜಮ್ಬೂಹಿ, ಜಮ್ಬೂಭಿ। ಜಮ್ಬುಯಾ , ಜಮ್ಬೂನಂ। ಜಮ್ಬುಯಾ, ಜಮ್ಬುಯಂ, ಜಮ್ಬೂಸು। ಭೋತಿ ಜಮ್ಬು, ಭೋತಿಯೋ ಜಮ್ಬೂ, ಜಮ್ಬುಯೋ। **ಯಮಕಮಹಾಥೇರ**ಮತಂ।

ಏತ್ಥ **ಜಮ್ಬೂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗತ್ತಂ "ಅಮ್ಬಾ ಸಾಲಾ ಚ ಜಮ್ಬುಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪಸಿದ್ಧಂ। "ಇಮೇ ತೇ ಜಮ್ಬುಕಾ ರುಕ್ಖಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ **ರುಕ್ಖ**ಸದ್ದಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ "ಜಮ್ಬುಕಾ"ತಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ಜಮ್ಬೂತಿ ಕಥೇತಬ್ಬಾತಿ **ಜಮ್ಬುಕಾ**। **ಕೇ ರೇ ಗೇ** ಸದ್ದೇತಿ ಧಾತು। ಅಥ ವಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಜಮ್ಬೂ ಏವ ಜಮ್ಬುಕಾ, ಜಮ್ಬುಕಾ ಚ ತಾ ರುಕ್ಖಾ ಚಾತಿ ಜಮ್ಬುಕಾರುಕ್ಖಾ, ಯಥಾ ಲಙ್ಕಾದೀಪೋ, ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಪಕ್ಖೇ ವಾ ಸಮಾಸವಸೇನ "ಜಮ್ಬುಕರುಕ್ಖಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಗಾಥಾವಿಸಯತ್ತಾ ಛನ್ದಾನುರಕ್ಖಣತ್ಥಂ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ "ಜಮ್ಬುಕಾರುಕ್ಖಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ "ಸರಣಾಗಮನೇ ಕಞ್ಚೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯ।

ಭೂ, ಭೂ, ಭುಯೋ। ಭುಂ, ಭೂ, ಭುಯೋ। ಭುಯಾ, ಭೂಹಿ, ಭೂಭಿ। ಭುಯಾ, ಭೂನಂ। ಭುಯಾ, ಭೂಹಿ, ಭೂಭಿ। ಭುಯಾ, ಭೂನಂ। ಭುಯಾ, ಭುಯಂ, ಭೂಸು। ಭೋತಿ ಭು, ಭೋತಿಯೋ ಭೂ, ಭುಯೋ।

ಏವಂ "ಅಭೂ, ಅಭೂ, ಅಭುಯೋ। ಅಭುಂ, ಅಭೂ, ಅಭುಯೋ। ಅಭುಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಅತ್ರ "ಅಭುಂ ಮೇ ಕಥಂ ನು ಭಣಸಿ, ಪಾಪಕಂ ವತ ಭಾಸಸೀ"ತಿ ನಿದಸ್ಸನಪದಂ।

"ವಧೂ ಚ ಸರಭೂ ಚೇವ, ಸರಬೂ ಸುತನೂ ಚಮೂ।
ವಾಮೂರೂ ನಾಗನಾಸೂರೂ", ಇಚ್ಚಾದೀ **ಜಮ್ಬು**ಯಾ ಸಮಾ॥

ಇದಂ ಪನ ಸುಖುಮಂ ಠಾನಂ ಸುಟ್ಠು ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ। "ವದಞ್ಞೂ, ವದಞ್ಞೂ, ವದಞ್ಞುಯೋ। ವದಞ್ಞುಂ, ವದಞ್ಞೂ, ವದಞ್ಞುಯೋ। ವದಞ್ಞುಯಾ"ತಿ **ಜಮ್ಬೂ**ಸಮಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ "ಮಗ್ಗಞ್ಞೂ ಧಮ್ಮಞ್ಞೂ ಕತಞ್ಞೂ"ಇಚ್ಚಾದೀಸುಪಿ।

ನನು ಚ ಭೋ -

"ಸೋಹಂ ನೂನ ಇತೋ ಗನ್ತ್ವಾ, ಯೋನಿಂ ಲದ್ಧಾನ ಮಾನುಸಿಂ।
ವದಞ್ಞೂ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಕಾಹಾಮಿ ಕುಸಲಂ ಬಹು"ನ್ತಿ

ಏವಮಾದಿಪ್ಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ **ವದಞ್ಞೂ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವೋ ಪಸಿದ್ಧೋ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಕಸ್ಮಾ ಇಧ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನಯೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ? **ವದಞ್ಞೂ**ಇಚ್ಚಾದೀನಂ ಏಕನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವಾಭಾವತೋ ದ್ವಿಲಿಙ್ಗಾನಿ ತೇಸಂ ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ -

"ಸಾಹಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ, ವದಞ್ಞೂ ವೀತಮಚ್ಛರಾ।

ಸಙ್ಘೇ ದಾನಾನಿ ದಸ್ಸಾಮಿ, ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ಪುನಪ್ಪುನ"ನ್ತಿ ಚ,

"ಕೋಧನಾ ಅಕತಞ್ಞೂ ಚಾ"ತಿ ಚ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪಯೋಗಿಕಾ ಬಹೂ ಪಾಳಿಯೋ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ನೀತಿ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಠಪಿತಾ।

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋಯಂ **ಊ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ।

ಊಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಂ **ಊ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಓಕಾರನ್ತಪದಂ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಮಪ್ಪಸಿದ್ಧಂ, ಅಞ್ಞಂ **ಪನೋ**ಕಾರನ್ತಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ ಪಸಿದ್ಧಂ।

ಓಕಾರನ್ತಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ, **ಗೋ**ಸದ್ದೋತಿ ವಿಭಾವಯೇ।
ಗೋಸದ್ದಸ್ಸೇವ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇ, ರೂಪಮಸ್ಸಾಹು ಕೇಚನ।

ತಥಾ ಹಿ ಕೇಚಿ "ಗೋ, ಗಾವೋ, ಗವೋ। ಗಾವು"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತಾನಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ರೂಪಾನಿ ವಿಯ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ರೂಪಾನಿ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಮತೇ ಮಜ್ಝೇ ಭಿನ್ನಸುವಣ್ಣಾನಂ ವಣ್ಣವಿಸೇಸಾಭಾವೋ ವಿಯ ರೂಪವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವಪಟಿಪಾದನಂ ಅನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖಮಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಯಸ್ಮಾ **ಮಾತುಗಾಮ**ಸದ್ದಸ್ಸ "ಮಾತುಗಾಮೋ, ಮಾತುಗಾಮಾ। ಮಾತುಗಾಮ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ದ್ವೇ ಪದಮಾಲಾ ಕತ್ವಾ ಏಕಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಪದಮಾಲಾ, ಏಕಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪದಮಾಲಾತಿ ವುತ್ತವಚನಂ ವಿಯ ಇದಂ ವಚನಂ ಅಮ್ಹೇ ಪಟಿಭಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖಮಂ।

ಅಪಿಚ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ರೂಪೇಸು ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ರೂಪೇಹಿ ಸಮೇಸು ಸನ್ತೇಸು ಕಥಂ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವೋ ಸಿಯಾ? ರೂಪಮಾಲಾವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ। ಯಥಾ ಹಿ **ರತ್ತಿ ಅಗ್ಗಿ ಅಟ್ಠಿ**ಸದ್ದಾನಂ **ಇ**ಕಾರನ್ತಭಾವೇನ ಸಮತ್ತೇಪಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪುಮನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಲಕ್ಖಣಭೂತೋ ರೂಪಮಾಲಾವಿಸೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಯಥಾ ಪನ ದ್ವಿನ್ನಂ **ಧಾತು**ಸದ್ದಾನಂ ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ರೂಪಮಾಲಾವಿಸೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ನ ತಥಾ ತೇಹಾಚರಿಯೇಹಿ ಅಭಿಮತಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ರೂಪಮಾಲಾವಿಸೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಯಥಾ ಪನ ದ್ವಿನ್ನಂ **ಧಾತು**ಸದ್ದಾನಂ ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ರೂಪಮಾಲಾವಿಸೇಸೋ ಭವತಿ, ಯಥಾ ದ್ವಿನ್ನಂ **ಗೋ**ಸದ್ದಾನಂ ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ರೂಪಮಾಲಾವಿಸೇಸೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಯಥಾ ಚ ದ್ವಿನ್ನಂ **ಆಯು**ಸದ್ದಾನಂ ಪುನ್ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ರೂಪಮಾಲಾವಿಸೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾ ದ್ವಿನ್ನಂ **ಗೋ**ಸದ್ದಾನಂ ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ರೂಪಮಾಲಾವಿಸೇಸೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಅವಿಸೇಸತ್ತೇ ಸತಿ ಕಥಂ ತೇಸಂ ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವವತ್ಥಾನಂ ಸಿಯಾ, ಕಥಞ್ಚ ವಿಸದಾವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ಸಿಯಾ। ಇದಂ ಠಾನಂ ಅತೀವ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಂ ಪರಮಗಮ್ಭೀರಂ ಮಹಾಗಹನಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಮೂಲಭಾಸಾಭೂತಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಜಿನೇರಿತಾಯ ಮಾಗಧಿಕಾಯ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಯಾ ನಯಂ ಸಮ್ಮಾ ಅಜಾನನ್ತೇನ ಅಕತಞಾಣಸಮ್ಭಾರೇನ ಕೇನಚಿ ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತುಂ ವಾ ವಿಜಟೇತುಂ ವಾ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪನ ಮತೇ ದ್ವಿನ್ನಂ **ಗೋ**ಸದ್ದಾನಂ ರೂಪಮಾಲಾವಿಸೇಸೋ ಚೇವ ದಿಸ್ಸತಿ, ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವವತ್ಥಾನಞ್ಚ ದಿಸ್ಸತಿ, ವಿಸದಾವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ಚ ದಿಸ್ಸತಿ, ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ತದುಭಯಮುತ್ತಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ಚ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ ಇಮಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಆವಿಭಾವತ್ಥಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಇಮಂ ನೀತಿಂ ಠಪೇಸ್ಸಾಮ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಸಾಸನೇ ಪಟಿಪನ್ನಕಾ ನಿಕ್ಕಙ್ಖಭಾವೇನ ನ ಕಿಲಮಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ತಾವ ಅತ್ಥಗ್ಗಹಣೇ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಕೋಸಲ್ಲುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ ತಿಸ್ಸೋ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಯೋ ಕಥೇಸ್ಸಾಮ - ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ?

ಗಾವೀ, ಗಾವೀ, ಗಾವಿಯೋ। ಗಾವಿಂ, ಗಾವೀ, ಗಾವಿಯೋ। ಗಾವಿಯಾ, ಗಾವೀಹಿ, ಗಾವೀಭಿ। ಗಾವಿಯಾ, ಗಾವೀನಂ। ಗಾವಿಯಾ, ಗಾವೀಹಿ, ಗಾವೀಭಿ। ಗಾವಿಯಾ , ಗಾವೀನಂ। ಗಾವಿಯಾ, ಗಾವಿಯಂ, ಗಾವೀಸು। ಭೋತಿ ಗಾವಿ, ಭೋತಿಯೋ ಗಾವೀ,

ಗಾವಿಯೋ।

ಅಯಂ **ಗೋ**ಸದ್ದತೋ ವಿಹಿತಸ್ಸ ಈಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ವಸೇನ ನಿಪ್ಫನ್ನಸ್ಸ ಇತ್ಥಿವಾಚಕಸ್ಸ ಈಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗಾವೀ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ।

ಗೋ, ಗಾವೋ, ಗವೋ। ಗಾವುಂ, ಗಾವಂ, ಗವಂ, ಗಾವೋ, ಗವೋ। ಗಾವೇನ, ಗವೇನ, ಗೋಹಿ, ಗೋಭಿ। ಗಾವಸ್ಸ, ಗವಸ್ಸ, ಗವಂ, ಗುನ್ನಂ, ಗೋನಂ। ಗಾವಾ, ಗಾವಸ್ಮಾ, ಗಾವಮ್ಹಾ, ಗವಾ, ಗವಸ್ಮಾ, ಗವಮ್ಹಾ, ಗೋಹಿ, ಗೋಭಿ। ಗಾವಸ್ಸ, ಗವಸ್ಸ, ಗವಂ, ಗುನ್ನಂ, ಗೋನಂ। ಗಾವೇ, ಗಾವಸ್ಮಿಂ, ಗಾವಮ್ಹಿ, ಗವೇ, ಗವಸ್ಮಿಂ, ಗವಮ್ಹಿ, ಗಾವೇಸು, ಗವೇಸು, ಗೋಸು। ಭೋ ಗೋ, ಭವನ್ತೋ ಗಾವೋ, ಗವೋ।

ಅಯಂ ಪುಮವಾಚಕಸ್ಸ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ।

ಗೋ, ಗಾವೀ, ಗಾವೋ, ಗಾವೀ, ಗವೋ। ಗಾವಂ, ಗವಂ, ಗಾವಿಂ, ಗಾವೋ, ಗಾವೀ ಗವೋ। ಗೋಹಿ, ಗೋಭಿ। ಗವಂ, ಗುನ್ನಂ, ಗೋನಂ। ಗೋಹಿ, ಗೋಭಿ। ಗವಂ, ಗುನ್ನಂ, ಗೋನಂ। ಗೋಸು। ಭೋತಿ ಗೋ, ಭೋತಿಯೋ ಗಾವೋ, ಗಾವೀ, ಗವೋ। ಅಯಂ ಪುಮಿತ್ಥಿವಾಚಕಸ್ಸ **ಓ**ಕಾರನ್ತಸ್ಸಿತ್ಥಿಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ।

ಏತ್ಥ ಪನ "ಗಾವು"ನ್ತಿ ಪದಂ ಏಕನ್ತಪುಮವಾಚಕತ್ತಾ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಏಕನ್ತಪುಮವಾಚಕತ್ತಞ್ಚಸ್ಸ ಆಹಚ್ಚಪಾಳಿಯಾ ಞಾಯತಿ "ಇಧ ಪನ ಭಿಕ್ಖವೇ ವಸ್ಸೂಪಗತಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಇತ್ಥೀ ನಿಮನ್ತೇಸಿ 'ಏಹಿ ಭನ್ತೇ, ಹಿರಞ್ಞಂ ವಾ ತೇ ದೇಮಿ, ಸುವಣ್ಣಂ ವಾ ತೇ ದೇಮಿ, ಖೇತ್ತಂ ವಾ ತೇ ದೇಮಿ, ವತ್ಥುಂ ವಾ ತೇ ದೇಮಿ, ಗಾವುಂ ವಾ ತೇ ದೇಮಿ, ಗಾವಿಂ ವಾ ತೇ ದೇಮಿ। ದಾಸಂ ವಾ ತೇ ದೇಮಿ, ದಾಸಿಂ ವಾ ತೇ ದೇಮಿ, ಧೀತರಂ ವಾ ತೇ ದೇಮಿ ಭರಿಯತ್ಥಾಯ, ಅಹಂ ವಾ ತೇ ಭರಿಯಾ ಹೋಮಿ, ಅಞ್ಞಂ ವಾ ತೇ ಭರಿಯಂ ಆನೇಮೀ'ತಿ" ಏವಂ ಆಹಚ್ಚಪಾಳಿಯಾ ಞಾಯತಿ।

ಏತ್ಥ ಹಿ "ಗಾವು"ನ್ತಿ ವಚನೇನ ಪುಮಾ ವುತ್ತೋ, "ಗಾವಿ"ನ್ತಿ ವಚನೇನ ಇತ್ಥೀ, ಯಂ ಪನ ಇಮಿಸ್ಸಂ **ಓ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪದಮಾಲಾಯಂ "ಗಾವೀ"ತಿ ಪದಂ ಚತುಕ್ಖತ್ತುಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ "ಕಞ್ಞಾ"ತಿ ಪದಂ ವಿಯ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾವಿಞ್ಞಾಪನೇ ಸಮತ್ಥಂ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಇತರೇಸು ಲಿಙ್ಗೇಸು ಸಮಾನಸುತಿಕಭಾವೇನ ಚತುಕ್ಖತ್ತುಂ ಆಗತಪದಂ ಏಕಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿ, "ಗಾವೀ ಗಾವಿ"ನ್ತಿ ಚ ಇಮೇಸಂ ಸದ್ದಾನಂ ಕತ್ಥಚಿ ಠಾನೇ ಇತ್ಥಿಪುಮೇಸು ಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ಪವತ್ತಿಂ ಉಪರಿ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮ। ಯಾ ಪನಮ್ಹೇಹಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ "ಗೋ, ಗಾವೀ, ಗಾವೋ, ಗಾವೀ, ಗವೋ। ಗಾವಂ, ಗವಂ, ಗಾವಿ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪದಮಾಲಾ ಕತಾ, ತತ್ಥ **ಗೋ**ಸದ್ದತೋ **ಸಿಯೋ**ನಂ ಈಕಾರಾದೇಸೋ **ಅಂ**ವಚನಸ್ಸ ಚ **ಇಂ**ಕಾರಾದೇಸೋ ಭವತಿ, ತೇನ **ಓ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ "ಗಾವೀ ಗಾವೀ ಗಾವಿ"ನ್ತಿ ರೂಪಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ। ತಥಾ ಹಿ **ಮುಖಮತ್ತದೀಪನಿ**ಯಂ ಸದ್ದಸತ್ಥವಿದುನಾ ವಜಿರಬುದ್ಧಾಚರಿಯೇನ ನಿರುತ್ತಿನಯೇ ಕೋಸಲ್ಲವಸೇನ **ಗೋ**ಸದ್ದತೋ **ಯೋನಮೀ**ಕಾರಾದೇಸೋ ವುತ್ತೋ। ಯಥಾ ಪನ **ಗೋ**ಸದ್ದತೋ **ಯೋನಮೀ**ಕಾರಾದೇಸೋ ಭವತಿ, ತಥಾ **ಸಿಸ್ಸೀ**ಕಾರಾದೇಸೋ **ಅಂ**ವಚನಸ್ಸ ಚ ಇಂಕಾರಾದೇಸೋ ಭವತಿ। ಅತ್ರಿಮಾ ನಯಗ್ಗಾಹಪರಿದೀಪನಿಯೋ ಗಾಥಾ -

ಈಪಚ್ಚಯಾ ಸಿದ್ಧೇಸ್ವಪಿ, "ಗಾವೀ ಗಾವೀ"ತಿಆದಿಸು।
ಪಠಮೇಕವಚನಾದಿ-ಅನ್ತೇಸು ಜಿನಸಾಸನೇ॥

ವದತಾ **ಯೋನಮೀ**ಕಾರಂ, **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸಿತ್ಥಿಯಂ ಪನ।
ಅವಿಸದತ್ತಮಕ್ಖಾತುಂ, ನಯೋ ದಿನ್ನೋತಿ ನೋ ರುಚಿ॥

ಕಿಞ್ಚಿ ಭಿಯ್ಯೋ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** ಚ -

"ಗಾವೋ"ತಿ ವತ್ವಾ "ಗಾವಿ"ನ್ತಿ-ವಚನೇನ ಪನಿತ್ಥಿಯಂ।
ಅವಿಸದತ್ತಮಕ್ಖಾತುಂ, ನಯೋ ದಿನ್ನೋತಿ ನೋ ರುಚಿ॥

ತಥಾ ಹಿ **ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾ**ದೀಸು ಅಟ್ಠಕಥಾಸು "ಛೇಕೋ ಹಿ ಗೋಪಾಲಕೋ ಸಕ್ಖರಾಯೋ ಉಚ್ಛಙ್ಗೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ರಜ್ಜುದಣ್ಡಹತ್ಥೋ ಪಾತೋವ ವಜಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಗಾವೋ ಪಿಟ್ಠಿಯಂ ಪಹರಿತ್ವಾ ಪಲಿಘಥಮ್ಭಮತ್ಥಕೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ದ್ವಾರಂ ಪತ್ತಂ ಪತ್ತಂ ಗಾವಿಂ 'ಏಕೋ ದ್ವೇ'ತಿ ಸಕ್ಖರಂ ಖಿಪಿತ್ವಾ ಗಣೇತೀ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ "ಗಾವೋ"ತಿ ವತ್ವಾ "ಗಾವಿ"ನ್ತಿ ವಚನೇನ ಇತ್ಥಿಪುಮವಾಚಕಸ್ಸ **ಓ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ವಿಹಿತಾ। "ಗಾವೋ"ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಇತ್ಥಿಪುಮಭೂತಾ ಗೋಣಾ ಗಹಿತಾ, ತಥಾ "ಗಾವಿ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ಇತ್ಥಿಭೂತೋ ಪುಮಭೂತೋ ಚ ಗೋಣೋ। ಏವಂ "ಗಾವೋ"ತಿ ಚ "ಗಾವಿ"ನ್ತಿ ಚ ಇಮೇ ಸದ್ದಾ ಸದ್ದಸತ್ಥವಿದೂಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ ನಿರುತ್ತಿನಯಕುಸಲತಾಯ ಸಮಾನಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪಕರಣೇ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ವಾಕ್ಯೇ ಪಿಣ್ಡೀಕತಾ। ಯದಿ ಹಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಪುಮವಾಚಕಸ್ಸ **ಓ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪದಮಾಲಾಯಂ "ಗಾವೀ ಗಾವಿ"ಮಿಚ್ಚೇತಾನಿ ರೂಪಾನಿ ನ ಲಬ್ಭೇಯ್ಯುಂ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಗಾವೋ"ತಿ ವತ್ವಾ "ಗಾವ"ನ್ತಿಚ್ಚೇವ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, "ಗಾವಿ"ನ್ತಿ ಪನ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಚ ಪನ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ "ಗಾವೋ"ತಿ ಇತ್ಥಿಪುಮವಸೇನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಗುನ್ನಂ ಸಙ್ಗಾಹಕವಚನಂ ವತ್ವಾ ತೇಯೇವ ಗಾವೋ ಸನ್ಧಾಯ ಪುನ "ದ್ವಾರಂ ಪತ್ತಂ ಪತ್ತಂ ಗಾವಿ"ನ್ತಿ ಸದ್ದರಚನಂ ಕುಬ್ಬಿಂಸು, ತಸ್ಮಾ "ಗಾವಿ"ನ್ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಕವಚನಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಕವಚನಂ ಇದಂ **ಗಾವೀ**ಸದ್ದೇನ ಇತ್ಥಿಯಾಯೇವ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾತಿ ಚೇ? ನ, ಪಕರಣವಸೇನ ಅತ್ಥನ್ತರಸ್ಸ ವಿದಿತತ್ತಾ। ನ ಹಿ ಸಬ್ಬವಜೇಸು "ಇತ್ಥಿಯೋಯೇವ ವಸನ್ತಿ, ನ ಪುಮಾನೋ"ತಿ ಚ, "ಪುಮಾನೋಯೇವ ವಸನ್ತಿ, ನ ಇತ್ಥಿಯೋ"ತಿ ಚ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ। ಅಪಿಚ "ಗಾವಿಮ್ಪಿ ದಿಸ್ವಾ ಪಲಾಯನ್ತಿ 'ಭಿಕ್ಖೂ'ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ"ತಿ ಪಾಳಿ ದಿಸ್ಸತಿ, ಏತ್ಥಾಪಿ "ಗಾವಿ"ನ್ತಿ ವಚನೇನ ಇತ್ಥಿಭೂತೋ ಪುಮಭೂತೋ ಚ ಸಬ್ಬೋ ಗೋ ಗಹಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇತರಥಾ "ಇತ್ಥಿಭೂತೋಯೇವ ಗೋ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಮಞ್ಞಿತಬ್ಬೋ"ತಿ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಇತಿ ಪಾಳಿನಯೇನ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ವತ್ತಮಾನಮ್ಹಾ ಇತ್ಥಿಪುಮವಾಚಕಸ್ಮಾ **ಗೋ**ಸದ್ದತೋ **ಅಂ**ವಚನಸ್ಸ **ಇಂ**ಕಾರಾದೇಸೋ ಹೋತೀತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ।

ವಜಿರಬುದ್ಧಾಚರಿಯೇನಪಿ **ಗೋ**ಸದ್ದತೋ **ಈ**ಪಚ್ಚಯೇ ಕಾತಬ್ಬೇಪಿ ಅಕತ್ವಾ **ಯೋನಮೀ**ಕಾರಾದೇಸೋ ಕತೋ। ತಸ್ಸಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಏವಂ ಸಿಯಾ **ಗೋ**ಸದ್ದತೋ ಈಪಚ್ಚಯೇ ಕತೇ ಸತಿ ಈಪಚ್ಚಯವಸೇನ "ಗಾವೀ"ತಿ ನಿಪ್ಫನ್ನಸದ್ದೋ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ವಿಸಯೇ "ಮಿಗೀ ಮೋರೀ ಕುಕ್ಕುಟೀ"ಇಚ್ಚಾದಯೋ ವಿಯ ಇತ್ಥಿವಾಚಕೋಯೇವ ಸಿಯಾ, ನ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಇತ್ಥಿಪುಮವಾಚಕೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಾಸನಾನುಕೂಲಪ್ಪಯೋಗವಸೇನ **ಯೋನಮೀ**ಕಾರಾದೇಸೋ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ। ಇತಿ ವಜಿರಬುದ್ಧಾಚರಿಯಮತೇ **ಗೋ**ಸದ್ದತೋ **ಯೋ**ನಂ ಈಕಾರಾದೇಸೋ ಹೋತೀತಿ ಞಾಯತಿ।

ಕಿಞ್ಚಿ ಭಿಯ್ಯೋ - ಯಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ "ಗಾವೋ ಪಿಟ್ಠಿಯಂ ಪಹರಿತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ರಚಿತಾಯ "ದ್ವಾರಂ ಪತ್ತಂ ಪತ್ತಂ ಗಾವಿಂ 'ಏಕೋ ದ್ವೇ'ತಿ ಸಕ್ಖರಂ ಖಿಪಿತ್ವಾ ಗಣೇತೀ"ತಿ ವಚನಪರಿಯೋಸಾನಾಯ ಸದ್ದರಚನಾಯಂ "ಏಕೋ ಗಾವೀ, ದ್ವೇ ಗಾವೀ"ತಿ ಅತ್ಥಯೋಜನಾನಯೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ, "ಗಾವಿ"ನ್ತಿ ಉಪಯೋಗವಚನಞ್ಚ ದಿಸ್ಸತಿ। ಇತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾನಂ ಮತೇ **ಗೋ**ಸದ್ದತೋ **ಸಿಯೋನಮೀ**ಕಾರಾದೇಸೋ **ಅಂ**ವಚನಸ್ಸ **ಇಂ**ಕಾರಾದೇಸೋ ಹೋತೀತಿ ಞಾಯತಿ। ತಸ್ಮಾಯೇವಮ್ಹೇಹಿ ಯಾ ಸಾ **ಓ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ "ಗೋ, ಗಾವೀ, ಗಾವೋ, ಗಾವೀ, ಗವೋ, ಗಾವಂ, ಗಾವಿ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪದಮಾಲಾ ಠಪಿತಾ, ಸಾ ಪಾಳಿನಯಾನುಕೂಲಾ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯಾನುಕೂಲಾ ಕಚ್ಚಾಯನಾಚರಿಯಮತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪದನಿಪ್ಫತ್ತಿಜನಕಸ್ಸ ಗರುನೋ ಚ ಮತಾನುಕೂಲಾ, "ಗಾವೀ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಚತುಕ್ಖತ್ತುಂ ಆಗತತ್ತಾ ಪನ **ಓ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತ್ತಞ್ಚ ಸಾಧೇತಿ। ಇಚ್ಚೇಸಾ ಪಾಳಿನಯಾದೀಸು ಞಾಣೇನ ಸಮ್ಮಾ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿಯಮಾನೇಸು ಅತೀವ

ಯುಜ್ಜತಿ, ನತ್ಥೇತ್ಥ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೋಪಿ ದೋಸೋ। ಏತ್ಥ ಪನ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗಾಲಪನಾನಂ ಬಹುವಚನಟ್ಠಾನೇ "ಗಾವಿಯೋ"ತಿ ಪದಞ್ಚ ಕರಣಸಮ್ಪದಾನನಿಸ್ಸಕ್ಕಸಾಮೀನಮೇಕವಚನಟ್ಠಾನೇ "ಗಾವಿಯಾ"ತಿ ಪದಞ್ಚ ಕರಣನಿಸ್ಸಕ್ಕಾನಂ ಬಹುವಚನಟ್ಠಾನೇ "ಗಾವೀಹಿ ಗಾವೀಭೀ"ತಿ ಪದಾನಿ ಚ ಸಮ್ಪದಾನಸಾಮೀನಂ ಬಹುವಚನಟ್ಠಾನೇ "ಗಾವೀನ"ನ್ತಿ ಪದಞ್ಚ ಭುಮ್ಮವಚನಟ್ಠಾನೇ "ಗಾವಿಯಾ, ಗಾವಿಯಂ, ಗಾವೀಸೂ"ತಿ ಪದಾನಿ ಚಾತಿ ಇಮಾನಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಸೋಳಸ ಪದಾನಿ ಏಕನ್ತೇನ **ಈ**ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ ಏಕನ್ತಿತ್ಥಿವಾಚಕತ್ತಾ ಚ ನ ವುತ್ತಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ನಿಚ್ಛಯೋ ವುಚ್ಚತೇ ಸೋತೂನಂ ನಿಕ್ಕಙ್ಖಭಾವಾಯ - ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪದೇಸು ಹಿ "ಗಾವೀ ಗಾವಿ"ನ್ತಿ ಇಮಾನಿ **ಈ**ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ವಾ **ಈ**ಕಾರಿಂಕಾರಾದೇಸವಸೇನ ವಾ ಸಿಜ್ಝನ್ತಿ। ಏತೇಸು ಪಚ್ಛಿಮನಯೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಪುಬ್ಬನಯೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ। ತಥಾ "ಗಾವೀ ಗಾವಿ"ನ್ತಿ ಇಮಾನಿ **ಈ**ಪಚ್ಚಯವಸೇನಪಿ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಇತ್ಥಿವಾಚಕಾನಿ ಭವನ್ತಿ **ಈ**ಕಾರಿಂಕಾರಾದೇಸವಸೇನಪಿ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ಕತ್ಥಚಿ ಏಕಕ್ಖಣೇಯೇವ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಕವಸೇನ ಇತ್ಥಿಪುಮವಾಚಕಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಏತೇಸುಪಿ ಪಚ್ಛಿಮೋಯೇವ ನಯೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಪುಬ್ಬನಯೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ। "ಗಾವಿಯೋ। ಗಾವಿಯಾ, ಗಾವೀಹಿ, ಗಾವೀಭಿ। ಗಾವೀನಂ। ಗಾವಿಯಂ, ಗಾವೀಸೂ"ತಿ ಏತಾನಿ ಪನ **ಈ**ಪಚ್ಚಯವಸೇನೇವ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಇತ್ಥೀನಂಯೇವ ವಾಚಕಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಇತ್ಥಿಭೂತೇಸ್ವೇವ ಗೋದಬ್ಬೇಸು ಲೋಕಸಙ್ಕೇತವಸೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಏಕನ್ತತೋ ಇತ್ಥಿದಬ್ಬೇಸು ಪವತ್ತಾನಿ "ಮಿಗೀ ಮೋರೀ ಕುಕ್ಕುಟೀ"ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ಪದಾನಿ ವಿಯ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪನ "ನದೀ ಮಹೀ"ಇಚ್ಚಾದೀನಿಪಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಿ **ಈ**ಪಚ್ಚಯವಸೇನೇವ ಸಿದ್ಧಾನಿ, ತಥಾಪಿ ತಾನಿ ಅವಿಞ್ಞಾಣಕತ್ತಾ ತದತ್ಥಾನಂ ಇತ್ಥಿದಬ್ಬೇಸು ವತ್ತನ್ತೀತಿ ವತ್ತುಂ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ಇತ್ಥಿಪುಮನಪುಂಸಕಭಾವರಹಿತಾ ಹಿ ತದತ್ಥಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ **ಗೋ**ಸದ್ದೇ **ಏ**ನಯೋಗೋ **ಏಸು**ಕಾರೋ ಚ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಗಾವೇನ ಗವೇನ ಗಾವೇಸು ಗವೇಸೂ"ತಿ ಪದಾನಿ ನ ವುತ್ತಾನಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇನ **ಗೋ**ಸದ್ದೇನ ಸದ್ಧಿಂ **ಸಸ್ಮಾಸ್ಮಿಂ**ವಚನಾನಿ ಸರೂಪತೋ ಪರತ್ತಂ ನ ಯನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಗಾವಸ್ಸ ಗವಸ್ಸ ಗಾವಸ್ಮಾ ಗವಸ್ಮಾ ಗಾವಸ್ಮಿಂ ಗವಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ ಪದಾನಿ ನ ವುತ್ತಾನಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ತತ್ಥ **ಸ್ಮಾ**ವಚನಸ್ಸ ಆದೇಸಭೂತೋ **ಆ**ಕಾರೋ ಚ **ಮ್ಹಾ**ಕಾರೋ ಚ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಗಾವಾ ಗವಾ ಗಾವಮ್ಹಾ ಗವಮ್ಹಾ"ತಿ ಪದಾನಿ ನ ವುತ್ತಾನಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ **ಸ್ಮಿಂ**ವಚನಸ್ಸ ಆದೇಸಭೂತೋ **ಏ**ಕಾರೋ ಚ **ಮ್ಹಿ**ಕಾರೋ ಚ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಗಾವೇ ಗವೇ ಗಾವಮ್ಹಿ ಗವಮ್ಹೀ"ತಿ ಪದಾನಿ ನ ವುತ್ತಾನಿ। ಅಪಿಚ "ಯಾಯ ತಾಯಾ"ತಿಆದೀಹಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದೇಹಿ ಯೋಜೇತುಂ ಅಯುತ್ತತ್ತಾಪಿ "ಗಾವೇನ ಗವೇನಾ"ತಿಆದೀನಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಟ್ಠಾನೇ ನ ವುತ್ತಾನಿ। ತಥಾ ಹಿ "ಯಾಯ ತಾಯ"ಇಚ್ಚಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ "ಗಾವೇನ ಗವೇನಾ"ತಿಆದೀನಿ ನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ ಏಕನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗರೂಪತ್ತಾ।

ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ ವದೇಯ್ಯುಂ - ಯಾ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಓಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ "ಗೋ, ಗಾವೀ, ಗಾವೋ, ಗಾವೀ, ಗವೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪದಮಾಲಾ ಠಪಿತಾ, ಸಾ "ಮಾತುಗಾಮೋ ಇತ್ಥೀ ಮಾತುಗಾಮಾ ಇತ್ಥಿಯೋ"ತಿ ವುತ್ತಸದಿಸಾ ಚ ಹೋತೀತಿ? ತನ್ನ। **ಮಾತುಗಾಮಇತ್ಥೀ**ಸದ್ದಾ ಹಿ ನಾನಾಲಿಙ್ಗಾ ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವೇನ, ನಾನಾಧಾತುಕಾ ಚ **ಗಮು ಇಸು**ಧಾತುವಸೇನ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇ **ಗೋ ಗಾವೀ**ಸದ್ದಾ ಏಕಲಿಙ್ಗಾ ಇತ್ಥಿ ಲಿಙ್ಗಭಾವೇನ, **ಏಕ**ಧಾತುಕಾ ಚ **ಗಮು**ಧಾತುವಸೇನಾತಿ। ಯಜ್ಜೇವಂ **ಗೋಣ**ಸದ್ದಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸಾದೇಸವಸೇನ **ಕಚ್ಚಾಯನೇನ** ವುತ್ತತ್ತಾ ತದಾದೇಸತ್ತಂ ಏಕಧಾತುಕತ್ತಞ್ಚಾಗಮ್ಮ ತೇನಾಪಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮಿಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪದಮಾಲಾ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ? ನ, **ಗೋಣ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗತ್ತಾ **ಅ**ಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕತ್ತಾ ಚ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ವಿಸುಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಉದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಅಯಂ ಪನ "ಗೋ, ಗಾವೀ, ಗಾವೋ, ಗಾವೀ, ಗವೋ"ತಿಆದಿಕಾ ಪದಮಾಲಾ **ಓ**ಕಾರೀಕಾರನ್ತಪದಾನಿ ಮಿಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕತಾತಿ ನ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಾ, ಅಥ ಖೋ ವಿಕಪ್ಪೇನ **ಗೋ**ಸದ್ದತೋ ಪರೇಸಂ **ಸಿ ಯೋ ಅಂ**ವಚನಾನಂ **ಈ**ಕಾರಿಂಕಾರಾದೇಸವಸೇನ ವುತ್ತಪದವನ್ತತ್ತಾ ಓಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪದಮಾಲಾ ಇಚ್ಚೇವ ಸಾರತೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಾ।

ಇದಾನಿ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವಸಾಧಕಾನಿ ಸುತ್ತಪದಾನಿ ಲೋಕಿಕಪ್ಪಯೋಗಾನಿ ಚ ಕಥಯಾಮ - "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ವಸ್ಸಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮೇ ಮಾಸೇ ಸರದಸಮಯೇ ಕಿಟ್ಠಸಮ್ಬಾಧೇ ಗೋಪಾಲಕೋ ಗಾವೋ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ, ತಾ ಗಾವೋ ತತೋ ತತೋ

ದಣ್ಡೇನ ಆಕೋಟೇಯ್ಯ।

> ಅನ್ನದಾ ಬಲದಾ ಚೇತಾ, ವಣ್ಣದಾ ಸುಖದಾ ಚ ತಾ।
> ಏತಮತ್ಥಂ ವಸಂ ಞತ್ವಾ, ನಾಸ್ಸು ಗಾವೋ ಹನಿಂಸು ತೇ॥

ಸಬ್ಬಾ ಗಾವೋ ಸಮಾಹರತಿ। ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಭನ್ತೇ ಗಾವೋ ವಚ್ಛಗಿದ್ಧಿನಿಯೋ"ತಿ ಇಮಾನಿ ಸುತ್ತಪದಾನಿ। "ಗೋಸು ದುಯ್ಹಮಾನಾಸು ಗತೋ"ತಿಆದೀನಿ ಪನ ಲೋಕಿಕಪ್ಪಯೋಗಾನಿ। ಇತಿ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವೋಪಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವೋ ವಿಯ ಸಾರತೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬೋ।

ತತ್ರ "ಗೋ, ಗಾವೀ, ಗಾವೋ, ಗಾವೀ, ಗವೋ"ತಿಆದೀನಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವೇನ ವುತ್ತಾನಿ, ತಥಾಪಿ ಯಥಾಪಯೋಗಂ "ಪಜಾ ದೇವತಾ"ತಿಪದಾನಿ ವಿಯ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸವಾಚಕಾನೇವ ಭವನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ "ಸಾ ಗೋ"ತಿ ವಾ "ತಾ ಗಾವೋ"ತಿ ವಾ ವುತ್ತೇ ಇತ್ಥಿಪುಮಭೂತಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಗೋಣಾ ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ನ ಹಿ ಈದಿಸೇ ಠಾನೇ ಏಕನ್ತತೋ ಲಿಙ್ಗಂ ಪಧಾನಂ, ಅತ್ಥೋಯೇವ ಪಧಾನೋ। "ವಜೇಗಾವೋ ದುಹನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ಗಾವೋ"ತಿ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ ಪುಮೇಪಿ ವತ್ತತಿ, ತಥಾಪಿ ದುಹನಕ್ರಿಯಾಯ ಪುಮೇ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಅತ್ಥವಸೇನ ಇತ್ಥಿಯೋ ಞಾಯನ್ತೇ। "ಗಾವೀ ದುಹನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಪನ ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಅತ್ಥವಸೇನ ಚ ವಚನತೋ ಕೋ ಸಂಸಯಮಾಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ ವಿಞ್ಞೂ। "ತಾ ಗಾವೋ ಚರನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವಚನತೋ ಕದಾಚಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಸಂಸಯೋ ಸಿಯಾ "ನನು ಇತ್ಥಿಯೋ"ತಿ, ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಪನ "ತೇ ಗಾವೋ ಚರನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಸಂಸಯೋ ನತ್ಥಿ, ಇತ್ಥಿಯೋ ಚ ಪುಮಾನೋ ಚ ಞಾಯನ್ತೇ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಬಹುವಚನೇನ ಕತ್ಥಚಿ ಇತ್ಥಿಪುಮಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ। "ಅಥೇತ್ಥ ಸೀಹಾ ಬ್ಯಗ್ಘಾ ಚಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ "ಗಾವೀ ಚರತೀ"ತಿ ಚ "ಗಾವಿಂ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ ಇತ್ಥೀ ವಿಞ್ಞಾಯತೇ **ಗಾವೀ**ಸದ್ದೇನ ಇತ್ಥಿಯಾ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ । ಲೋಕಿಕಪ್ಪಯೋಗೇಸು ಹಿ ಸಾಸನಿಕಪ್ಪಯೋಗೇಸು ಚ **ಗಾವೀ**ಸದ್ದೇನ ಇತ್ಥೀ ಗಯ್ಹತಿ। ಏಕಚ್ಚಂ ಪನ ಸಾಸನಿಕಪ್ಪಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಗಾವೀ"ತಿ, "ಗಾವಿ"ನ್ತಿ ಚ "ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಸಾಧಾರಣವಚನಮವೋಚುಮ್ಹ। ತಥಾ ಹಿ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ದಕ್ಖೋ ಗೋಘಾತಕೋ ವಾ ಗೋಘಾತಕನ್ತೇವಾಸೀ ವಾ ಗಾವಿಂ ವಧಿತ್ವಾ ಚತುಮಹಾಪಥೇ ಬಿಲಸೋ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ಅಸ್ಸಾ"ತಿ ಪಾಳಿ ದಿಸ್ಸತಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ "ಗಾವೋ"ತಿ ಇತ್ಥಿಪುಮಸಾಧಾರಣಂ ಸದ್ದರಚನಂ ಕತ್ವಾ ಪುನ ತದೇವ ಇತ್ಥಿಪುಮಂ ಸನ್ಧಾಯ "ದ್ವಾರಂ ಪತ್ತಂ ಪತ್ತಂ ಗಾವಿ"ನ್ತಿ ರಚಿತಾ ಸದ್ದರಚನಾ ದಿಸ್ಸತಿ।

ಏತ್ಥ ಹಿ ಗೋಜಾತಿಯಂ ಠಿತಾ ಇತ್ಥೀಪಿ ಪುಮಾಪಿ "ಗಾವೀ"ತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನ "ಗಾವೀ"ತಿ ಇದಂ ಇತ್ಥಿಯಾ ಅಧಿವಚನಂ। ತಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸಾದೀಸು "ಅಚಿರಪಕ್ಕನ್ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಬಾಹಿಯಂ ದಾರುಚೀರಿಯಂ ಗಾವೀ ತರುಣವಚ್ಛಾ ಅಧಿಪತಿತ್ವಾ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಸೀ"ತಿ, "ಗಾವುಂ ವಾ ತೇ ದೇಮಿ, ಗಾವಿಂ ವಾ ತೇ ದೇಮೀ"ತಿ ಚ "ತಿಣಸೀಹೋ ಕಪೋತವಣ್ಣಗಾವೀಸದಿಸೋ"ತಿ ಚ ಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ ಇತ್ಥೀ ಕಥಿಯತೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ಗೋ**ಸದ್ದೇನ ಪನ "ಗೋದುಹನಂ। ಗದ್ದುಹನಂ। ಗೋಖೀರಂ ಗೋಧನೋ ಗೋರೂಪಾನಿ ಚಾ"ತಿ ದಸ್ಸನತೋ ಇತ್ಥೀಪಿ ಪುಮಾಪಿ ಕಥಿಯತೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ ಓಕಾರನ್ತಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪದಮಾಲಾಯಂ ಪಾಳಿನಯಾದಿನಿಸ್ಸಿತೋ ಅತ್ಥಯುತ್ತಿನಯೋ ವುಚ್ಚತೇ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಕೋಸಲ್ಲಜನನತ್ಥಂ -

ಸಾ ಗೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಸಾ ಗಾವೀ ಗಚ್ಛತಿ, ತಾ ಗಾವೋ, ಗಾವೀ, ಗವೋ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತಂ ಗಾವಂ, ಗಾವಿಂ, ಗವಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಾ ಗಾವೋ, ಗಾವೀ, ಗವೋ ಪಸ್ಸತಿ। ತಾಹಿ ಗೋಹಿ, ಗೋಭಿ ಕತಂ। ತಾಸಂ ಗವಂ, ಗುನ್ನಂ, ಗೋನಂ ದೇತಿ। ತಾಹಿ ಗೋಹಿ, ಗೋಭಿ ಅಪೇತಿ। ತಾಸಂ ಗವಂ , ಗುನ್ನಂ, ಗೋನಂ ಸಿಜ್ಝನ್ತಿ। ತಾಸು ಗೋಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಂ। ಭೋತಿ ಗೋ ತ್ವಂ ತಿಟ್ಠ, ಭೋತಿಯೋ ಗಾವೋ ಗಾವೀ, ಗವಾ ತುಮ್ಹೇ ತಿಟ್ಠಥ।

ಅಪರೋಪಿ ವುಚ್ಚತೇ -

ಸಾ ಗೋ ನದಿಂ ತರನ್ತೀ ಗಚ್ಛತಿ, ಸಾ ಗಾವೀ ನದಿಂ ತರನ್ತೀ ಗಚ್ಛತಿ, ತಾ ಗಾವೋ, ಗಾವೀ, ಗವೋ ನದಿಂ ತರನ್ತೀಯೋ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತಂ ಗಾವಂ, ಗಾವಿಂ, ಗವಂ ನದಿಂ ತರನ್ತಿಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಾ ಗಾವೋ, ಗಾವೀ, ಗವೋ ನದಿಂ ತರನ್ತಿಯೋ ಪಸ್ಸತಿ। ತಾಹಿ ಗೋಹಿ, ಗೋಭಿ ನದಿಂ ತರನ್ತೀಹಿ ಕತಂ। ತಾಸಂ ಗವಂ, ಗುನ್ನಂ, ಗೋನಂ ನದಿಂ ತರನ್ತೀನಂ ದೇತಿ। ತಾಹಿ ಗೋಹಿ, ಗೋಭಿ ನದಿಂ ತರನ್ತೀಹಿ ಅಪೇತಿ। ತಾಸಂ ಗವಂ, ಗುನ್ನಂ, ಗೋನಂ ನದಿಂ ತರನ್ತೀನಂ ಸನ್ತಕಂ। ತಾಸು ಗೋಸು ನದಿಂ ತರನ್ತೀಸು ಪತಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ।

ತತ್ರ ಯಾ ಸಾ "ಗೋ, ಗಾವೀ, ಗಾವೋ, ಗಾವೀ, ಗವೋ"ತಿಆದಿನಾ **ಓ**ಕಾರನ್ತಸ್ಸಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪದಮಾಲಾ ಠಪಿತಾ, ಸಾ "ಗೋ, ಗಾವೋ ಗವೋ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸ್ಸ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪದಮಾಲಾತೋ ಸವಿಸೇಸಾ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗಾಲಪನಟ್ಠಾನೇ ಚತುನ್ನಂ **ಕಞ್ಞಾ**ಸದ್ದಾನಂ ವಿಯ **ಗಾವೀ**ಸದ್ದಾನಂ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನಾಯಂ ವಿಸೇಸೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಸ **ಓ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇಸಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಂ ವಿಯ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಾ, ನ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ವಿಯ ವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾ, ನಾಪಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಂ ವಿಯ ಉಭಯಮುತ್ತಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥ ನಿಚ್ಛಯಕರಣೀ ಗಾಥಾ ವುಚ್ಚತಿ -

> ದುವಿನ್ನಂ **ಧಾತು**ಸದ್ದಾನಂ, ಯಥಾ ದಿಸ್ಸತಿ ನಾನತಾ।
> **ಗೋ**ಸದ್ದಾನಂ ತಥಾ ದ್ವಿನ್ನಂ, ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾವ ನಾನತಾ॥

ತಥಾ ಹಿ ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ದ್ವಿನ್ನಂ **ಧಾತು**ಸದ್ದಾನಂ ವಿಸೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ತಂ ಯಥಾ?

ಧಾತು , ಧಾತೂ, ಧಾತವೋ। ಧಾತುಂ, ಧಾತೂ, ಧಾತವೋ। ಧಾತುನಾ, ಧಾತೂಹಿ, ಧಾತೂಭಿ। ಧಾತುಸ್ಸ, ಧಾತೂನಂ। ಧಾತುಸ್ಮಾ, ಧಾತುಮ್ಹಾ, ಧಾತೂಹಿ, ಧಾತೂಭಿ। ಧಾತುಸ್ಸ, ಧಾತೂನಂ। ಧಾತುಸ್ಮಿಂ, ಧಾತುಮ್ಹಿ, ಧಾತೂಸು। ಅಯಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಿಸೇಸೋ।

ಧಾತು, ಧಾತೂ, ಧಾತುಯೋ। ಧಾತುಂ, ಧಾತೂ, ಧಾತುಯೋ। ಧಾತುಯಾ, ಧಾತೂಹಿ, ಧಾತೂಭಿ। ಧಾತುಯಾ, ಧಾತೂನಂ। ಧಾತುಯಾ, ಧಾತೂಹಿ, ಧಾತೂಭಿ। ಧಾತುಯಾ, ಧಾತೂನಂ। ಧಾತುಯಾ, ಧಾತುಯಂ, ಧಾತೂಸು। ಅಯಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋ।

ಯಥಾ ಚ ದ್ವಿನ್ನಂ **ಧಾತು**ಸದ್ದಾನಂ ವಿಸೇಸೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ತಥಾ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ **ಗೋ**ಸದ್ದಾನಂ ವಿಸೇಸೋ ಪಞ್ಞಾಯತೇವ। ಯಥಾ ಚ ಪುನ್ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ **ಆಯು**ಸದ್ದಾನಂ "ಆಯು, ಆಯೂ, ಆಯವೋ"ತಿಆದಿನಾ, "ಆಯು, ಆಯೂ, ಆಯೂನೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ವಿಸೇಸೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಯಥಾ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ **ಗೋ**ಸದ್ದಾನಂ ವಿಸೇಸೋ ಪಞ್ಞಾಯತೇವ। ತಥಾ ಹಿ ವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ, ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ, ಉಭಯಮುತ್ತಾಕಾರವೋಹಾರೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ।

ಇದಾನಿ ಇಮಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕತ್ವಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಕಥಯಾಮ - **ಪುರಿಸೋ**ತಿ ವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರೋ, **ಕಞ್ಞಾ**ತಿ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರೋ, **ರೂಪ**ನ್ತಿ ಉಭಯಮುತ್ತಾಕಾರವೋಹಾರೋ। ಪುರಿಸೋ ತಿಟ್ಠತಿ, ಕಞ್ಞಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಕಞ್ಞಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಕಞ್ಞಾ ಪಸ್ಸತಿ, ಭೋತಿಯೋ ಕಞ್ಞಾ ತಿಟ್ಠಥ, ಏತ್ಥೇಕಪದಮಸಮಂ, ಚತ್ತಾರಿ ಸಮಾನಿ। ಪುರಿಸಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಪುರಿಸಾ ನಿಸ್ಸಟಂ, ಭವನ್ತೋ ಪುರಿಸಾ ಗಚ್ಛಥ। ಕಞ್ಞಾಯೋ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಕಞ್ಞಾಯೋ ಪಸ್ಸತಿ, ಭೋತಿಯೋ ಕಞ್ಞಾಯೋ ಗಚ್ಛಥ, ತೀಣಿ ತೀಣಿ ಸಮಾನಿ। ಪುರಿಸಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಕಞ್ಞಂ ಪಸ್ಸತಿ, ದ್ವೇ ಅಸಮಾನಿ। ಪುರಿಸೇ ಪಸ್ಸತಿ, ಪುರಿಸೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ, ದ್ವೇ ಸಮಾನಿ। ತೇನ ಪುರಿಸೇನ ಕತಂ, ತಾಯ ಕಞ್ಞಾಯ ಕತಂ, ತಾಯ ಕಞ್ಞಾಯ ದೇತಿ, ತಾಯ ಕಞ್ಞಾಯ ಅಪೇತಿ, ತಾಯ ಕಞ್ಞಾಯ ಸನ್ತಕಂ, ತಾಯ ಕಞ್ಞಾಯ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ,

ಏಕಮಸಮಂ, ಪಞ್ಚ ಸಮಾನಿ। ಏವಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ದಿಸ್ಸತಿ। ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಪನ "ರೂಪಂ, ರೂಪಾನಿ, ರೂಪಾ। ರೂಪಂ, ರೂಪಾನಿ, ರೂಪೇ। ಭೋ ರೂಪ, ಭವನ್ತೋ ರೂಪಾನಿ, ರೂಪಾ"ತಿ ಏವಂ ತೀಸು ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗಾಲಪನಟ್ಠಾನೇಸು ಸನಿಕಾರಾಯ ವಿಸೇಸಾಯ ರೂಪಮಾಲಾಯ ವಸೇನ ಉಭಯಮುತ್ತಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಂ ತೀಸು ಠಾನೇಸು ಸನಿಕಾರಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಸಬ್ಬದಾ ನ ಸನ್ತಿ, ಇತಿ ವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ, ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ, ಉಭಯಮುತ್ತಾಕಾರವೋಹಾರೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಯಂ ನಯೋ "ಸದ್ಧಾ ಸತಿ ಹಿರೀ, ಯಾ ಇತ್ಥೀ ಸದ್ಧಾ ಪಸನ್ನಾ, ತೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಸದ್ಧಾ ಪಸನ್ನಾ, ಪಹೂತಂ ಸದ್ಧಂ ಪಟಿಯತ್ತಂ, ಸದ್ಧಂ ಕುಲ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಸಮಾನಸುತಿಕಸದ್ದೇಸುಪಿ ಪದಮಾಲಾವಸೇನ ಲಬ್ಭತೇವ। ಯಾ ಚ ಪನ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ವುತ್ತಾ, ಸಾ ಏಕಚ್ಚೇಸುಪಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾಸದ್ದೇಸು ಲಬ್ಭತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವೀಸತಿಆದಯೋ ನವುತಿಪರಿಯನ್ತಾ ಸದ್ದಾ ಏಕವಚನನ್ತಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾತಿ ವುತ್ತಾ, ಏತ್ಥ "ವೀಸತಿಯಾ"ತಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖತ್ತುಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಥಾ "ತಿಂಸಾಯಾ"ತಿಆದೀನಂ "ನವುತಿಯಾ"ತಿ ಪದಪರಿಯನ್ತಾನಂ, ಏವಂ **ವೀಸತಿ**ಆದೀನಂ **ಕಞ್ಞಾ**ಸದ್ದಸ್ಸೇವ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಅವಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಯದಿ ಏವಂ **ತಿಚತು**ಸದ್ದೇಸು ಕಥನ್ತಿ? **ತಿಚತು**ಸದ್ದಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ "ತಯೋ ತಿಸ್ಸೋ ತೀಣಿ, ಚತ್ತಾರೋ ಚತುರೋ ಚತಸ್ಸೋ ಚತ್ತಾರೀ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ರೂಪಾನಿ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಾನುಗಭತ್ತಾ ಯಥಾಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ "ಪುರಿಸಾ ಕಞ್ಞಾಯೋ ಚಿತ್ತಾನೀ"ತಿಆದೀಹಿ ವಿಸದಾವಿಸದೋಭಯರಹಿತಾಕಾರವೋಹಾರಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ ಯೋಗಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚೇಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವಿಸದಾವಿಸದೋಭಯರಹಿತಾಕಾರವೋಹಾರಾತಿ ವತ್ತುಮರಹನ್ತಿ।

ಸಬ್ಬನಾಮೇಸುಪಿ ಅಯಂ ತಿವಿಧೋ ಆಕಾರೋ ಲಬ್ಭತಿ ರೂಪವಿಸೇಸಯೋಗತೋ। ಕಥಂ? ಪುನ್ನಪುಂಸಕವಿಸಯೇ "ತಸ್ಸ ಕಸ್ಸ" ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕರೂಪಾನಿ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠಿಯನ್ತಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಿಸಯೇ "ತಸ್ಸಾ ಕಸ್ಸಾ" ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕರೂಪಾನಿ ತತಿಯಾಚತುತ್ಥೀಪಞ್ಚಮೀಛಟ್ಠೀಸತ್ತಮಿಯನ್ತಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬನಾಮತ್ತೇಪಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ಏಕನ್ತತೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥ ಪನ ಸುಲಭಾನಿ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀರೂಪಾನಿ ಅನಾಹರಿತ್ವಾ ಸುದುಲ್ಲಭಭಾವೇನ ತತಿಯಾಪಞ್ಚಮೀಸತ್ತಮೀರೂಪಾನಿ ಸಾಸನತೋ ಆಹರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮ ಭಗವತೋ ಪಾವಚನೇ ನಿಕ್ಕಙ್ಖಭಾವೇನ ಸೋತೂನಂ ಪರಮಸಣ್ಹಸುಖುಮಞಾಣಾಧಿಗಮತ್ಥಂ। ತಂ ಯಥಾ? "ಆಯಸ್ಮಾ ಉದಾಯೀ ಯೇನ ಸಾ ಕುಮಾರಿಕಾ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ತಸ್ಸಾ ಕುಮಾರಿಕಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕೋ ಏಕಾಯ ರಹೋ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇ ಆಸನೇ ಅಲಂಕಮ್ಮನಿಯೇ ನಿಸಜ್ಜಂ ಕಪ್ಪೇಸೀ"ತಿ। ಏತ್ಥ "ತಸ್ಸಾ"ತಿ ತತಿಯಾಯ ರೂಪಂ, "ತಸ್ಸಾ"ತಿ ತತಿಯಾಯ ರೂಪೇ ದಿಟ್ಠೇಯೇವ "ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ ಕತರಿಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀನಿ ತತಿಯಾರೂಪಾನಿ ಪಾಳಿಯಂ ಅನಾಗತಾನಿಪಿದಿಟ್ಠಾನಿಯೇವ ನಾಮ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಮಾನಗತಿಕತ್ತಾ, ದಿಟ್ಠೇನ ಚ ಅದಿಟ್ಠಸ್ಸಪಿ ಯುತ್ತಸ್ಸ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ। "ಕಸ್ಸಾಹಂ ಕೇನ ಹಾಯಾಮೀ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಕಸ್ಸಾ"ತಿ ಪಞ್ಚಮಿಯಾ ರೂಪಂ, "ಕಸ್ಸಾ"ತಿ ಪಞ್ಚಮಿಯಾ ರೂಪೇ ದಿಟ್ಠೇಯೇವ "ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ ಕತರಿಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀನಿ ಪಞ್ಚಮಿಯಾ ರೂಪಾನಿ ಪಾಳಿಯಂ ಅನಾಗತಾನಿಪಿ ದಿಟ್ಠಾನಿಯೇವ ನಾಮ। "ಅಞ್ಞತರೋ ಭಿಕ್ಖು ವೇಸಾಲಿಯಂ ಮಹಾವನೇ ಮಕ್ಕಟಿಂ ಆಮಿಸೇನ ಉಪಲಾಪೇತ್ವಾ ತಸ್ಸಾ ಮೇಥುನಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಸೇವತಿ। ಅಞ್ಞತರೋ ಭಿಕ್ಖು ಅಞ್ಞತರಿಸ್ಸಾ ಇತ್ಥಿಯಾ ಪಟಿಬದ್ಧಚಿತ್ತೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಚ ಏತ್ಥ "ತಸ್ಸಾ ಅಞ್ಞತರಿಸ್ಸಾ"ತಿ ಚ ಸತ್ತಮಿಯಾ ರೂಪಂ, ತಸ್ಮಿಂ ದಿಟ್ಠೇಯೇವ "ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ ಕತರಿಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀನಿ ಸತ್ತಮಿಯಾ ರೂಪಾನಿ ಪಾಳಿಯಂ ಅನಾಗತಾನಿಪಿ ದಿಟ್ಠಾನಿಯೇವ ನಾಮಾತಿ।

ನನು ಚ ಭೋ "ತಸ್ಸಾ ಕುಮಾರಿಕಾಯ ಸದ್ಧಿ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ "ತಸ್ಸಾ"ತಿ ಇದಂ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ವುತ್ತಂ, "ತಾಯಾ"ತಿ ಹಿಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ, ತಥಾ "ಕಸ್ಸಾಹಂ ಕೇನ ಹಾಯಾಮೀ"ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ವುತ್ತಂ। "ಕಾಯಾ"ತಿ ಹಿಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ। "ಅಞ್ಞತರಿಸ್ಸಾ ಇತ್ಥಿಯಾ ಪಟಿಬದ್ಧಚಿತ್ತೋ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ "ಅಞ್ಞತರಿಸ್ಸಾ"ತಿ ಇದಂ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ವುತ್ತಂ। "ಅಞ್ಞತರಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ ಹಿಸ್ಸ ಅತ್ಥೋತಿ? ತನ್ನ, ಈದಿಸೇಸು ಚುಣ್ಣಿಯಪದವಿಸಯೇಸು ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ। ನನು ಚ ಭೋ ಚುಣ್ಣಿಯಪದವಿಸಯೇಪಿ "ಸಚ್ಚೇ ಗೋತಮಿ

ದೇಹೀ"ತಿಆದೀಸು "ಸಜ್ಝಸ್ಸಾ"ತಿ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ ಗರೂತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ತಥಾಪಿ ತಾದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ದ್ವೇ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಾ ಭವನ್ತಿ ಆಧಾರಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಭಾವೇನ ಭುಮ್ಮಸಮ್ಪದಾನಾನಮಿಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ "ಸಜ್ಝಸ್ಸ ದೇಥಾ"ತಿ ವತ್ತುಕಾಮಸ್ಸ ಸತೋ "ಸಜ್ಝೇ ದೇಥಾ"ತಿ ವಚನಂ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ಯುಜ್ಜತಿಯೇವ। ತಥಾ "ಸಜ್ಝೇ ದೇಥಾ"ತಿ ವತ್ತುಕಾಮಸ್ಸಪಿ ಸತೋ "ಸಜ್ಝಸ್ಸ ದೇಥಾ"ತಿ ವಚನಮ್ಪಿ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ಯುಜ್ಜತಿಯೇವ, ಯಥಾ ಪನ **ಅಲಾಬು ಲಾಬು**ಸದ್ದೇಸು ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸುಪಿ "ಲಾಬೂನಿ ಸೀದನ್ತಿ ಸಿಲಾ ಪ್ಲವನ್ತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಛನ್ದಾನುರಕ್ಖಣತ್ಥಂ **ಅಕಾರಲೋಪೋ ಹೋತೀತಿ** ಅಕ್ಖರಲೋಪೋ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಕರಿಯತಿ। ತಥಾ "ಸಜ್ಝೇ ಗೋತಮಿ ದೇಹೀ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಬುದ್ಧಿಯಾ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸಸ್ಸ ಪರಿಕಪ್ಪನಂ ಕತ್ವಾ "ಸಜ್ಝಸ್ಸಾ"ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸತ್ಥಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಆಚರಿಯಾ। ತಸ್ಮಾ "ಸಜ್ಝೇ ಗೋತಮಿ ದೇಹಿ। ವೇಸ್ಸನ್ತರೇ ವರಂ ದತ್ವಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ಯುತ್ತೋ "ತಸ್ಸಾ ಕುಮಾರಿಕಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು ಪನ ನ ಯುತ್ತೋ, ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ಚ ನಾಮ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ "ನೇವ ದಾನಂ ವಿರಮಿಸ್ಸ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಗಾಥಾಸು ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ।

ತಥಾಪಿ ವದೇಯ್ಯ ಯಾ ಸಾ ತುಮ್ಹೇಹಿ "ತಸ್ಸಾ ಮೇಥುನಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಸೇವತೀ"ತಿ ಪಾಳಿ ಆಭತಾ, ನ ಸಾ ಸತ್ತಮೀಪಯೋಗಾ। "ತಸ್ಸಾ"ತಿ ಹಿ ಇದಂ ಛಟ್ಠಿಯನ್ತಪದಂ "ತಸ್ಸಾಮಕ್ಕಟಿಯಾಅಙ್ಗಜಾತೇ ಮೇಥುನಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಸೇವತೀ"ತಿ ಅತ್ಥಸಮ್ಭವತೋತಿ? ತನ್ನ, **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ತಸ್ಸಾತಿ ಭುಮ್ಮವಚನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂಯೇವ "ತಸ್ಸಾ ಚ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಸಿಕ್ಖಂ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೋ ಸಿಕ್ಖತಿ, ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇ ಅವೀತಿಕ್ಕಮನ್ತೋ ಸಿಕ್ಖತೀ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ "ತಸ್ಸಾ"ತಿ ಭುಮ್ಮವಚನಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ। ನನು ಚ ಭೋ ತತ್ಥಾಪಿ "ತಸ್ಸಾ"ತಿ ಇದಂ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನನ್ತಿ? "ಅತಿವಿಯ ತ್ವಂ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸನಯೇ ಕುಸಲೋಸಿ, ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸಿಕೋ ನಾಮಾ"ತಿ ಭವಂ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಯೋ ತ್ವಂ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕತ್ಥೇರೇಹಿ ವುತ್ತಪಾಳಿಮ್ಪಿ ಉಲ್ಲಙ್ಘಸಿ, ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಮ್ಪಿ ಉಲ್ಲಙ್ಘಸಿ, ಅಪರಮ್ಪಿ ತೇ **ನಿದ್ದೇಸಪಾಳಿಂ** ಆಹರಿಸ್ಸಾಮ। ಸಚೇ ತ್ವಂ ಪಣ್ಡಿತಜಾತಿಕೋ, ಸಞ್ಞತ್ತಿಂ ಗಮಿಸ್ಸಸಿ। ಸಚೇ ಅಪಣ್ಡಿತಜಾತಿಕೋ, ಅತ್ತನೋ ಗಾಹಂ ಅಮುಞ್ಚನ್ತೋಯೇವ ಸಞ್ಞತ್ತಿಂ ನ ಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಸಾಸನೇ ಚಿತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ಸುಣೋಹೀತಿ। "ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಸಿಕ್ಖೇಥ ಇಧೇವ ಜನ್ತೂ"ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥಂ ನಿದ್ದಿಸನ್ತೇನ ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದೇನ ಸತ್ಥುಕಪ್ಪೇನ ಅಗ್ಗಸಾವಕೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ **ಆಯಸ್ಮತಾ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ** "ಇಧಾತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಖನ್ತಿಯಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ರುಚಿಯಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಆದಾಯೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮೇ"ತಿ ಏವಂ "ಇಮಿಸ್ಸಾ"ತಿ ಪದಂ ಭುಮ್ಮವಚನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತಞ್ಚ "ಇಧಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥವಾಚಕತ್ತಾ ಸತ್ತಮಿಯಾ ರೂಪನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಇತಿ "ಇಮಿಸ್ಸಾ"ತಿ ಸತ್ತಮಿಯಾ ರೂಪೇ ದಿಟ್ಠೇಯೇವ "ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ ಕತರಿಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀನಿ ಸತ್ತಮಿಯಾ ರೂಪಾನಿ ಪಾಳಿಯಂ ಅನಾಗತಾನಿಪಿ ದಿಟ್ಠಾನಿಯೇವ ನಾಮ।

ಅಪರಮ್ಪಿ ತೇ ಸಬ್ಬಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಕೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುನಾ ಆಹಚ್ಚಭಾಸಿತಂ ಪಾಳಿಂ ಆಹರಿಸ್ಸಾಮ, ಚಿತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ಸುಣೋಹಿ, "ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಂ ದ್ವೇ ಅರಹನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ "ಏಕಿಸ್ಸಾ"ತಿ ಇದಂ ಸತ್ತಮಿಯಾ ರೂಪಂ। ಏವಂ "ಏಕಿಸ್ಸಾ"ತಿ ಸತ್ತಮಿಯಾ ರೂಪೇ ದಿಟ್ಠೇಯೇವ "ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ ಕತರಿಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀನಿ ಸತ್ತಮಿಯಾ ರೂಪಾನಿ ಪಾಳಿಯಂ ಅನಾಗತಾನಿಪಿ ದಿಟ್ಠಾನಿಯೇವ ನಾಮ। ನ ಹಿ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ವೋಹಾರಾ ಸರೂಪತೋ ಪಾಳಿಆದೀಸು ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಏಕಚ್ಚೇ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಏಕಚ್ಚೇ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿಯೇವ। ಅತ್ರಿದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

"ತಸ್ಸಾ"ಇಚ್ಚಾದಯೋ ಸದ್ದಾ, "ತಾಯ"ಇಚ್ಚಾದಯೋ ವಿಯ।
ಞೇಯ್ಯಾ ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು, ತತಿಯಾದೀಸು ಧೀಮತಾ॥

ತಿಣ್ಣನ್ನಂ ಪನ **ನಾ**ದೀನಂ, ಹೋತಿ ಸಬ್ಯಪದೇಸತೋ।
"ತಸ್ಸಾ ಕಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀನಿ, ಭವನ್ತಿ ತತಿಯಾದಿಸು॥

ಅತ್ರ ಪನಾಯಂ ಪಾಳಿನಯವಿಭಾವನಾ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯವಿಭಾವನಾ ಚ - ತಸ್ಸಾ ಕಞ್ಞಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಸಾ ಕಞ್ಞಾಯ ಕತಂ, ತಸ್ಸಾ ಕಞ್ಞಾಯ ದೇತಿ, ತಸ್ಸಾ ಕಞ್ಞಾಯ ಅಪೇತಿ, ತಸ್ಸಾ ಕಞ್ಞಾಯ ಅಯಂ ಕಞ್ಞಾ ಹೀನಾ, ತಸ್ಸಾ ಕಞ್ಞಾಯ ಅಯಂ ಕಞ್ಞಾ ಅಧಿಕಾ, ತಸ್ಸಾ ಕಞ್ಞಾಯ ಸನ್ತಕಂ, ತಸ್ಸಾ ಕಞ್ಞಾಯ ಪತಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ। ದುಲ್ಲಭಾಯಂ ನೀತಿ ಸಾಧುಕಂ ಚಿತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ಪರಿಯಾಪುಣಿತಬ್ಬಾ ಸಾಸನಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥಂ। ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಪಾಳಿಅಟ್ಠಕಥಾನಯಾನುಸಾರೇನ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ಞಾತಬ್ಬಾ।

ಏವಂ ಪನ ಞತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುಜಾತಿನಾ "ದ್ವಿನ್ನಂ **ಗೋ**ಸದ್ದಾನಂ ರೂಪಮಾಲಾವಿಸೇಸೇನ ಲಿಙ್ಗನಾನತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿ ನಿಟ್ಠಮೇತ್ಥಾವಗನ್ತಬ್ಬಂ। **ಗೋ**ಸದ್ದೋ ಹಿ "ಪುರಿಸೋ ಮಾತುಗಾಮೋ ಓರೋಧೋ ಆಪೋ ಸತ್ಥಾ"ತಿಆದಯೋ ವಿಯ ನ ನಿಯೋಗಾ ವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರೋ, ನಾಪಿ "ಕಞ್ಞಾ ರತ್ತಿ ಇತ್ಥೀ"ತಿಆದಯೋ ವಿಯ ನಿಯೋಗಾ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರೋ। ತಥಾ ಹಿ ಅಯಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವೇ **ಧಾತು**ಸದ್ದೋ ವಿಯ ವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರೋ, ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವೇ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರೋ । ಇತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸೋತೂನಂ ಞಾಪನೇನ ಪರಮಸಣ್ಹಸುಖುಮಞಾಣಪ್ಪಟಿಲಾಭತ್ಥಂ "ಗೋ, ಗಾವೀ ಗಾವೋ। ಗಾವಿಂ, ಗವೋ"ತಿಆದಿನಾ ಓಕಾರನ್ತಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಆವೇಣಿಕಾ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಪನ "ಗಾವಿ"ನ್ತಿ ಏಕಕ್ಖತ್ತುಮಾಗತಂ, "ಗೋ ಗೋಹೀ"ತಿಆದೀನಿ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ, "ಗಾವೋ ಗಾವೀ ಗಾವ"ನ್ತಿ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ, "ಗಾವಿಯಾ"ತಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖತ್ತುಂ, ಏವಮೇತ್ಥ ಪಞ್ಚಕ್ಖತ್ತುಂ ಆಗತಪದಾನಂ ವಸೇನ ಅವಿಸದಾಕಾರೋ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಇದಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಇಮಞ್ಹಿ ನಯಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ನತ್ಥಿ ಅಞ್ಞೋ ನಯೋ ಯೇನ **ಗೋ**ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಸಿಯಾ। ತಸ್ಮಾ ಇದಮೇವ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಮತಂ ಸಾರತೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಂ। ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸಙ್ಖಾತಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ **ಗೋ**ಸದ್ದಾನಂ ರೂಪಮಾಲಾಯ ನಿಬ್ಬಿಸೇಸತಂ ವದನ್ತಾನಂ ಪನ ಆಚರಿಯಾನಂ ಮತಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇ ವತ್ತಮಾನೇನ **ಗೋ**ಸದ್ದೇನಿ'ತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ವತ್ತಮಾನಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ರೂಪಮಾಲಾಯ ಸದಿಸತ್ತೇ ಸತಿ **ಮಾತುಗಾಮ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಯೋ ಸಮಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವಪರಿಕಪ್ಪನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ನ ಸಾರತೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಂ।

ಏತ್ಥ ಪನ ಕಿಞ್ಚಿ ಲಿಙ್ಗಸಂಸನ್ದನಂ ಕಥಯಾಮ - ಹೇಟ್ಠಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಗೋ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಯಂ "ಗಾವುಂ ಗಾವಂ ಗಾವೇನಾ"ತಿಆದೀನಿ ಏಕಕ್ಖತ್ತುಮಾಗತಾನಿ, "ಗೋ ಗೋಹೀ"ತಿಆದೀನಿ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ, "ಗಾವೋ ಗವೋ ಗವ"ನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ಪನ "ಸತ್ಥಾ ರಾಜಾ"ತಿಆದೀನಿ ವಿಯ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ, ಚತುಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ ಪನೇತ್ಥ ಪಞ್ಚಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ ಆಗತಪದಾನಿ ನ ಸನ್ತಿ। ತದಭಾವತೋ ವಿಸದಾಕಾರೋ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಪುರಿಸ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಯಮ್ಪಿ "ಪುರಿಸೋ ಪುರಿಸ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ಏಕಕ್ಖತ್ತುಮಾಗತಾನಿ, "ಪುರಿಸೇ"ತಿಆದೀನಿ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ, "ಪುರಿಸಾ"ತಿ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ। ಏವಂ ವಿಸದಾಕಾರೋ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಆ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಪನ "ಕಞ್ಞ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ಏಕಕ್ಖತ್ತುಮಾಗತಾನಿ, "ಕಞ್ಞಾಹೀ"ತಿಆದೀನಿ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ, "ಕಞ್ಞಾಯೋ"ತಿಆದೀನಿ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ, "ಕಞ್ಞಾ"ತಿ ಇದಂ ಚತುಕ್ಖತ್ತುಂ, "ಕಞ್ಞಾಯಾ"ತಿ ಇದಂ ಪನ ಪಞ್ಚಕ್ಖತ್ತುಂ। ಏವಂ ಅವಿಸದಾಕಾರೋ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಆ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸ್ಸತು "ಸತ್ಥರೀ"ತಿಆದೀನಿ ಏಕಕ್ಖತ್ತುಮಾಗತಾನಿ, "ಸತ್ಥು"ತಿಆದೀನಿ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ, "ಸತ್ಥಾ"ತಿಆದೀನಿ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ, ಏವಂ ವಿಸದಾಕಾರೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬಾಸುಪಿ ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪದಮಾಲಾಸು ವಿಸದಾಕಾರೋ ಚ ಅವಿಸದಾಕಾರೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಪನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಯಂ "ಚಿತ್ತೇನಾ"ತಿಆದೀನಿ ಏಕಕ್ಖತ್ತುಮಾಗತಾನಿ, "ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ, "ಚಿತ್ತಾನೀ"ತಿ ಇದಂ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಆಗತಂ। **ಅಟ್ಠಿ ಆಯು**ಸದ್ದಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏತ್ಥ ಉಭಯಮುತ್ತಾಕಾರೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪೇತ್ಥ ಚತುಕ್ಖತ್ತುಂ ಪಞ್ಚಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ ಆಗತಪದಾನಂ ಅಭಾವತೋ ವಿಸದಾಕಾರೋ ಉಪಲಬ್ಭಮಾನೋ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾಪಿ ಯಸ್ಮಾ "ಚಿತ್ತಂ ಅಟ್ಠಿ ಆಯೂ"ತಿಆದೀನಿ ನಪುಂಸಕಾನಿ "ಗಚ್ಛಂ ಅಗ್ಗಿ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದೀನಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ನಯೇನ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ ವಿಸದಾಕಾರಞ್ಚ, "ರತ್ತಿ ಯಾಗೂ"ತಿಆದೀನಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಂ ನಯೇನ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ ಅವಿಸದಾಕಾರಞ್ಚ ಉಭಯಮನುಪಗಮ್ಮ ವಿಸೇಸತೋ "ಚಿತ್ತಂ, ಚಿತ್ತಾನಿ, ಚಿತ್ತಾ। ಚಿತ್ತಂ, ಚಿತ್ತಾನಿ, ಚಿತ್ತೇ"ತಿಆದಿನಾ ಸನಿಕಾರಾಯ ರೂಪಮಾಲಾಯ ರೂಪವನ್ತಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಮಾಕಾರೋ ಉಭಯಮುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ತಿವಿಧೋಪಾಯಂ ಆಕಾರೋ ಸಕ್ಕಟಭಾಸಾಸು ನ ಲಬ್ಭತಿ। ತೇನೇಸ ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ಬ್ಯಾಕರಣಸತ್ಥೇಸು ನ ವುತ್ತೋ। ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಪನ ಮೂಲಭಾಸಾಭೂತಾಯ ಜಿನೇರಿತಾಯ ಮಾಗಧಿಕಾಯ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಯಾ ಲಬ್ಭತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅಯಂ

ನಿರುತ್ತಿಮಞ್ಜೂಸಾಯಂ ವುತ್ತೋ -

ಕಿಂ ಪನೇತಂ ಲಿಙ್ಗಂ ನಾಮ? ಕೇಚಿ ತಾವ ವದನ್ತಿ -

"ಥನಕೇಸವತೀ ಇತ್ಥೀ, ಮಸ್ಸುವಾ ಪುರಿಸೋ ಸಿಯಾ। ಉಭಿನ್ನಮನ್ತರಂ ಏತಂ, ಇತರೋ'ಭಯಮುತ್ತಕೋ'ತಿ

ವುತ್ತತ್ತಾ ವಿಸಿಟ್ಠಾ ಥನಕೇಸಾದಯೋ ಲಿಙ್ಗ"ನ್ತಿ, ಏತಂ ನ ಸಬ್ಬತ್ಥ, ಗಙ್ಗಾಸಾಲಾರುಕ್ಖಾದೀನಂ ಥನಾದಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಾಭಾವತೋ।

ಅಪರೇ ವದನ್ತಿ - "ನ ಲಿಙ್ಗಂ ನಾಮ ಪರಮತ್ಥತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಿ, ಲೋಕಸಙ್ಕೇತರೂಳ್ಹೋ ಪನ ವೋಹಾರೋ ಲಿಙ್ಗಂ ನಾಮಾ"ತಿ। ಇದಮೇತ್ಥ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ। ಸಬ್ಬಲಿಙ್ಗಿಕೋಪಿ ಸದ್ದೋ ಹೋತಿ **ತಟಂ ತಟೀ ತಟೋ**ತಿ। ಯದಿ ಚ ಪರಮತ್ಥತೋ ಲಿಙ್ಗಂ ನಾಮ ಸಿಯಾ, ಕಥಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರುದ್ಧಾನಂ ತೇಸಂ ಏಕತ್ಥ ಸಮಾವೇಸೋ ಭವತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ, ವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ, ಉಭಯಮುತ್ತಾಕಾರವೋಹಾರೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ।

ಏತ್ಥ ಪನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಸಙ್ಖಾತಪಬನ್ಧವಸೇನೇವ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರಾದಿತಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ, ನ ಏಕೇಕಪದವಸೇನ। ತಥಾ ಹಿ "ಕಞ್ಞಾ ಪುರಿಸೋ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಚ, "ಕಞ್ಞಾಯೋ ಪುರಿಸಾ ಚಿತ್ತಾನೀ"ತಿ ಚ ಏವಮಾದಿಕಸ್ಸ ಏಕೇಕಪದಸ್ಸ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರಾದಿತಾ ನ ದಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಪಬನ್ಧವಸೇನ ವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರಾದಿಭಾವೇ ಸಿದ್ಧೇಯೇವ ಸಮುದಾಯಾವಯವತ್ತಾ ಏಕೇಕಪದಸ್ಸಪಿ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರಾದಿತಾ ಸಿಜ್ಝತೇವ।

ಕೇಚಿ ಪನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಸಙ್ಖಾತಂ ಪಬನ್ಧಂ ಅಪರಾಮಸಿತ್ವಾ ಏಕೇಕಪದವಸೇನೇವ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರಾದಿಕಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ತೇ ವತ್ತಬ್ಬಾ "ಯದಿ ಏಕೇಕಪದಸ್ಸೇವ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರಾದಿತಾ ಸಿಯಾ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ 'ಕಞ್ಞಾ ಪುರಿಸಾ ಸತ್ಥಾ ಗುಣವಾ ರಾಜಾ'ತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಂ ಆಕಾರಸುತಿವಸೇನ, 'ಪುರಿಸೋ ಸತ್ಥಾರೋ ಕಞ್ಞಾಯೋ'ತಿಆದೀನಂ ಪನ **ಓ**ಕಾರಸುತಿವಸೇನ, 'ಚಿತ್ತಂ ಪುರಿಸಂ ಕಞ್ಞ'ನ್ತಿಆದೀನಂ ಅನುಸಾರಸುತಿವಸೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮಾನಸುತಿಸಮ್ಭವಾ ಕಥಂ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರಾದಿತಾ ಸಿಯಾ"ತಿ? ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತೇ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯುಂ "ಸಿಯಾ ಏವ, ನಾನತ್ತಂ ಪನ ತೇಸಂ ದುಪ್ಪಟಿವೇಧ"ನ್ತಿ। ತೇ ವತ್ತಬ್ಬಾ "ಮಾ ತುಮ್ಹೇ ಏವಮವಚುತ್ಥ, ದುಜ್ಜಾನತರಮ್ಪಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಕಥನಸಮತ್ಥಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಜಾನನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸುಟ್ಠು ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ವದೇಥಾ"ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಪನ ವತ್ವಾ ತತೋ ಉತ್ತರಿ ತೇ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ "**ಬೋಧಿ**ಸದ್ದೋ **ಆಯು**ಸದ್ದೋ ಚ ಕತರಲಿಙ್ಗೋ"ತಿ। ತೇ ಜಾನನ್ತಾ ಏವಂ ವಕ್ಖನ್ತಿ "**ಬೋಧಿ**ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಚೇವ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ ಚ, **ಆಯು**ಸದ್ದೋ ಚ ಪನ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ ಚ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ ಚಾತಿ ದ್ವಿಲಿಙ್ಗಾ ಏತೇ ಸದ್ದಾ"ತಿ। ತೇ ವತ್ತಬ್ಬಾ "ಯದಿ **ಬೋಧಿ**ಸದ್ದೋ ಚ **ಆಯು**ಸದ್ದೋ ಚ ದ್ವಿಲಿಙ್ಗಾ ಏತೇ ಸದ್ದಾ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ದ್ವಿನ್ನಂ **ಬೋಧಿ**ಸದ್ದಾನಂ ಏಕಪದಭಾವೇನ ವವತ್ಥಿತಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ ಕಥಂ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ಚ ವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ಚ ಸಿಯಾ, ಕಥಞ್ಚ ಪನ ದ್ವಿನ್ನಂ **ಆಯು**ಸದ್ದಾನಂ ಏಕಪದಭಾವೇನ ವವತ್ಥಿತಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ ಉಭಯಮುತ್ತಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ಚ ವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರತಾ ಚ ಸಿಯಾ"ತಿ? ಏವಂ ವುತ್ತಾ ತೇ ಅದ್ಧಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಉತ್ತರಿ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾ ನಿರುತ್ತರಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಸದ್ದಸತ್ಥವಿದೂ ಪನ ಸದ್ದಸತ್ಥತೋ ನಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವದನ್ತಿ -

"ಏಸೋ'ಸಾ ಏತ'ಮಿತಿ ಚ,
ಪಸಿದ್ಧಿ ಅತ್ಥೇಸು ಯೇಸು ಲೋಕಸ್ಸ।
'ಥೀಪುಮನಪುಂಸಕಾನೀ'ತಿ,
ವುಚ್ಚನ್ತೇ ತಾನಿ ನಾಮಾನೀ"ತಿ॥

ತೇಸಂ ಕಿರ ಅಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ - "ಏಸೋ ಪುರಿಸೋ, ಏಸೋ ಮಾತುಗಾಮೋ, ಏಸೋ ರಾಜಾ, ಏಸಾ ಇತ್ಥೀ, ಏಸಾ ಲತಾ, ಏತಂ ನಪುಂಸಕಂ, ಏತಂ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪುರಿಸಾದೀಸು ಯೇಸು ಅತ್ಥೇಸು ಲೋಕಸ್ಸ "ಏಸೋ ಏಸಾ ಏತ"ನ್ತಿ ಚ ಪಸಿದ್ಧಿ ಹೋತಿ, ತೇಸು ಅತ್ಥೇಸು ತಾನಿ ನಾಮಾನಿ "ಪುಮಿತ್ಥಿನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತಂದ್ವಾರೇನ ಅಞ್ಞಾನಿಪೀತಿ। ಏವಂ ವದನ್ತೇಹಿ ತೇಹಿ "ಇಮಿನಾ ನಾಮ ಆಕಾರೇನ 'ಏಸೋ ಏಸಾ ಏತ'ನ್ತಿ ನಾಮಾನಿ ಅಞ್ಞಾನಿ ಚ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾದಿನಾಮಂ ಲಭನ್ತೀ"ತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ ನ ದಸ್ಸಿತೋ, ಸದ್ಧಮ್ಮನಯಞ್ಞೂಹಿ ಪನ ನೇರುತ್ತಿಕೇಹಿ ದಸ್ಸಿತೋ "ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗ"ನ್ತಿಆದಿನಾ।

ಕೇಚಿ ಪನ "ಅವಿಸದಾಕಾರಾನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ವಾಚಕೋ ವೋಹಾರೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಯದಿ ಹಿ ಅವಿಸದಾಕಾರಾನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ವಾಚಕೋ ವೋಹಾರೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಮಾತುಗಾಮಕಲತ್ತಕನ್ತಕಣ್ಟಕಗುಮ್ಬಾದಯೋಪಿ ವೋಹಾರಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಿ ಸಿಯುಂ ಅವಿಸದಾಕಾರತ್ತಾ ತದತ್ಥಾನಂ। ಯದಿ ಪನ ವಿಸದಾಕಾರಾನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ವಾಚಕೋ ವೋಹಾರೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ "ದೇವತಾ ಸದ್ಧಾ ಞಾಣ"ಮಿಚ್ಚಾದಯೋಪಿ ವೋಹಾರಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಿ ಸಿಯುಂ ವಿಸದಾಕಾರತ್ತಾ ತದತ್ಥಾನಂ। ಅಥ ವಾ ಯದಿ ಅವಿಸದಾಕಾರಾನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ವಾಚಕೋ ವೋಹಾರೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ, ವಿಸದಾಕಾರಾನಂ ಪನತ್ಥಾನಂ ವಾಚಕೋ ವೋಹಾರೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಏಕಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಏಕಕ್ಖಣೇ ದ್ವೀಹಿ ಲಿಙ್ಗೇಹಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬತಾ ಸಿಯಾ -

"ಅತ್ಥಕಾಮೋಸಿ ಮೇ ಯಕ್ಖ, ಹಿತಕಾಮಾಸಿ ದೇವತೇ।
ಕರೋಮಿ ತೇ ತಂ ವಚನಂ, ತ್ವಂಸಿ ಆಚರಿಯೋ ಮಮಾ"ತಿ॥

ಯದಿ ಚ ಉಭಯಮುತ್ತಾಕಾರಾನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ವಾಚಕೋ ವೋಹಾರೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಉಭಯಮುತ್ತಾಕಾರಾನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ತಿಣರುಕ್ಖಾದೀಸು "ಇದಂ ನಾಮಾ"ತಿ ನಿಯಮಾಭಾವತೋ ಲಿಙ್ಗವಚನಂ ವಿರುದ್ಧಂ ಸಿಯಾ। ಅಪಿಚ "ಪಞ್ಞಾರತನಂ। ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಂ ಸಾವಕಯುಗ"ನ್ತಿ ಚ ಆದಿನಾ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಚನೇನ ತದತ್ಥಾನಮ್ಪಿ ಉಭಯಮುತ್ತಾಕಾರತಾ ವುತ್ತಾ ಸಿಯಾ। ಅಪಿಚ ಏಕಮ್ಪಿ ತೀರಂ "ತಟಂ ತಟೀ ತಟೋ"ತಿ ತೀಹಿ ಲಿಙ್ಗೇಹಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ। ಏಕಮ್ಪಿ ಚ ಞಾಣಂ "ಪಞ್ಞಾಣಂ ಪಞ್ಞಾ ಪಜಾನನಾ ಅಮೋಹೋ"ತಿಆದಿನಾ ತೀಹಿ ಲಿಙ್ಗೇಹಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ನಯಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಯಥಾವುತ್ತೋಯೇವ ನಯೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಲೋಕಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಇತ್ಥೀನಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಕಾಯೋ ವಿಸದೋ ಹೋತಿ, ಉಪರಿಮಕಾಯೋ ಅವಿಸದೋ, ಉರಮಂಸಂ ಅವಿಸದಂ, ಗಮನಾದೀನಿಪಿ ಅವಿಸದಾನಿ । ಇತ್ಥಿಯೋ ಹಿ ಗಚ್ಛಮಾನಾ ಅವಿಸದಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಿಟ್ಠಮಾನಾ ನಿಪಜ್ಜಮಾನಾ ನಿಸೀದಮಾನಾ ಖಾದಮಾನಾ ಭುಞ್ಜಮಾನಾ ಅವಿಸದಂ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಪುರಿಸಮ್ಪಿ ಹಿ ಅವಿಸದಂ ದಿಸ್ವಾ "ಮಾತುಗಾಮೋ ವಿಯ ಗಚ್ಛತಿ ತಿಟ್ಠತಿ ನಿಪಜ್ಜತಿ ನಿಸೀದತಿ ಖಾದತಿ ಭುಞ್ಜತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಇತಿ ಯಥಾ ಇತ್ಥಿಯೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅವಿಸದಾಕಾರಾ, ತಥಾ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಸ್ಸ ವಾ ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಯೇ ವೋಹಾರಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅವಿಸದಾಕಾರಾ, ತೇಯೇವ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಿ ನಾಮ ಭವನ್ತಿ। ತಂ ಯಥಾ? "ಕಞ್ಞಾ ದೇವತಾ ಧೀತಲಿಕಾ ದುಬ್ಬಾ ಸದ್ಧಾ ರತ್ತಿ ಇತ್ಥೀ ಯಾಗು ವಧೂ" ಇಚ್ಚೇವಮಾದೀನಿ। ಪುರಿಸಾನಂ ಪನ ಹೇಟ್ಠಿಮಕಾಯೋ ಅವಿಸದೋ ಹೋತಿ, ಉಪರಿಮಕಾಯೋ ವಿಸದೋ, ಉರಮಂಸಂ ವಿಸದಂ, ಗಮನಾದೀನಿಪಿ ವಿಸದಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಪುರಿಸಾ ಹಿ ಗಚ್ಛಮಾನಾ ವಿಸದಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಿಟ್ಠಮಾನಾ ನಿಪಜ್ಜಮಾನಾ ನಿಸೀದಮಾನಾ ಖಾದಮಾನಾ ಭುಞ್ಜಮಾನಾ ವಿಸದಂ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಇತ್ಥಿಮ್ಪಿ ಹಿ ಗಮನಾದೀನಿ ವಿಸದಾನಿ ಕುರುಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ "ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿಆದೀನಿ ವದನ್ತಿ। ಇತಿ ಯಥಾ ಪುರಿಸಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ವಿಸದಾಕಾರಾ, ತಥಾ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಸ್ಸ ವಾ ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಯೇ ವೋಹಾರಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ವಿಸದಾಕಾರಾ, ತೇಯೇವ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಿ ನಾಮ ಭವನ್ತಿ। ತಂ ಯಥಾ? "ಪುರಿಸೋ ಮಾತುಗಾಮೋ ಓರೋಧೋ ಆಪೋ ರುಕ್ಖೋ ಮೋಹೋ ಸತ್ಥಾ" ಇಚ್ಚೇವಮಾದೀನಿ। ಯಥಾ ಚ ಪನ ನಪುಂಸಕಾ ಉಭಯಮುತ್ತಾಕಾರಾ, ತಥಾ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ

ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಸ್ಸ ವಾ ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಯೇ ವೋಹಾರಾ ಉಭಯಮುತ್ತಾಕಾರಾ, ತೇಯೇವ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಿ ನಾಮ ಭವನ್ತಿ। ತಂ ಯಥಾ? "ಚಿತ್ತಂ ರೂಪಂ ಇತ್ಥಾಗಾರಂ ಕಲತ್ತಂ ನಾಟಕಂ ರತನಂ ಇಣಂ ಅಟ್ಠಿ ಆಯು"ಇಚ್ಚೇವಮಾದೀನಿ। ಇಚ್ಚೇವಂ ನಾಮಿಕಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ವೋಹಾರಾನಂ -

ವಿಸದಾವಿಸದಾಕಾರಾ, ಆಕಾರೋ'ಭಯಮುತ್ತಕೋ।
ಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಂ, ಞೇಯ್ಯಂ **ಸ್ಯಾ**ದಿಪ್ಪಬನ್ಧತೋ॥

ಇದಂ ಠಾನಂ ದುಬ್ಬಿನಿವಿಜ್ಝಂ ಮಹಾವನಗಹನಂ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ ನಿಜ್ಜಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಂ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಇತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ನಾಮಿಕಪದಾನಂ ಪಬನ್ಧನಿಸ್ಸಿತೇನ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರಾದಿಭಾವೇನ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾದಿಭಾವಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೋ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ **ಗೋ**ಸದ್ದಾನಂ ಪಬನ್ಧನಿಸ್ಸಿತೇನ ಅವಿಸದಾಕಾರವೋಹಾರಾದಿಭಾವೇನ ಯಥಾಸಕಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾದಿಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋಯಂ **ಓ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ।

ಓಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಂ **ಓ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ **ಆ**ಕಾರನ್ತ **ಇ**ವಣ್ಣನ್ತ **ಉ**ವಣ್ಣ**ನ್ತೋ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧಾನಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಿ ನಿರವಸೇಸತೋ ಗಹಿತಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಏತೇಸು ಪನ ಕೇಸಞ್ಚಿ **ಆ**ಕಾರನ್ತಾನಂ **ಈ**ಕಾರನ್ತಾನಞ್ಚ ಕತ್ಥಚಿ ಪಚ್ಚತ್ತೇಕವಚನಸ್ಸ **ಏ**ಕಾರಾದೇಸವಸೇನ ಯೋ ಪಭೇದೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಥಾ ಹಿ -

"ನ ತ್ವಂ ರಾಧ ವಿಜಾನಾಸಿ, ಅಡ್ಢರತ್ತೇ ಅನಾಗತೇ।
ಅಬ್ಯಯತಂ ವಿಲಪಸಿ, ವಿರತ್ತೇ ಕೋಸಿಯಾಯನೇ"ತಿ

ಇಮಸ್ಮಿಂ **ರಾಧಜಾತಕೇ** "ವಿರತ್ತಾ"ತಿ **ಆ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಸ್ಸ **ಏ**ಕಾರಾದೇಸವಸೇನ "ವಿರತ್ತೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ "ಕೋಸಿಯಾಯನೀ"ತಿ **ಈ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಸ್ಸ **ಏ**ಕಾರಾದೇಸವಸೇನ "ಕೋಸಿಯಾಯನೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ **ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೋ "ವಿರತ್ತೇ ಕೋಸಿಯಾಯನೇ**ತಿ ಮಾತಾ ನೋ ಕೋಸಿಯಾಯನೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ ವಿರತ್ತಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಿತರಿ ನಿಪ್ಪೇಮಾ ಜಾತಾ"ತಿ ಅತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣೇಸಿ। ನನು ಚ ಭೋ **ಪಾಳಿಯಂ** "ವಿರತ್ತೇ"ತಿ, "ಕೋಸಿಯಾಯನೇ"ತಿ ಚ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ **"ಏ**ಕಾರನ್ತಮ್ಪಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ? ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ **ಆ**ಕಾರೀಕಾರನ್ತೋಗಧರೂಪವಿಸೇಸತ್ತಾ ತೇಸಂ ರೂಪಾನಂ। ಆದೇಸವಸೇನ ಹಿ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ ವಿಸುಂ **ಏ**ಕಾರನ್ತಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಂ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಛಬ್ಬಿಧತಾಯೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಾ।

ಇಚ್ಚೇವಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಂ, ಪಕಿಣ್ಣನಯಸಾಲಿನೀ।
ಪದಮಾಲಾ ವಿಭತ್ತಾ ಮೇ, ಸಾಸನತ್ಥಂ ಸಯಮ್ಭುನೋ॥

ಸದ್ದನೀತಿಸೂರಿಯೋಯಂ,
ಅನೇಕಸುವಿನಿಚ್ಛಯರಸ್ಮಿಕಲಾಪೋ।
ಸಂಸಯನ್ಧಕಾರನುದೋ,
ಕಸ್ಸ ಮತಿಪದುಮಂ ನ ವಿಕಾಸೇ॥

ಇತಿ ನವಙ್ಗೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಬ್ಯಪ್ಪಥಗತೀಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ

ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಾಯ ಕತೇ ಸದ್ದನೀತಿಪ್ಪಕರಣೇ

ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ

ಅಟ್ಠಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೯. ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ

ಅಥ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಮತಂ ಪುರೇಚರಂ ಕತ್ವಾ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಂ "ಭೂತಂ"ಇಚ್ಚಾದಿಕಸ್ಸ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ವಕ್ಖಾಮ -

ಚಿತ್ತಂ, ಚಿತ್ತಾನಿ। ಚಿತ್ತಂ, ಚಿತ್ತಾನಿ। ಚಿತ್ತೇನ, ಚಿತ್ತೇಹಿ, ಚಿತ್ತೇಭಿ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ, ಚಿತ್ತಾನಂ। ಚಿತ್ತಾ, ಚಿತ್ತಸ್ಮಾ, ಚಿತ್ತಮ್ಹಾ, ಚಿತ್ತೇಹಿ, ಚಿತ್ತೇಭಿ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ, ಚಿತ್ತಾನಂ। ಚಿತ್ತೇ, ಚಿತ್ತಸ್ಮಿಂ, ಚಿತ್ತಮ್ಹಿ, ಚಿತ್ತೇಸು। ಭೋ ಚಿತ್ತ, ಭೋ ಚಿತ್ತಾ, ಭವನ್ತೋ ಚಿತ್ತಾನಿ। **ಯಮಕಮಹಾಥೇರ**ಮತಂ।

ಏತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ಚಿತ್ತಾ"ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತಬಹುವಚನಂ "ಚಿತ್ತೇ"ತಿ ಉಪಯೋಗಬಹುವಚನಞ್ಚ ಅನಾಗತಂ, ತಥಾಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ತಾದಿಸಾನಂ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತನಪುಂಸಕರೂಪಾನಂ ದಸ್ಸನತೋ **ವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿ**ಯಞ್ಚ "ಛ ಚಿತ್ತಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ"ತಿಆದಿದಸ್ಸನತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಮೇವ , ತಸ್ಮಾ "ಚಿತ್ತಂ, ಚಿತ್ತಾನಿ, ಚಿತ್ತಾ। ಚಿತ್ತಂ, ಚಿತ್ತಾನಿ, ಚಿತ್ತೇ"ತಿ ಕಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಾನಞ್ಹಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಂ ಕತ್ಥಚಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ವಿಯ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗಬಹುವಚನಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ತಾನಿ ಚ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇನ ವಾ ಸಲಿಙ್ಗೇನ ವಾ ಅಲಿಙ್ಗೇನ ವಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಕೇವಲಾನಿ ವಾ ಪಾವಚನೇ ಸಞ್ಚರನ್ತಿ। ಅತ್ರ "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ। ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ। ಸಬ್ಬೇ ಮಾಲಾ ಉಪೇನ್ತಿಮಂ। ಯಸ್ಸ ಏತೇ ಧನಾ ಅತ್ಥಿ। ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಭೂತಾ। ತೀಣಿನ್ದ್ರಿಯಾ। ದ್ವೇ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ। ದಸಿನ್ದ್ರಿಯಾ। ದ್ವೇ ಮಹಾಭೂತೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ದ್ವೇ ಮಹಾಭೂತಾ, ಪಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಾ, ಚತುರೋ ಅಙ್ಗೇ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ, ಸೇಮಿ ವಮ್ಮಿಕಮತ್ಥಕೇ, ರೂಪಾ ಸದ್ದಾ ರಸಾ ಗನ್ಧಾ। ರೂಪೇ ಚ ಸದ್ದೇ ಚ ಅಥೋ ರಸೇ ಚ। ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಅನೇಕಸತಾ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಏತ್ಥ ಪನ "ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ"ತಿಆದೀನಿ ಪದಾನಿ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ವುತ್ತಾನೀತಿ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ಪಠಮೇಕವಚನಟ್ಠಾನೇ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವೇನ ಠಿತಭಾವಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನತೋ। "ಚತ್ತಾರೋ"ತಿಆದೀನಿಯೇವ ಪನ ಪದಾನಿ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ವುತ್ತಾನೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ ನಿಯೋಗಾ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತೇಹಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇಹಿ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನ**ಸದ್ದಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ತೇಸಂ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋತಿ।

ಕೇಚೇತ್ಥ ವದೇಯ್ಯುಂ - ನನು "ಸತಿಪಟ್ಠಾನೋ ಧಮ್ಮೋ, ಚಿತ್ತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಚಿತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಿಪ್ಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನ**ಸದ್ದಾದೀನಂ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವೋ ಲಬ್ಭತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಕಸ್ಮಾ ತುಮ್ಹೇಹಿ "**ಸತಿಪಟ್ಠಾನ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ಪಠಮೇಕವಚನಟ್ಠಾನೇ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವೇನ ಠಿತಭಾವಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನತೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕಸ್ಮಾ ಚ ಏಕನ್ತತೋ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತಾ ಅನುಮತಾ, ನನು "ಸತಿಪಟ್ಠಾನೋ ಧಮ್ಮೋ, ಚಿತ್ತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಚಿತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಿದಸ್ಸನತೋ "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ"ತಿಆದೀಸುಪಿ "**ಸತಿಪಟ್ಠಾನ**ಸದ್ದಾದಯೋ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ವುತ್ತಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ? ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? "ಸತಿಪಟ್ಠಾನೋ ಧಮ್ಮೋ, ಚಿತ್ತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಚಿತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸುಪಿ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಚಿತ್ತ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ಅನಿಚ್ಛಿತಬ್ಬತೋ। ತತ್ಥ ಹಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇನ **ಧಮ್ಮ**ಸದ್ದೇನ ಯೋಜೇತುಂ ಧಮ್ಮಿಸ್ಸರೋ ಭಗವಾ **ಧಮ್ಮಾ**ಪೇಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ "ಸತಿಪಟ್ಠಾನೋ, ಚಿತ್ತೋ, ಚಿತ್ತಾ"ತಿ ಚ ಅಭಾಸಿ। ಕೇವಲಾ ಹಿ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನ** ಚಿತ್ತಸದ್ದಾದಯೋ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವೇನ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಯೋಜಿತಾ ನ ಸನ್ತಿ, ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತನಪುಂಸಕಭಾವೇನ ಪನ ಯೋಜಿತಾ ಸನ್ತಿ।

ತಥಾ ಹಿ "ಚಿತ್ತೋ ಗಹಪತೀ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗ**ಗಹಪತಿ**ಸದ್ದಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞಾಣೇ ಪವತ್ತಂ ಚಿತ್ತನಾಮಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಸೇನ ಪುಗ್ಗಲೇ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಪುಗ್ಗಲವಾಚಕಂ ಕತ್ವಾ "ಚಿತ್ತೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯದಿ ಪನ ವಿಞ್ಞಾಣಸಙ್ಖಾತಂ ಚಿತ್ತಮಧಿಪ್ಪೇತಂ ಸಿಯಾ, "ಚಿತ್ತ"ಮಿಚ್ಚೇವ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ। ತಸ್ಮಾ "ಚಿತ್ತೋ ಗಹಪತಿ, ಚಿತ್ತಾ ಇತ್ಥೀ"ತಿಆದೀಸು ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ಸಾಪೇಕ್ಖತ್ತಾ

ಚಿತ್ತಸದ್ದಾದೀನಂ। ಯಥಾ ಚ ಏತ್ಥ, ಏವಂ "ಸತಿಪಟ್ಠಾನೋ ಧಮ್ಮೋ, ಚಿತ್ತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಚಿತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ। "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ"ತಿಆದೀಸು ಪನ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾನಿ ಪದಾನಿ ನ ಸನ್ತಿ, ಯೇಹಿ ತೇ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಿ ಸಿಯುಂ, ತಸ್ಮಾ "ಚತ್ತಾರೋ"ತಿಆದೀನಿಯೇವ ಪದಾನಿ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ "ಚತ್ತಾರಿ, ಸಬ್ಬಾನಿ, ಏತಾನೀ"ತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಗಹೇತ್ವಾ "ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ , ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ"ತಿಆದೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಕೇಚಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ **ನಿ**ಕಾರಲೋಪಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ "ಯಾ ಪುಬ್ಬೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ, ಪಲ್ಲಙ್ಕವರಮಾಭುಜೇ, ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಪದಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯ। ಅದಸ್ಸನಙ್ಗಿ ಲೋಪೋ, ತಸ್ಮಾ "ಚತ್ತಾರಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಿ, ಚತ್ತಾರಿ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾನಿ, ಸಬ್ಬಾನಿ ಮಾಲಾನೀ'ತಿಆದಿಕಾ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ।

ಕೇಚಿ ಪನ "ಸಬ್ಬೇ ಮಾಲಾ ಉಪೇನ್ತಿ ಮ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಮಾಲಾ**ಸದ್ದಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನ್ತಿ ಮಞ್ಞಿತ್ವಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭೂತಂ **ಸಬ್ಬೇ**ಸದ್ದಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ "ಸಬ್ಬಾ ಮಾಲಾ"ತಿ ಅತ್ಥಂ ಕಥೇನ್ತಿ। ತಂ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಯುತ್ತತರಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾಪಿ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಸೋ ಭಗವಾ ಲಿಙ್ಗಂ ನಞ್ಞಾಸಿ, ನ ಚ "ಸಬ್ಬಾ ಮಾಲಾ ಉಪೇನ್ತಿ ಮ"ನ್ತಿ ದ್ವೇ ಪದಾನಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಿ ಕತ್ವಾ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿ। ಯೋ ಏವಂ ವಿಸದಿಸಲಿಙ್ಗಾನಿ ಪದಾನಿ ಉಚ್ಚಾರೇಸಿ। ಜಾನನ್ತೋಯೇವ ಪನ ಭಗವಾ ವತ್ತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತೋಯೇವ ಚ "ಸಬ್ಬೇ ಮಾಲಾ ಉಪೇನ್ತಿ ಮ"ನ್ತಿ ವಿಸದಿಸಲಿಙ್ಗಾನಿ ಪದಾನಿ ಉಚ್ಚಾರೇಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭೂತಂ **ಸಬ್ಬೇ**ಸದ್ದಂ "ಸಬ್ಬಾನೀ"ತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ **ವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಯಂ** "ತೀಣಿನ್ದ್ರಿಯಾ"ತಿ ಪದಂ ವಿಯ ಲುತ್ತ**ನಿ**ಕಾರೇನ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇನ **ಮಾಲಾ**ಸದ್ದೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ "ಸಬ್ಬಾನಿ ಮಾಲಾನೀ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ ಕತ್ಥಚಿ "ಯಸ್ಸ ಏತೇ ಧನಾ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಯಸ್ಸ ಏತಾನಿ ಧನಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಮ್ಪೇತ್ಥ ಸಲ್ಲಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। **ಮಾಲಾ**ಸದ್ದೋ ದ್ವಿಲಿಙ್ಗೋ ಇತ್ಥಿನಪುಂಸಕವಸೇನ। ತಿಟ್ಠತು ತಸ್ಸಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗತ್ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ, ನಪುಂಸಕತ್ತೇ ಪನ ತೀಣಿ ಮಾಲಾನಿ। "ಮಾಲೇಹಿ ಚ ಗನ್ಧೇಹಿ ಚ ಭಗವತೋ ಸರೀರಂ ಪೂಜೇನ್ತೀ"ತಿಆದಯೋ ನಪುಂಸಕಪ್ಪಯೋಗಾನಿಪಿ ಬಹೂ ಸನ್ದಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ।

ಯದಿ ಪನ ಭೋ **ಮಾಲ**ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಿನಪುಂಸಕವಸೇನ ದ್ವಿಲಿಙ್ಗೋ, "ಸಬ್ಬೇ ಮಾಲಾ ಉಪೇನ್ತಿ ಮ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಮಾಲಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವಪರಿಕಪ್ಪನೇ ಕೋ ದೋಸೋ ಅತ್ಥೀತಿ? ಅತ್ಥೇವ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸದ್ದಸ್ಸ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭೂತೇನ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಪದೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವಸ್ಸಾಭಾವತೋ, ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಪನ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭೂತೇನ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಪದೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವಸ್ಸ ಉಪಲಬ್ಭನತೋ। ತೇನೇವ ಚ "ಏತೇ ಧನಾ"ತಿಆದಯೋ ಪಯೋಗಾ ಪಾವಚನೇ ಬಹುಧಾ ದಿಟ್ಠಾ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಪನ ವದೇಯ್ಯುಂ "ಧನಾತಿಆದೀನಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಿಯೇವ "ಏತೇ"ತಿಆದೀಹಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದೇಹಿ ಯೋಜಿತತ್ತಾ"ತಿ। ನ, ನಪುಂಸಕಾನಿಯೇವೇತಾನಿ। ಯದಿ ಹಿ "ಧನಾ"ತಿಆದೀನಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಿ ಸಿಯುಂ, ಕತ್ಥಚಿ ಪಚ್ಚತ್ತೇಕವಚನಟ್ಠಾನೇ "ಏಸೋ"ತಿಆದೀಹಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದೇಹಿ ಯೋಜಿತಾ **ಓ**ಕಾರನ್ತ**ಧನ**ಸದ್ದಾದಯೋ ಸಿಯುಂ। ತಥಾರೂಪಾನಂ ಅಭಾವತೋ ಪನ "ಧನಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣಾ"ತಿಆದಯೋ ಸದ್ದಾ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಿಯೇವ ಹೋನ್ತಿ। ಅಯಂ ನಯೋ ಪಚ್ಚತ್ತಬಹುವಚನಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಲಬ್ಭತಿ। ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಿ ಹಿ ವಿಸದಾಕಾರಾನಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇಹಿಪಿ ಸದ್ಧಿಂ ಚರನ್ತಿ, ನಪುಂಸಕಾ ವಿಯ ಪುರಿಸವೇಸಧಾರಿನೋ ಪುರಿಸೇಹೀತಿ ನಿಟ್ಠಮೇತ್ಥಾವಗನ್ತಬ್ಬಂ।

ಅಥಾಪಿ ತೇ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತವಚನಂ ಪುನ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯುಂ "ಚಿತ್ತೋ ಗಹಪತಿ, ಚಿತ್ತಾ ಇತ್ಥೀ"ತಿಆದೀಸು ಚಿತ್ತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಚಿತ್ತೋ, ಚಿತ್ತಂ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಚಿತ್ತಾ ಯಥಾ "ಸದ್ಧೋ, ಸದ್ಧಾ"ತಿ ಏವಂ ಅಸ್ಸತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬತೋ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ನಿಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, "ಸತಿಪಟ್ಠಾನೋ ಧಮ್ಮೋ, ಚಿತ್ತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಚಿತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀನಿ ಪನ ಏವರೂಪಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹೇತಬ್ಬತೋ "ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ಧಮ್ಮೋ, ಚಿತ್ತಂ ಧಮ್ಮೋ, ಚಿತ್ತಾನಿ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ "ಸತಿಪಟ್ಠಾನೋ ಧಮ್ಮೋ, ಚಿತ್ತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಚಿತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ"ತಿ? ತನ್ನ, "ಚಿತ್ತೋ ಗಹಪತೀ"ತಿಆದೀಸು ಪನ "ಸತಿಪಟ್ಠಾನೋ ಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದೀಸು ಚ **ಚಿತ್ತಸತಿಪಟ್ಠಾನ**ಸದ್ದಾದೀನಂ **ಗಹಪತಿ ಧಮ್ಮಾ**ದೀನಂ ಅಪೇಕ್ಖನವಸೇನ ನಿಚ್ಚಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ।

ತಥಾ ಹಿ ಏಕನ್ತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋಪಿ **ಪುಞ್ಞ**ಸದ್ದೋ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾಪೇಕ್ಖನವಸೇನ “ಪುಞ್ಞೋ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರೋ”ತಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ ಜಾತೋ, ತಥಾ ಏಕನ್ತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾಪಿ **ಪದುಮ ಮಙ್ಗಲ**ಸದ್ದಾದಯೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸಾಪೇಕ್ಖನವಸೇನ “ಪದುಮೋ ಭಗವಾ, ಪದುಮಾ ದೇವೀ, ಮಙ್ಗಲೋ ಭಗವಾ, ಮಙ್ಗಲಾ ಇತ್ಥೀ”ತಿ ಚ ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾ ಜಾತಾ। ಏಕನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾಪಿ ಹತ್ಥಿವಿಸೇಸವಾಚಕಾ **ಕಾಲಾವಕ ಗಙ್ಗೇಯ್ಯ**ಸದ್ದಾದಯೋ **ಕುಲಾ**ಪೇಕ್ಖನವಸೇನ “ಕಾಲಾವಕಞ್ಚ ಗಙ್ಗೇಯ್ಯ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾ ಜಾತಾ। ತದಪೇಕ್ಖನವಸೇನ ಹಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** “ಕಾಲಾವಕೋ ಚ ಗಙ್ಗೇಯ್ಯೋ”ತಿಆದಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಏವಂ ತಂತದತ್ಥಾನಮಪೇಕ್ಖನವಸೇನ ತಂತಂಪಕತಿಲಿಙ್ಗಂ ನಾಸೇತ್ವಾ ಅಪರಂ ಲಿಙ್ಗಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ನ ಚ ತಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಲಿಙ್ಗಾನಿ ತದ್ಧಿತವಸೇನ ಅಞ್ಞಲಿಙ್ಗಾನಿ ಜಾತಾನಿ, ಅಥ ಖೋ **ಗಹಪತಿಧಮ್ಮಾ**ದೀನಂ ಅಪೇಕ್ಖನವಸೇನೇವ ಅಞ್ಞಲಿಙ್ಗಾನಿ ಜಾತಾನಿ, ತಸ್ಮಾ “ಪೇತಾನಿ ಭೋತಿ ಪುತ್ತಾನಿ, ಖಾದಮಾನಾ ತುವಂ ಪುರೇ। ಸಿವಿಪುತ್ತಾನಿ ಚವ್ಹಯ। ಏವಂ ಧಮ್ಮಾನಿ ಸುತ್ವಾನ, ವಿಪ್ಪಸೀದನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ”ತಿಆದೀಸುಯೇವ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ಅನಞ್ಞಾಪೇಕ್ಖಕತ್ತಾ ವುತ್ತ**ಧಮ್ಮ**ಸದ್ದಾದೀನಂ, ನ ಪನ “ಚಿತ್ತೋ ಗಹಪತಿ, ಚಿತ್ತಾ ಇತ್ಥೀ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನೋ ಧಮ್ಮೋ, ಚಿತ್ತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಚಿತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದೀಸು **ಚಿತ್ತ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ **ಗಹಪತಿ ಧಮ್ಮಾ**ದೀನಂ ಅಪೇಕ್ಖಕತ್ತಾ ತೇಸನ್ತಿ ನಿಟ್ಠಮೇತ್ಥಾವಗನ್ತಬ್ಬಂ, ಇದಞ್ಚ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಸಮ್ಮೋಹಟ್ಠಾನಂ, ತಸ್ಮಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಯಾ ಅಯಂ ನೀತಿ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನೇಹಿ ಕುಲಪುತ್ತೇಹಿ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾ।

ಬದರತಿತ್ಥವಿಹಾರವಾಸೀ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲೋ** ಪನ “ಅಪರಿಮಾಣಾ ಪದಾ ಅಪರಿಮಾಣಾ ಅಕ್ಖರಾ ಅಪರಿಮಾಣಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಾತಿ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸೇ ‘ಪದಾ ಅಕ್ಖರಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಾ’ತಿ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ಕತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬ”ನ್ತಿ ಆಹ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಮಯಂ “ಪದಾ”ತಿ ಇದಂ “ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ರೂಪಾ”ತಿಆದೀನಿ ವಿಯ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಮೇವಾತಿ ವದಾಮ **ಓ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ಪಠಮೇಕವಚನನ್ತಭಾವಾಭಾವತೋ, ಇತರದ್ವಯಂ ಪನ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗನ್ತಿಪಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನ್ತಿಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ನಿಗ್ಗಹೀತ**ನ್ತೋ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ಪಠಮೇಕವಚನನ್ತಭಾವಸ್ಸೂಪಲಬ್ಭನತೋ। ತಥಾ ಹಿ “ಪುತ್ತಾನಿ ಲತಾನಿ ಪಬ್ಬತಾನಿ ಧಮ್ಮಾನೀ”ತಿಆದೀನಂಯೇವ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸಾನಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾನಿ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತವಸೇನ ಪಠಮೇಕವಚನನ್ತತಾಯ ಅನುಪಲದ್ಧಿತೋ, ತೇಸ**ಞ್ಚೋ**ಕಾರನ್**ತಾ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ಪಠಮೇಕವಚನನ್ತತಾದಸ್ಸನತೋ। “ಜರಾಧಮ್ಮಂ ಮಾ ಜೀರೀ”ತಿ ಇದಂ ಪನ ಅಞ್ಞಪದತ್ಥವಸೇನ ನಪುಂಸಕಂ ಜಾತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಭೂತಂ, ಭೂತಾನಿ, ಭೂತಾ। ಭೂತಂ, ಭೂತಾನಿ, ಭೂತೇ। ಭೂತೇನ, ಭೂತೇಹಿ, ಭೂತೇಭಿ। ಭೂತಸ್ಸ, ಭೂತಾನಂ। ಭೂತಾ, ಭೂತಸ್ಮಾ, ಭೂತಮ್ಹಾ, ಭೂತೇಹಿ, ಭೂತೇಭಿ। ಭೂತಸ್ಸ, ಭೂತಾನಂ। ಭೂತೇ, ಭೂತಸ್ಮಿಂ, ಭೂತಮ್ಹಿ, ಭೂತೇಸು। ಭೋ ಭೂತ, ಭವನ್ತೋ ಭೂತಾನಿ, ಭವನ್ತೋ ಭೂತಾ। ಏವಂ **ಚಿತ್ತ**ನಯೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಭವತಿ।

ಇಮಿನಾ ನಯೇನ “ಮಹಾಭೂತಂ ಭವಿತ್ತಂ ಭೂನಂ ಭವನ”ಮಿಚ್ಚಾದೀನಂ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಾನಂ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಪದಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ “ವತ್ತ”ಮಿಚ್ಚಾದೀನಂ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಪದಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ವತ್ತಂ ರೂಪಂ ಸೋತಂ ಘಾನಂ, ದುಕ್ಖಂ ಪುಪ್ಫಂ ಝಾನಂ ಞಾಣಂ।
ದಾನಂ ಸೀಲಂ ಪುಞ್ಞಂ ಪಾಪಂ, ವಜ್ಜಂ ಸಚ್ಚಂ ಯಾನಂ ಭತ್ತಂ॥

ಸಕಟಂ ಕನಕಂ ತಗರಂ ನಗರಂ, ತರಣಂ ಚರಣಂ ಧರಣಂ ಮರಣಂ।
ನಯನಂ ವದನಂ ಕರಣಂ ಲವನಂ, ವಸನಂ ಪವನಂ ಭವನಂ ಗಗನಂ॥

ಅಮತಂ ಪುಳಿನಂ ಮೂಲಂ, ಆಸನಂ ಸವನಂ ಮುಖಂ।
ಪದುಮಂ ಉಪ್ಪಲಂ ವಸ್ಸಂ, ಲೋಚನಂ ಸಾಧನಂ ಸುಖಂ॥

ತಾಣಂ ಮೂಲಂ ಧನಂ ಕೂಲಂ, ಮಙ್ಗಲಂ ನಳಿನಂ ಫಲಂ।

ಹಿರಞ್ಞಂ ಅಮ್ಬುಜಂ ಧಞ್ಞಂ, ಜಾಲಂ ಲಿಙ್ಗಂ ಪದಂ ಜಲಂ॥

ಅಙ್ಗಂ ಪಣ್ಣಂ ಸುಸಾನಂ ಸಂ, ಆವುಧಂ ಹದಯಂ ವನಂ।
ಸೋಪಾನಂ ಚೀವರಂ ಪಾಣಂ, ಅಲಾತಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ ಕುಲಂ॥

ಲೋಹಂ ಕಣಂ ಬಲಂ ಪೀಠಂ, ಅಣ್ಡಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಪುರಂ।
ಅರಞ್ಞಂ ತೀರಮಸ್ಸತ್ಥ-ಮಿಚ್ಚಾದೀನಿ ಸಮುದ್ಧರೇ॥

ಇಮಾನಿ **ಚಿತ್ತ**ಸದ್ದೇನ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಸದಿಸಾನಿ, ಇಮಾನಿ ಪನ ವಿಸದಿಸಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ -

"ಚಮ್ಮಂ ವೇಸ್ಮ"ನ್ತಿಆದೀನಿ, ಏಕಧಾಯೇವ ಭಿಜ್ಜರೇ।
"ಕಮ್ಮಂ ಥಾಮಂ ಗುಣವ"ನ್ತಿ-ಆದೀನಿ ತು ಅನೇಕಧಾ॥

ಕಥಂ?

ಚಮ್ಮೇ, ಚಮ್ಮಸ್ಮಿಂ, ಚಮ್ಮಮ್ಹಿ, ಚಮ್ಮನಿ, ವೇಸ್ಮೇ, ವೇಸ್ಮಸ್ಮಿಂ, ವೇಸ್ಮಮ್ಹಿ, ವೇಸ್ಮನಿ, ಘಮ್ಮೇ, ಘಮ್ಮಸ್ಮಿಂ, ಘಮ್ಮಮ್ಹಿ, ಘಮ್ಮನಿ। ಏವಂ ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಕಮ್ಮಂ, ಕಮ್ಮಾನಿ, ಕಮ್ಮಾ। ಕಮ್ಮಂ, ಕಮ್ಮಾನಿ, ಕಮ್ಮೇ। ಕಮ್ಮೇನ, ಕಮ್ಮುನಾ, ಕಮ್ಮನಾ, ಕಮ್ಮೇಹಿ, ಕಮ್ಮೇಭಿ। ಕಮ್ಮಸ್ಸ, ಕಮ್ಮುನೋ, ಕಮ್ಮಾನಂ। ಕಮ್ಮಸ್ಮಾ, ಕಮ್ಮಮ್ಹಾ, ಕಮ್ಮುನಾ, ಕಮ್ಮೇಹಿ, ಕಮ್ಮೇಭಿ। ಕಮ್ಮಸ್ಸ, ಕಮ್ಮುನೋ, ಕಮ್ಮಾನಂ। ಕಮ್ಮೇ, ಕಮ್ಮಸ್ಮಿಂ, ಕಮ್ಮಮ್ಹಿ, ಕಮ್ಮನಿ, ಕಮ್ಮೇಸು। ಭೋ ಕಮ್ಮ, ಭವನ್ತೋ ಕಮ್ಮಾನಿ, ಭವನ್ತೋ ಕಮ್ಮಾ।

ಥಾಮಸದ್ದಸ್ಸ ಪನ ತತಿಯೇಕವಚನಟ್ಠಾನಾದೀಸು "ಥಾಮೇನ, ಥಾಮುನಾ, ಥಾಮಸ್ಸ, ಥಾಮುನೋ"ತಿ ಚ, "ಥಾಮಾ, ಥಾಮಸ್ಮಾ, ಥಾಮಮ್ಹಾ, ಥಾಮುನಾ"ತಿ ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ವನ್ತು ಮನ್ತು ಇಮನ್ತುಪಚ್ಚಯವತಂ ಪನ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಸದ್ದಾನಂ "ಗುಣವಂ ಚಿತ್ತಂ, ರುಚಿಮಂ ಪುಪ್ಫಂ, ಪಾಪಿಮಂ ಕುಲಂ" ಇಚ್ಚಾದಿಪಯೋಗವಸೇನ -

ಗುಣವಂ , ಗುಣವನ್ತಾನಿ, ಗುಣವನ್ತಾ, ಗುಣವನ್ತಿ। ಗುಣವನ್ತಂ, ಗುಣವನ್ತಾನಿ, ಗುಣವನ್ತೇ ಗುಣವನ್ತಿ। ಗುಣವತಾ, ಗುಣವನ್ತೇನ, ಗುಣವನ್ತೇಹಿ, ಗುಣವನ್ತೇಭಿ। ಗುಣವತೋ, ಗುಣವನ್ತಸ್ಸ, ಗುಣವತಂ, ಗುಣವನ್ತಾನಂ। ಗುಣವತಾ, ಗುಣವನ್ತಾ, ಗುಣವನ್ತಸ್ಮಾ, ಗುಣವನ್ತಮ್ಹಾ, ಗುಣವನ್ತೇಹಿ, ಗುಣವನ್ತೇಭಿ। ಗುಣವತೋ, ಗುಣವನ್ತಸ್ಸ, ಗುಣವತಂ, ಗುಣವನ್ತಾನಂ। ಗುಣವತಿ, ಗುಣವನ್ತೇ, ಗುಣವನ್ತಸ್ಮಿಂ, ಗುಣವನ್ತಮ್ಹಿ, ಗುಣವನ್ತೇಸು। ಭೋ ಗುಣವ, ಭವನ್ತೋ ಗುಣವನ್ತಾನಿ, ಗುಣವನ್ತಿ।

ಏವಂ "ರುಚಿಮಂ, ರುಚಿಮನ್ತಾನಿ, ರುಚಿಮ"ನ್ತಿಇಚ್ಚಾದಿನಾ, "ಪಾಪಿಮಂ, ಪಾಪಿಮನ್ತಾನಿ, ಪಾಪಿಮ"ನ್ತಿ ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಪಿಚೇತ್ಥ "ಗುಣವಂ ಬಲವಂ ಯಸವಂ ಸತಿಮಂ ಗತಿಮಂ"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ಪಯೋಗಾ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಾ।

ಕರೋನ್ತಸದ್ದಸ್ಸ "ಕರೋನ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ, ಕರೋನ್ತಂ ಕುಲ"ನ್ತಿ ಪಯೋಗವಸೇನ -

ಕರೋನ್ತಂ, ಕರೋನ್ತಾನಿ, ಕರೋನ್ತಾ, ಕರೋನ್ತಿ। ಕರೋನ್ತಂ, ಕರೋನ್ತಾನಿ, ಕರೋನ್ತೇ, ಕರೋನ್ತಿ। ಕರೋತಾ, ಕರೋನ್ತೇನ, ಕರೋನ್ತೇಹಿ, ಕರೋನ್ತೇಭಿ। ಕರೋತೋ, ಕರತೋ, ಕರೋನ್ತಸ್ಸ, ಕರೋನ್ತಾನಂ, ಕರೋತಂ। ಕರೋತಾ, ಕರೋನ್ತಾ, ಕರೋನ್ತಸ್ಮಾ,

ಕರೋನ್ತಮ್ಹಾ, ಕರೋನ್ತೇಹಿ, ಕರೋನ್ತೇಭಿ। ಕರೋತೋ, ಕರತೋ, ಕರೋನ್ತಸ್ಸ, ಕರೋನ್ತಾನಂ, ಕರೋತಂ। ಕರೋತಿ, ಕರೋನ್ತೇ, ಕರೋನ್ತಸ್ಮಿಂ, ಕರೋನ್ತಮ್ಹಿ, ಕರೋನ್ತೇಸು। ಭೋ ಕರೋನ್ತ, ಭವನ್ತೋ, ಕರೋನ್ತಾನಿ, ಕರೋನ್ತಾ, ಕರೋನ್ತೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಗಚ್ಛನ್ತಸದ್ದಸ್ಸ ತು "ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ, ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಕುಲ"ನ್ತಿ ಪಯೋಗವಸೇನ -

ಗಚ್ಛನ್ತಂ, ಗಚ್ಛನ್ತಾನಿ, ಗಚ್ಛನ್ತಾ। ಗಚ್ಛನ್ತಂ, ಗಚ್ಛನ್ತಾನಿ, ಗಚ್ಛನ್ತೇ। ಗಚ್ಛತಾ, ಗಚ್ಛನ್ತೇನ, ಗಚ್ಛನ್ತೇಹಿ, ಗಚ್ಛನ್ತೇಭಿ। ಗಚ್ಛತೋ, ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ, ಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ, ಗಚ್ಛತಂ। ಗಚ್ಛತಾ, ಗಚ್ಛನ್ತಾ, ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಮಾ, ಗಚ್ಛನ್ತಮ್ಹಾ, ಗಚ್ಛನ್ತೇಹಿ , ಗಚ್ಛನ್ತೇಭಿ। ಗಚ್ಛತೋ, ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ, ಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ, ಗಚ್ಛತಂ। ಗಚ್ಛತಿ, ಗಚ್ಛನ್ತೇ, ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಮಿಂ, ಗಚ್ಛನ್ತಮ್ಹಿ, ಗಚ್ಛನ್ತೇಸು। ಭೋ ಗಚ್ಛಂ, ಭೋ ಗಚ್ಛನ್ತಾ, ಭವನ್ತೋ ಗಚ್ಛನ್ತಾನಿ, ಗಚ್ಛನ್ತಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ "ಚರನ್ತಂ ದದನ್ತಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಂ ಚಿನ್ತಯನ್ತ"ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಮಹನ್ತಸದ್ದಸ್ಸ ಪನ ಕೋಚಿ ಭೇದೋ, ತಥಾ ಹಿ "ಬಾರಾಣಸಿರಜ್ಜಂ ನಾಮ ಮಹಾ"ತಿ ಏವಂ "ಮಹಾ"ಇತಿ ನಪುಂಸಕಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ "ಮಹನ್ತಂ, ಮಹಾ, ಮಹನ್ತಾನಿ, ಮಹನ್ತಾ। ಮಹನ್ತಂ, ಮಹನ್ತಾನಿ, ಮಹನ್ತೇ। ಮಹತಾ"ತಿ ಕಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಬ್ಬಾನೇತಾನಿ **ಚಿತ್ತ**ಸದ್ದೇನ ವಿಸದಿಸಾನಿ।

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋಯಂ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ।

ಅವಣ್ಣಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಂ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಂ

ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಇದಾನಿ ತಸ್ಸೀಲತ್ಥಸ್ಸ ಕತರಸ್ಸಸ್ಸ **ಅತ್ಥವಿಭಾವಿ** ಇಚ್ಚೇತಸ್ಸ ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ವಕ್ಖಾಮ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಮತಂ ಪುರೇಚರಂ ಕತ್ವಾ -

ಅಟ್ಠಿ, ಅಟ್ಠೀ, ಅಟ್ಠೀನಿ। ಅಟ್ಠಿಂ, ಅಟ್ಠೀ, ಅಟ್ಠೀನಿ। ಅಟ್ಠಿನಾ, ಅಟ್ಠೀಹಿ, ಅಟ್ಠೀಭಿ। ಅಟ್ಠಿಸ್ಸ, ಅಟ್ಠಿನೋ, ಅಟ್ಠೀನಂ। ಅಟ್ಠಿನಾ, ಅಟ್ಠೀಹಿ, ಅಟ್ಠೀಭಿ। ಅಟ್ಠಿಸ್ಸ, ಅಟ್ಠಿನೋ, ಅಟ್ಠೀನಂ। ಅಟ್ಠಿಸ್ಮಿಂ, ಅಟ್ಠಿಮ್ಹಿ, ಅಟ್ಠೀಸು। ಭೋ ಅಟ್ಠಿ, ಭವನ್ತೋ ಅಟ್ಠೀ, ಭವನ್ತೋ ಅಟ್ಠೀನಿ। **ಯಮಕಮಹಾಥೇರ**ಮತಂ।

ಕಿಞ್ಚಾಪೇತ್ಥ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಟ್ಠಾನೇ "ಅಟ್ಠಿಸ್ಮಾ, ಅಟ್ಠಿಮ್ಹಾ"ತಿ ಪದಾನಿ ಅನಾಗತಾನಿ, ತಥಾಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತಂಸದಿಸಪ್ಪಯೋಗದಸ್ಸನಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ಯಥಾ ಪನ **ಅಟ್ಠಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ, ಏವಂ "ಸತ್ಥಿ ದಧಿ ವಾರಿ ಅಕ್ಖಿ ಅಚ್ಛಿ"ಇಚ್ಚಾದೀನಮ್ಪಿ ರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ।

ಅತ್ಥವಿಭಾವಿ , ಅತ್ಥವಿಭಾವೀ, ಅತ್ಥವಿಭಾವೀನಿ। ಅತ್ಥವಿಭಾವಿಂ, ಅತ್ಥವಿಭಾವೀ, ಅತ್ಥವಿಭಾವೀನಿ। ಅತ್ಥವಿಭಾವಿನಾ, ಅತ್ಥವಿಭಾವೀಹಿ, ಅತ್ಥವಿಭಾವೀಭಿ। ಅತ್ಥವಿಭಾವಿಸ್ಸ, ಅತ್ಥವಿಭಾವಿನೋ, ಅತ್ಥವಿಭಾವೀನಂ। ಅತ್ಥವಿಭಾವಿನಾ, ಅತ್ಥವಿಭಾವಿಸ್ಮಾ ಅತ್ಥವಿಭಾವಿಮ್ಹಾ, ಅತ್ಥವಿಭಾವೀಹಿ, ಅತ್ಥವಿಭಾವೀಭಿ। ಅತ್ಥವಿಭಾವಿಸ್ಸ, ಅತ್ಥವಿಭಾವಿನೋ, ಅತ್ಥವಿಭಾವೀನಂ। ಅತ್ಥವಿಭಾವಿಸ್ಮಿಂ, ಅತ್ಥವಿಭಾವಿಮ್ಹಿ, ಅತ್ಥವಿಭಾವೀಸು। ಭೋ ಅತ್ಥವಿಭಾವಿ, ಭವನ್ತೋ ಅತ್ಥವಿಭಾವೀ, ಭವನ್ತೋ ಅತ್ಥವಿಭಾವೀನಿ।

ಏವಂ "ಧಮ್ಮವಿಭಾವಿ, ಚಿತ್ತಾನುಪರಿವತ್ತಿ, ಸುಖಕಾರಿ"ಇಚ್ಚಾದೀನಿಪಿ। ತತ್ಥ **ಅಟ್ಠಿ ಸತ್ಥಿ**ಆದೀನಿ ಪಧಾನಲಿಙ್ಗಾನಿ ಅನಞ್ಞಾಪೇಕ್ಖಕತ್ತಾ, **ಅತ್ಥವಿಭಾವಿ ಧಮ್ಮವಿಭಾವಿ**ಆದೀನಿ ಅಪ್ಪಧಾನಲಿಙ್ಗಾನಿ ಅಞ್ಞಾಪೇಕ್ಖಕತ್ತಾ।

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋಯಂ ಇಕಾರನ್ತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ।

ಇವಣ್ಣನ್ತತಾಪಕತಿಕಂ ಇಕಾರನ್ತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಇದಾನಿ ಕತರಸ್ಸಸ್ಸ **ಗೋತ್ರಭು** ಇಚ್ಚೇತಸ್ಸ ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ವಕ್ಖಾಮ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಮತಂ ಪುರೇಚರಂ ಕತ್ವಾ -

ಆಯು, ಆಯೂ, ಆಯೂನಿ। ಆಯುಂ, ಆಯೂ, ಆಯೂನಿ। ಆಯುನಾ, ಆಯೂಹಿ, ಆಯೂಭಿ। ಆಯುಸ್ಸ, ಆಯುನೋ, ಆಯೂನಂ। ಆಯುನಾ, ಆಯೂಹಿ, ಆಯೂಭಿ। ಆಯುಸ್ಸ, ಆಯುನೋ, ಆಯೂನಂ। ಆಯುಸ್ಮಿಂ, ಆಯುಮ್ಹಿ, ಆಯೂಸು। ಭೋ ಆಯು, ಭವನ್ತೋ ಆಯೂ, ಭವನ್ತೋ ಆಯೂನಿ। **ಯಮಕಮಹಾಥೇರ**ಮತಂ।

ಕಿಞ್ಚಾಪೇತ್ಥ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಟ್ಠಾನೇ "ಆಯುಸ್ಮಾ, ಆಯುಮ್ಹಾ"ತಿ ಪದಾನಿ ಅನಾಗತಾನಿ, ತಥಾಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತಂಸದಿಸಪ್ಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ಏತ್ಥ ಚ **ಆಯು**ಸದ್ದೋ ಪುಂನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ ಪಾಳಿಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ ತಸ್ಸ ದ್ವಿಲಿಙ್ಗತಾ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಪುನರಾಯು ಚ ಮೇ ಲದ್ಧೋ, ಏವಂ ಜಾನಾಹಿ ಮಾರಿಸ। ಆಯು ಚಸ್ಸಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣೋ ಅಹೋಸೀ"ತಿಆದೀಸು ಹಿ **ಆಯು**ಸದ್ದೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ, ತಬ್ಬಸೇನ "ಆಯು, ಆಯೂ, ಆಯವೋ"ತಿಆದಿನಾ **ಭಿಕ್ಖು**ನಯೇನ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। "ಅಗ್ಗಂ ಆಯು ಚ ವಣ್ಣೋ ಚ। ಕಿತ್ತಕಂ ಪನಸ್ಸ ಆಯೂ"ತಿಆದೀಸು ಪನ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ, ತಬ್ಬಸೇನ "ಆಯು, ಆಯೂ, ಆಯೂನೀ"ತಿ ಯೋಜಿತಾ।

ಗೋತ್ರಭು, ಗೋತ್ರಭೂ, ಗೋತ್ರಭೂನಿ। ಗೋತ್ರಭುಂ, ಗೋತ್ರಭೂ, ಗೋತ್ರಭೂನಿ। ಗೋತ್ರಭುನಾ, ಗೋತ್ರಭೂಹಿ, ಗೋತ್ರಭೂಭಿ। ಗೋತ್ರಭುಸ್ಸ, ಗೋತ್ರಭುನೋ, ಗೋತ್ರಭೂನಂ। ಗೋತ್ರಭುನಾ, ಗೋತ್ರಭುಸ್ಮಾ, ಗೋತ್ರಭುಮ್ಹಾ, ಗೋತ್ರಭೂಹಿ, ಗೋತ್ರಭೂಭಿ। ಗೋತ್ರಭುಸ್ಸ, ಗೋತ್ರಭುನೋ, ಗೋತ್ರಭೂನಂ। ಗೋತ್ರಭುಸ್ಮಿಂ, ಗೋತ್ರಭುಮ್ಹಿ, ಗೋತ್ರಭೂಸು। ಭೋ ಗೋತ್ರಭು, ಭವನ್ತೋ ಗೋತ್ರಭೂ, ಭವನ್ತೋ ಗೋತ್ರಭೂನಿ। ಭೋ ಗೋತ್ರಭೂ, ಭೋ ಗೋತ್ರಭೂನಿ, ಏವಂ ಬಹುವಚನಂ ವಾ। ಅಯಮಮ್ಹಾಕಂ ಮತಂ, ಏವಂ "ಚಿತ್ತಸಹಭು"ಇಚ್ಚಾದೀನಂ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಾನಂ **ಉ**ಕಾರನ್ತಸದ್ದಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ತಂಸದಿಸಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಪುಗ್ಗಲವಾಚಕೋ ಪನ **ಊ**ಕಾರನ್ತೋ **ಗೋತ್ರಭೂ**ಸದ್ದೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ **ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ**ನಯೇ ಪವಿಟ್ಠೋ। ತತ್ರಞ್ಞೇ ಸದ್ದಾ ನಾಮ "ಚಕ್ಖು ವಸು ಧನು ದಾರು ತಿಪು ಮಧು ಸಿಙ್ಗು ಹಿಙ್ಗು ಚಿತ್ತಗು"ಇಚ್ಚಾದಯೋ।

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋಯಂ **ಉ**ಕಾರನ್ತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ।

ಉವಣ್ಣೋಕಾರನ್ತತಾಪಕತಿಕಂ

ಉಕಾರನ್ತನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಏವಂ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತ **ಇ**ಕಾರನ್ತ **ಉ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ತಿವಿಧಾನಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಿ ನಿರವಸೇಸತೋ ಗಹಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸು ಕೇಸಞ್ಚಿ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತಾನಂ ಕ್ವಚಿ ಪಚ್ಚತ್ತೇಕವಚನಸ್ಸ ಬಹುವಚನಸ್ಸ **ಏ**ಕಾರಾದೇಸವಸೇನ ಭೇದೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? "ಸುಖೇ ದುಕ್ಖೇ। ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸ ಆಜೀವಕಸತೇ ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸತೇ"ಇಚ್ಚೇವಮಾದಿ। ನನು ಭೋ ಏವಂವಿಧಾನಂ ರೂಪಾನಂ ಪಾಳಿಯಂ ದಸ್ಸನತೋ "ಏಕಾರನ್ತಮ್ಪಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ? ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತೋಗಧರೂಪವಿಸೇಸತ್ತಾ ತೇಸಂ ರೂಪಾನಂ। ಆದೇಸವಸೇನ ಹಿ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ ವಿಸುಂ **ಏ**ಕಾರನ್ತಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ತಸ್ಮಾ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಂ ಯಥಾವುತ್ತಾ ತಿವಿಧತಾಯೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ।

ನಪುಂಸಕಾನಮಿಚ್ಚೇವಂ, ಲಿಙ್ಗಾನಂ ನಯಸಾಲಿನೀ।

ಪದಮಾಲಾ ವಿಭತ್ತಾ ಮೇ, ಸಾಸನತ್ಥಂ ಮಹೇಸಿನೋ॥

ಯಸ್ಸೇಸಾ ಪಗುಣಾ ಸದ್ದ-ನೀತಿರೇಸಾ ಸುಭಾವಿತಾ।
ಸಾಸನೇ ಕುಲಪುತ್ತಾನಂ, ಸರಣಂ ಸೋ ಪರಾಯಣಂ॥

ಇತಿ ನವಙ್ಗೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಬ್ಯಪ್ಪಥಗತೀಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ

ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಾಯ ಕತೇ ಸದ್ದನೀತಿಪ್ಪಕರಣೇ

ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಂ ಪಕತಿರೂಪಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ

ನವಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೧೦. ಲಿಙ್ಗತ್ತಯಮಿಸ್ಸಕನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ

ಅಧಿಕೂನಕತೋ ಚೇಕ-ಕ್ಖರತೋ ಚ ಇತೋ ಪರಂ।
ತೀಣಿ ಲಿಙ್ಗಾನಿ ಮಿಸ್ಸೇತ್ವಾ, ಪದಮಾಲಮನಾಕುಲಂ॥

ನಾನಾಸುಖುಮಸಙ್ಕೇತ-ಗತೇಸ್ವತ್ಥೇಸು ವಿಞ್ಞುನಂ।
ಗಮ್ಭೀರಬುದ್ಧಿಚಾರತ್ಥಂ, ಪವಕ್ಖಾಮಿ ಯಥಾಬಲಂ॥

ಇತ್ಥೀ ಧೀ ಚ ಪಭಾ ಭಾ ಚ, ಗಿರಾ ರಾ ಪವನಂ ವನಂ।
ಉದಕಞ್ಚ ದಕಂ ಕಞ್ಚ, ವಿತಕ್ಕೋ ಇತಿ ಚಾದಯೋ॥

ಭೂ ಭೂಮಿ ಚೇವ ಅರಞ್ಞಂ, ಅರಞ್ಞಾನೀತಿ ಚಾದಯೋ।
ಪಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞಾಣಂ ಞಾಣಞ್ಚ, ಇಚ್ಚಾದೀ ಚ ತಿಧಾ ಸಿಯುಂ॥

ಕೋ ವಿ ಸಾ ಚೇವ ಭಾ ರಾ ಚ, ಧೀ ಧೀ ಕು ಭೂ ತಥೇವ ಕಂ।
ಖಂ ಗೋ ಮೋ ಮಾ ಚ ಸಂ ಯಂ ತಂ, ಕಿಮಿಚ್ಚಾದೀ ಚ ಏಕಿಕಾತಿ॥

ಅಯಂ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯಮಿಸ್ಸಕೋ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಉದ್ದೇಸೋ। ತತ್ರ ಇತ್ಥೀ, ಇತ್ಥೀ, ಇತ್ಥಿಯೋ। ಇತ್ಥಿಂ…ಪೇ॰… ಭೋತಿಯೋ ಇತ್ಥಿಯೋ।

ಧೀ ಧೀ, ಧಿಯೋ। ಧಿಂ, ಧೀ, ಧಿಯೋ। ಧಿಯಾ, ಧೀಹಿ, ಧೀಭಿ। ಧಿಯಾ, ಧೀನಂ। ಧಿಯಾ, ಧೀಹಿ, ಧೀಭಿ। ಧಿಯಾ, ಧೀನಂ। ಧಿಯಾ, ಧಿಯಂ, ಧೀಸು। ಭೋತಿ ಧಿ, ಭೋತಿಯೋ ಧೀ, ಭೋತಿಯೋ ಧಿಯೋ। ಏತ್ಥ –

“ಕುಕ್ಕುಟಾ ಮಣಯೋ ದಣ್ಡಾ, ಧಿಯೋ ಚ ಪುಞ್ಞಲಕ್ಖಣಾ।
ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಅಪಾಪಸ್ಸ, ಕತಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಜನ್ತುನೋ।
ಧಿಯಾ ಗುಯ್ಹಂ ನ ಸಂಸೇಯ್ಯ। ಧೀನಂ ಭಾವೋ ದುರಾಜಾನೋ”ತಿ

ಆದೀನಿ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ।

ಪಭಾ, ಪಭಾ, ಪಭಾಯೋ। ಪಭಂ…ಪೇ॰… ಭೋತಿಯೋ ಪಭಾಯೋ।

ಭಾ, ಭಾ, ಭಾಯೋ। ಭಂ, ಭಾ, ಭಾಯೋ। ಭಾಯ, ಭಾಹಿ, ಭಾಭಿ। ಭಾಯ, ಭಾನಂ। ಭಾಯ, ಭಾಹಿ, ಭಾಭಿ। ಭಾಯ, ಭಾನಂ। ಭಾಯ, ಭಾಯಂ, ಭಾಸು। ಭೋತಿ ಭೇ, ಭೋತಿಯೋ ಭಾ, ಭೋತಿಯೋ ಭಾಯೋ। ಏತ್ಥ ಚ “ಭಾಕರೋ ಭಾನು”ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ।

ಗಿರಾ , ಗಿರಾ, ಗಿರಾಯೋ। ಗಿರಂ…ಪೇ॰… ಭೋತಿಯೋ ಗಿರಾಯೋ। “ವಾಚಾ ಗಿರಾ ಬ್ಯಪ್ಪಥೋ। ಯೇ ವೋಹಂ ಕಿತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಗಿರಾಹಿ ಅನುಪುಬ್ಬಸೋ”ತಿ ಇಮಾನಿ **ಗಿರಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವೇ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ।

ಸುವಣ್ಣವಾಚಕೋ **ರಾ**ಸದ್ದೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ, ಇಧ ಪನ ಸದ್ದವಾಚಕೋ **ರಾ**ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ।

ರಾ, ರಾ, ರಾಯೋ। ರಂ, ರಾ, ರಾಯೋ। ರಾಯ, ರಾಹಿ, ರಾಭಿ। ರಾಯ, ರಾನಂ। ರಾಯ, ರಾಹಿ, ರಾಭಿ। ರಾಯ, ರಾನಂ। ರಾಯ, ರಾಯಂ, ರಾಸು। ಭೋತಿ ರೇ, ಭೋತಿಯೋ ರಾ, ಭೋತಿಯೋ ರಾಯೋ।

ರಾ ವುಚ್ಚತಿ ಸದ್ದೋ। ಅಗ್ಗಞ್ಞಸುತ್ತಟೀಕಾಯಞ್ಹಿ "ರಾ ಸದ್ದೋ ತಿಯತಿ ಛಿಜ್ಜತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ರತ್ತಿ, ಸತ್ತಾನಂ ಸದ್ದಸ್ಸ ವೂಪಸಮಕಾಲೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ **ರಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸದ್ದವಾಚಕತ್ತೇ "ರತ್ತೀ"ತಿ ಪದಂ ನಿದಸ್ಸನಂ।

ಪವನಂ, ಪವನಾನಿ, ಪವನಾ। ಪವನಂ, ಪವನಾನಿ, ಪವನೇ।

ವನಂ, ವನಾನಿ, ವನಾ। ವನಂ, ವನಾನಿ, ವನೇ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಂ ನೇಯ್ಯಂ।

ಪವನ ವನಸದ್ದಾ ಕದಾಚಿ ಸಮಾನತ್ಥಾ ಕದಾಚಿ ಭಿನ್ನತ್ಥಾ। ತೇ ಹಿ ಅರಞ್ಞವಾಚಕತ್ತೇ ಸಮಾನತ್ಥಾ "ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೋ, ಪವನಂ ಪಾವಿಸಿಂ ತದಾ। ಸಪುತ್ತೋ ಪಾವಿಸಿಂ ವನ"ನ್ತಿಆದೀಸು। ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪನ ತೇ ವಾಯುತಣ್ಹಾವನವಾಚಕತ್ತೇ ಭಿನ್ನತ್ಥಾ "ಪರಮದುಗ್ಗನ್ಧಪವನವಿಚರಿತೇ। ಛೇತ್ವಾ ವನಞ್ಚ ವನಥಂ, ನಿಬ್ಬನಾ ಹೋಥ ಭಿಕ್ಖವೋ"ತಿಆದೀಸು।

ಉದಕಂ, ಉದಕಾನಿ, ಉದಕಾ। ಉದಕಂ, ಉದಕಾನಿ, ಉದಕೇ।

ದಕಂ, ದಕಾನಿ, ದಕಾ। ದಕಂ, ದಕಾನಿ, ದಕೇ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಂ ನೇಯ್ಯಂ।

"ಅಮ್ಬುಪಕ್ಕಂ ದಕಂ ಸೀತಂ। ಥಲಜಾ ದಕಜಾ ಪುಪ್ಫಾ"ತಿಆದೀನೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ। "ನೀಲೋದಂ ವನಮಜ್ಝತೋ। ಮಹೋದಧಿ। ಉದಬಿನ್ದುನಿಪಾತೇನ, ಉದಕುಮ್ಭೋಪಿ ಪೂರತೀ"ತಿ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸೇಸು ಪನ ಸಮಾಸನ್ತಗತನಾಮತ್ತಾ **ಉದ**ಸದ್ದೇನೇವ ಉದಕತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ "ರಿತ್ತಸ್ಸಾದ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಟ್ಠಾನೇ "ರಿತ್ತಸ್ಸ"ನ್ತಿ ಸದ್ದೇನ ರಿತ್ತಸ್ಸಾದತ್ಥೋ ವಿಯ। ಪಾಳಿಯಞ್ಹಿ ಕೇವಲೋ **ಉದ**ಸದ್ದೋ ನ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬೋ। ಅತ್ಥಿ ಚೇ, ಸುಟ್ಠು ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬೋ।

ಕಂ, ಕಾನಿ, ಕಾ। ಕಂ, ಕಾನಿ, ಕೇ। ಕೇನ, ಕೇಹಿ, ಕೇಭಿ। ಕಸ್ಸ, ಕಾನಂ। ಕಾ, ಕಸ್ಮಾ, ಕಮ್ಹಾ, ಕೇಹಿ, ಕೇಭಿ। ಕಸ್ಸ, ಕಾನಂ। ಕೇ, ಕಸ್ಮಿಂ, ಕಮ್ಹಿ, ಕೇಸು। ಭೋ ಕ, ಭವನ್ತೋ ಕಾ, ಭವನ್ತೋ ಕಾನಿ। **ಭೋ**ಸದ್ದೇನ ವಾ ಬಹುವಚನಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ "ಭೋ ಕಾನಿ, ಭೋ ಕಾ"ತಿ।

ಏತ್ಥ **ಕಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಉದಕಂ ಸೀಸಂ ಸುಖಞ್ಚ। ಅತ್ರ "ಕನ್ತಾರೋ ಕನ್ದರೋ ಕೇವಟ್ಟಾ ಕೇಸಾ ಕರುಣಾ ನಾಕೋ"ತಿಆದೀನಿ ಪಯೋಗಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತತ್ರ **ಕನ್ತಾರೋ**ತಿ ಕಂ ವುಚ್ಚತಿ ಉದಕಂ, ತೇನ ತರಿತಬ್ಬೋ ಅತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬೋತಿ ಕನ್ತಾರೋ, ನಿರುದಕಪ್ಪದೇಸೋ। ಚೋರಕನ್ತಾರನ್ತಿಆದೀಸು ಪನ ರೂಳ್ಹಿಯಾ ದುಗ್ಗಮನಟ್ಠಾನೇಪಿ ಕನ್ತಾರಸದ್ದೋ ಪವತ್ತತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಕನ್ದರೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಕಂ ವುಚ್ಚತಿ ಉದಕಂ, ತೇನ ದಾರಿತೋ ಭಿನ್ನೋತಿ ಕನ್ದರೋ। **ಕೇವಟ್ಟಾ**ತಿಆದೀಸು ಪನ ಕೇ ಉದಕೇ ವತ್ತನತೋ ಗಹಣತ್ಥಂ ಪವತ್ತನತೋ ಕೇವಟ್ಟಾ। ಕೇ ಸೀಸೇ ಸೇನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ **ಕೇಸಾ**। ಕಂ ಸುಖಂ ರುನ್ಧತೀತಿ **ಕರುಣಾ**। **ನಾಕೋ**ತಿ ಸಗ್ಗೋ। **ಕ**ನ್ತಿ ಹಿ ಸುಖಂ, ನ ಕಂ ಅಕಂ, ದುಕ್ಖಂ, ತಂ ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥಾತಿ ನಾಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ । ಯಥೇತ್ಥ **ಇತ್ಥೀ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜಿತಾ, ಏವಂ "ವಿತಕ್ಕೋ ವಿಚಾರೋ ಆಭಾ ಪದೀಪೋ"ತಿಆದೀನಮ್ಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಭೂ, ಭೂ, ಭುಯೋ। ಭುಂ, ಭೂ, ಭುಯೋ। ಭುಯಾ, ಭೂಹಿ, ಭೂಭಿ। ಭುಯಾ, ಭೂನಂ। ಭುಯಾ, ಭೂಹಿ, ಭೂಭಿ। ಭುಯಾ, ಭೂನಂ। ಭುಯಾ, ಭುಯಂ, ಭೂಸು। ಭೋತಿ ಭು, ಭೋತಿಯೋ ಭೂ, ಭೋತಿಯೋ ಭುಯೋ। ಏತ್ಥ ಚ "ಭೂರುಹೋ ಭೂಪಾಲೋ ಭೂಭುಜೋ ಭೂತಲ"ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ।

ಭೂಮಿ, ಭೂಮೀ, ಭೂಮಿಯೋ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।
ಅರಞ್ಞಂ, ಅರಞ್ಞಾನಿ, ಅರಞ್ಞಾ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ॥

ಅರಞ್ಞಾನೀ ವುಚ್ಚತಿ ಮಹಾಅರಞ್ಞಂ, "ಗಹಪತಾನೀ"ತಿ ಪದಮಿವ ಇನೀಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಸಾಧೇತಬ್ಬಂ ಪದಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಞ್ಚ। "ಅರಞ್ಞಾನೀ"ತಿ ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಪಾಠೋಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ।

ಅರಞ್ಞಾನೀ, ಅರಞ್ಞಾನೀ, ಅರಞ್ಞಾನಿಯೋ। ಅರಞ್ಞಾನಿಂ, ಅರಞ್ಞಾನೀ, ಅರಞ್ಞಾನಿಯೋ। ಅರಞ್ಞಾನಿಯಾ, ಅರಞ್ಞಾನೀಹಿ, ಅರಞ್ಞಾನೀಭಿ। ಅರಞ್ಞಾನಿಯಾ, ಅರಞ್ಞಾನೀನಂ। ಅರಞ್ಞಾನಿಯಾ, ಅರಞ್ಞಾನೀಹಿ, ಅರಞ್ಞಾನೀಭಿ। ಅರಞ್ಞಾನಿಯಾ, ಅರಞ್ಞಾನೀನಂ। ಅರಞ್ಞಾನಿಯಾ, ಅರಞ್ಞಾನಿಯಂ, ಅರಞ್ಞಾನೀಸು। ಭೋತಿ ಅರಞ್ಞಾನಿ, ಭೋತಿಯೋ ಅರಞ್ಞಾನೀ, ಭೋತಿಯೋ ಅರಞ್ಞಾನಿಯೋ।

ಯಥೇತ್ಥ ಉತ್ತರಾಧಿಕವಸೇನ ಯೋಜಿತಾ, ಏವಂ "ಸಭಾ, ಸಭಾಯ"ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। **ಸಭಾಯ**ನ್ತಿ ಸಭಾ ಏವ , ಲಿಙ್ಗಬ್ಯತ್ತಯವಸೇನ ಪನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। "ಸಭಾಯೇ ವಾ ದ್ವಾರಮೂಲೇ ವಾ ವತ್ಥಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಪಾಳಿ ಏತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ।

ಪಞ್ಞಾ, ಪಞ್ಞಾ, ಪಞ್ಞಾಯೋ। ಪಞ್ಞಂ, ಪಞ್ಞಾ, ಪಞ್ಞಾಯೋ। ಪಞ್ಞಾಯ।

ಪಞ್ಞಾಣಂ, ಪಞ್ಞಾಣಾನಿ, ಪಞ್ಞಾಣಾ। ಪಞ್ಞಾಣಂ, ಪಞ್ಞಾಣಾನಿ, ಪಞ್ಞಾಣೇ। ಪಞ್ಞಾಣೇನ।

"ತಥಾ ಹಿ ಭನ್ತೇ ಭಗವತೋ ಸೀಲಪಞ್ಞಾಣಂ। ಸಾಧು ಪಞ್ಞಾಣವಾ ನರೋ"ತಿಆದೀನೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ।

ಞಾಣಂ, ಞಾಣಾನಿ, ಞಾಣಾ। ಞಾಣಂ, ಞಾಣಾನಿ, ಞಾಣೇ। ಞಾಣೇನ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಂ ನೇಯ್ಯಂ। "ಅಗ್ಗಿ ಅಗ್ಗಿನಿ ಗಿನಿ"ಇಚ್ಚಾದೀಸುಪಿ ಉತ್ತರಾಧಿಕವಸೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಕೋ ವೀ ಸಾದೀಸುಪಿ ಏಕಕ್ಖರೇಸು **ಕೋ** ವುಚ್ಚತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಾತೋ ಚ ಸರೀರಞ್ಚ, ತಸ್ಸ ತಬ್ಬಾಚಕತ್ತೇ ಇಮೇ ಪಯೋಗಾ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ?

"ಜಿನೇನ ಯೇನ ಆನೀತಂ, ಲೋಕಸ್ಸ ಅಮಿತಂ ಹಿತಂ।
ತಸ್ಸ ಪಾದಮ್ಬುಜಂ ವನ್ದೇ, ಕಮೋಳಿಅಲಿಸೇವಿತಂ॥

ಕಕುಧರುಕ್ಖೋ। ಕರಜಕಾಯೋ" ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ। ತತ್ಥ **ಕಮೋಳಿಅಲಿಸೇವಿತ**ನ್ತಿ ವನ್ದನ್ತಾನಂ ಅನೇಕಸತಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಮೋಳಿಭಮರಸೇವಿತನ್ತಿ ಕವಯೋ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। **ಕಕುಧರುಕ್ಖೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ **ಕೋ** ವುಚ್ಚತಿ ವಾತೋ, ತಸ್ಸ ಯೋ ಕುಜ್ಝತಿ, ವಾತರೋಗಾಪನಯನವಸೇನ ತಂ ನಿವಾರೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ರುಕ್ಖೋ ಕಕುಧೋತಿ ವುಚ್ಚತೀಭಿ ಆಚರಿಯಾ। **ಕರಜಕಾಯೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ತು **ಕೋ** ವುಚ್ಚತಿ ಸರೀರಂ, ತತ್ಥ ಪವತ್ತೋ ರಜೋ ಕರಜೋ। ಕಿಂ ತಂ ? ಸುಕ್ಕಸೋಣಿತಂ। ತಞ್ಹಿ "ರಾಗೋ ರಜೋ, ನ ಚ ಪನ ರೇಣು ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತರಾಗರಜಫಲತ್ತಾ ಸರೀರವಾಚಕೇನ **ಕ**ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಫಲವೋಹಾರೇನ "ಕರಜೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನ ಸುಕ್ಕಸೋಣಿತಸಙ್ಖಾತೇನ ಕರಜೇನ ಸಮ್ಭೂತೋ ಕಾಯೋ ಕರಜಕಾಯೋತಿ ಆಚರಿಯಾ। ತಥಾ ಹಿ "ಕಾಯೋ ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕಸಮ್ಭವೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ, **ಮಹಾಅಸ್ಸಪುರಸುತ್ತಟೀಕಾಯಂ** ಪನ "ಕರಿಯತಿ ಗಬ್ಭಾಸಯೇ ಖಿಪಿಯತೀತಿ ಕರೋ, ಸಮ್ಭವೋ। ಕರತೋ ಜಾತೋತಿ ಕರಜೋ, ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕಸಮ್ಭವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಾತುಆದೀನಂ ಸಣ್ಠಾಪನವಸೇನ ಕರತೋ ಜಾತೋತಿ ಅಪರೇ, ಉಭಯಥಾಪಿ ಕರಜಕಾಯನ್ತಿ ಚತುಸನ್ತತಿರೂಪಮಾಹಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ ಇಧ ನಾಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಪುರಿಮೋಯೇವತ್ಥೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ **ಕ**ಸದ್ದಾಧಿಕಾರತ್ತಾ।

ಕೋ, ಕಾ। ಕಂ, ಕೇ। ಕೇನ, ಕೇಹಿ, ಕೇಭಿ। ಕಸ್ಸ, ಕಾನಂ। ಕಾ, ಕಸ್ಮಾ, ಕಮ್ಹಾ, ಕೇಹಿ, ಕೇಭಿ। ಕಸ್ಸ, ಕಾನಂ। ಕೇ, ಕಸ್ಮಿಂ, ಕಮ್ಹಿ, ಕೇಸು। ಭೋ ಕ, ಭವನ್ತೋ ಕಾ।

ತತ್ರ **ವಿ** ವುಚ್ಚತಿ ಪಕ್ಖೀ। ತಥಾ ಹಿ ಪಕ್ಖೀನಂ ಇಸ್ಸರೋ ಸುಪಣ್ಣರಾಜಾ ವಿನ್ದೋತಿ ಕಥಿಯತಿ। ಏತಮತ್ಥಞ್ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇನಪಿ ಅಯಂ ಗಾಥಾ ಭಾಸಿತಾ -

> "ಸದ್ಧಾನತೇ ಮುದ್ಧನಿ ಸಣ್ಠಪೇಮಿ, ಮುನಿನ್ದ ನಿನ್ನಾಪಗತಂ ತವಗ್ಗಂ।
> ದೇವಿನ್ದನಾಗಿನ್ದನರಿನ್ದವಿನ್ದ-ನ ತಂ ವಿಭಿನ್ನಂ ಚರಣಾರವಿನ್ದ"ನ್ತಿ॥

ತತ್ಥ ವೀನಂ ಇನ್ದೋತಿ **ವಿನ್ದೋ,** ಪಕ್ಖಿಜಾತಿಯಾ ಜಾತಾನಂ ಸುಪಣ್ಣಾನಂ ರಾಜಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವಿಂ, ವೀ, ವಯೋ। ವಿಂ, ವೀ, ವಯೋ। ವಿನಾ, ವೀಹಿ, ವೀಭಿ। ವಿಸ್ಸ, ವಿನೋ, ವೀನಂ। ವಿನಾ, ವಿಸ್ಮಾ, ವಿಮ್ಹಾ, ವೀಹಿ, ವೀಭಿ। ವಿಸ್ಸ, ವಿನೋ, ವೀನಂ। ವಿಸ್ಮಿಂ, ವಿಮ್ಹಿ, ವೀಸು। ಭೋ ವಿ, ಭವನ್ತೋ ವಯೋ।

ಸಾ ವುಚ್ಚತಿ ಸುನಖೋ, "ಮಾತಾ ಮೇ ಅತ್ಥಿ, ಸಾ ಮಯಾ ಪೋಸೇತಬ್ಬಾ"ತಿಆದೀಸು ಪನ **ಸಾ**ಸದ್ದೋ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ಪರಮ್ಮುಖವಚನೋ **ತ**ಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಭೂತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ **ಭಾ ರಾ ಧೀ ಭೂ ಕ**ಸದ್ದಾನಞ್ಚ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಪಕಾಸಿತಾ।

ಧೀ ವುಚ್ಚತಿ ಪಞ್ಞಾ। ಏತ್ಥ ಚ "ಅಮಚ್ಚೇ ತಾತ ಜಾನಾಹಿ, ಧೀರೇ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಕೋವಿದೇ"ತಿ। "ಧೀಮಾ, ಧೀಮತಿ, ಸುಧೀ, ಸುಧಿನೀ, ಧೀಯುತ್ತ"ನ್ತಿ ಚ ಆದೀನಿ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ।

ಧೀ, ಧೀ, ಧಿಯೋ। ಧಿಂ, ಧೀ, ಧಿಯೋ। ಧಿಯಾ, ಧೀಹಿ, ಧೀಭಿ। ಧಿಯಾ, ಧೀನಂ। ಧಿಯಾ, ಧೀಹಿ, ಧೀಭಿ। ಧಿಯಾ, ಧೀನಂ। ಧಿಯಾ, ಧಿಯಂ, ಧೀಸು। ಭೋತಿ ಧಿ, ಭೋತಿಯೋ ಧೀ, ಭೋತಿಯೋ ಧಿಯೋ।

ಕು ವುಚ್ಚತಿ ಪಥವೀ। ಏತ್ಥ ಚ "ಕುದಾಲೋ। ಕುಮುದಂ। ಕುಞ್ಜರೋ"ತಿ ಇಮಾನಿ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ। ತತ್ರ ಕುಂ ಪಥವಿಂ ದಾಲಯತಿ ಪದಾಲೇತಿ ಭಿನ್ದತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಕುದಾಲೋ।** ಕುಯಂ ಪಥವಿಯಂ ಮೋದತೀತಿ **ಕುಮುದಂ।** ಕುಂ ಜರತೀತಿ **ಕುಞ್ಜರೋ।** ತಥಾ ಹಿ **ವಿಮಾನವತ್ಥುಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ "ಕುಂ ಪಥವಿಂ ತದಭಿಘಾತೇನ ಜರಯತೀತಿ ಕುಞ್ಜರೋ"ತಿ।

ಕು, ಕೂ, ಕುಯೋ। ಕುಂ, ಕೂ, ಕುಯೋ। ಕುಯಾ, ಕೂಹಿ, ಕೂಭಿ। ಕುಯಾ, ಕೂನಂ। ಕುಯಾ, ಕೂಹಿ, ಕೂಭಿ। ಕುಯಾ, ಕೂನಂ। ಕುಯಾ, ಕುಯಂ, ಕೂಸು। ಭೋತಿ ಕು, ಭೋತಿಯೋ ಕೂ, ಭೋತಿಯೋ ಕುಯೋ।

> **ಖ**'ಮಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಕಥಿತಂ, **ಖ**'ಮಾಕಾಸಮುದೀರಿತಂ।
> ಸಗ್ಗಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ **ಖಂ** ವುತ್ತಂ, ಸುಞ್ಞತ್ತಮ್ಪಿ ಚ **ಖಂ** ಮತಂ॥

ತತ್ರಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ಗತಿನಿವಾಸಭಾವತೋ "ಖ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಆಕಾಸಂ ವಿವಿತ್ತಟ್ಠೇನ। ಸಗ್ಗೋ ಕತಸುಚರಿತೇಹಿ ಏಕನ್ತೇನ ಗನ್ತಬ್ಬತಾಯ "ಖ"ನ್ತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ। "ಖಗೋ ಯಥಾ ಹಿ ರುಕ್ಖಗ್ಗೇ, ನಿಲೀಯನ್ತೋವ ಸಾಖಿನೋ। ಸಾಖಂ ಘಟ್ಟೇತೀ"ತಿ ಚ, "ಖೇ ನಿಮ್ಮಿತೋ ಅಚರಿ ಅಟ್ಠಸತಂ ಸಯಮ್ಭೂ"ತಿ ಚ ಆದಿ ಏತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ।

ಖಂ, ಖಾನಿ, ಖಾ। ಖಂ, ಖಾನಿ, ಖೇ। ಖೇನ, ಖೇಹಿ, ಖೇಭಿ। ಖಸ್ಸ, ಖಾನಂ। ಖಾ, ಖಸ್ಮಾ, ಖಮ್ಹಾ, ಖೇಹಿ, ಖೇಭಿ। ಖಸ್ಸ, ಖಾನಂ। ಖೇ, ಖಸ್ಮಿಂ, ಖಮ್ಹಿ, ಖೇಸು। ಭೋ ಖ, ಭವನ್ತೋ ಖಾನಿ, ಭವನ್ತೋ ಖಾ।

ಗೋಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋ ವುಚ್ಚತೇ -

ಗೋ ಗೋಣೇ ಚಿನ್ದ್ರಿಯೇ ಭೂಮ್ಯಂ, ವಚನೇ ಚೇವ ಬುದ್ಧಿಯಂ।
ಆದಿಚ್ಚೇ ರಸ್ಮಿಯಞ್ಚೇವ, ಪಾನೀಯೇಪಿ ಚ ವತ್ತತೇ।
ತೇಸು ಅತ್ಥೇಸು ಗೋಣೇ ಥಿ-ಪುಮಾ ಚ ಇತರೇ ಪುಮಾ॥

ತಥಾ ಹಿ "ಗೋಸು ದುಯ್ಹಮಾನಾಸು ಗತೋ। ಗೋಪಞ್ಚಮೋ"ತಿಆದೀಸು **ಗೋ**ಸದ್ದೋ ಗೋಣೇ ವತ್ತತಿ। ಗೋಚರೋತಿ ಏತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯೇಪಿ ವತ್ತತಿ ಗಾವೋ ಚಕ್ಖಾದೀನಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಚರನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಗೋಚರೋ। ತಥಾ ಹಿ ಪೋರಾಣಾ ಕಥಯಿಂಸು "ಗಾವೋ ಚರನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಗೋಚರೋ, ಗೋಚರೋ ವಿಯ ಗೋಚರೋ, ಅಭಿಣ್ಹಂ ಚರಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ। ಗಾವೋವಾಚಕ್ಖಾದೀನಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ತೇಹಿ ಚರಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ ಗೋಚರೋ"ತಿ। "ಗೋಮತಿಂ ಗೋತಮಂ ನಮೇ"ತಿ ಪೋರಾಣಕವಿರಚನಾಯಂ ಪನ ಪಥವಿಯಂ ವತ್ತತಿ। "ಭೂರಿಪಞ್ಞಂ ಗೋತಮಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂವನ್ದಾಮೀ"ತಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ **ಸುತ್ತನಿಪಾತಟ್ಠಕಥಾಯ**ವಾಸೇಟ್ಠಸುತ್ತಸಂವಣ್ಣನಪ್ಪದೇಸೇ "**ಗೋರಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಖೇತ್ತರಕ್ಖಂ, ಕಸಿರಕ್ಖನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪಥವೀ ಹಿ "ಗೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಪ್ಪಭೇದೋ ಚ ಖೇತ್ತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

"ಗೋತ್ತವಸೇನ ಗೋತಮೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ತು ವಚನೇ ಬುದ್ಧಿಯಞ್ಚ ವತ್ತತಿ। ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ "ಗಂ ತಾಯತೀತಿ ಗೋತ್ತಂ। ಗೋತಮೋತಿ ಹಿ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಗಂ ವಚನಂ ಬುದ್ಧಿಞ್ಚ ತಾಯತಿ ಏಕಂಸಿಕವಿಸಯತಾಯ ರಕ್ಖತೀತಿ ಗೋತ್ತಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಿ ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇನ ಅತ್ಥೇನ ವಿನಾ ನ ವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಅಭಿಧಾನಂ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಭೂತೇನ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಗೋತ್ತಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥೋ ತಾನಿ ತಾಯತಿ ರಕ್ಖತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕೋ ಪನ ಸೋತಿ? ಅಞ್ಞಕುಲಪರಮ್ಪರಾಸಾಧಾರಣಂ ತಸ್ಸ ಕುಲಸ್ಸ ಆದಿಪುರಿಸಸಮುದಾಗತಂ ತಂಕುಲಪರಿಯಾಪನ್ನಸಾಧಾರಣಂ ಸಾಮಞ್ಞರೂಪನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬ"ನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತಂಗೋತ್ತಜಾತಾ ಸುದ್ಧೋದನಮಹಾರಾಜಾದಯೋಪಿ ಗೋತಮೋತ್ವೇವ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಭೇನ ಭಗವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಿತರಂ ಸುದ್ಧೋದನಮಹಾರಾಜಾನಂ "ಅತಿಕ್ಕನ್ತವರಾ ಖೋ ಗೋತಮ ತಥಾಗತಾ"ತಿ ಅವೋಚ। ವೇಸ್ಸವಣೋಪಿ ಮಹಾರಾಜಾ ಭಗವನ್ತಂ "ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನಂ, ಬುದ್ಧಂ ವನ್ದಾಮ ಗೋತಮ"ನ್ತಿ ಅವೋಚ, ಆಯಸ್ಮಾಪಿ ವಙ್ಗೀಸೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ "ಸಾಧು ನಿಬ್ಬಾಪನಂ ಬ್ರೂಹಿ, ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಗೋತಮಾ"ತಿ ಅವೋಚ। ಏವಂ ಇದಂ ಸಾಮಞ್ಞರೂಪಂ ಗಂ ತಾಯತೀತಿ ಗೋತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಂ ಪನ ಗೋತಮಗೋತ್ತಕಸ್ಸಪಗೋತ್ತಾದಿವಸೇನ ಬಹುವಿಧಂ।

ತಥಾ **ಗೋ**ಸದ್ದೋ ಆದಿಚ್ಚೇ ವತ್ತತಿ। "ಗೋಗೋತ್ತಂ ಗೋತಮಂ ನಮೇ"ತಿ ಪೋರಾಣಕವಿರಚನಾ ಏತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ, ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧುಂ ಗೋತಮಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ವನ್ದಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆದಿಚ್ಚೋಪಿ ಹಿ ಗೋತಮಗೋತ್ತೇ ಜಾತೋ ಭಗವಾಪಿ, ಏವಂ ತೇನ ಸಮಾನಗೋತ್ತತಾಯ ತತ್ಥ ತತ್ಥ "ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧೂ"ತಿಆದಿನಾ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಾ ದಿಸ್ಸತಿ "ಪುಚ್ಛಾಮಿ ತಂ ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧು, ವಿವೇಕಂ ಸನ್ತಿಪದಞ್ಚ ಮಹೇಸೀ"ತಿ ಚ, "ವನ್ದೇ ಜೇತವನಂ ನಿಚ್ಚಂ, ವಿಹಾರಂ ರವಿಬನ್ಧುನೋ"ತಿ ಚ, "ಲೋಕೇಕಬನ್ಧು'ಮರವಿನ್ದಸಹಾಯಬನ್ಧು"ನ್ತಿ ಚ। "ಉಣ್ಹಗೂ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ **ಗೋ**ಸದ್ದೋ ರಸ್ಮಿಯಂ ವತ್ತತಿ। ಉಣ್ಹಾ ಗಾವೋ ರಸ್ಮಿಯೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಉಣ್ಹಗೂ, ಸೂರಿಯೋ। ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾಪಿ ಹಿ **ಛನ್ದೋವಿಚಿತಿಸತ್ಥೇ** ಇಮಮೇವತ್ಥಂ ಬ್ಯಾಕರಿಂಸು।

"ಗೋಸೀತಚನ್ದನ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಾನೀಯೇ ವತ್ತತಿ। **ಗೋ**ಸದ್ದೇನ ಹಿ ಜಲಂ ವುಚ್ಚತಿ। **ಗೋ** ವಿಯ ಸೀತಂ ಚನ್ದನಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಉದ್ಧನತೋ ಉದ್ಧರಿತಪಕ್ಕುಥಿತತೇಲಮ್ಹಿ ಪಕ್ಖಿತ್ತೇ ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ತಂ ತೇಲಂ ಸುಸೀತಲಂ ಹೋತಿ।

ಏತ್ಥೇಕೇ ವದನ್ತಿ "ಕಸ್ಮಾ ಭೋ '**ಗೋ**ಪದತ್ಥೇ ವತ್ತಮಾನೋ **ಗೋ**ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಚೇವ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ ಚಾ'ತಿ ವದಥ, ಕಸ್ಮಾ ಚ ಪನ 'ಇನ್ದ್ರಿಯಪಥವೀವಚನಬುದ್ಧಿಸೂರಿಯರಸ್ಮಿಪಾನೀಯೇಸು ವತ್ತಮಾನೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ'ತಿ ವದಥ, ಏತೇಸು ಸೂರಿಯತ್ಥೇ ವತ್ತಮಾನೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ ಹೋತು, ನನು ಇನ್ದ್ರಿಯವಚನಪಾನೀಯೇಸು ವತ್ತಮಾನೇನ ಪನ **ಗೋ**ಸದ್ದೇನ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಪಥವೀಬುದ್ಧಿರಸ್ಮೀಸು ವತ್ತಮಾನೇನ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾದಿಪಥವಾದಿಪದತ್ಥೇಸು ವತ್ತಮಾನಾನಂ

ಇನ್ದ್ರಿಯಸದ್ದಾದಿಪಥವೀಸದ್ದಾದೀನಂ ನಪುಂಸಕಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ"ತಿ? ತನ್ನ, ನಿಯಮಾಭಾವತೋ। ಇತ್ಥಿಪದತ್ಥೇ ವತ್ತಮಾನಸ್ಸಾಪಿ ಹಿ ಸತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಸದ್ದಸ್ಸ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ ಯಥಾ "ಓರೋಧೋ"ತಿ। ಪುರಿಸಪದತ್ಥೇ ವತ್ತಮಾನಸ್ಸಾಪಿ ಚ ಸತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಯಥಾ "ಅತ್ಥಕಾಮೋಸಿ ಮೇ ಯಕ್ಖ, ಹಿತಕಾಮಾಸಿ ದೇವತೇ"ತಿ। ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಪದತ್ಥೇಸು ಪನ ಅವತ್ತಮಾನಾನಮ್ಪಿ ಸತಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಸದ್ದಾನಂ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಞಾಣಾದಿಅತ್ಥೇ ವತ್ತಮಾನಾನಂ ಇತ್ಥಿಪುಮನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ ಯಥಾ "ಪಞ್ಞಾ ಅಮೋಹೋ ಞಾಣ"ನ್ತಿ, "ತಟಂತಟೇತಟೋ"ತಿ ಚ। ತಥಾ ಹಿ ಅನಿತ್ಥಿಭೂತೋಪಿ ಸಮಾನೋ "ಮಾತುಲಾ"ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ರುಕ್ಖೋಪಿ ನಾಮಂ ಲಭತಿ, ತಬ್ಬಸೇನ ನಗರಮ್ಪಿ। ತೇನಾಹ **ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸುತ್ತಟೀಕಾಯಂ "ಮಾತುಲಾ**ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಲದ್ಧನಾಮೋ ಏಕೋ ರುಕ್ಖೋ, ತಾಯ ಆಸನ್ನಪ್ಪದೇಸೇ ಮಾಪಿತತ್ತಾ ನಗರಮ್ಪಿ 'ಮಾತುಲಾ'ತ್ವೇವ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ತೇನ ವುತ್ತಂ ಮಾತುಲಾಯನ್ತಿ ಏವಂನಾಮಕೇ ನಗರೇ"ತಿ।

ಗೋಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಪಕಾಸಿತಾ।

ಮೋ ವುಚ್ಚತಿ ಚನ್ದೋ, **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ "ಮಾ ವುಚ್ಚತಿ ಚನ್ದೋ"ತಿ ಆಕಾರನ್ತಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಓಕಾರನ್ತಪಾಠೇನ ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ ಸಕ್ಕಟಭಾಸಾಯ **ಏಕಕ್ಖರಕೋಸತೋ** ನಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಮೋ ಸಿವೋ ಚನ್ದಿಮಾ ಚೇವಾ"ತಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಚ **ಓ**ಕಾರನ್ತವಸೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ **ಮ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಚನ್ದವಾಚಕತ್ತೇ "ಪುಣ್ಣಮೀ, ಪುಣ್ಣಮಾ"ತಿ ಚ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ। ತತ್ಥ ಪುಣ್ಣೋ ಮೋ ಏತ್ಥಾತಿ ಪುಣ್ಣಮೀ, ಏವಂ ಪುಣ್ಣಮಾ, ರತ್ತಾಪೇಕ್ಖಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಚನಂ। ಏತ್ಥ ಪನ "ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯ ರತ್ತಿಯಾ ಪಠಮಯಾಮೇಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರೀ"ತಿ ಇದಂ ನಿದಸ್ಸನಂ। ಏತ್ಥ ಸಿಯಾ - ಯದಿ "ಪುಣ್ಣಮಾ"ತಿ ಅಯಂಸದ್ದೋ ರತ್ತಾಪೇಕ್ಖೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ।

"ಪುಣ್ಣಮಾಯೇ ಯಥಾ ಚನ್ದೋ, ಪರಿಸುದ್ಧೋ ವಿರೋಚತಿ।
ತಥೇವ ತ್ವಂ ಪುಣ್ಣಮನೋ, ವಿರೋಚ ದಸಸಹಸ್ಸಿಯಂ॥

ಅನ್ವದ್ಧಮಾಸೇ ಪನ್ನರಸೇ, ಪುಣ್ಣಮಾಯೇ ಉಪೋಸಥೇ।
ಪಚ್ಚಯಂ ನಾಗಮಾರುಯ್ಹ, ದಾನಂ ದಾತುಮುಪಾಗಮಿ"ನ್ತಿ

ಆದೀಸು ಕಥಂ "ಪುಣ್ಣಮಾಯೇ"ತಿ ಪದಸಿದ್ಧೀತಿ? **ಯ**ಕಾರಸ್ಸ **ಯೇ**ಕಾರಾದೇಸವಸೇನ। ಧಮ್ಮಿಸ್ಸರೇನ ಹಿ ಭಗವತಾ "ಪುಣ್ಣಮಾಯಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಪುಣ್ಣಮಾಯೇ"ತಿ ವದತಾ **ಯ**ಕಾರಸ್ಸ ಠಾನೇ **ಯೇ**ಕಾರೋ ಪಠಿತೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಿಸಯೇ **ತ್ತಾ**ಕಾರಸ್ಸ ಠಾನೇ **ತ್ತೇ**ಕಾರೋ ವಿಯ, **ನೀ**ಕಾರಸ್ಸ ಠಾನೇ **ನೇ**ಕಾರೋ ವಿಯ ಚ। ತಥಾ ಹಿ ಯಥಾ "ಅಬ್ಭಯತಂ ವಿಲಪಸಿ ವಿರತ್ತೇ ಕೋಸಿಯಾಯನೇ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ **ರಾಧಜಾತಕೇ** "ವಿರತ್ತಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ವಿರತ್ತೇ"ತಿ ವದನ್ತೇನ **ತ್ತಾ**ಕಾರಸ್ಸ ಠಾನೇ **ತ್ತೇ**ಕಾರೋ ಪಠಿತೋ, "ಕೋಸಿಯಾಯನೀ"ತಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಕೋಸಿಯಾಯನೇ"ತಿ ವದನ್ತೇನ **ನೀ**ಕಾರಸ್ಸ ಠಾನೇ **ನೇ**ಕಾರೋ ಪಠಿತೋ। ಏವಂ "ಪುಣ್ಣಮಾಯಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಪುಣ್ಣಮಾಯೇ"ತಿ ವದತಾ **ಯ**ಕಾರಸ್ಸ ಠಾನೇ **ಯೇ**ಕಾರೋ ಪಠಿತೋ। ಯಥಾ ಚ "ದಕ್ಖಿತಾಯೇ ಅಪರಾಜಿತಸಙ್ಘ"ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ **ಮಹಾಸಮಯಸುತ್ತ**ಪ್ಪದೇಸೇ "ದಕ್ಖಿತಾಯಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ದಕ್ಖಿತಾಯೇ"ತಿ ವದತಾ **ಯ**ಕಾರಸ್ಸ ಠಾನೇ **ಯೇ**ಕಾರೋ ಪಠಿತೋ, ಏವಮಿಧಾಪಿ। ಯಥಾ ಪನ "ಸಭಾಯೇ ವಾ ದ್ವಾರಮೂಲೇ ವಾ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಸಭಾಯ"ನ್ತಿ ಲಿಙ್ಗಬ್ಯತ್ತಯವಸೇನ ಸಭಾ ವುತ್ತಾ, ನ ತಥಾ ಇಧ "ಪುಣ್ಣಮಾಯ"ನ್ತಿ ಲಿಙ್ಗಬ್ಯತ್ತಯೇನ **ಪುಣ್ಣಮಾ** ವುತ್ತಾ, ಅಥ ಖೋ "ಪುಣ್ಣಮಾ"ತಿ **ಆ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವುತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ "ಪುಣ್ಣಮಾಯೋ"ತಿ ಪದಂ **ಯ**ಕಾರಟ್ಠಾನೇ **ಯೇ**ಕಾರುಚ್ಚಾರಣವಸೇನ ಸಮ್ಭೂತಂ ಭುಮ್ಮವಚನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಮಾ ವುಚ್ಚತಿ ಸಿರೀ। ತಥಾ ಹಿ **ವಿದ್ದಮುಖಮಣ್ಡನಟೀಕಾಯಂ** "ಮಾಲಿನೀ"ತಿ ಪದಸ್ಸತ್ಥಂ ವದತಾ "ಮಾ ವುಚ್ಚತಿ ಲಕ್ಖೀ, ಅಲಿನೀ ಭಮರೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಲಕ್ಖೀ**ಸದ್ದೋ ಚ **ಸಿರೀ**ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥೋ, ತೇನ "ಮಾ ವುಚ್ಚತಿ ಸಿರೀ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಅನುಮತೋ,

ತಥಾ ಪೋರಾಣೇಹಿಪಿ "ಮಂ ಸಿರಿಂ ಧಾರೇತಿ ವಿದಧಾತಿ ಚಾತಿ ಮನ್ಧಾತಾ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ಪಕಾಸಿತೋ, ತಸ್ಮಾ "ಮಾಲಿನೀ ಮನ್ಧಾತಾ"ತಿ ಚ ಇಮಾನೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ। ತತ್ರ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ತಾವ **ಮ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅಯಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ -

ಮೋ, ಮಾ। ಮಂ, ಮೇ। ಮೇನ, ಮೇಹಿ, ಮೇಭಿ। ಮಸ್ಸ, ಮಾನಂ। ಮಾ, ಮಸ್ಮಾ, ಮಮ್ಹಾ, ಮೇಹಿ, ಮೇಭಿ। ಮಸ್ಸ, ಮಾನಂ। ಮೇ, ಮಸ್ಮಿಂ, ಮಮ್ಹಿ, ಮೇಸು। ಭೋ ಮ, ಭವನ್ತೋ ಮಾ।

ಅಯಂ ಪನ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಮಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ -

ಮಾ, ಮಾ, ಮಾಯೋ। ಮಂ, ಮಾ, ಮಾಯೋ। ಮಾಯ, ಮಾಹಿ, ಮಾಭಿ। ಮಾಯ, ಮಾನಂ। ಮಾಯ, ಮಾಹಿ, ಮಾಭಿ। ಮಾಯ, ಮಾನಂ। ಮಾಯ, ಮಾಯಂ, ಮಾಸು। ಭೋತಿ ಮೇ, ಭೋತಿಯೋ ಮಾಯೋ।

ಏತ್ಥ ಪನ ಸಿರೀವಾಚಕೋ **ಮಾ**ಸದ್ದೋ ಚ ಸದ್ದವಾಚಕೋ **ರಾ**ಸದ್ದೋ ಚಾತಿ ಇಮೇ ಸಮಾನಗತಿಕಾ ಏಕಕ್ಖರತ್ತಾ ನಿಚ್ಚ**ಮಾ**ಕಾರನ್ತಪಕತಿಕತ್ತಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗತ್ತಾ ಚ।

ತತ್ರ **ಸಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಸನ್ತಚಿತ್ತೋ ಪುರಿಸೋ। ಯಂ ಲೋಕೇ "ಸಪ್ಪುರಿಸೋ"ತಿ ಚ, "ಅರಿಯೋ"ತಿ ಚ, "ಪಣ್ಡಿತೋ"ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ, ತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ ಯದಿದಂ "ಸ"ನ್ತಿ। ಏವಂ ಸಪ್ಪುರಿಸಾರಿಯಪಣ್ಡಿತವಾಚಕಸ್ಸ **ಸಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನವಸೇನ ಅತ್ಥಿಭಾವೇ "ಸಮೇತಿ ಅಸತಾ ಅಸ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಪಯೋಗನಿದಸ್ಸನಂ। ಏತ್ಥ ಹಿ "ನ ಸಂ ಅಸ"ನ್ತಿ ಸಮಾಸಚಿನ್ತಾಯ ಸಪ್ಪುರಿಸಾಸಪ್ಪುರಿಸಪದತ್ಥಾ **ಸಂ ಅಸಂ**ಸದ್ದೇಹಿ ವುತ್ತಾತಿ ಞಾಯನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಸಪ್ಪುರಿಸಪದತ್ಥೋ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನೇನ **ಸಂ**ಸದ್ದೇನ ವುತ್ತೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ವಚನಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಯೇ "ನತ್ಥೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವಚನಂ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಪನಸ್ಸ "ಸಂ, ಸನ್ತಂ, ಸನ್ತೇ"ತಿಆದಿನಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಪಕಾಸಿತಾ। ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತೇ **ಸಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಧನಂ, "ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಂ। ಪರಸ್ಸಂ। ಸಬ್ಬಸ್ಸಂ। ಸಬ್ಬಸ್ಸಹರಣಂ। ಪರಸ್ಸಹರಣ"ನ್ತಿಆದೀನೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ। ತತ್ಥ ಮನುಸ್ಸಸ್ಸ ಸಂ ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಂ। ಏವಂ ಪರಸ್ಸ ಸಂ ಪರಸ್ಸಂ। ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಸಂ ಸಬ್ಬಸ್ಸಂ। ತಸ್ಸ ಹರಣಂ ಪರಸ್ಸಹರಣಂ ಸಬ್ಬಸ್ಸಹರಣನ್ತಿ ಸಮಾಸೋ। ತಥಾ **ಸಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಸುಖಂ ಸನ್ತಿ ಚ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತಬ್ಬಾಚಕತ್ತಂ ಪೋರಾಣಕವಿರಚನಾಯಂ -

> "ದೇವದೇವೋ ಸಂದೇಹೀ ನೋ, ಹೀನೋ ದೇವಾತಿದೇಹತೋ।
> ಹತೋಪಪಾತಸಂಸಾರೋ, ಸಾರೋ ಸಂ ದೇತು ದೇಹಿನ"ನ್ತಿ॥

ತಸ್ಮಾ ಅಯಮೇತ್ಥ ಗಾಥಾ, "ಸಕಲಲೋಕಸಙ್ಕರೋ ದೀಪಙ್ಕರೋ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಸಙ್ಕರೋ"ತಿ ಪದಞ್ಚನಿದಸ್ಸನಂ। "ಸಂ, ಸಾನಿ, ಸಾ। ಸಂ, ಸಾನಿ, ಸೇ। ಸೇನ"ಇಚ್ಚಾದಿ ಪುಬ್ಬೇ ಪಕಾಸಿತನಯೇನ ಞೇಯ್ಯಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಸೋತೂನಂ ಸುಗತಮತವರೇ ಕೋಸಲ್ಲಜನನತ್ಥಂ ಸಮಾಸನ್ತಗತಸ್ಸ **ಸಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ಕಥಯಾಮ -

ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಂ, ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಾನಿ, ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಾ। ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಂ, ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಾನಿ, ಮನುಸ್ಸಸ್ಸೇ। ಮನುಸ್ಸಸ್ಸೇನ, ಮನುಸ್ಸಸ್ಸೇಹಿ, ಮನುಸ್ಸಸ್ಸೇಭಿ। ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಸ್ಸ, ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಾನಂ। ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಾ, ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಸ್ಮಾ, ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಮ್ಹಾ, ಮನುಸ್ಸಸ್ಸೇಹಿ, ಮನುಸ್ಸಸ್ಸೇಭಿ। ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಸ್ಸ, ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಾನಂ। ಮನುಸ್ಸಸ್ಸೇ, ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಸ್ಮಿಂ, ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಮನುಸ್ಸಸ್ಸೇಸು। ಭೋ ಮನುಸ್ಸಸ್ಸ, ಭೋನ್ತೋ ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಾನಿ, ಮನುಸ್ಸಸ್ಸಾ। ಏಸ ನಯೋ "ಪರಸ್ಸಂ ಸಬ್ಬಸ್ಸ"ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ, ಸಬ್ಬಾನೇತಾನಿ ಪದಾನಿ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಾನೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

> **ಯಂ ತಂ ಕಿ**ಮಿತಿಸದ್ದಾನಂ, ನಾಮಮಾಲಂ ಪನುತ್ತರಿ।
> ಸಬ್ಬನಾಮಪರಿಚ್ಛೇದೇ, ಪಕಾಸಿಸ್ಸಂ ತಿಲಿಙ್ಗತೋ॥

ಇಚ್ಚೇವಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ **ಕೋ ವಿ ಸಾ**ದೀನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ಥನ್ತರನಿದಸ್ಸನಪದೇಹಿ ವಿಭತ್ತಾ। ತತ್ರಿದಂ ಲಿಙ್ಗವವತ್ಥಾನಂ -

ಕೋ ವಿ ಸಾ ಹೋನ್ತಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇ, **ಭಾ ರಾ ಥೀ ಧೀ ಕು ಭೂ** ಥಿಯಂ।
ಕಂ ಖಂ ನಪುಂಸಕೇ **ಗೋ** ತು, ಪುಮೇ ಚೇವಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಕೇ॥

ಮೋ ಪುಮೇ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ **ಮಾ, ಸಂ** ಪುಮೇ ಚ ನಪುಂಸಕೇ।
ಯಂ ತಂ ಕಿಮಿತಿ ಸಬ್ಬತ್ರ, ಲಿಙ್ಗೇಸ್ವೇವ ಪವತ್ತರೇ॥

ಇತೋ ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಏಕಕ್ಖರಾನಿ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಏವಂ ವಿಞ್ಞೂನಂ ನಯಞ್ಞೂನಂ ಸದ್ದರಚನಾವಿಸಯೇ ಪರಮವಿಸುದ್ಧವಿಪುಲಬುದ್ಧಿಪಟಿಲಾಭತ್ಥಂ ಪರಮಸಣ್ಹಸುಖುಮತ್ಥೇಸು ಪಯೋಗೇಸು ಅಸಮ್ಮೋಹತ್ಥಂ ಸುವಣ್ಣತಲೇ ಸೀಹವಿಜಮ್ಭನೇನ ಕೇಸರೀಸೀಹಸ್ಸ ವಿಜಮ್ಭನಮಿವ ತೇಪಿಟಕೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಞಾಣವಿಜಮ್ಭನೇನ ವಿಜಮ್ಭನತ್ಥಞ್ಚ ಅಧಿಕೂನೇಕಕ್ಖರವಸೇನ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯಂ ಮಿಸ್ಸೇತ್ವಾ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವಿಭತ್ತಾ।

ಸದ್ದೇ ಭವನ್ತಿ ಕುಸಲಾ ನ ತು ಕೇಚಿ ಅತ್ಥೇ,
ಅತ್ಥೇ ಭವನ್ತಿ ಕುಸಲಾ ನ ತು ಕೇಚಿ ಸದ್ದೇ॥

ಕೋಸಲ್ಲಮೇವ ಪರಮಂ ದುಭಯತ್ಥ ತಸ್ಮಾ,
ಯೋಗಂ ಕರೇಯ್ಯ ಸತತಂ ಮತಿಮಾ ವರನ್ತಿ॥

ಇತಿ ನವಙ್ಗೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಬ್ಯಪ್ಪಥಗತೀಸು

ವಿಞ್ಞೂನಂ ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಾಯ ಕತೇ ಸದ್ದನೀತಿಪ್ಪಕರಣೇ

ಲಿಙ್ಗತ್ತಯಮಿಸ್ಸಕೋ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ

ದಸಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೧೧. ವಾಚ್ಚಾಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಾದಿಪರಿದೀಪನನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ

ವಾಚ್ಚಾಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಾದಿ-ವಸೇನಪಿ ಇತೋ ಪರಂ।
ಭಾಸಿಸ್ಸಂ ಪದಮಾಲಾಯೋ, ಭಾಸಿತಸ್ಸಾನುರೂಪತೋ॥

ತತ್ಥ **ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗಾನೀತಿ** ಅಪ್ಪಧಾನಲಿಙ್ಗಾನಿ, ಗುಣನಾಮಸಙ್ಖಾತಾನಿ ವಾ ಲಿಙ್ಗಾನಿ। **ಅಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಾನೀತಿ** ಪಧಾನಲಿಙ್ಗಾನಿ, ಗುಣೀಪದಸಙ್ಖಾತಾನಿ ವಾ ಲಿಙ್ಗಾನಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇಸು ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗಾನಿ ನಾಮ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಾನುವತ್ತಕಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಾನಿ **ಭೂಧಾತುಮಯಾನಿ** ಚ ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗಾನಿ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಾನುರೂಪತೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ತೇಸಂ **ಭೂಧಾತುಮಯಾನಿ** ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗಾನಿ ಸರೂಪತೋ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಯ ಅಯೋಜಿತಾನಿಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಯತೋ ಯೋಜಿತಾನಿ , ತಸ್ಮಾ ನ ದಾನಿ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮ। **ಅಭೂಧಾತುಮಯಾನಿಪಿ** ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನಯತೋ ಯೋಜಿತಾನಿ, ತಥಾಪಿ ಸೋತಾರಾನಂ ಪಯೋಗೇಸು ಕೋಸಲ್ಲಜನನತ್ಥಂ ಕಥಯಾಮ, ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಞ್ಚ ನೇಸಂ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಯೋಗಂ ವದನ್ತಾ।

ದೀಘೋ ರಸ್ಸೋ ನೀಲೋ ಪೀತೋ,
ಸುಕ್ಕೋ ಕಣ್ಹೋ ಸೇಟ್ಠೋ ಪಾಪೋ।
ಸದ್ಧೋ ಸುದ್ಧೋ ಉಚ್ಚೋ ನೀಚೋ,
ಕತೋತೀತೋ ಇಚ್ಚಾದೀನಿ॥

ದೀಘಾ ಜಾಗರತೋ ರತ್ತಿ, ದೀಘಂ ಸನ್ತಸ್ಸ ಯೋಜನಂ।
ದೀಘೋ ಬಾಲಾನ ಸಂಸಾರೋ, ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಅವಿಜಾನತಂ॥

ದೀಘೋ, ದೀಘಾ। ದೀಘಂ, ದೀಘೇ। ದೀಘೇನ, ದೀಘೇಹಿ, ದೀಘೇಭಿ। ದೀಘಸ್ಸ, ದೀಘಾನಂ। ದೀಘಾ, ದೀಘಸ್ಮಾ, ದೀಘಮ್ಹಾ, ದೀಘೇಹಿ, ದೀಘೇಭಿ। ದೀಘಸ್ಸ, ದೀಘಾನಂ। ದೀಘೇ, ದೀಘಸ್ಮಿಂ, ದೀಘಮ್ಹಿ, ದೀಘೇಸು। ಭೋ ದೀಘ, ಭವನ್ತೋ ದೀಘಾ। "ದೀಘಾತಿ ಮಂ ಪಕ್ಕೋಸೇಯ್ಯಾಥಾ"ತಿ ಇದಮೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ।

ದೀಘಾ, ದೀಘಾ, ದೀಘಾಯೋ। ದೀಘಂ, ದೀಘಾ, ದೀಘಾಯೋ। ದೀಘಾಯ। ಸೇಸಂ **ಕಞ್ಞಾನಯೇನ** ಞೇಯ್ಯಂ।

ದೀಘಂ, ದೀಘಾನಿ, ದೀಘಾ। ದೀಘಂ, ದೀಘಾನಿ, ದೀಘೇ। ದೀಘೇನ। ಸೇಸಂ **ಚಿತ್ತನಯೇನ** ಞೇಯ್ಯಂ। **ರಸ್ಸಾದೀನಿ** ಚ ಏವಮೇವ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಾನಿ। ಅಯಂ ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ, "ಗುಣನಾಮಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ"ತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

ಅಭಿಧೇಯ್ಯಕಲಿಙ್ಗೇಸು, ಸವಿಸೇಸಾನಿ ಯಾನಿ ಹಿ।
ತೇಸಂ ದಾನಿ ಯಥಾಪಾಳಿಂ, ಪದಮಾಲಂ ಕಥೇಸ್ಸಹಂ॥

ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಪದಾನಿ, ಯಾನಿ ಸವಿಸೇಸಾನಿ?

ಭವಾಭವಾದಿಕಂ ಲಙ್ಕಾ-ದೀಪೋ ಇಚ್ಚಾದಿಕಾನಿ ಚ।
ಬೋಧಿ ಸನ್ಧೀತಿ ಚಾದೀನಿ, ಸವಿಸೇಸಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ತು॥

ಏತೇಸು ಹಿ –

ಭವಾಭವಪದಂ ದೇಕ-ವಚೋ ಬಹುವಚೋ ಕ್ವಚಿ।
ಸಮಾಸೇ ಅಸಮಾಸೇಪಿ, ಸಮ್ಭವೋ ತಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತೋ॥

ವಿಗ್ಗಹಞ್ಚ ಪದತ್ಥಞ್ಚ, ವತ್ವಾ ಪದಸ್ಸಿಮಸ್ಸ ಮೇ।
ವುಚ್ಚಮಾನಮವಿಕ್ಖಿತ್ತಾ, ಪದಮಾಲಂ ನಿಬೋಧಥ॥

ಭವೋ ಚ ಅಭವೋ ಚ **ಭವಾಭವಂ**। ಅಥ ವಾ ಭವೋ ಚ ಅಭವೋ ಚ ಭವಾಭವಾನಿ, ಅಯಂ ವಿಗ್ಗಹೋ। ತತ್ರ **ಭವೋ**ತಿ ಖುದ್ದಕೋ ಭವೋ। **ಅಭವೋ**ತಿ ಮಹನ್ತೋ ಭವೋ। ವುದ್ಧತ್ಥವಾಚಕೋ ಹೇತ್ಥ **ಅ**ಕಾರೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಸುಗತಿದುಗ್ಗತಿವಸೇನ ಹೀನಪಣೀತವಸೇನ ಚ ಖುದ್ದಕಮಹನ್ತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಥ ವಾ **ಭವೋ**ತಿ ವುದ್ಧಿ। **ಅಭವೋ**ತಿ ಅವುದ್ಧಿ। ಅಯಂ ಪದತ್ಥೋ। ಅಯಂ ಪನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ -

ಭವಾಭವಂ, ಭವಾಭವಂ, ಭವಾಭವೇನ, ಭವಾಭವಸ್ಸ, ಭವಾಭವಾ, ಭವಾಭವಸ್ಮಾ, ಭವಾಭವಮ್ಹಾ, ಭವಾಭವಸ್ಸ, ಭವಾಭವೇ, ಭವಾಭವಸ್ಮಿಂ, ಭವಾಭವಮ್ಹಿ, ಭೋ ಭವಾಭವ। ಇತಿ **ಭವಾಭವ**ಪದಂ ಏಕವಚನಕಂ ಭವತಿ। ದಿಸ್ಸತಿ ಚ ತಸ್ಸೇಕವಚನತಾ ಪಾಳಿಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ -

“ಅತೀತಕಪ್ಪೇ ಚರಿತಂ, ಠಪಯಿತ್ವಾ ಭವಾಭವೇ।
ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಪ್ಪೇ ಚರಿತಂ, ಪವಕ್ಖಿಸ್ಸಂ ಸುಣೋಹಿ ಮೇ”

ಇತಿ ವಾ,

“ಏವಂ ಬಹುವಿಧಂ ದುಕ್ಖಂ, ಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ ಬಹೂವಿಧಂ।
ಭವಾಭವೇ ಅನುಭವಿತ್ವಾ, ಪತ್ತೋ ಸಮ್ಬೋಧಿಮುತ್ತಮಂ”

ಇತಿ ವಾ ಏವಂ ಪಾಳಿಯಂ **ಭವಾಭವ** ಪದಸ್ಸ ಏಕವಚನತಾ ದಿಟ್ಠಾ।

ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ -

“ಅಸಮ್ಬುಧಂ ಬುದ್ಧನಿಸೇವಿತಂ ಯಂ,
ಭವಾಭವಂ ಗಚ್ಛತಿ ಜೀವಲೋಕೋ।
ನಮೋ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಕಿಲೇಸಜಾಲ-
ವಿದ್ಧಂಸಿನೋ ಧಮ್ಮವರಸ್ಸ ತಸ್ಸಾ”ತಿ

ಏವಂ ತಸ್ಸೇಕವಚನತಾ ದಿಟ್ಠಾ।

ಭವಾಭವಾನಿ, ಭವಾಭವಾ, ಭವಾಭವಾನಿ, ಭವಾಭವೇ, ಭವಾಭವೇಹಿ, ಭವಾಭವೇಭಿ, ಭವಾಭವಾನಂ, ಭವಾಭವೇಹಿ, ಭವಾಭವೇಭಿ, ಭವಾಭವಾನಂ, ಭವಾಭವೇಸು, ಭವನ್ತೋ ಭವಾಭವಾನಿ। ಇತಿ **ಭವಾಭವ**ಪದಂ ಬಹುವಚನಕಮ್ಪಿ ಭವತಿ। ದಿಸ್ಸತಿ ಚ ತಸ್ಸ ಬಹುವಚನಕತಾ ಪಾಳಿಯಂ “ಧೋನಸ್ಸ ಹಿ ನತ್ಥಿ ಕುಹಿಞ್ಚಿ ಲೋಕೇ। ಪಕಪ್ಪಿಕಾ ದಿಟ್ಠಿ ಭವಾಭವೇಸೂ”ತಿ। ಉಭಯಮ್ಪಿ ನಯಂ ವೋಮಿಸ್ಸೇತ್ವಾ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ? “ಭವಾಭವಂ, ಭವಾಭವಾನಿ। ಭವಾಭವಂ, ಭವಾಭವಾನಿ। ಭವಾಭವೇನ, ಭವಾಭವೇಹಿ, ಭವಾಭವೇಭಿ”ಇಚ್ಚೇವಮಾದಿನಾ **ಚಿತ್ತ**ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ನಪುಂಸಕೇಕವಚನ-ಬಹುವಚನಕಾ ಇಮಾ।
ಪದಮಾಲಾ ಸಮಾಸತ್ತೇ, ಕತಾತಿ ಪರಿದೀಪಯೇ॥

ಸಮಾಸಕಪದಞ್ಚೇವ, ಅಸಮಾಸಕಮೇವ ಚ।
ಭವಾಭವಪದಂ ದ್ವೇಧಾ, ಇತಿ ವಿದ್ವಾ ವಿಭಾವಯೇ॥

ನಪುಂಸಕಂ ಸಮಾಸತ್ತೇ, ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಮಿತರತ್ತನೇ।
ನಪುಂಸಕಂ ತು ಪಾಯೇನ, ಏಕವಚನಕಂ ವದೇ॥

"ಭವೋ ಚ ಅಭವೋ ಚಾ"ತಿ, ಸಮಾಸತ್ಥಂ ವದೇ ಬುಧೋ।
"ಭವತೋ ಭವ"ಮಿಚ್ಚತ್ಥಂ, ಅಸಮಾಸಸ್ಸ ಭಾಸಯೇ॥

ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗತ್ತಮ್ಹಿ ಸೋ ಞೇಯ್ಯೋ, ನಿಸ್ಸಕ್ಕಉಪಯೋಗತೋ।
ಏವಂ ವಿಸೇಸತೋ ಞತ್ವಾ, **ಭವಾಭವ**ಪದಂ ವಿದೂ॥

ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ **ಭವಾಭವ**ಪದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜಿತಾ, ಏವಂ "ಕಮ್ಮಾಕಮ್ಮಂ ಫಲಾಫಲ"ನ್ತಿಆದೀನಮ್ಪಿ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಅತ್ಥೋಪಿ ನೇಸಂ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನೇತಾನಿ ಏಕವಚನಕಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಏವಂ ತಾವ **ಭವಾಭವ**ಪದಾದೀನಂ ವಿಸೇಸವನ್ತತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಲಙ್ಕಾದೀಪೋ, ಲಙ್ಕಾದೀಪಂ, ಲಙ್ಕಾದೀಪೇನ, ಲಙ್ಕಾದೀಪಸ್ಸ, ಲಙ್ಕಾದೀಪಾ, ಲಙ್ಕಾದೀಪಸ್ಮಾ, ಲಙ್ಕಾದೀಪಮ್ಹಾ, ಲಙ್ಕಾದೀಪಸ್ಸ, ಲಙ್ಕಾದೀಪೇ, ಲಙ್ಕಾದೀಪಸ್ಮಿಂ, ಲಙ್ಕಾದೀಪಮ್ಹಿ, ಭೋ ಲಙ್ಕಾದೀಪ। ಅಯಂ ಸಮಾಸತ್ತೇ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ। ಅಸಮಾಸತ್ತೇಪಿ ಪನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಲಙ್ಕಾ ದೀಪೋ, ಲಙ್ಕಂ ದೀಪಂ, ಲಙ್ಕಾಯ ದೀಪೇನ, ಲಙ್ಕಾಯ ದೀಪಸ್ಸ, ಲಙ್ಕಾಯ ದೀಪಾ, ಲಙ್ಕಾಯ ದೀಪಸ್ಮಾ, ಲಙ್ಕಾಯ ದೀಪಮ್ಹಾ, ಲಙ್ಕಾಯ ದೀಪಸ್ಸ, ಲಙ್ಕಾಯ ದೀಪೇ, ಲಙ್ಕಾಯ ದೀಪಸ್ಮಿಂ, ಲಙ್ಕಾಯ ದೀಪಮ್ಹಿ, ಭೋತಿ ಲಙ್ಕೇ ದೀಪ। ಅಯಂ ಬ್ಯಾಸೇ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ। ಅಯಂ ನಯೋ "ಜಮ್ಬುದೀಪೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ನ ಲಬ್ಭತಿ ಕೇವಲೇನ **ಜಮ್ಬೂ**ಸದ್ದೇನ ಜಮ್ಬುದೀಪಸ್ಸ ಅಕಥನತೋ, ಯಥಾ ಕೇವಲೇನ **ಲಙ್ಕಾ**ಸದ್ದೇನ ಲಙ್ಕಾದೀಪೋ ಕಥಿಯತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಬ್ಯಾಸೇ ಪದಮಾಲಾನಯೋ ವಿಸೇಸತೋ ಕಬ್ಬರಚನಾಯಂ ಕವೀನಂ ಉಪಕಾರಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ ಸಾಸನಸ್ಸಾಪಿ। ತಥಾ ಹಿ ಬ್ಯಾಸವಸೇನ ಪೋರಾಣಕವಿರಚನಾ ದಿಸ್ಸತಿ -

"ವನ್ದಾಮಿ ಸೇಲಮ್ಹಿ ಸಮನ್ತಕೂಟೇ,
ಲಙ್ಕಾಯ ದೀಪಸ್ಸ ಸಿಖಾಯಮಾನೇ।
ಆವಾಸಭೂತೇ ಸುಮನಾಮರಸ್ಸ,
ಬುದ್ಧಸ್ಸ ತಂ ಪಾದವಳಞ್ಜಮಗ್ಗ"ನ್ತಿ॥

ಸಾಸನೇಪಿ ಬ್ಯಾಸವಸೇನ "ದಿಬ್ಬೋ ರಥೋ ಪಾತುರಹು, ವೇದೇಹಸ್ಸ ಯಸಸ್ಸಿನೋ"ತಿಆದಿಕಾ ಪಾಳಿ ದಿಸ್ಸತಿ।

ಯಥಾ ಪನ "ಜಮ್ಬುದೀಪೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅಯಂ ನಯೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ತಥಾ "ನಾಗದೀಪೋ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಕೇವಲೇನ **ಜಮ್ಬೂ**ಸದ್ದೇನ ಜಮ್ಬುದೀಪಸ್ಸ ಅಕಥನಮಿವ ಕೇವಲೇನ **ನಾಗ**ಸದ್ದಾದಿನಾ ನಾಗದೀಪಾದೀನಂ ಅಕಥನತೋತಿ। ನನು ಚ ಭೋ

“ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಜಮ್ಬುನದರಂಸಿನೋ ತಂ, ದಾಠಂ ಮಯಂ ಜಮ್ಬುನರಾ ನಮಾಮಾ”ತಿ ಪೋರಾಣಕವಿರಚನಾಯಂ **ಜಮ್ಬೂ**ಸದ್ದೇನ ಜಮ್ಬುದೀಪೋ ವುತ್ತೋ “ಜಮ್ಬುದೀಪನರಾ”ತಿ ಅತ್ಥಸಮ್ಭವತೋತಿ? ಸಚ್ಚಂ “ಜಮ್ಬುದೀಪನರಾ”ತಿ ಅತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ಕೇವಲೇನ ಪನ **ಜಮ್ಬೂ**ಸದ್ದೇನ ಜಮ್ಬುದೀಪತ್ಥಂ ನ ವದತಿ, ಕಿನ್ತು “ಜಮ್ಬುದೀಪನರಾ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಗಾಥಾವಿಸಯತ್ತಾ ಅಧಿಕಕ್ಖರದೋಸಂ ಪರಿವಜ್ಜನ್ತೇನ **ದೀಪ**ಸದ್ದಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ “ಜಮ್ಬುನರಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಉತ್ತರಪದಲೋಪವಸೇನ ವುತ್ತೋ **ಜಮ್ಬು**ಸದ್ದೋ **ನರ**ಸದ್ದಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸಮಾಸಬಲೇನ “ಜಮ್ಬುದೀಪನರಾ”ತಿ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನೇ ಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ, ನ ಕೇವಲೋ ಬ್ಯಾಸಕಾಲೇ, ತಥಾ ಹಿ “ಜಮ್ಬೂ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಜಮ್ಬುದೀಪೋ ನ ಞಾಯತಿ, ಅಥ ಖೋ ಜಮ್ಬುರುಕ್ಖೋಯೇವ ಞಾಯತಿ।

ಕಿಂ ಪನ ಭೋ “ಕಾಕೋ ದಾಸೋ, ಕಾಕಂ ದಾಸಂ, ಕಾಕೇನ ದಾಸೇನಾ”ತಿ ಅಯಂ ನಯೋ ಲಬ್ಭತಿ, ನ ಲಬ್ಭತೀತಿ? ಲಬ್ಭತಿ, **ಕಾಕ**ಸದ್ದೇನ ಕಾಕನಾಮಕಸ್ಸ ದಾಸಸ್ಸ ಕಥನಂ ಹೋತಿ। ಯದಿ ಏವಂ “ಜಮ್ಬುದೀಪೋ”ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ “ಜಮ್ಬುನಾಮಕೋ ದೀಪೋ”ತಿ ಅತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ “ಜಮ್ಬೂ ದೀಪೋ, ಜಮ್ಬುಂ ದೀಪಂ, ಜಮ್ಬುಯಾ ದೀಪೇನಾ”ತಿ ಅಯಂ ನಯೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ? ನ ಲಬ್ಭತಿ **ಜಮ್ಬೂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಸೇನ ದೀಪೇ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ। **ಜಮ್ಬೂ**ಸದ್ದೋ ಹಿ ರುಕ್ಖೇಯೇವ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ನ ದೀಪೇ। ಯಥಾ ಪನ **ಚಿತ್ತ**ವೋಹಾರೋ ಚಿತ್ತನಾಮಕೇ ಗಹಪತಿಮ್ಹಿಪಿ ಮನೇಪಿ ಪವತ್ತತಿ “ಚಿತ್ತೋ ಗಹಪತಿ। ಚಿತ್ತಂ ಮನೋ ಮಾನಸ”ನ್ತಿಆದೀಸು। ಯಥಾ ಚ **ಕುಸ**ವೋಹಾರೋ ಕುಸನಾಮಕೇ ರಞ್ಞೇಪಿ ಕುಸತಿಣೇಪಿ ಪವತ್ತತಿ -

“ಪಭಾವತಿಞ್ಚ ಆದಾಯ, ಮಣಿಂ ವೇರೋಚನಂ ಕುಸೋ।
ಕುಸಾವತಿಂ ಕುಸರಾಜಾ, ಅಗಮಾಸಿ ಮಹಬ್ಬಲೋ।
ಕುಸೋ ಯಥಾ ದುಗ್ಗಹಿತೋ, ಹತ್ಥಮೇವಾನುಕನ್ತತೀ”ತಿ

ಆದೀಸು, ತಥಾ **ಕಾಕ**ಸದ್ದೋಪಿ ವಾಯಸೇ, ಏವಂನಾಮಕೇ ದಾಸೇಪಿ ಪವತ್ತತಿ “ಕಾಕೋ ರವತಿ, ಕಾಕೋ ನಾಮ ದಾಸೋ ಸಟ್ಠಿಯೋಜನಾನಿ ಗಚ್ಛತೀ”ತಿಆದೀಸು। **ಜಮ್ಬೂ**ಸದ್ದೋ ಪನ ಗಹಪತಿಮನಾದೀಸು **ಚಿತ್ತ ಕುಸ ಕಾಕ**ಸದ್ದಾ ವಿಯ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಸೇನ ದೀಪಸ್ಮಿಂ ನ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತೋಯೇವ ನಯೋ ಮನಸಿಕರಣೀಯೋ।

ಯಥಾ ಪನೇತ್ಥ “ಲಙ್ಕಾದೀಪೋ”ತಿ ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಸಮಾಸವಸೇನ ಬ್ಯಾಸವಸೇನ ಚ ಯೋಜಿತಾ, ಏವಂ “ಪುಬ್ಬವಿದೇಹದೀಪೋ, ಅಪರಗೋಯಾನದೀಪೋ, ಉತ್ತರಕುರುದೀಪೋ, ಅಸ್ಸಯುಜನಕ್ಖತ್ತಂ, ಚಿತ್ರಮಾಸೋ, ವೇಸ್ಸನ್ತರರಾಜಾ, ಸೇತವತ್ಥಂ, ದಿಬ್ಬರಥೋ”ತಿಆದೀನಮ್ಪಿ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಸಮಾಸವಸೇನ ಬ್ಯಾಸವಸೇನ ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। **ಪುಬ್ಬವಿದೇಹಾ**ದಿಸದ್ದೇಹಿ ಪುಬ್ಬವಿದೇಹದೀಪಾದೀನಂ ಕಥನಞ್ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। “ದಿಬ್ಬರಥೋ”ತಿಆದೀನಂ ಸಮಾಸಗತಪದಾನಂ ಪಯೋಜನೇ ಸತಿ ಬ್ಯಾಸವಸೇನ ವಿಸುಂ ಕತ್ತಬ್ಬತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಹಿ ಬ್ಯಾಸವಸೇನ “ದಿಬ್ಬೋ ರಥೋ”ತಿಆದಿನಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪದಾನಂ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣವಸೇನ ಪಚ್ಚೇಕವಿಭತ್ತಿಯುತ್ತಭಾವೇ ಸತಿ ಗಾಥಾಸು ವುತ್ತಿಪಾಲನಸುಖುಚ್ಚಾರಣಗುಣೋ ಭವತಿ। ಸೋ ಚ ಸಾಸನಾನುಕೂಲೋ ಹಿ ಅಯಂ ನಯೋ ಠಪಿತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಪಾವಚನೇ “ದಿಬ್ಬೋ ರಥೋ ಪಾತುರಹು, ವೇದೇಹಸ್ಸ ಯಸಸ್ಸಿನೋ”ತಿಆದಿಕಾ ಪಾಳಿಯೋ ಬಹೂ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವಂ **ಲಙ್ಕಾದೀಪಾ**ದಿಸದ್ದಾನಂ ವಿಸೇಸವನ್ತತಾ ಭವತಿ।

ಇದಾನಿ **ಬೋಧಿಸನ್ಧಿ**ಆದೀನಂ ವಿಸೇಸವನ್ತತಾ ವುಚ್ಚತಿ -

ಬೋಧಿ ಸನ್ಧಿ ವಿಭತ್ತಾ'ಯು, ಧಾತುಯೇವ ಪಜಾಪತಿ।
ದಾಮಾ ದಾಮಂ ತಥಾ ಸದ್ದಾ, ಸದ್ದಂ ತಟಂ ತಟೀ ತಟೋ॥

ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಬ್ಯಞ್ಜನೋ ಅತ್ಥೋ, ಅತ್ಥಮಕ್ಖರಮಕ್ಖರೋ।
ಅಜ್ಜವಂ ಅಜ್ಜವೋ ಚೇವ, ತಥಾ ಮದ್ದವಗಾರವಾ॥

> ವಚೋ ವಚೇತಿ ಚಾದೀನಿ, ಸಮರೂಪಾ ಸರೂಪತೋ।
> ದ್ವಿತ್ತಿಲಿಙ್ಗಾನಿ ಸಮ್ಭೋನ್ತಿ, ಯಥಾಸಮ್ಭವಮುದ್ದಿಸೇ॥

ಏತೇಸು ಹಿ **ಬೋಧಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ ತಾವ "ಬೋಧಿ ರಾಜಕುಮಾರೋ"ತಿ ಚ, "ಅರಿಯಸಾವಕೋ 'ಬೋಧೀ'ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸ ಬೋಧಿಸ್ಸ ಅಙ್ಗೋತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ"ತಿ ಚ ಏವಂ ಪುಗ್ಗಲವಚನಸ್ಸ "ಬೋಧಿ, ಬೋಧೀ, ಬೋಧಯೋ। ಬೋಧಿಂ, ಬೋಧೀ, ಬೋಧಯೋ। ಬೋಧಿನಾ"ತಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇ **ಅಗ್ಗಿ**ನಯೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಭವತಿ।

ರುಕ್ಖಮಗ್ಗನಿಬ್ಬಾನಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣವಚನಸ್ಸ ಪನ "ಬೋಧಿ, ಬೋಧೀ, ಬೋಧಿಯೋ। ಬೋಧಿಂ, ಬೋಧೀ, ಬೋಧಿಯೋ। ಬೋಧಿಯಾ"ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ **ರತ್ತಿ**ನಯೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಭವತಿ।

ಕೇಚಿ ಪನ "ರುಕ್ಖವಚನೋ ಬೋಧಿಸದ್ದೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಆಗಮೇನ ವಿರುದ್ಧಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸನತೋ ವಿಚಾರೇತಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಆಗಮೇ ರುಕ್ಖವಚನಸ್ಸ **ಬೋಧಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಪುಗ್ಗಲವಚನಸ್ಸ ಪನ ದಿಸ್ಸತಿ। ಯದಿ ಚ "ಸಾಲೋ ಧವೋ ಖದಿರೋ"ತಿಆದೀನಂ ವಿಯ ರುಕ್ಖವಚನಸ್ಸ **ಬೋಧಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗತ್ತಂ ಸಿಯಾ, **ಜಮ್ಬೂ ಸಿಮ್ಬಲೀ ಪಾಟಲೀ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ರುಕ್ಖವಾಚಕತ್ತಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗತ್ತಂ ಸಿಯಾ, ನ ತೇಸಂ ಇಮಸ್ಸ ಚ ರುಕ್ಖವಾಚಕತ್ತೇಪಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ। ಯದಿ ಹಿ ರುಕ್ಖವಚನೋ **ಬೋಧಿ**ಸದ್ದೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ನಿಬ್ಬಾನವಚನೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣವಚನೋ ಚ **ಬೋಧಿ**ಸದ್ದೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ ಸಿಯಾ "ನಿಬ್ಬಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಾದಿನೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಕಥನತೋ।

ಯೇ ಏವಂ ವದನ್ತಿ "ರುಕ್ಖವಚನೋ **ಬೋಧಿ**ಸದ್ದೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ"ತಿ, ತೇ "ಬೋಧಿ ವುಚ್ಚತಿ ಚತೂಸು ಮಗ್ಗೇಸು ಞಾಣಂ, ತಂ ಏತ್ಥ ಭಗವಾ ಪತ್ತೋತಿ ರುಕ್ಖೋಪಿ ಬೋಧಿಚ್ಚೇವ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಚೇತಸಿ ಸನ್ನಿಧಾಯ "ಬುಜ್ಝತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಬೋಧೀ"ತಿ ನಿಬ್ಬಚನವಸೇನ "ಕಿಂ ರುಕ್ಖವಚನೋ **ಬೋಧಿ**ಸದ್ದೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ ನ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ವದನ್ತಿ ಮಞ್ಞೇ। ನೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಏವಞ್ಚ ಪನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, "ಬೋಧಿ ವುಚ್ಚತಿ ಚತೂಸು ಮಗ್ಗೇಸು ಞಾಣಂ, ತಂ ಏತ್ಥ ಭಗವಾ ಪತ್ತೋತಿ ರುಕ್ಖೋಪಿ ಬೋಧಿಚ್ಚೇವ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ವದನ್ತೇಹಿ ಗರೂಹಿ ಞಾಣವಚನಂ ಇತ್ಥಿ ಲಿಙ್ಗಭೂತಂ ಬೋಧೀತಿ ಞಾಣಸ್ಸ ನಾಮಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿಅನ್ತರಪರಿಕಪ್ಪನೇನತ್ಥಂ ಪರಿಕಪ್ಪೇನ್ತೇನ ಬುಜ್ಝನಟ್ಠಾನಭೂತೇ ರುಕ್ಖೇ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ರುಕ್ಖೋ "ಬೋಧೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನಿಬ್ಬಚನೇ ಆದರೋ ನ ಕಾತಬ್ಬೋ। ನ ಹಿ "ಬುಜ್ಝತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಬೋಧೀ"ತಿ ನಿಬ್ಬಚನಕರಣಂ ರುಕ್ಖವಚನಸ್ಸ **ಬೋಧಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗತ್ತಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ ಸಙ್ಕೇತಸಿದ್ಧತ್ತಾ ವೋಹಾರಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ರುಕ್ಖಂ ಸಯಂ ಅಬೋಧಿಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಬೋಧಿಯಾ ಪಟಿಲಾಭಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಸಙ್ಕೇತಸಿದ್ಧೇನ "ಬೋಧೀ"ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವೋಹಾರೇನ ವೋಹರನ್ತಿ ಸಾಸನಿಕಾ, ಬೋಧಿಯಾ ವಾ ಕಾರಣತ್ತಾ ಫಲವೋಹಾರೇನ। ಏತಮತ್ಥಂಯೇವ ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ "ಬೋಧಿ ವುಚ್ಚತಿ ಚತೂಸು ಮಗ್ಗೇಸು ಞಾಣಂ, ತಂ ಏತ್ಥ ಭಗವಾ ಪತ್ತೋತಿ ರುಕ್ಖೋಪಿ ಬೋಧಿಚ್ಚೇವ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಏವಂ "ಬೋಧೀ"ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ರುಕ್ಖನಾಮಂ ಪವತ್ತತೀತಿ। ತೇನಾಹ **ಆಯಸ್ಮಾ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ** ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ ಅನುಧಮ್ಮಚಕ್ಕವತ್ತೀ ವೋಹಾರಕುಸಲೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವೋಹಾರೇನ "ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲೇ ಸಹ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪ್ಪಟಿಲಾಭಾ ಸಚ್ಚಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಯದಿದಂ ಬುದ್ಧೋ"ತಿ। ಅಪಿಚ ತತ್ಥ ತತ್ಥ "ಬೋಧಿಯಾ ಸಾಖಾ"ತಿ ಚ, "ಕೇನಟ್ಠೇನ ಮಹಾಬೋಧಿ, ಕಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧಿನೀ ಚ ಸಾ"ತಿ ಚ,

> "ಹತ್ಥತೋ ಮುತ್ತಮತ್ತಾ ಸಾ, ಅಸೀತಿರತನಂ ನಭಂ।
> ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ನ ತದಾ ಮುಞ್ಚಿ, ಛಬ್ಬಣ್ಣಾ ರಸ್ಮಿಯೋ ಸುಭಾ"ತಿ ಚ

ಏವಮಾದಯೋ ರುಕ್ಖವಾಚಕಸ್ಸ **ಬೋಧಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವೇ ಪಯೋಗಾ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ।

ಅಥ ವಾ ರುಕ್ಖವಾಚಕೋ **ಬೋಧಿ**ಸದ್ದೋ ದ್ವಿಲಿಙ್ಗೋ ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ। ತಥಾ ಹಿ **ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಂ** ವಿನಯಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ ಮಹಾವೇಯ್ಯಾಕರಣಸ್ಸ ಪಾಳಿನಯವಿದುನೋ **ಬುದ್ಧಘೋಸಾ**ಚರಿಯಸ್ಸ ಏವಂ ಸದ್ದರಚನಾ ದಿಸ್ಸತಿ "ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸಿ ತ್ವಂ ತಾತ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಹಾಬೋಧಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಅಯ್ಯಂ ಸಙ್ಘಮಿತ್ತತ್ಥೇರಿಂ ಆನೇತು"ನ್ತಿ ಚ, "ಸಾಪಿ ಖೋ ಮಹಾಬೋಧಿಸಮಾರೂಳ್ಹಾ ನಾವಾ ಪಸ್ಸತೋ ಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ಮಹಾಸಮುದ್ದತಲಂ ಪಕ್ಖನ್ದಾ"ತಿ ಚ ತಸ್ಸ ರುಕ್ಖವಾಚಕಸ್ಸ **ಬೋಧಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ "ಬುಜ್ಝತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಬೋಧೀ"ತಿ ನಿಬ್ಬಚನವಸೇನ "ಬೋಧಿ, ಬೋಧೀ, ಬೋಧಯೋ। ಬೋಧಿಂ, ಬೋಧೀ, ಬೋಧಯೋ। ಬೋಧಿನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪದಮಾಲಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ರುಕ್ಖವಾಚಕಸ್ಸೇವ ಪನ ತಸ್ಸ ಇಞಾಣೇ ಪವತ್ತಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವೋಹಾರೇನ ಸಙ್ಕೇತಸಿದ್ಧೇನ ರೂಳ್ಹತ್ಥದೀಪಕೇನ "ಬೋಧಿ, ಬೋಧೀ, ಬೋಧಿಯೋ। ಬೋಧಿಂ, ಬೋಧೀ, ಬೋಧಿಯೋ। ಬೋಧಿಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪದಮಾಲಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇಚ್ಚೇವಂ -

> ಪುಗ್ಗಲವಾಚಕೋ **ಬೋಧಿ**-ಸದ್ದೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಿಕೋ ಭವೇ।
> ಇಞಾಣಾದಿವಾಚಕೋ ಇತ್ಥಿ-ಲಿಙ್ಗೋಯೇವ ಸಿಯಾ ಸದಾ॥

> ಬೋಧಿಪಾದಪವಚನೋ, ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಿಕೋ ಭವೇ।
> ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಏತಸ್ಸ, ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗತ್ತಮೇವ ತು।
> ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತರಂ ಯಸ್ಮಾ, ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತೀರಿತಂ॥

ಸನ್ಧಿಸದ್ದಾದೀನಮ್ಪಿ ನಯಾನುಸಾರೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। **ಸನ್ಧಿ**ಸದ್ದೋ ಹಿ ಸರಸನ್ಧಿಆದಿವಾಚಕೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ, ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾದಿವಾಚಕೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ "ಸನ್ಧಿನೋ। ಸನ್ಧಿಯಾ"ತಿಆದಿದಸ್ಸನತೋ। **ವಿಭತ್ತಿ**ಸದ್ದೋ ವಿಭಜನವಾಚಕೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ , **ಸ್ಯಾ**ದಿವಾಚಕೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ ಚೇವ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಚ "ವಿಭತ್ತಿಸ್ಸ। ವಿಭತ್ತಿಯಾ"ತಿಆದಿದಸ್ಸನತೋ।

ಆಯುಸದ್ದೋ ಪನ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯವಾಚಕೋಯೇವ ಹುತ್ವಾ ಪುನ್ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ, "ಪುನರಾಯು ಚ ಮೇ ಲದ್ಧೋ, ಏವಂ ಜಾನಾಹಿ ಮಾರಿಸಾ"ತಿ "ಏತ್ತಕಂಯೇವ ತೇ ಆಯು, ಚವನಕಾಲೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚ ದಸ್ಸನತೋ।

ಧಾತುಸದ್ದೋ ಸಭಾವಾದಿವಾಚಕೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ, **ಕರಪಚಾ**ದಿವಾಚಕೋ ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ "ಚಕ್ಖುಧಾತುಯಾ। ಕರೋತಿಸ್ಸ ಧಾತುಸ್ಸ। ಧಾತುಯೋ ಧಾತುಯಾ"ತಿ ದಸ್ಸನತೋ।

ಪಜಾಪತಿಸದ್ದೋ ದೇವವಿಸೇಸವಾಚಕೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ, ಕಲತ್ತಜಿನಮಾತುಚ್ಛಾವಾಚಕೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ "ಪಜಾಪತಿಸ್ಸ ದೇವರಾಜಸ್ಸ ಧಜಗ್ಗಂ ಉಲ್ಲೋಕೇಯ್ಯಾಥ", "ಅತ್ತನೋ ಪಜಾಪತಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಮಹಾಪಜಾಪತಿಯಾ"ತಿ ಚ ದಸ್ಸನತೋ।

ದಾಮಾ ದಾಮಂ ಸದ್ದಾ ಮಾಲತೀದಾಮಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಸ್ಸ ಏಕಸ್ಸ ವತ್ಥುಸ್ಸ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಇತ್ಥಿನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾ। ತಥಾ ಹಿ "ಮಾಲತೀದಾಮಾ ಲೋಲಾಳಿಙ್ಗಲೀಲಾ। ಮಾಲತೀದಾಮಂ। ಸಿಙ್ಘಿತಂ ದಾಮಂ ಭಮರೇಹಿ। ರತನದಾಮಾ। ರತನದಾಮ"ನ್ತಿ ಚ ದ್ವಿಲಿಙ್ಗಭಾವೇ ಲೋಕಿಕಪ್ಪಯೋಗಾ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಸಾಸನಾನುಕೂಲಾ।

ಸದ್ಧಂ ಸದ್ಧಾಸದ್ದಾ ಪನ ಭಿನ್ನವತ್ಥೂನಂ ವಾಚಕಾ ಇತ್ಥಿನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾ, **ಸದ್ಧಾ**ಸದ್ದೋ ಪಸಾದಲಕ್ಖಣವಾಚಕೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ, **ಸದ್ಧಂ**ಸದ್ದೋ ಮತಕಭತ್ತವಾಚಕೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ "ಸದ್ಧಾ ಸದ್ದಹನಾ। ಮಯಮಸ್ಸುಭೋ ಗೋತಮಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ನಾಮ ದಾನಾನಿ ದೇಮ ಸದ್ಧಾನಿ ಕರೋಮಾ"ತಿ ದಸ್ಸನತೋ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇ "ಸದ್ಧೋ ಪುರಿಸೋ , ಸದ್ಧಾ ಇತ್ಥೀ, ಸದ್ಧಂ ಕುಲ"ನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗತ್ತಾ ಸಙ್ಗಹಂ ನ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ।

ತಟಂ ತಟೀ ತಟೋತಿಮೇ ಸದ್ದಾ ತೀರಸಙ್ಖಾತೇ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವತ್ಥೇ ಥೀಪುನ್ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾ।

ಬ್ಯಞ್ಜನಸದ್ದೋ ಉಪಸೇಚನಲಿಙ್ಗವಾಕ್ಯಾವೇಣಿಕಸರೀರಾವಯವವಾಚಕೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ, ಅಕ್ಖರವಾಚಕೋ ಪುನ್ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ। ತತ್ರುಪಸೇಚನೇ "ಸೂಪಂ ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ವಾ"ತಿ ನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಲಿಙ್ಗೇ "ಇತ್ಥಿಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಪುರಿಸಬ್ಯಞ್ಜನ"ನ್ತಿ ನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ। ವಾಕ್ಯೇ "ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಸಾಧುಕಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ"ತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ। ಆವೇಣಿಕೇ "ಅಸೀತಿ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಾನೀ"ತಿ ನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ। ಸರೀರಾವಯವೇ "ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನು ಅನು ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಪಾಕಟಭಾವಕರಣತೋ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನ"ನ್ತಿ ಏವಂ ನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಂ ನಾಮ ಹತ್ಥಪಾದಸಿತಹಸಿತಕಥಿತವಿಲೋಕಿತಾದಿಭೇದೋ ಆಕಾರೋ। ಸೋ ಏವ "ಸರೀರಾವಯವೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ। ಅಕ್ಖರೇ "ಬ್ಯಞ್ಜನೋ। ಬ್ಯಞ್ಜನ"ನ್ತಿ ಚ ಪುನ್ನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ।

ಅತ್ಥಸದ್ದೋ ನಿಬ್ಬಾನವಚನೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ, ಅಭಿಧೇಯ್ಯಧನಕಾರಣಪಯೋಜನನಿವತ್ತ್ಯಾಭಿಸನ್ಧಾನಾದಿವಚನೋ ಪನ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ। ತಥಾ ಹಿ **ಕಥಾವತ್ಥುಮ್ಹಿ** "ಅತ್ಥತ್ಥಮ್ಹೀ"ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ "ಅತ್ಥಂ ವುಚ್ಚತಿ ನಿಬ್ಬಾನ"ನ್ತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೇನ **ಅತ್ಥ**ಸದ್ದೋ ವುತ್ತೋ। ಇತಿ **ಅತ್ಥ**ಸದ್ದೋ ದ್ವಿಲಿಙ್ಗೋ।

ಅಕ್ಖರಸದ್ದೋ ಚ "ಯೋ ಪುಬ್ಬೋ ಅಕ್ಖರೋ ಅಕ್ಖರಾನೀ"ತಿ ಚ ದಸ್ಸನತೋ। ಅಪಿಚ **ಅಕ್ಖರ**ಸದ್ದೋ ನಿಬ್ಬಾನವಚನೋ ನಾಮಪಣ್ಣತ್ತಿವಚನೋ ಚ ಸಬ್ಬದಾನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ ಭವತಿ "ಪದಮಚ್ಚುತಮಕ್ಖರಂ, ಮಹಾಜನಸಮ್ಮತೋತಿ ಖೋ ವಾಸೇಟ್ಠ 'ಮಹಾಸಮ್ಮತೋ'ತ್ವೇವ ಪಠಮಂ ಅಕ್ಖರಂ ನಿಬ್ಬತ್ತ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು। "ಅಕ್ಖರಾಯ ದೇಸೇತಿ, ಅಕ್ಖರಕ್ಖರಾಯ ಆಪತ್ತಿ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಸ್ಸಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋತಿಪಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋತಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋತಿ ಪನ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಅಯಞ್ಹಿ "ಅಸಕ್ಕತಾ ಚಸ್ಮ ಧನಞ್ಚಯಾಯ। ವಿರಮಥಾಯಸ್ಮನ್ತೋ ಮಮವಚನಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು "ಧನಞ್ಚಯಾಯ, ವಚನಾಯಾ"ತಿ ಸದ್ದಾ ವಿಯ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ವುತ್ತೋ, ನ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನಾತಿ।

ಅಜ್ಜವ ಮದ್ದವ ಗಾರವಸದ್ದಾ ಪನ ಪುನ್ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾ। "ಅಜ್ಜವೋ ಚ ಮದ್ದವೋ ಚ। ಅಜ್ಜವಮದ್ದವಂ। ಗಾರವೋ ಚ ನಿವಾತೋ ಚ। ಸಹ ಆವಜ್ಜಿತೇ ಥೂಪೇ, ಗಾರವಂ ಹೋತಿ ಮೇ ತದಾ"ತಿ ಚ ಆದಿದಸ್ಸನತೋ।

ವಚೋವಚೀಸದ್ದಾ ಪನ **ಘಟೋಘಟೀ**ಸದ್ದಾ ವಿಯ ಪುಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾ, ತತ್ಥ **ವಚೀ**ಸದ್ದಸ್ಸ "ವಚೀ, ವಚೀ, ವಚಿಯೋ। ವಚಿಂ, ವಚೀ, ವಚಿಯೋ। ವಚಿಯಾ"ತಿ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಕೇಚಿ "ದುಚ್ಚರಿತಪಯೋಗವಿಞ್ಞತ್ತಿಸದ್ದಾದೀಸು ಪರೇಸು **ವಚ**ಸದ್ದಸ್ಸನ್ತೋ **ಈ**ಕಾರೋ ಹೋತಿ, ತೇನ "ವಚೀದುಚ್ಚರಿತ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ರೂಪಾನಿ ದಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ **ವಚ**ಸದ್ದತೋ ವಿಸುಂ **ವಚೀ**ಸದ್ದಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ। ಅತ್ರಿಮಾನಿ ಪಾಳಿತೋ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ ಚ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ। "ವಚೀ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ, ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ವಚೀ, ವಚಿಞ್ಚ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೇ ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ ನ ಚೇವ ವಚೀ, ನ ಚ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ। ಗದಿತೋ ವಚೀಭಿ ಸತಿಮಾಭಿನನ್ದೇ"ತಿ ಇಮಾನಿ ಪಾಳಿತೋ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ। "ಚೋಪನಸಙ್ಖಾತಾ ವಚೀ ಏವ ವಿಞ್ಞತ್ತಿ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿ, ವಚಿಯಾ ಭೇದೋ ವಚೀಭೇದೋ"ತಿ ಇಮಾನಿ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಸರೂಪಾಸರೂಪಪದಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ದ್ವಿತಿಲಿಙ್ಗತಾ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಕಲಿಙ್ಗೇಸು ಸವಿಸೇಸಾನಿ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಇದಾನಿ ಕತ್ಥಚಿ ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗಭೂತಾನಂ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಾನಞ್ಚ ತದ್ಧಿಭನ್ತಲಿಙ್ಗಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾದಿವಸೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ। ತಥಾ ಹಿ –

ಧಮ್ಮಭೋ ಪುಗ್ಗಲಾ ಚೇವ, ಧಮ್ಮಪುಗ್ಗಲತೋಪಿ ಚ।
ಏಕನ್ತಧಮ್ಮತೋ ಚೇವ, ತಥೇವೇಕನ್ತಪುಗ್ಗಲಾ॥

ಪದಮಾಲಾ ಸಿಯುಂ ತಾಸು, ಪಚ್ಚತ್ತಾದಿವಸೇನ ತು।
ಪದಂ ಸಮಂ ವಿಸಮಞ್ಚ, ಜಞ್ಞಾ ಸಬ್ಬಸಮಮ್ಪಿ ಚ॥

ಕಥಂ? "ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ, ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ, ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಾ, ಮಿಚ್ಛಾವಾಚೋ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೋ, ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪೀ" ಇಚ್ಚೇತೇಸಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

"ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯೋ। ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಂ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯೋ। ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ"ತಿ ಏವಂ ಧಮ್ಮತೋ, "ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿನೋ। ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಂ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿನೋ। ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿನಾ"ತಿ ಏವಂ ಪುಗ್ಗಲತೋ, "ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ, ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾ। ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಧಮ್ಮಪುಗ್ಗಲತೋ, "ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಾ, ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಾ, ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಾಯೋ। ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಂ, ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಾ ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಾಯೋ। ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಾಯ" ಏವಂ ಏಕನ್ತಧಮ್ಮತೋ, "ಮಿಚ್ಛಾವಾಚೋ, ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಾ। ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಂ, ಮಿಚ್ಛಾವಾಚೇ। ಮಿಚ್ಛಾವಾಚೇನ" ಏವಂ ಏಕನ್ತಪುಗ್ಗಲತೋ, "ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೋ। ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಾ। ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕ"ನ್ತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಏಕನ್ತಪುಗ್ಗಲತೋ, "ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪೀ, ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಿನೋ। ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಿ"ನ್ತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಏಕನ್ತಪುಗ್ಗಲತೋ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಭವತಿ। ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗವಚನಾದಿವಸೇನ ಪನ ಪದಂ ಸದಿಸಂ ವಿಸದಿಸಂ ಸಬ್ಬಥಾ ಸದಿಸಮ್ಪಿ ಚ ಭವತಿ। ಏಸ ನಯೋ **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾ**ದೀಸುಪಿ।

ಅತ್ರಿಮೇ ಆಹಚ್ಚಭಾಸಿತಾ ಪಯೋಗಾ - ಅವಿಜ್ಜಾಗತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅವಿದ್ದಸುನೋ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಪಹೋತಿ। ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಪಹೋತಿ। ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಾ ಪಹೋತಿ। ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಕಮ್ಮನ್ತೋ ಪಹೋತಿ। ಮಿಚ್ಛಾಕಮ್ಮನ್ತಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಆಜೀವೋ ಪಹೋತಿ। ಮಿಚ್ಛಾಆಜೀವಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾವಾಯಾಮೋ ಪಹೋತಿ। ಮಿಚ್ಛಾವಾಯಾಮಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಸತಿ ಪಹೋತಿ। ಮಿಚ್ಛಾಸತಿಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಸಮಾಧಿ ಪಹೋತೀತಿ। ವಿಜ್ಜಾಗತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖವೇ ವಿದ್ದಸುನೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಪಹೋತಿ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಪಹೋತೀತಿ ವಿತ್ಥಾರೋ, ಏವಂ ಕತ್ಥಚಿ ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗಭೂತಾನಂ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಾನಞ್ಚ ತದ್ಧಿತನ್ತಲಿಙ್ಗಾನಞ್ಚ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಸಪ್ಪಯೋಗಾ ಕಥಿತಾ।

ಇದಾನಿ ನೇವಾಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಭವಿತಬ್ಬ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಾನಂ **ಸೋತ್ಥಿ ಸುವತ್ಥಿ** ಸದ್ದಾನಞ್ಚ ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗಾಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಅಬ್ಭುತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಅಭೂತ**ಸದ್ದಸ್ಸಚಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿಸೇಸಂ ಕಥಯಾಮ, ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಞ್ಚ ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜೇಸ್ಸಾಮ। ಏತೇಸು ಹಿ **ಭವಿತಬ್ಬ**ಸದ್ದೋ ಏಕನ್ತಭಾವವಾಚಕೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ ಏಕವಚನನ್ತೋಯೇವ **ಹೋ**ತಿ। ತತಿಯನ್ತಪದೇಹಿ **ಏವಂ**ಸದ್ದ **ನ**ಸದ್ದಾದೀಹಿ ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ ಚ ಹೋತಿ। ನಾಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಲಬ್ಭತಿ, ಅತ್ರಿಮೇ ಚ ಪಯೋಗಾ "ಸದ್ಧಮ್ಮಗರುಕೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ನೋ ಆಮಿಸಗರುಕೇನ, ಇಮಿನಾ ಚೋರೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಇಮೇಹಿ ಚೋರೇಹಿ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಇಮಾಯ ಚೋರಿಯಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಇಮಾಹಿ ಚೋರೀಹಿ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅನೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಇಮೇಹಿ ಚಿತ್ತೇಹಿ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಏವಂ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಭವಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ। ಅತ್ರಿದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

ಭವಿತಬ್ಬಪದಂ ನಿಚ್ಚಂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುವರಸಾಸನೇ।
ಪಠಮೇಕವಚೋ ಭಾವ-ವಾಚಕಞ್ಚ ನಪುಂಸಕಂ॥

ತತಿಯನ್ತಪದೇ**ಹೇವಂ**-ಸದ್ದಾದೀಹಿ ಚ ಧೀಮತಾ।
ಯೋಜೇತಬ್ಬಂವ ಸಮ್ಭೋತಿ, ಇತಿ ವಿದ್ವಾ ವಿಭಾವಯೇ॥

ಅಯಂ "ಭವಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋ।

ಸೋತ್ಥಿ ಭದ್ದನ್ತೇ ಹೋತು ರಞ್ಞೋ, ಸೋತ್ಥಿಂ ಗಚ್ಛತಿ ನ್ಹಾಪಿತೋ। ಸೋತ್ಥಿನಾಮ್ಹಿ ಸಮುಟ್ಠಿತೋ। ಸುವತ್ಥಿ, ಸುವತ್ಥಿಂ, ಸುವತ್ಥಿನಾ, ಅಯಂ **ಧಸಾತ್ಥಿ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ವಿಸೇಸೋ।

ಅಯಂ ಪನ "ಅಬ್ಭುತಂ ಅಭೂತ"ನ್ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಿಸೇಸೋ। **ಭೂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಬ್ಭೂ, ಸಂಯೋಗಪರೇ ಪಟಿಸೇಧತ್ಥವತಿ **ಅ**ಇತಿನಿಪಾತೇ ಉಪಪದೇ ಸತಿ ಏಕನ್ತೇನ ರಸ್ಸತ್ತಮುಪಯಾತಿ। ಕ್ವತ್ಥೇ? "ಅಭೂತಪುಬ್ಬಂ ಭೂತ"ನ್ತಿಆದೀಸ್ವತ್ಥೇಸು। ತಥಾವಿಧೇ ಅಸಞ್ಞೋಗಪರೇ ರಸ್ಸತ್ತಂ ನ ಉಪಯಾತಿ। ಕ್ವತ್ಥೇ? "ಅಸಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದೀಸ್ವತ್ಥೇಸು। ತಥಾ ಹಿ "ಅಬ್ಭುತ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ "ಅಭೂತಪುಬ್ಬಂ ಭೂತ"ನ್ತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ ಭವತಿ, "ಅಬ್ಭುತಕರಣ"ನ್ತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ ಭವತಿ। "ಅಭೂತ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ಪನ "ಅಸಚ್ಚ"ನ್ತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ ಭವತಿ, "ಅಜಾತ"ನ್ತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ ಭವತಿ। ತತ್ರ "ಅಚ್ಛರಿಯಂ ವತ ಭೋ ಅಬ್ಭುತಂ ವತ ಭೋ। ಅಚ್ಛೇರಂ ವತ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ಅಬ್ಭುತಂ ಲೋಮಹಂಸನಂ" ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ "ಅಭೂತಪುಬ್ಬಂ ಭೂತ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥೇ ಪಯೋಗಾ।

"ತ್ವಂ ಮಂ ನಾಗೇನ ಆಲಮ್ಪ,
ಅಹಂ ಮಣ್ಡೂಕಛಾಪಿಯಾ।
ಹೋತು ನೋ ಅಬ್ಭುತಂ ತತ್ಥ,
ಆಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಪಞ್ಚಹೀ"ತಿ

ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಅಬ್ಭುತಕರಣತ್ಥೇ ಪಯೋಗಾ। ಏವಂ ರಸ್ಸವಸೇನ, ದೀಘವಸೇನ ಪನ ನಿಸ್ಸಂಯೋಗೇ "ಅಭೂತಂ ಅತಚ್ಛಂ। ಅತಥಂ"ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಅಸಚ್ಚತ್ಥೇ ಪಯೋಗಾ, "ಅಭೂತಂ ಅಜಾತಂ ಅಸಞ್ಜಾತ"ನ್ತಿ ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಅಜಾತತ್ಥೇ ಪಯೋಗಾ। ಭವನ್ತಿ ಚತ್ರ -

"ಅಭೂತಪುಬ್ಬಂ ಭೂತ"ನ್ತಿ, ಅತ್ಥಸ್ಮಿಂ **ಅಬ್ಭುತ**ನ್ತಿದಂ।
ಪದಂ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ರಸ್ಸಭಾವೇನ ಸಣ್ಠಿತಂ॥

ಅಬ್ಭುತಕರಣತ್ಥೇಪಿ, **ಅಬ್ಭುತ**ನ್ತಿ ಪದಂ ತಥಾ।
ಸಣ್ಠಿತಂ ರಸ್ಸಭಾವೇನ, ಇತಿ ವಿದ್ವಾ ವಿಭಾವಯೇ॥

ಅಭೂತಮಿತಿ ದೀಘತ್ತ-ವಸೇನ ಕಥಿತಂ ಪನ।
ಪದಂ ಸಮಧಿಗನ್ತಬ್ಬ-ಮಸಚ್ಚಾಜಾತವಾಚಕಂ॥

ಅಬ್ಭುತಂ, ಅಬ್ಭುತಾನಿ। **ಚಿತ್ತ**ನಯೇನ, ಅಬ್ಭುತೋ, ಅಬ್ಭುತಾ। ಅಬ್ಭುತಂ, **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ, ಅಬ್ಭುತಾ, ಅಬ್ಭುತಾ, ಅಬ್ಭುತಾಯೋ। ಅಬ್ಭುತಂ। **ಕಞ್ಞಾ**ನಯೇನ ಞೇಯ್ಯಂ। ಏವಂ **ಭೂತ**ಸದ್ದಸ್ಸಪಿ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ತಿಧಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ಅತ್ರ "ಅಬ್ಭುತ"ಮಿತಿ ಪದಂ ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗಮ್ಪಿ ಭವತಿ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಮ್ಪಿ। "ಅಭೂತ"ಮಿತಿ ಪದಂ ಪನ ವಾಚ್ಚಲಿಙ್ಗಂ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಮ್ಪಿ ವಾ **ಸಚ್ಚ**ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಕತ್ಥಚಿ। ಇತಿಸ್ಸ ಯಥಾರಹಂ ಅಯಮ್ಪಿ ಸಪ್ಪಯೋಗಾ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಕಥಿತಾ।

ಇದಾನಿ ಆಗಮಿಕಾನಂ ಕೋಸಲ್ಲಜನನತ್ಥಂ ಪದಸಮೋಧಾನವಸೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ - ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ, ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ। ಬುದ್ಧಂ ಭಗವನ್ತಂ, ಬುದ್ಧೇ ಭಗವನ್ತೇ। ಬುದ್ಧೇನ ಭಗವತಾ, ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ಪದಮಾಲಾ ಏಕವಚನಬಹುವಚನವಸೇನ ಞೇಯ್ಯಾ।

ದೇವಾ ತಾವತಿಂಸಾ। ದೇವೇ ತಾವತಿಂಸೇ। ದೇವೇಹಿ ತಾವತಿಂಸೇಹಿ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಬಹುವಚನವಸೇನ ಞೇಯ್ಯಾ ಪದಮಾಲಾ।

ಸೋ ಭಗವಾ ಜಾನಂ ಪಸ್ಸಂ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಜಾನನ್ತಂ ಪಸ್ಸನ್ತಂ ಅರಹನ್ತಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ತೇನ ಭಗವತಾ ಜಾನತಾ ಪಸ್ಸತಾ ಅರಹತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ, ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಏಕವಚನವಸೇನ ಇಚ್ಚೇಯ್ಯಾ ಪದಮಾಲಾ।

ರಾಜಾ ಸುದ್ಧೋದನೋ, ರಾಜಾನಂ ಸುದ್ಧೋದನಂ, ರಞ್ಞಾ ಸುದ್ಧೋದನೇನ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ರಾಜಾ ಪಸ್ಸೇನದೀ ಕೋಸಲೋ, ರಾಜಾನಂ ಪಸ್ಸೇನದಿಂ ಕೋಸಲಂ, ರಞ್ಞಾ ಪಸ್ಸೇನದಿನಾ ಕೋಸಲೇನ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ರಾಜಾ ಮಾಗಧೋ ಸೇನಿಯೋ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋ, ರಾಜಾನಂ ಮಾಗಧಂ ಸೇನಿಯಂ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಂ, ರಞ್ಞಾ ಮಾಗಧೇನ ಸೇನಿಯೇನ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೇನ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ರಾಜಾ ಮಾಗಧೋ ಅಜಾತಸತ್ತು ವೇದೇಹಿಪುತ್ತೋ, ರಾಜಾನಂ ಮಾಗಧಂ ಅಜಾತಸತ್ತುಂ ವೇದೇಹಿಪುತ್ತಂ, ರಞ್ಞಾ ಮಾಗಧೇನ ಅಜಾತಸತ್ತುನಾ ವೇದೇಹಿಪುತ್ತೇನ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಮಹಾಪಜಾಪತೀ ಗೋತಮೀ, ಮಹಾಪಜಾಪತಿಂ ಗೋತಮಿಂ, ಮಹಾಪಜಾಪತಿಯಾ ಗೋತಮಿಯಾತಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖತ್ತುಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಮಹಾಪಜಾಪತಿಯಂ ಗೋತಮಿಯಂ, ಭೋತಿ ಮಹಾಪಜಾಪತಿ ಗೋತಮಿ।

ಮಕ್ಖಲಿ ಗೋಸಾಲೋ। ಮಕ್ಖಲಿಂ ಗೋಸಾಲಂ। ಮಕ್ಖಲಿನಾ ಗೋಸಾಲೇನ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಂ ಸಾವಕಯುಗಂ। ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಂ ಸಾವಕಯುಗಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೇನ ಸಾವಕಯುಗೇನ, ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸ್ಸ ಸಾವಕಯುಗಸ್ಸ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಸಬ್ಬಾಪೇತಾ ಪದಮಾಲಾ ಏಕವಚನವಸೇನ ಇಚ್ಚೇಯ್ಯಾ। ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಾ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾ, ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೇ ಅಗ್ಗಸಾವಕೇ, ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೇಹಿ ಅಗ್ಗಸಾವಕೇಹಿ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಬಹುವಚನವಸೇನ ಇಚ್ಚೇಯ್ಯಾ। ಇತೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಸೋ ದಾರೋ, ಸಾ ದಾರಾ। ಸಂ ದಾರಂ, ಸೇ ದಾರೇ। ಸೇನ ದಾರೇನ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಸಾ ನಾರೀ, ಸಾ ನಾರಿಯೋ। ಸಂ ನಾರಿಂ, ಸಾ ನಾರಿಯೋ। ಸಾಯ ನಾರಿಯಾ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಸಂ ಕಮ್ಮಂ, ಸಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ। ಸೇನ ಕಮ್ಮೇನ। ಸಂ ಫಲಂ, ಸಾನಿ ಫಲಾನಿ। ಸೇನ ಫಲೇನ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಪಠಮಂ ಝಾನಂ, ಪಠಮಂ ಝಾನಂ, ಪಠಮೇನ ಝಾನೇನ, ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಚತುತ್ಥೀ ದಿಸಾ, ಚತುತ್ಥಿಂ ದಿಸಂ, ಚತುತ್ಥಿಯಾ ದಿಸಾಯ।

ಧಮ್ಮೀ ಕಥಾ, ಧಮ್ಮಿಂ ಕಥಂ, ಧಮ್ಮಿಯಾ ಕಥಾಯ, ಧಮ್ಮಿಯಂ ಕಥಾಯಂ। ಏವಂ ಅನುಪುಬ್ಬೀ ಕಥಾ, ಏವರೂಪೀ ಕಥಾ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಪದಸಮೋಧಾನವಸೇನ ಲಿಙ್ಗತೋ ಚ ಅನ್ತತೋ ಚ ವಚನತೋ ಚ ಅಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ಪದತೋ ಚ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಇದಾನಿ ಏಕಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಸದ್ದಾನಂ ಲಿಙ್ಗಅನ್ತವಸೇನ ನಾನತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕಥಂ? ಯಾದಿಸೋ, ಯಾದಿಸೀ, ಯಾದಿಸಂ। ತಾದಿಸೋ, ತಾದಿಸೀ, ತಾದಿಸಂ। ಏತಾದಿಸೋ, ಏತಾದಿಸೀ, ಏತಾದಿಸಂ। ಕೀದಿಸೋ, ಕೀದಿಸೀ, ಕೀದಿಸಂ। ಈದಿಸೋ, ಈದಿಸೀ,

ಈದಿಸಂ। ಏದಿಸೋ , ಏದಿಸೀ, ಏದಿಸಂ। ಸದಿಸೋ, ಸದಿಸೀ, ಸದಿಸಂ। ಕದಾಚಿ ಪನ "ಯಾದಿಸಾ ತಾದಿಸಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿಪಿ ಭವನ್ತಿ। ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ನೇಸಂ **ಪುರಿಸ ಇತ್ಥೀ ಚಿತ್ತ**ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಇದಾನಿ ಸಮಾಸತದ್ಧಿತಪದಭೂತಾನಂ **ಅಮಮ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ - ಅಮಮೋ, ಅಮಮಾ, ಅಮಮಂ, ಅಮಮೇ। ಅಮಮೇನ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಮಯ್ಹಕೋ, ಮಯ್ಹಕಾ। ಮಯ್ಹಕಂ, ಮಯ್ಹಕೇ। ಮಯ್ಹಕೇನ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಆಮಾ, ಆಮಾ, ಆಮಾಯೋ। ಆಮಂ, ಆಮಾ, ಆಮಾಯೋ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ತತ್ರ **ಅಮಮೋತಿ** ನತ್ಥಿ ತಣ್ಹಾಮಮತ್ತಂ ದಿಟ್ಠಿಮಮತ್ತಞ್ಚ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಅಮಮೋ, ಕೋ ಸೋ, ಅರಹಾಯೇವಾತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಅಪಿಚ ಯೇಸತಣ್ಹಾಪಿ ಸದಿಟ್ಠೀಪಿ "ಮಮ ಇದ"ನ್ತಿ ಮಮತ್ತಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ, ತೇಪಿ ಅಮಮಾಯೇವ। ಏತ್ಥ ಚ "ಮನುಸ್ಸಾ ತತ್ಥ ಜಾಯನ್ತಿ, ಅಮಮಾ ಅಪರಿಗ್ಗಹಾ"ತಿ ಇದಂ ಸಾಸನತೋ ನಿದಸ್ಸನಂ। "ಅಮಮೋ ನಿರಹಙ್ಕಾರೋ"ತಿ ಇದಂ ಪನ ಲೋಕತೋ ನಿದಸ್ಸನಂ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಅಮಮಾ, ಅಮಮಾ, ಅಮಮಾಯೋ"ತಿ ಪದಮಾಲಾ। ನಪುಂಸಕೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಅಮಮಂ, ಅಮಮಾನೀ"ತಿ ಪದಮಾಲಾ। ತತ್ರ **ಮಯ್ಹಕೋತಿ** "ಇದಮ್ಪಿ ಮಯ್ಹಂ ಇದಮ್ಪಿ ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿ ವಿಪ್ಪಲಪತೀತಿ ಮಯ್ಹಕೋ, ಏಕೋ ಪಕ್ಖಿವಿಸೇಸೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಜಾತಕೇ** -

"ಸಕುಣೋ ಮಯ್ಹಕೋ ನಾಮ, ಗಿರಿಸಾನುದರೀಚರೋ।
ಪಕ್ಕಂ ಪಿಪ್ಫಲಿಮಾರುಯ್ಹ, 'ಮಯ್ಹಂ ಮಯ್ಹ'ನ್ತಿ ಕನ್ದತೀ"ತಿ॥

ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಮಯ್ಹಕೀ, ಮಯ್ಹಕೀ, ಮಯ್ಹಕಿಯೋ"ತಿ ಪದಮಾಲಾ। ತತ್ರ **ಆಮಾತಿ** "ಆಮ ಅಹಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ದಾಸೀ"ತಿ ಏವಂ ದಾಸಿಭಾವಂ ಪಟಿಜಾನಾತೀತಿ ಆಮಾ। ಗೇಹದಾಸೀ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಜಾತಕೇಸು** "ಯತ್ಥ ದಾಸೋ ಆಮಜಾತೋ, ಠಿತೋ ಥುಲ್ಲಾನಿ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಚ, "ಆಮಾಯ ದಾಸಾಪಿ ಭವನ್ತಿ ಲೋಕೇ"ತಿ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಾನೇವೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ।

ಇದಾನಿ **ಕತಿ ಕತಿಪಯ ಕತಿಮೀ**ಸದ್ದಾನಂ ವಿಸೇಸೋ ವುಚ್ಚತೇ ಯಥಾರಹಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಚ। ತತ್ರ **ಕತಿಮೀ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ನ ಲಬ್ಭತಿ "ಅಜ್ಜ ಭನ್ತೇ ಕತಿಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಆಗತಮತ್ತತೋ। **ಕತಿ ಕತಿಪಯ**ಸದ್ದಾನಂ ಪನ ಲಬ್ಭತೇವ, ಸಾ ಚ ಬಹುವಚನಿಕಾ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಟೀಕಾಯಂ ಪನ ಕತಿಪಯ**ಸದ್ದೋ ಏಕವಚನಿಕೋ ವುತ್ತೋ। ಕತಿ ಪುರಿಸಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಕತಿ ಪುರಿಸೇ ಪಸ್ಸತಿ। ಕತಿ ಇತ್ಥಿಯೋ, ಕತಿ ಕುಲಾನಿ। ಕತಿ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಛಿದ್ದಾನಿ ಯತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ನ ತಿಟ್ಠತಿ। ಕತಿ ಕುಸಲಾ। ಕತಿ ಧಾತುಯೋ। ಕತಿ ಆಯತನಾನಿ। ಕತಿಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಕತಿಹಾಯತನೇಹಿ ಕತಿಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। ಕತಿಭಿ ರಜಮಾನೇತಿ, ಕತಿಭಿ ಪರಿಸುಜ್ಝತಿ। ಕತಿಪಯಾ ಪುರಿಸಾ, ಕತಿಪಯಾ ಇತ್ಥಿಯೋ, ಕತಿಪಯಾನಿ ಚಿತ್ತಾನಿ। ಇಮಾ ಪನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ।

ಕತಿ। ಕತಿಹಿ, ಕತಿಭಿ। ಕತಿನಂ। ಕತಿಸು।

ಕತಿಪಯಾ। ಕತಿಪಯೇಹಿ, ಕತಿಪಯೇಭಿ। ಕತಿಪಯಾನಂ। ಕತಿಪಯೇಸು। ಕತಿಪಯಾಯೋ। ಕತಿಪಯಾಹಿ, ಕತಿಪಯಾಭಿ। ಕತಿಪಯಾನಂ। ಕತಿಪಯಾಸು। ಕತಿಪಯಾನಿ। ಕತಿಪಯೇ। ಕತಿಪಯೇಹಿ, ಕತಿಪಯೇಭಿ। ಕತಿಪಯಾನಂ। ಕತಿಪಯೇಸೂತಿ। ಸಬ್ಬಾಪೇತಾ ಸತ್ತನ್ನಂ ವಿಭತ್ತೀನಂ ವಸೇನ ಞೇಯ್ಯಾ, ಸಮಾಸವಿಧಿಮ್ಹಿಪಿ **ಕತಿ ಕತಿಪಯ**ಸದ್ದಾ ಬಹುವಚನವಸೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। "ಕತಿಸಙ್ಘಾತಿಗೋ ಭಿಕ್ಖು, ಓಘತಿಣ್ಣೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕತಿಪಯಜನಕತ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಹಿ "ಕತಿ ಕಿತ್ತಕಾ ಸಙ್ಗಾ ಕತಿಸಙ್ಗಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬದಾ ಬಹುವಚನಸಮಾಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಇದಾನಿ ರೂಳ್ಹೀಸದ್ದಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ - ಇಧ **ರೂಳ್ಹೀಸದ್ದಾ** ನಾಮ **ಯೇವಾಪನಕ**ಸದ್ದಾದಯೋ। ಯೇವಾಪನಕೋ, ಯೇವಾಪನಕಾ। ಯೇವಾಪನಕಂ। ಯೇವಾಪನೋ, ಯೇವಾಪನಾ। ಯೇವಾಪನಂ। ಯಂವಾಪನಕಂ, ಯಂವಾಪನಕಾನಿ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ರ **ಯೇವಾಪನಕೋತಿ** "ಫಸ್ಸೋ ಹೋತಿ ವೇದನಾ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾ ಫಸ್ಸಾದಯೋ ವಿಯ ಸರೂಪತೋ ಅವತ್ವಾ "ಯೇ ವಾ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಅತ್ಥಿ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಅರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಏವಂ "ಯೇವಾಪನಾ"ತಿ ಪದೇನ ವುತ್ತೋ ಯೇವಾಪನಕೋ, ಏವಂ "ಯೇವಾಪನೋ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ತಥಾ "ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿ ರೂಪ"ನ್ತಿ ಏವಂ "ಯಂವಾಪನಾ"ತಿ ಪದೇನ ವುತ್ತಂ **ಯಂವಾಪನಕಂ।** ಏಸ ನಯೋ ಯಥಾರಹಂ **ಯಸ್ಸಕಂ ಯತ್ಥಕ**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ನೇತಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥ ಸಿಯಾ - ನನು ಚ ಭೋ **ಪನ**ಸದ್ದೋ ನಿಪಾತೋ, ನಿಪಾತಾನಞ್ಚ ಅಬ್ಯಯಭಾವೋ ಸಿದ್ಧೋ ತೀಸು ಲಿಙ್ಗೇಸು ಸಬ್ಬವಿಭತ್ತಿವಚನೇಸು ಚ ವಯಾಭಾವತೋ, ಸೋ ಕಸ್ಮಾ "ಯೇವಾಪನೋ"ತಿ **ಓ**ಕಾರನ್ತೋ ಜಾತೋತಿ? ಸಚ್ಚಂ **ಪನ**ಸದ್ದೋ ನಿಪಾತೋ, ಸೋ ಚ ಖೋ "ಯೇ ವಾ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ"ತಿ ವಾ, "ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪೀ"ತಿ ವಾ, "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಪನಾ"ತಿ ವಾ ಏವಮಾದೀಸು ನಿಪಾತೋ, "ಯೇವಾಪನಕೋ"ತಿ ವಾ, "ಯೇವಾಪನೋ"ತಿ ವಾ ಏವಮಾದೀಸು ನಿಪಾತೋ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। ಅನುಕರಣಮತ್ತಞ್ಹೇತಂ, ತಸ್ಮಾ ಈದಿಸೇಸು **ಪನ**ಸದ್ದಸಹಿತಾ ಪಯೋಗಾ ರೂಳ್ಹೀಸದ್ದಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ಯಜ್ಜೇವಂ ಕಸ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಚನಮುದಾಹಟನ್ತಿ? ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಾಕಟೀಕರಣತ್ಥಂ।

ತಯೋಧಮ್ಮಜಾತಕಂ । ತಯೋಧಮ್ಮಜಾತಕಂ। ತಯೋಧಮ್ಮಜಾತಕೇನ। ತಯೋಧಮ್ಮಜಾತಕಸ್ಸ। ತಯೋಧಮ್ಮಜಾತಕಾ, ತಯೋಧಮ್ಮಜಾತಕಸ್ಮಾ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ತಯೋಸಙ್ಖಾರಾ। ತಯೋಸಙ್ಖಾರೇ। ತಯೋಸಙ್ಖಾರೇಹಿ, ತಯೋಸಙ್ಖಾರೇಭಿ। ತಯೋಸಙ್ಖಾರಾನಂ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಚತ್ತಾರಿಪುರಿಸಯುಗೋ ಸಙ್ಘೋ। ಚತ್ತಾರಿಪುರಿಸಯುಗಂ ಸಙ್ಘಂ। ಚತ್ತಾರಿಪುರಿಸಯುಗೇನ ಸಙ್ಘೇನ। ಚತ್ತಾರಿಪುರಿಸಯುಗಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸ್ಸ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಸತೋಕಾರೀ, ಸತೋಕಾರೀ, ಸತೋಕಾರಿನೋ। ಸತೋಕಾರಿಂ, ಸತೋಕಾರೀ, ಸತೋಕಾರಿನೋ। ಸತೋಕಾರಿನಾ, ಸತೋಕಾರೀಹಿ, ಸತೋಕಾರೀಭಿ। ಸತೋಕಾರಿಸ್ಸ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥ **ಸತೋಕಾರೀ**ತಿ ಸರತೀತಿ ಸತೋ, ಸತೋ ಏವ ಹುತ್ವಾ ಕರಣಸೀಲೋತಿ ಸತೋಕಾರೀ।

ಅಪರೇಸಮ್ಪಿ ರೂಳ್ಹೀಸದ್ದಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ ಸದ್ಧಿಮತ್ಥವಿಭಾವನಾಯ। ಅಙ್ಗಾ। ಅಙ್ಗೇ। ಅಙ್ಗೇಹಿ, ಅಙ್ಗೇಭಿ। ಅಙ್ಗಾನಂ। ಅಙ್ಗೇಹಿ, ಅಙ್ಗೇಭಿ। ಅಙ್ಗಾನಂ। ಅಙ್ಗೇಸು। ಭೋನ್ತೋ ಅಙ್ಗಾ।

ಅಙ್ಗಾ ಜನಪದೋ। ಅಙ್ಗೇ ಜನಪದಂ। ಅಙ್ಗೇಹಿ, ಅಙ್ಗೇಭಿ ಜನಪದೇನ। ಅಙ್ಗಾನಂ ಜನಪದಸ್ಸ। ಅಙ್ಗೇಹಿ, ಅಙ್ಗೇಭಿ ಜನಪದಸ್ಮಾ। ಅಙ್ಗಾನಂ ಜನಪದಸ್ಸ। ಅಙ್ಗೇಸು ಜನಪದೇ। ಭೋನ್ತೋ ಅಙ್ಗಾ ಜನಪದ। ಏವಂ **ಮಗಧಕೋಸಲಾ**ದೀನಮ್ಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇ ಕಾಸೀ, ಕಾಸಿಯೋ, ಕಾಸೀ, ಕಾಸಿಯೋ। ಕಾಸೀಹಿ, ಕಾಸೀಭಿ। ಕಾಸೀನಂ। ಕಾಸೀಹಿ, ಕಾಸೀಭಿ। ಕಾಸೀನಂ। ಕಾಸೀಸು। ಭೋತಿಯೋ ಕಾಸಿಯೋ। ಅತ್ರಾಯಮತ್ಥವಿಭಾವನಾ - ಕಾಸೀ, ಕಾಸಿಯೋ ಜನಪದೋ। ಕಾಸೀ, ಕಾಸಿಯೋ ಜನಪದಂ । ಕಾಸೀಹಿ, ಕಾಸೀಭಿ ಜನಪದೇನ। ಕಾಸೀನಂ ಜನಪದಸ್ಸ। ಕಾಸೀಹಿ, ಕಾಸೀಭಿ ಜನಪದಸ್ಮಾ। ಕಾಸೀನಂ ಜನಪದಸ್ಸ। ಕಾಸೀಸು ಜನಪದೇ। ಭೋತಿಯೋ ಕಾಸಿಯೋ ಜನಪದ। ಏವಂ **ಅವನ್ತೀಚೇತೀ ವಜ್ಜೀ** ಇಚ್ಚೇತೇಸಮ್ಪಿ ಪದಾನಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ತೇನಾಹು

ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ “ಕುರೂಸು ಜನಪದೇ”ತಿ। ಏವಂ **ಅಙ್ಗಾ**ದೀನಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಏಕತ್ತೇಪಿ ಜನಪದನಾಮತ್ತಾ ರೂಳ್ಹೀವಸೇನ ಬಹುವಚನಾನೇವ ಭವನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ “ಅಙ್ಗೇಸು ವಿಹರತಿ। ಮಗಧೇಸು ಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನೋ”ತಿಆದಿನಾ, “ಅಙ್ಗಾನಂ ಮಗಧಾನಂ ಕಾಸೀನಂ ಕೋಸಲಾನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚ ಬಹುವಚನಪಾಳಿಯೋ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಏವಂ ರೂಳ್ಹೀಸದ್ದಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಭವನ್ತಿ।

ಇದಾನಿ ಅಪರಾಪಿ ಇತೋ ಸವಿಸೇಸತರಾ ಸದ್ದಭೇದೇ ಸಮ್ಮೋಹವಿದ್ಧಂಸನಕಾರಿಕಾ ಪರಮಸುಖುಮಞಾಣಾವಹಾ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಯೋ ಕಥಯಾಮ ಸೋತೂನಂ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಗ್ಗಹಣೇ ಪರಮಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಂ। ತಾ ಚ ಖೋ “ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಪಟಿಜಾನಾಸಿ। ಕಸ್ಸಕೋ ಪಟಿಜಾನಾಸಿ। ಉಪಾಸಕೋ ಪಟಿಜಾನಾಸಿ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ತೇ ಪಟಿಜಾನತೋ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಾ”ತಿಆದಯೋ ಪಾಳಿನಯೇ ನಿಸ್ಸಾಯೇವ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಬುದ್ಧೋಪಟಿಜಾನಾಸೀತಿ** “ತ್ವಂ ‘ಅಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ’ತಿ ಪಟಿಜಾನಾಸೀ”ತಿ **ಇತಿ**ಸದ್ದಲೋಪವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಏಸ ನಯೋ “ಕಸ್ಸಕೋ ಪಟಿಜಾನಾಸೀ”ತಿಆದೀಸುಪಿ। “ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ತೇ ಪಟಿಜಾನತೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ “ಅಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ”ತಿ ಪಟಿಜಾನನ್ತಸ್ಸ ತವಾತಿ ಏವಂ **ಇತಿ**ಸದ್ದಲೋಪಯೋಜನಾವಸೇನ ಅಞ್ಞೋ ಸದ್ದಸನ್ನಿವೇಸೋ ತೇನೇವ ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ಥಪಟಿವೇಧೋ ಚ ಭವತಿ। “ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ತೇ ಪಟಿಜಾನತೋತಿ”ಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ತೇ ಪಟಿಜಾನತೋತಿ** “ಅಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಮಯಾ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಾ”ತಿ ಏವಂ ಪಟಿಜಾನತೋ ತವಾತಿ ಯೋ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ಸೋಪಿ ಯಥಾದಸ್ಸಿತೋ ಅತ್ಥೋಯೇವ। ಏವಂಪಕಾರಂ ಞತ್ವಾ ಪಣ್ಡಿತಜಾತಿಯೇನ ಕುಲಪುತ್ತೇನ ಅಮ್ಹೇಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾ “ಅಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ’ತಿ ತ್ವಂ ಪಟಿಜಾನಾಸೀ”ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಸಕ್ರಿಯಾಪದಾ ಅಯಂ ಪದಮಾಲಾ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ -

ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ತ್ವಂ ಪಟಿಜಾನಂ ತಿಟ್ಠಸಿ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ತಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತಂ ಪಸ್ಸತಿ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ತೇ ಪಟಿಜಾನತಾ ಧಮ್ಮೋ ದೇಸಿತೋ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ತೇ ಪಟಿಜಾನತೋ ದೀಯತೇ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಮಾ ತಯಾ ಪಟಿಜಾನತಾ ಅಪೇತಿ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ತೇ ಪಟಿಜಾನತೋ ಧಮ್ಮೋ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಮಿಂ ತಯಿ ಪಟಿಜಾನನ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ। ತಥಾ “ಖೀಣಾಸವೋ ತ್ವಂ ಪಟಿಜಾನಾಸೀ”ತಿಆದಿನಾಪಿ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಇದ್ಧಿಮಾ ಭಿಕ್ಖು ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋತಿ, ಬಹುಧಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಏಕೋ ಹೋತಿ। ಇದ್ಧಿಮನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋನ್ತಿ, ಬಹುಧಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಏಕೋ ಹೋನ್ತೀತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನತ್ಥೇ ಅಯಮ್ಪಿ ಸಕ್ರಿಯಾಪದಾ ಪದಮಾಲಾ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ -

ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋನ್ತೋ ಬಹುಧಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಏಕೋ ಹೋನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ತಿಟ್ಠತಿ, ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋನ್ತಾ ಬಹುಧಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಏಕೋ ಹೋನ್ತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋನ್ತಂ ಬಹುಧಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಏಕೋ ಹೋನ್ತಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋನ್ತೇ ಬಹುಧಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಏಕೋ ಹೋನ್ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಸ್ಸತಿ। ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋನ್ತೇನ ಬಹುಧಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಏಕೋ ಹೋನ್ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಧಮ್ಮೋ ದೇಸಿತೋ, ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋನ್ತೇಹಿ ಬಹುಧಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಏಕೋ ಹೋನ್ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಧಮ್ಮೋ ದೇಸಿತೋ। ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋನ್ತಸ್ಸ ಬಹುಧಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಏಕೋ ಹೋನ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದೀಯತೇ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಭೋ ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋನ್ತ ಬಹುಧಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಏಕೋ ಹೋನ್ತ ಭಿಕ್ಖು ತ್ವಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಹಿ, ಭೋನ್ತೋ ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋನ್ತಾ ಬಹುಧಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಏಕೋ ಹೋನ್ತಾ ತುಮ್ಹೇ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಥಾತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ **ಕೇವಟ್ಟಸುತ್ತಂ** ಸಾಧಕಂ। “ಇಧ ಕೇವಟ್ಟ ಭಿಕ್ಖು ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಇದ್ಧಿವಿಧಂ ಪಚ್ಚನುಭೋತಿ। ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋತಿ, ಬಹುಧಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಏಕೋ ಹೋತಿ, ಆವಿಭಾವಂ…ಪೇ॰… ತಮೇನಂ ಅಞ್ಞತರೋ ಸದ್ಧೋ ಪಸನ್ನೋ ಪಸ್ಸತಿ ತಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಇದ್ಧಿವಿಧಂ ಪಚ್ಚನುಭೋನ್ತಂ ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋನ್ತಂ ಬಹುಧಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಏಕೋ ಹೋನ್ತ”ನ್ತಿ ಇದಂ ಕೇವಟ್ಟಸುತ್ತಂ।

ಏಕೋಏಕಾಯ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ರಹೋ ನಿಸಜ್ಜಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ವದತಿ, ಏಕೋಏಕಾಯ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ರಹೋ ನಿಸಜ್ಜಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಏವಂ ವದನ್ತಿ। ಏಕೋಏಕಾಯ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ರಹೋ ನಿಸಜ್ಜಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಏಕೋಏಕಾಯ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ರಹೋ ನಿಸಜ್ಜಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಸ್ಸತಿ। ಸಬ್ಬಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥ ಪನ "ನ ತ್ವೇವ ಏಕೋಏಕಾಯ, ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸಲ್ಲಪೇ"ತಿಆದಿಕಂ ಪಾಳಿಪದಂ ಸಾಧಕಂ। ಏತ್ಥ ಹಿ **ಏಕೋಏಕಾಯಾ**ತಿ ಇದಂ ಅಬ್ಯಯಪದಸದಿಸಂ ರೂಳ್ಹೀಪದನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಯ ಚ ಏಕಪದತ್ತೂಪಗಮನಞ್ಚಸ್ಸ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಭಿಕ್ಖು ವಿನಾ ದುತಿಯೇನ ಸಯಂ ಏಕೋ ಹುತ್ವಾ ಏಕಾಯ ಇತ್ಥಿಯಾ ಸದ್ಧಿನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ "ಏಕೋಏಕಾಯಾ"ತಿ ಇದಂ ಪದಂ ನ ರೂಳ್ಹೀಪದನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ನ "ಏಕೋ"ತಿ ಸದ್ದೋ "ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ಪದೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣೋ। ಯದಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣೋ ಸಿಯಾ, "ನಿಸಜ್ಜಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತ"ನ್ತಿಆದಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ। "ಏಕಾಯಾ"ತಿ ಸದ್ದೋಪಿ ನ ಅಜ್ಝಾಹರಿತಬ್ಬೇನ "ಇತ್ಥಿಯಾ"ತಿ ಪದೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣೋ। ಯದಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣೋ ಸಿಯಾ, "ಮಾತುಗಾಮೇನಾ"ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ ವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ ದ್ವಿರುತ್ತಭಾವಾಪಜ್ಜನತೋ ಚ। ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ "ಮಾತುಗಾಮೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ "ಏಕೇನಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ಏಕನ್ತತೋ ಪನ "ಏಕೋಏಕಾಯಾ"ತಿ ಇದಂ ಪದಂ ಪುಮಿತ್ಥಿಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಂ ಅಪೇಕ್ಖತಿ, ನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದಂ, ತಸ್ಮಾ "ದ್ವೇ ಜಾನಿಪತಯೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಲ್ಲಪೇನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು "ಅಞ್ಞಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ವಿಯ ಚ "ಏಕೋಏಕಾಯಾ"ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಏಕಪದತ್ತಞ್ಚ ನಿಸಜ್ಜಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ವಿಸೇಸನತ್ತಞ್ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಯಸ್ಸಂ ನಿಸಜ್ಜಕ್ರಿಯಾಯಂ ಭಿಕ್ಖುಪಿ ಏಕೋವ ಹೋತಿ, ಇತ್ಥೀಪಿ ಏಕಾವ। ಸಾ ಕ್ರಿಯಾ ರೂಳ್ಹೀವಸೇನ "ಏಕೋಏಕಾಯಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಾದಿಸಾಯ ಏಕೋಏಕಾಯ ನಿಸಜ್ಜಕ್ರಿಯಾಯ ಭಿಕ್ಖು ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿನ್ತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ರೂಳ್ಹೀಸದ್ದಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯಥಾಪಯೋಗಂ ಏಕವಚನಬಹುವಚನವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಇಚ್ಚೇವಂ ವಾಚ್ಚಾಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಾದೀನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಪಕಾಸಿತಾ।

ಸುಮಧುರತರಸದ್ದನಿತಿಂ ಇಮಂ,
ಪಟುತರಮತಿತಂ ಸುಸಿಖೇ ವರಂ।
ವಿದುವಿಮತಿತಮೋಪಹರಿಂ ರವಿಂ,
ಮತಿಕುಮುದಪಬೋಧಿನಿಸಾಪತಿಂ॥

ಕತವಿಞ್ಞೂಜನಸ್ಸಾಸ-ಸಾಸನಸ್ಸಾಭಿವುದ್ಧಿಯಾ।
ಧಿಯಾ ನೀತಿಮಿಮಂ ಸಾಧು, ಸಾಧುಕಞ್ಞೇವ ಲಕ್ಖಯೇ॥

ಇತಿ ನವಙ್ಗೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಬ್ಯಪ್ಪಥಗತೀಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ

ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಾಯ ಕತೇ ಸದ್ದನೀತಿಪ್ಪಕರಣೇ

ವಾಚ್ಚಾಭಿಧೇಯ್ಯಲಿಙ್ಗಾದಿಪರಿದೀಪನೋ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ

ಏಕಾದಸಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

ಏತ್ತಾವತಾ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಾನಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಾನಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾನಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಞ್ಚ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯಥಾರಹಂ ಲಿಙ್ಗನ್ತರೇಹಿ ಸದ್ದನ್ತರೇಹಿ ಅತ್ಥನ್ತರೇಹಿ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ದಸ್ಸಿತಾ। ಸಬ್ಬನಾಮಾನಿ ಹಿ ಠಪೇತ್ವಾ ನಯತೋ ಅಞ್ಞಾನಿ ಕಾನಿಚಿ ನಾಮಾನಿ ಅಗ್ಗಹಿತಾನಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ।

೧೨. ಸಬ್ಬನಾಮತಂಸದಿಸನಾಮನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ

ಇತೋ ಪರಂ ಪವಕ್ಖಾಮಿ, ಸಬ್ಬನಾಮಞ್ಚ ತಸ್ಸಮಂ।
ನಾಮಞ್ಚ ಯೋಜಿತಂ ನಾನಾ-ನಾಮೇಹೇವ ವಿಸೇಸತೋ॥

ಯಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ತಿಲಿಙ್ಗಾನಿ, ಅನುಕೂಲಾನಿ ಯಾನಿ ಚ।
ತಿಲಿಙ್ಗಾನಂ ವಿಸೇಸೇನ, ಪದಾನೇತಾನಿ ನಾಮತೋ॥

"ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣಕಾನಿ, ನಾಮಾನಿ"ಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥತೋ।
ಸಬ್ಬನಾಮಾನಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಸತ್ತವೀಸತಿ ಸಙ್ಖತೋ॥

ತೇಸು ಕಾನಿಚಿ ರೂಪೇಹಿ, ಸೇಸಾಞ್ಞೇಹಿ ಚ ಯುಜ್ಜರೇ।
ಕಾನಿಚಿ ಪನ ಸಹೇವ, ಏತೇಸಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಇದಂ॥

ಏತಸ್ಮಾ ಲಕ್ಖಣಾ ಮುತ್ತಂ, ನ ಪದಂ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಂ।
ತಸ್ಮಾ**ತೀತಾ**ದಯೋ ಸದ್ದಾ, **ಗುಣನಾಮಾನಿ** ವುಚ್ಚರೇ॥

ಸಬ್ಬನಾಮಾನಿ ನಾಮ - ಸಬ್ಬ ಕತರ ಕತಮ ಉಭಯ ಇತರಅಞ್ಞ ಅಞ್ಞತರ ಅಞ್ಞತಮ ಪುಬ್ಬ ಪರ ಅಪರ ದಕ್ಖಿಣ ಉತ್ತರ ಅಧರಯತ ಏತ ಇಮ ಅಮುಕಿಂ ಏಕ ಉಭ ದ್ವಿತಿ ಚತು ತುಮ್ಹ ಅಮ್ಹ ಇಚ್ಚೇತಾನಿ ಸತ್ತವೀಸ।

ಏತೇಸು **ಸಬ್ಬ**ಸದ್ದೋ ಸಕಲತ್ಥೋ, ಸೋ ಚ ಸಬ್ಬಸಬ್ಬಾದಿವಸೇನ ಇತ್ಥೇಯ್ಯೋ। **ಕತರ ಕತಮ**ಸದ್ದಾ ಪುಚ್ಛನತ್ಥಾ। **ಉಭಯ**ಸದ್ದೋ ದ್ವಿಅವಯವಸಮುದಾಯವಚನೋ। **ಇತರ**ಸದ್ದೋ ವುತ್ತಪಟಿಯೋಗೀವಚನೋ। **ಅಞ್ಞ**ಸದ್ದೋ ಅಧಿಗತಾಪರವಚನೋ। **ಅಞ್ಞತರ ಅಞ್ಞತಮ**ಸದ್ದಾ ಅನಿಯಮತ್ಥಾ। **ಪುಬ್ಬಾ**ದಯೋ **ಉತ್ತರ**ಪರಿಯನ್ತಾ ದಿಸಾಕಾಲಾದಿವವತ್ಥಾವಚನಾ। ತಥಾ ಹಿ **ಪುಬ್ಬ ಪರಾ ಪರ ದಕ್ಖಿಣುತ್ತರ**ಸದ್ದಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗತ್ತೇ ಯಥಾರಹಂ ಕಾಲದೇಸಾದಿವಚನಾ, ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗತ್ತೇ ದಿಸಾದಿವಚನಾ, ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತೇ ಠಾನಾದಿವಚನಾ। **ಅಧರ**ಸದ್ದೋಪಿ ಹೇಟ್ಠಿಮತ್ಥವಾಚಕೋ ವವತ್ಥಾವಚನೋಯೇವ, ಸೋ ಚ ತಿಲಿಙ್ಗೋ "ಅಧರೋ ಪತ್ತೋ। ಅಧರಾ ಅರಣೀ, ಅಧರಂ ಭಾಜನ"ಮಿತಿ, **ಯಂ**ಸದ್ದೋ ಅನಿಯಮತ್ಥೋ। **ತಂ**ಸದ್ದೋ ಪರಮ್ಮುಖಾವಚನೋ। **ಏತ**ಸದ್ದೋ ಸಮೀಪವಚನೋ। **ಇಮ**ಸದ್ದೋ ಅಚ್ಚನ್ತಸಮೀಪವಚನೋ। **ಅಮು**ಸದ್ದೋ ದೂರವಚನೋ। **ಕಿಂ**ಸದ್ದೋ ಪುಚ್ಛನತ್ಥೋ। **ಏಕ**ಸದ್ದೋ ಸಙ್ಖ್ಯಾದಿವಚನೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

ಏಕಸದ್ದೋ ಅಞ್ಞತ್ಥಸೇಟ್ಠಅಸಹಾಯಸಙ್ಖ್ಯಾದೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ, ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ ಮೋಘಮಞ್ಞನ್ತಿ, ಇತ್ಥೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು ಅಞ್ಞತ್ಥೇ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಸೇಟ್ಠೇ। "ಏಕೋ ವೂಪಕಟ್ಠೋ"ತಿಆದೀಸು ಅಸಹಾಯೇ। "ಏಕೋವ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಖಣೋ ಚ ಸಮಯೋ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು ಸಙ್ಖ್ಯಾಯನ್ತಿ।

ಯತ್ಥೇಸ ಸಙ್ಖ್ಯಾವಚನೋ, ತತ್ಥೇಕವಚನನ್ತೋವ। **ಉಭ**ಸದ್ದೋ **ದ್ವಿ**ಸದ್ದಪರಿಯಾಯೋ। **ದ್ವಿತಿಚತು**ಸದ್ದಾ ಸಙ್ಖ್ಯಾವಚನಾ, ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಬಹುವಚನನ್ತಾವ। **ತುಮ್ಹ**ಸದ್ದೋ ಯೇನ ಕಥೇತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ವತ್ತಬ್ಬವಚನಂ। **ಅಮ್ಹ**ಸದ್ದೋ ಅತ್ತನಿ ವತ್ತಬ್ಬವಚನಂ।

ಇದಾನಿ ತೇಸಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ಕಥಯಾಮ -

ಸಬ್ಬೋ, ಸಬ್ಬೇ। ಸಬ್ಬಂ, ಸಬ್ಬೇ। ಸಬ್ಬೇನ, ಸಬ್ಬೇಹಿ, ಸಬ್ಬೇಭಿ। ಸಬ್ಬಸ್ಸ, ಸಬ್ಬೇಸಂ, ಸಬ್ಬೇಸಾನಂ। ಸಬ್ಬಸ್ಮಾ, ಸಬ್ಬಮ್ಹಾ, ಸಬ್ಬೇಹಿ, ಸಬ್ಬೇಭಿ। ಸಬ್ಬಸ್ಸ, ಸಬ್ಬೇಸಂ, ಸಬ್ಬೇಸಾನಂ। ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ, ಸಬ್ಬಮ್ಹಿ, ಸಬ್ಬೇಸು। ಭೋ ಸಬ್ಬ, ಭವನ್ತೋ ಸಬ್ಬೇ।

ತತ್ರ "ಸಬ್ಬೋ ಭೂತೋ, ಸಬ್ಬೇ ಭೂತಾ"ತಿಆದಿನಾ, "ಸಬ್ಬೋ ಪುರಿಸೋ, ಸಬ್ಬೇ ಪುರಿಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ನಯೇನ ಸಬ್ಬಾನಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಾಮೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ಯಾನಿ ಪನ **ಯಮಕಮಹಾಥೇರೇನ** ಪುನ್ನಪುಂಸಕವಿಸಯೇ **ಸಬ್ಬ ಕತರ ಕತಮಾ**ದೀನಂ ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ರೂಪಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ತಂ ಯಥಾ?

"ಸಬ್ಬಾ" ಇಚ್ಚಾದಿಕಂ ರೂಪಂ, ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಭುಮ್ಮಕೇ ಪನ।
"ಸಬ್ಬೇ" ಇಚ್ಚಾದಿಕಂ ರೂಪಂ, **ಯಮಕೇನ** ಪಕಾಸಿತಂ॥

ತಞ್ಚೇ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ, ಯುತ್ತಂ ಗಣ್ಹನ್ತು ಯೋಗಿನೋ।
ಸಬ್ಬನಾಮಿಕರೂಪಞ್ಹಿ, ವಿವಿಧಂ ದುಬ್ಬುಧಂ ಯತೋ॥

ಸಬ್ಬಾ, ಸಬ್ಬಾ, ಸಬ್ಬಾಯೋ। ಸಬ್ಬಂ, ಸಬ್ಬಾ, ಸಬ್ಬಾಯೋ। ಸಬ್ಬಾಯ, ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ, ಸಬ್ಬಾಹಿ, ಸಬ್ಬಾಭಿ। ಸಬ್ಬಾಯ, ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ, ಸಬ್ಬಾಸಂ। ಸಬ್ಬಾಯ, ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ, ಸಬ್ಬಾಹಿ, ಸಬ್ಬಾಭಿ। ಸಬ್ಬಾಯ, ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ, ಸಬ್ಬಾಸಂ। ಸಬ್ಬಾಯಂ, ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ, ಸಬ್ಬಸ್ಸಂ, ಸಬ್ಬಾಸು। ಭೋತಿ ಸಬ್ಬೇ, ಭೋತಿಯೋ ಸಬ್ಬಾ, ಸಬ್ಬಾಯೋ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗತ್ತೇ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ।

ಏತ್ಥ "ಸಬ್ಬಾ ಭಾವಿಕಾ, ಸಬ್ಬಾ ಭಾವಿಕಾಯೋ"ತಿ, "ಸಬ್ಬಾ ಕಞ್ಞಾ, ಸಬ್ಬಾ ಕಞ್ಞಾಯೋ"ತಿ ಚ ಆದಿನಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸಬ್ಬನಾಮಾನಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ಏತ್ಥ ಚ "ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ"ತಿ ಪದಂ ತತಿಯಾಚತುತ್ಥೀಪಞ್ಚಮೀಛಟ್ಠೀಸತ್ತಮೀವಸೇನ ಪಞ್ಚಧಾ ವಿಭತ್ತಂ "ತಸ್ಸಾ ಕುಮಾರಿಕಾಯ ಸದ್ಧಿ"ನ್ತಿ ಕರಣಪ್ಪಯೋಗಾದಿದಸ್ಸನತೋ। ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ ಕಞ್ಞಾಯ ಕತಂ। ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ ಕಞ್ಞಾಯ ದೇತಿ। ಅಯಂ ಕಞ್ಞಾ ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ ಕಞ್ಞಾಯ ಹೀನಾ ವಿರೂಪಾ। ಅಯಂ ಕಞ್ಞಾ ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ ಕಞ್ಞಾಯ ಉತ್ತಮಾ ಅಭಿರೂಪಾ। ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ ಕಞ್ಞಾಯ ಅಪೇತಿ, ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ ಕಞ್ಞಾಯ ಧನಂ। ಸಬ್ಬಸ್ಸಾ ಕಞ್ಞಾಯ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ।

ಸಬ್ಬಂ, ಸಬ್ಬಾನಿ। ಸಬ್ಬಂ, ಸಬ್ಬಾನಿ। ಸಬ್ಬೇನ, ಸಬ್ಬೇಹಿ, ಸಬ್ಬೇಭಿ। ಸಬ್ಬಸ್ಸ, ಸಬ್ಬೇಸಂ, ಸಬ್ಬೇಸಾನಂ। ಸಬ್ಬಸ್ಮಾ, ಸಬ್ಬಮ್ಹಾ, ಸಬ್ಬೇಹಿ, ಸಬ್ಬೇಭಿ । ಸಬ್ಬಸ್ಸ, ಸಬ್ಬೇಸಂ, ಸಬ್ಬೇಸಾನಂ। ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ, ಸಬ್ಬಮ್ಹಿ, ಸಬ್ಬೇಸು। ಭೋ ಸಬ್ಬ, ಭವನ್ತೋ ಸಬ್ಬಾನಿ। ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತೇ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ।

ಏತ್ಥ "ಸಬ್ಬಂ ಭೂತಂ, ಸಬ್ಬಾನಿ ಭೂತಾನಿ। ಸಬ್ಬಂ ಚಿತ್ತಂ, ಸಬ್ಬಾನಿ ಚಿತ್ತಾನೀ"ತಿ ಚ ಆದಿನಾ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಸಬ್ಬನಾಮಾನಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ಏವಂ **ಸಬ್ಬ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯವಸೇನ ಪದಮಾಲಾ ಭವತಿ।

ಇದಾನಿಸ್ಸ ಪರಪದೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಾಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ "ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣೋ ಸಬ್ಬವೇರೀ"ಇತಿ। ತತ್ಥ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಾಧಾರಣೋ **ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣೋ**। ಸಬ್ಬೇಸಂ ವೇರೀ, ಸಬ್ಬೇ ವಾ ವೇರಿನೋ ಯಸ್ಸ ಸೋಯಂ **ಸಬ್ಬವೇರೀ**ತಿ ಸಮಾಸವಿಗ್ಗಹೋ। ಯಥಾ ಪನ **ಸಬ್ಬ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪದಮಾಲಾ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯವಸೇನ ಯೋಜಿತಾ, ಏವಂ **ಕತರ**ಸದ್ದಾದೀನಮ್ಪಿ **ಅಧರ**ಸದ್ದಪರಿಯನ್ತಾನಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ತತ್ರಾಯಂ **ಉಭಯ**ಸದ್ದವಜ್ಜಿತೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಪೇಯ್ಯಾಲೋ –

ಕತರೋ, ಕತರೇ। ಕತರಂ...ಪೇ॰... ಭೋ ಕತರ, ಭವನ್ತೋ ಕತರೇ। ಕತಮೋ, ಕತಮೇ। ಇತರೋ, ಇತರೇ। ಅಞ್ಞೋ, ಅಞ್ಞೇ। ಅಞ್ಞತರೋ, ಅಞ್ಞತರೇ। ಅಞ್ಞತಮೋ, ಅಞ್ಞತಮೇ। ಪುಬ್ಬೋ, ಪುಬ್ಬೇ। ಪರೋ, ಪರೇ। ಅಪರೋ, ಅಪರೇ। ದಕ್ಖಿಣೋ, ದಕ್ಖಿಣೇ।

ಉತ್ತರೋ, ಉತ್ತರೇ। ಅಧರೋ, ಅಧರೇ…ಪೇ॰… ಭೋ ಅಧರ, ಭವನ್ತೋ ಅಧರೇತಿ।

ಅಯಂ ಪನ **ಉಭಯ**ಸದ್ದಸಹಿತೋ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಪೇಯ್ಯಾಲೋ -

ಕತರಂ, ಕತರಾನಿ। ಕತರಂ…ಪೇ॰… ಭೋ ಕತರ, ಭವನ್ತೋ ಕತರಾನಿ। ಕತಮಂ। ಉಭಯಂ। ಇತರಂ। ಅಞ್ಞಂ। ಅಞ್ಞತರಂ। ಅಞ್ಞತಮಂ। ಪುಬ್ಬಂ। ಪರಂ। ಅಪರಂ। ದಕ್ಖಿಣಂ। ಉತ್ತರಂ। ಅಧರಂ, ಅಧರಾನಿ। ಅಧರಂ…ಪೇ॰… ಭೋ ಅಧರ, ಭವನ್ತೋ ಅಧರಾನೀತಿ।

ಇದಾನಿ ಪುನ್ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಾನಂ **ಪರ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ರೂಪನ್ತರನಿದ್ದೇಸೋ ವುಚ್ಚತಿ। **ಕಚ್ಚಾಯನ**ಸ್ಮಿಞ್ಹಿ "ಪುರಿಸಾ"ತಿ ವಿಯ "ಪರಾ"ತಿ ಪಠಮಾಬಹುವಚನಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ಏವರೂಪೋ ನಯೋ **ಅಪರಸಬ್ಬಕತರಾ**ದೀಸು **ಅಞ್ಞತಮ**ಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ನವಸು ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧೋ, ಲಬ್ಭಮಾನೋ **ಪುಬ್ಬದಕ್ಖಿಣುತ್ತರಾಧರೇಸು** ಚತೂಸು ಲಬ್ಭೇಯ್ಯ। ತಥಾ "ಪುರಿಸೇ"ತಿ ವಿಯ ಪಾಳಿಆದೀಸು "ಪುಬ್ಬೇ"ತಿ ಸಚ್ಚಸಙ್ಖೇಪೇ "ಇತರೇ"ತಿ, **ಕಚ್ಚಾಯನೇ** ಚ "ಪರೇ"ತಿ ಸತ್ತಮೀಏಕವಚನಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ಏವರೂಪೋ ನಯೋ **ಸಬ್ಬ ಅಞ್ಞ**ಸದ್ದೇಸು ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧೋ, ಲಬ್ಭಮಾನೋ **ಕತರಕತಮಾ**ದೀಸು ಸೇಸೇಸು **ಅಧರ**ಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ದ್ವಾದಸಸು ಲಬ್ಭೇಯ್ಯ। ತಥಾ "ಪುರಿಸಾ"ತಿ ವಿಯ **ಸಬ್ಬಾ ಕತರಾ** ಇಚ್ಚಾದಿ ಪಞ್ಚಮೀಏಕವಚನನಯೋ ಪಾಳಿಆದೀಸು ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧೋ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಅಯಂ ನಯೋ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಯುತ್ತೋ ಚೇ, ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಅಯಂ ಪನ **ಉಭಯ**ಸದ್ದಸಹಿತೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪೇಯ್ಯಾಲೋ -

ಕತರಾ, ಕತರಾ, ಕತರಾಯೋ। ಕತರಂ…ಪೇ॰… ಭೋತಿ ಕತರೇ, ಭೋತಿಯೋ ಕತರಾ, ಕತರಾಯೋ। ಕತಮಾ। ಉಭಯಾ। ಇತರಾ। ಅಞ್ಞತರಾ। ಅಞ್ಞತಮಾ। ಪುಬ್ಬಾ। ಪರಾ। ಅಪರಾ। ದಕ್ಖಿಣಾ। ಉತ್ತರಾ। ಅಧರಾ, ಅಧರಾ, ಅಧರಾಯೋ। ಅಧರಂ…ಪೇ॰… ಭೋತಿ ಅಧರೇ, ಭೋತಿಯೋ ಅಧರಾ, ಅಧರಾಯೋತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತೇಸು **ಇತರ ಅಞ್ಞ ಅಞ್ಞತರ ಅಞ್ಞತಮಾ**ನಂ ಪಾಳಿಯಾದೀಸು "ಇತರಿಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿದಸ್ಸನತೋ ಕೋಚಿ ಭೇದೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ , ತಸ್ಮಾ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀನಂ ಏಕವಚನಟ್ಠಾನೇ "ಇತರಿಸ್ಸಾ, ಇತರಾಯ, ಅಞ್ಞಿಸ್ಸಾ, ಅಞ್ಞಾಯ। ಅಞ್ಞತರಿಸ್ಸಾ, ಅಞ್ಞತರಾಯ, ಅಞ್ಞತಮಿಸ್ಸಾ, ಅಞ್ಞತಮಾಯಾ"ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ತತಿಯಾಪಞ್ಚಮೀನಮೇಕವಚನಟ್ಠಾನೇ "ತಸ್ಸಾ ಕುಮಾರಿಕಾಯ ಸದ್ಧಿಂ। ಕಸ್ಸಾಹಂ ಕೇನ ಹಾಯಾಮೀ"ತಿ ಕರಣನಿಸ್ಸಕ್ಕಪ್ಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ ಸತ್ತಮಿಯಾ ಪನೇಕವಚನಟ್ಠಾನೇ "ಇತರಿಸ್ಸಾ, ಇತರಿಸ್ಸಂ, ಇತರಾಯ, ಇತರಾಯಂ, ಅಞ್ಞಿಸ್ಸಾ, ಅಞ್ಞಿಸ್ಸಂ, ಅಞ್ಞಾಯ, ಅಞ್ಞಾಯಂ, ಅಞ್ಞತರಿಸ್ಸಾ, ಅಞ್ಞತರಿಸ್ಸಂ, ಅಞ್ಞತರಾಯ, ಅಞ್ಞತರಾಯಂ, ಅಞ್ಞತಮಿಸ್ಸಾ, ಅಞ್ಞತಮಿಸ್ಸಂ, ಅಞ್ಞತಮಾಯ, ಅಞ್ಞತಮಾಯ"ನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ "ಅಞ್ಞತರೋ ಭಿಕ್ಖು ಅಞ್ಞತರಿಸ್ಸಾ ಇತ್ಥಿಯಾ ಪಟಿಬದ್ಧಚಿತ್ತೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಪಾಳಿದಸ್ಸನತೋ।

ತತ್ರ **ಸಬ್ಬ**ಸದ್ದೋ ಸಬ್ಬಸಬ್ಬಂ, ಪದೇಸಸಬ್ಬಂ, ಆಯತನಸಬ್ಬಂ, ಸಕ್ಕಾಯಸಬ್ಬನ್ತಿ ಚತೂಸು ವಿಸಯೇಸು ದಿಟ್ಠಪ್ಪಯೋಗೋ। ತಥಾ ಹೇಸ "ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಞಾಣಮುಖೇ ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು ಸಬ್ಬಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಆಗತೋ। "ಸಬ್ಬೇಸಂ ವೋ ಸಾರಿಪುತ್ತಾ ಸುಭಾಸಿತಂ ಪರಿಯಾಯೇನಾ"ತಿಆದೀಸು ಪದೇಸಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ। "ಸಬ್ಬಂ ವೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ, ತಂ ಸುಣಾಥ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಥ, ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮಿ…ಪೇ॰… ಕತಮಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಬ್ಬಂ ಚಕ್ಖುಞ್ಚೇವ ರೂಪಾ ಚ…ಪೇ॰… ಮನೋ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಚಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಆಯತನಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ। "ಸಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬತೋ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"ತಿಆದೀಸು ಸಕ್ಕಾಯಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ। ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಆಗತೋ ನಿಪ್ಪದೇಸೋ, ಇತರೇಸು ತೀಸು ಸಪ್ಪದೇಸೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಚ್ಚೇವಂ -

ಸಬ್ಬಸಬ್ಬಪದೇಸೇಸು , ಅಥೋ ಆಯತನೇಪಿ ಚ।

ಸಕ್ಕಾಯೇ ಚಾತಿ ಚತೂಸು, **ಸಬ್ಬ**ಸದ್ದೋ ಪವತ್ತತಿ॥

ಕತರ ಕತಮಸದ್ದೇಸು **ಕತರ**ಸದ್ದೋ ಅಪ್ಪೇಸು ಏಕಂ ವಾ ದ್ವೇ ವಾ ತೀಣಿ ವಾ ಭಿಯ್ಯೋ ವಾ ಅಪ್ಪಮುಪಾದಾಯ ವತ್ತತಿ। **ಕತಮ**ಸದ್ದೋ ಬಹೂಸು ಏಕಂ ವಾ ದ್ವೇ ವಾ ತೀಣಿ ವಾ ಬಹುಂ ವಾ ಉಪಾದಾಯ ವತ್ತತಿ। **ಕತರ**ಸದ್ದೋ ಹಿ ಅಪ್ಪವಿಸಯೋ, **ಕತಮ**ಸದ್ದೋ ಬಹುವಿಸಯೋ। ತತ್ರಿಮೇ ಪಯೋಗಾ "ಕತರೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಸಮುದ್ದೋ ಕತರೋ ಅಯಂ। ಕತಮೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಫಸ್ಸೋ ಹೋತಿ। ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ। ದಿಸಾ ಚತಸ್ಸೋ ವಿದಿಸಾ ಚತಸ್ಸೋ, ಉದ್ಧಂ ಅಧೋ ದಸ ದಿಸತಾ, ಇಮಾಯೋ, ಕತಮಂ ದಿಸಂ ತಿಟ್ಠತಿ ನಾಗರಾಜಾ"। ಇಚ್ಚೇವಮಾದಯೋ ಭವನ್ತಿ। ಉಭಯೋ। ಉಭಯಂ। ಉಭಯೋ। ಉಭಯೇನ। ಸೇಸಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇ **ಸಬ್ಬ**ಸದ್ದಸಮಂ। ಉಭಯೋ ಜನಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಉಭಯೋ ಜನೇ ಪಸ್ಸತಿ। ಯಥಾ ಉಭೋ ಪುತ್ತಾ। ಉಭೋ ಪುತ್ತೇತಿ। "ಉಭಯೋ"ತಿ ಹಿ ಪದಂ "ಉಭೋ"ತಿ ಪದಮಿವ ಬಹುವಚನನ್ತಭಾವೇನ ಪಸಿದ್ಧಂ, ನ ತ್ವೇಕವಚನನ್ತಭಾವೇನ। ಏತ್ಥ ಹಿ -

"ಏಕರತ್ತೇನ ಉಭಯೋ, ತುವಞ್ಚ ಧನುಸೇಖ ಚ।
ಅನ್ನಮೇವಾಭಿನನ್ದನ್ತಿ, ಉಭಯೋ ದೇವಮಾನುಸಾ"

"ಉಭಯೋ ತೇ ಪಿತಾಭಾತರೋ"ತಿ ತದತ್ಥಸಾಧಕಾನಿ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಯದಾ ಪನಾಯಸ್ಮನ್ತೋ "ಉಭಯೋ"ತಿ ಏಕವಚನನ್ತಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾಥ, ತದಾ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಥ। ಕೋ ಹಿ ಸಮತ್ಥೋ ಅನನ್ತನಯಪಟಿಮಣ್ಡಿತೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ತೇಪಿಟಕೇ ಜಿನಸಾಸನೇ ನಿರವಸೇಸತೋ ನಯಂ ದಟ್ಠುಂ ದಸ್ಸೇತುಞ್ಚ ಅಞ್ಞತ್ರ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮ್ಪನ್ನೇನ ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದೇನ। ಇದಞ್ಚೇತ್ಥುಪಲಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ -

ಅಞ್ಞಸದ್ದೋ **ಪುಬ್ಬ**ಸದ್ದೋ, **ದಕ್ಖಿಣೋ ಚುತ್ತರೋ ಪರೋ**।
ಸಬ್ಬನಾಮೇಸು ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ಅಸಬ್ಬನಾಮಿಕೇಸುಪಿ॥

ಏತೇಸಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬನಾಮೇಸು ಸಙ್ಗಹೋ ವಿಭಾವಿತೋವ।

ಇದಾನಿ ಅಸಬ್ಬನಾಮೇಸು ಸಙ್ಗಹೋ ವುಚ್ಚತೇ - ತತ್ಥ **ಅಞ್ಞ**ಸದ್ದೋ ತಾವ ಯದಾ ಬಾಲವಾಚಕೋ, ತದಾ ಸಬ್ಬನಾಮಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। ಅಸಬ್ಬನಾಮತ್ತಾ ಚ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ **ಪುರಿಸ ಕಞ್ಞಾ ಚಿತ್ತ**ನಯೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ ನ ಜಾನಾತೀತಿ ಅಞ್ಞೋ, ಬಾಲೋ ಪುರಿಸೋ। ನ ಜಾನಾತೀತಿ ಅಞ್ಞಾ, ಬಾಲಾ ಇತ್ಥೀ। ನ ಜಾನಾತೀತಿ ಅಞ್ಞಂ, ಬಾಲಂ ಕುಲನ್ತಿ ವಚನತ್ಥೋ। ಏವಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಟ್ಠಾನೇ "ಅಞ್ಞೋ, ಅಞ್ಞಾ। ಅಞ್ಞಂ, ಅಞ್ಞೇ"ತಿಆದಿನಾ **ಪುರಿಸ**ನಯೇನೇವ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಟ್ಠಾನೇ "ಅಞ್ಞಾ, ಅಞ್ಞಾ, ಅಞ್ಞಾಯೋ"ತಿಆದಿನಾ **ಕಞ್ಞಾ**ನಯೇನೇವ, ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಟ್ಠಾನೇ "ಅಞ್ಞಂ, ಅಞ್ಞಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ **ಚಿತ್ತ**ನಯೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಅತ್ಥವಿಸೇಸೇ ಬಾಲಜನೇ ವತ್ತುಕಾಮೇನ "ಅಞ್ಞಾ ಜನಾ"ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಅಞ್ಞೇ ಜನಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ತಸ್ಸ ತಂ ವಚನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಂ ನ ಸಾಧೇತಿ ಅಞ್ಞಥಾ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ। ತಥಾ "ಅಞ್ಞಾನಂ ಜನಾನ"ನ್ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಅಞ್ಞೇಸಂ ಜನಾನಂ, ಅಞ್ಞೇಸಾನಂ ಜನಾನ"ನ್ತಿ ವಾ ವುತ್ತೇ ತಸ್ಸ ತಂ ವಚನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಂ ನ ಸಾಧೇತಿ। ತಥಾ "ಅಞ್ಞಾನಂ ಇತ್ಥೀನ"ನ್ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಅಞ್ಞಾಸಂ ಇತ್ಥೀನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ, "ಅಞ್ಞಾನಂ ಕುಲಾನ"ನ್ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಅಞ್ಞೇಸಂ ಕುಲಾನಂ, ಅಞ್ಞೇಸಾನಂ ಕುಲಾನ"ನ್ತಿ ವಾ ವುತ್ತೇಪಿ। ಸಬ್ಬನಾಮಿಕವಸೇನ ಪನ ಅಧಿಗತಾಪರವಚನಿಚ್ಛಾಯಂ "ಅಞ್ಞೇ ಜನಾ"ತಿಆದಿನಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ನ "ಅಞ್ಞಾ ಜನಾ"ತಿಆದಿನಾ। ತಥಾ ಹಿ "ಅಞ್ಞಾ ಜನಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತವಚನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಂ ನ ಸಾಧೇತಿ ಅಞ್ಞಥಾ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ। ಇತಿ ಯತ್ಥ "ಅಞ್ಞಾ ಜನಾ"ತಿಆದಿವಚನಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ, "ಅಞ್ಞೇ ಜನಾ"ತಿಆದಿವಚನಂ ನುಪಪಜ್ಜತಿ, ಯತ್ಥ ಪನ "ಅಞ್ಞೇ ಜನಾ"ತಿಆದಿವಚನಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ, "ಅಞ್ಞಾ ಜನಾ"ತಿಆದಿವಚನಂ ನುಪಪಜ್ಜತಿ। ಯಾ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥವಿಸೇಸೇ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅಯಂ ನೀತಿಯಾ

ಮಗ್ಗೋ ಯುತ್ತಾಯುತ್ತಿವಿಚಾರಣೇ ಹೇತುತ್ತಾ, ಲೋಕಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಯುತ್ತಾಯುತ್ತಿವಿಚಾರಣಾ **ನೀತೀ**ತಿ ವುತ್ತಾ। ಸಾ ಚ ವಿನಾ ಪಞ್ಞಾಯ ನ ಸಿಜ್ಝತಿ। ಏವಂ **ಅಞ್ಞ**ಸದ್ದೋ ಅಸಬ್ಬನಾಮಿಕೋಪಿ ಭವತಿ।

ಪುಬ್ಬ ದಕ್ಖಿಣುತ್ತರ ಪರಸದ್ದೇಸು **ಪುಬ್ಬ**ಸದ್ದೋ ಯತ್ಥ ಪಧಾನವಾಚಕೋ, ಯತ್ಥ ಚ "ಸೇಮ್ಹಂ ಪುಬ್ಬೋ"ತಿಆದೀಸು ಲೋಹಿತಕೋಪಜವಾಚಕೋ, ತತ್ಥ ಅಸಬ್ಬನಾಮಿಕೋ। ಪಠಮತ್ಥೇ ತಿಲಿಙ್ಗೋ, ದುತಿಯತ್ಥೇ ಏಕಲಿಙ್ಗೋ। ಉತ್ತಮತ್ಥವಾಚಕೋ ಪನ **ಉತ್ತರ**ಸದ್ದೋ ಚ **ಪರ**ಸದ್ದೋ ಚ ಅಸಬ್ಬನಾಮಿಕೋ ತಿಲಿಙ್ಗೋಯೇವ। ತಥಾ "ದಕ್ಖಿಣಸ್ಸಾ ವಹನ್ತಿಮ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯ ಸುಸಿಕ್ಖಿತತ್ಥಚತುರತ್ಥವಾಚಕೋ **ದಕ್ಖಿಣ**ಸದ್ದೋ। "ಪೇತಾನಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ದಜ್ಜಾ"ತಿಆದೀಸು ಪನ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮವಾಚಕೋ **ದಕ್ಖಿಣಾ**ಸದ್ದೋ ನಿಯೋಗಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಅಸಬ್ಬನಾಮಿಕೋಯೇವ। ಏವಂ **ಅಞ್ಞ ಪುಬ್ಬ ದಕ್ಖಿಣುತ್ತರ ಪರ**ಸದ್ದಾ ಅಸಬ್ಬನಾಮಿಕಾಪಿ ಸನ್ತೀತಿ ತೇಸಂ ಸಬ್ಬನಾಮೇಸುಪಿ ಅಸಬ್ಬನಾಮೇಸುಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇದಾನಿ **ಕತರ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ಪರಪದೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಾಸೋ ನೀಯತೇ "ಕತರಗಾಮವಾಸೀ ಕತಮಗಾಮವಾಸೀ। ಉಭಯಗಾಮವಾಸಿನೋ, ಇತರಗಾಮವಾಸೀ ಅಞ್ಞತರಗಾಮವಾಸೀ, ಪುಬ್ಬದಿಸಾ, ಪರಜನೋ, ದಕ್ಖಿಣದಿಸಾ, ಉತ್ತರದಿಸಾ, ಅಧರಪತ್ತೋ"ತಿ। ತತ್ರ "ಕತರೋ ಗಾಮೋ ಕತರಗಾಮೋ, ಕತಮೋ ಗಾಮೋ ಕತಮಗಾಮೋ, ಉಭಯೋ ಗಾಮಾ ಉಭಯಗಾಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾರಹಂ ಸಮಾಸವಿಗ್ಗಹೋ, **ಕತರ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪನ **ಕತಮ**ಸದ್ದೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಾಸಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ ದ್ವಿಧಾ ಚ ರೂಪಾನಿ ಗರೂ "ಕತರೋ ಚ ಕತಮೋ ಚ ಕತರಕತಮೇ ಕತರಕತಮಾ ವಾ"ತಿ । ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕನಯೇನ ಸುದ್ಧನಾಮಿಕೇಸು **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ಚ **ಕತರ ಕತಮ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ, ತೇನಸ್ಸ ಸಮ್ಪದಾನಸಾಮಿವಚನಟ್ಠಾನೇಸು "ಕತರಕತಮೇಸಂ, ಕತರಕತಮೇಸಾನಂ, ಕತರಕತಮಾನ"ನ್ತಿ ತೀಣಿ ರೂಪಾನಿ ಸಿಯುಂ "ಕತರಾ ಚ ಕತಮಾ ಚ ಕತರಕತಮಾ"ತಿ ಏವಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಕತಸಮಾಸೇ ಪನ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕನಯೇನ, ಸುದ್ಧನಾಮಿಕೇಸು **ಕಞ್ಞಾ**ನಯೇನ ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। "ಕತರಞ್ಚ ಕತಮಞ್ಚ ಕತರಕತಮಾನೀ"ತಿ ಏವಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಕತಸಮಾಸೇ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕನಯೇನ, ಸುದ್ಧನಾಮಿಕೇಸು **ಚಿತ್ತ**ನಯೇನ ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - **ಪುಬ್ಬಾಪರಾ**ದಿಸದ್ದಾ ದ್ವನ್ದಸಮಾಸಾದಿವಿಧಿಂ ಪತ್ವಾ ಸೇಹಿ ರೂಪೇಹಿ ರೂಪವನ್ತೋ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತಂ ಯಥಾ? ಪುಬ್ಬಾಪರಾ, ಅಧರುತ್ತರಾ, ಮಾಸಪುಬ್ಬಾ ಪುರಿಸಾ, ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾ ಪುರಿಸಾ, ತಥಾಗತಂ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾ ಸಾವಕಾ, ಇದಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗತ್ತೇ ಪಠಮಾಬಹುವಚನರೂಪಂ। ಏತ್ಥೇಕಾರೋ ಆದೇಸಭೂತೋ ನ ದಿಸ್ಸತಿ। ಪುಬ್ಬಾಪರಾನಂ ಅಧರುತ್ತರಾನಂ, ಮಾಸಪುಬ್ಬಾನಂ ಪುರಿಸಾನಂ, ಇದಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗತ್ತೇ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀನಂ ಬಹುವಚನರೂಪಂ। ಏತ್ಥ **ಸಂ ಸಾನ**ಮಿಚ್ಚೇತೇ ಆದೇಸಭೂತಾ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ತಥಾಗತಂ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾನಂ ಸಾವಕಾನಂ, ತಥಾಗತಂ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾನಂ ಸಾವಿಕಾನಂ, ಕುಲಾನಂ ವಾ, ಇದಂ ತಿಲಿಙ್ಗತ್ತೇ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀನಂ ಬಹುವಚನರೂಪಂ। ಏತ್ಥಾಪಿ **ಸಂ ಸಾನ**ಮಿಚ್ಚೇತೇ ಆದೇಸಭೂತಾ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಮಾಸಪುಬ್ಬಾಯಂ ಮಾಸಪುಬ್ಬಾಯ, ಪಿಯಪುಬ್ಬಾಯಂ ಪಿಯಪುಬ್ಬಾಯ, ಇದಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗತ್ತೇ ಸತ್ತಮೀಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀನಂ ಏಕವಚನರೂಪಂ। ಏತ್ಥಾದೇಸಭೂತಾ **ಸಂ ಸಾ** ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಮಾಸಪುಬ್ಬಾನಂ ಇತ್ಥೀನಂ, ಪಿಯಪುಬ್ಬಾನಂ ಇತ್ಥೀನಂ, ಇದಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗತ್ತೇ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀಬಹುವಚನರೂಪಂ। ಏತ್ಥ ಪನಾದೇಸಭೂತೋ **ಸ**ಮಿಚ್ಚೇಸೋ ನ ದಿಸ್ಸತಿ। ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ, **ಪುಬ್ಬಾಪರಾ**ದೀನಂ ಸಮಾಸವಿಗ್ಗಹಂ ಸಮಾಸಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಪಕಾಸೇಸ್ಸಾಮ।

ಇದಾನಿ **ಯಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ಯೋ, ಯೇ। ಯಂ, ಯೇ। ಯೇನ, ಯೇಹಿ, ಯೇಭಿ। ಯಸ್ಸ, ಯೇಸಂ, ಯೇಸಾನಂ। ಯಸ್ಮಾ, ಯಮ್ಹಾ, ಯೇಹಿ, ಯೇಭಿ। ಯಸ್ಸ, ಯೇಸಂ, ಯೇಸಾನಂ। ಯಸ್ಮಿಂ, ಯಮ್ಹಿ, ಯೇಸು। ಇದಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ। ಯಂ, ಯಾನಿ। ಯಂ, ಯಾನಿ। ಯೇನ। ಸೇಸಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸದಿಸಂ।

ಅಥ ವಾ ಯಂ, ಯಾನಿ, ಯಾ। ಯಂ, ಯಾನಿ, ಯೇ। ಯೇನ। ಸೇಸಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸದಿಸಂ। ಕತ್ಥಚಿ ಹಿ **ನಿಕಾರಲೋಪೋ** ಭವತಿ। ಅಥ ವಾ ಪನ **ನಿಕಾರಸ್ಸ ಆಕಾರೇಕಾರಾದೇಸಾಪಿ** ಗಾಥಾವಿಸಯೇ।

> "ಯಾ ಪುಬ್ಬೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ, ಪಲ್ಲಙ್ಕವರಮಾಭುಜೇ।
> ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಪದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಾನಿ ಅಜ್ಜ ಪದಿಸ್ಸರೇ"ತಿ ಚ,

"ಕಿಂ ಮಾಣವಸ್ಸ ರತನಾನಿ ಅತ್ಥಿ, ಯೇ ತಂ ಜಿನನ್ತೋ ಹರೇ ಅಕ್ಖಧುತ್ತೋ"ತಿ ಚ ಇದಮೇತ್ಥ ಪಾಳಿನಿದಸ್ಸನಂ। ಇದಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ।

ಯಾ, ಯಾ, ಯಾಯೋ। ಯಂ, ಯಾ, ಯಾಯೋ। ಯಾಯ, ಯಾಹಿ, ಯಾಭಿ। ಯಾಯ, ಯಸ್ಸಾ, ಯಾಸಂ। ಯಾಯ, ಯಾಹಿ, ಯಾಭಿ। ಯಾಯ, ಯಸ್ಸಾ, ಯಾಸಂ। ಯಸ್ಸಂ, ಯಾಯಂ, ಯಾಸು। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ। ಏವಂ **ಯಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯವಸೇನ ಪದಮಾಲಾ ಭವತಿ। ಏತ್ಥಾಲಪನಪದಾನಿ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತಥಾ **ತಂ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ಪದಮಾಲಾದೀಸುಪಿ।

ಏತ್ಥ ಪನ **ಯನ್ತಿ** ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋ ವುಚ್ಚತೇ - **ಯನ್ತಿ** ಸದ್ದೋ "ಯಂ ಮೇ ಭನ್ತೇ ದೇವಾನಂ ತಾವತಿಂಸಾನಂ ಸಮ್ಮುಖಾ ಸುತಂ ಸಮ್ಮುಖಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಂ, ಆರೋಚೇಮಿ ತಂ ಭನ್ತೇ ಭಗವತೋ"ತಿಆದೀಸು ಪಚ್ಚತ್ತವಚನೇ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಯನ್ತಂ ಅಪುಚ್ಛಿಮ್ಹ ಅಕಿತ್ತಯೀ ನೋ, ಅಞ್ಞಂ ತಂ ಪುಚ್ಛಾಮ ತದಿಙ್ಘ ಬ್ರೂಹೀ"ತಿಆದೀಸು ಉಪಯೋಗವಚನೇ। "ಅಟ್ಠಾ ನಮೇತಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ"ತಿಆದೀಸು ಕರಣವಚನೇ। "ಯಂ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಲೋಕೇ ಉದಪಾದೀ"ತಿಆದೀಸು ಭುಮ್ಮವಚನೇ ದಿಸ್ಸತಿ। ಏತ್ಥೇದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

> "ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಉಪಯೋಗೇ ಚ, ಭುಮ್ಮೇ ಚ ಕರಣೇಪಿ ಚ।
> ಚತೂಸ್ವೇತೇಸು ಠಾನೇಸು, **ಯನ್ತಿ** ಸದ್ದೋ ಪವತ್ತತೀ"ತಿ॥

ಪರಪದೇನ ಸದ್ಧಿಂ **ಯಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮಾಸೋಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ "ಯಂಖನ್ಧಾದಿ, ಯಂಗುಣಾ, ಯಗ್ಗುಣಾ"ತಿ। ತತ್ಥ ಯೋ ಖನ್ಧಾದಿ **ಯಂಖನ್ಧಾದಿ,** ಯೇ ಗುಣಾ **ಯಂಗುಣಾತಿ** ಸಮಾಸವಿಗ್ಗಹೋ। ತಥಾ ಹಿ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** "ಯಂಗುಣನೇಮಿತ್ತಿಕಞ್ಚೇತಂ ನಾಮಂ, ತೇಸಂ ಗುಣಾನಂ ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ಇಮಂ ಗಾಥಂ ವದನ್ತೀ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪದೇ "ಯೇ ಗುಣಾ ಯಂಗುಣಾ, ಯಂಗುಣಾ ಏವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಯಂಗುಣನಿಮಿತ್ತಂ, ತತೋ ಜಾತಂ 'ಭಗವಾ'ತಿ ಇದಂ ನಾಮನ್ತಿ **ಯಂಗುಣನೇಮಿತ್ತಿಕ**"ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಚನಮಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ। **ಯಗ್ಗುಣಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ "ಯಸ್ಸ ಗುಣಾ ಯಗ್ಗುಣಾ"ತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ। ತಥಾ ಹಿ -

> "ಅಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾ ಪಞ್ಞಾ, ಯಗ್ಗುಣನ್ತಂ ನ ಜಾನಿಯಾ।
> ಅಥ ಕಾ ತಸ್ಸ ವಿಜಞ್ಞಾ, ತಂ ಬುದ್ಧಂ ಭೂಗುಣಂ ನಮೇ"ತಿ

ಪೋರಾಣಕವಿರಚನಾಯಂ "ಯಸ್ಸ ಗುಣಾ ಯಗ್ಗುಣಾ"ತಿ ನಿಬ್ಬಚನಮಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ।

> **ಯ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮಾಸಮ್ಹಿ, ಸದ್ಧಿಂ ಪರಪದೇಹಿ ವೇ।
> ನಿಗ್ಗಹೀತಾಗಮೋ ವಾಥ, ದ್ವಿಭಾವೋ ವಾ ಸಿಯಾ ದ್ವಿಧಾ॥

ಏವಂ **ಯ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮಾಸೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ।

ಇದಾನಿ **ತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ಸೋ, ತೇ। ನಂ, ತಂ, ನೇ, ತೇ। ನೇನ, ತೇನ, ನೇಹಿ, ತೇಹಿ, ನೇಭಿ, ತೇಭಿ। ಅಸ್ಸ, ನಸ್ಸ, ತಸ್ಸ, 'ನೇಸಂ, ತೇಸಂ (ಆಸಂ)। ಅಸ್ಮಾ, ನಸ್ಮಾ, ತಸ್ಮಾ, ನಮ್ಹಾ, ತಮ್ಹಾ, ನೇಹಿ, ತೇಹಿ, ನೇಭಿ, ತೇಭಿ। ಅಸ್ಸ, ನಸ್ಸ, ತಸ್ಸ, ನೇಸಂ, ತೇಸಂ (ಆಸಂ)। ಅಸ್ಮಿಂ, ನಸ್ಮಿಂ, ತಸ್ಮಿಂ, ಅಮ್ಹಿ, ನಮ್ಹಿ, ತಮ್ಹಿ, ತ್ಯಮ್ಹಿ, ನೇಸು, ತೇಸು। ಇದಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ। ಏತ್ಥ ಚ **ಆಸಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವೇ "ನೇವಾಸಂ ಕೇಸಾ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಹತ್ಥಪಾದಾ ಚ ಜಾಲಿನೋ"ತಿ ಗಾಥಾ ನಿದಸ್ಸನಂ, ಸೋ ಚ ತಿಲಿಙ್ಗೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ತ್ಯಮ್ಹೀ**ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವೇ -

> "ಯದಾಸ್ಸ ಸೀಲಂ ಪಞ್ಞಞ್ಚ, ಸೋಚೇಯ್ಯಞ್ಚಾಧಿಗಚ್ಛತಿ।
> ಅಥ ವಿಸ್ಸಾಸತೇ ತ್ಯಮ್ಹಿ, ಗುಯ್ಹಞ್ಚಸ್ಸ ನ ರಕ್ಖತೀ"ತಿ

ಅಯಂ ಗಾಥಾ ನಿದಸ್ಸನಂ। ಅಯಮೇತ್ಥ ರೂಪವಿಸೇಸೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ - ಅರಿಯವಿನಯೇತಿ ವಾ ಸಪ್ಪುರಿಸವಿನಯೇತಿ ವಾ। ಏಸೇ ಸೇ ಏಕೇ ಏಕಟ್ಠೇತಿ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸೇ ಪಚ್ಚತ್ತೇಕವಚನಕಾನ**ಮೇತ ತ**ಸದ್ದಾನಂ ಏಕಾರನ್ತನಿದ್ದೇಸೋಪಿ ದಿಸ್ಸತೀತಿ।

ಏತ್ಥ ಪನ **ತೇ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋ ವುಚ್ಚತೇ - **ತೇ**ಸದ್ದೋ "ನ ತೇ ಸುಖಂ ಪಜಾನನ್ತಿ, ಯೇ ನ ಪಸ್ಸನ್ತಿ ನನ್ದನ"ನ್ತಿಆದೀಸು **ತಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ವಸೇನ ಪಚ್ಚತ್ತಬಹುವಚನೇ ಆಗತೋ, "ತೇ ನ ಪಸ್ಸಾಮಿ ದಾರಕೇ"ತಿಆದೀಸು ಉಪಯೋಗಬಹುವಚನೇ। "ನಮೋ ತೇ ಪುರಿಸಾಜಞ್ಞ, ನಮೋ ತೇ ಪುರಿಸುತ್ತಮ। ನಮೋ ತೇ ಬುದ್ಧ ವೀರತ್ಥೂ"ತಿ ಚ ಆದೀಸು **ತುಮ್ಹ**ಸದ್ದಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಮ್ಪದಾನೇ, ತುಯ್ಹನ್ತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ವದನ್ತಿ। "ಕಿನ್ತೇ ದಿಟ್ಠಂ ಕಿನ್ತಿ ತೇ ದಿಟ್ಠಂ, ಉಪಧೀ ತೇ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಾ, ಆಸವಾ ತೇ ಪದಾಲಿತಾ"ತಿ ಚ ಆದೀಸು ಕರಣೇ। "ಕಿನ್ತೇ ವತಂ ಕಿಂ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ, ತವಾತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ವದನ್ತಿ। ಏತ್ಥೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

> "ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಉಪಯೋಗೇ ಚ, ಕರಣೇ ಸಮ್ಪದಾನಿಯೇ।
> ಸಾಮಿಮ್ಹಿ ಚಾತಿ **ತೇ**ಸದ್ದೋ, ಪಞ್ಚಸ್ವತ್ಥೇಸು ದಿಸ್ಸತೀ"ತಿ॥

ತಂ, ತಾನಿ। ತಂ, ತಾನಿ। ನೇನ, ತೇನ ಇಚ್ಚಾದಿ। ಸೇಸಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸದಿಸಂ। ಇದಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ।

ಸಾ , ತಾ, ತಾಯೋ। ನಂ, ತಂ, ನಾ, ತಾ, ನಾಯೋ, ತಾಯೋ। ನಾಯ, ತಾಯ, ನಾಹಿ, ತಾಹಿ, ನಾಭಿ, ತಾಭಿ। ಅಸ್ಸಾ, ನಸ್ಸಾ, (ತಿಸ್ಸಾ,) ತಸ್ಸಾ, ನಾಯ, ತಾಯ, ನಾಸಂ, ತಾಸಂ, ಸಾನಂ, ಆಸಂ। ಅಸ್ಸಾ, ನಸ್ಸಾ, ತಸ್ಸಾ, ನಾಯ, ತಾಯ, ನಾಹಿ, ತಾಹಿ, ನಾಭಿ, ತಾಭಿ। ಅಸ್ಸಾ, ನಸ್ಸಾ, (ತಿಸ್ಸಾ,) ತಸ್ಸಾ, ನಾಯ, ತಾಯ, ನಾಸಂ, ತಾಸಂ, ಸಾನಂ, ಆಸಂ। ನಾಯ, ತಾಯ, ಅಸ್ಸಂ, ನಸ್ಸಂ, ತಿಸ್ಸಂ, ತಸ್ಸಂ, ನಾಯಂ, ತಾಯಂ, ನಾಸು, ತಾಸು, ತ್ಯಾಸು। ಇದಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ।

ಏತ್ಥ ಪನ "ಅಭಿಕ್ಕಮೋ ಸಾನಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ನಾಸಂ ಕುಜ್ಝನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ। ಖಿಡ್ಡಾ ಪಣಿಹಿತಾ ತ್ಯಾಸು, ರತಿ ತ್ಯಾಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾ। ಬೀಜಾನಿ ತ್ಯಾಸು ರುಹನ್ತೀ"ತಿ ಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ "ಸಾನಂ ಆಸಂ ತ್ಯಾಸೂ"ತಿ ಇಮಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾನಂ ಞಾಣಚಕ್ಖುಸಮ್ಮುಯ್ಹನಟ್ಠಾನಭೂತಾನಿ। ಏವಂ ಪರಮ್ಮುಖವಚನಸ್ಸ **ತಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಭವತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಇದಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ -

> "ತಂ ತ್ವಂ ಗನ್ತ್ವಾನ ಯಾಚಸ್ಸು", ಇಚ್ಚಾದೀಸು ಪದಿಸ್ಸರೇ।
> ಆದೋ **ತಂ ತೇ**ತಿಆದೀನಿ, ನನ್ತಿಆದೀನಿ ನೋ ತಥಾ॥
>
> **ನಂ ನೇ ನೇನಾ**ತಿಆದೀನಿ, **ವೋ ನೋ**ಇಚ್ಚಾದಯೋ ವಿಯ।
> ಪದತೋ ಪರಭಾವಮ್ಹಿ, ದಿಟ್ಠಾನಿ ಜಿನಸಾಸನೇ॥

“ಅಥ ನಂ ಅಥ ನೇ ಆಹ, ನ ಚ ನಂ ಪಟಿನನ್ದತಿ”।
ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ಪಯೋಗಾನಿ, ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾನಿ ವಿಞ್ಞುನಾ॥

ಕೋ ಚೇತ್ಥ ವದೇಯ್ಯ -

“ಯಥಾ ನದೀ ಚ ಪನ್ಥೋ ಚ, ಪಾನಾಗಾರಂ ಸಭಾ ಪಪಾ।
ಏವಂ ಲೋಕಿತ್ಥಿಯೋ ನಾಮ, ನಾಸಂ ಕುಜ್ಝನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ”ತಿ

ಏತ್ಥ -

ಪದತೋ ಅಪರತ್ತೇಪಿ, **ನಾಸಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ದಸ್ಸನಾ।
ಆದೋಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾವ, **ನಂ ನೇ**ಇಚ್ಚಾದಯೋ ಇತಿ॥

ಸೋ ಪನೇವನ್ತು ವತ್ತಬ್ಬೋ, “ತವ ವಾದೇ ನ ಲಬ್ಭತಿ।
ನಾಸಂಸದ್ದೋ ನಸದ್ದೋ ಚ, **ಆಸಂ**ಸದ್ದೋ ಚ ಲಬ್ಭರೇ॥

ತಸ್ಮಾ ‘ಆಸಂ ನ ಕುಜ್ಝನ್ತಿ, ಇತ್ಥೀನಂ ಪಣ್ಡಿತಾ’ಇತಿ।
ಅತ್ಥೋವ ಭವತೇ ಏವಂ, ಸುಟ್ಠು ಧಾರೇಹಿ ಪಣ್ಡಿತಾ”ತಿ॥

ಅಥ ವಾ ಯಸ್ಮಾ **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ “ನಂ** ಪುರಿಸಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನೇ ಪುರಿಸೇ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಪದತೋ ಅಪರತ್ತೇಪಿ “ನಂ, ನೇ” ಇಚ್ಚಾದೀನಿ ಪದಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇನಾಪಿ ನಯೇನ ಪದತೋ ಅಪರಾನಿಪಿ ತಾನಿ ಕದಾಚಿ ಸಿಯುಂ। ಮಯಂ ಪನ ಪಾಳಿನಯಾನುಸಾರೇನ ತೇಸಂ ಪವತ್ತಿಂ ವದಾಮ, ಇದಂ ಠಾನಂ ಸುಟ್ಠು ವಿಚಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಏತ್ಥ ಪನ **ತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪರಪದೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಾಸೋಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ “ತಂಪುತ್ತೋ, ತಂಸದಿಸೋ, ತನ್ನಿನ್ನೋ, ತಪ್ಪೋಣೋ, ತಪ್ಪಬ್ಭಾರೋ, ತಬ್ಭೂತೋ, ತಗ್ಗುಣೋ, ತಸ್ಸದಿಸೋ”ತಿ।

ತಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮಾಸಮ್ಹಿ, ಸದ್ಧಿಂ ಪರಪದೇಹಿ ವೇ।
ನಿಗ್ಗಹೀತಾಗಮೋ ಪುಬ್ಬ-ಪದೇ ದ್ವಿತ್ತನ್ತು ಪಚ್ಛಿಮೇ॥

ಏವಂ **ತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮಾಸೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ।

ಇದಾನಿ **ಏತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ಏಸೋ, ಏತೇ। ಏತಂ, ಏತೇ। ಏತೇನ, ಏತೇಹಿ, ಏತೇಭಿ। ಏತಸ್ಸ, ಏತೇಸಂ, ಏತೇಸಾನಂ। ಏತಸ್ಮಾ, ಏತಮ್ಹಾ, ಏತೇಹಿ, ಏತೇಭಿ। ಏತಸ್ಸ, ಏತೇಸಂ, ಏತೇಸಾನಂ। ಏತಸ್ಮಿಂ, ಏತಮ್ಹಿ, ಏತೇಸು। ಇದಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ।

ಏತಂ, ಏತಾನಿ। ಏತಂ, ಏತಾನಿ। ಸೇಸಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸದಿಸಂ, ಇದಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ।

ಏಸಾ , ಏತಾ, ಏತಾಯೋ। ಏತಂ, ಏತಾ, ಏತಾಯೋ। ಏತಾಯ, ಏತಾಹಿ, ಏತಾಭಿ। ಏತಾಯ, ಏತಿಸ್ಸಾ, ಏತಿಸ್ಸಾಯ, ಏತಾಸಂ। ಏತಾಯ, ಏತಾಹಿ, ಏತಾಭಿ। ಏತಾಯ, ಏತಿಸ್ಸಾ, ಏತಿಸ್ಸಾಯ, ಏತಾಸಂ। ಏತಾಯ, ಏತಿಸ್ಸಂ, ಏತಾಸು। ಇದಂ

ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ। ಏವಂ **ಏತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಭವತಿ।

ಪರಪದೇನೇತ್ಥ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಾಸೋಪಿಸ್ಸ ವೇದಿತಬ್ಬೋ "ಏತದತ್ಥಾಯ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ನಿಧಿ ನಾಮ ನಿಧಿಯ್ಯತಿ। ಏತಪ್ಪರಮಾಯೇವ ದೇವತಾ ಸನ್ನಿಪತಿತಾ ಅಹೇಸು"ನ್ತಿಆದೀಸು।

ಸಮಾಸೇ **ಏತ**ಸದ್ದಸ್ಸ, ಸದ್ಧಿಂ ಪರಪದೇಹಿ ವೇ।
ನಿಗ್ಗಹೀತಾಗಮೋ ಪುಬ್ಬ-ಪದೇ ಹೋತಿ ನ ಹೋತಿ ಚ॥

ಇದಾನಿ **ಇದಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ಅಯಂ, ಇಮೇ। ಇಮಂ, ಇಮೇ। ಅನೇನ, ಇಮಿನಾ, ಏಹಿ, ಏಭಿ, ಇಮೇಹಿ, ಇಮೇಭಿ। ಅಸ್ಸ, ಇಮಸ್ಸ, ಏಸಂ, ಏಸಾನಂ, ಇಮೇಸಂ, ಇಮೇಸಾನಂ। ಅಸ್ಮಾ, ಇಮಸ್ಮಾ, ಇಮಮ್ಹಾ, ಏಹಿ, ಏಭಿ, ಇಮೇಹಿ, ಇಮೇಭಿ। ಅಸ್ಸ, ಇಮಸ್ಸ, ಏಸಂ, ಏಸಾನಂ, ಇಮೇಸಂ, ಇಮೇಸಾನಂ। ಅಸ್ಮಿಂ, ಇಮಸ್ಮಿಂ, ಅಮ್ಹಿ, ಇಮಮ್ಹಿ, ಏಸು, ಇಮೇಸು। ಇದಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ।

ಇದಂ, ಇಮಾನಿ। ಸೇಸಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸದಿಸಂ। ಇದಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ।

ಅಯಂ, ಇಮಾ, ಇಮಾಯೋ। ಇಮಂ, ಇಮಾ, ಇಮಾಯೋ। ಇಮಾಯ, ಇಮಾಹಿ, ಇಮಾಭಿ। ಅಸ್ಸಾ, ಅಸ್ಸಾಯ, ಇಮಿಸ್ಸಾ, ಇಮಿಸ್ಸಾಯ, ಇಮಾಯ, ಇಮಾಸಂ। ಅಸ್ಸಾ, ಇಮಿಸ್ಸಾ, ಇಮಾಯ, ಇಮಾಹಿ, ಇಮಾಭಿ। ಅಸ್ಸಾ, ಅಸ್ಸಾಯ, ಇಮಿಸ್ಸಾ, ಇಮಿಸ್ಸಾಯ, ಇಮಾಯ, ಇಮಾಸಂ। ಅಸ್ಸಂ, ಇಮಿಸ್ಸಂ, ಇಮಾಯ, ಇಮಾಯಂ, ಇಮಾಸು। ಇದಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ। ಏವಂ **ಇದಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಭವತಿ।

ಕಚ್ಚಾಯನೇ ತು "ಇಮಸ್ಸಿದಮಂಸಿಸು ನಪುಂಸಕೇ"ತಿ **ಇಮ**ಸದ್ದೋಯೇವ ಪಕತಿಭಾವೇನ ವುತ್ತೋ, ಇಧ ಪನ **ಇದಂ**ಸದ್ದೋಯೇವ "ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಇದ"ನ್ತಿ ಪಕತಿಯಾ ದಸ್ಸನತೋ। ತಥಾ ಹಿ "ಇಮೇಸಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ, ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಏವ **ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾ,** ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಾ ಸಮೂಹೋ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಏವ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾತಿ **ತಾ**ಸದ್ದೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢಿತಂ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥನ್ತರಂ ಯಥಾ ದೇವೋ ಏವ ದೇವತಾತಿ। ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಮೂಹೋ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾತಿ ಸಮೂಹತ್ಥಂ **ತಾ**ಸದ್ದಮಾಹ ಯಥಾ ಜನಾನಂ ಸಮೂಹೋ ಜನತಾತಿ। **ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯಂ ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** ಚ **ಇದಂ**ಸದ್ದೋಯೇವ ಪಕತಿಭಾವೇನ ವುತ್ತೋ।

ಸಮಾಸೇ **ಇದಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ, ಸದ್ಧಿಂ ಪರಪದೇನ ವೇ।
ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾತ್ವೇವ, ರೂಪಂ ದ್ವಿತ್ತಂ ಸಿಯುತ್ತರೇ॥

ಇದಾನಿ **ಅಮು**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ಅಸು, ಅಮು, ಅಮೂ। ಅಮುಂ, ಅಮೂ। ಅಮುನಾ, ಅಮೂಹಿ, ಅಮೂಭಿ। ಅಮುಸ್ಸ, ದುಸ್ಸ, ಅಮೂಸಂ, ಅಮೂಸಾನಂ। ಅಮುಸ್ಮಾ, ಅಮುಮ್ಹಾ, ಅಮೂಹಿ, ಅಮೂಭಿ। ಅಮುಸ್ಸ, ದುಸ್ಸ, ಅಮೂಸಂ, ಅಮೂಸಾನಂ। ಅಮುಸ್ಮಿಂ, ಅಮುಮ್ಹಿ, ಅಮೂಸು। ಇದಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ।

ಅದುಂ, ಅಮೂನಿ। ಸೇಸಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸದಿಸಂ। ಇದಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ।

ಅಸು, ಅಮು, ಅಮೂ, ಅಮುಯೋ। ಅಮೂಂ, ಅಮೂ, ಅಮುಯೋ। ಅಮುಯಾ, ಅಮೂಹಿ, ಅಮೂಭಿ। ಅಮುಸ್ಸಾ, ಅಮುಯಾ, ಅಮೂಸಂ, ಅಮೂಸಾನಂ। ಅಮುಯಾ, ಅಮೂಹಿ, ಅಮೂಭಿ। ಅಮುಸ್ಸಾ, ಅಮುಯಾ, ಅಮೂಸಂ, ಅಮೂಸಾನಂ। ಅಮುಯಾ, ಅಮುಯಂ, ಅಮುಸ್ಸಂ, ಅಮೂಸು। ಇದಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ। ಏವಂ **ಅಮು**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಭವತಿ, ಸಮಾಸೋ ಪನ ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧೋ।

ತತ್ರ "ದುಸ್ಸ ಮೇ ಖೇತ್ತಪಾಲಸ್ಸ, ರತ್ತಿಭತ್ತಂ ಅಪಾಭತ"ನ್ತಿ ಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ "ದುಸ್ಸಾ"ತಿ ಪದಮಮ್ಹೇಹಿ ಠಪಿತಂ। **ಕ**ಕಾರಾಗಮವಸೇನ ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಅಸಬ್ಬನಾಮಿಕರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ತೇಸಂ ವಸೇನ ಅಯಂ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

"ಅಸುಕೋ, ಅಸುಕಾ। ಅಸುಕಂ, ಅಸುಕೇ"ತಿಆದಿನಾ, "ಅಮುಕೋ, ಅಮುಕಾ। ಅಮುಕಂ, ಅಮುಕೇ"ತಿಆದಿನಾ ಚ **ಪುರಿಸ**ನಯೋಪಿ ಲಬ್ಭತಿ। "ಅಸುಕಾ, ಅಸುಕಾಯೋ"ತಿಆದಿನಾ, "ಅಮುಕಾ, ಅಮುಕಾಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ಚ **ಕಞ್ಞಾ**ನಯೋಪಿ ಲಬ್ಭತಿ। "ಅಸುಕಂ, ಅಸುಕಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಅಮುಕಂ, ಅಮುಕಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ **ಚಿತ್ತ**ನಯೋಪಿ ಲಬ್ಭತಿ। ಇಮಾನೇತ್ಥ ಪದಾನಿ ಅಸಬ್ಬನಾಮಿಕಾನಿಪಿ **ಕ**ಕಾರಾಗಮವಸೇನ ನಾನತ್ತದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಾನಿ।

ಇದಾನಿ **ಕಿಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ಕೋ, ಕೇ। ಕಂ, ಕೇ। ಕೇನ, ಕೇಹಿ, ಕೇಭಿ। ಕಸ್ಸ, ಕಿಸ್ಸ, ಕೇಸಂ। ಕಸ್ಮಾ, ಕಮ್ಹಾ, ಕೇಹಿ, ಕೇಭಿ। ಕಸ್ಸ, ಕಿಸ್ಸ, ಕೇಸಂ। ಕಸ್ಮಿಂ, ಕಿಸ್ಮಿಂ, ಕಮ್ಹಿ, ಕಿಮ್ಹಿ, ಕೇಸು। ಇದಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಂ।

ರೂಪವಿಸೇಸೋಪೇತ್ಥ ವೇದಿತಬ್ಬೋ "ಕೇ ಗನ್ಧಬ್ಬೇ ಚ ರಕ್ಖಸೇ ನಾಗೇ, ಕೇ ಕಿಮ್ಪುರಿಸೇ ಚ ಮಾನುಸೇ, ಕೇ ಪಣ್ಡಿತೇ ಸಬ್ಬಕಾಮದದೇ, ದೀಘಂ ರತ್ತಂ ಭತ್ತಾ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಕೇ ಚ ಛವೇ ಪಾಥಿಕಪುತ್ತೇ, ಕಾ ಚ ತಥಾಗತಾನಂ ಅರಹನ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಆಸಾದನಾ"ತಿ ಪಾಳಿದಸ್ಸನತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಕೇ ಗನ್ಧಬ್ಬೇ ಚ ರಕ್ಖಸೇ ನಾಗೇ ಇತಿಆದೀಸು ಪಾಳೀಸು "ಕೇ"ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ **ಏ**ಕಾರನ್ತಮ್ಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಕೇ"ತಿ ರೂಪಭೇದೋ ಚೇತ್ಥ ಞೇಯ್ಯೋ। ತಥಾ "ಕಿಸ್ಸಸ್ಸ ಏಕಧಮ್ಮಸ್ಸ, ವಧಂ ರೋಚೇಸಿ ಗೋತಮ। ಕಿಸ್ಮಿಂ ಮೇ ಸಿವಯೋ ಕುದ್ಧಾ। ಕಮ್ಹಿ ಕಾಲೇ ತಯಾ ವೀರ, ಪತ್ಥಿತಾ ಬೋಧಿಮುತ್ತಮಾ"ತಿಆದೀನಿ ಚ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ ಞೇಯ್ಯಾನಿ। ಅಪಿಚ -

> "ಕೋ ತೇ ಬಲಂ ಮಹಾರಾಜ", ಇತಿಆದೀಸು ಪಾಳಿಸು।
> ಕ್ವಸದ್ದತ್ಥೇ ವತ್ತತೀತಿ, ಞೇಯ್ಯಾ **ಕೋ** ಇಚ್ಚಯಂ ಸುತಿ॥
>
> ಪೇತಂ ತಂ ಸಾಮಮದ್ದಕ್ಖಿಂ, ಕೋ ನು ತ್ವಂ ಸಾಮ ಜೀವಸಿ।
> ಇತಿ ಪಾಠೇ **ಕಥಂ**ಸದ್ದಾ-ಭಿಧೇಯ್ಯೇ ವತ್ತತೀತಿ ಚ॥
>
> ಏತೇಸು ದ್ವೀಸು ಅತ್ಥೇಸು, ದಿಟ್ಠೋ **ಕೋ** ಇಚ್ಚಯಂ ರವೋ।
> ನಿಪಾತೋತಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ಸುತಿಸಾಮಞ್ಞತೋ ರುತೋ॥

ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇ ಕಂ, ಕಾನಿ। ಕಂ, ಕಾನಿ। ಸೇಸಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸದಿಸಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ "ಕಿಂ ಚಿತ್ತಂ। ಕಿಂ ರೂಪಂ। ಕಿಂ ಪರಾಭವತೋ ಮುಖಂ। ಕಿಂ ಇಚ್ಛಸೀ"ತಿಆದಿಪಯೋಗದಸ್ಸನತೋ ಪನ "ಕಿಂ, ಕಾನಿ। ಕಿಂ, ಕಾನೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಸೇಸಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸದಿಸಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ನಯೋ ಯುತ್ತತರೋ, ಇದಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ।

ಕಾ, ಕಾ, ಕಾಯೋ। ಕಂ, ಕಾ, ಕಾಯೋ। ಕಾಯ, ಕಾಹಿ, ಕಾಭಿ। ಕಾಯ, ಕಸ್ಸಾ, ಕಾಸಂ, ಕಾಸಾನಂ। ಕಾಯ, ಕಸ್ಸಾ, ಕಾಹಿ, ಕಾಭಿ। ಕಾಯ, ಕಸ್ಸಾ, ಕಾಸಂ ಕಾಸಾನಂ। ಕಾಯ, ಕಸ್ಸಾ, ಕಾಯಂ, ಕಸ್ಸಂ, ಕಾಸು।

ಏತ್ಥ ಪನ **ಕಾಯೋ**ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವೇ "ಕಾಯೋ ಅಮೋಘಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ ನಿದಸ್ಸನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇದಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ। ಏವಂ **ಕಿಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಭವತಿ। ಏತ್ಥೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋ ವುಚ್ಚತೇ - **ಕಿಂ** ಸದ್ದೋ "ಕಿಂ ರಾಜಾ ಯೋ ಲೋಕಂ ನ ರಕ್ಖತಿ। ಕಿಂ ನು ಖೋ ನಾಮ ತುಮ್ಹೇ ಮಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞಥಾ"ತಿಆದೀಸು ಗರಹನೇ ಆಗತೋ। "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪಂ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಅನಿಯಮೇ। "ಕಿನ್ತೇ ವಕ್ಕಲಿ ಇಮಿನಾ ಪೂತಿಕಾಯೇನ ದಿಟ್ಠೇನ, ಯೋ ಖೋ ವಕ್ಕಲಿ ಧಮ್ಮಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಮಂ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀಸು ನಿಪ್ಪಯೋಜನತಾಯಂ। "ಕಿಂ ನ ಕಾಹಾಮಿ ತೇ ವಚೋ"ತಿಆದೀಸು ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇ। "ಕಿಂಸೂಧ ವಿತ್ತಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಪುಚ್ಛಾಯಂ, **ಪುಚ್ಛಾ** ಚ ನಾಮ ಕಾರಣಪುಚ್ಛಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕವಿಧಾ, ಅತೋ ಕಾರಣಪುಚ್ಛಾದಿವಸೇನಪಿ **ಕಿಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಞೇಯ್ಯಾ। ತಥಾ ಹಿ ಅಯಂ "ಕಿಂ ನು ಸನ್ತರಮಾನೋವ, ಕಾಸುಂ ಖಣಸಿ ಸಾರಥಿ। ಕಿಂ ನು ಜಾತಿಂ ನ ರೋಚೇಸಿ। ಕೇನ ತೇತಾದಿಸೋ ವಣ್ಣೋ"ತಿಆದೀಸು ಕಾರಣಪುಚ್ಛಾಯಂ ವತ್ತತಿ। "ಕಿಂ ಕಾಸುಯಾ ಕರಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀಸು ಕಿಚ್ಚಪುಚ್ಛಾಯಂ। "ಕಿಂ ಸೀಲಂ। ಕೋ ಸಮಾಧೀ"ತಿಆದೀಸು ಸರೂಪಪುಚ್ಛಾಯಂ। "ಕಿಂ ಖಾದಸಿ। ಕಿಂ ಪಿವಸೀ"ತಿಆದೀಸು ವತ್ಥುಪುಚ್ಛಾಯಂ। "ಖಾದಸಿ ಕಿಂ ಪಿವಸಿ ಕಿ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಕ್ರಿಯಾಪುಚ್ಛಾಯಂ ವತ್ತತಿ। ಅದಿಟ್ಠಜೋತನಾಪುಚ್ಛಾತಿ ಏವಮಾದಿಕಾ ಪನ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಪುಚ್ಛಾ **ಕಿಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ ಅನಾಹರಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಅನಾಗತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

ಗರಹಾಯಂ ಅನಿಯಮೇ, ನಿಪ್ಪಯೋಜನತಾಯ ಚ।
ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಪುಚ್ಛಾಸು, **ಕಿಂ**ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪವತ್ತತಿ॥

ಪರಪದೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಾಸೋಪಿಸ್ಸ ವೇದಿತಬ್ಬೋ "ಕಿಂಸಮುದಯೋ, ಕಿಂವೇದನೋ, ಕಿಂಸಞ್ಞೋಜನೋ"ತಿ। ಏತ್ಥ "ಕೋ, ಕೇ। ಕಾ, ಕಾ, ಕಾಯೋ। ಕಿಂ, ಕಾನೀ"ತಿ ಏವಂ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯವಸೇನ ವಿಭತ್ತಾನಿ **ಕಿಂ**ಸದ್ದಮಯಾನಿ ಪದಾನಿ ಸಮಾಸಪದತ್ತೇ ಪುನ **ಕಿ**ಮಿತಿ ಪಕತಿಭಾವೇನೇವ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। **ನಾಮ**ಸದ್ದೇನ ಪನ ಸಮಾಸೇ ತೇಸಂ ದ್ವಿಧಾ ಗತಿ ದಿಸ್ಸತಿ **"ಕಿನ್ನಾಮೋ, ಕೋನಾಮೋ"**ತಿ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಪನೇತಾನಿ ಇತ್ಥಿನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಬಹುವಚನವಸೇನ ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಕಿಂಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮಾಸಮ್ಹಿ, ಸದ್ಧಿಂ **ನಾಮ**ರವೇನ ವೇ।
"ಕಿನ್ನಾಮೋ" ಇತಿ "ಕೋನಾಮೋ", ಇತಿ ಚೇವಂ ಗತಿ ದ್ವಿಧಾ॥

"ಕೋನಾಮೋ ತೇ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ", ಇಚ್ಚಾದೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ।
ಸಹಞ್ಞೇನ ಸಮಾಸಮ್ಹಿ, "ಕಿಂ ಕಿಂ"ಇಚ್ಚೇವ ಸುಯ್ಯತೇ॥

ತಥಾ ಹಿ "ಕಿಂಚಿತ್ತೋ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖು। ಕಿಂಕಾರಪಟಿಸ್ಸಾವಿನೀ"ತಿಆದೀಸು **ಕಿಂ**ಸದ್ದೋ ಸರೂಪಮವಿಜಹನ್ತೋ ತಿಟ್ಠತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಕಿಂಚಿತ್ತಂ ಯಸ್ಸ ಸೋ **ಕಿಂಚಿತ್ತೋ**। "ಕಿಂ ಕರೋಮಿ ಸಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಕಿನ್ತಿ ಕಾರೋ ಕರಣಂ ಸದ್ದನಿಚ್ಛಾರಣಂ ಕಿಂಕಾರೋ, ತಂ ಪಟಿಸ್ಸಾವೇತೀತಿ **ಕಿಂಕಾರಪಟಿಸ್ಸಾವಿನೀ**ತಿಆದಿ ನಿಬ್ಬಚನಮಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ। "ಕಿನ್ನರೋ। ಕಿಂಪಕ್ಕಮಿವ ಭಕ್ಖಿತ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಪನ ನಿಬ್ಬಚನಮಪ್ಪಸಿದ್ಧಂ, **ಕಿಂ**ಸದ್ದೋಯೇವ ಪದಾವಯವಭಾವೇನ ಸುತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಕತ್ಥಚಿ ಪದಾವಯವಭಾವೇನ ಕತ್ಥಚಿ **ನು ಸು ನುಖೋ ಕಾರಣಾ**ದಿಸದ್ದೇಹಿ ಸಹಚಾರಿಭಾವೇನ ಚ ಸುಯ್ಯತಿ। ಅತ್ರಿಮೇ ಪಯೋಗಾ - ಏಸಾ ತೇ ಇತ್ಥೀ ಕಿಂ ಹೋತಿ। ಏತೇ ಮನುಸ್ಸಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಕಿಂ ಹೋನ್ತಿ। ಕಿಮ್ಪುರಿಸಾನುಚಿಣ್ಣೋ। ಕಿಂ ನು ಭೀತೋವ ತಿಟ್ಠಸಿ। ಕಿಂಸುಛೇತ್ವಾ ಸುಖಂ ಸೇತಿ। ಕಿಂ ನುಖೋ ಕಾರಣಂ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ ಅಮ್ಮ ತುವಂ ಪಮಜ್ಜಸಿ, ಕಿಞ್ಚಿ ನಾಮ ಚಜನ್ತಸ್ಸ, ವಾಚಾಯ ಅದದಮಪ್ಪಕನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ। ಅತ್ರಿದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ವಿಸುಂ ಪದಾವಯವೋ ವಾ, ಹುತ್ವಾ **ಸ್ಯಾದೀ**ಹಿ ವಾ ಪನ।
ಯುತ್ತೋ ಸದ್ದೇಹಿ **ಕಿಂ**ಸದ್ದೋ, ದಿಟ್ಠೋ ಸುಗತಸಾಸನೇ॥

ಪಾಳಿನಯಾನುಸಾರೇನ, ಸೇಸಾನಂ ಸಮ್ಭವೋಪಿ ಚ।
ಞೇಯ್ಯೋ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಸದ್ಧಮ್ಮ-ನಯಞ್ಞೂಹಿ ಪಭೇದತೋ”ತಿ॥

ಇದಾನಿ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಭಾವೇ ಠಿತೇಹಿ **ಕೋ ಕಂ**ಸದ್ದೇಹಿ ಸಮಾನಸುತಿಕಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ **ಕೋ ಕಂ**ಸದ್ದಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಸೇಸೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾ, ಸೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯಮಿಸ್ಸಕಪರಿಚ್ಛೇದೇ ವುತ್ತೋ। ಅಸಬ್ಬನಾಮಿಕತ್ತಾ ಪನ **ಪುರಿಸ ಚಿತ್ತ**ನಯೇನೇವ ವಿಭತ್ತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಯದಾ **ಕೋ**ಸದ್ದೋ ಬ್ರಹ್ಮವಾತಕಾಯತ್ಥವಾಚಕೋ, **ಕಂ**ಸದ್ದೋ ಪನ ಸಿರೋಜಲಸುಖತ್ಥವಾಚಕೋ, ತದಾ ತಾನಿ ಪದಾನಿ ಅಸಬ್ಬನಾಮಿಕಾನಿ, ಕಸ್ಮಾ? **ಅಕಿಂ**ಸದ್ದಮಯತ್ತಾ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕರೂಪಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣರೂಪೇಹಿ ವಿರಹಿತತ್ತಾ ಪುಚ್ಛತ್ಥತೋ ಅತ್ಥನ್ತರವಾಚಕತ್ತಾ ಚ। ಏತ್ಥ ಪನ ಸಮಾನಸುತಿವಸೇನ ಅತ್ಥನ್ತರವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ **ಕೋ**ಸದ್ದೋ **ಕಂ**ಸದ್ದೋತಿ ಚ ವುತ್ತಂ, ಏಕನ್ತತೋ ಪನ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕತ್ತೇ **ಕಿಂ**ಸದ್ದೋಯೇವ, ಸುದ್ಧನಾಮತ್ತೇ **ಕ**ಸದ್ದೋಯೇವಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಇಚ್ಚೇವಂ -

ಕಾಯೇ ಬ್ರಹ್ಮನಿ ವಾತೇ ಚ, ಸೀಸೇ ಜಲಸುಖೇಸು ಚ।
ಕಸದ್ದೋ ವತ್ತತೀ ತೀಸು, ಪುಮಾ ತೀಸು ನಪುಂಸಕೋ॥

ಏವಂ ಸಬ್ಬನಾಮಭೂತಾನಂ **ಕಿಂಕ**ಸದ್ದಾನಂ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಇಧ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾನಂ, ಅತ್ಥಾನಂ ದಾನಿ ಸಙ್ಗಹೋ।
ಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಕರಣೋ, ಏಕದೇಸೇನ ವುಚ್ಚತೇ॥

ಕಿಂ ಕಿಂಪಕ್ಕೇನ ಸದಿಸಂ, ಕಾಯೋ ಕಿಂಪಭವೋ ವದ।
ಕಿಂಪಕ್ಕಸದಿಸೋ ಕಾಮೋ, ಕಾಯೋ ತಣ್ಹಾದಿಸಮ್ಭವೋ॥

ಉಣ್ಹಕಾಲೇ ಕ'ಮಿಚ್ಛನ್ತಿ, ಕ'ಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಪಿಪಾಸಿತಾ।
ಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತಾ ಕ'ಮಿಚ್ಛನ್ತಿ, ಕ'ಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ದುಖಟ್ಟಿತಾ॥

ಕಾಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸ ಕೋ ಆಯೋ,
ಕೋ ನಾಥೋ ಕಸ್ಸ ಭೂತಲೇ।
ಕಸ್ಸ ಕಂ ಝಾನಜಂ ಸಾತಂ,
ಕಸ್ಸಙ್ಗೇಸು ಚ ಕಂ ಪರನ್ತಿ॥

ಯಾ ಪನ ತಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯವಸೇನ **ಕಿಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಸಞ್ಞಿತಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವಿಭತ್ತಾ, ಏತಾಸು ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಟ್ಠಾನೇ “ಕೇಭಿ, ಕಿಸ್ಸ, ಕಸ್ಮಾ, ಕಮ್ಹಾ, ಕಮ್ಹೀ”ತಿ ಇಮಾನಿ ಪದಾನಿ ಪಹಾಯ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಟ್ಠಾನೇ “ಕಾಯೋ, ಕಾಭಿ, ಕಾಸಾನಂ, ಕಾಯಂ, ಕಸ್ಸ”ನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ಚ ಪದಾನಿ ಪಹಾಯ ತತೋ ತತೋ ಸೇಸಪದತೋ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ **ಚಿ**ಸದ್ದಂ **ಚನ**ಸದ್ದಂ **ಚನಂ**ಸದ್ದಞ್ಚ ನಿಪಾತೇತ್ವಾ ಏವರೂಪಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ?

ಕೋಚಿ, ಕೇಚಿ, ಕೇಚನ। ಕಿಞ್ಚಿ, ಕಿಞ್ಚನಂ, ಕೇಚಿ, ಕೇಚನ। ಕೇನಚಿ, ಕೇಹಿಚಿ। ಕಸ್ಸಚಿ, ಕೇಸಞ್ಚಿ। ಪಞ್ಚಮಿಯಾ ಏಕವಚನಂ ಊನಂ ಪಾಳಿಯಂ ಅನಾಗತತ್ತಾ। ಕೇಹಿಚಿ। ಕಸ್ಸಚಿ, ಕೇಸಞ್ಚಿ। ಕಸ್ಮಿಞ್ಚಿ, ಕಿಸ್ಮಿಚಿ, ಕೇಸುಚಿ। ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ। ಅತ್ರ **ಕಿಸ್ಮಿಚೀ**ತಿ ಅನುಸಾರಲೋಪವಸೇನ ವುತ್ತಂ।

ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಪನ ಕಾಚಿ ಇತ್ಥೀ, ಕಾಚಿ ಇತ್ಥಿಯೋ। ಕಾಚಿ, ಕಾಚಿ। ಕಿಞ್ಚಿ, ಕಾಚಿ। ಕಾಯಚಿ, ಕಾಹಿಚಿ। ಕಾಯಚಿ, ಕಸ್ಸಾಚಿ, ಕಾಸಞ್ಚಿ। ಕಾಯಚಿ, ಕಾಹಿಚಿ। ಕಾಯಚಿ, ಕಸ್ಸಾಚಿ, ಕಾಸಞ್ಚಿ। ಕಾಯಚಿ, ಕಾಸುಚೀತಿ ರೂಪಾನಿ।

ಏತ್ಥ "ಇತಿ ಭಾಸನ್ತಿ ಕೇಚನ, ನ ನಂ ಹಿಂಸಾಮಿ ಕಿಞ್ಚನ"ನ್ತಿಆದಯೋ ಪಯೋಗಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇತಿ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ **ಕೋಚಿ ಕಾಚಿ ಕಿಞ್ಚೀ**ತಿಆದೀನಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಾನಂ ಸಙ್ಗಾಹಕವಚನಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಪುನೇತಾನಿಯೇವ ಯಥಾರಹಂ **ಯಂ**ಸದ್ದೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮಿ -

ಯೋ ಕೋಚಿ, ಯೇ ಕೇಚಿ। ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ, ಯೇ ಕೇಚಿ। ಯೇನ ಕೇನಚಿ, ಯೇಹಿ ಕೇಹಿಚಿ। ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ, ಯೇಸಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ। ಯಸ್ಮಾ ಕಸ್ಮಾಚಿ, ಯೇಹಿ ಕೇಹಿಚಿ। ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ, ಯೇಸಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ। ಯಸ್ಮಿಂ ಕಸ್ಮಿಞ್ಚಿ, ಯೇಸು ಕೇಸುಚಿ।

ಏತ್ಥ "ಯೋ ಕೋಚಿ ಮಂ ಅಟ್ಠಿಂ ಕತ್ವಾ ಸುಣೇಯ್ಯ। ಯೇ ಕೇಚಿಮೇ ಅತ್ಥಿ ರಸಾ ಪಥಬ್ಯಾ, ಸಚ್ಚಂ ತೇಸಂ ಸಾಧುತರಂ ರಸಾನ"ನ್ತಿಆದಯೋ ಪಯೋಗಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ।

ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ, ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿ। ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ, ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿ। ಸೇಸಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸದಿಸಂ। ಏತ್ಥ "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ರತನಂ ಅತ್ಥಿ, ಧತರಟ್ಠನಿವೇಸನೇ। ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿತ್ತಂ ಇಧ ವಾ ಹುರಂ ವಾ। ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿ ರೂಪಾನೀ"ತಿಆದಯೋ ಪಯೋಗಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ।

ಯಾ ಕಾಚಿ ಇತ್ಥೀ, ಯಾ ಕಾಚಿ ಇತ್ಥಿಯೋ। ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ, ಯಾ ಕಾಚಿ। ಯಾಯ ಕಾಯಚಿ, ಯಾಹಿ ಕಾಹಿಚಿ। ಯಾಯ ಕಾಯಚಿ, ಯಾಸಂ ಕಾಸಞ್ಚಿ। ಯಾಯ ಕಾಯಚಿ, ಯಾಹಿ ಕಾಹಿಚಿ। ಯಾಯ ಕಾಯಚಿ, ಯಾಸಂ ಕಾಸಞ್ಚಿ। ಯಾಯ ಕಾಯಚಿ, ಯಾಸು ಕಾಸುಚಿ।

ಏತ್ಥ "ಯಾ ಕಾಚಿ ವೇದನಾ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ"ತಿಆದಯೋ ಪಯೋಗಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ। ಇತಿ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ **ಯೋ ಕೋಚಿ, ಯಾ ಕಾಚಿ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚೀ**ತಿಆದೀನಿ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನವಚನಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಚೇತಾನಿ ನ ನಿಪಾತಪದಾನಿ, ನಿಪಾತಪತಿರೂಪಕಾ ಸದ್ದಗತಿಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಯದಿ ನಿಪಾತಪದಾನಿ ಸಿಯುಂ, ತೀಸು ಲಿಙ್ಗೇಸು ಸತ್ತಸು ವಿಭತ್ತೀಸು ಏಕಾಕಾರೇನ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯುಂ, ನ ಚ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ನಿಪಾತಪದಾನಿ, ನಿಪಾತಪತಿರೂಪಕಾ ಸದ್ದಗತಿಯೋಯೇವ।

ಅಪಿಚ **ಯ ತ ಕಿಂ ಏತ**ಇಚ್ಚೇತೇಹಿ ಸಬ್ಬನಾಮೇಹಿ ಲಿಙ್ಗಾನುರೂಪತೋ **ತ್ತಕತ್ತಿಕ**ಪಚ್ಚಯೇ ಕತ್ವಾ ವತ್ತಿಚ್ಛಾಯಂ ಯಾನಿ ಪದಾನಿ ಸಿಜ್ಝನ್ತಿ, ತಾನಿ ಪರಿಚ್ಛೇದವಚನಾನಿ ಅಸಬ್ಬನಾಮಿಕಾನಿಯೇವ ಭವನ್ತಿ। ತೇಸಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ **ಪುರಿಸ ಚಿತ್ತ ಕಞ್ಞಾ**ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ತಂ ಯಥಾ?

ಯತ್ತಕೋ ಜನೋ, ಯತ್ತಕಂ ಚಿತ್ತಂ, ಯತ್ತಿಕಾ ಇತ್ಥೀ। ತತ್ತಕೋ, ತತ್ತಕಂ, ತತ್ತಿಕಾ। ಕಿತ್ತಕೋ, ಕಿತ್ತಕಂ, ಕಿತ್ತಿಕಾ। ಏತ್ತಕೋ, ಏತ್ತಕಂ, ಏತ್ತಿಕಾತಿ। ಇಮಾನಿ ಪದಾನಿ ಅಸಬ್ಬನಾಮಿಕಾನಿಪಿ ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಸಮ್ಭೂತತ್ಥನ್ತರೇಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ ವುತ್ತಾನಿ।

ಇದಾನಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾದಿವಚನಸ್ಸ **ಏಕ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ಏಕಸದ್ದೋ ಹಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾವಚನೋ ಚ ಹೋತಿ ಅಸದಿಸವಚನೋ ಚ ಅಸಹಾಯವಚನೋ ಚ ಏಕಚ್ಚವಚನೋ ಚ ಮಿಸ್ಸೀಭೂತವಚನೋ ಚ। ಯದಾ ಸಙ್ಖ್ಯಾ'ಸದಿಸಾ'ಸಹಾಯವಚನೋ, ತದಾ ಏಕವಚನಕೋ ಭವತಿ।

ಏಕೋ, ಏಕಂ, ಏಕೇನ, ಏಕಸ್ಸ, ಏಕಸ್ಮಾ, ಏಕಮ್ಹಾ, ಏಕಸ್ಸ, ಏಕಸ್ಮಿಂ, ಏಕಮ್ಹೀತಿ। ಏವಂ ಸಙ್ಖ್ಯಾದಿವಚನೋ **ಏಕ**ಸದ್ದೋ ಏಕವಚನಕೋ। ತಥಾ ಹಿ "ಏಕೋ ದ್ವೇ ತಯೋ"ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾವಿಸಯೇ **ಏಕ**ಸದ್ದೋ ಏಕವಚನಕೋವ। "ಏಕೋಮ್ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। ಏಕೋ ರಾಜ ನಿಪಜ್ಜಾಮೀ"ತಿ ಅಸದಿಸಾಸಹಾಯಕಥನೇಪಿ ಏಕವಚನಕೋವ। ಅಯಂ ಏಕವಚನಿಕಾ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ।

ಯದಾ ಪನ ಸಙ್ಖ್ಯತ್ಥಾ ಚ ಅಸಹಾಯಾ ಚ ಬಹೂ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಸಿಯುಂ, ತದಾ **ಏಕ**ಸದ್ದತೋ **ಕ**ಕಾರಾಗಮಂ ಕತ್ವಾ ಏಕಕಾ, ಏಕಕೇ, ಏಕಕೇಹಿ, ಏಕಕೇಭಿ। **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಬಹುವಚನವಸೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸಙ್ಖ್ಯತ್ಥಾಪಿ ಬಹೂ ಹೋನ್ತಿ। "ಚತ್ತಾರೋ ಏಕಕಾ ಸಿಯು"ನ್ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಅಸಹಾಯಾಪಿ ಬಹೂ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ "ಅಯಮ್ಪಿ ಗಹಪತಿ ಏಕೋವ ಆಗತೋ, ಅಯಮ್ಪಿ ಏಕೋವ ಆಗತೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಇಮೇ ಗಹಪತಯೋ ಏಕಕಾ ಆಗತಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಾ ದಿಸ್ಸತಿ। ಅಯಂ ನಯೋ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಪಕ್ಖಂ ನ ಭಜತಿ ಅಸಾಧಾರಣರೂಪಾಭಾವತೋ, ಅತ್ಥನ್ತರವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ಪನ ವುತ್ತೋ।

ಯದಾ ಏಕಚ್ಚವಚನೋ, ತದಾ "ಏಕೇ, ಏಕೇ, ಏಕೇಹಿ, ಏಕೇಭಿ ಏಕೇಸಂ, ಏಕೇಹಿ, ಏಕೇಭಿ, ಏಕೇಸಂ, ಏಕೇಸೂ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಅಯಮ್ಪಿ ಬಹುವಚನಿಕಾ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ। ಏತ್ಥ **ಏಕೇ**ತಿ ಏಕಚ್ಚೇ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಯದಾ ಪನ ಮಿಸ್ಸೀಭೂತವಚನೋ, ತದಾ "ಏಕಾ, ಏಕೇ, ಏಕೇಹಿ, ಏಕೇಭಿ, ಏಕಾನ"ನ್ತಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೇ ಬಹುವಚನವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। "ಪಞ್ಚಾಲೋ ಚ ವಿದೇಹೋ ಚ, ಉಭೋ ಏಕಾ ಭವನ್ತು ತೇ"ತಿ ಪಾಳಿ ದಿಸ್ಸತಿ। ಅಯಂ ನಯೋ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಪಕ್ಖಂ ನ ಭಜತಿ ಅಸಾಧಾರಣರೂಪಾಭಾವತೋ, ಅತ್ಥನ್ತರವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ಪನ ವುತ್ತೋ। ತತ್ಥ **ಏಕಾ ಭವನ್ತೂ**ತಿ ಏಕೀಭವನ್ತು ಮಿಸ್ಸೀಭವನ್ತು, ಗಙ್ಗೋದಕೇನ ಯಮುನೋದಕಂ ವಿಯ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸಂಸನ್ದನ್ತು ಸಮೇನ್ತೂತಿ ವಚನತ್ಥೋ।

ಆಚರಿಯಾ ಪನ ಏವಂ ವಿಭಾಗಂ ಅದಸ್ಸೇತ್ವಾ **ಏಕ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಬ್ಬನಾಮತ್ತಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ **ಸಬ್ಬ**ಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಯ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಂ ಯೋಜೇನ್ತಿ। ಕಥಂ?

ಏಕೋ, ಏಕೇ। ಏಕಂ, ಏಕೇ। ಏಕೇನ, ಏಕೇಹಿ, ಏಕೇಭಿ। ಏಕಸ್ಸ, ಏಕೇಸಂ, ಏಕೇಸಾನಂ। ಏಕಸ್ಮಾ, ಏಕಮ್ಹಾ, ಏಕೇಹಿ, ಏಕೇಭಿ। ಏಕಸ್ಸ, ಏಕೇಸಂ, ಏಕೇಸಾನಂ। ಏಕಸ್ಮಿಂ, ಏಕಮ್ಹಿ, ಏಕೇಸೂತಿ। ಅಯಂ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕೇಚಿ "**ಏಕ**ಸದ್ದೋ ಸಙ್ಖ್ಯಾತುಲ್ಯಾಸಹಾಯಞ್ಞವಚನೋ। ಯದಾ ಸಙ್ಖ್ಯಾವಚನೋ, ತದಾ ಸಬ್ಬತ್ಥೇಕವಚನನ್ತೋವ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ಬಹುವಚನನ್ತೋಪಿ, ಏಕೋ ಏಕಾ ಏಕಂ ಇಚ್ಚಾದಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಬ್ಬಸದ್ದಸಮಂ। ಸಂಸಾಸ್ವೇವ ವಿಸೇಸೋ"ತಿ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯೇ ಯೋಜನಾನಯಂ ವದನ್ತಿ। ಏವಂ ವದನ್ತಾ ಚ ತೇ ವಿಭಾಗಂ ಅದಸ್ಸೇತ್ವಾ ವದನ್ತಿ। ಮಯಂ ಪನ ಸೋತೂನಂ ಪಯೋಗೇಸು ಕೋಸಲ್ಲುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ ವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ವದಾಮ।

ಅಪಿಚೇತ್ಥ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋಪಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ "ಏಕೇ ಏಕಟ್ಠೇ ಸಮೇ ಸಮಭಾಗೇ'ತಿ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸೇ ಪಚ್ಚತ್ತೇಕವಚನಸ್ಸ **ಏಕ**ಸದ್ದಸ್ಸ **ಏ**ಕಾರನ್ತನಿದ್ದೇಸೋಪಿ ದಿಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ।

ಏಕಂ, ಏಕಾನಿ। ಏಕಂ, ಏಕಾನಿ। ಸೇಸಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸದಿಸಂ। ತತ್ಥ **ಏಕಾನೀ**ತಿ ಏಕಚ್ಚಾನಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಬಹುವಚನೇಸುಪಿ, ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ।

ಏಕಾ, ಏಕಾ, ಏಕಾಯೋ। ಏಕಂ, ಏಕಾ, ಏಕಾಯೋ। ಏಕಾಯ, ಏಕಾಹಿ, ಏಕಾಭಿ। ಏಕಾಯ, ಏಕಿಸ್ಸಾ, ಏಕಾಸಂ। ಏಕಾಯ, ಏಕಾಹಿ, ಏಕಾಭಿ। ಏಕಾಯ, ಏಕಿಸ್ಸಾ, ಏಕಾಸಂ। ಏಕಾಯ, ಏಕಾಯಂ, ಏಕಿಸ್ಸಂ, ಏಕಾಸು। ಏತ್ಥ ಬಹುವಚನಟ್ಠಾನೇ **ಏಕಾ**ತಿ ಏಕಚ್ಚಾ, **ಏಕಾಹೀ**ತಿ ಏಕಚ್ಚಾಹಿ, **ಏಕಾಸ**ನ್ತಿ ಏಕಚ್ಚಾನಂ **ಏಕಾಸೂ**ತಿ ಏಕಚ್ಚಾಸು। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ। ಸಬ್ಬಾನೇತಾನಿ ಸಬ್ಬನಾಮಾನಿ ಏಕವಚನಬಹುವಚನವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ।

ಅಪಿಚ **ಏಕ**ಸದ್ದೇ ವಿಚ್ಛಾವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯರೂಪಾನಿ ಏಕವಚನಾನೇವ ಭವನ್ತಿ। ಕಥಂ?

ಏಕೇಕೋ, ಏಕೇಕಂ, ಏಕೇಕೇನ, ಏಕೇಕಸ್ಸ, ಏಕೇಕಸ್ಮಾ, ಏಕೇಕಮ್ಹಾ, ಏಕೇಕಸ್ಸ, ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ, ಏಕೇಕಮ್ಹೀತಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ।

ಏಕೇಕಂ, ಏಕೇಕಂ। ಸೇಸಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸದಿಸಂ, ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ। ಏಕೇಕಾ, ಏಕೇಕಂ, ಏಕೇಕಾಯ, ಏಕೇಕಿಸ್ಸಾ, ಏಕೇಕಾಯ, ಏಕೇಕಿಸ್ಸಾ, ಏಕೇಕಾಯಂ, ಏಕೇಕಿಸ್ಸಂ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ।

ಸಬ್ಬಾನೇತಾನಿ ವಿಚ್ಛಾಸಬ್ಬನಾಮಾನೀತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಬಹುವಚನಾನಿ ಪನೇತ್ಥ ನ ಸನ್ತಿ ಪಯೋಗಾಭಾವತೋ। ಇತಿ ಇಮೇಸು ವಿಚ್ಛಾವಸೇನ ವುತ್ತೇಸು ಲಿಙ್ಗತ್ತಯರೂಪೇಸು ಸಮಾಸಚಿನ್ತಾ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ ಅನಿಬ್ಬಚನೀಯತ್ತಾ ವಿಚ್ಛಾಸದ್ದಾನಂ। ತಥಾ ಹಿ "ಪಬ್ಬಂ ಪಬ್ಬಂ ಸನ್ಧಿ ಸನ್ಧಿ ಓಧಿ ಓಧಿ ಹುತ್ವಾ ತತ್ತಕಪಾಲೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತತಿಲಾ ವಿಯ ತಟತಟಾಯನ್ತಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಭಿಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು **ಪಬ್ಬಪಬ್ಬ**ಸದ್ದಾದೀನಂ ಸಮಾಸಕರಣವಸೇನ ನಿಬ್ಬಚನಂ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ನ ದಸ್ಸಿತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ವಿಚ್ಛಾಯಂ ವತ್ತಮಾನಾನಂ ದ್ವಿರುತ್ತಿ ಲೋಕತೋ ಏವ ಸಿದ್ಧಾ, ನ ಲಕ್ಖಣತೋ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಸಮಾಸಚಿನ್ತಾ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ।

ಇದಾನಿ **ಏಕಚ್ಚ ಏಕತಿಯ ಏಕಚ್ಚಿಯ**ಸದ್ದಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಯೋ ವುಚ್ಚನ್ತೇ - ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇ ತಾವ ಏಕಚ್ಚೋ, ಏಕಚ್ಚೇ। ಏಕಚ್ಚಂ, ಏಕಚ್ಚೇ। ಸೇಸಂ **ಪುರಿಸ**ಸದ್ದಸಮಂ। ಏತ್ಥ **ಏಕಚ್ಚೇ**ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತಬಹುವಚನಮೇವ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕರೂಪಸಮಂ ಅಸಾಧಾರಣರೂಪತ್ತಾ। "ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ। ಇಧೇಕಚ್ಚೇ ಮೋಘಪುರಿಸಾ"ತಿ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ।

ಏಕತಿಯೋ, ಏಕತಿಯೇ। ಏಕತಿಯಂ, ಏಕತಿಯೇ। ಸೇಸಂ **ಪುರಿಸ**ಸದ್ದಸಮಂ। ಇಧಾಪಿ **ಏಕತಿಯೇ**ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತಬಹುವಚನಮೇವ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕರೂಪಸಮಂ ಅಸಾಧಾರಣರೂಪತ್ತಾ। ಏಕತಿಯೇ ಮನುಸ್ಸಾ।

"ನ ವಿಸ್ಸಸೇ ಏಕತಿಯೇಸು ಏವ,
ಅಗಾರಿಸು ಪಬ್ಬಜಿತೇಸು ಚಾಪಿ।
ಸಾಧೂಪಿ ಹುತ್ವಾನ ಅಸಾಧು ಹೋನ್ತಿ।
ಅಸಾಧು ಹುತ್ವಾ ಪುನ ಸಾಧು ಹೋನ್ತೀ"ತಿ

ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ। **ಏಕಚ್ಚಿಯ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾಯಂ ಪನ -

"ಸಚ್ಚಂ ಕಿರೇವಮಾಹಂಸು, ನರಾ ಏಕಚ್ಚಿಯಾ ಇಧ।
ಕಟ್ಠಂ ನಿಪ್ಲವಿತಂ ಸೇಯ್ಯೋ, ನ ತ್ವೇವೇಕಚ್ಚಿಯೋ ನರೋ॥

ಏಕಚ್ಚಿಯಂ ಆಹಾರ"ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನಪದಾನಿ। ಏಕಚ್ಚಿಯೋ, ಏಕಚ್ಚಿಯಾ। ಏಕಚ್ಚಿಯಂ, ಏಕಚ್ಚಿಯೇತಿ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ **ಪುರಿಸ**ನಯೋ। ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ।

ಏಕಚ್ಚಂ , ಏಕಚ್ಚಾನಿ। ಏಕಚ್ಚಂ, ಏಕಚ್ಚಾನಿ। ಸೇಸಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸದಿಸಂ। ಏಕತಿಯಂ, ಏಕತಿಯಾನಿ। ಏಕತಿಯಂ, ಏಕತಿಯಾನಿ। ಸೇಸಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸದಿಸಂ। ಏಕಚ್ಚಿಯಂ, ಏಕಚ್ಚಿಯಾನಿ। ಏಕಚ್ಚಿಯಂ, ಏಕಚ್ಚಿಯಾನಿ। ಸೇಸಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸದಿಸಂ। ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ।

"ಏಕಚ್ಚಾ, ಏಕಚ್ಚಾ, ಏಕಚ್ಚಾಯೋ"ತಿ **ಕಞ್ಞಾ**ನಯೇನ, ತಥಾ "ಏಕತಿಯಾ, ಏಕತಿಯಾ, ಏಕತಿಯಾಯೋ। ಏಕತಿಯ"ನ್ತಿ ಚ, "ಏಕಚ್ಚಿಯಾ, ಏಕಚ್ಚಿಯಾ, ಏಕಚ್ಚಿಯಾಯೋ। ಏಕಚ್ಚಿಯ"ನ್ತಿ ಚ **ಕಞ್ಞಾ**ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ।

ಇದಾನಿ **ಏಕಾಕೀ ಏಕಾಕಿಯ**ಸದ್ದವಸೇನ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚನ್ತೇ -

ಏಕಾಕೀ, ಏಕಾಕೀ, ಏಕಾಕಿನೋ। ಏಕಾಕಿಂ, ಏಕಾಕೀ, ಏಕಾಕಿನೋ। **ದಣ್ಡೀ**ನಯೇನ ಞೇಯ್ಯಾ। ಏಕಾಕಿಯೋ, ಏಕಾಕಿಯಾ। ಏಕಾಕಿಯಂ, ಏಕಾಕಿಯೇ। ಏಕಾಕಿಯೇನ। **ಪುರಿಸ**ನಯೇನ ಞೇಯ್ಯಂ। ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ।

ಏಕಾಕಿ ಕುಲಂ, ಏಕಾಕೀ, ಏಕಾಕೀನಿ। ಏಕಾಕಿಂ, ಏಕಾಕೀ, ಏಕಾಕೀನಿ। ಸೇಸಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸದಿಸಂ। ಏಕಾಕಿಯಂ, ಏಕಾಕಿಯಾನಿ। ಏಕಾಕಿಯಂ, ಏಕಾಕಿಯಾನಿ। ಸೇಸಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸದಿಸಂ। ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ।

ಏಕಾಕಿನೀ, ಏಕಾಕಿನೀ, ಏಕಾಕಿನಿಯೋ। ಏಕಾಕಿನಿಂ, ಏಕಾಕಿನೀ, ಏಕಾಕಿನಿಯೋ। ಏಕಾಕಿನಿಯಾತಿ **ಇತ್ಥೀ**ಸದಿಸಂ। ಏಕಾಕಿಯಾ, ಏಕಾಕಿಯಾ, ಏಕಾಕಿಯಾಯೋ। ಏಕಾಕಿಯಂ, ಏಕಾಕಿಯಾ, ಏಕಾಕಿಯಾಯೋ। ಏಕಾಕಿಯಾಯಾತಿ **ಕಞ್ಞಾ**ಸದಿಸಂ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಪನೇತಾನಿ ಅಸಬ್ಬನಾಮಿಕರೂಪಾನಿ ಅತ್ಥನ್ತರವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ವುತ್ತಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ।

ಇದಾನಿ **ದ್ವಿ**ಸದ್ದಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ಸದಾ ಬಹುವಚನನ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಪದಸ್ಸ **ಉಭ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

"ಉಭೋ , ಉಭೋ, ಉಭೋಹಿ, ಉಭೋಭಿ, ಉಭಿನ್ನಂ, ಉಭೋಹಿ, ಉಭೋಭಿ, ಉಭಿನ್ನಂ, ಉಭೋಸೂ"ತಿ ಅಯಂ ಪಾಳಿನಯಾನುರೂಪೇನ ವುತ್ತಪದಮಾಲಾ। ಅತ್ರಿಮೇ ಪಯೋಗಾ - ಉಭೋ ಕುಮಾರಾ ನಿಕ್ಕೀತಾ। ಉಭೋ ಇತ್ಥಿಯೋ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಉಭೋ ಚಿತ್ತಾನಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಉಭೋ ಪುತ್ತೇ ಅದಾಸಿ। ಉಭೋ ಕಞ್ಞಾಯೋ ಪಸ್ಸತಿ। ಉಭೋ ಪಾದಾನಿ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ, ಸಞ್ಞಮಿಸ್ಸಾಮಿ ವೋ ಅಹಂ। ಉಭೋಹಿ ಹತ್ಥೇಹಿ। ಉಭೋಹಿ ಬಾಹಾಹಿ, ಉಭೋಹಿ ಚಿತ್ತೇಹಿ, ಉಭಿನ್ನಂ ಜನಾನಂ, ಉಭಿನ್ನಂ ಇತ್ಥೀನಂ, ಉಭಿನ್ನಂ ಚಿತ್ತಾನಂ, ಉಭೋಸು ಪುರಿಸೇಸು, ಉಭೋಸು ಇತ್ಥೀಸು, ಉಭೋಸು ಪಸ್ಸೇಸೂತಿ, ಅಯಮಸ್ಮಾಕಂ ರುಚಿ। ಆಚರಿಯಾ ಪನ "ಉಭೇಹಿ, ಉಭೇಭಿ, ಉಭೇಸೂ"ತಿಪಿ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। **ಕಚ್ಚಾಯನೇಪಿ** ಹಿ "ಉಭೇ ತಪ್ಪುರಿಸಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಏತಾನಿ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾನಿಯೇವ। **ಉಭ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮಾಸೋ ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧೋ। ಲಿಙ್ಗತ್ತಯಸಾಧಾರಣರೂಪಾನಿ।

ಇದಾನಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾವಚನಾನಂ **ದ್ವಿತಿ ಚತು**ಸದ್ದಾನಂ ಸದಾ ಬಹುವಚನನ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬನಾಮಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾಯೋ ವುಚ್ಚನ್ತೇ -

ದ್ವೇ, ದ್ವೇ, ದ್ವೀಹಿ, ದ್ವೀಭಿ, ದ್ವಿನ್ನಂ, ದುವಿನ್ನಂ, ದ್ವೀಹಿ, ದ್ವೀಭಿ, ದ್ವಿನ್ನಂ, ದುವಿನ್ನಂ, ದ್ವೀಸು। **ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯಂ** ಪನ "ದ್ವಿನ್ನನ್ನ"ನ್ತಿ ಪದಮಾಲಾ ಆಗತಾ। ಇಮಾನಿ **ಅಹಂ**ಸದ್ದಾದೀನಿ ವಿಯ ಇತ್ಥಿ ಲಿಙ್ಗಾದಿಭಾವವಿನಿಮುತ್ತಾನಿಪಿ ತೀಸು ಲಿಙ್ಗೇಸು ಯುಜ್ಜನ್ತೇ "ದ್ವೇ ಪುರಿಸಾ, ದ್ವೇ ಇತ್ಥಿಯೋ, ದ್ವೇ ಚಿತ್ತಾನಿ"ಇಚ್ಚೇವಮಾದಿನಾ। ಇಮಾನಿಪಿ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯಸಾಧಾರಣಾನಿ ರೂಪಾನಿ।

"ದ್ವೇ"ತಿ ರೂಪಂ **ದ್ವಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ, ಯಂ ಸಮಾಸಮ್ಹಿ ತಂ ಭವೇ।
ದ್ವಿತಿಪ್ಪಕತಿಕಂಯೇವ, ನಾನಾದೇಸೇಹಿ ಸಾ ಸಿಯಾ॥

ದ್ವಿಭಾವೋ ಚೇವ ದ್ವೇಭಾವೋ, ದ್ವಿರತ್ತಞ್ಚ ದುವಸ್ಸಕೋ।

ದೋಹಳಿನೀ ದುಪತ್ತಞ್ಚ, ತದ್ಧಿತತ್ತೇ ದ್ವಯಂ ದ್ವಯಂ॥

ತಯೋ , ತಯೋ, ತೀಹಿ, ತೀಭಿ, ತಿಣ್ಣಂ, ತಿಣ್ಣನ್ನಂ, ತೀಹಿ, ತೀಭಿ, ತಿಣ್ಣಂ, ತಿಣ್ಣನ್ನಂ, ತೀಸು। ಇಮಾನಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ।

ತಿಸ್ಸೋ, ತಿಸ್ಸೋ, ತೀಹಿ, ತೀಭಿ, ತಿಸ್ಸನ್ನಂ, ತೀಹಿ, ತೀಭಿ, ತಿಸ್ಸನ್ನಂ, ತೀಸು। ಇಮಾನಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ। **ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯಂ** "ತಿಸ್ಸನ್ನನ್ನ"ನ್ತಿ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀನಂ ಬಹುವಚನಮಾಗತಂ, **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** ಪನ "ತಿಣ್ಣನ್ನ"ನ್ತಿ। ತಾನಿ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ತೇಪಿಟಕೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಚೇ, ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ತೀಣಿ, ತೀಣಿ, ತೀಹಿ, ತೀಭಿ, ತಿಣ್ಣಂ, ತಿಣ್ಣನ್ನಂ, ತೀಹಿ, ತೀಭಿ, ತಿಣ್ಣಂ, ತಿಣ್ಣನ್ನಂ, ತೀಸು। ಇಮಾನಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸೇ **ತೀಣಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ **ಣಿ**ಕಾರಲೋಪೋಪಿ ಭವತಿ "ದ್ವೇ ವಾತಿ ವಾ ಉದಕಫುಸಿತಾನೀ"ತಿ। "ತಿಣ್ಣನ್ನಂ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಭಾವಿತತ್ತಾ ಬಹುಲೀಕತತ್ತಾ ಪಿಣ್ಡೋಲಭಾರದ್ವಾಜೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಅಞ್ಞಾ ಬ್ಯಾಕತಾ"ತಿ ಇದಂ "ತಿಣ್ಣನ್ನ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವೇ ನಿದಸ್ಸನಂ।

ಯಾನಿ ರೂಪಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, "ತಿಸ್ಸೋ ತೀಣಿ ತಯೋ"ಇತಿ।
ಸಮಾಸವಿಸಯೇ ತಾನಿ, **ತಿ**ತಿಪ್ಪಕತಿಕಾ ಸಿಯುಂ॥

ಯಸ್ಮಾ **ತಿ**ಸ್ಸ ಸಮಾಸಮ್ಹಿ, ಸದ್ಧಿಂ ಪರಪದೇನ ವೇ।
"ತಿವೇದನಂ ತಿಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ, "ತಿಲೋಕ"ನ್ತಿ ಚ ನಿದ್ದಿಸೇ॥

ಏತ್ಥ ನಪುಂಸಕತ್ತಂವ, ಪಾಸಂಸಂ ಪಾಯವುತ್ತಿತೋ।
ಪುಮತ್ತಮ್ಪೇತ್ಥ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, "ತಿಭವೋ ಖಾಯತೇ"ಇತಿ॥

ಚತ್ತಾರೋ, ಚತುರೋ, ಚತ್ತಾರೋ, ಚತುರೋ, ಚತೂಹಿ, ಚತೂಭಿ, ಚತುಬ್ಭಿ, ಚತುನ್ನಂ, ಚತೂಹಿ, ಚತೂಭಿ, ಚತುಬ್ಭಿ, ಚತುನ್ನಂ, ಚತೂಸು। ಇಮಾನಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ।

ಚತಸ್ಸೋ , ಚತಸ್ಸೋ, ಚತೂಹಿ, ಚತೂಭಿ, ಚತುಬ್ಭಿ, ಚತಸ್ಸನ್ನಂ, ಚತುನ್ನಂ, ಚತೂಹಿ, ಚತೂಭಿ, ಚತುಬ್ಭಿ, ಚತಸ್ಸನ್ನಂ, ಚತುನ್ನಂ, ಚತೂಸು। ಇಮಾನಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಟ್ಠಾನೇ "ಚತುನ್ನ"ನ್ತಿ ಪದಂ **ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯಂ ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ ಪಾಳಿಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** ಚ ದಸ್ಸನತೋ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಟ್ಠಾನೇ "ಚತುನ್ನ"ನ್ತಿ ಆಗತಂ, ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ "ಚತುನ್ನಂ ಕಞ್ಞಾನ"ನ್ತಿ ಆಗತಂ। ಪಾಳಿಯಂ ಪನ ಸೋಣದನ್ತಸುತ್ತಾದೀಸು "ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಚತುನ್ನಂ ಪರಿಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಮನಾಪೋ"ತಿ ಆಗತಂ। ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ ಪನ ಸುತ್ತನ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಚತೂಹಿ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಚತುನ್ನಂ ಪರಿಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಮನಾಪೋ"ತಿ ಆಗತಂ। ಸತ್ತಿಲಙ್ಘಜಾತಕಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಆಚರಿಯೋ ಪನಸ್ಸ ಚತುನ್ನಂ ಸತ್ತೀನಂ ಲಙ್ಘನಂ ಸಿಪ್ಪಂ ಜಾನಾತೀ"ತಿ ಆಗತಂ।

ಚತ್ತಾರಿ, ಚತ್ತಾರಿ, ಚತೂಹಿ, ಚತೂಭಿ, ಚತುಬ್ಭಿ, ಚತುನ್ನಂ, ಚತೂಹಿ, ಚತೂಭಿ, ಚತುಬ್ಭಿ, ಚತುನ್ನಂ, ಚತೂಸು। ಇಮಾನಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಿ।

"ಚತ್ತಾರೋ"ತಿ "ಚತಸ್ಸೋ"ತಿ, "ಚತ್ತಾರೀ"ತಿ ಚ ಸದ್ದಿತಂ।
ರೂಪಂ ಸಮಾಸಭಾವಮ್ಹಿ, **ಚತು**ಪ್ಪಕತಿಕಂ ಭವೇ॥

ನಿದಸ್ಸನಪದಾನೇತ್ಥ, ಕಮತೋ ಕಮಕೋವಿದೋ।
“ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಚತುಸ್ಸಾಲಂ, ಚತುಸಚ್ಚ”ನ್ತಿ ನಿದ್ದಿಸೇ॥

ಇಮಾನಿ **ದ್ವೇ**ಆದಿಕಾನಿ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಾನಿ ಬಹುವಚನಾನಿಯೇವ ಭವನ್ತಿ, ನ ಏಕವಚನಾನಿ। **ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯಂ** ಪನ ತೀಸು ಲಿಙ್ಗೇಸು “ಚತಸ್ಸನ್ನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಅನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖಮಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ।

ಇದಾನಿ **ತುಮ್ಹಅಮ್ಹ**ಸದ್ದಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚನ್ತೇ, ತೇಸು ಯೇನ ಕಥೇತಿ, ತಸ್ಸಾಲಪನೇ **ತುಮ್ಹ**ವಚನಾನಿ ಭವನ್ತಿ।

ತ್ವಂ, ತುವಂ, ತುಮ್ಹೇ। ತಂ, ತುವಂ, ತ್ವಂ, ತವಂ, ತುಮ್ಹೇ। ತಯಾ, ತ್ವಯಾ, ತುಮ್ಹೇಹಿ, ತುಮ್ಹೇಭಿ। ತುಯ್ಹಂ, ತವ, ತುಮ್ಹಂ, ತುಮ್ಹಾಕಂ। ತಯಾ, ತ್ವಯಾ, ತುಮ್ಹೇಹಿ, ತುಮ್ಹೇಭಿ। ತುಯ್ಹಂ, ತವ, ತುಮ್ಹಂ, ತುಮ್ಹಾಕಂ। ತಯಿ, ತ್ವಯಿ, ತುಮ್ಹೇಸು । ತತ್ರ “ತ್ವಂ ಪುರಿಸೋ, ತ್ವಂ ಇತ್ಥೀ, ತ್ವಂ ಚಿತ್ತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಅತ್ತಯೋಗೇ **ಅಮ್ಹ**ವಚನಾನಿ ಭವನ್ತಿ।

ಅಹಂ, ಅಹಕಂ, ಮಯಂ, ಅಮ್ಹೇ। ಮಂ, ಮಮಂ, ಅಮ್ಹೇ। ಮಯಾ, ಅಮ್ಹೇಹಿ, ಅಮ್ಹೇಭಿ। ಮಯ್ಹಂ, ಮಮ, ಅಮ್ಹಂ, ಅಮ್ಹಾಕಂ, ಅಸ್ಮಾಕಂ। ಮಯಾ, ಅಮ್ಹೇಹಿ, ಅಮ್ಹೇಭಿ। ಮಯ್ಹಂ, ಮಮ, ಅಮ್ಹಂ, ಅಮ್ಹಾಕಂ, ಅಸ್ಮಾಕಂ। ಮಯಿ, ಅಮ್ಹೇಸು, ಅಸ್ಮೇಸು।

ಏತ್ಥ ಪನ “ಕಥಂ ಅಮ್ಹೇ ಕರೋಮಸೇ”ತಿ ಪಾಳಿದಸ್ಸನತೋ “ತುಮ್ಹೇ”ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಸ್ಸ ವಿಯ “ಅಮ್ಹೇ”ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಸ್ಸಪಿ ಅತ್ಥಿತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, “ಅಹಕ”ನ್ತಿ ರೂಪನ್ತರಮ್ಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವೇ “ಅಹಕಞ್ಚ ಚಿತ್ತವಸಾನುಗಾ ಭಾಸಿಸ್ಸ”ನ್ತಿ ಏಸಾ ಪಾಳಿ ನಿದಸ್ಸನಂ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಅಹಕನ್ತಿ ಅಹಂ ಇಚ್ಚೇವತ್ಥೋ। ತತ್ರ “ಅಹಂ ಪುರಿಸೋ, ಅಹಂ ಕಞ್ಞಾ, ಅಹಂ ಚಿತ್ತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ಇಮಾನಿಪಿ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯಸಾಧಾರಣರೂಪಾನಿ।

ಕಚ್ಚಾಯನಚೂಳನಿರುತ್ತಿನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇಸು ಪನ “ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅಮ್ಹಾಕ”ನ್ತಿ ಚ ದುತಿಯಾಬಹುವಚನಂ ವುತ್ತಂ। ಕಚ್ಚಾಯನೇ “ತುಮ್ಹಾನಂ ಅಮ್ಹಾನ”ನ್ತಿ ಚ ಪಠಮಾದುತಿಯಾಬಹುವಚನಂ, “ತುಮ್ಹಂ ಅಮ್ಹ”ನ್ತಿ ಚ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೇಕವಚನಂ, ಪಠಮಾದುತಿಯಾಬಹುವಚನಞ್ಚ ವುತ್ತಂ, ಚೂಳನಿರುತ್ತಿನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ ಪನ “ತುಮ್ಹಂ ಅಮ್ಹ”ನ್ತಿ ಚ ದುತಿಯೇಕವಚನಂ ವುತ್ತಂ, “ತುಮ್ಹೇ ಅಮ್ಹೇ”ತಿ ಚ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀಬಹುವಚನಂ ವುತ್ತಂ। ಏತಾನಿ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸಾಟ್ಠಕಥೇಸು ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಚೇ, ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ತುಮ್ಹಅಮ್ಹಸದ್ದಾನಂ ಪನ ಪರಪದೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಾಸೇ “ಮಂದೀಪಾ”ತಿಆದಯೋ ಪಯೋಗಾ ತಥಾಗತಾದಿಮುಖತೋ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ। “ಏತೇ ಗಾಮಣಿ ಮಂದೀಪಾ ಮಂಲೇಣಾ ಮಂಸರಣಾ”ತಿ ಹಿ ತಥಾಗತಮುಖತೋ, “ತಯ್ಯೋಗೋ ಮಯ್ಯೋಗೋ”ತಿ ನಿರುತ್ತಞ್ಞುಮುಖತೋ, **ಕಾಬ್ಯಾದಾಸೇ** ಚ “ತ್ವಂಮುಖಂ ಕಮಲೇನೇವ, ತುಲ್ಯಂ ನಾಞ್ಞೇನ ಕೇನಚೀ”ತಿ ಚ “ಚನ್ದೇನ ತ್ವಂಮುಖಂ ತುಲ್ಯ”ನ್ತಿ ಚ ಕವಿಮುಖತೋ।

ತತ್ಥ ಹಿ ಅಹಂ ದೀಪೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಮಂದೀಪಾ,** ಅಹಂ ಲೇಣಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಮಂಲೇಣಾ,** ಏವಂ **ಮಂಸರಣಾ**। ತುಮ್ಹೇನ ಯೋಗೋ **ತಯ್ಯೋಗೋ, ತುಮ್ಹ**ಸದ್ದೇನ ಯೋಗೋ ಇಚ್ಚೇವತ್ಥೋ। ಅಮ್ಹೇನ ಯೋಗೋ **ಮಯ್ಯೋಗೋ, ಅಮ್ಹ**ಸದ್ದೇನ ಯೋಗೋ ಇಚ್ಚೇವತ್ಥೋ। ತವ ಮುಖಂ **ತ್ವಂಮುಖಂ**। ಬಹುವಚನವಸೇನಪಿ ನಿಬ್ಬಚನೀಯಂ “ತುಮ್ಹಾಕಂ ಮುಖಂ ತ್ವಂಮುಖ”ನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಾಳಿಯಂ “ಮಂದೀಪಾ”ಇಚ್ಚಾದಿದಸ್ಸನತೋ “ತ್ವಂದೀಪಾ”ತಿಆದೀನಿ **ಕಾಬ್ಯಾದಾಸೇ** ಚ “ತ್ವಂಮುಖ”ನ್ತಿ ದಸ್ಸನತೋ **ತ್ವಂವಣ್ಣೋ, ತ್ವಂಸರೋ, ಮಂಮುಖಂ, ಮಂವಣ್ಣೋ, ಮಂಸರೋ**ಆದೀನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ತತ್ಥ ತ್ವಂ ದೀಪೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ತ್ವಂದೀಪಾ,** ತುಮ್ಹೇ ವಾ

ದೀಪಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ತ್ವಂದೀಪಾ,** ತವ ವಣ್ಣೋ **ತ್ವಂವಣ್ಣೋ**। ಮಮ ಮುಖಂ **ಮಂಮುಖಂ,** ಅಮ್ಹಾಕಂ ವಾ ಮುಖಂ **ಮಂಮುಖ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಚನಾನಿ। ಏಸ ನಯೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು।

> ಸಮಾಸೇ **ತುಮ್ಹಅಮ್ಹಾಕಂ,** ಹೋನ್ತಿ ಪರಪದೇಹಿ ವೇ।
> "ತ್ವಂಮುಖ"ನ್ತಿ ಚ "ಮಂದೀಪಾ, ತಯ್ಯೋಗೋ ಮಯ್ಯೋಗೋ"ತಿ ಚ॥

ಏತ್ಥಾಹ "ಕಿಂ ಏತ್ತಕಮೇವ **ತುಮ್ಹಅಮ್ಹ**ಸದ್ದಾನಂ ರೂಪಂ, ಉದಾಹು ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೀ"ತಿ? ಅತ್ಥಿ "ತೇ ಮೇ" ಇಚ್ಚಾದೀನಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಪದಮಾಲಾ ವಿಸುಂ ನ ವುತ್ತಾತಿ? ಅವಚನೇ ಕಾರಣಮತ್ಥಿ। ಅತ್ರಿದಂ ಕಾರಣಂ -

> "ತೇ ಮೇ ವೋ ನೋ"ತಿ ರೂಪಾನಿ, ಪರಾನಿ ಪದತೋ ಯತೋ।
> ತತೋ ನಾಮಿಕಪನ್ತೀಸು, ನ ತು ವುತ್ತಾನಿ ತಾನಿ ಮೇ॥

ಏತ್ಥ ಚ ಮಯಂ ಮೇ ವೋ ನೋಸದ್ದಾನಮತ್ಥುದ್ಧಾರೋ ವುಚ್ಚತೇ - **ತೇ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪನ ವುತ್ತೋವ। ಯಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ **ಮಯಂ**ಸದ್ದಟ್ಠಾನೇಪಿ **ಮಯಾ**ಸದ್ದೋ, **ಮಯಾ**ಸದ್ದಟ್ಠಾನೇಪಿ ಚ **ಮಯಂ**ಸದ್ದೋ ಇಚ್ಚೇವ ವದನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಮಯಮ್ಪಿ ತಥೇವ ವದಾಮ। **ಮಯಂ**ಸದ್ದೋ "ಅನುಞ್ಞಾತಪಟಿಞ್ಞಾತಾ, ತೇವಿಜ್ಜಾಮಯಮಸ್ಮುಭೋ"ತಿಆದೀಸು ಅಸ್ಮದತ್ಥೇ ಆಗತೋ । "ಮಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಹೇಮಾಯ, ಜಾತಾ ಮನ್ದೋಸಿಸೂಪಗಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಂ। "ಮನೋಮಯಾ ಪೀತಿಭಕ್ಖಾ ಸಯಂಪಭಾ"ತಿಆದೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಿಅತ್ಥೇ। ಬಾಹಿರೇನ ಪಚ್ಚಯೇನ ವಿನಾ ಮನಸಾವ ನಿಬ್ಬತ್ತಾತಿ ಮನೋಮಯಾ। "ಯಂನೂನಾಹಂ ಸಬ್ಬಮತ್ತಿಕಾಮಯಂ ಕುಟಿಕಂ ಕರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಕಾರತ್ಥೇ। "ದಾನಮಯಂ ಸೀಲಮಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಪದಪೂರಣಮತ್ತೇ। "ಪೀಠಂ ತೇ ಸೋವಣ್ಣಮಯಂ ಉಳಾರ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಕಾರತ್ಥೇ ಪದಪೂರಣಮತ್ತೇ ವಾ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯದಾ ಹಿ ಸುವಣ್ಣಮೇವ ಸೋವಣ್ಣನ್ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ, ತದಾ ಸುವಣ್ಣಸ್ಸ ವಿಕಾರೋ ಸೋವಣ್ಣಮಯನ್ತಿ ವಿಕಾರತ್ಥೇ **ಮಯ**ಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ನಿಬ್ಬತ್ತಿಅತ್ಥೋತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಯದಾ ಪನ ಸುವಣ್ಣೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಸೋವಣ್ಣನ್ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ, ತದಾ ಸೋವಣ್ಣಮೇವ ಸೋವಣ್ಣಮಯನ್ತಿ ಪದಪೂರಣಮತ್ತೇ **ಮಯ**ಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಮೇಸದ್ದೋ "ಕಿಚ್ಛೇನ ಮೇ ಅಧಿಗತಂ, ಹಲಂ ದಾನಿ ಪಕಾಸಿತು"ನ್ತಿಆದೀಸು ಕರಣೇ ಆಗತೋ। ಮಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ತಸ್ಸ ಮೇ ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೂ"ತಿಆದೀಸು ಸಮ್ಪದಾನೇ, ಮಯ್ಹನ್ತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ವದನ್ತಿ। "ಪುಬ್ಬೇವ ಮೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಮ್ಬೋಧಾ ಅನಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸೇವ ಸತೋ"ತಿಆದೀಸು ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ, ಮಮಾತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। ಏತ್ಥೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

> ಕರಣೇ ಸಮ್ಪದಾನೇ ಚ, ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಚ ಆಗತೋ।
> **ಮೇ**ಸದ್ದೋ ಇತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ, ವಿಞ್ಞುನಾ ನಯದಸ್ಸಿನಾ॥

ಏತ್ಥ ಪನ ಠತ್ವಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ ಕತೇ **ತೇ ಮೇ**ಸದ್ದಾನಮತ್ಥವಿವರಣೇ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಬ್ರೂಮ ತೇಸಮಧಿಪ್ಪಾಯಪ್ಪಕಾಸನವಸೇನ ಸೋತೂನಂ ಸಂಸಯಸಮುಗ್ಘಾಟನತ್ಥಂ। ತಥಾ ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ **ತೇಮೇ**ಸದ್ದಾನಂ ಸಮ್ಪದಾನತ್ಥವಸೇನ "ತುಯ್ಹಂ ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣೇಸುಂ, ಸಾಮಿಅತ್ಥವಸೇನ ಪನ "ತವ ಮಮಾ"ತಿ। ಏವಂ ಯ್ವಾಯಂ ತೇಹಿ ಅಸಙ್ಕರತೋ ನಿಯಮೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಸೋ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ತೇಪಿಟಕೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಕುತೋ ಲಬ್ಭಾ। ತಥಾ ಹಿ **ತೇಮೇ**ಸದ್ದತ್ಥವಾಚಕಾ **ತುಯ್ಹಂ ಮಯ್ಹಂ**ಸದ್ದಾ **ತವ ಮಮ**ಸದ್ದಾ ಚ ಸಮ್ಪದಾನಸಾಮಿಅತ್ಥೇಸು ಅನಿಯಮತೋ ಪವತ್ತನ್ತಿ।

ತತ್ರಿಮೇ ಪಯೋಗಾ - ಇದಂ ತುಯ್ಹಂ ದದಾಮಿ। ತುಯ್ಹಂ ವಿಕಪ್ಪೇಮಿ। ತುಯ್ಹಂ ಮಂಸೇನ ಮೇದೇನ, ಮತ್ಥಕೇನ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಆಹುತಿಂ ಪಗ್ಗಹೇಸ್ಸಾಮಿ। ಏಸ ಹಿ ತುಯ್ಹಂ ಪಿತಾ ನರಸೀಹೋ। ತುಯ್ಹಂ ಪನ ಮಾತಾ ಕಹನ್ತಿ। ಮಯ್ಹಮೇವ ದಾನಂ ದಾತಬ್ಬಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ, ಮಯ್ಹಮೇವ ಸಾವಕಾನಂ ದಾನಂ ದಾತಬ್ಬಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ। ನ ಮಯ್ಹಂ ಭರಿಯಾ ಏಸಾ। ಅಸ್ಸಮೋ ಸುಕತೋ ಮಯ್ಹಂ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪಿಯಂ ಮಯ್ಹಂ। ತಾತ ಮಯ್ಹಂ ಮಾತು ಮುಖಂ ಅಞ್ಞಾದಿಸಂ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅಞ್ಞಾದಿಸಂ। ಮಯ್ಹಂ ಸಾಮಿಕೋ ಇದಾನಿ ಮರಿಸ್ಸತಿ। ತವ ದೀಯತೇ, ತವ ಸಿಲಾಘತೇ, ಮಮ ಸಿಲಾಘತೇ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಮಮ ರುಚ್ಚತಿ। ತವ ಪುತ್ತೋ। ಉಭೋ ಮಾತಾಪಿತಾ ಮಮಾತಿ ಏವಂ ಅನಿಯಮತೋ ಪವತ್ತನ್ತಿ।

ಚೂಳನಿರುತ್ತಿಯಞ್ಹಿ ಯಮಕಮಹಾಥೇರೇನ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀನಂ ಅನಞ್ಞರೂಪತ್ತಂ ವುತ್ತಂ "ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀನಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅನಞ್ಞಂ, ತತಿಯಾಪಞ್ಚಮೀನಂ ಬಹುವಚನಞ್ಚಾ"ತಿ । ಯದಿ ಏವಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ "ನಮೋ ತೇ ಪುರಿಸಾಜಞ್ಞ। ನಮೋ ತೇ ಬುದ್ಧ ವೀರತ್ಥೂ'ತಿಆದೀಸು **ತುಯ್ಹಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಮ್ಪದಾನೇ, ತುಯ್ಹನ್ತಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ। 'ಕಿನ್ತೇ ವತಂ ಕಿಂ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ'ನ್ತಿಆದೀಸು ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ, ತವಾತಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ"ತಿಆದೀನಿ ವದನ್ತಾ "ಅಯುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಸಂವಣ್ಣೇಸು"ನ್ತಿಪಿ, "ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ ನ ಪಸ್ಸಿಂಸೂ"ತಿಪಿ ಆಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ? ಯುತ್ತಂಯೇವ ತೇ ಸಂವಣ್ಣಯಿಂಸು, ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಞ್ಚ ಪಸ್ಸಿಂಸು। ತಥಾ ಹಿ ತೇ "ಸದ್ದಸತ್ಥಮ್ಪಿ ಏಕದೇಸತೋ ಸಾಸನಾನುಕೂಲಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಪರೇಸಮನುಕಮ್ಪಾಯ ಸದ್ದಸತ್ಥತೋ ನಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪದಾನತ್ಥವಸೇನ **ತೇ ಮೇ**ಸದ್ದಾನಂ "ತುಯ್ಹಂ ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣಯಿಂಸು, ಸಾಮಿಅತ್ಥವಸೇನ ಪನ "ತವ ಮಮಾ"ತಿ। ಸದ್ದಸತ್ಥೇ ಹಿ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀರೂಪಾನಿ ಸಬ್ಬಥಾ ವಿಸದಿಸಾನಿ, ಸಾಸನೇ ಪನ ಸದಿಸಾನಿ। ತಸ್ಮಾ ಸಾಸನೇ ಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪವತ್ತಾನಿ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀರೂಪಾನಿ ಸದ್ದಸತ್ಥೇ ವಿಸೇಸೇನ ಪವತ್ತೇಹಿ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀರೂಪೇಹಿ ಸಮಾನಗತಿಕಾನಿ ಕತ್ವಾ ಪರೇಸಮನುಕಮ್ಪಾಯ ಸಮ್ಪದಾನತ್ಥೇ **ತುಯ್ಹಂ ಮಯ್ಹಂ**ಸದ್ದಾನಂ ಪವತ್ತಿನಿಯಮೋ, ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಚ **ತವ ಮಮ**ಸದ್ದಾನಂ ಪವತ್ತಿನಿಯಮೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಪರೇಸಮನುಕಮ್ಪಾಯ ಅಯಂ ನಿಯಮೋ, ತಸ್ಮಾ ಕರುಣಾಯೇವಾಯಂಪರಾಧೋ, ನ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾನಂ। ತಾಯ ಏವ ಹಿ ತೇಹಿ ಏವಂ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಕತಾತಿ।

ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯುಂ - ನನು ಚ ಭೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ ಸದ್ದನಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ **ತೇ ಮೇ**ಸದ್ದಾನಂ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ವತ್ತಮಾನಾನಂ "ತವ ಮಮಾ"ತಿ ಅತ್ಥವಚನೇನ "ತುಯ್ಹಂ ಮಂಸೇನ ಮೇದೇನ, ನ ಮಯ್ಹಂ ಭರಿಯಾ ಏಸಾ"ತಿಆದೀಸು ಸಾಮಿವಿಸಯೇಸು ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸನಯೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ, ತಥಾ ಸದ್ದನಯಞ್ಞೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ **ತೇ ಮೇ**ಸದ್ದಾನಂ ಸಮ್ಪದಾನತ್ಥೇ ವತ್ತಮಾನಾನಂ "ತುಯ್ಹಂ ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥವಚನೇನ "ಭತ್ತಂ ತವ ನ ರುಚ್ಚತಿ। ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಮಮ ರುಚ್ಚತೀ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಸಮ್ಪದಾನವಿಸಯೇಸು ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸನಯೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುನ್ತಿ? ನ ಸಕ್ಕಾ, ಗಾಥಾಸು ವಿಯ ಚುಣ್ಣಿಯಪದಟ್ಠಾನೇಪಿ **ತುಯ್ಹಂ ಮಯ್ಹಂ ತವ ಮಮ**ಸದ್ದಾನಂ ಅನಿಯಮೇನ ದ್ವೀಸು ಅತ್ಥೇಸು ಪವತ್ತನತೋ। ನ ಹಿ ಈದಿಸೇ ಠಾನೇ ಗಾಥಾಯಂ ವಾ ಚುಣ್ಣಿಯಪದಟ್ಠಾನೇ ವಾ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ। "ತಸ್ಸ ರಜ್ಜಸ್ಸಹಂ ಭೀತೋ। ಕಿಂ ನು ಖೋ ಅಹಂ ತಸ್ಸ ಸುಖಸ್ಸ ಭಾಯಾಮೀ"ತಿಆದೀಸುಯೇವ ಪನ ಠಾನೇಸು ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ।

ಯದಿ ಸದ್ದನಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ "ತುಯ್ಹಂ ಮಂಸೇನ ಮೇದೇನಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾ, "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪಿಯಪುತ್ತದಾನಂ ಅದಾಸಿ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪಿತಾ ಅದಾಸೀ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಸದ್ದನಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸತ್ಥೋ ವಚನೀಯೋ ಸಿಯಾ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀರೂಪಾನಂ ಸತ್ಥೇ ವಿಸುಂ ವಚನತೋ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಕೋ ದೋಸೋತಿ ಚೇ? ಅತ್ಥೇವ ದೋಸೋ, ಯಸ್ಮಾ **ದಾನ**ಯೋಗೇ ವಾ **ನಮೋ**ಯೋಗೇ ವಾ **ಆಯಾ**ದೇಸಸಹಿತಾನಿ ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀರೂಪಾನಿ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ತೇಪಿಟಕೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ ನುಪಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸತ್ಥವಚನೇ ಅಯಂ ದೋಸೋ ಯದಿದಂ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಗ್ಗಹಣಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸಕರಣಂ ಸಾವಜ್ಜಂ, ತಸ್ಮಾ "ತುಯ್ಹಂ ಮಂಸೇನ ಮೇದೇನಾ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ।

ಚತುತ್ಥೀಛಟ್ಠೀರೂಪಾನಿ ಹಿ ಅನಞ್ಞಾನಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ "ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅದಾಸಿ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ಧನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಅದಾಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸನ್ತಕ"ನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಪಾವಚನೇ **ಸ ನಂ**ಸದ್ದಾ ಸಮ್ಪದಾನಸಾಮಿಅತ್ಥೇಸು ಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಪ್ಪವತ್ತಿ "ಅಗ್ಗಸ್ಸ ದಾತಾ ಮೇಧಾವೀ"ತಿಆದೀಹಿ ಪಯೋಗೇಹಿ ದೀಪೇತಬ್ಬಾ। "ಅಗ್ಗಸ್ಸ ದಾತಾ ಮೇಧಾವೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಹಿ "ಅಗ್ಗಸ್ಸಾ"ತಿ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ ಯದಾ ಕ್ರಿಯಾಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸಮ್ಪದಾನತ್ಥೇ ಪವತ್ತತಿ, ತದಾ "ಅಗ್ಗಸ್ಸ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ದಾತಾ"ತಿ ಅತ್ಥವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ। ಯದಾ ಪನ ಕ್ರಿಯಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕಮ್ಮಭೂತೇ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಪವತ್ತತಿ, ತದಾ "ಅಗ್ಗಸ್ಸ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ದಾತಾ"ತಿ ಅತ್ಥವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸರಣಂ ನ ಹೋತೀತಿ। ತಥಾ ಸದ್ದನಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ "ಸಮ್ಪದಾನವಚನ"ನ್ತಿ ತುಮ್ಹೇಹಿ ದಳ್ಹಂ ಗಹಿತಸ್ಸ **ಮಯ್ಹಂ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಾಮಿಅತ್ಥವಸೇನ ಪಣ್ಣತ್ತಿಯಂ ದಸ್ಸನತೋ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸರಣಂ ನ ಹೋತೇವ। ತಥಾ ಹಿ –

"ಸಕುಣೋ ಮಯ್ಹಕೋ ನಾಮ, ಗಿರಿಸಾನುದರೀಚರೋ।
ಪಕ್ಕಂ ಪಿಪ್ಫಲಿಮಾರುಯ್ಹ, 'ಮಯ್ಹಂ ಮಯ್ಹ'ನ್ತಿ ಕನ್ದತೀ"ತಿ

ಏತ್ಥ **ಮಯ್ಹಕೋ**ತಿ ಏಕಾಯ ಸಕುಣಜಾತಿಯಾ ನಾಮಂ। ಸೋ ಹಿ ಲೋಲುಪ್ಪಚಾರಿತಾಯ "ಇದಮ್ಪಿ ಮಯ್ಹಂ, ಇದಮ್ಪಿ ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿ ಕಾಯತಿ ರವತೀತಿ ಮಯ್ಹಕೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ **ಮಯ್ಹ**ಸದ್ದೂಪಪದಸ್ಸ **ಕೇ ರೇ ಗೇ** ಸದ್ದೇತಿ ಧಾತುಸ್ಸ ವಸೇನ।

ಅತ್ರಾಯಂ ಪದಸೋಧನಾ – ಯದಿ **ತುಯ್ಹಂ** ಮಯ್ಹಂಸದ್ದಾ ಧುವಂ ಸಮ್ಪದಾನತ್ಥೇ, **ತವ ಮಮ**ಸದ್ದಾ ಚ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಲೋಕವೋಹಾರಕುಸಲೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುನಾ ತಸ್ಸ ಸಕುಣಸ್ಸ "ಮಯ್ಹಕೋ"ತಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ ಅನನ್ತೋಗಧಸಮ್ಪದಾನತ್ಥತ್ತಾ, ಅನ್ತೋಗಧಸಾಮ್ಯತ್ಥತ್ತಾ ಪನ "ಮಮಕೋ" ಇಚ್ಚೇವ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ। ಏತ್ಥಪಿ "ಮಯ್ಹಕೋ"ತಿ ಇದಂ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಚೇ? ನ, ಪಣ್ಣತ್ತಿವಿಸಯೇ ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮಸ್ಸ ಅಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಅನವಕಾಸತ್ತಾ।

ಅಪಿಚೇತ್ಥ **ಮಯ್ಹಂ**ಸದ್ದೋ ಸರೂಪತೋ ವಿಭತ್ಯನ್ತಭಾವೇನ ತಿಟ್ಠತಿ ಕಸದ್ದೇನ ಏಕಪದತ್ತೂಪಗಮನತೋ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ "ಮಯ್ಹಕೋ"ತಿ ಅಯಂ ಸಕುಣವಿಸೇಸವಾಚಕೋ ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಭಾವೇ ಠಿತೋಯೇವ ಈಸಕಂ ಸಾಮಿಅತ್ಥಮ್ಪಿ ಜೋತಯತಿ **ಸುಜಮ್ಪತಿ ರಾಜಪುರಿಸ**ಸದ್ದಾ ವಿಯ। ಇಮಿನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸರಣಂ ನ ಹೋತಿ। ಇತಿ "ಮಯ್ಹಕೋ"ತಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿಯಂ ವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ಪದಾವಯವಭೂತಸ್ಸ **ಮಯ್ಹ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅವಿಪಲ್ಲಾಸವಚನಲೇಸೇನ **ತುಯ್ಹಂ ತವ ಮಮ**ಸದ್ದೇಸುಪಿ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ ಸಿದ್ಧಂ। ತಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ ಸಮ್ಪದಾನಸಾಮಿಅತ್ಥೇಸು ಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪವತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಸಮಾನಾನಂ **ತುಯ್ಹಂ ಮಯ್ಹಂ ತವ ಮಮ**ಸದ್ದಾನಂ ಸದ್ದನಯಞ್ಞೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪರೇಸಮನುಕಮ್ಪಾಯ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ನಿಯಮೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಅವಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಇಚ್ಚೇವಂ –

"ತುಯ್ಹಂ ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿಮೇ ಸದ್ದೇ, ಸಮ್ಪದಾನೇ ಗರೂ ವದುಂ।
"ತವ ಮಮಾ"ತಿ ಸಾಮಿಮ್ಹಿ, ನಯಮಾದಾಯ ಸತ್ಥತೋ॥

ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಏತೇಸಂ, ನಿಯಮೋ ನತ್ಥಿ ಪಾಳಿಯಂ।
ಕೋಚಿ ತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ ಚ, ದಿಟ್ಠೋ ಅಮ್ಹೇಹಿ ತಂ ಸುಣ॥

ಸಾಮ್ಯತ್ಥಸಮ್ಪದಾನತ್ಥಾ, ಸಮ್ಭವನ್ತಿ ಯಹಿಂ ದುವೇ।
"ತುಯ್ಹಂ ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿಮೇ ಸದ್ದಾ, ತೇ ಪಯೋಗಾ ನ ದುಲ್ಲಭಾ॥

"ತವ ಮಮಾ"ತಿಮೇ ಸದ್ದಾ, ಪಾಯಾ ಸಾಮಿಮ್ಹಿ ವತ್ತರೇ।

ಸಮ್ಪದಾನೇ ಯಹಿಂ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಪಯೋಗಾ ಪನಪ್ಪಕಾ॥

ತವತೋ ಮಮತೋ ತುಯ್ಹಂ-**ಮಯ್ಹಂ**ಸದ್ದಾವ ಸಾಸನೇ।
ಪಾಠೇ ನೇಕಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಪವತ್ತರೇತಿ॥

ಸಬ್ಬಾಪಿ ಇಮಾ ನೀತಿಯೋ ಪರಮಸುಖುಮಾ ಸುದುದ್ದಸಾ ವೀರಜಾತಿನಾ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾ।

ವೋ ನೋಸದ್ದೇಸು ಪನ **ವೋ**ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚತ್ತಉಪಯೋಗಕರಣಸಮ್ಪದಾನಸಾಮಿವಚನಪದಪೂರಣೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। "ಕಚ್ಚಿ ವೋ ಅನುರುದ್ಧಾ ಸಮಗ್ಗಾ ಸಮ್ಮೋದಮಾನಾ"ತಿಆದೀಸು ಹಿ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಗಚ್ಛಥ ಭಿಕ್ಖವೇ ಪಣಾಮೇಮಿ ವೋ"ತಿಆದೀಸು ಉಪಯೋಗೇ। "ನ ವೋ ಮಮ ಸನ್ತಿಕೇ ವತ್ಥಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಕರಣೇ। "ವನಪತ್ಥಪರಿಯಾಯಂ ವೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಆದೀಸು ಸಮ್ಪದಾನೇ। "ಸಬ್ಬೇಸಂ ವೋ ಸಾರಿಪುತ್ತಾ ಸುಭಾಸಿತ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಸಾಮಿವಚನೇ। "ಯೇ ಹಿ ವೋಅರಿಯಾ ಪರಿಸುದ್ಧಾ ಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತಾ"ತಿಆದೀಸು ಪದಪೂರಣಮತ್ತೇ। ಏತ್ಥೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ –

"ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಉಪಯೋಗೇ ಚ, ಕರಣೇ ಸಮ್ಪದಾನಿಯೇ।
ಸಾಮಿಸ್ಸ ವಚನೇ ಚೇವ, ತಥೇವ ಪದಪೂರಣೇ।
ಇಮೇಸು ಛಸು ಠಾನೇಸು, **ವೋ**ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪವತ್ತತಿ"॥

ನೋಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗಕರಣಸಮ್ಪದಾನಸಾಮಿವಚನಾವಧಾರಣನುಸದ್ದತ್ಥೇಸು ಪಟಿಸೇಧೇ ನಿಪಾತಮತ್ತೇ ಚ ವತ್ತತಿ। ಅಯಞ್ಹಿ "ಗಾಮಂ ನೋ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಮಾ ನೋ ಅಜ್ಜ ವಿಕನ್ತಿಂಸು, ರಞ್ಞೋ ಸೂದಾ ಮಹಾನಸೇ"ತಿಆದೀಸು ಉಪಯೋಗೇ। "ನ ನೋ ವಿವಾಹೋ ನಾಗೇಹಿ, ಕತಪುಬ್ಬೋ ಕುದಾಚನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಕರಣೇ। "ಸಂವಿಭಜೇಥ ನೋ ರಜ್ಜೇನಾ"ತಿಆದೀಸು ಸಮ್ಪದಾನೇ। "ಸತ್ಥಾ ನೋ ಭಗವಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು ಸಾಮಿವಚನೇ। "ನ ನೋ ಸಮಂ ಅತ್ಥಿ ತಥಾಗತೇನಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅವಧಾರಣೇ। "ಅಭಿಜಾನಾಸಿ ನೋ ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿಆದೀಸು **ನು**ಸದ್ದತ್ಥೇ, ಪುಚ್ಛಾಯನ್ತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। "ಸುಭಾಸಿತಞ್ಞೇವ ಭಾಸೇಯ್ಯ, ನೋ ಚ ದುಬ್ಭಾಸಿತಂ ಭಣೇ"ತಿಆದೀಸು ಪಟಿಸೇಧೇ। "ನ ನೋ ಸಭಾಯಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ ಕಿಞ್ಚಿ"ತಿಆದೀಸು ನಿಪಾತಮತ್ತೇ। ಏತ್ಥೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ –

ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಚುಪಯೋಗೇ ಚ, ಕರಣೇ ಸಮ್ಪದಾನಿಯೇ।
ಸಾಮ್ಯಾವಧಾರಣೇ ಚೇವ, **ನು**ಸದ್ದತ್ಥೇ ನಿವಾರಣೇ।
ತಥಾ ನಿಪಾತಮತ್ತಮ್ಹಿ, **ನೋ**ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪವತ್ತತಿ॥

ಇದಾನಿ ಸಬ್ಬನಾಮಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಮಿಸ್ಸಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ –

ಯೋ ಸೋ, ಯೇ ತೇ। ಯಂ ತಂ, ಯೇ ತೇ। ಯೇನ ತೇನ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಯಾ ಸಾ, ಯಾ ತಾ। ಯಂ ತಂ, ಯಾ ತಾ। ಯಾಯ ತಾಯ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಯಂ ತಂ, ಯಾನಿ ತಾನಿ। ಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಲಿಙ್ಗತ್ತಯಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ।

"ಏಸೋ ಸೋ, ಏತೇ ತೇ। ಅಯಂ ಸೋ, ಇಮೇ ತೇ। ಸೋ ಅಯಂ ತೇ ಇಮೇ"ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾಪಯೋಗಂ ಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಹಿ "ಯೋ ಸೋ ಭಗವಾ ಸಯಮ್ಭೂ ಅನಾಚರಿಯಕೋ। ಏತೇ ತೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಉಭೋ ಅನ್ತೇ ಅನುಪಗಮ್ಮ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಪಟಿಪದಾ ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಾ। ಅಯಂ ಸೋ ಸಾರಥಿ ಏತೀ"ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ವಿಚಿತ್ತಪ್ಪಯೋಗಾ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಇತಿ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಪದಾನಂ ಮಿಸ್ಸಕಪದಮಾಲಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಮಯಾ ಸಬ್ಬತ್ಥಸಿದ್ಧಸ್ಸ, ಸಾಸನೇ ಸಬ್ಬದಸ್ಸಿನೋ।
ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಾಸನೇ ಸುಟ್ಠು, ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಾಯ ಸೋತುನಂ॥

ಅಸಬ್ಬನಾಮನಾಮೇಹಿ, ಸಬ್ಬನಾಮಪದೇಹಿ ವೇ।
ಸಹ ಸಬ್ಬಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, ಸಬ್ಬನಾಮಾನಿ ಪನ್ತಿತೋ॥

ಏತೇಸು ಕತಯೋಗಾನಂ, ಸುಖುಮತ್ಥವಿಜಾನನಂ।
ಅಕಿಚ್ಛಪಟಿವೇಧೇನ, ಭವಿಸ್ಸತಿ ನ ಸಂಸಯೋ॥

ಇತಿ ನವಙ್ಗೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಬ್ಯಪ್ಪಥಗತೀಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ

ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಾಯ ಕತೇ ಸದ್ದನೀತಿಪ್ಪಕರಣೇ

ಸಬ್ಬನಾಮತಂಸದಿಸನಾಮಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ ನಾಮ

ದ್ವಾದಸಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೧೩. ಸವಿನಿಚ್ಛಯಸಙ್ಖ್ಯಾನಾಮನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ

ಇತೋ ಪರಂ ಪವಕ್ಖಾಮಿ, ಸಙ್ಖ್ಯಾನಾಮಿಕಪನ್ತಿಯೋ।
ಭೂಧಾತುಜೇಹಿ ರೂಪೇಹಿ, ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚುಪಯೋಜಿತುಂ॥

ಯಾ ಹಿ ಸಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಮ್ಹೇಹಿ **ಏಕ ದ್ವಿತಿ ಚತು**ಇಚ್ಚೇತೇಸಂ ಸಙ್ಖ್ಯಾಸಬ್ಬನಾಮಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ಕಥಿತಾ, ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಇಧ ಅಸಬ್ಬನಾಮಾನಂ **ಪಞ್ಚ ಛ ಸತ್ತಾ**ದೀನಂ ಸಙ್ಖ್ಯಾನಾಮಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ **ಭೂಧಾತುಮ**ಯೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ರೂಪೇಹಿ ಯೋಜನತ್ಥಂ ವುಚ್ಚತೇ -

ಪಞ್ಚ, ಪಞ್ಚಹಿ, ಪಞ್ಚಭಿ, ಪಞ್ಚನ್ನಂ, ಪಞ್ಚಸು। ಸತ್ತನ್ನಂ ವಿಭತ್ತೀನಂ ವಸೇನ ಞೇಯ್ಯಂ। "ಪಞ್ಚ ಭೂತಾ, ಪಞ್ಚ ಅಭಿಭವಿತಾರೋ, ಪಞ್ಚ ಪುರಿಸಾ, ಪಞ್ಚ ಭೂಮಿಯೋ, ಪಞ್ಚ ಕಞ್ಞಾಯೋ, ಪಞ್ಚ ಭೂತಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಚಿತ್ತಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಛ,** ಛಹಿ, ಛಭಿ, ಛನ್ನಂ, ಛಸು, ಛಸ್ಸು ಇತಿಪಿ। "ಛಸ್ಸು ಲೋಕೋ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ, ಛಸ್ಸು ಕುಬ್ಬತಿ ಸನ್ಥವ"ನ್ತಿ ಹಿ ಪಾಳಿ। **ಸತ್ತ,** ಸತ್ತಹಿ, ಸತ್ತಭಿ, ಸತ್ತನ್ನಂ, ಸತ್ತಸು। **ಅಟ್ಠ,** ಅಟ್ಠಹಿ, ಅಟ್ಠಭಿ, ಅಟ್ಠನ್ನಂ, ಅಟ್ಠಸು। **ನವ,** ನವಹಿ, ನವಭಿ, ನವನ್ನಂ, ನವಸು। **ದಸ,** ದಸಹಿ, ದಸಭಿ, ದಸನ್ನಂ, ದಸಸು। ಏವಂ **ಏಕಾದಸ**। **ದ್ವಾದಸ, ಬಾರಸ**। **ತೇರಸ, ತೇದಸ, ತೇಳಸ**। **ಚತುದ್ದಸ, ಚುದ್ದಸ**। **ಪಞ್ಚದಸ, ಪನ್ನರಸ**। **ಸೋಳಸ**। **ಸತ್ತರಸ**। **ಅಟ್ಠಾರಸ,** ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ, ಅಟ್ಠಾರಸಭಿ, ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ, ಅಟ್ಠಾರಸಸು। ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಬಹುವಚನವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಏಕೂನವೀಸತಿ, ಏಕೂನವೀಸಂ ಇಚ್ಚಾದಿಪಿ। ಏಕೂನವೀಸಾಯ, ಏಕೂನವೀಸಾಯಂ, ಏಕೂನವೀಸ ಭಿಕ್ಖೂ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಏಕೂನವೀಸಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಸ್ಸತಿ, ಏವಂ "ಕಞ್ಞಾಯೋ ಚಿತ್ತಾನೀ"ತಿ ಚ ಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಏಕೂನವೀಸಾಯ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಧಮ್ಮೋ ದೇಸಿತೋ, ಏಕೂನವೀಸಾಯ ಕಞ್ಞಾಹಿ ಕತಂ, ಏಕೂನವೀಸಾಯ ಚಿತ್ತೇಹಿ ಕತಂ, ಏಕೂನವೀಸಾಯ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಚೀವರಂ ದೇತಿ, ಏಕೂನವೀಸಾಯ ಕಞ್ಞಾನಂ ಧನಂ ದೇತಿ, ಏಕೂನವೀಸಾಯ ಚಿತ್ತಾನಂ ರುಚ್ಚತಿ, ಏಕೂನವೀಸಾಯ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಅಪೇತಿ । ಏವಂ ಕಞ್ಞಾಹಿ ಚಿತ್ತೇಹಿ। ಏಕೂನವೀಸಾಯ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸನ್ತಕಂ, ಏವಂ ಕಞ್ಞಾನಂ ಚಿತ್ತಾನಂ। ಏಕೂನವೀಸಾಯಂ ಭಿಕ್ಖೂಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಂ। ಏವಂ "ಕಞ್ಞಾಸು ಚಿತ್ತೇಸೂ"ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಏಕೂನವೀಸತಿ,** ಏಕೂನವೀಸತಿಂ, ಏಕೂನವೀಸತಿಯಾ, ಏಕೂನವೀಸತಿಯಂ।

ವೀಸತಿ, ವೀಸತಿಂ, ವೀಸತಿಯಾ, ವೀಸತಿಯಂ। **ವೀಸ,** ವೀಸಂ, ವೀಸಾಯ, ವೀಸಾಯಂ। ತಥಾ **ಏಕವೀಸ ದ್ವಾವೀಸ ಬಾವೀಸ ತೇವೀಸ ಚತುವೀಸ** ಇಚ್ಚಾದೀಸುಪಿ। **ತಿಂಸ,** ತಿಂಸಂ, ತಿಂಸಾಯ, ತಿಂಸಾಯಂ। **ಚತ್ತಾಲೀಸ,** ಚತ್ತಾಲೀಸಂ, ಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ, ಚತ್ತಾಲೀಸಾಯಂ। **ಚತ್ತಾರೀಸ** ಇಚ್ಚಾದಿಪಿ। **ಪಞ್ಞಾಸ,** ಪಞ್ಞಾಸಂ, ಪಞ್ಞಾಸಾಯ, ಪಞ್ಞಾಸಾಯಂ। **ಪಣ್ಣಾಸ,** ಪಣ್ಣಾಸಂ, ಪಣ್ಣಾಸಾಯ, ಪಣ್ಣಾಸಾಯಂ। **ಸಟ್ಠಿ,** ಸಟ್ಠಿಂ, ಸಟ್ಠಿಯಾ, ಸಟ್ಠಿಯಂ। **ಸತ್ತತಿ,** ಸತ್ತತಿಂ, ಸತ್ತತಿಯಾ, ಸತ್ತತಿಯಂ। **ಸತ್ತರಿ** ಇಚ್ಚಾದಿಪಿ। **ಅಸೀತಿ,** ಅಸೀತಿಂ, ಅಸೀತಿಯಾ, ಅಸೀತಿಯಂ। **ನವುತಿ**। ನವುತಿಂ, ನವುತಿಯಾ, ನವುತಿಯಂ।

ಇತ್ಥಞ್ಚ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾರೂಪಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ಏಕೂನವೀಸೇಹಿ, ಏಕೂನವೀಸಾನಂ, ಏಕೂನವೀಸೇಸು। "ಛನ್ನವುತೀನ"ನ್ತಿ ಚ ಆದಿನಾಪಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾರೂಪಾನಂ ಕತ್ಥಚಿ ದಸ್ಸನತೋ ಕೇಚಿ ಸದ್ದಸತ್ಥವಿದೂ **ಊನವೀಸತಿ**ಸದ್ದಂ ಸಬ್ಬದಾಪಿ ಏಕವಚನನ್ತಮಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಮೇವ ಪಯುಞ್ಜನ್ತಿ। ಕೇಚಿ "**ವೀಸತಿ**ಆದಯೋ ಆ**ನವುತಿ** ಏಕವಚನನ್ತಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನಾಹು -

"ಸದ್ದಾ ಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಸಙ್ಖ್ಯಾಸು, ಏಕತ್ತೇ **ವೀಸತಾ**ದಯೋ।
ಸಙ್ಖ್ಯತ್ಥೇ ದ್ವಿಬಹುತ್ತಮ್ಹಿ, ತಾ ತು ಚಾ**ನವುತಿ**ತ್ಥಿಯೋ"ತಿ॥

ಏತ್ಥ ದ್ವಿವಚನಂ ಛಡ್ಡೇತಬ್ಬಂ ಬುದ್ಧವಚನೇ ತದಭಾವತೋ। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಚ ತೇಸಂ ಯಥಾವುತ್ತವಚನಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸಂ ಪತ್ವಾ ಯುಜ್ಜತಿ, ಕಿಞ್ಚಿ ಪನ ಪತ್ವಾ ನ ಯುಜ್ಜತಿ **ವೀಸತಿವೀಸಂತಿಂಸಂ**ಇಚ್ಚಾದೀನಞ್ಹಿ ಸಙ್ಖ್ಯತ್ಥಾನಂ ಸದ್ದಾನಂ ಬಹುವಚನಪ್ಪಯೋಗವಸೇನಪಿ ಪಾಳಿಯಂ ದಸ್ಸನತೋ , **ಕಚ್ಚಾಯನೇ** ಚ **ಯೋ**ವಚನಸಮ್ಭೂತರೂಪವನ್ತತಾದಸ್ಸನತೋ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಯಥಾಪಾವಚನಞ್ಚ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವೇ ತೇಸಮೇಕವಚನನ್ತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ **ಅತ್ಥಿ ನತ್ಥಿ**ಸದ್ದಾನಂ ವಿಯ।

ಅತ್ಥಿನತ್ಥಿಸದ್ದಾ ಹಿ ನಿಪಾತತತ್ತಾ ಏಕತ್ತೇಪಿ ಬಹುತ್ತೇಪಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ "ಪುತ್ತಾ ಮತ್ಥಿ ಧನಮ್ಮತ್ಥಿ। ನತ್ಥಿ ಅತ್ತಸಮಂ ಪೇಮಂ। ನತ್ಥಿ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"ತಿಆದೀಸು। ಅಲಿಙ್ಗತ್ತೇಪಿ ಪನೇತೇಸಂ ಕತ್ಥಚಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವೋ ದಿಟ್ಠೋ। **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಹಿ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ** ಅನುಧಮ್ಮಚಕ್ಕವತ್ತಿನಾ ವೋಹಾರಕುಸಲೇನ ವೋಹಾರಕುಸಲಸಾಧಕೇನ "ಅತ್ಥಿಯಾ ನವ। ನತ್ಥಿಯಾ ನವಾ"ತಿ ಏಕವಚನನ್ತಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗರೂಪಂ ದಸ್ಸಿತಂ, ತಸ್ಮಾ **ವೀಸತಿವೀಸತಿ**ಮಿಚ್ಚಾದೀನಮ್ಪಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಯಥಾಪಾವಚನಞ್ಚ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವೇ ಏಕವಚನನ್ತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತತ್ಥೇಕೇ "ಹೇತುಯಾ ಅಧಿಪತಿಯಾ"ತಿ ಚ ಇದಂ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ। ತಮ್ಮತಿವಸೇನ "ಹೇತುಮ್ಹಿ ಅಧಿಪತಿಮ್ಹೀ"ತಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭಾವೋ ಪಟಿಪಾದೇತಬ್ಬೋ, "ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇ ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೇ" ಇಚ್ಚೇವತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ "ಹೇತುಯಾ ಅಧಿಪತಿಯಾ"ತಿ ದ್ವಯಮಿದಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗರೂಪಪಟಿಭಾಗಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗರೂಪನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ "ಹೇತುಯೋ ಜನ್ತುಯೋ"ತಿಆದೀನಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗರೂಪಪಟಿಭಾಗಾನಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗರೂಪಾನಮ್ಪಿ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ, "ಅತ್ಥಿಯಾ ನತ್ಥಿಯಾ"ತಿ ಇದಂ ಪನ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ **ಅತ್ಥಿ ನತ್ಥಿ**ಸದ್ದಾನಂ ಅಲಿಙ್ಗಭೇದತ್ತಾ। ನ ಹಿ **ಅತ್ಥಿ ನತ್ಥಿ**ಸದ್ದಾ ತೀಸು ಲಿಙ್ಗೇಸು ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಅನ್ತೋಗಧಾ। ಏತೇಸು ಹಿ **ಅತ್ಥಿ**ಸದ್ದೋ ಆಖ್ಯಾತನಿಪಾತವಸೇನ ಭಿಜ್ಜತಿ "ಅತ್ಥಿ ಸನ್ತಿ ಸಂವಿಜ್ಜತಿ। ಅತ್ಥಿಖೀರಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ"ತಿಆದೀಸು , **ನತ್ಥಿ**ಸದ್ದೋ ಪನ ನಿಪಾತೋಯೇವ। ಇಚ್ಚೇವಂ **ಅತ್ಥಿ ನತ್ಥಿ**ಸದ್ದಾನಂ ನಿಪಾತಾನಞ್ಚ ಲಿಙ್ಗವಚನವಸೇನ ಕಥನಂ ಯುಜ್ಜತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ಏಕತ್ತಾದಿವಸೇನ ಚ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

"ಸದಿಸಂ ತೀಸು ಲಿಙ್ಗೇಸು, ಸಬ್ಬಾಸು ಚ ವಿಭತ್ತಿಸು।
ವಚನೇಸು ಚ ಸಬ್ಬೇಸು, ಯಂ ನ ಬ್ಯೇತಿ **ತದಬ್ಯಯ"**ನ್ತಿ॥

ಏತ್ಥ ಸಿಯಾ - ನನು ಚ ಭೋ "ಅತ್ಥಿ ಸಕ್ಕಾ ಲಬ್ಭಾ ಇಚ್ಚೇತೇ ಪಠಮಾಯಾ"ತಿ ವಚನತೋ **ಅತ್ಥಿ**ಸದ್ದೋ ಪಠಮಾಯ ವಿಭತ್ತಿಯಾ ಯುತ್ತೋ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಕಸ್ಮಾ "ಸದಿಸಂ ತೀಸು ಲಿಙ್ಗೇಸೂ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಂ **ಅತ್ಥಿ**ಸದ್ದೋ ಪಠಮಾಯ ವಿಭತ್ತಿಯಾ ಯುತ್ತೋ, ತಥಾ **ನತ್ಥಿ**ಸದ್ದೋ **ಅತ್ಥಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ ವಚನಲೇಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ ಯುಗಳಪದತ್ತಾ ಚ। ಇದಂ ಪನ "ಸದಿಸಂ ತೀಸು ಲಿಙ್ಗೇಸೂ"ತಿಆದಿವಚನಂ ಉಪಸಗ್ಗನಿಪಾತಸಙ್ಖಾತೇ ಅಸಙ್ಖ್ಯಸದ್ದೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಏಕೇಕಮಸಙ್ಖ್ಯಸದ್ದಂ ಸನ್ಧಾಯ। ತಥಾ ಹಿ "ಅಸಙ್ಖ್ಯ"ನ್ತಿ ಚ "ಅಬ್ಯಯಾ"ತಿ ಚ ಲದ್ಧವೋಹಾರೇಸು ಉಪಸಗ್ಗನಿಪಾತೇಸು **ಉಪಸಗ್ಗಾ** ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಬ್ಬವಿಭತ್ತಿವಚನಕಾ। **ನಿಪಾತಾನಂ** ಪನ ಏಕಚ್ಚೇ ಪಠಮಾದೀಸು ಯಥಾರಹಂ ವಿಭತ್ತಿಯುತ್ತಾ, ಏಕಚ್ಚೇ ಅವಿಭತ್ತಿಯುತ್ತಾ। ತತ್ಥ ಯೇ ಯದಗ್ಗೇನ ವಿಭತ್ತಿಯುತ್ತಾ, ತೇ ತದಗ್ಗೇನ ತಬ್ಬಚನಕಾ। ಉಪಸಗ್ಗನಿಪಾತೇಸು ಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ "ಇದಂ ನಾಮ ವಚನ"ನ್ತಿ ಲದ್ಧುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಕವಸೇನ ಪನ "ಸದಿಸಂ ತೀಸು ಲಿಙ್ಗೇಸೂ"ತಿಆದಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಚ್ಚಾಯನಾಚರಿಯೇನಪಿ** ಇಮಮೇವತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಸಬ್ಬಾಸಮಾವುಸೋಪಸಗ್ಗನಿಪಾತಾದೀಹಿ ಚಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ **ಆವುಸೋ**ಸದ್ದತೋ ಸಬ್ಬಾಪಿ ವಿಭತ್ತಿಯೋ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ಆಲಪನತ್ಥವಾಚಕತ್ತಾ ಏಕವಚನಿಕಅನೇಕವಚನಿಕಾ ಪಠಮಾವಿಭತ್ತಿಯೋಯೇವ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಅಯಮಸ್ಮಾಕಂ ಖನ್ತಿ।

ಕೇಚಿ ಪನ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ನಿಪಾತೇಹಿ ಸಬ್ಬವಿಭತ್ತಿಲೋಪಂ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। **"ಅತ್ಥಿ ಸಕ್ಕಾ ಲಬ್ಭಾ** ಇಚ್ಚೇತೇ ಪಠಮಾಯ। **ದಿವಾ ಭಿಯ್ಯೋ ನಮೋ** ಇಚ್ಚೇತೇ ಪಠಮಾಯ ಚ ದುತಿಯಾಯ ಚಾ"ತಿಆದಿವಚನತೋ, ಪದಪೂರಣಮತ್ತಾನಞ್ಚ ಅವಿಭತ್ತಿಯುತ್ತಾನಂ **ಅಥ ಖಲು ವತ ವಥ** ಇಚ್ಚಾದೀನಂ ನಿಪಾತಾನಂ ವಚನತೋ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಸಿಯಾ "ನನು ಚ ಭೋ

ಅವಿಭತ್ತಿಯುತ್ತಾನಮ್ಪಿ ನಿಪಾತಾನಂ ಸಮ್ಭವತೋ **ಅತ್ಥಿ ನತ್ಥಿ**ಸದ್ದಾನಂ ಅವಿಭತ್ತಿಕೋ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕಾತಬ್ಬೋ, ಅಥ ಕಿಮತ್ಥಂ 'ಅತ್ಥಿಯಾ ನವ, ನತ್ಥಿಯಾ ನವಾ'ತಿ ಸವಿಭತ್ತಿಕೋ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ"ತಿ? ಸಬ್ಬಥಾ ವಿಭತ್ತೀಹಿ ವಿನಾ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿದ್ದಿಸಿತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾತಿ।

ಯದಿ ಏವಂ "ಅತ್ಥಿ ಸಕ್ಕಾ ಲಬ್ಭಾ ಇಚ್ಚೇತೇ ಪಠಮಾಯಾ"ತಿ ವಚನತೋ **ಅತ್ಥಿ ನತ್ಥಿ**ಸದ್ದಾ ಉತ್ತಾಯ ಪಠಮಾಯ ವಿಭತ್ತಿಯಾ ವಸೇನ ಪಠಮಾವಿಭತ್ತಿಕಾಯೇವ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಾ, ಏವಮಕತ್ವಾ ಕಸ್ಮಾ ಸತ್ತಮ್ಯನ್ತವಸೇನ "ಅತ್ಥಿಯಾ ನತ್ಥಿಯಾ"ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ, **ಅತ್ಥಿ ನತ್ಥಿ**ಸದ್ದಾ ಪಠಮಾವಿಭತ್ತಿಯುತ್ತಾಯೇವ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಾ, ತಥಾಪಿ "ಅತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೇ ನವ, ನತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೇ ನವಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಪರಿದೀಪನೇ ಪಠಮಾಯ ಓಕಾಸೋ ನತ್ಥಿ, ಸತ್ತಮಿಯಾಯೇವ ಪನ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ "ಅತ್ಥಿಯಾ ನವ, ನತ್ಥಿಯಾ ನವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇತಿ **ಅತ್ಥಿಯಾನತ್ಥಿಯಾ**ಸದ್ದಾನಂ ಸತ್ತಮ್ಯನ್ತಭಾವೇ ಸಿದ್ಧೇಯೇವ ತತಿಯಾಚತುತ್ಥೀಪಞ್ಚಮೀಛಟ್ಠಿಯನ್ತಭಾವೋಪಿ ಸಿದ್ಧೋಯೇವ **ಹೋತಿ**। ತಸ್ಮಾ "ಅತ್ಥಿಭಾವೋ ಅತ್ಥಿತಾ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಅತ್ಥಿಯಾ ಭಾವೋ **ಅತ್ಥಿಭಾವೋ,** ನತ್ಥಿಯಾ ಭಾವೋ **ನತ್ಥಿಭಾವೋ,** ಅತ್ಥಿಯಾ ಭಾವೋ **ಅತ್ಥಿತಾ**ತಿಆದಿನಾ ಸಮಾಸತದ್ಧಿತವಿಗ್ಗಹೋ ಅವಸ್ಸಮಿಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ। ಯದಿದಮಮ್ಹೇಹಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ "ಪಾಳಿಯಾ ವಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಪಾಳಿನಯಾನುಸಾರೇನ ವುತ್ತತ್ತಾತಿ।

ಏವಂ ಹೋತು, ಕಸ್ಮಾ ಭೋ "ಅತ್ಥಿಯಾ, ನತ್ಥಿಯಾ"ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ನನು ನಿಪಾತೋಪಸಗ್ಗಾ ಅಲಿಙ್ಗಭೇದಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ಇದಂ ಪನ ಠಾನಂ ಅತೀವ ಸುಖುಮಂ, ತಥಾಪಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾನುಭಾವಞ್ಞೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಬ್ರೂಮ। ಯಥಾ ಹಿ **ವೀಸತಿ**ಇಚ್ಚಾದೀನಂ ಸಙ್ಖ್ಯಾಸದ್ದಾನಂ ಸರೂಪತೋ ಅದಬ್ಬವಾಚಕತ್ತೇಪಿ ದಬ್ಬವಾಚಕಾನಂ **ಲತಾಮತಿರತ್ತಿಇತ್ಥೀ ಯಾಗುವಧೂ**ಸದ್ದಾನಂ ವಿಯ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವೋ ಸದ್ದಸತ್ಥವಿದೂಹಿ ಅನುಮತೋ, ಏವಂ ಅದಬ್ಬವಾಚಕತ್ತೇಪಿ **ಅತ್ಥಿ ನತ್ಥಿ**ಸದ್ದಾನಂ ಕತ್ಥಚಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭಾವೋ ಸದ್ಧಮ್ಮವಿದೂಹಿ ಅನುಮತೋ। ತೇನಾಹ ಆಯಸ್ಮಾ **ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ** "ಅತ್ಥಿಯಾ ನವ, ನತ್ಥಿಯಾ ನವಾ"ತಿ। ಅಥ ವಾ "ಅತ್ಥಿಯಾ, ನತ್ಥಿಯಾ"ತಿ ಇಮಾನಿ ಲಿಙ್ಗಭಾವವಿನಿಮುತ್ತಾನಿ ಸತ್ತಮಿಯನ್ತಾನಿ ನಿಪಾತಪದಾನೀತಿಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ, ನ ಏತ್ಥ ಚೋದೇತಬ್ಬಂ, ಏವರೂಪಾನಿ ನಿಪಾತಪದಾನಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ವುತ್ತಾನಿ ನ ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಛಡ್ಡೇತಬ್ಬಮಿದಂ ವಚನನ್ತಿ।

ಪಾವಚನಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಗರೂಹಿ ಅನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನಿಪಿ ಅನೇಕವಿಹಿತಾನಿ ನಿಪಾತಪದಾನಿ ಸನ್ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ನಾಪಿ "ಹೇತುಯಾ, ಅಧಿಪತಿಯಾ, ಅತ್ಥಿಯಾ, ನತ್ಥಿಯಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು "ಅಪಸದ್ದಾ ಇಮೇ"ತಿ ವಿರೋಧೋ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬೋ। ನ ಹಿ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನುಭಾವೇನ ಪಾರಮಿತಾಪುಞ್ಞೇನ ನಿಪ್ಫನ್ನೇನ ಅನಾವರಣಞಾಣೇನ ಸಬ್ಬಂ ಞೇಯ್ಯಮಣ್ಡಲಂ ಹತ್ಥತಲೇ ಆಮಲಕಂ ವಿಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ಪಸ್ಸತೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ವಚನೇ ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಾಚಾವಿಪ್ಪಲಾಪೋ ಅವಸ್ಸಂ ಲಬ್ಭತೀತಿ। ನನು ಚ ಭೋ "ಹೇತುಯಾ, ಅಧಿಪತಿಯಾ, ಅತ್ಥಿಯಾ, ನತ್ಥಿಯಾ"ತಿ ಚ ಇದಂ **ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರ**ವಚನಂ ತೇನ ನಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ। ತಥಾಗತೇನ ಹಿ ತಾವತಿಂಸಭವನೇ ದೇಸಿತಕಾಲೇ ಇಮಾನಿ ಪದಾನಿ ನ ಸನ್ತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಕಸ್ಮಾ "ಬುದ್ಧವಚನ"ನ್ತಿ ವದಥಾತಿ? ಬುದ್ಧವಚನಂಯೇವ ನಾಮ। ಆಯಸ್ಮತೋ ಹಿ ಸಾರಿಪುತ್ತಸ್ಸ ತಥಾಗತೇನ ನಯೋ ದಿನ್ನೋ, ತೇನಪಿ ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದೇನ ಸತ್ಥುಕಪ್ಪೇನ ಅಗ್ಗಸಾವಕೇನ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಾ ನಯಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಸುರೋಪಿತಂ ಕತಂ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಹಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಪ್ಪತ್ತಾ ಅರಿಯಾ ದುನ್ನಿರುತ್ತಿಂ ನ ವದನ್ತಿ ನಿರುತ್ತಿಪಭೇದಸ್ಮಿಂ ಸುಕುಸಲತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞೇಸಮವಿಸಯೋ ಏಸ ಅರಿಯಾನಂ ವೋಹಾರೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ **ಸತಾ**ದೀನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾ ವುಚ್ಚತೇ -

ಸತಂ, ಸತಾನಿ, ಸತಾ। ಸತಂ, ಸತಾನಿ, ಸತೇ। ಸತೇನ, ಸತೇಹಿ, ಸತೇಭಿ। ಸತಸ್ಸ, ಸತಾನಂ। ಸತಾ, ಸತಸ್ಮಾ, ಸತಮ್ಹಾ, ಸತೇಹಿ, ಸತೇಭಿ। ಸತಸ್ಸ, ಸತಾನಂ। ಸತೇ, ಸತಸ್ಮಿಂ, ಸತಮ್ಹಿ, ಸತೇಸು। ಏವಂ **ಸಹಸ್ಸಂ,** ಸಹಸ್ಸಾನೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ದಸಸಹಸ್ಸಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ದಸಸತಸಹಸ್ಸನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಪಯೋಗೋ "ಸತಂ ಭಿಕ್ಖೂ, ಸತಂ

ಇತ್ಥಿಯೋ, ಸತಂ ಚಿತ್ತಾನಿ। ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸತಂ, ಇತ್ಥೀನಂ ಸತಂ, ಚಿತ್ತಾನಂ ಸತಂ। ಸಹಸ್ಸಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಇತ್ಥಞ್ಚ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ಸದ್ದರೂಪಾನಿ ಭವನ್ತಿ। **ಕೋಟಿ,** ಕೋಟೀ, ಕೋಟಿಯೋ। **ರತ್ತಿ**ನಯೇನ ಞೇಯ್ಯಂ।

ಏಕಪ್ಪಭುತಿತೋ ಯಾವ, ದಸಕಾ ಯಾ ಪವತ್ತತಿ।
ಸಙ್ಖ್ಯಾ ತಾವ ಸಾ ಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯ-ಪ್ಪಧಾನಾತಿ ಗರೂ ವದುಂ॥

ವೀಸತಿತೋ ಯಾವ ಸತಾ, ಯಾ ಸಙ್ಖ್ಯಾ ತಾವ ಸಾ ಪನ।
ಸಙ್ಖ್ಯಾಪ್ಪಧಾನಾ ಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯ-ಪ್ಪಧಾನಾತಿ ಚ ವಣ್ಣಯುಂ॥

ಅಪಿಚ -

ವೀಸತೋ ಯಾವ **ಕೋಟಿ**ಯಾ, ಸಙ್ಖ್ಯಾ ತಾವ ಹಿ ಸಾ ಖಲು।
ಸಙ್ಖ್ಯಾಪ್ಪಧಾನಾ ಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯ-ಪ್ಪಧಾನಾ ಚಾತಿ ನಿದ್ದಿಸೇ॥

ತಥಾ ಹಿ "ಅಸೀತಿ ಕೋಟಿಯೋ ಹಿತ್ವಾ, ಹಿರಞ್ಞಸ್ಸಾಪಿ ಪಬ್ಬಜಿ"ನ್ತಿ, "ಖೀಣಾಸವಾ ವೀತಮಲಾ, ಸಮಿಂಸು ಸತಕೋಟಿಯೋ"ತಿ ಚ ಪಾಳಿ ದಿಸ್ಸತಿ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಙ್ಖ್ಯಾಸದ್ದರೂಪಾನಂ ಪಾಕಟೀಕರಣೇನ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಸುಖುಮಞಾಣಪಟಿಲಾಭತ್ಥಂ ಸಾಟ್ಠಕಥಂ **ಉದಾನಪಾಳಿ**ಪ್ಪದೇಸಂ ಅಞ್ಞಞ್ಚ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸಮಟ್ಠಕಥಾವಚನಞ್ಚ ಆಹರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮಿ -

"ಯೇಸಂ ಖೋ ವಿಸಾಖೇ ಸತಂ ಪಿಯಾನಿ, ಸತಂ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖಾನಿ, ಯೇಸಂ ನವುತಿ ಪಿಯಾನಿ, ನವುತಿ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖಾನಿ। ಯೇಸಂ ಅಸೀತಿ…ಪೇ॰… ಯೇಸಂ ಸತ್ತತಿ। ಯೇಸಂ ಸಟ್ಠಿ। ಯೇಸಂ ಪಞ್ಞಾಸಂ, ಯೇಸಂ ಚತ್ತಾರೀಸಂ, ಯೇಸಂ ತಿಂಸಂ। ಯೇಸಂ ಖೋ ವಿಸಾಖೇ ವೀಸಂ ಪಿಯಾನಿ, ವೀಸತಿ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖಾನಿ। ಯೇಸಂ ದಸ। ಯೇಸಂ ನವ। ಯೇಸಂ ಅಟ್ಠ। ಯೇಸಂ ಸತ್ತ। ಯೇಸಂ ಛ। ಯೇಸಂ ಪಞ್ಚ। ಯೇಸಂ ಚತ್ತಾರಿ। ಯೇಸಂ ತೀಣಿ। ಯೇಸಂ ದ್ವೇ। ಯೇಸಂ ಏಕಂ ಪಿಯಂ, ತೇಸಂ ಏಕಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ।

ತತ್ಥ **ಸತಂ ಪಿಯಾನೀ**ತಿ ಸತಂ ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬವತ್ಥೂನಿ। "ಸತಂ ಪಿಯ"ನ್ತಿಪಿ ಕೇಚಿ ಪಠನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಸ್ಮಾ **ಏಕತೋ** ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ **ದಸ,** ತಾವ ಸಙ್ಖ್ಯಾಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಪ್ಪಧಾನಾ, ತಸ್ಮಾ "ಯೇಸಂ ದಸ ಪಿಯಾನಿ, ದಸ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಾಳಿ ಆಗತಾ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಯೇಸಂ ದಸ ಪಿಯಾನಂ, ದಸ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಠನ್ತಿ, ತಂ ನ ಸುನ್ದರಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ **ವೀಸತಿ**ತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ **ಸತಂ,** ತಾವ ಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಪ್ಪಧಾನಾ ಸಙ್ಖ್ಯಾಪ್ಪಧಾನಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥಾಪಿ ಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಪ್ಪಧಾನಂಯೇವ ಗಹೇತ್ವಾ "ಯೇಸಂ ಖೋ ವಿಸಾಖೇ ಸತಂ ಪಿಯಾನಿ, ಸತಂ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಾಳಿ ಆಗತಾ। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಚ ಯೇಸಂ ಏಕಂ ಪಿಯಂ, ಏಕಂ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಪಾಠೋ, ನ ಪನ ದುಕ್ಖಸ್ಸಾತಿ। ಏಕಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಪದಕ್ಕಮೇ ಏಕರಸಾವ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾ ಹೋತೀತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತನಯಾವ ಪಾಳಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಯಂ ತಾವ ಸಾಟ್ಠಕಥೋ ಉದಾನಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸೋ।

ಇದಾನಿ ಅಞ್ಞೋ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಪಾಠಪ್ಪದೇಸೋ ಚ ನೀಯತೇ -

"ಸತಂ ಹತ್ಥೀ ಸತಂ ಅಸ್ಸಾ, ಸತಂ ಅಸ್ಸತರೀರಥಾ।
ಸತಂ ಕಞ್ಞಾ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಆಮುಕ್ಕಮಣಿಕುಣ್ಡಲಾ।

ಏಕಸ್ಸ ಪದವೀತಿಹಾರಸ್ಸ, ಕಲಂ ನಾಗ್ಘನ್ತಿ ಸೋಳಸಿ"ನ್ತಿ

ಪಾಳಿ। ಏತ್ಥ "ಸತಂ ಹತ್ಥೀ"ತಿಆದೀನಿ ವಿಸೇಸಿತಾನಿ, "ಸಹಸ್ಸಾನೀ"ತಿ ವಿಸೇಸನಂ, ತಸ್ಮಾ **ಸತಂ**ಸದ್ದಂ **ಸಹಸ್ಸ**ಸದ್ದೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ "ಹತ್ಥೀ"ತಿಆದೀನಿ ಪನ ಉಪಪದಂ ಕತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಹತ್ಥೀ ಸತಂ ಸಹಸ್ಸಾನಿ। ಅಸ್ಸಾ ಸತಂ ಸಹಸ್ಸಾನಿ। ಅಸ್ಸತರೀರಥಾ ಸತಂ ಸಹಸ್ಸಾನಿ। ಆಮುಕ್ಕಮಣಿಕುಣ್ಡಲಾ ಕಞ್ಞಾ ಸತಂ ಸಹಸ್ಸಾನಿ। ಇದಂ ಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಪ್ಪಧಾನವಸೇನತ್ಥಗಹಣಂ। ಸಙ್ಖ್ಯಾಪ್ಪಧಾನವಸೇನ ಪನ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ "ಹತ್ಥೀನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ಅಸ್ಸಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ಅಸ್ಸತರೀರಥಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ಆಮುಕ್ಕಮಣಿಕುಣ್ಡಲಾನಂ ಕಞ್ಞಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸ"ನ್ತಿ। ಅಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ। "ಯೋಜನಾನಂ ಸತಾನುಚ್ಚೋ, ಹಿಮವಾ ಪಞ್ಚ ಪಬ್ಬತೋ"ತಿ ಅಯಮಟ್ಠಕಥಾಪಾಠೋ। ಏತ್ಥ "ಪಞ್ಚಾ"ತಿ ಸದ್ದಂ **ಸತ**ಸದ್ದೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ "ಸಿಪ್ಪಿಕಾನಂ ಸತಂ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯ ಹಿಮವಾ ಪಬ್ಬತೋ ಯೋಜನಾನಂ ಪಞ್ಚ ಸತಾನಿ ಉಚ್ಚೋತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾಪ್ಪಧಾನವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। "ಪಞ್ಚ ಸತಾನೀ"ತಿ ಚ ಅದ್ಧುನೋ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗವಸೇನ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। ಅಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ। **ಸತ**ಮಿತಿ ಸದ್ದೋ "ಸತಂ ಹೋಮಿ, ಸಹಸ್ಸಂ ಹೋಮೀ"ತಿಆದೀಸು ಏಕವಚನೋ। "ಅಥೇತ್ಥೇಕಸತಂ ಖತ್ಯಾ, ಅನುಯನ್ತಾ ಯಸಸ್ಸಿನೋ"ತಿಆದೀಸು ಬಹುವಚನೋ। ಏವಂ **ಸಹಸ್ಸಾ**ದೀನಮ್ಪಿ ಏಕವಚನಬಹುವಚನತಾ ಲಬ್ಭತಿ। ತಥಾ ಹಿ "ಭಿಯ್ಯೋ ನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ಯಕ್ಖಾನಂ ಪಯಿರುಪಾಸತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಸತಸಹಸ್ಸ"ನ್ತಿ ಏಕವಚನಂ। "ಪರೋಸಹಸ್ಸಂ ಖೋ ಪನಸ್ಸ ಪುತ್ತಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ **ಸಹಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಬಹುವಚನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

"ಕಪ್ಪೇ ಚ ಸತಸಹಸ್ಸೇ, ಚತುರೋ ಚ ಅಸಙ್ಖಿಯೇ।
ಅಮರಂ ನಾಮ ನಗರಂ, ದಸ್ಸನೇಯ್ಯಂ ಮನೋರಮ"ನ್ತಿ

ಪಾಳಿ। ಏತ್ಥ "ಕಪ್ಪೇ ಚ ಸತಸಹಸ್ಸೇ ಚತುರೋ ಚ ಅಸಙ್ಖಿಯೇತಿ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗಬಹುವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ "ಮಹಾಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅಸಙ್ಖಿಯಾನಂ ಮತ್ಥಕೇ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ, "ಮತ್ಥಕೇ"ತಿ ಚೇತ್ಥ ವಚನಸೇಸೋ। "ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅಸಙ್ಖಿಯಾನಂ ಮತ್ಥಕೇ"ಇಚ್ಚೇವತ್ಥೋ। ಅಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ।

"ಕಪ್ಪೇ ಚ ಸತಸಹಸ್ಸೇ, ಚತುರೋ ಚ ಅಸಙ್ಖಿಯೇ।
ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಯಂ ಚರಿತಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಬೋಧಿಪಾಚನ"ನ್ತಿ

ಪಾಳಿ। ಏತ್ಥ "ಕಪ್ಪೇ"ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗವಸೇನ ಉಪಯೋಗಬಹುವಚನಂ। "ಸತಸಹಸ್ಸೇ ಕಪ್ಪೇ"ತಿ **ಕಪ್ಪ**ಸದ್ದಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಚಾಯಂ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ ಉಪಯೋಗನಿದ್ದೇಸೋ ಚ। ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಞ್ಹಿ ಇದಂ **ಕಪ್ಪ**ಸದ್ದೇನ। "ಚತುರೋ ಚ ಅಸಙ್ಖಿಯೇ"ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗವಸೇನ ಉಪಯೋಗಬಹುವಚನಾನಿ। ಕಸ್ಸ ಪನ ಅಸಙ್ಖಿಯೇತಿ? ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಅವುತ್ತತ್ತಾ ಕಪ್ಪಸ್ಸ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪಕರಣತೋ "ಕಪ್ಪಾನ"ನ್ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೇವ। ನ ಹಿ ವುತ್ತಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅವುತ್ತಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಗಹಣಂ ಯುತ್ತನ್ತಿ। **ಚ**ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ "ಮಹಾಕಪ್ಪಾನಂ ಚತುರೋ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇ ಸತಸಹಸ್ಸೇ ಚ ಮಹಾಕಪ್ಪೇ"ತಿ। ಅಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ।

"ಘಟಾನೇಕಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಕುಮ್ಭೀನಞ್ಚ ಸತಾ ಬಹೂ"ತಿ ಪಾಳಿ। ಏತ್ಥ **ಘಟಾ**ತಿ ಘಟಾನಂ। ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಹಿ ಇದಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ। "ಘಟಾನಂ ಅನೇಕಸಹಸ್ಸಾನಿ" ಇಚ್ಚೇವತ್ಥೋ। **ಕುಮ್ಭೀನಞ್ಚ ಸತಾ ಬಹೂ**ತಿ ಅನೇಕಾನಿ ಚ ಕುಮ್ಭೀನಂ ಸತಾನಿ। ಏತ್ಥ **ನಿಕಾರಲೋಪೋ** ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ।

"ದಸವೀಸಸಹಸ್ಸಾನಂ , ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹು।

ಏಕದ್ವಿನ್ನಂ ಅಭಿಸಮಯೋ, ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖ್ಯಿಯೋ”ತಿ

ಪಾಳಿ। ಏತ್ಥ **ದಸವೀಸಸಹಸ್ಸಾನ**ನ್ತಿ ದಸಸಹಸ್ಸಾನಂ ವೀಸಸಹಸ್ಸಾನಞ್ಚ। **ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ**ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧೋ। **ಏಕದ್ವಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಸೀಸಮತ್ತಕಥನಂ, ತೇನ “ಏಕಸ್ಸ ಚೇವ ದ್ವಿನ್ನಞ್ಚ ತಿಣ್ಣಂ ಚತುನ್ನಂ…ಪೇ॰… ದಸನ್ನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ।

“ಚತ್ತಾರಿ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಮಹಿದ್ಧಿಕಾ।
ದೀಪಙ್ಕರಂ ಲೋಕವಿದುಂ, ಪರಿವಾರೇನ್ತಿ ಸಬ್ಬದಾ”ತಿ

ಪಾಳಿ। ಏತ್ಥ **ಚತ್ತಾರಿ ಸತಸಹಸ್ಸಾನೀ**ತಿ ಇದಂ ಲಿಙ್ಗಭೇದವಸೇನ “ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಮಹಿದ್ಧಿಕಾ”ತಿ ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಂ। ಈದಿಸೇಸು ಹಿ ಠಾನೇಸು ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯ ವಾಚಕೋಪಿ ಸದ್ದೋ ನಪುಂಸಕೋವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ “ಚತ್ತಾರಿ ಸತಸಹಸ್ಸಾನೀ”ತಿ ಚ “ಛಳಭಿಞ್ಞಾ”ತಿ ಚ “ಮಹಿದ್ಧಿಕಾ”ತಿ ಚ ಏತಂ ಪದತ್ತಯಂ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಂ। ಅಥ ವಾ **ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಮಹಿದ್ಧಿಕಾ**ತಿ ಛಳಭಿಞ್ಞಾನಂ ಮಹದ್ಧಿಕಾನನ್ತಿ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನತ್ಥೇ “ಚತ್ತಾರಿ ಸತಸಹಸ್ಸಾನೀ”ತಿ ಅಯಂ ಸಙ್ಖ್ಯಾವಚನೋ ಭವತಿ। “ತೀಣಿ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ನಾರಿಯೋ ಸಮಲಙ್ಕತಾ”ತಿಆದೀಸುಪಿ ಅಯಂ ನಯೋ ನೇತಬ್ಬೋ। “ತಾ ಚ ಸತ್ತ ಸತಾ ಭರಿಯಾ, ದಾಸ್ಯೋ ಸತ್ತ ಸತಾನಿ ಚಾ”ತಿ ಪಾಳಿ। ಏತ್ಥ **ಸತಾ**ತಿ “ಸತಾನೀ”ತಿ ನಪುಂಸಕವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ನ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ। “ಸತಾ”ತಿ ಹಿ “ಪಞ್ಚ ಚಿತ್ತಾ ವಿಪಾಕಾ”ತಿಆದೀನಿ ವಿಯ ನಪುಂಸಕರೂಪಂ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಭೂತಾ ಹಿ **ಸತ**ಸದ್ದೋ ನತ್ಥಿ, ತಥಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಭೂತೋ। ಯದಿ ಚ ದ್ವಿಲಿಙ್ಗೋ **ಸತ**ಸದ್ದೋ ಸಿಯಾ , ಏವಞ್ಚ ಸತಿ “ಪುರಿಸೋ, ಕಞ್ಞಾ”ತಿ ಚ **ಓ**ಕಾರನ್ತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗ**ಆ**ಕಾರನ್ತಿತ್ಥಿರೂಪೇಹಿಪಿಭವಿತಬ್ಬಂ। ರೂಪದ್ವಯಮ್ಪಿ **ಸತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನತ್ಥಿ, ತೇನ ಞಾಯತಿ **“ಸತ**ಸದ್ದೋ ಏಕನ್ತನಪುಂಸಕೋ”ತಿ।

ನನು ಚ ಭೋ “ತಾ ದೇವತಾ ಸತ್ತಸತಾ ಉಳಾರಾ”ತಿ ಏತ್ಥ **ಸತ**ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಹುತ್ವಾ ದಿಸ್ಸತೀತಿ? ನ, ನಪುಂಸಕೋಯೇವಾತಿ। ನನು ಚ ಭೋ **ದೇವತಾ**ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣೋತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣೋ, ತಥಾಪಿ ನಪುಂಸಕೋಯೇವ। ಈದಿಸೇಸು ಹಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾವಿಸಯೇಸು ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವೋ ಅಪ್ಪಮಾಣೋ। ತಥಾ ಹಿ “ಪಞ್ಚ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸತಾನಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಇಸಿಗಿಲಿಸ್ಮಿಂ ಪಬ್ಬತೇ ಚಿರವಾಸಿನೋ ಅಹೇಸು”ನ್ತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇನ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣತಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ “ತಾ ದೇವತಾ ಸತ್ತಸತಾ ಉಳಾರಾ”ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ “ಸತ್ತಸತಾನೀ”ತಿ ನಪುಂಸಕಭಾವೋಯೇವಾತಿ ಅವಗನ್ತಬ್ಬೋ। “ಸತ್ತ ಹತ್ಥಿಸತೇ ದತ್ವಾ”ತಿಆದೀಸುಪಿ **ಸತ**ಸದ್ದೋ ನಪುಂಸಕೋಯೇವ। ಅಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ।

“ನವುತಿಕೋಟಿಸಹಸ್ಸೇಹಿ, ಪರಿವಾರೇಸಿ ಮಹಾಮುನೀ”ತಿ ಪಾಳಿ। ಏತ್ಥ “ನವುತಿಕೋಟಿಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹೀ”ತಿ ವಾ “ಭಿಕ್ಖೂನಂ ನವುತಿಕೋಟಿಸಹಸ್ಸೇಹೀ”ತಿ ವಾ ಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಸಙ್ಖ್ಯಾಪಧಾನವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ।

“ಸತಸಹಸ್ಸವಸ್ಸಾನಿ, ಆಯು ತಸ್ಸ ಮಹೇಸಿನೋ”ತಿ ಪಾಳಿ। ಏತ್ಥ “ಸತಸಹಸ್ಸವಸ್ಸಾನೀ”ತಿ ಕಾಲಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗವಸೇನ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। ತಥಾ “ದಸವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಅಗಾರ'ಮಜ್ಝ ಸೋ ವಸೀ”ತಿ ಪಾಳಿಯಮ್ಪಿ। ಅಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ।

“ಇತೋ ಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಕಪ್ಪೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ನಾಯಕೋ”ತಿ ಪಾಳಿ, “ಏಕನವುತೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ”ತಿ ಪಾಳಿ ಚ। ಏತ್ಥ **ಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ ಕಪ್ಪೇ**ತಿ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಂ ಕಪ್ಪಾನಂ ಮತ್ಥಕೇ। **ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ**ತಿ ಏಕನವುತಿಯಾ ಕಪ್ಪಾನಂ ಮತ್ಥಕೇತಿ ಭುಮ್ಮವಚನಸ್ಸ

ಸಾಮಿಭುಮ್ಮವಚನವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ "ಭಗವತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಭುಮ್ಮವಚನಸ್ಸ "ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ"ತಿ ಸಾಮಿಭುಮ್ಮವಚನವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹಿತೋ। ಅಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ।

"ಯದಿ ತತ್ಥ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸತಾನಿ ನಹುತಾನಿ ಚ।
ನೇವಮ್ಹಾಕಂ ಭಯಂ ಕೋಚಿ, ವನೇ ವಾಳೇಸು ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ

ಪಾಳಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೋ - ತತ್ಥ ವನೇ ವಾಳಾನಂ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಚ ಸತಾನಿ ಚ ನಹುತಾನಿ ಚ ಯದಿ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ **ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸತಾನೀ**ತಿ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ವಾಳಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಚ ನಹುತಾನಿ ಚ ಯದಿ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಏವಂ ವಿಜ್ಜನ್ತೇಸುಪಿ ವಾಳೇಸು ಕೋಚೀತಿ ಕ್ವಚಿ। **ಕೋಚಿ**ಸದ್ದೋ ಹಿ "ಕೋ ತೇ ಬಲಂ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ ಏತ್ಥ **ಕೋ**ಸದ್ದೋ ವಿಯ **ಕ್ವ**ಸದ್ದತ್ಥೇ ವತ್ತತಿ, ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ಚಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ। ತೇನ "ಕೋಚಿ ಕ್ವಚಿ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ವಾಳೇ ಏಕಸ್ಸಪಿ ವಾಳಮಿಗಸ್ಸ ಕಾರಣಾ ನೇವಮ್ಹಾಕಂ ಭಯಂ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ **ಕೋಚೀ**ತಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಮ್ಪಿ। ಏತ್ಥ ಪನ "ವಾಳೇಸೂ"ತಿ ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮಂ। ವಾಳಾನಂ ಕಾರಣಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಮ್ಪಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಯಂ ನ ವಿಜ್ಜತೀತಿ। ಅಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ।

"ಸಬ್ಬಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಛತ್ತಿಂಸಪರಿಮಣ್ಡಲಂ।
ದಸಞ್ಚೇವ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಅಡ್ಢುಡ್ಢಾನಿ ಸತಾನಿ ಚಾ"ತಿ

ಅಟ್ಠಕಥಾಪಾಠೋ । ಏತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಸದ್ದತೋ ಸಮಾನವಿಭತ್ತಿಲಿಙ್ಗವಚನಾನಂ ಪದಾನಂ ಅಸಮಾನವಿಭತ್ತಿಲಿಙ್ಗವಚನಾನಂ ವಾ ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಸಮಾನಾನಂ ದೂರೇ ಠಿತಾನಮ್ಪಿ ಏಕಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಹೋತಿ, ಇತರೇಸಂ ಸಮೀಪೇ ಠಿತಾನಮ್ಪಿ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಸಬ್ಬ"ನ್ತಿದಂ "ಪರಿಮಣ್ಡಲ"ನ್ತಿಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। "ಛತ್ತಿಂಸಾ"ತಿ ಇದಂ ಪನ "ಸತಸಹಸ್ಸಾನೀ"ತಿಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ।

"ದುವೇ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಚತ್ತಾರಿ ನಹುತಾನಿ ಚ।
ಏತ್ತಕಂ ಬಹಲತ್ತೇನ, ಸಙ್ಖಾತಾಯಂ ವಸುನ್ಧರಾ"ತಿ

ಅಟ್ಠಕಥಾಪಾಠೋ। ಏತ್ಥ "ದುವೇ"ತಿ ವಿಸೇಸನಂ, "ಸತಸಹಸ್ಸಾನೀ"ತಿ ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ "ಚತ್ತಾರೀ"ತಿ ವಿಸೇಸನಂ, "ನಹುತಾನೀ"ತಿ ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ "ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ನಹುತಾನಿ ಚಾ"ತಿ ಇಮಾನಿ "ದುವೇ ಚತ್ತಾರೀ"ತಿ ಇಮೇಹಿ ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬತ್ತಾ "ದ್ವಿಸತಸಹಸ್ಸಂ ಚತುನಹುತ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ "ದುವೇ"ಇಚ್ಚಾದೀನಂ ಸಙ್ಖ್ಯಾಸದ್ದಾನಂ "ಸತಸಹಸ್ಸಾನೀ"ತಿಆದೀಹಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾಸದ್ದೇಹಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣತಾ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ನ ವುತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಯಥಾ "ದುವೇ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ವುತ್ತಾ। ಸತಸಹಸ್ಸಂ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದೀಸು ಸಮಾನಾಧಿಕರಣತಾ ಲಬ್ಭತಿ ದಬ್ಬವಾಚಕತ್ತಾ ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಪದಾನಂ, ನ ತಥಾ "ದುವೇ ಸತಸಹಸ್ಸಾನೀ"ತಿಆದೀಸು ಅದಬ್ಬವಾಚಕತ್ತಾ ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಪದಾನಂ, ತಸ್ಮಾ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಸಮಾನಾಧಿಕರಣತಾ ನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ ಯುತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ। ಯದಿ ಏವಂ "ಕುಸಲಾ, ರೂಪಂ, ಚಕ್ಖುಮಾ"ತಿಆದೀನಂ ವಿಯ ಇಮೇಸಮಞ್ಞಮಞ್ಞಸಮ್ಬನ್ಧರಹಿತಾ ಸಿಯಾತಿ? ನ, ವಿಸೇಸನವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ। ಯಜ್ಜೇವಂ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವೋ ಲದ್ಧಬ್ಬೋತಿ? ನ, ನಿಯಮಾಭಾವತೋ। ಏಕನ್ತೇನ ಹಿ ಗುಣಗುಣೀನಂಯೇವ ವಿಸೇಸನವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಾನಂ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವೋ, ನ ಇತರೇಸಂ ವಿಸೇಸನವಿಸೇಸಿತಬ್ಬತ್ತೇಪಿ।

ತತ್ಥ "ಏತ್ತಕ"ನ್ತಿ ಪಮಾಣವಚನಂ। "ಬಹಲತ್ತೇನಾ"ತಿ ವಿಸೇಸನೇ ತತಿಯಾ। ಉಭಯೇನ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ "ಅಯಂ ವಸುನ್ಧರಾ ಬಹಲತ್ತೇನ ಯೋಜನಾನಂ ದುವೇ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ನಹುತಾನಿ ಚ ಏತ್ತಕಂ ಸಙ್ಖಾತಾ"ತಿ। "ಏತ್ತಕ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ಚ

“ದುವೇ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ನಹುತಾನಿ ಚಾ”ತಿ ಇಮೇಹಿ ವಾ “ವಸುನ್ಧರಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ವಾ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣತಾ ನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। **ಏತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಹಿ ಭಾವನಪುಂಸಕಂ, ಯಂ ಸದ್ದಸತ್ಥೇ ಕ್ರಿಯಾವಿಸೇಸನನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ತಸ್ಸ “ಏತ್ತಕೇನ ಪಮಾಣೇನ”ಇಚ್ಚೇವತ್ಥೋ। ಅಪಿಚ “ದುವೇ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ನ ಹುತಾನಿ ಚಾ”ತಿ ಇಮೇಸಮ್ಪಿ “ವಸುನ್ಧರಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣತಾ ನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ “ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸತ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಸತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಯ ಸಙ್ಖ್ಯಾವಚನಮತ್ತತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ “ಏತ್ತಕ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। “ಸಙ್ಖಾತಾ”ತಿ ಪನ “ಅಯ”ನ್ತಿ ಚ ಇಮೇಸಂ “ವಸುನ್ಧರಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣತಾ ಲಬ್ಭತಿ। ಸಬ್ಬೋಪಾಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ।

“ದಸೇತ್ಥ ರಾಜಿಯೋ ಸೇತಾ, ದಸ್ಸನೀಯಾ ಮನೋರಮಾ।
ಛ ಪಿಙ್ಗಲಾ ಪನ್ನರಸ, ಹಲಿದ್ದಾ ತಾ ಚತುದ್ದಸಾ”ತಿ

ಪಾಳಿ। ಏತ್ಥ **ಛ ಪಿಙ್ಗಲಾ ಪನ್ನರಸಾ**ತಿ ಛ ಚ ಪನ್ನರಸ ಚಾತಿ ಏಕವೀಸತಿ ಪಿಙ್ಗಲಾ ರಾಜಿಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ತಥಾ –

“ಪುತ್ತಾಪಿ ತಸ್ಸ ಬಹವೋ, ‘ಏಕನಾಮಾ’ತಿ ಮೇ ಸುತಂ।
ಅಸೀತಿ ದಸ ಏಕೋ ಚ, ಇನ್ದನಾಮಾ ಮಹಬ್ಬಲಾ”ತಿ

ಪಾಳಿ । ಏತ್ಥ ಪನ “ಏಕನವುತೀ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಅಸೀತಿ ದಸ ಏಕೋ ಚಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ವಿಚಿತ್ರಸದ್ದರಚನಞ್ಹಿ ಪಾವಚನಂ। ಅಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ।

“ತಿಂಸಪುರಿಸನಾವುತ್ಯೋ, ಸಬ್ಬೇವೇಕೇಕನಿಚ್ಚಿತಾ।
ಯೇಸಂ ಸಮಂ ನ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ಕೇವಲಂ ಮಹಿ'ಮಂ ಚರ”ನ್ತಿ

ಪಾಳಿ। ಏತ್ಥ “ಪುರಿಸಾನಂ ತಿಂಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ನವುತಿ ಚ ಸತಾನಿ ತಿಂಸ ನಾವುತ್ಯೋ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇ **ತಿಂಸ**ಸದ್ದತೋ **ಸಹಸ್ಸ**ಸದ್ದಸ್ಸ **ನವುತಿ**ಸದ್ದತೋ ಚ **ಸತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ “ತಿಂಸ ನಾವುತ್ಯೋ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಗಹಣೇ ಸತಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಏದಿಸೀ ಸದ್ದರಚನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ, ಕತಾಯ ಚ ಏದಿಸಾಯ ಸದ್ದರಚನಾಯ ಅತ್ಥಾವಗಮೋ ವಿನಾ ಉಪದೇಸೇನ ಸುಣನ್ತಾನಂ ನ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ನೇವಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಪನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ – “ತಿಂಸ ನಾವುತ್ಯೋ”ತಿ ಇದಂ ಲೋಕಸಙ್ಕೇತರೂಳ್ಹಂ ವಚನಂ, ಸಙ್ಕೇತರೂಳ್ಹಸ್ಸ ಪನ ವಚನಸ್ಸತ್ಥೋ ಯಸ್ಮಾ ಗಹಿತಪುಬ್ಬಸಙ್ಕೇತೇಹಿ ಸುತ್ವಾ ಞಾಯತೇ, ನ ಉಪದೇಸತೋ, ತಸ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ರಞ್ಞಾ ವುತ್ತಕಾಲೇಪಿ ಸತ್ಥಾರಾ ತಂ ಕಥಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ವುತ್ತಕಾಲೇಪಿ ಸಬ್ಬೇ ಮನುಸ್ಸಾ ವಿನಾಪಿ ಉಪದೇಸೇನ ವಚನತ್ಥಂ ಜಾನನ್ತೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ತಿಂಸಞ್ಚೇವ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ನವುತಿ ಚ ಸತಾನಿ ತು।
ತಿಂಸ ನಾವುತಿಯೋ ನಾಮ, ವುತ್ತಾ ಉಮಙ್ಗಜಾತಕೇ॥

ಯಸ್ಮಾ ಪಾವಚನೇ ಸನ್ತಿ, ನಯಾ ಚೇವ ಅಚಿನ್ತಿಯಾ।
ವೋಹಾರಾ ಚ ಸುಗುಳ್ಹತ್ಥಾ, ದಯಾಪನ್ನೇನ ದೇಸಿತಾ॥

ತಸ್ಮಾ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಧೀರೋ, ಗಮ್ಭೀರೇ ಜಿನಭಾಸಿತೇ।
ಉಪದೇಸಂ ಸದಾ ಗಣ್ಹೇ, ಗರುಂ ಸಮ್ಮಾ ಉಪಟ್ಠಹಂ॥

ಗರೂಪದೇಸಹೀನೋ ಹಿ, ಅತ್ಥಸಾರಂ ನ ವಿನ್ದತಿ।
ಅತ್ಥಸಾರವಿಹೀನೋ ಸೋ, ಸದ್ಧಮ್ಮಾ ಪರಿಹಾಯತಿ॥

ಗರೂಪದೇಸಲಾಭೀ ಚ, ಅತ್ಥಸಾರಸಮಾಯುತೋ।
ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಪಾಲೇನ್ತೋ, ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಮಾ ನ ಹಾಯತಿ॥

ಸದ್ಧಮ್ಮತ್ಥಾಯ ಮೇ ತಸ್ಮಾ, ಸಙ್ಖ್ಯಾಮಾಲಾಪಿ ಭಾಸಿತಾ।
ಸಪ್ಪಯೋಗಾ ಯಥಾಯೋಗಂ, ಸಹೇವತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯಾ॥

ಇತಿ ನವಙ್ಗೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಬ್ಯಪ್ಪಥಗತೀಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ

ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಾಯ ಕತೇ ಸದ್ದನೀತಿಪ್ಪಕರಣೇ

ಸವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಸಙ್ಖ್ಯಾನಾಮಾನಂ ನಾಮಿಕಪದಮಾಲಾವಿಭಾಗೋ

ನಾಮ

ತೇರಸಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೧೪. ಅತ್ಥತ್ತಿಕವಿಭಾಗ

ಭೂಧಾತು ತಾಯ ನಿಪ್ಫನ್ನ-ರೂಪಞ್ಞಾತಿ ಇದಂ ದ್ವಯಂ।
ಕತ್ವಾ ಪಧಾನಮಮ್ಹೇಹಿ, ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಪಪಞ್ಚಿತಂ॥

ಭವತಿಸ್ಸ ವಸಾ ದಾನಿ, ವಕ್ಖಾಮತ್ಥತ್ತಿಕಂ ವರಂ।
ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋ **ತು**ಮನ್ತಞ್ಚ, **ತ್ವಾ**ದಿಯನ್ತಂ ತಿಕಂ ಇಧ॥

ತಸ್ಮಾ ತಾವ **ಭೂ**ಧಾತುತೋ ಪವತ್ತಸ್ಸ **ಭೂತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋ ನೀಯತೇ -

ಖನ್ಧಸತ್ತಾಮನುಸ್ಸೇಸು, ವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಚ ಧಾತುಯಂ।
ಖೀಣಾಸವೇ ರುಕ್ಖಾದಿಮ್ಹಿ, **ಭೂತ**ಸದ್ದೋ ಪವತ್ತತಿ॥

ಉಪ್ಪಾದೇ ಚಾಪಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ, **ಭೂತ**ಸದ್ದೋ ವಿಭಾವಿನಾ।
ವಿಪುಲೇ ಸೋಪಸಗ್ಗೋಯಂ, ಹೀಳನೇ ವಿಧಮೇಪಿ ಚ।
ಪರಾಜಯೇ ವೇದಿಯನೇ, ನಾಮೇ ಪಾಕಟತಾಯ ಚ॥

ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - **ಭೂತ**ಸದ್ದೋ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾಮನುಸ್ಸಧಾತುವಿಜ್ಜಮಾನಖೀಣಾಸವಸತ್ತರುಕ್ಖಾದೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ। "ಭೂತಮಿದನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಮನುಪಸ್ಸಥಾ"ತಿಆದೀಸು ಹಿ ಅಯಂ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। "ಯಾನೀಧ ಭೂತಾನಿ ಸಮಾಗತಾನೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅಮನುಸ್ಸೇ। "ಚತ್ತಾರೋ ಖೋ ಭಿಕ್ಖು ಮಹಾಭೂತಾ ಹೇತೂ"ತಿ ಏತ್ಥ ಧಾತೂಸು। "ಭೂತಸ್ಮಿಂ ಪಾಚಿತ್ತಿಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಜ್ಜಮಾನೇ। "ಯೋ ಚ ಕಾಲಘಸೋ ಭೂತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಖೀಣಾಸವೇ। "ಸಬ್ಬೇವ ನಿಕ್ಖಿಪಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಭೂತಾ ಲೋಕೇ ಸಮುಸ್ಸಯ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸತ್ತೇ। "ಭೂತಗಾಮಪಾತಬ್ಯತಾಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ರುಕ್ಖಾದೀಸೂತಿ। **ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯ** ವಚನಂ ಇದಂ। **ಟೀಕಾಯ**ಮಾದಿಸದ್ದೇನ ಉಪ್ಪಾದಾದೀನಿ ಗಯ್ಹರೇ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - "ಜಾತಂ ಭೂತಂ ಸಙ್ಖತ"ನ್ತಿಆದೀಸು **ಭೂತ**ಸದ್ದೋ ಉಪ್ಪಾದೇ ದಿಸ್ಸತಿ। ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ಪನ "ಪಭೂತಮರಿಯೋ ಪಕರೋತಿ ಪುಞ್ಞ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಪುಲೇ। "ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪರಿಭೂತರೂಪೋ"ತಿಆದೀಸು ಹೀಳನೇ। "ಸಮ್ಭೂತೋ ಸಾಣವಾಸೀ"ತಿಆದೀಸು ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಂ। "ಅಭಿಭೂತೋ ಮಾರೋ ವಿಜಿತೋ ಸಙ್ಗಾಮೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಧಮನೇ। "ಪರಾಭೂತರೂಪೋಖೋ ಅಯಂ ಅಚೇಲೋ ಪಾಥಿಕಪುತ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು ಪರಾಜಯೇ। "ಅನುಭೂತಂ ಸುಖದುಕ್ಖ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವೇದಿಯನೇ। "ವಿಭೂತಂ ಪಞ್ಞಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು ಪಾಕಟೀಕರಣೇ ದಿಸ್ಸತಿ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ "ರುಕ್ಖಾದೀಸೂ"ತಿಆದಿಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾತಿ।

ಇದಾನಿ **ತು**ಮನ್ತಪದಾನಿ ವುಚ್ಚನ್ತೇ -

ಭವಿತುಂ, ಉಬ್ಭವಿತುಂ, ಸಮುಬ್ಭವಿತುಂ, ಪಭವಿತುಂ, ಪರಾಭವಿತುಂ, ಅತಿಭವಿತುಂ, ಸಮ್ಭವಿತುಂ, ವಿಭವಿತುಂ, ಭೋತುಂ, ಸಮ್ಭೋತುಂ, ವಿಭೋತುಂ, ಪಾತುಭವಿತುಂ, ಪಾತುಬ್ಭವಿತುಂ ವಾ, ಪಾತುಭೋತುಂ। ಇಮಾನಿ ಅಕಮ್ಮಕಾನಿ **ತು**ಮನ್ತಪದಾನಿ।

ಪರಿಭೋತುಂ ಪರಿಭವಿತುಂ, ಅಭಿಭೋತುಂ ಅಭಿಭವಿತುಂ, ಅಧಿಭೋತುಂ ಅಧಿಭವಿತುಂ, ಅತಿಭೋತುಂ ಅತಿಭವಿತುಂ, ಅನುಭೋತುಂ ಅನುಭವಿತುಂ, ಸಮನುಭೋತುಂ ಸಮನುಭವಿತುಂ, ಅಭಿಸಮ್ಭೋತುಂ ಅಭಿಸಮ್ಭವಿತುಂ। ಇಮಾನಿ ಸಕಮ್ಮಕಾನಿ **ತು**ಮನ್ತಪದಾನಿ, ಸಬ್ಬಾನೇತಾನಿ ಸುದ್ಧಕತ್ತರಿ ಭವನ್ತಿ।

“ಭಾವೇತುಂ, ಪಭಾವೇತುಂ, ಸಮ್ಭಾವೇತುಂ, ವಿಭಾವೇತುಂ, ಪರಿಭಾವೇತುಂ”ಇಚ್ಚೇವಮಾದೀನಿ ಹೇತುಕತ್ತರಿ **ತು**ಮನ್ತಪದಾನಿ, ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಹೇತುಕತ್ತರಿ **ತು**ಮನ್ತಪದಾನಿ ಸಕಮ್ಮಕಾನಿಯೇವ ಭವನ್ತಿ। ಉದ್ದೇಸೋಯಂ।

ತತ್ರ ಸಮಾನತ್ಥಪದೇಸು ಏಕಮೇವಾದಿಪದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕಾತಬ್ಬೋ - **ಭವಿತು**ನ್ತಿ ಹೋತುಂ ವಿಜ್ಜಿತುಂ ಪಞ್ಞಾಯಿತುಂ ಸರೂಪಂ ಲಭಿತುಂ। ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಸೇಸಾನಮ್ಪಿ **ತು**ಮನ್ತಾನಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬೋ, ಸಬ್ಬಾನಿ **ತು**ಮನ್ತಪದಾನಿ ಚತುತ್ಥಿಯತ್ಥೇ ವತ್ತನ್ತಿ “ತ್ವಂ ಮಮ ಚಿತ್ತಮಞ್ಞಾಯ, ನೇತ್ತಂ ಯಾಚಿತುಮಾಗತೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯ। **ಯಾಚಿತು**ನ್ತಿ ಹಿ ಯಾಚನತ್ಥಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಮಾ **ಭವಿತು**ನ್ತಿಆದೀನಮ್ಪಿ “ಭವನತ್ಥಾಯಾ”ತಿ ವಾ “ಭವನತ್ಥ”ನ್ತಿ ವಾ “ಭವನಾಯಾ”ತಿ ವಾ ಆದಿನಾ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಅಪಿಚ “ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ದಟ್ಠು ಖೇಮತೋ”ತಿ ಏತ್ಥ “ದಟ್ಠು”ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ “ದಿಸ್ವಾ”ತಿ ಅತ್ಥದಸ್ಸನತೋ ಯಥಾರಹಂ **ತು**ಮನ್ತಾನಿ **ತ್ವಾ**ಸದ್ದನ್ತಪದತ್ಥವಸೇನಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ಏತಾನಿ ಚ ನಿಪಾತಪದೇಸು ಸಙ್ಗಹಂಗಚ್ಛನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** ನಿಪಾತಪದಪರಿಚ್ಛೇದೇ “ತುಂ ಇತಿ ಚತುತ್ಥಿಯಾ”ತಿ। ತತ್ರಾಯಮತ್ಥೋ “ತುಂ ಇತಿ ಏತದನ್ತೋ ನಿಪಾತೋ ಚತುತ್ಥಿಯಾ ಅತ್ಥೇ ವತ್ತತೀ”ತಿ।

ತುಮನ್ತಕಥಾ ಸಮತ್ತಾ।

ಇದಾನಿ **ತ್ವಾ**ದಿಯನ್ತಪದಾನಿ ವುಚ್ಚನ್ತೇ -

ಭವಿತ್ವಾ, ಭವಿತ್ವಾನ, ಭವಿತುನ, ಭವಿಯ, ಭವಿಯಾನ। ಉಬ್ಭವಿತ್ವಾ, ಉಬ್ಭವಿತ್ವಾನ, ಉಬ್ಭವಿತುನ, ಉಬ್ಭವಿಯ, ಉಬ್ಭವಿಯಾನ। ಏಸ ನಯೋ “ಸಮುಬ್ಭವಿತ್ವಾ, ಪರಾಭವಿತ್ವಾ, ಸಮ್ಭವಿತ್ವಾ, ವಿಭವಿತ್ವಾ, ಪಾತುಬ್ಭವಿತ್ವಾ”ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ಇಮಾನಿ ಅಕಮ್ಮಕಾನಿ ಉಸ್ಸುಕ್ಕನತ್ಥಾನಿ **ತ್ವಾ**ದಿಯನ್ತಪದಾನಿ।

ಭುತ್ವಾ, ಭುತ್ವಾನ, ಪರಿಭವಿತ್ವಾ, ಪರಿಭವಿತ್ವಾನ, ಪರಿಭವಿತುನ, ಪರಿಭವಿಯ, ಪರಿಭವಿಯಾನ, ಪರಿಭುಯ್ಯ। ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ, ಅಭಿಭವಿತ್ವಾನ, ಅಭಿಭವಿತುನ, ಅಭಿಭವಿಯ, ಅಭಿಭವಿಯಾನ, ಅಭಿಭುಯ್ಯ। ಏಸ ನಯೋ “ಅಧಿಭವಿತ್ವಾ, ಅತಿಭವಿತ್ವಾ, ಅನುಭವಿತ್ವಾ”ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ಇದಞ್ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ। “ತಮವೋಚ ರಾಜಾ ಅನುಭವಿಯಾನ ತಮ್ಪಿ, ಏಯ್ಯಾಸಿ ಖಿಪ್ಪಂ ಅಹಮಪಿ ಪೂಜಂ ಕಸ್ಸ”ನ್ತಿ। ಅನುಭುತ್ವಾ, ಅನುಭುತ್ವಾನ। ಅಧಿಭೋತ್ವಾ, ಅಧಿಭೋತ್ವಾನ।

“ಸಟ್ಠಿ ಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾನಿ, ದೇವಲೋಕೇ ರಮಿಸ್ಸತಿ।
ಅಞ್ಞೇ ದೇವೇ ಅಧಿಭೋತ್ವಾ, ಇಸ್ಸರಂ ಕಾರಯಿಸ್ಸತೀ”ತಿ

ಇದಮೇತ್ಥ ಪಾಳಿನಿದಸ್ಸನಂ, ಇಮಾನಿ ಸಕಮ್ಮಕಾನಿ ಉಸ್ಸುಕ್ಕನತ್ಥಾನಿ **ತ್ವಾ**ದಿಯನ್ತಪದಾನಿ। ಇಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸುದ್ಧಕತ್ತರಿಯೇವ ಭವನ್ತಿ।

“ಭಾವೇತ್ವಾ, ಭಾವೇತ್ವಾನ। ಪಭಾವೇತ್ವಾ, ಪಭಾವೇತ್ವಾನ। ಸಮ್ಭಾವೇತ್ವಾ, ಸಮ್ಭಾವೇತ್ವಾನ। ವಿಭಾವೇತ್ವಾ, ವಿಭಾವೇತ್ವಾನ। ಪರಿಭಾವೇತ್ವಾ, ಪರಿಭಾವೇತ್ವಾನ”ಇಚ್ಚೇವಮಾದೀನಿ ಸಕಮ್ಮಕಾನಿ ಉಸ್ಸುಕ್ಕನತ್ಥಾನಿ **ತ್ವಾ**ದಿಯನ್ತಪದಾನಿ ಹೇತುಕತ್ತರಿಯೇವ ಭವನ್ತಿ। ಉದ್ದೇಸೋಯಂ।

ತತ್ರ ಸಮಾನತ್ಥಪದೇಸು ಏಕಮೇವಾದಿಪದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕಾತಬ್ಬೋ - **ಭವಿತ್ವಾ**ತಿ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ವಾ ಸರೂಪಂ ಲಭಿತ್ವಾ। ಏವಂ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಸೇಸಾನಮ್ಪಿ **ತ್ವಾ**ದಿಯನ್ತಪದಾನಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ **ಭುತ್ವಾ**ತಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭುತ್ವಾತಿ ಸಕಮ್ಮಕವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। **ಭುತ್ವಾ ಅನುಭುತ್ವಾ**ತಿ ಇಮೇಸಞ್ಹಿ ಸಮಾನತ್ಥತಂ ಸದ್ಧಮ್ಮವಿದೂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಅತ್ರಿದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಭುತ್ವಾ ಭುತ್ವಾನ”ಇಚ್ಚೇತೇ, “ಅನುಭುತ್ವಾ”ತಿಮಸ್ಸ ಹಿ।
ಅತ್ಥಂ ಸೂಚೇನ್ತಿ “ಹುತ್ವಾ”ತಿ, ಪದಸ್ಸ ಪನ ನೇವ ತೇ॥

ಕೇಚಿ “ಭೂತ್ವಾ”ತಿ ದೀಘತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ಇಚ್ಛನ್ತಿ ಸಾಸನೇ।
ದೀಘತಾ ರಸ್ಸತಾ ಚೇವ, ದ್ವಯಮ್ಪೇತಂ ಪದಿಸ್ಸತಿ॥

ಸದ್ದಸತ್ಥೇ ಚ “ಭೂತ್ವಾ”ತಿ, ದೀಘತ್ತಸಞ್ಞಿತಂ ಪದಂ।
“ಭವಿತ್ವಾ”ತಿ ಪದಸ್ಸತ್ಥಂ, ದೀಪೇತಿ ನ ತು ಸಾಸನೇ॥

“ಹುತ್ವಾ”ಇತಿ ಪದಂಯೇವ, ದೀಪೇತಿ ಜಿನಸಾಸನೇ।
“ಭವಿತ್ವಾ”ತಿ ಪದಸ್ಸತ್ಥಂ, ನತ್ಥಿ ಅಞ್ಞತ್ಥ ತಂ ಪದಂ॥

ಇಚ್ಚೇವಂ ಸವಿಸೇಸನ್ತು, ವಚನಂ ಸಾರದಸ್ಸಿನಾ।
ಸಾಸನೇ ಸದ್ದಸತ್ಥೇ ಚ, ವಿಞ್ಞುನಾ ಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಕಂ॥

ಏವಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕನತ್ಥೇ ಪವತ್ತಾನಿ **ತ್ವಾ**ದಿಯನ್ತಪದಾನಿಪಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನಿ, ಸಬ್ಬಾನೇತಾನಿ ಅವಿಭತ್ತಿಕಾನೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। **ನಿರುತ್ತಿಪಿಟಕೇ** ಹಿ ನಿಪಾತಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಅವಿಭತ್ತಿಕಾನಿ ಕತ್ವಾ **ತ್ವಾ**ದಿಯನ್ತಪದಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಸದ್ದತ್ಥವಿದೂನಂ ಪನ ಮತೇ ಪರಮಾದಿವಿಭತ್ತಿವಸೇನ ಸವಿಭತ್ತಿಕಾನಿ ಭವನ್ತಿ।

ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಪನ **ತ್ವಾ**ದಿಯನ್ತಾಧಿಕಾರೇ ಇದಮುಪಲಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ - ಭುತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ, ಭುತ್ವಾ ಗತೋ, ಭುತ್ವಾ ಗಮಿಸ್ಸಸಿ, ಕಸಿತ್ವಾ ವಪತಿ। ಉಮುಜ್ಜಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾನ, ವೇದೇಹೋ ನಾವಮಾರುಹಿ। ಭುತ್ವಾನ ಭಿಕ್ಖು ಭಿಕ್ಖಸ್ಸು ಇಚ್ಚಾದೀ ಸಮಾನಕತ್ತುಕಾನಂ ಧಾತೂನಂ **ಪುಬ್ಬಕಾಲೇ ತ್ವಾ**ದಿಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗಾ। “ಭುತ್ವಾ ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ ಏತ್ಥ ಹಿ “ಭುತ್ವಾ”ತಿ ಇದಂ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕ್ರಿಯಾದೀಪಕಂ ಪದಂ। “ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ ಇದಂ ಪನ ಉತ್ತರಕಾಲಕ್ರಿಯಾದೀಪಕಂ, ಸಮಾನಕತ್ತುಕಾನಿ ಚೇತಾನಿ ಪದಾನಿ ಏಕಕತ್ತುಕಾನಂ ಕ್ರಿಯಾನಂ ವಾಚಕತ್ತಾ। ತಥಾ ಹೇತ್ಥ ಯೋ ಗಮನಕ್ರಿಯಾಯ ಕತ್ತಾ, ಸೋ ಏವ ಭುಞ್ಜನಕ್ರಿಯಾಯ ಕತ್ತುಭೂತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞತ್ರಾಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ।

“ಅನ್ಧಕಾರಂ ನಿಹನ್ತ್ವಾನ, ಉದಿತೋಯಂ ದಿವಾಕರೋ।
ವಣ್ಣಂ ಪಞ್ಞಾವಭಾಸೇಹಿ, ಓಭಾಸೇತ್ವಾ ಸಮುಗ್ಗತೋ”

ಇಚ್ಚಾದೀನಿಪಿ ಪನ ಸಮಾನಕತ್ತುಕಾನಂ **ಸಮಾನಕಾಲೇ ತ್ವಾ**ದಿಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗಾ। ಏತ್ಥ ಹಿ “ನಿಹನ್ತ್ವಾನಾ”ತಿ ಪದಂ ಸಮಾನಕಾಲಕ್ರಿಯಾದೀಪಕಂ ಪದಂ। “ಉದಿತೋ”ತಿ ಇದಂ ಪನ ಉತ್ತರಕಾಲಕ್ರಿಯಾದೀಪಕಂ ಪದನ್ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಮಾನಕಾಲಕ್ರಿಯಾಯ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ತಸ್ಮಾಯೇವ ಸಮಾನಕಾಲಕ್ರಿಯಾದೀಪಕಂ ಪದನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞತ್ರಾಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ।

ಕೇಚಿ ಪನ “ಮುಖಂ ಬ್ಯಾದಾಯ ಸಯತಿ, ಅಕ್ಖಿಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ ಉದಾಹರನ್ತಿ। ಅಪರೇ “ನಿಸಜ್ಜ ಅಧೀತೇ, ಠತ್ವಾ ಕಥೇತೀ”ತಿ। ತತ್ಥ ಬ್ಯಾದಾನಪರಿವತ್ತನುತ್ತರಕಾಲೋ ಬ್ಯಾದಾನೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಂ ಪಸ್ಸನಕ್ರಿಯಾಯ ಲಕ್ಖಿಯತಿ। “ನಿಸಜ್ಜ ಅಧೀತೇ, ಠತ್ವಾ ಕಥೇತೀ”ತಿ ಚ ಸಮಾನಕಾಲತಾಯಪಿ ಅಜ್ಝೇನಕಥನೇಹಿ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ನಿಸಜ್ಜಟ್ಠಾನಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಸಕ್ಕಾ ಪುಬ್ಬುತ್ತರಕಾಲತಾ ಸಮ್ಭಾವೇತುಂ, ತಸ್ಮಾ ಪುರಿಮಾನಿಯೇವ ಉದಾಹರಣಾನಿ ಯುತ್ತಾನಿ। ಉದಯಸಮಕಾಲಮೇವ ಹಿ ತನ್ನಿವತ್ತನೀಯನಿವತ್ತನನ್ತಿ।

“ದ್ವಾರಮಾವರಿತ್ವಾ ಪವಿಸತಿ”ಇಚ್ಚಾದಿ ಸಮಾನಕತ್ತುಕಾನಂ **ಅಪರಕಾಲೇ ತ್ವಾ**ದಿಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಪವಿಸನಕ್ರಿಯಾ ಪುರಿಮಾ, ಆವರಣಕ್ರಿಯಾ ಪನ ಪಚ್ಛಿಮಾ, ತಸ್ಮಾ “ಆವರಿತ್ವಾ”ತಿ ಇದಂ ಅಪರಕಾಲಕ್ರಿಯಾದೀಪಕಂ ಪದನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। “ಪವಿಸತೀ”ತಿ ಇದಂ ಪನ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕ್ರಿಯಾದೀಪಕಂ ಪದನ್ತಿ। ಅಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞತ್ರಾಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ। ಅಪರೇ “ಧ’ನ್ತಿ ಕಚ್ಚ ಪತಿತೋ ದಣ್ಡೋ”ತಿ ಉದಾಹರಣನ್ತಿ। ಅಭಿಘಾತಭೂತಸಮಾಯೋಗೇ ಪನ ಅಭಿಘಾತಜಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮಾನಕಾಲತಾ ಏತ್ಥ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಇಧಾಪಿ ಪುರಿಮಾನಿಯೇವ ಉದಾಹರಣಾನಿ ಯುತ್ತಾನೀತಿ।

“ಪಿಸಾಚಂ ದಿಸ್ವಾ ಚಸ್ಸ ಭಯಂ ಹೋತಿ। ಪಞ್ಞಾಯ ಚಸ್ಸ ದಿಸ್ವಾ ಆಸವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ”ಇಚ್ಚಾದಿ **ಅಸಮಾನೇ** ಕತ್ತರಿ ಪಯೋಗೋ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಪಿಸಾಚಂ ದಿಸ್ವಾ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಭಯಂ ಹೋತಿ, ಪಞ್ಞಾಯ ದಿಸ್ವಾ ಅಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಆಸವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ। ಏವಂ ಸಮಾನಕತ್ತುಕತಾ ಧಾತೂನಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ ದಸ್ಸನಕ್ರಿಯಾಯ ಪುರಿಸೇಸು ಪವತ್ತನತೋ, ಭವನಾದಿಕ್ರಿಯಾಯ ಚ ಭಯಾದೀಸು ಪವತ್ತನತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ನಯೋ ಅಞ್ಞತ್ರಾಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನೇತಬ್ಬೋ।

ಇದಮ್ಪಿ ಪನೇತ್ಥ ಉಪಲಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ “ಅಪ್ಪತ್ವಾ ನದಿಂ ಪಬ್ಬತೋ, ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಪಬ್ಬತಂ ನದೀ”ಇಚ್ಚಾದಿ **ಪರಾಪರಯೋಗೋ**। “ಸೀಹಂ ದಿಸ್ವಾ ಭಯಂ ಹೋತಿ, ಘತಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಬಲಂ ಜಾಯತೇ, ‘ಧ’ನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ದಣ್ಡೋ ಪತಿತೋ”ಇಚ್ಚಾದಿ **ಲಕ್ಖಣಹೇತುಆದಿಪ್ಪಯೋಗೋ**। “ನ್ಹತ್ವಾ ಗಮನಂ, ಭುತ್ವಾ ಸಯನಂ। ಉಪಾದಾಯ ರೂಪ”ಮಿಚ್ಚಾಪಿ **ಬ್ಯತ್ತಯೇನ ಸದ್ದಸಿದ್ಧಿಪ್ಪಯೋಗೋ**ತಿ।

ಇಚ್ಚೇವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಸಮಾನಕತ್ತುಕಾನಂ ಧಾತೂನಂ ಪುಬ್ಬಕಾಲೇ **ತ್ವಾ**ದಿಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗೋ, ಸಮಾನಕತ್ತುಕಾನಂ ಸಮಾನಕಾಲೇ **ತ್ವಾ**ದಿಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗೋ, ಸಮಾನಕತ್ತುಕಾನಂ ಅಪರಕಾಲೇ **ತ್ವಾ**ದಿಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗೋ, ಅಸಮಾನಕತ್ತುಕಾನಂ **ತ್ವಾ**ದಿಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗೋ, ಪರಾಪರಯೋಗೋ , ಲಕ್ಖಣಹೇತುಆದಿಪ್ಪಯೋಗೋ, ಬ್ಯತ್ತಯೇನ ಸದ್ದಸಿದ್ಧಿಪ್ಪಯೋಗೋತಿ ಸತ್ತಧಾ **ತ್ವಾ**ದಿಯನ್ತಾನಂ ಪದಾನಂ ಪಯೋಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ **ಕಚ್ಚಾಯನೇ** “ಪುಬ್ಬಕಾಲೇಕಕತ್ತುಕಾನಂ ತುನ ತ್ವಾನ ತ್ವಾ ವಾ”ತಿ ಪುಬ್ಬಕಾಲೇಯೇವ ಏಕಕತ್ತುಕಗ್ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ? ಯೇತುಯ್ಯೇನ **ತ್ವಾ**ದಿಯನ್ತಾನಂ ಪದಾನಂ ಪುರಿಮಕಾಲಕ್ರಿಯಾದೀಪನತೋ। ಕಚ್ಚಾಯನೇ ಹಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪವತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯ “ಪುಬ್ಬಕಾಲೇಕಕತ್ತುಕಾನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ “ಇತಿ ಕತ್ವಾ”ತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಂ ಹೇತುಅತ್ಥವಸೇನಪಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಅತ್ಥೋ ಸಂವಣ್ಣಿತೋ, ತಸ್ಮಾ “ಭವಿತ್ವಾ”ತಿಆದೀನಂ **ಭೂ**ಧಾತುಮಯಾನಂ **ತ್ವಾ**ದಿಸದ್ದನ್ತಾನಂ ಪದಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ “ಪಚಿತ್ವಾ”ತಿಆದೀನಂ ಯಥಾಪಯೋಗಂ “ಭವನಹೇತು ಪಚನಹೇತೂ”ತಿಆದಿನಾ ಹೇತುಅತ್ಥೋಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಅತ್ರಿದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

ಹೇತುತ್ಥೇಪಿ ಯತೋ ಹೋನ್ತಿ, ಸದ್ದಾ ಉಸ್ಸುಕ್ಕನತ್ಥಕಾ।
ತಸ್ಮಾ ಹೇತುವಸೇನಾಪಿ, ವದೇಯ್ಯತ್ಥಂ ವಿಚಕ್ಖಣೋ॥

“ಇತಿ ಕತ್ವಾ”ತಿ ಸದ್ದಸ್ಸ, ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಸು ಹಿ।
“ಇತಿ ಕರಣಹೇತೂ”ತಿ, ಅತ್ಥೋ ಧೀರೇಹಿ ಗಯ್ಹತಿ॥

“ಗಚ್ಛಾಮಿ ದಾನಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಯತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ನ ಸೋಚತಿ”।
ಇತಿ ಪಾಠೇಪಿ ಹೇತುತ್ಥೋ, ಗಯ್ಹತೇ ಪುಬ್ಬವಿಞ್ಞುಭಿ॥

“ಯಸ್ಮಿಂ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಗಮನ-ಹೇತೂ”ತಿ ಹಿ ಕಥೀಯತೇ।

हेतुत्थेवं यथायोग-मञ्ञत्रापि अयं नयो॥

ಏವಂ **ಭೂತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋ ಚ **ತು**ಮನ್ತಪದಞ್ಚ **ತ್ವಾ**ದಿಯನ್ತಪದಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥತ್ತಿಕಂ ವಿಭತ್ತಂ।

ಯೋ ಇಮಮತ್ಥತಿಕಂ ಸುವಿಭತ್ತಂ,
ಕಣ್ಣರಸಾಯನಮಾಗಮಿಕಾನಂ।
ಧಾರಯತೇ ಸ ಭವೇ ಗತಕಙ್ಖೋ,
ಪಾವಚನಮ್ಹಿ ಗತೇ ಸುಖುಮತ್ಥೇ॥

ಇತಿ ನವಙ್ಗೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಬ್ಯಪ್ಪಥಗತೀಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ

ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಾಯ ಕತೇ ಸದ್ದನೀತಿಪ್ಪಕರಣೇ

ಅತ್ಥತ್ತಿಕವಿಭಾಗೋ ನಾಮ

ಚುದ್ದಸಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

ಏವಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ **ಭೂ**ಧಾತುರೂಪಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ।

ಪದಮಾಲಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।